ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
INSTITUTUL DE LINGVISTICĂ DIN BUCUREŞTI

SUPLIMENT LA

Dicţionarul explicativ al limbii române

DEX - S

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
BUCUREŞTI, 1988

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Sectorului de lexicologie și lexicografie al Institutului de Lingvistică din București.

AUTORII DEX:

Conducătorii lucrării: acad. Ion Coteanu, dr. Luiza Seche, dr. Mircea Seche.

Redactori: Alexandra Burnei, Elena Ciobanu, Eugenia Contraș, Zorela Creța, Valentina Hristea, dr. Lucreția Mareș, Elena Stîngaciu, Zizi Ștefănescu-Goangă, Tatiana Țugulea, Ileana Vulpescu.

A colaborat la revizia și la definitivarea etimologiilor dr. Theodor Hristea.

AUTORII DEX-S:

Conducătorii lucrării:

acad. ION COTEANU ION DĂNĂILĂ NICOLETA TIUGAN

Redactori:

ELENA CIOBANU
ZORELA CREȚA
EUGENIA GUȚULESCU
VALENTINA HRISTEA
dr. LUCREȚIA MAREȘ
GEORGETA MITRAN
MARIA PĂUN
ZIZI ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ
NICOLETA TIUGAN
TATIANA ȚUGULEA

Au mai colaborat: dr. MIRCEA SECHE (la revizia definitivă), dr. ANDREI BANTAȘ (la revizia și definitivarea etimologiilor), AURELIAN LĂZĂROIU, de la Institutul de Cercetări Etnologice și Dialectologice din București (la revizia și la definitivarea unor articole din domeniul tehnic), AURELIA ULICI și RODICA ZAFIU (la definitivarea manuscrisului pentru tipar).

PREFAȚĂ

Suplimentul *pe care-l prezentăm acum publicului a devenit necesar ca urmare a dezvoltării firești a vocabularului uzual—și, nu numai a acestuia— în perioada dintre 1975, data de apariție a* Dicționarului explicativ al limbii române, *și 1985—1986, data ultimelor înregistrări de cuvinte în* Supliment.

Ideea de a completa dicționare de felul celui mai sus amintit printr-un supliment se întîlnește astăzi în practica multor edituri din lume. În felul acesta, cei ce folosesc dicționarele sînt puși în curent cu noutățile apărute în vocabular mai repede și într-un mod mai puțin costisitor decît printr-o ediție nouă.

Numărul de cuvinte și de adaosuri de sensuri la unele cuvinte din Dicționarul explicativ al limbii române *depășește cifra de 11 000. Cele mai multe provin din domeniile tehnico-științifice, din care au pătruns în ultimul timp în circuitul general prin mijloacele moderne de răspîndire în publicul larg a informației de natură tehnică și științifică. Unele sînt încă în curs de adaptare la pronunțarea românească. De aceea, s-au înregistrat cîteodată și două feluri de pronunțare, mai ales la termenii tehnici proveniți din engleză. Cea pe care colectivul de autori ai* Suplimentului *a considerat-o mai potrivită figurează pe primul loc. Rămîne să se vadă în viitor dacă într-adevăr ea se va generaliza. În asemenea situații, hotărîtoare este preferința vorbitorilor, pe care dicționarele de diverse feluri o pot influența, dar nu totdeauna o și pot fixa de la început.*

E de la sine înțeles că Suplimentul *respectă principiile și formulele din dicționarul de bază. S-a introdus numai o indicație aparte pentru cuvintele din dicționarul de bază la care s-au adăugat sensuri noi, pentru ca cititorul să știe de la început cu ce categorie de completări are de a face. (Cuvintele din DEX la care prezentul* Supliment *face adăugiri sînt tipărite cu litere mari, obișnuite, cf.* ABANOS.*)*

Spre a nu mări volumul Suplimentului, *infinitivele și participiile cu valoare de substantive, respectiv de adjective, de la verbele înregistrate nu au fost tratate ca articole de sine stătătoare.*

În principiu, un supliment nu exclude apariția în viitorul mai mult ori mai puțin îndepărtat a ediției a doua a Dicționarului explicativ al limbii române. *Ea depinde în mare măsură de primirea pe care publicul o va face noutăților propuse aici. Sperăm că efortul autorilor de a-i oferi atît o imagine a îmbogățirii recente a vocabularului uzual al limbii române, cît și o serie de informații utile, va găsi întreaga înțelegere și va prilejui tuturor un sentiment de satisfacție față de dezvoltarea limbii naționale.*

LISTA ABREVIERILOR

(Vezi și **DEX**)

Abr.	= abreviat, abreviere
Biochim.	= biochimie
Cib.	= cibernetică
Cin.	= cinema; cinematografie
Cuv. am.	= cuvînt american
Der. regr.	= derivat regresiv
Electron.	= electronică
Elt.	= electrotehnică
Engl. am.	= limba engleză americană
Fot.	= fotografie
Inform.	= informatică
Rad.	= radio; radiofonie
Tel.	= televiziune

A

A- Element de compunere care indică absența, excluderea etc. [Var.: **an-**] — Din fr. **a-**.

ABANDONÁT, -Ă, *abandonați, -te,* adj. (Despre obiecte) Care a fost părăsit. ◆ Spec. (Despre copii nou-născuți) Lepădat[2]. — V. **abandona.**

ABANÓS, *abanoși,* s.m. Nume dat mai multor specii de arbori exotici cu lemn prețios, de culoare neagră *(Dyospyros).*

ABATÉSĂ, *abatese,* s.f. Călugăriță care conduce activitatea într-o mănăstire catolică. — Din lat. **abbatissa.**

ABDOMÉN s.n. (Biol.) Partea posterioară a corpului la artropode.

ABDOMINALGÍE, *abdominalgii,* s.f. (Med.) Durere abdominală. — Din fr. **abdominalgie.**

ABIOGÉN, -Ă, *abiogeni, -e,* adj. (Biol.; despre medii) Care este lipsit de viață; (despre procese) care are loc, se petrece fără participarea materiei vii. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **abiogène.**

ABLÁȚIE s.f. v. **ablațiune.**

ABLAȚIÚNE s.f. Fenomen fizic prin care un corp care străbate atmosfera cu mare viteză pierde din substanță, devenind incandescent prin frecarea cu aerul. [Var.: **ablátie** s.f.]

ABSÓRBȚIE s.f. Fenomen optic caracteristic lentilelor ochelarilor de vedere de a reține, filtra etc. razele de lumină care dăunează ochiului.

ABSTRACTIZÁNT, -Ă, *abstractizanți, -te,* adj. Care abstractizează. — **Abstractiza** + suf. *-ant.*

ABȚIGUÍ, *abțiguiesc,* vb. IV. (Fam.) **1.** Refl. A se îmbăta. **2.** Tranz. A da (cuiva) o bătaie (ușoară). ◆ Fig. A face (cuiva) un rău. **3.** Tranz. A modifica date, un text etc. pentru a corespunde mai bine (scopului urmărit); *p. ext.* a falsifica. — Et. nec. — **abțiguíre** s.f.; **abțiguít, -ă** adj.

ACAUSTOBIOLÍTIC, -Ă, *acaustobiolitici, -ce,* adj. (Geol.) Referitor la acaustobiolite. [Pr.: *-ca-us-to-bi-o-*] — Din fr. **acaustobiolitique.**

ACCÉDE, *accéd,* vb. III. (Livr.) Intranz. A avea acces (**1**), a ajunge la ceva, undeva. — Din fr. **accéder.**

ACCELEROMÉTRU s.n. Transductor electromecanic de măsurat structurile vibrante.

ACCEPTÓR, *acceptori,* s.m. (Fiz.) Atom trivalent care introdus într-un semiconductor primește electroni de la un atom din rețeaua cristalină a acestuia. — Din fr. **accepteur.**

ACETILACÉTIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid acetilacetic* = acid instabil care se descompune în acetonă și bioxid de carbon. — Din fr. **acétylacétique.**

ACETOFÁN s.n. Folie transparentă folosită ca suport pentru desenele animate. — Din fr. **acétophane.**

ACHIZITÍV, -Ă, *achizitivi, -e,* adj. Referitor la o achiziție. — Din fr. **acquisitif.**

ACIDIFICÁ, *acidific,* vb. I. Tranz. și refl. A (se) transforma în acid. — După fr. **acidifier.**

ACIUĂT, -Ă, *aciuați, -te,* adj. (Pop.) Pripășit. [Pr.: *-ciu-at*] — V. **aciua.**

ACLIMATIZÁT, -Ă, *aclimatizați, -te,* adj. Care este adaptat la un mediu nou. — V. **aclimatiza.**

ACNEIFÓRM, -Ă, *acneiformi, -e,* adj. (Med.) Care are aspect de acnee; ca o acnee. [Pr.: *-ne-i-*] — Din fr. **acnéiforme.**

ACOMERCIÁL, -Ă, *acomerciali, -e,* adj. (Despre atitudini, manifestări) Care este lipsit de spirit comercial. [Pr.: *-ci-al*] — **A-** + **comercial.**

ACÓRD s.n. Concordanță, potrivire (în păreri, atitudini etc.). ◆ Aprobare, acceptare.

ACREDITÁNT, -Ă, *acreditanți, -te,* adj. (Rar) Care acreditează. — **Acredita** + suf. *-ant.*

ACRÍ vb. IV. Refl. A se mura (**1**). — **acrít, -ă** adj.

ACRÍLIC, -Ă, *acrilici, -ce,* adj. **1.** (Chim.; în sintagma) *Acid acrilic* = lichid incolor cu miros înțepător obținut prin oxidarea acroleinei și folosit la fabricarea unor materiale sintetice. **2.** (Despre produse industriale) Care este obținut cu ajutorul derivaților acidului acrilic (**1**). *Fibră acrilică.* — Din fr. **acrylique.**

ACRIMONÍE s.f. (Livr.) Atitudine plină de ironie usturătoare; sarcasm. — Din fr. **acrimonie.**

ACRIMONIÓS, -OÁSĂ, *acrimonioși, -oase,* adj. (Livr.) Care denotă acrimonie, plin de ironie; sarcastic. *Limbaj acrimonios.* [Pr.: *-ni-os*] — Din fr. **acrimonieux.**

ACROMATIZÁRE, *acromatizări,* s.f. Acțiunea de *a acromatiza* și rezultatul ei. — V. **acromatiza.**

ACTÍV, -Ă, adj. (În sintagma) *Populație activă* = totalitatea persoanelor angajate într-o activitate profesională (instituționalizată, retribuită).

ACTIVITÁTE s.f. (Fiz.) Numărul de particule emise de o sursă radioactivă pe secundă.

ACTIVIZATÓR, -OÁRE, *activizatori, -oare,* adj. Care activizează. — **Activiza** + suf. *-tor.*

ACUMULÁT, -Ă, *acumulați, -te,* adj. Care este strîns, adunat (în timp). — V. **acumula.**

ACUMULATÍV, -Ă, *acumulativi, -e,* adj. (Rar) Care acumulează. — Din fr. **accumulatif.**

ACUPRESÚRĂ s.f. (Med.) Metodă terapeutică ce constă în presarea sau masarea unor puncte ale tegumentului cu activitate biologică deosebită; presupunctură. — Din germ. **Akupressor.**

ACÚSTICĂ s.f. (În sintagma) *Acustică arhitecturală* = ramură a acusticii care studiază fenomenele legate de propagarea undelor acustice în încăperi.

ACUSTOMÁT, *acustomate,* s.n. Dispozitiv adaptor electronic la un magnetofon pentru pornirea și oprirea automată a aparatului, care asigură înregistrarea numai atunci cînd se vorbește. — Din germ. **Akustomat.**

ACVACULTÚRĂ s.f. Maricultură. — Din fr. **aquaculture.**

ACVADÁG s.n. Soluție de grafit coloidal folosită ca strat conductor pe suprafața interioară a părții tronconice a tuburilor catodice. — Din germ. **Acvadag.**

ACVANAÚT, -Ă, *acvanauți, -te,* s.m. și f. Specialist în scufundări făcute cu scopul de a cerceta mediul marin. [Pr.: *-na-ut*] — Din fr. **aquanaute.**

ACVANAÚTIC, -Ă, *acvanautici, -ce,* adj. De acvanaut. [Pr.: *-na-u-*] — Din fr. **aquanautique.**

ACVARÍST, -Ă, *acvariști, -ste,* s.m. și f. Persoană care crește pești în acvariu. — **Acvariu** + suf. *-ist.* Cf. germ. A q u a r i s t.

ACVARÍSTICĂ s.f. Creșterea peștilor în acvariu. — Din germ. **Aquaristik.**

ADAMANTÍNĂ s.f. (Anat.) Smalț dentar. — Din fr., engl. **adamantine.**

ADÁOS s.n. (În sintagma) *Adaos comercial* = rabat comercial.

ADAPTÁT, -Ă, *adaptați, -te,* adj. **1.** Care a fost transformat pentru a corespunde anumitor cerințe sau pentru a fi întrebuințat în anumite împrejurări; care este potrivit pentru ceva. **2.** (Despre organisme) Care a suferit un proces de adaptare (**2**). **3.** (Despre textele literare) Căruia i s-au adus modificări în vederea reprezentării lui pe scenă, a utilizării ca scenariu de film etc. — V. **adapta.**

ADECVÁ, *adecvez,* vb. IV. Tranz. și refl. A face să devină sau a fi adecvat. — Din **adecvat** (der. regr.) — **adecvâre** s.f.

ADERÉNȚĂ s.f. Aderare, solidarizare conștientă la ceva.

ADJECTIVÁ, *adjectivez,* vb. I. Refl. și tranz. (Gram.) A (se) transforma în adjectiv; a (se) adjectiviza. — Din **adjectiv.** — **adjectivâre** s.f.; **adjectivát, -ă** adj.

ADJECTIVIZÁ, *adjectivizez,* vb. I. Refl. și tranz. (Gram.) A (se) adjectiva. — **Adjectiv** + suf. *-iza.* — **adjectivizâre** s.f.; **adjectivizát, -ă** adj.

ADOLESCENTINÍSM s.n. (Rar) Stare, manifestare de adolescent. — **Adolescentin** + suf. *-ism.*

ADRÉSĂ s.f. (Inform.) Expresie (numerică) pentru localizarea informației în memorie (**3**).

ADULTERÁRE, *adulterări,* s.f. (Livr.) Falsificare, denaturare. — După fr. **adultération,** engl. **adulteration.**

ADUNÁT, -Ă, *adunați, -te,* adj. Strîns [2] (la un loc). ◆ Spec. (Despre așezări rurale) Cu case așezate una lîngă alta, în strînsă apropiere. — V. **aduna.**

ADUNĂTÓR s.n. Mașină pentru recoltarea cerealelor și a fînului.

ADVERBIALIZÁ, *adverbializez,* vb. I. Refl. și tranz. (Gram.) A (se) transforma în adverb. — Din fr. **adverbialiser.** — **adverbializâre** s.f.; **adverbializát, -ă** adj.

AERÁT, -Ă, adj. (Livr.) **1.** (Despre texte) Care are o structură simplă, claritate, limpezime. **2.** (Despre pagini scrise) Cu literele și rîndurile spațiate, cu mult spațiu alb.

AERÓBIC, -Ă, *aerobici, -ce,* adj. (În sintagma) *Gimnastică aerobică* = gimnastică de întreținere executată pe fond muzical. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérobique.**

AEROBÚZ, *aerobuze,* s.n. Avion de pasageri de foarte mare capacitate, pentru curse dese pe distanțe medii. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérobus.**

AEROCARTOFILÍE s.f. Ramură a cartofiliei care se ocupă de ștampilele poștei aeriene. [Pr.: *a-e-*] — **Aero-** + **cartofilie.**

AEROCÓSMIC, -Ă, *aerocosmici, -ce,* adj. Aerospațial. [Pr.: *a-e-*] — **Aero-** + **cosmic.**

AEROFILATÉLIC, -Ă, *aerofilatelici, -ce,* adj. Referitor la aerofilatelie, de aerofilatelie. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérophilatélique.**

AEROFILATELÍE s.f. Ramură a filateliei care se ocupă de mărcile pentru poșta aeriană. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérophilatélie.**

AEROFOTOGRÁFIC, -Ă, *aerofotografici, -ce,* adj. Referitor la aerofotografie, de aerofotografie. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérophotographique.**

AEROFOTOGRÁMĂ, *aerofotograme,* s.f. Fotogramă aeriană. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérophotogramme.**

AEROGÉN, -Ă, *aerogeni, -e,* adj. (Biol.) Care este produs prin intermediul aerului (**1**). [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérogène.**

AEROGENERATÓR, *aerogeneratoare,* s.n. Instalație folosită la transformarea forței eoliene în energie electrică. [Pr.: *a-e-*] — Din engl. **aerogenerator.**

AEROGLISÓR, *aeroglisoare,* s.n. Vehicul care se deplasează prin alunecare pe o pernă de aer [1]. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aéroglisseur.**

AEROGRÁMĂ s.f. Scrisoare pentru poșta aeriană; imprimat special pentru o astfel de scrisoare.

AEROIÓN, *aeroioni,* s.m. (Fiz.) Ion atmosferic (eliberat prin descărcări electrice, evaporarea apei etc.). [Pr.: *a-e-ro-i-on*] — Din fr. **aéroion.**

AEROIONIZATÓR, *aeroionizatoare,* s.n. Aparat pentru concentrarea aeroionilor negativi într-o încăpere în scopul obținerii unui aer asemănător celui natural. [Pr.: *a-e-ro-i-o-*] — Din fr. **aéroionisateur.**

AEROIONOTERAPÍE, *aeroionoterapii,* s.f. (Med.) Tratament cu aeroioni. [Pr.: *a-e-ro-i-o-*] — **Aeroion** + **terapie.**

AEROLÓG, -Ă, *aerologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în aerologie. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérologue.**

AEROLÓGIC, -Ă, *aerologici, -ce,* adj. Referitor la aerologie, de aerologie. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérologique.**

AEROPORTUÁR, -Ă, *aeroportuari, -e,* adj. Referitor la aeroport. [Pr.: *a-e-ro-por-tu-ar*] — Din fr. **aéroportuaire.**

AEROSPAȚIÁL, -Ă, *aerospațiali, -e,* adj. Referitor la navigația în spațiul aerian terestru și cosmic; aerocosmic. [Pr.: *a-e-ro-spa-ți-al*] — Din fr. **aérospatial.**

AEROTÉRMĂ, *aeroterme,* s.f. Aparat electric de încălzire cu aer cald. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérotherme.**

AEROZÍNĂ s.f. Carburant lichid pentru motoarele rachetelor. [Pr.: *a-e-*] — Din fr. **aérozine.**

AFEBRÍL, -Ă, *afebrili, -e,* adj. (Med.) Care nu are sau nu face febră. — Din fr. **afébrile.**

AFIȘÁJ s.n. (În sintagma) *Afișaj optic* = afișor.

AFIȘÓR s.n. (Electron.) Dispozitiv pe a cărui suprafață apar caractere alfanumerice comandate electric; afișaj optic.

AFÍX s.n. (Mat.) Punct care reprezintă un număr complex într-un sistem de coordonate carteziene.

AFIXÁL, -Ă, *afixali, -e,* adj. (Gram.) Cu afix. — Din fr. **affixal.**

A FORTIORI adv., adj. invar. (Livr.) (Care se impune) cu necesitate. [Pr.: *-ti-ó-*].

AFRETÁRE, *afretări,* s.f. (Mar.) Acțiunea de *a afreta;* navlosire. — V. **afreta.**

AFRICANÍST, -Ă, *africaniști, -ste,* s.m. și f. (Rar) Africanolog. — Din fr. **africaniste.**

AFRICANÍSTICĂ s.f. (Rar) Africanologie. — Din germ. **Afrikanistik.**

AFRICANITÁTE s.f. **1.** Caracter specific (culturii) popoarelor africane. **2.** Lumea, civilizația africană. — Din fr. **africanité.**

AFRIKÁNDER, *afrikanderi,* s.m. (Rar) Bur. — Din engl. **Afrikander.**

ÁFRO adj. invar., adv. (Cu părul capului) foarte încrețit. — Din fr. **afro,** engl. **Afro.**

AFTOÍD, -Ă, *aftoizi, -de,* adj. (Med.) Cu aspect de aftă, ca o aftă. — Din fr. **aphtoïde.**

AFUMÁ vb. I. Tranz. (Tehn.) A da sticlei o culoare fumurie în procesul de fabricație.

AFUNDÁRE, *afundări,* s.f. Acțiunea de *a (se) afunda;* cufundare. — V. **afunda.**

AGABARÍTIC, -Ă, *agabaritici, -ce,* adj. Care depășește un gabarit standard. — **A-** + **gabaritic.**

AGASÁRE, *agasări,* s.f. Acțiunea de *a agasa* și rezultatul ei. — V. **agasa.**

AGASÁT, -Ă, *agasați, -te,* adj. (Despre oameni) Iritat, enervat. — V. **agasa.**

AGĂȚÁT, -Ă, *agățați, -te,* adj. **1.** Atîrnat, spînzurat [2], suspendat. **2.** (Despre obiecte de îmbrăcăminte) Prins fără voie într-un obiect ascuțit care găurește, deșiră, rupe o țesătură. ◆ Rupt, găurit prin prinderea unei țesături într-un obiect ascuțit. — V. **agăța.**

AGENȚÍE s.f. (În sintagmele) *Agenție de bilete* = ibrou unde se vînd cu anticipație bilete pentru spectacole, concerte etc. *Agenție de voiaj* = birou unde se vînd cu anticipație bilete de călătorie (pentru distanțe mai lungi).

A GIORNO adv. (Italienism) Ca ziua. *Luminat a giorno.* [Pr.: *-giór-*] — Loc. it.

AGLOMERÁ vb. I. Tranz. A încărca pe cineva cu prea multe treburi.

AGLUTINÁT, -Ă, *aglutinați, -te,* adj. (Despre materiale) Ale cărui particule sînt lipite unele de altele prin adeziune. — V. **aglutina.**

AGNATOSTÓM, *agnatostomi,* s.m. (La pl.) Clasă de vertebrate acvatice fără maxilarul inferior; (și la sg.) animal din această clasă. — Din germ. **Agnathostomen,** engl. **agnathostomata.**

AGRAMATÍSM s.n. (Med.) Incapacitate de exprimare gramaticală corectă.

AGREMENTÁRE, *agrementări* s.f. Acțiunea de *a agrementa.* — V. **agrementa.**

AGROALIMENTÁR, -Ă, *agroalimentari, -e,* adj. Referitor la produse alimentare provenite din agricultură. [Pr.: *-gro-a-*] — **Agro-** + **alimentar.**

AGROCENÓZĂ, *agrocenoze,* s.f. (Biol.) Zonă agricolă. — Din fr. **agrocénose.**

AGROGEOLÓGIC, -Ă, *agrogeologici, -ce,* adj. Referitor la agrogeologie, de agrogeologie. [Pr.: *-ge-o-*] — Din fr. **agrogéologique.**

AGROINDUSTRIÁL, -Ă, *agroindustriali, -e,* adj. Referitor la producția agricolă industrializată. [Pr.: *-gro-in-*] — **Agro-** + **industrial** (după fr. *agroindustriel*).

AGROMETEOROLÓGIC, -Ă, *agrometeorologici, -ce,* adj. De agrometeorologie. [Pr.: *-te-o-*] — **Agro-** + **meteorologic.**

AÍ s.m. Mic mamifer arboricol cu mișcări lente, din America de Sud și Madagascar *(Danbontonia madagascarensis).* — Din fr. **aï.**

AIUREÁLĂ s.f. (Fam.) Zăpăceală, tulburare, dezordine.

AJURÁRE, *ajurări,* s.f. Acțiunea de *a ajura.* — V. **ajura.**

AJUSTÁBIL, -Ă, *ajustabili, -e,* adj. Care poate fi ajustat. — **Ajusta** + suf. *-bil.*

ALALÍE, *alalii,* s.f. (Med.) Incapacitate de a vorbi sau de a pronunța unele sunete; logoplegie. — Din fr. **alalie.**

ALĂMURI s.f. pl. Instrumente muzicale de suflat din alamă (**1**).

ALB, -Ă adj. (În sintagma) *Magie albă* = capacitate a unor persoane de a săvîrși fapte neobișnuite, în aparență miraculoase, care însă pot fi explicate științific; (livr.) teurgie.

ALBANÍSTICĂ s.f. Studiu al limbii, culturii și civilizației albaneze. — Din germ. **Albanistik.**

ALBÁSTRU s.n. (În sintagmele) *Albastru de metilen* = colorant albastru (**1**) întrebuințat în vopsitorie, în lucrări de biologie și în medicină. *Albastru de Prusia* (sau *de Berlin*) = ferocianură de fier folosită ca pigment albastru (**1**).

ALBĂSTRÍT, -Ă, *albăstriți, -te,* adj. **1.** Care a devenit (mai) albastru. **2.** Care este clătit în apă cu albăstreală; (reg.) sinilit. — V. **albăstri.**

ALBICIÚNE s.f. (Fam.) Albeață. — **Alb** + suf. *-iciune.*

ALBÍT [2], -Ă adj. Făcut sau devenit (mai) alb (**1**); înălbit [2].

ALCHÍL, *alchili,* s.m. (Chim.) Radical organic monovalent obținut dintr-o alchenă și o hidrocarbură aromatică sau parafinică. — Din fr. **alkyle.**

ALCHILÁRE, *alchilări,* s.f. (Chim.) Indroducere a unui alchil în molecula unui compus organic. — După fr. **alkylation.**

ALCHÍMIC, -Ă, *alchimici, -ce,* adj. Referitor la alchimie, de alchimie. — Din fr. **alchimique.**

ALCHÍNĂ, *alchine,* s.f. (Chim.) Hidrocarbură aciclică nesaturată, cu o triplă legătură. — Din germ. **Alkine.**

ALCOOLEMÍE, *alcoolemii,* s.f. Prezență temporară a alcoolului (**2, 3**) în sînge; procent de alcool prezent în sînge. [Pr.: *-co-o-*] — Din fr. **alcoolémie.**

ALCOOLIZÁT, -Ă, *alcoolizați, -te,* adj. (Despre lichide) În care s-a introdus alcool. [Pr.: *-co-o-*] — V. **alcooliza.** Cf. fr. alcoolisé.

ALCOOLSCÓP, *alcoolscoape,* s.n. Instrument pentru determinarea alcoolemiei. [Pr.: *-co-o-*] — Din **alcool** (după *bronhoscop, stetoscop* etc.).

ALCOXÍD, *alcoxizi,* s.m. (Chim.) Alcoolat. — Din fr. **alcoxid.**

ALDÓL, *aldoli,* s.m. (Chim.) Aldehidă-alcool obținută prin polimerizarea unei aldehide. — Din fr. **aldol.**

ALDÓZĂ, *aldoze,* s.f. (Chim.) Monozaharidă avînd în moleculă gruparea carbonil (**2**) caracteristică aldehidelor. — Din fr. **aldose.**

ALEATÓRIC, -Ă, *aleatorici, -ce,* adj. (Livr.; despre fenomene) Care se produce întîmplător, care este legat de hazard; stocastic. ◆ (Muz.) Care se bazează pe improvizație; care lasă execuția la inspirația interpretului. [Pr.: *-le-a-*] — **Aleator**[iu] + suf. *-ic.*

ALEATORÍSM s.n. Caracter aleatoric. [Pr.: *-le-a-*] — Din fr. **aléatorisme.**

ALEGORIZÁ, *alegorizez,* vb. I. Tranz. A înfățișa ceva prin alegorii. — Din fr. **allégoriser.** — **alegorizáre** s.f.; **alegorizát, -ă** adj.

ALEGORIZÁNT, -Ă, *alegorizanți, -te,* adj. Care alegorizează. — **Alegoriza** + suf. *-ant.*

ALEGRÉȚE s.f. (Livr.) Vioiciune, sprinteneală (a tonului, a exprimării). — Din fr. **allégresse.**

ALÉLĂ, *alele,* s.f. (Biol.) Genă de un anumit tip de pe același cromozom. — Din fr. **allèle.**

ALÉM s.n. Steag cu însemnele imperiului otoman (primit de domnii români la învestitura lor). — Din tc. **alem.**

ALERGOLÓG, -Ă, *alergologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în alergologie. — Din **alergologie** (der. regr.).

ALERGOLÓGIC, -Ă, *alergologici, -ce,* adj. Referitor la alergologie, de alergologie. — Din fr. **allergologique.**

ALERTÁ, *alertez,* vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A (se) alarma. — Din fr. **alerter.** — **alertáre** s.f.; **alertát, -ă** adj.

ALEXANDRÍT, *alexandrite,* s.n. (Min.) Crisoberil. — Din germ. **Aleksandrit,** fr. **alexandrite.**

ALEXĂNDRINEÁN, -Ă, *alexăndrineni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Alexandria. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Alexandria. — **Alexandria** (n. pr.) + suf. *-ean*

ALEXĂNDRINEÁNCĂ, *alexăndrinence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Alexandria. ◆ Locuitoare din municipiul Alexandria. — **Alexăndrinean** + suf. *-că.*

ALFABÉT s.n. (În sintagma) *Alfabet fonetic* = alfabet care asociază fiecărei litere un cuvînt de circulație a cărui inițială o constituie litera respectivă, în scopul evitării erorilor la transmisiile telefonice și radiotelefonice.

ALFABETÁR, *alfabetare,* s.n. Set de litere și silabe folosit ca material didactic pentru formarea cuvintelor. — **Alfabet** + suf. *-ar.*

ALFANUMÉRIC, -Ă, *alfanumerici, -ce,* adj. (Tehn.; despre indicații) Care este exprimat prin intermediul literelor și cifrelor. — Din fr. **alphanumérique.**

ALGEBRÍST, -Ă, *algebriști, -ste,* s.m. și f. Specialist în algebră. — Din fr. **algébriste.**

ALGEZÍE, *algezii,* s.f. (Med.) Capacitatea de a simți durerea. ◆ (Med.) Durere. — Din germ. **Algesie**

ALGOFOBÍE, *algofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de durere. — Din fr. **algophobie.**

ALGÓL s.n. (Inform.) Limbaj simbolic folosit în programarea automată orientat în probleme de calcul științific. — Din engl., fr. **algol.**

ALGOLÓG, -Ă, *algologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în algologie. — Din fr. **algologue.**

ALGOLÓGIC, -Ă, *algologici, -ce*, adj. Referitor la algologie, de algologie. — Din fr. **algologique.**

ALGORÍTM s.n. *P. gener.* Succesiune de operații necesare în rezolvarea unei probleme oarecare.

ALIFIÓS, -OÁSĂ, *alifioși, -oase*, adj. (Rar) Ca alifia. [Pr.: *-fi-os*] — **Alifie** + suf. *-os.*

ALIMENTÁȚIE s.f. (În sintagma) *Alimentație publică* = rețea de întreprinderi comerciale pentru servirea populației cu mîncăruri și băuturi.

ALINIÁ vb. I. Refl. (Despre țări) A se asocia într-o grupare pe baza unui tratat.

ALINIÁT[2]**, -Ă,** *aliniați, -te*, adj. **1.** Care este așezat în linie dreaptă. **2.** (Despre țări) Care aparține unei grupări constituite pe baza unui tratat. [Pr.: *-ni-at*] — V. **alinia.** Cf. fr. a l i g n é.

ALITERATÍV, -Ă, *aliterativi, -e*, adj. (Rar) Cu aliterații. — Din fr. **allitératif.**

ALITERÁȚIE s.f. (Med.) Repetare a unor sunete sau silabe în stări de puternică excitație psihică.

ALOFÓN, *alofone*, s.n. (Fon.) Variantă poziționlă a unui fonem. — Din fr. **allophone.**

ALSACIÁN adj., s.m. (Și în sintagma) *Lup alsacian* = rasă de cîini de pază de talie mare, originară din Franța.

ALTÁR s.n. (Tehn.) Perete de material refractar situat în spatele unui focar pentru a dirija flacăra.

ALTIMÉTRIC, -Ă, *altimetrici, -ce*, adj. De altimetrie. — Din fr. **altimétrique.**

ALTITUDINÁL, -Ă, *altitudinali, -e*, adj. (Aflat) la altitudine. — Din fr. **altitudinal.**

ALUMINIFÉR, -Ă, *aluminiferi, -e*, adj. (Despre terenuri, roci etc.) Care conține aluminiu sau alumină. — Din fr. **aluminifère.**

ALUMINIZÁ, *aluminizez*, vb. I. Tranz. A acoperi suprafața unui metal cu un strat protector de aluminiu; (tehn.) a caloriza. — **Aluminiu** + suf. *-iza.* — **aluminizát, -ă** adj.

ALUMINÓS, -OÁSĂ, *aluminoși, -oase*, adj. (Despre substanțe) Care conține compuși de aluminiu. ◆ (Despre materiale) Care conține aluminiu. — Din fr. **alumineux.**

ALUZÍV, -Ă, *aluzivi, -e*, adj. Cu aluzii. — Din fr. **allusif.**

ALVEOLÁRE, *alveolări*, s.f. (Geol.) Formare a alveolelor eoliene. [Pr.: *-ve-o-*] — De la **alveolă.**

AMALGAMÁT, -Ă, *amalgamați, -te*, adj. (Rar) Amestecat (în mod eterogen). — V. **amalgama.**

AMARÁRE, *amarări*, s.f. Acțiunea de *a amara;* amaraj. — V. **amara.**

AMĂGÍT, -Ă, *amăgiți, -te*, adj. Înșelat (**II 1**), prostit (**2**). — V. **amăgi.**

AMĂRÚȚĂ, *amăruțe*, s.f. Plantă erbacee cu tulpina dreaptă, frunzele acoperite cu peri aspri și flori galbene, dispuse în capitule *(Pieris hieracioides).* — **Amar** + suf. *-uță.*

AMBIÉNT, *ambiente*, s.n. (Franțuzism) Ambianță. [Pr.: *-bi-ent*] — Din fr. **ambient.**

AMBIENTÁL, -Ă, *ambientali, -e*, adj. (Franțuzism) Ambiant. [Pr.: *-bi-en-*] — Din fr. **ambiental.**

AMBIGUIZÁ, *ambiguizez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A face să devină ambiguu. [Pr.: *-gu-i-*] — **Ambiguu** + suf. *-iza.* — **ambiguizáre** s.f.; **ambiguizát, -ă** adj.

AMBIOFONÍE s.f. Metodă de modificare a acusticii unei săli prin mijloace electroacustice pentru crearea ambianței sonore adecvate unui anumit gen de program. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **ambiophonie.**

AMBIVALÉNT, -Ă, *ambivalenți, -te*, adj. Cu ambivalență. — Din fr. **ambivalent.**

AMBIVALÉNȚĂ, *ambivalențe*, s.f. Existență concomitentă a două aspecte diferite. — Din fr. **ambivalence.**

AMBLIÓP, -OÁPĂ, *ambliopi, -oape*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de ambliopie. [Pr.: *-bli-op*] — Din fr. **amblyope.**

AMBUSCÁT, *ambuscați*, adj., s.m. (Franțuzism) (Soldat) dispensat de obligațiile grele ale serviciului militar; (militar) scutit prin diverse aranjamente de a lupta pe front. — Din fr. **embusqué.**

AMBUTEÍA, *ambuteiez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A bloca cu vehicule, nave etc. căi rutiere sau de navigație. [Pr.: *-te-ia*] — Din fr. **embouteiller.** — **ambuteiére** s.f.; **ambuteiát, -ă** adj.

AMELIORATÍV, -Ă, *ameliorativi, -e*, adj. (Livr.) Care ameliorează. *O influență ameliorativă.* [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **amélioratif.**

AMERICANÍST, -Ă, *americaniști, -ste*, s.m. și f. **1.** Specialist în americanistică. **2.** Adept al americanismului (**2**). — Din fr. **américaniste.**

AMERICANÍSTICĂ s.f. Studiu al limbilor, culturilor și civilizațiilor americane. — Din germ. **Amerikanistik.**

AMFIBRÁHIC, -Ă, *amfibrahici, -ce*, adj. (Lit.; despre ritm) Care este obținut din amfibrahi. — Din fr. **amphibrachique.**

AMIDÚRĂ, *amiduri*, s.f. Compus chimic obținut din amoniac prin substituirea unui atom de hidrogen cu un metal. — Din fr. **amidure.**

AMIGDALIÁN, -Ă, *amigdalieni, -e*, adj. (Anat.) Care ține de amigdale, referitor la amigdale. [Pr.: *-li-an*] — Din fr. **amygdalien.**

AMILOGRÁMĂ, *amilograme*, s.f. (Tehn.) Diagramă înregistrată la amilograf. — Din fr. **amylogramme.**

AMINOACIDEMÍE, *aminoacidemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a aminoacizilor în sînge; cantitate de aminoacizi prezentă în sînge. [Pr.: *-no-a-*] — Din fr. **aminoacidémie.**

AMINOACIDURÍE, *aminoacidurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a aminoacizilor în urină; cantitate de aminoacizi prezentă în urină. [Pr.: *-no-a-*] — Din fr. **aminoacidurie.**

AMINOALCOÓL, *aminoalcooli*, s.m. (Chim.) Compus organic care conține amină și alcool. [Pr.: *-no-al-co-ol*] — Din fr. **aminoalcool.**

AMINOBENZÓIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid aminobenzoic* = pulbere cristalină incoloră, solubilă în apă și alcool, întrebuințată în chimie ca reactiv de determinare a cuprului, mercurului, plumbului etc. și ai cărei derivați sînt folosiți în farmacie, parfumerie; acid antranilic. [Pr.: *-zo-ic*] — Din fr. **aminobenzoïque.**

AMINTITÓR, -OÁRE, *amintitori, -oare*, adj. (Rar) Care amintește. — **Aminti** + suf. *-tor.*

AMORALÍST, -Ă, *amoraliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Rar) (Adept) al amoralismului. — Din fr. **amoraliste.**

AMPELOGRÁF, -Ă, *ampelografi, -e*, s.m. și f. Specialist în ampelografie. — Din fr. **ampélographe.**

AMPELOGRÁFIC, -Ă, *ampelografici, -ce*, adj. De ampelografie. — Din fr. **ampélographique.**

AMPICILÍNĂ s.f. (Farm.) Antibiotic cu spectru larg. — Din engl. **ampicillin.**

AMPLIFICÁTOR s.n. (În sintagmele) *Amplificator de antenă* = amplificator montat în imediata apropiere a unei antene pentru asigurarea unei recepții îmbunătățite a posturilor locale sau pentru recepția posturilor îndepărtate. *Amplificator de putere* = aparat electronic de amplificare a semnalului furnizat de preamplificator. *Amplificator stereofonic* = ansamblu constituit din două sau mai multe amplificatoare, folosit pentru transmisia stereofonică a sunetului.

AMPOLOZITÁTE, *ampolozități*, s.f. (Italienism) Emfază. — Din it. **ampollosità.**

AMPRÉNTĂ s.f. (În sintagma) *Amprentă vocală* = ansamblu al particularităților vocale specifice unui individ.

AN- v. a-.

ANACIDITÁTE s.f. (Fiziol.) Lipsă a aciditații gastrice. — Din fr. **anacidité,** engl. **anacidity.**

ANACRÚZIC, -Ă, *anacruzici, -ce*, adj. (Muz.) Cu anacruză (**1**), bazat pe anacruză (**1**). — **Anacruză** + suf. *-ic.*

ANACUZÍE, *anacuzii*, s.f. (Med.) Surditate totală. — Din fr. **anacousie.**

ANAFÁZĂ s.f. (Biol.) A treia fază a diviziunii celulare prin mitoză. — Din fr. **anaphase.**

ANAGRAMÁRE, *anagramări*, s.f. Acțiunea de *a anagrama.* — V. **anagrama.**

ANALGEZÍANT, -Ă, *analgezianți, -te*, adj. (Rar) Analgezic. [Pr.: *-zi-ant*] — Din fr. **analgésiant.**

ANALÍST [2], -Ă s.m. și f. Specialist în informatică.

ANALÍZĂ s.f. (În sintagma) *Analiză matematică* = ramură a matematicii care studiază funcțiile, limitele, derivatele și aplicațiile lor.

ANALIZÓR s.n. (Tehn.; în sintagma) *Analizor de spectru* = aparat pentru observarea sau înregistrarea unui semnal.

ANALÓGIC, -Ă adj. (Electron.) **1.** (Despre semnale) A cărui valoare poate fi reprezentată printr-o funcție continuă în timp, putînd lua o infinitate de valori cuprinse în domeniul său de variație. **2.** (Despre aparate, dispozitive, instrumente și sisteme) Care generează, măsoară, prelucrează și stochează semnale analogice (**1**).

ANALOGÍSM, *analogisme*, s.n. Analogie. — Din fr. **analogisme.**

ANAMORFÓZĂ s.f. (Cin.) Procedeu optic folosit pentru comprimarea imaginii, astfel încît să se poată înregistra pe pelicula cinematografică normală o imagine corespunzătoare ecranului lat.

ANATOMOPATOLÓG, -Ă, *anatomopatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în patologia organelor (**1**). — Din **anatomopatologic** (der. regr.).

ANCILÁR, -Ă, *ancilari, -e*, adj. (Livr.) De slugă; *p. ext.* subordonat; umil. — Din fr. **ancillaire.**

ANCLANȘÁ, *anclanșez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A angrena un mecanism în vederea declanșării; a transmite o mișcare unei piese. ◆ A închide un circuit electric într-un releu printr-un dispozitiv (electro) mecanic. — Din fr. **enclencher.** — **anclanșáre** s.f.; **anclanșát, -ă** adj.

ANCÓȘĂ s.f. **1.** (Cin.) Decupare făcută pe marginea peliculei cinematografice pentru a declanșa anumite operații în procesul de developare. **2.** (Elt.) Canal făcut într-o piesă metalică pentru a introduce în el conductorii electrici ai unei înfășurări. — Din fr. **encoche.**

ANDALÚZ, -Ă, *andaluzi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Andaluzia. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Andaluzia. — Din fr. **andalou, -se.**

ANDEZÍTIC, -Ă, *andezitici, -ce*, adj. Referitor la andezit, de andezit. — Din fr. **andésitique.**

ANDOCÁ vb. I. v. **îndoca.**

ANDROÍD, *androizi*, s.m. (Livr.) Robot [1] cu aspect uman. — Din fr. **androïde.**

ANDROPÁUZĂ, *andropauze* s.f. (Fiziol.) Perioadă de involuție a funcției testiculare, însoțită de tulburări neurovegetative. [Pr.: *-pa-u-*] — Din fr. **andropause** (după *pauză*).

ANEANTIZÁ, *aneantizez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A distruge total, a reduce la nimic. [Pr.: *-ne-an-*] — După fr. **anéantir.** — **aneantizáre** s.f.; **aneantizát, -ă** adj.

ANECDOTÍST, -Ă, *anecdotiști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Autor sau povestitor de anecdote. — **Anecdotă** + suf. *-ist.*

ANERGÍE s.f. (Fiz.) Energie termică corespunzătoare unui sistem fizic aflat în echilibru termodinamic cu mediul înconjurător și care nu poate fi transformată în lucru mecanic.

ANESTEZIMÉTRU, *anesteziometre*, s.n. (Med.) Aparat care măsoară cantitatea de anestezic inhalat. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **anesthésimètre.**

ANESTEZIOLÓG, -Ă, *anesteziologi, -ge*, s.m. și f. (Rar) Anestezist. [Pr.: *-zi-o-*] — Din **anesteziologie** (der. regr.).

ANESTEZIOLOGÍE s.f. Disciplină medicală care se ocupă cu anestezia. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **anesthésiologie.**

ANEUPLOÍD, -Ă, *aneuploizi, -de*, adj. (Biol.; despre organisme) Care are un număr de cromozomi diferit față de cel normal. [Pr.: *-ne-u-plo-id*] — Din fr. **aneuploïde,** engl. **aneuploid.**

ANEUPLOIDÍE, *aneuploidii*, s.f. (Biol.) Stare a unui organism aneuploid. [Pr.: *-ne-u-plo-i-*] — Din engl. **aneuploidy.**

ANGAJÁNT, -Ă, *angajanți, -te*, adj. Care implică, atrage pe cineva într-o acțiune. — **Angaja** + suf. *-ant* (după fr. *engageant*).

ANGAJÁT, -Ă adj. Care servește conștient o cauză.

ANGIOFLUOROGRAFÍE, *angiofluorografii*, s.f. (Med.) Studiu radioscopic sau radiografic al vaselor sanguine cu ajutorul fluorului. [Pr.: *an-gi-o-flu-o-*] — Din fr. **angiofluorographie.**

ANGIOGRÁFIC, -Ă, *angiografici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la angiografie, de angiografie. [Pr.: *-gi-o-*] — Din fr. **angiographique.**

ANGIOLÓGIC, -Ă, *angiologici, -ce*, adj. Referitor la angiologie, de angiologie. [Pr.: *-gi-o-*] — Din fr. **angiologique.**

ANGLICÍST, -Ă, *angliciști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Anglist. — Din fr. **angliciste.**

ANGLICIZÁRE, *anglicizări*, s.f. Acțiunea de *a angliciza.* — V. **angliciza.**

ANGLÍST, -Ă, *angliști, -ste*, s.m. și f. Specialist în anglistică; (rar) anglicist. — Din fr. **angliste.**

ANGLÍSTICĂ s.f. Studiul limbii, culturii și civilizației engleze. — Din engl. **Anglistics.**

ANGOASÁ, *angoasez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A neliniști (profund). — Din fr. **angoisser.** — **angoasáre** s.f.; **angoasát, -ă** adj.

ANGOASÁNT, -Ă, *angoasanți, -te*, adj. (Franțuzism) (Profund) neliniștitor. — Din fr. **angoissant.**

ANGOLÉZ, -Ă, *angolezi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Angola. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Angola. — Din fr. **angolais, -e.**

ANISÉT s.n. Băutură preparată din anason. — Din fr. **anisette.**

ANISÓL, *anisoli*, s.m. (Chim.) Eter metilic al fenclului. — Din fr. **anisole.**

ANISTÓRIC, -Ă, *anistorici, -ce*, adj. Care este situat în afara realităților concret-istorice. — **An-** + **istoric.**

ANISTORÍSM s.n. Înlocuire a studiului concret istoric al realității sociale prin speculații abstracte. — **Anistor**[ic] + suf. *-ism.*

ANORÉCTIC, -Ă, *anorectici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de anorexie. — Din fr. **anorectique.**

ANORGÁNIC, -Ă adj. Care este lipsit de însușirile materiei vii; din regnul mineral.

ÁNSĂ s.f. (Tehn.) Conductor de cupru folosit ca vîrf pentru lipit la pistolul [1] (**3**) electric.

ANTECÁLCUL, *antecalcule*, s.n. (Rar) Antecalculație. — **Ante-** + **calcul.**

ANTECALCULÁ, *antecalculez*, vb. I. Tranz. A calcula dinainte. — Din **antecalcul.** — **antecalculáre** s.f.; **antecalculát, -ă** adj.

ANTECEDÉNȚĂ s.f. Faptul de a fi antecedent; anterioritate.

ANTENÁT, *antenate*, s.n. (La pl.) Subîncrengătură care cuprinde animale cu antene; (și la sg.) animal din această subîncrengătură. — Din engl. **antennata.**

ANTENATÁL, -Ă, *antenatali, -e*, adj. (Rar) Prenatal. — Din engl. **antenatal.**

ANTÉNĂ s.f. **1.** (În sintagmele) *Antenă colectivă* sau *de bloc* = antenă (combinată) cu echipament electronic adecvat pentru asigurarea recepției radio sau de televiziune la mai mulți abonați asociați. *Antenă de cameră* = antenă de recepție situată în interiorul încăperii în care se află radioul sau televizorul. *Antenă încorporată* = antenă inclusă în caseta radioului. **2.** (Fam.; adesea la pl.) Sursă de informații.

ANTEPROGRAMÁT, -Ă, *anteprogramați, -te*, adj. Care este programat dinainte. — **Ante-** + **programat.**

ANTEPÚNE, *antepún*, vb. III. Tranz. A pune înainte. — **Ante-** + **pune** (după fr. *antéposer*). — **antepúnere** s.f.; **antepús, -ă** adj.

ANTESÓCLU, *antesocluri*, s.n. (Arhit.) Bază ieșită în afara soclului unei clădiri. — Din fr. **antésocle.**

ANTIACADÉMIC, -Ă, *antiacademici, -ce*, adj. Care respinge principiile academice (**2**). [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **antiacadémique.**

ANTIACCIDÉNT adj. invar. (Despre sisteme complexe de caracteristici tehnice) Care preîntîmpină accidentele. [Pr.: *-ti-ac-*] — **Anti-** + **accident.**

ANTIACÍD, -Ă, *antiacizi, -de*, adj. **1.** (Despre medicamente) Care neutralizează aciditatea gastrică. **2.** (Despre materiale) Rezistent la acțiunea acizilor. [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **antiacide.**

ANTIAERIÁNĂ s.f. Artilerie antiaeriană.

ANTIALÉRGIC, -Ă, *antialergici, -ce*, adj., s.n. (Medicament) care previne sau suprimă alergia. [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **antiallergique.**

ANTIANTICÓRP, *antianticorpi*, s.m. (Biol.) Substanță formată în organism după injectarea de anticorpi și care neutralizează acțiunea acestora. [Pr.: *-ti-an-*] — Din fr. **antianticorps.**

ANTIARISTOCRÁTIC, -Ă, *antiaristocratici, -ce*, adj. (Despre atitudini, manifestări etc.) Care este împotriva aristocratismului sau aristocrației. [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **antiaristocratique.**

ANTIÁRTĂ s.f. **1.** Producție care nu respectă principiile artei (academice). **2.** Producție antiartistică. [Pr.: *-ti-ar-*] — Din fr., engl. **anti-art.**

ANTIARTÍSTIC, -Ă, *antiartistici, -ce*, adj. (Despre opere, creații) Lipsit de valoare artistică. [Pr.: *-ti-ar-*] — **Anti-** + **artistic.**

ANTIARTRÍTIC, -Ă, *antiartritici, -ce*, adj., s.n. (Medicament, tratament etc.) care împiedică sau previne artrita. [Pr.: *-ti-ar-*] — Din fr. **antiarthritique.**

ANTIBACTERIÁN, -Ă, *antibacterieni, -e*, adj. Care combate acțiunea bacteriilor. [Pr.: *-ri-an*] — **Anti-** + **bacterian** (după engl. *antibacterial*).

ANTIBIOTERAPÍE s.f. Tratament cu antibiotice. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **antibiothérapie.**

ANTIBRONȘÍTIC, -Ă, *antibronșitici, -ce*, adj., s.n. (Medicament) împotriva bronșitei. — **Anti-** + **bronșitic.**

ANTIBURGHÉZ, -Ă, *antiburghezi, -e*, adj. (Despre atitudini, manifestări) Care este împotriva burgheziei. — **Anti-** + **burghez.**

ANTICALOFÍL, -Ă, *anticalofili, -e*, adj., s.m. și f. (Lit.) **1.** Adj. (Despre stil) Care denotă anticalofilie; caracterizat prin anticalofilie. **2.** S.m. și f. Adept al anticalofiliei. — **Anti-** + **calofil.**

ANTICALOFILÍE s.f. (Lit.) Respingere, negare a calofiliei; atitudine împotriva calofiliei. — **Anti-** + **calofilie.**

ANTICĂRÉSC, -EÁSCĂ, *anticărești*, adj. De anticar[2]. — **Anticar** + suf. *-esc.*

ANTICICLONÁL, -Ă, *anticiclonali, -e*, adj. (Rar) Anticiclonic. — Din fr. **anticyclonal.**

ANTICICLÓNIC, -Ă, *anticiclonici, -ce*, adj. (Met.) Referitor la anticiclon, cu caracter de anticiclon; (rar) anticiclonal. — Din fr. **anticyclonique.**

ANTICINEMATOGRÁFIC, -Ă, *anticinematografici, -ce*, adj. Care nu corespunde principiilor artei cinematografice. — **Anti-** + **cinematografic.**

ANTICIPATÍV, -Ă, *anticipativi, -e*, adj. Care anticipează; anticipator. — Din fr. **anticipatif.**

ANTICIPATÓR, -OÁRE, *anticipatori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care face anticipări. — Din fr. **anticipateur.**

ANTICIPÁȚIE s.f. (În sintagma) *Literatură de anticipație* = literatură având ca temă imaginarea științifico-fantastică a viitorului. V. literatură științifico-fantastică.

ANTICOLESTERÓL s.n. Substanță destinată reducerii colesterolului din sînge. — **Anti-** + **colesterol.**

ANTICOLONIALÍST, -Ă, *anticolonialiști, -ste*, adj. Care luptă împotriva colonialismului. [Pr.: *-ni-a-*] — Din fr. **anticolonialiste.**

ANTICOMERCIÁL, -Ă, *anticomerciali, -e*, adj Care contrazice cerințele comerțului. — **Anti-** + **comercial.**

ANTICONFORMÍSM s.n. Respingere a conformismului; nonconformism. — **Anti-** + **conformism.**

ANTICONFORMÍST, -Ă, *anticonformiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care se opune conformismului; nonconformist. — **Anti-** + **conformist.**

ANTICONGELÁNT, -Ă, *anticongelanți, -te*, adj., s.m. (Substanță) care face să scadă punctul de congelare al unui lichid. — **Anti-** + **congelant.**

ANTICONVULSÍV, -Ă, *anticonvulsivi, -e*, adj., s.n. (Medicament) care calmează convulsiile. — Din fr. **anticonvulsif.**

ANTICULTURÁL, -Ă, *anticulturali, -e*, adj. (Despre atitudini, manifestări) Care este împotriva culturii. — **Anti-** + **cultural.**

ANTIDEPRESÍV, -Ă, *antidepresivi, -e*, adj., s.n. (Medicament) care înlătură depresiunea (**II**). — **Anti-** + **depresiv.**

ANTIDIABÉTIC, -Ă, *antidiabetici, -ce*, adj., s.n. (Medicament) care este administrat în tratamentul diabetului. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **antidiabétique.**

ANTIDIURÉTIC, -Ă, *antidiuretici, -ce*, adj., s.n. (Substanță) care diminuează diureza. [Pr.: *-di-u-*] — Din fr. **antidiurétique.**

ANTIDOGMÁTIC, -Ă, *antidogmatici, -ce*, adj. Care respinge dogmatismul și luptă împotriva lui. — **Anti-** + **dogmatic** (după fr. *antidogmatique*).

ANTIDOGMATÍSM s.n. Atitudine antidogmatică. — Din fr. **antidogmatisme.**

ANTIDÓPING adj. invar. **1.** (Despre teste) Care depistează dopajul. **2.** (Despre măsuri, atitudini, manifestări etc.) Care este împotriva dopajului. — Din engl. **antidoping.**

ANTIDRÓG adj. invar. (Despre măsuri, atitudini, manifestări etc.) Care este împotriva drogurilor. — Din fr. **antidrogue.**

ANTIEMÉTIC, -Ă, *antiemetici, -ce*, adj., s.n. Antivomitiv. [Pr.: *-ti-e-*] — Din fr. **antiémétique.**

ANTIFASCÍSM s.n. Mișcare social-politică îndreptată împotriva fascismului. ◆ Atitudine antifascistă. — Din it. **antifascismo,** germ. **Antifascismus.**

ANTIFEUDÁL, -Ă, *antifeudali, -e,* adj. (Despre atitudini, manifestări) Care este împotriva feudalismului sau a feudalilor. [Pr.: *-fe-u-*] — Din fr. **antiféodal.**

ANTIFILISTINÍSM s.n. Atitudine opusă filistinismului. — **Anti-** + **filistinism.**

ANTIFÓNIC [2], **-Ă,** *antifonici, -ce,* adj. (Despre materiale) Care atenuează zgomotul; antizgomot. — **Anti-** + **fonic.**

ANTIFORMÁNT, *antiformanți,* s.m. (Fon.) Zonă de minimă energie, situată între doi formanți apropiați. — Din fr. **antiformant.**

ANTIFÚRT adj. invar., s.n. (Dispozitiv) care avertizează în cazul pătrunderii unei persoane în spațiul supravegheat sau care face mai dificil furtul. — **Anti-** + **furt** (după fr. *antivol*).

ANTIGÉNIC, -Ă, *antigenici, -ce,* adj. De antigen. — Din fr. **antigénique.**

ANTIGRÍNDINĂ adj. invar. Care protejează împotriva grindinei. — **Anti-** + **grindină.**

ANTIGRIPÁL, -Ă, *antigripali, -e,* adj. Care preîntîmpină sau combate gripa. — Din fr. **antigrippal.**

ANTIHEMOROIDÁL, -Ă, *antihemoroidali, -e,* adj., s.n. (Ceai, supozitor etc.) care este administrat în tratamentul hemoroizilor. [Pr.: *-ro-i-*] — **Anti-** + **hemoroidal.**

ANTIINFLAMATÓR, -OÁRE, *antiinflamatori, -oare,* adj., s.n. (Medicament, substanță) care împiedică inflamațiile. [Pr.: *-ti-in-*] — Din fr. **anti-inflammatoire.**

ANTIINFLAȚIONÍST, -Ă, *antiinflaționiști, -ste,* adj. Care previne și combate inflația. [Pr.: *-ti-in-fla-ți-o-*] — Din fr. **anti-inflationniste.**

ANTIJUNIMÍSM s.n. Atitudine antijunimistă. — **Anti-** + **junimism.**

ANTILITERATÚRĂ s.f. Creație literară care nu respectă principiile estetice generale acceptate. ◆ Creație literară fără valoare artistică. — **Anti-** + **literatură** (după fr. *antilittérature*).

ANTIMAGNÉTIC, -Ă, *antimagnetici, -ce,* adj. (Tehn.) Care este insensibil la cîmpuri magnetice. — Din fr. **antimagnétique.**

ANTIMEMÓRII s.f. pl. Lucrare literară cu caracter evocator care nu respectă procedeele consacrate ale genului memorialistic. — Din fr. **antimémoires.**

ANTIMONOPOLÍST, -Ă, *antimonopoliști, -ste,* adj. Care este împotriva monopolismului. — Din rus. **antimonopolist.**

ANTINEUTRÍNO s.m. (Fiz.) Particulă ipotetică implicată în procesele nucleare. [Pr.: *-ne-u-*] — Din engl., fr. **antineutrino.**

ANTINEUTRÓN, *antineutroni,* s.m. (Fiz.) Antiparticulă a neutronului. [Pr.: *-ne-u-*] — Din fr. **antineutron.**

ANTINICOTÍNIC, -Ă, *antinicotinici, -ce,* adj., s.n. (Substanță) care combate sau atenuează efectele nicotinei. — Din fr. **antinicotinique.**

ANTINUCLEÁR, -Ă, *antinucleari, -e,* adj. Care este împotriva armelor nucleare. [Pr.: *-cle-ar*] — Din fr. **antinucléaire,** engl. **antinuclear.**

ANTIPARAZITÁR, -Ă, *antiparazitari, -e,* adj., s.n. (Substanță) care previne sau combate paraziții animali sau vegetali. — Din fr. **antiparasitaire.**

ANTIPATIZÁ, *antipatizez,* vb. I. Tranz. A manifesta antipatie față de cineva. — **Antipati**[e] + suf. *-iza.*

ANTIPIÉSĂ, *antipiese,* s.f. Piesă de teatru care nu respectă procedeele dramatice consacrate și care ilustrează o nouă estetică; (rar) antiteatru. ◆ Piesă fără valoare artistică. — Din fr. **antipièce.**

ANTIPÓDIC, -Ă, *antipodici, -ce,* adj. Diametral opus. — **Antipod** + suf. *-ic.*

ANTIPOÉM, *antipoeme,* s.n. Poem care nu respectă procedeele lirice consacrate și care ilustrează o nouă estetică. ◆ Poem fără valoare artistică. — **Anti-** + **poem.**

ANTIPOEZÍE, *antipoezii,* s.f. Poezie care nu respectă estetica liricii consacrate și care ilustrează o nouă estetică. ◆ Poezie fără valoare artistică. — **Anti-** + **poezie.**

ANTIPOLUÁNT, -Ă, *antipoluanți, -te,* adj. s.m. (Procedeu, substanță, bacterie) care este folosit împotriva poluării. [Pr.: *-lu-ant*] — **Anti-** + **poluant.**

ANTIPOLUÁRE, *antipoluări,* s.f. Acțiunea de a combate poluarea. [Pr.: *-lu-a-*] — **Anti-** + **poluare.**

ANTIPÓRNO adj. invar. (Despre măsuri, atitudini, manifestări) Care este împotriva pornografiei. — **Anti-** + **porno**[grafie].

ANTIPROTÓN, *antiprotoni,* s.m. (Fiz.) Antiparticulă a protonului. — Din fr. **antiproton.**

ANTIPRURIGINÓS, -OÁSĂ, *antipruriginoși, -oase,* adj., s.n. (Medicament, tratament) folosit în cazuri de prurigo. — Din fr. **antiprurigineux.**

ANTIPSORIÁZIS adj. invar., s.n. (Medicament, tratament) folosit pentru combaterea psoriazisului. — **Anti-** + **psoriazis.**

ANTIPUBLICITÁR, -Ă, *antipublicitari, -e,* adj. Care combate publicitatea. — **Anti-** + **publicitar.**

ANTIRACHÉTĂ adj. invar. Care distruge rachetele înainte ca acestea să-și atingă ținta. — **Anti-** + **rachetă** (după engl. *antimissile*).

ANTIRADÁR adj. invar. Care perturbă funcționarea radarului. ◆ Care detectează prezența radarului. [Acc. și: *antirádar*] — Din fr. **antiradar.**

ANTIRAHÍTIC, -Ă, *antirahitici, -ce,* adj. Care preîntîmpină și combate rahitismul. — Din fr. **antirachitique.**

ANTIRECLÁMĂ, *antireclame,* s.f. Reclamă rău făcută care are rezultat contrar celui urmărit. — **Anti-** + **reclamă.**

ANTIREUMÁTIC, -Ă, *antireumatici, -ce,* adj., s.n. Antireumatismal. [Pr.: *-re-u-*] — **Anti-** + **reumatic.**

ANTIREZONÁNT, -Ă, *antirezonanți, -te,* adj. (Fiz.) Care se află în stare de antirezonanță. — Din fr. **antirésonnant,** engl. **antiresonant.**

ANTIREZONÁNȚĂ, *antirezonanțe,* s.f. (Fiz.) Stare de vibrație opusă rezonanței. — Din fr. **antirésonance,** engl. **antiresonance.**

ANTIROMÁN, *antiromane,* s.n. Roman care nu respectă estetica consacrată a romanului și care ilustrează o nouă estetică. ◆ Roman fără valoare artistică. — Din fr. **antiroman.**

ANTISCHÉTING, *antischetinguri,* s.n. Dispozitiv de reglaj la pick-up-urile moderne pentru compensarea forței centripete. [Scris și: *antiskating*] — Din engl. **antiskating.**

ANTISCLAVAGÍST, -Ă, *antisclavagiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Persoană) care se opune sclavagismului. — Din fr. **antiesclavagiste.**

ANTISEÍSMIC, -Ă, *antiseismici, -ce,* adj. Care este rezistent la crutremur (1). — **Anti-** + **seismic.**

ANTISPORTÍV, -Ă, *antisportivi, -e,* adj. Care este contrar sportului sau spiritului sportiv. — Din fr. **antisportif.**

ANTISTÁȚIC, -Ă, *antistatici, -ce,* adj., s.n. **1.** (Substanță) care împiedică electrizarea materialelor plastice. **2.** (Substanță) care neutralizează discurile [1] (4) din punct de vedere electric. — Din fr. **anti-statique.**

ANTISTATIZÁRE, *antistatizări,* s.f. **1.** Acțiunea de a împiedica electrizarea materialelor. **2.** Acțiunea de a neutraliza discurile [1] (4) din punct de vedere electric. — De la **antistatic.**

ANTISUBMARÍN adj. invar. Împotriva submarinelor. — **Anti-** + **submarin** (după fr. *anti-sous-marin*).

ANTISUDORÍFIC, -Ă, *antisudorifici, -ce,* adj., s.n. Antitranspirant. — **Anti-** + **sudorific.**

ANTITABÁC adj. invar. (Rar) Antitabagic. — Din fr. **antitabac.**

ANTITABÁGIC, -Ă, *antitabagici, -ce,* adj. Care este (folosit) împotriva tutunului și a fumatului; (rar) antitabac. — **Anti-** + **tabagic.**

ANTITEÁTRU s.n. (Rar) Antipiesă. — Din fr. **antithéâtre.**

ANTITÉHNIC, -Ă, *antitehnici, -ce,* adj. **1.** (Despre atitudini) Care este împotriva tehnicii. **2.** (Despre oameni) Care nu se pricepe la tehnică, care nu are talent tehnic; atehnic. — **Anti-** + **tehnic.**

ANTITRANSPIRÁNT, -Ă, *antitranspiranți, -te,* adj., s.n. (Substanță) care împiedică transpirația; antisudorific. — De la **transpira.**

ANTITRÚST adj. invar. Care este (folosit) împotriva trusturilor (**1**). — Din engl., fr. **antitrust.**

ANTITUSÍV, -Ă, *antitusivi, -e,* adj., s.n. (Medicament) care calmează tusea. — Din fr. **antitussif.**

ANTIVARIÓLIC, -Ă, *antivariolici, -ce,* adj., s.n. (Vaccin, ser) care combate variola. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **antivariolique.**

ANTIVEDÉTĂ, *antivedete,* s.f. Artist, sportiv a cărui comportare denotă antivedetism. — **Anti-** + **vedetă.**

ANTIVEDETÍSM s.n. Atitudine a unui artist, sportiv opusă vedetismului. — **Anti-** + **vedetism.**

ANTIVENÍN s.n. (Biol.) Anticorp care neutralizează acțiunea toxică a veninului. — **Anti-** + **venin.**

ANTIVENINÓS, -OÁSĂ, *antiveninoși, -oase,* adj. Care neutralizează veninul (**1**). — **Anti-** + **veninos** (după fr. *antivénéneux*).

ANTIVIRÁL, -Ă, *antivirali, -e,* adj. (Med.) Care distruge virușii. — Din fr., engl. **antiviral.**

ANTIVÍRUS, *antiviruși,* s.m. Substanță care împiedică dezvoltarea virușilor. — Din fr. **antivirus.**

ANTIVITAMÍNĂ, *antivitamine,* s.f. (Farm.) Substanță care înlocuiește vitaminele. — Din fr. **antivitamine.**

ANTIZGÓMOT adj. invar. (Rar) Antifonic[2]. — **Anti-** + **zgomot.**

ANTOLOGÁ, *antologhez,* vb. I. Tranz. A include într-o antologie. — De la **antologie.** — **antologáre** s.f.; **antologát, -ă** adj.

ANTOLOGÁBIL, -Ă, *antologabili, -e,* adj. Care merită să fie inclus într-o antologie; *p. ext.* care este demn de reținut. — **Antologa** + suf. *-bil.*

ANTONÍMIC, -Ă, *antonimici, -ce,* adj. Care se află în raport de antonimie, referitor la antonimie. — Din fr. **antonymique.**

ANTROPOBIOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază specia umană și maimuțele antropoide. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **anthropobiologie.**

ANTROPOGENÉTIC, -Ă, *antropogenetici, -ce,* adj. De antropogeneză. — Din fr. **anthropogénétique.**

ANTROPOGRÁFIC, -Ă, *antropografici, -ce,* adj. De antropografie. — Din fr. **anthropographique.**

ANTROPOGRAFÍE s.f. Știința care studiază trăsăturile fizionomice specifice raselor și tipurilor umane. — Din fr. **anthropographie.**

APATRIDÍE, *apatridii,* s.f. (Rar) Situație de apatrid. — Din fr. **apatridie.**

ÁPĂ s.f. (În sintagmele) *Apă de clor* = soluție folosită ca decolorant în industria textilă și a hîrtiei. *Apă de var* = soluție cu proprietăți antidiareice și antiacide. *Apă deuterică* = apă grea.

APERTOMÉTRU, *apertometre,* s.n. (Fot.) Instrument pentru măsurarea unghiulației. — Din fr. **apertomètre,** engl. **apertometer.**

APERTÚRĂ s.f. **1.** (Anat.) Grad de deschidere a unei cavități. **2.** (Fot.) Unghiulație.

ÁPEX s.n. Capăt, extremitate (ascuțită) a unui lucru.

APITERÁPIC, -Ă, *apiterapici, -ce,* adj. De apiterapie. — **Apiterap**[ie] + suf. *-ic.*

APITERAPÍE, *apiterapii,* s.f. Tratament cu produse apicole. — **Api**[col] + **terapie.**

APLÁZIC, -Ă, *aplazici, -ce,* adj. (Med.; despre țesuturi, organe) Care prezintă aplazie. — Din fr. **aplasique.**

APLICÁT, -Ă, adj. (Franțuzism; despre oameni) Înzestrat, talentat.

APLICATIVITÁTE s.f. (Rar) Caracter aplicativ. — După fr. **applicabilité.**

APOLOGETÍSM s.n. (Rar) Apologie. — **Apologet** + suf. *-ism.*

APOLOGIZÁ, *apologizez,* vb. I. Tranz. (Rar) A face o apologie. — **Apologie** + suf. *-iza.*

APOTÉCĂ, *apoteci,* s.f. (Reg.) Farmacie (**2**). — Din germ. **Apotheke.**

APOZITÍV, -Ă, *apozitivi, -e,* adj. (Gram.) Apozițional. — Din fr. **appositif.**

APOZÍȚIE s.f. (Med.) Depunere de celuloză în membrana celulei.

APOZIȚIONÁL, -Ă, *apoziționali, -e,* adj. (Gram.) Cu valoare de apoziție; apozitiv. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **appositionnel.**

APRÁXIC, -Ă, *apraxici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de apraxie. — Din fr. **apraxique.**

APRAXÍE, *apraxii,* s.f. (Med.) Lipsă de coordonare în mișcări datorată unor leziuni ale creierului. — Din fr. **apraxie.**

APRIORITÁTE s.f. Caracter aprioric. [Pr.: *-pri-o-*] — Din fr. **apriorité.**

APROZÁR, *aprozare,* s.n. Unitate comercială pentru produse agroalimentare. — **Apro**[vizionare] + **zar**[zavat].

APROZARÍST, -Ă, *aprozariști, -ste,* s.m. și f. Vînzător într-un aprozar. — **Aprozar** + suf. *-ist.*

APROZĂRÍȚĂ, *aprozărițe,* s.f. Vînzătoare într-un aprozar. — **Aprozar** + suf. *-iță.*

APSIDÁL, -Ă, *apsidali, -e,* adj. (Astron.) Referitor la apsidă, de apsidă. — Din fr. **apsidal.**

APTERIGÓȚĂ, *apterigote,* s.f. (La pl.) Subclasă de insecte lipsite de aripi; (și la sg.) insectă din această subclasă. — Din fr. **aptérygotes.**

APTITUDINÁL, -Ă, *aptitudinali, -e,* adj. Referitor la aptitudine, de aptitudine. — Din engl. **aptitudinal.**

ÁPUD prep. Indică o citare preluată de la alt autor, nu din original; după. [Abr.: *ap.*] — Din lat. **apud.**

ÁPULI s.m. pl. Trib dacic situat în centrul Transilvaniei. — Din lat. **Apulli.**

APÚNE vb. III. Intranz. (Fam.; în expr.) **A(-i) apune steaua** (cuiva) = a-și pierde poziția, faima; a decădea.

APUNTÁJ, *apuntaje,* s.n. (Rar) Apuntare. — Din fr. **appontage.**

APUNTIZÁRE, *apuntizări,* s.f. (Rar) Apuntare. — V. **apunta.**

ARABIZÁ, *arabizez,* vb. I. Tranz. A face (să devină) arab sau a da caracter (social-cultural) arab. — Din fr. **arabiser.** — **arabizáre** s.f.; **arabizát, -ă** adj.

ARALIACÉE, *araliacee,* s.f. (La pl.) Familie de arbori și arbuști, rar de plante erbacee, cu frunze adînc lobate sau compuse, cu flori actinomorfe în

umbele şi cu fruct bacă sau drupă; (şi la sg.) plantă din această familie. [Pr.: *-li-a-*] — Din fr. **araliacées.**

ARANJÓR, -OÁRE, *aranjori, -oare,* s.m. şi f. Persoană care face un aranjament muzical. — Din fr. **arrangeur.**

ARĂDEÁN, -Ă, *arădeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul sau judeţul Arad. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau judeţul Arad. — **Arad** (n. pr.) + suf. *-ean.*

ARĂDEÁNCĂ, *arădence,* s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul sau judeţul Arad. ◆ Locuitoare din municipiul sau judeţul Arad. — **Arădean** + suf. *-că.*

ARBĂNÁŞ, *arbănaşi,* s.m. (Înv.) Albanez (**1**). — Din bg. **arbanaš.**

ARBORÁRE, *arborări,* s.f. Acţiunea de *a arbora.* — V. **arbora.**

ÁRBORE s.m. (Mar.; în sintagma) *Arbore mic* = trinchet.

ARBORÍCOL, -Ă, *arboricoli, -e,* adj. (Despre insecte, animale) Care trăieşte pe arbori sau printre arbori. — Din fr. **arboricole.**

ARDENÉZ, -Ă, *ardenezi, -e,* subst., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Ardeni. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Ardeni. **3.** S.m. Rasă de cai mari, puternici, de tracţiune. — Din fr. **ardennais.**

AREFLÉXIE, *areflexii,* s.f. (Med.) Absenţă a reflexelor. — Din fr. **aréflexie.**

ARÉIC, -Ă, *areici, -ce,* adj. (Geol.; despre sol) Lipsit de apă, uscat, arid. [Pr.: *-re-ic*] — Din fr. **aréique.**

AREOLOGÍE s.f. (Lingv.) Studiu al distribuţiei ariilor dialectale pe un anumit teritoriu. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **aréologie.**

AREOMÉTRIC, -Ă, *areometrici, -ce,* adj. Referitor la areometrie, de areometrie. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **aréométrique.**

ARÉT s.n. (În sintagma) *Câine de aret* = câine de vînătoare dresat să se oprească atunci cînd simte sau zăreşte vînatul. — Din fr. **arrêt.**

ARETÁ, pers. 3 *arétă,* vb. I. Intranz. (Despre câini de vînătoare) A rămîne pe loc imediat ce zăreşte sau simte vînatul. — Din fr. **arrêter.**

ARGĂSÍT [2], **-Ă,** *argăsiţi, -te,* adj. (Despre piei, blănuri) Prelucrat pentru a deveni trainic şi impermeabil; tăbăcit, (reg.) dubit, încruşit. — V. **argăsi.**

ARGĂSITÓR s.m. Muncitor care argăseşte.

ARGENTOMÉTRU, *argentometre,* s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea conţinutului de argint al unei soluţii. — Din fr. **argentomètre.**

ARGENTOTIPÍE, *argentotipii,* s.f. Procedeu de multiplicare prin fotoreproducere. — Din fr. **argentotypie.**

ARGEŞEÁN, -Ă, *argeşeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în judeţul Argeş. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din judeţul Argeş. — **Argeş** (n. pr.) + suf. *-ean.*

ARGEŞEÁNCĂ, *argeşence,* s.f. Femeie născută şi crescută în judeţul Argeş. ◆ Locuitoare din judeţul Argeş. — **Argeşean** + suf. *-că.*

ARGHEZIÁN, -Ă, *arghezieni, -e,* adj. De Arghezi, al lui Arghezi; în maniera lui Arghezi. [Pr.: *-zi-an*] — **Arghezi** (n. pr.) + suf. *-ian.*

ARGILIFÉR, -Ă, *argiliferi, -e,* adj. Argilos. — Din fr. **argilifère.**

ARGILÍT s.n. Rocă rezultată din recristalizarea argilei. — Din fr. **argilite.**

ARGÍNT s.n. (Pop.; în compusul) *Argint-viu* = mercur.

ARHAITÁTE s.f. (Rar) Stare arhaică. [Pr.: *-ha-i-*] — **Arha**[ic] + suf. *-itate.*

ÁRHAIZÁRE, *arhaizări,* s.f. Acţiunea de *a arhaiza* şi rezultatul ei. [Pr.: *-ha-i-*] — V. **arhaiza.**

ARHANGHELÉSC, -EÁSCĂ, *arhanghelești,* adj. De arhanghel. — **Arhanghel** + suf. *-esc.*

ARHEOCHIMÍE s.f. Chimie specializată pentru arheologie. [Pr.: *-he-o-*] — **Arheo**[logie] + **chimie.**

ARHEOGRÁF, *arheografi,* s.m. Specialist în arheografie. [Pr.: *-he-o-*] — Din **arheografie** (der. regr.).

ARHEOGRAFÍE s.f. Disciplină istorică care se ocupă cu publicarea textelor şi manuscriselor antice. [Pr.: *-he-o-*] — Din fr. **archéographie.**

ARHEOZÓIC, -Ă, *arheozoici, -ce,* s.n., adj. **1.** S.n. Perioadă geologică în care au apărut primele semne de viaţă. **2.** Adj. De arheozoic (**1**). [Pr.: *-he-o-zo-ic*] — Din fr. **archéozoïque.**

ARHETIPÁL, -Ă, *arhetipali, -e,* adj. (Rar) Arhetipic. — Din **arhetip.**

ARHETÍPIC, -Ă, *arhetipici, -ce,* adj. Care constituie un arhetip; (rar) arhetipal. — **Arhetip** + suf. *-ic.*

ARHIDUCÁL, -Ă, *arhiducali, -e,* adj. Care aparţine arhiducelui, referitor la arhiduce. — Din fr. **archiducal.**

ARIERÁŢIE s.f. (Med.) Înapoiere mintală. [Pr.: *-ri-e-*] — Din fr. **arriération.**

ARISTOTELIÁN, -Ă, *aristotelieni, -e,* adj. Aristotelic. [Pr.: *-li-an*] — **Aristotel** + suf. *-ian* (după fr. *aristotélicien*).

ARISTOTÉLIC, -Ă, *aristotelici, -ce,* adj. Care aparţine lui Aristotel, bazat pe ideile lui Aristotel; aristotelian. — Din fr. **aristotélique.**

ARISTOTELÍSM s.n. Ceea ce este specific concepţiei filozofice a lui Aristotel. — Din fr. **aristotélisme.**

ARITENOÍD s.n. (Anat.) Cartilaj mobil al laringelui care întinde coardele vocale. [Pr.: *-no-id*] — Din fr. **aryténoïde.**

ARLECHINÁDĂ, *arlechinade,* s.f. Farsă a arlechinului; comedie în care apare arlechinul. — Din fr. **arlequinade.**

ÁRMĂ s.f. **1.** (La pl.) Armament. **2.** (În sintagma) *Armă ecologică* = nume generic dat metodelor şi tehnicilor de război destinate modificării condiţiilor normale ale mediului înconjurător al inamicului.

ARMĂTÚRĂ s.f. (Biol.; în sintagma) *Armătură bucală* = totalitatea pieselor anatomice care alcătuiesc aparatul bucal al insectelor şi crustaceelor.

ARMONOGRÁF, *armonografe,* s.n. Aparat mecanic cu ajutorul căruia se pot obţine serii de curbe cu aspect grafic plăcut, armonios, inedit. [Scris şi: *harmonograf*] — Din fr. **harmonographe.**

ARMORIÁL, -Ă, *armoriali, -e,* adj. (Rar) Referitor la blazon, la embleme. [Pr.: *-ri-al*] — Din fr. **armorial.**

ARONDÁ, *arondez,* vb. I. Tranz. **1.** A împărţi o suprafaţă, un teritoriu în zone locale pentru o mai bună administrare. **2.** A repartiza cartiere sau populaţia unui cartier la un anumit centru de distribuire a unor produse, mărfuri etc. — După fr. **arrondir.** — **arondáre** s.f.; **arondát, -ă** adj.

ARSÉN s.m. (Chim.; în sintagma) *Trioxid de arsen* = pulbere cristalină de culoare albă, foarte toxică; şoricioaică.

ARŞÍNIC, *arşinici,* s.m. Plantă erbacee ornamentală cu flori roşii, albe sau pestriţe *(Lychnis chalcedonica).* — Et. nec.

ARTERIOPATÍE, *arteriopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecţiunile pereţilor arteriali. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **artériopathie.**

ARTIFICIALÍSM s.n. Caracter artificial al unui lucru, al unei manifestări etc. [Pr.: *-ci-a-*] — **Artificial** + suf. *-ism.*

ARTROGRAFÍE, *artrografii,* s.f. (Med.) Radiografie a unei articulaţii. — Din fr. **arthrographie.**

ARTROLOGÍE s.f. Ramură a anatomiei care studiază articulațiile. — Din fr. **arthrologie.**

ARTRÓZIC, -Ă, *artrozici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de artroză. — Din fr. **arthrosique.**

ARUNCÁT adj. (Haltere; despre stil) Care constă în ridicarea halterei pînă la piept, apoi în înălțarea ei prin întinderea brațelor în sus. ◇ (Substantivat, n.) *S-a calificat la aruncat în finală.* —V. **arunca.**

ASÁB, *asabi,* s.m. Soldat din armata imperiului otoman. — Et. nec.

ASALTÁRE, *asaltări,* s.f. Acțiunea de *a asalta.* — V. **asalta.**

ASAMBLÓR, *asamblori,* s.m., *asambloare,* s.n. **1.** S.m. Muncitor care asamblează. **2.** S.n. (Inform.) Program special utilitar care asigură traducerea limbajului simbolic în limbajul calculatorului. — Din fr. **assembleur.**

ASCHIMÓDIE, *aschimodii,* s.f. (Fam.) Persoană foarte urîtă (prin slăbiciune exagerată, statură mică etc.). — Cf. gr. a s h i m o s i n i „urîțenie".

ASEÍSMIC, -Ă, *aseismici, -ce,* adj. (Despre zone geografice) Care este lipsit de cutremure. [Pr.: *-se-is-*] — Din fr. **aséismique.**

ASEISMICITÁTE s.f. Absență a fenomenelor seismice într-o zonă geografică. [Pr.: *-se-is-*] — Din fr. **aséismicité.**

ASEPTIZÁ, *aseptizez,* vb. I. Tranz. (Med.) A steriliza (1). — Din fr. **aseptiser.** — **aseptizáre** s.f.

ASERTÍV, -Ă, *asertivi, -e,* adj. (Livr.) Cu caracter de aserțiune; asertoric. — Din fr. **assertif.**

ASIÁT, -Ă, *asiați, -te,* s.m. și f. (Franțuzism) Asiatic (1). [Pr.: *-si-at*] — Din fr. **asiate.**

ASIGNÁRE s.f. (Rad.) Repartizare a frecvențelor de lucru pentru diferite stații de radiocomunicații. — După fr. **asignation.**

ASIMILÁ vb. I. Tranz. A introduce produse noi în fabricație.

ASIMPTOMÁTIC, -Ă, *asimptomatici, -ce,* adj. (Med.; despre boli) Care nu prezintă simptom clinic. — Din fr. **asymptomatique.**

ASINCRONÍSM, *asincronisme,* s.n. Lipsă de sincronism; caracter asincronic. — Din fr. **asynchronisme.**

ASINERGÍE, *asinergii,* s.f. (Med.) Tulburare a proceselor de coordonare a mișcărilor care stau la baza actelor complexe de mișcare. — Din fr. **asynergie.**

ASISTÓLIC, -Ă, *asistolici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la asistolie, de asistolie. — Din fr. **asystolie.**

ASOCIÁL, -Ă, *asociali, -e,* adj. (Despre oameni) Care nu este adaptat vieții sociale; refractar la integrarea socială. [Pr.: *-ci-al*] — Din fr. **asocial.**

ASPECTOMÁT, *aspectomate,* s.n. Diaproiector cu telecomandă. — Din germ. **Aspektomat.**

ASPERSÁRE, *aspersări,* s.f. Stropire cu aspersorul. — După fr. **aspersion.**

ASTIGMOMÉTRU, *astigmometre,* s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea gradului de astigmatism. — Din fr. **astigmomètre.**

ASTROBIOLÓG, -Ă, *astrobiologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în astrobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din **astrobiologie** (der. regr.).

ASTROCLIMÁT, *astroclimate,* s.n. Totalitatea factorilor care contribuie la stabilirea unui loc adecvat pentru observații astronomice cu instrumente optice perfecționate. — Din fr. **astroclimat.**

ASTRODRÓM, *astrodromuri,* s.n. Cosmodrom. — Din fr. **astrodrome.**

ASTROFOTOMETRÍE s.f. Ramură a astrofizicii practice care se ocupă cu măsurarea strălucirii corpurilor cerești. — Din fr. **astrophotométrie.**

ASTROMÉTRIC, -Ă, *astrometrici, -ce,* adj. Referitor la astrometrie, de astrometrie. — Din fr. **astrométrique,** engl. **astrometric.**

ASTRONAÚTIC, -Ă adj. Referitor la astronautică, de astronautică.

ASTUPÁT[2]**, -Ă,** *astupați, -te,* adj. **1.** (Despre găuri, deschizături etc.) Acoperit, închis complet. **2.** (Pop.; despre oameni) Care suferă de constipație. — V. **astupa.**

ASTUPÚȘ, *astupușuri,* s.n. (Reg.) Dop (1). — **Astupa** + suf. *-uș.*

ASUMÁRE, *asumări,* s.f. Acțiunea de *a asuma* și rezultatul ei. — V. **asuma.**

AȘCHIETÓR, -OÁRE, *așchietori, -oare,* adj., s.m. și f. (Muncitor) care așchiază. [Pr.: *-chi-e-*] — **Așchia** + suf. *-tor.*

ATACÁNT, -Ă adj. Care atacă.

ATÁXIC, -Ă, *ataxici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de ataxie. — Din fr. **ataxique.**

ATÉHNIC, -Ă, *atehnici, -ce,* adj. (Despre oameni) Care nu are talent tehnic, care nu se pricepe la tehnică; antitehnic. — **A-** + **tehnic.**

ATEMPORALITÁTE s.f. Considerare, interpretare a fenomenelor istorico-sociale etc. în afara cadrului concret istoric. — Din it. **atemporalità.**

ATÉNȚIE s.f. Flori, obiecte etc. oferite cuiva în schimbul unor mici servicii.

ATENȚIONÁ, *atenționez,* vb. I. Tranz. **1.** A atrage atenția cuiva. **2.** A oferi cuiva un dar[2] (1). ◆ A oferi cuiva flori, obiecte etc. în schimbul unor mici servicii. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **attentionner** — **atenționáre** s.f.; **atenționát, -ă** adj.

ATENUÁT, -Ă, *atenuați, -te,* adj. Care este micșorat (în intensitate, importanță etc.). [Pr.: *-nu-at*] — V. **atenua.**

ATENUATÓR, *atenuatoare,* s.n. Dispozitiv electric pasiv, destinat să realizeze reducerea nivelului unui semnal. [Pr.: *-nu-a-*] — Din fr. **atténuateur.**

ATERIZÁRE s.f. (Sport) Atingere a solului ca fază finală a unui exercițiu în gimnastică, atletism etc.

ATESTÁT[2]**, -Ă,** *atestați, -te,* adj. (Despre fapte, situații etc.) Care este dovedit, confirmat. ◆ Care există în scris. ◆ (Despre cercetători, cadre didactice etc.) Care este confirmat în grad. — V. **atesta.**

ATIPÍE, *atipii,* s.f. Însușirea de a fi deosebit de tipul obișnuit. — De la **atipic.**

ATÎRNĂTOÁRE s.f. Plantă erbacee ornamentală cu flori mici roz-purpurii, așezate în fascicule *(Zebrina pendula).*

ATÓM s.m. (Fiz.; în compusul) *Atom-gram* = greutatea exprimată în grame a masei unui atom.

ATOMOTERAPÍE, *atomoterapii,* s.f. (Med.; rar) Tratament cu izotopi radioactivi. — **Atom** + **terapie.**

ATOTCUNOSCĂTÓR, -OÁRE, *atotcunoscători, -oare,* adj. Care cunoaște totul. — **A-** + **tot** + **cunoscător.**

ATROPÍSM, *atropisme,* s.n. (Med.) Intoxicație cu atropină. — Din fr. **atropisme.**

AUDIÉNȚĂ s.f. **1.** (În expr.) *A avea audiență la . . .* = a trezi interesul sau a avea influență asupra unui public numeros. **2.** Acceptare (entuziastă) a ceva.

AÚDIO[2] adj. invar. Care servește la perceperea auditivă. [Pr.: *a-u-di-o*] — Din fr. **audio.**

AUDIOFONOLOGÍE s.f. Disciplină medicală care se ocupă de patologia organelor de fonație și audiție. [Pr.: *a-u-di-o-*] — Din fr. **audiophonologie.**

AUDIOMÉTRIC, -Ă, *audiometrici, -ce,* adj. (Med.) De audiometrie. [Pr.: *a-u-di-o-*] — Din fr. **audiométrique.**

AUDÍȚIE s.f. **1.** Identificare a sunetelor prin simțul auditiv. **2.** (Rad.) Recepționare de semnale audio.

AUGMENTÁRE s.f. Acțiunea de *a augmenta.* — V. **augmenta.**

ÁUR s.n. (În sintagma) *Aur verde* = pădurea ca bogăție vegetală.

AUREOLÁRE, *aureolări*, s.f. Acțiunea de *a aureola* și rezultatul ei. [Pr.: *a-u-re-o-*] — V. **aureola.**

AUREÓLĂ s.f. **1.** (Tel.) Fenomen de iluminare parazită, sub formă de inele concentrice care apar în jurul punctelor luminoase de pe ecranul tubului cinescop, datorită unor reflexii multiple. **2.** Efect nedorit de zonă luminoasă pe mărcile poștale litografiate.

AURÓS, -OÁSĂ, *auroși, -oase*, adj. (Rar) Auriu. [Pr.: *a-u-*] — **Aur** + suf. *-os.*

AUTÍST, -Ă, *autiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de autism. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autiste.**

AUTOABROGÁRE, *autoabrogări*, s.f. (Jur.) Abrogare a unei legi la termenul fixat în prevederile ei. [Pr.: *a-u-to-a-*] — **Auto** [1]- + **abrogare.**

AUTOACCIDENTÁ, *autoaccidentez*, vb. I. Refl. A se accidenta involuntar. [Pr.: *a-u-to-ac-*] — **Auto** [1]- + **accidenta. — autoaccidentáre** s.f.; **autoaccidentát, -ă** adj.

AUTOACUZÁ, *autoacúz*, vb. I. Refl. A se acuza singur. [Pr.: *a-u-to-a-*] — Din fr. **autoaccuser. — autoacuzáre** s.f.

AUTOACUZÁȚIE, *autoacuzații*, s.f. (Rar) Autoacuzare. [Pr.: *a-u-to-a-*] — Din fr. **auto-accusation.**

AUTOADAPTÁ, *autoadaptez*, vb. I. Refl. A se adapta fără ajutorul cuiva. [Pr.: *a-u-to-a-*] — **Auto** [1]- + **adapta.**

AUTOAFIRMÁ, *autoafirm*, vb. I. Refl. A se afirma prin sine însuși. [Pr.: *a-u-to-a-*] — **Auto** [1]- + **afirma. — autoafirmáre** s.f.

AUTOANALIZÁ, *autoanalizez*, vb. I. Refl. A-și face autoanaliza. ◆ Spec. A se supune introspecției. [Pr.: *a-u-to-a-*] — **Auto** [1]- + **analiza.**

AUTOANALÍZĂ, *autoanalize*, s.f. Analiză a propriei personalități (și conștiințe). ◆ Spec. Instrospecție. [Pr.: *a-u-to-a-*] — **Auto** [1]- + **analiză.**

AUTOANTICÓRP, *autoanticorpi*, s.m. (Biol.) Anticorp produs de organism în cazuri patologice împotriva propriilor sale celule sau țesuturi. [Pr.: *a-u-to-an-*] — Din fr. **auto-anticorps.**

AUTOANTIGÉN, *autoantigene*, s.n. (Biol.) Antigen propriu organismului, care poate iniția un răspuns imun în cursul unei boli autoimune. [Pr.: *a-u-to-an-*] — Din fr. **auto-antigène.**

AUTOAPRECIÁ, *autoapreciez*, vb. I. Refl. A se aprecia singur; a se autoevalua. [Pr.: *a-u-to-a-pre-ci-a*] — **Auto** [1]- + **aprecia. — autoapreciére** s.f.

AUTOAPROVIZIONÁ, *autoaprovizionez*, vb. I. Refl. A se aproviziona prin posibilități proprii. [Pr.: *a-u-to-a-*]—**Auto** [1]- + **aproviziona. — autoaprovizionáre** s.f.

AUTOBALSÁM, *autobalsamuri*, s.n. Unguent pentru mașini. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **balsam.**

AUTOCARACTERIZÁ, *autocaracterizez*, vb. I. Refl. A se caracteriza pe sine. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **caracteriza. — autocaracterizáre** s.f.

AUTOCARAVÁNĂ, *autocaravane*, s.f. **1.** Autovehicul amenajat ca laborator, pentru proiecția filmelor etc. **2.** Caravană de autovehicule. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **caravană.**

AUTOCLAVIZÁT adj. (Despre beton) Fabricat în condiții de autoclavă. [Pr.: *a-u-*] — De la **autoclavă.**

AUTOCOLOÁNĂ, *autocoloane*, s.f. (Rar) Coloană de automobile. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **coloană.**

AUTOCUNOÁȘTE, *autocunósc*, vb. III. Refl. A se cunoaște prin autoobservare. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **cunoaște. — autocunoáștere** s.f.

AUTODECLANȘÁ, pers. 3 *autodeclanșează*, vb. I. Refl. A se declanșa automat. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **declănșa. — autodeclanșáre** s.f.

AUTODEFINÍ, *autodefinesc*, vb. IV. Refl. **A se** defini prin el însuși. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **defini. — autodefinire** s.f.

AUTODENUNȚÁ, *autodenúnț*, vb. I. Refl. A se denunța singur. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **denunța. — autodenunțáre** s.f.

AUTODEPĂȘÍ, *autodepășesc*, vb. IV. Refl. A-și depăși propriile realizări anterioare. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **depăși. — autodepășíre** s.f.

AUTODEZAGREGÁBIL, -Ă, *autodezagregabili, -e*, adj. Care se dezagregă de la sine. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **dezagregabil.**

AUTODIAGNOSTICÁ, *autodiagnostichez*, vb. I. Refl. A-și pune singur un diagnostic. [Pr.: *a-u-to-di-a-*] — **Auto** [1]- + **diagnostica. — autodiagnosticáre** s.f.

AUTODICTÁRE, *autodictări*, s.f. Reproducere în scris a unui text memorat. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **dictare.**

AUTODISCIPLÍNĂ, s.f. Disciplină liber consimțită. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **disciplină.**

AUTODISTRÚGE, *autodistrug*, vb. III. Refl. A se distruge prin hotărîre proprie sau de la sine. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **distruge.**

AUTODOTÁ, *autodotez*, vb. I. Refl. A-și procura prin mijloace proprii cele necesare activității. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **dota. — autodotáre** s.f.

AUTODRÍC, *autodricuri*, s.n. Mașină mortuară. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **dric.**

AUTODÚMPER, *autodumpere*, s.n. Autocamion cu cupă basculantă. [Pr.: *a-u-*] — Din engl. **autodumper,** germ. **Auto-Dumper.**

AUTOECHILIBRÁRE, *autoechilibrări*, s.f. Echilibrare (la roțile de automobil). [Pr.: *a-u-to-e-*] — **Auto** [2]- + **echilibrare.**

AUTOEDUCÁ, *autoedúc*, vb. I. Refl. A se educa pe sine. [Pr.: *a-u-to-e-*] — **Auto** [1]- + **educa. — autoeducăre** s.f.

AUTOEDUCÁȚIE, *autoeducații*, s.f. Educație făcută de sine însuși. [Pr.: *a-u-to-e*] — **Auto** [1]- + **educație.**

AUTOELOGIÁ, *autoelogiez*, vb. I. Refl. A-și aduce singur elogii. [Pr.: *a-u-to-e-*] — **Auto** [1]- + **elogia. — autoelogiére** s.f

AUTOEVALUÁ, *autoevaluez*, vb. I. Refl. A **se** autoaprecia. [Pr.: *a-u-to-e-*] — **Auto** [1]- + **evaluare.**

AUTOFAGÍE, *autofagii*, s.f. (Med.) Consumare a propriilor țesuturi de către un organism supus inaniției. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autophagie.**

AUTOFECUNDÁȚIE, *autofecundații*, s.f. (Biol.) Autofecundare. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autofécondation.**

AUTOFÓN, -Ă, *autofoni, -e*, adj. (Despre instrumente muzicale de tipul clopoțelului, gongului etc.) Care produce sunete exclusiv prin vibrarea componentelor sale elastice, fără ajutorul unei tensiuni speciale. [Pr.: *a-u-*] — Din engl. **autophone.**

AUTOFRÎNÁRE, *autofrînări*, s.f. Împiedicare a mișcării unui mecanism din cauza frecării cu suprafețele de contact. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **frînare.**

AUTOFURAJÁ, *autofurajez*, vb. I. Refl. (Despre întreprinderi agricole, gospodării țărănești) A se aproviziona cu furaje prin mijloace proprii. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **furaja. — autofurajáre** s.f.

AUTOGENÉTIC, -Ă, *autogenetici, -ce*, adj. De autogeneză. [Pr.: *a-u-*] — Din germ. **autogenetisch.**

AUTOGENÉZĂ s.f. Teorie care absolutizează acțiunea factorilor ereditari în dezvoltarea individului și neagă rolul mediului. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autogénèse.**

AUTOGÓL, *autogoluri*, s.n. (Sport) Gol în propria poartă. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autogoal.**

AUTOGOSPODĂRÍ, *autogospodăresc*, vb. IV. Refl. A se gospodări (**1**) prin forțe și mijloace proprii. — **Auto**[1]- + **gospodări. — autogospodărire** s.f.

AUTOGRÉDER, *autogredere*, s.n. Greder autopropulsat. [Pr.: *a-u-*] — **Auto²- + greder.**

AUTOGRÉFĂ, *autogrefe*, s.f. (Med.) Autoplastie. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autogreffe.**

AUTOGUNOIÉRĂ, *autogunoiere*, s.f. Autovehicul pentru transportul gunoiului [Pr.: *a-u-*] — **Auto- ² + gunoi** + suf. *-ieră.*

AUTOHEMOTERAPÍE, *autohemoterapii*, s.f. (Med.) Hemoterapie ieșită din uz, efectuată cu sîngele pacientului. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autohémothérapie.**

AUTOHTONITÁTE s.f. (Rar) Autohtonism. [Pr.: *a-u-*] — Din it. **autoctonità.**

AUTOHTONIZÁ, *autohtonizez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a lua caracter autohton. [Pr.: *a-u-*] — **Autohton** + suf. *-iza.* — **autohtonizáre** s.f.; **autohtonizát, -ă** adj.

AUTOILUZIONÁ, *autoiluzionez*, vb. I. Refl. A-și face singur iluzii. [Pr.: *a-u-to-i-lu-zi-o-*] — **Auto ¹- + iluziona.** — **autoiluzionáre** s.f.

AUTOIMÚN, -Ă, *autoimuni, -e*, adj. Care prezintă autoimunitate. ◇ *Boală autoimună* = boală în care leziunile și tulburările clinice sînt consecința perturbării mecanismelor de imunitate. [Pr.: *a-u-to-i-*] — **Auto ¹- + imun.**

AUTOIMUNITÁTE s.f. (Biol.) Proces patologic care constă în producerea de anticorpi îndreptați împotriva propriilor constituenți ai organismului. [Pr.: *a-u-to-i-*] — **Auto ¹- + imunitate** (după fr. *auto-immunisation*).

AUTOINSTRUÍ, *autoinstruiesc*, vb. IV. Refl. A se instrui ca autodidact. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ¹- + instrui.** — **autoinstruire** s.f.; **autoinstruit, -ă** adj.

AUTOINTITULÁ, *autointitulez*, vb. I. Refl. A-și atribui (nejustificat) un nume, un titlu. [Pr.: *a-u-to-in-*] — **Auto ¹- + intitula.** — **autointitulát, -ă,** adj.

AUTOIRONÍE, *autoironii*, s.f. Ironie la adresa propriei persoane. [Pr.: *a-u-to-i-*] — **Auto ¹- + ironie.**

AUTOIRONIZÁ, *autoironizez*, vb. I. Refl. A se supune autoironiei. [Pr.: *a-u-to-i-*] — **Auto ¹- + ironiza.**

AUTOÎNSĂMÎNȚÁRE, *autoînsămînțări*, s.f. (Bot.) Însămînțare naturală a plantelor prin scuturarea semințelor. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ¹- + însămînțare.**

AUTOLABORATÓR, *autolaboratoare*, s.n. Laborator instalat într-un autovehicul. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ²- + laborator.**

AUTOLIBRĂRÍE, *autolibrării*, s.f. Librărie instalată într-un autovehicul. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ³- + librărie.**

AUTOMACARAGÍU, *automacaragii*, s.m. Muncitor care lucrează cu automacaraua. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ² + macaragiu.**

AUTOMAGAZÍN, *automagazine*, s.n. Magazin instalat într-un autovehicul. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ³- + magazin.**

AUTOMÁT s.n. (În sintagma) *Automat de scară* = dispozitiv care asigură iluminarea temporizată a holurilor și scărilor interioare din blocuri.

AUTOMATÍST, -Ă, *automatiști, -ste*, s.m. și f. Specialist în automatică. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **automatiste.**

AUTOMĂTURĂTOÁRE, *automăturători*, s.f. Autovehicul pentru măturatul străzilor. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ³- + măturătoare.**

AUTOMEDICÁȚIE, *automedicații*, s.f. Medicație stabilită de bolnav pentru sine. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **automédication.**

AUTONOMÍST, -Ă, *autonomiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care susține autonomia. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autonomiste.**

AUTONOMIZÁ, *autonomizez*, vb. I. Refl. A deveni autonom. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autonomiser.** — **autonomizáre** s.f.; **autonomizát, -ă** adj.

AUTOOBSERVÁ, *autoobserv*, vb. I. Refl. A-și analiza propria persoană și viață (psihică). [Pr.: *a-u-to-ob-*] — **Auto ¹- + observa.**

AUTOOBSERVÁȚIE, *autoobservații*, s.f. Autoobservare. [Pr.: *a-u-to-ob-*] — **Auto ¹- + observație.**

AUTOPASTIȘÁRE, *autopastișări*, s.f. Acțiunea de *a se autopastișa.* [Pr.: *a-u-*] — V. **autopastișa.**

AUTOPASTIȘÁ, *autopastișe*, s.f. Pastișă a propriilor creații. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ¹- + pastișă.**

AUTOPERFECȚIONÁ, *autoperfecționez*, vb. I. Refl. A se perfecționa prin eforturi proprii. [Pr.: *a-u-to-per-fec-ți-o-*] — **Auto ¹- + perfecționa.** — **autoperfecționáre** s.f.

AUTOPÉRIE, *autoperii*, s.f. Autovehicul prevăzut cu perii, pentru curățatul străzilor. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ³ - + perie.**

AUTOPERSIFLÁ, *autopersiflez*, vb. I. Refl. A se supune propriei persiflări. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ¹- + persifla.** — **autopersifláre** s.f.

AUTOPILÓT, *autopiloți*, s.m. Pilot automat. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autopilote,** germ. **Autopilot.**

AUTOPOLENIZÁRE, *autopolenizări*, s.f. (Bot.) Polenizare a florilor închise cu propriul lor polen; autofecundare, autofecundație, cleistogamie. [Pr.: *a-u-*] — **Auto¹- + polenizare.**

AUTOPORNÍRE, *autoporniri*, s.f. Reluare automată a funcționării normale a unui motor asincron. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ²- + pornire.**

AUTOPROPULSÓR, *autopropulsoare*, adj., s.n. (Dispozitiv) care asigură autopropulsia. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autopropulseur.**

AUTOPROTEJÁ, *autoprotejez*, vb. I. Refl. A se proteja prin mijloace proprii. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ¹- + proteja.** — **autoprotejáre** s.f.; **autoproteját, -ă** adj.

AUTOPSIÁ, *autopsiez*, vb. I. Tranz. A face autopsie. [Pr.: *a-u-top-si-a*] — Din fr. **autopsier.**

AUTOPSIÉR, *autopsieri*, s.m. Specialist în autopsie. [Pr.: *a-u-top-si-er*] — **Autopsie** + suf. *-ier.*

AUTORECLÁMĂ, *autoreclame*, s.f. Reclamă a propriilor realizări. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autoréclame.**

AUTORELAXÁRE, *autorelaxări*, s.f. Relaxare normală fără administrare de calmante. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ¹- + relaxare.**

AUTORITARÍSM, *autoritarisme*, s.n. **1.** Caracter, atitudine autoritară. **2.** Sistem politic autoritar. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autoritarisme.**

AUTORITARÍST, -Ă, *autoritariști, -ste*, adj. Care denotă autoritarism. [Pr.: *a-u-*] — **Autoritar** + suf. *-ist.*

AUTORUTIÉR, -Ă, *autorutieri, -e*, adj. Relativ la transportul auto. [Pr.: *a-u-to-ru-ti-er*] — Din fr. **autoroutier.**

AUTOSALVÁRE, *autosalvări*, s.f. Autosanitară. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ²- + salvare.**

AUTOSCÁRĂ, *autoscări*, s.f. Autovehicul prevăzut cu o scară pentru înălțimi mari. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ³- + scară.**

AUTOSCRÉPER, *autoscrepere*, s.n. Autovehicul prevăzut cu un screper. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ²- + screper.**

AUTOSÉRVICE s.n. Service pentru autovehicule. [Pr.: *a-u-to-ser-vis*] — Din engl. **auto-service.**

AUTOSIFÓN, *autosifoane*, s.n. Dispozitiv atașat la un recipient metalic pentru prepararea sifonului la domiciliu. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autosiphon.**

AUTOSPECIÁLĂ, *autospeciale*, s.f. Autovehicul cu caroseria adaptată unor transporturi, operații sau servicii speciale. [Pr.: *a-u-to-spe-ci-a-*] — **Auto ²- + special,** cf. it. autospeciale.

AUTOSTAȚIE, *autostații*, s.f. Stație de autobuze. [Pr.: *a-u-*] — **Auto ²- + stație.**

AUTOSTIVUITÓR, *autostivuitoare*, s.n. Mașină de stivuit. [Pr.: *a-u-to-sti-vu-i-*] — **Auto ²- + stivuitor.**

AUTOSTOPÍST, -Ă, *autostopiști, -ste*, s.m. și *f.* Persoană care face autostopul. [Pr.: *a-u-*] — **Autostop** + suf. *-ist* (după fr. *auto-stoppeur*).

AUTOSTROPITOÁRE, *autostropitori*, s.f. Autovehicul pentru stropitul (și spălatul) străzilor. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **stropitoare.**

AUTOSUPRAVEGHEÁ, *autosupraveghez*, vb. I. Refl. A se autocontrola. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **supraveghea.**

AUTOȘASÍU, *autoșasiuri*, s.n. **1.** Șasiu pentru autovehicule. **2.** Șasiu lipsit de caroserie. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **șasiu.**

AUTOTAXÁRE, *autotaxări*, s.f. Compostarea, de către călători, a biletelor de călătorie în autovehicule. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [1]- + **taxare.**

AUTOTÉLIC, -Ă, *autotelici, -ce*, adj. (Fil.) Care conține în sine scopul; cu finalitate lăuntrică. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autotélique.**

AUTOTRÁILER, *autotrailere*, s.n. Autovehicul pentru transportul pieselor grele. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **trailer.**

AUTOTRANSPÓRT, *autotransporturi*, s.n. Transport cu autovehicule. [Pr.: *a-u-*] — Din rus. **avtotransport.**

AUTOTRANSPORTÓR, *autotransportoare*, s.n. Autovehicul militar blindat pentru transportul de trupe. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **transportor.**

AUTOTRÉN, *autotrenuri*, s.n. Autovehicul cu una sau mai multe remorci. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **tren.**

AUTOTRENÍST, *autotreniști*, s.m. Șofer de autotren. [Pr.: *a-u-*] — **Autotren** + suf. *-ist.*

AUTOTÚN, *autotunuri*, s.n. **1.** Tun de calibru mare tractat de un autovehicul. **2.** Autovehicul de luptă echipat cu tun. [Pr.: *a-u-*] — **Auto** [2]- + **tun** (după fr. *autocanon*).

AUTOUTILÁ, *autoutilez*, vb. I. Refl. A se utila cu mijloace proprii. [Pr.: *a-u-to-u-*] — **Auto** [1]- + **utila.** — **autoutilâre** s.f.; **autoutilât, -ă** adj.

AUTOVACCINÁ, *autovaccinez*, vb. I. **1.** Tranz. A supune autovaccinării. **2.** Refl. A se vaccina spontan, fără intervenție externă. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autovacciner.** — **autovaccinât, -ă** adj.

AUTOZÓM, *autozomi*, s.m. (Biol.) Cromozom din celulele somatice. [Pr.: *a-u-*] — Din fr. **autosome.**

AÚZ s.n. (În sintagma) *Auz muzical* = aptitudinea de a distinge, memora și reproduce corect sunete muzicale.

AUZÍT s.n. Faptul de *a auzi;* auz (**2**), auzire. [Pr.: *a-u-*] — V. **auzi.**

AVIASÁN s.n. Aviație sanitară [Pr.: *-vi-a-*] — **Avia**[ție] + **san**[itară].

AVIÁȚIE s.f. (În sintagma) *Aviație sanitară* = formație sanitară dotată cu avioane în vederea acordării asistenței medicale de urgență; aviasan.

AVIZIÉR, *aviziere*, s.n. Afișier. [Pr.: *-zi-er*] — **Aviz** + suf. *-ier.*

AVOCAȚIÁL, -Ă, *avocațiali, -e*, adj. (Rar) Avocățesc. [Pr.: *-ți-al*] — **Avocăț**[esc] + suf. *-ial.*

AXIOMATIZÁRE, *axiomatizări*, s.f. Acțiunea de *a axiomatiza.* [Pr.: *-xi-o-*] — V. **axiomatiza.**

AXIOMÉTRU, *axiometre*, s.n. (Nav.) Dispozitiv care indică unghiul de cîrmă al navei. [Pr.: *-xi-o-*] — Din fr. **axiomètre.**

AYATOLÁH s.m. Șef al religiei mahomedane șiite. [Pr.: *a-ia-*] — Din fr. **ayatollah.**

AZBESTÓZĂ s.f. (Med.) Boală profesională provocată de inhalarea particulelor de azbest. — Din fr. **asbestose.**

AZÓIC, -Ă, *azoici, -ce*, adj. (Biol.; despre mediu) Care este lipsit de viață animală. [Pr.: *-zo-ic*] — Din fr. **azoïque.**

AZONÁL, -Ă, *azonali, -e*, adj. (Geogr.) Care nu formează zone (compacte). — Din fr. **azonal.**

AZURÁ, *azurez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A albăstri ușor produsele textile albe. — Din fr. **azurer.** — **azurâre** s. f.; **azurât, -ă** adj.

B

BABÁICĂ, *babaice*, s.f. (Reg.) Vîslă[1] scurtă; *p. gener.* lopată. [Var.: **băbăícă** s.f.] — Din ucr., rus. **babaika.**

BABÉTE, *babeți*, s.n. (Iht.) Zglăvoacă (1) *(Cottus gobio)*. — Et. nec.

BĂCCELÍT, -Ă, *bacceliți, -te*, adj. (Fam.; despre oameni și despre obrazul lor) Gras, lăbărțat; zbîrcit. — V. **bacceli.**

BACILEMÍE, *bacilemii*, s.f. (Med.) Infecție generalizată datorită pătrunderii bacililor în vasele de sînge. — Din fr. **bacillémie.**

BACKGROUND, *backgrounduri*, s.n. **1.** (Englezism) Fundal. **2.** Fond sonor al unei partituri solistice în jaz. **3.** Tehnică de filmare la care fundalul este obținut prin retroproiecție. [Pr.: *bécgraund*] — Din engl. **background.**

BADINERÍE, *badinerii*, s.f. (Muz.) Piesă vioaie, cu caracter glumeț (din suitele franceze și germane din secolul al XVIII-lea). — Din fr. **badinerie.**

BAIÁN, *baiani*, s.m., *baiane*, s.n. **1.** S.m. Cîntăreț rus sau ucrainean de balade. **2.** S.n. Armonică de mînă folosită de baiani (1). [Pr.: *ba-ian*] — Din rus. **baian.**

BAIT, *baiți*, s.m. (Inform.) Ansamblu de biți (de obicei 8) folosit pentru exprimarea capacității de memorie (3). — Din engl. **byte.**

BALADÉSC, -ÉSCĂ, *baladești*, adj. (Livr.) De baladă; (rar) baladier. — **Baladă** + suf. *-esc.*

BALADIÉR, -Ă, *baladieri, -e*, adj. (Rar) Baladesc. [Pr.: *-di-er*] — **Baladă** + suf. *-ier.*

BALÁNS s.n. (În sintagmele) *Balans al culorilor* = reglare a semnalelor video ale unui sistem de televiziune în culori, pentru obținerea reproducerii fidele a culorilor. *Balans stereofonic* = reglaj al unui sistem stereofonic pentru a egaliza nivelele sonore ale canalelor.

BALANSÁT, -Ă, *balansați, -te*, adj. **1.** Legănat[1] (1). **2.** (Tehn.; despre dispozitive) Care este astfel reglat încît nu depășește limitele de balans (1). — V. **balansa.**

BALCANÍST, -Ă, *balcaniști, -ste*, s.m. și f. Balcanolog. — Din germ. **Balkanist.**

BALCANOLOGÍE s.f. Balcanistică. — Din fr. **balkanologie.**

BALÍC, -Ă, *balici, -ce*, s.m. și f. (Arg.) Student în primul an; boboc. — Din țig. **balih** „purceluș".

BALISTICIÁN, -Ă, *balisticieni, -e*, s.m. și f. Specialist în balistică. (Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **balisticien.**

BALIZÓR, *balizori*, s.m. Persoană care instalează sau supraveghează balize. — Din fr. **baliseur.**

BALOTÁ, *balotez*, vb. I. Tranz. A strînge în baloturi. — Din **balot.** — **balotáre** s.f.; **balotát** s.n.

BALZACIÁN, -Ă, *balzacieni, -e*, adj. De Balzac, al lui Balzac; în maniera lui Balzac. [Pr.: *-ci-an*] — **Balzac** (n. pr.) + suf. *-ian.*

BALZACIANÍSM s.n. Ceea ce este specific operei balzaciene; tendință de a prelua și cultiva teme, motive etc. balzaciene. [Pr.: *-ci-a-*] — **Balzacian** + suf. *-ism.*

BANANIÉR, *bananiere*, s.n. Navă care servește la transportul bananelor.

BÁNCĂ[2] s.f. (Inform.; în sintagmele) *Bancă de date* sau *bancă de informații* = set (mare) de informații stocate și redate prin intermediul calculatorului.

BANCHÉTĂ s.f. (În echitație) Obstacol natural format dintr-o moviliță acoperită cu iarbă.

BÁNDĂ s.f. (În sintagmele) *Bandă etalon* = bandă magnetică cu înregistrări speciale pentru reglarea sau verificarea parametrilor unui magnetofon sau magnetoscop. *Bandă de frecvențe* = a) interval de frecvență în care un aparat electronic își menține caracteristicile specificate; b) ansamblu de frecvențe radioelectrice atribuite diferitelor servicii de radiocomunicații prin reglementări naționale și internaționale. *Bandă X* = bandă de frecvențe cuprinse în domeniul microundelor.

BANG SÓNIC s.n. (Fiz.) Zgomot puternic produs în momentul cînd un corp în mișcare depășește viteza sunetului. — Din engl. **sonic bang.**

BANTUSTÁN, *bantustane*, s.n. Regiune, teritoriu etc. rezervat negrilor, sub regimul rasist din Republica Sud-Africană. — Din engl. **bantustan.**

BANTUSTANIZÁRE, *bantustanizări*, s.f. Politică rasistă în Republica Sud-Africană care urmărește izolarea negrilor în bantustane. — De la **bantustan.**

BARÁJ s.n. (Psih.; în sintagma) *Baraj psihic* = simptom al schizofreniei care constă în oprirea bruscă și nemotivată a unui act.

BARBIÁN, -Ă, *barbieni, -e*, adj. De Ion Barbu, al lui Ion Barbu; în maniera lui Ion Barbu. [Pr.: *bi-an*] — **Barbu** (n. pr.) + suf. *-ian.*

BARIÉRĂ s.f. (În sintagma) *Barieră luminoasă* = fascicul luminos folosit pentru comanda unui fotoreleu, în scopul semnalizării prezenței corpurilor străine într-o anumită zonă.

BÁRMANIȚĂ, *barmanițe*, s.f. Femeie care servește la bar. — **Barman** + suf. *-iță.*

BASIC s.n. (Inform.) Limbaj simbolic ușor accesibil, universal. [Pr.: *béizic*] — Din engl. **basic.**

BATÁJ, *bataje*, s.n. (Text.) Operație constînd în lovirea repetată cu bătătoarea[2] (2) a masei de material fibros desfăcut în prealabil în procesul filării. — Din fr. **battage.**

BÁTE vb. III (Fam.; în loc.) *A bate la mașină* = a dactilografia. *A bate la ochi* = a frapa (1).

BATERÍE s.f. (În sintagma) *Baterie solară* = sursă de energie formată dintr-un grup de generatoare fotoelectrice cu semiconductori, care transformă energia radiației solare în energie electrică.

BATERÍST, *bateriști*, s.m. Persoană care asigură acompaniamentul ritmic la instrumente de percuție. — **Baterie** + suf. *-ist.*

BAVARÉZ, -Ă, *bavarezi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Bavaria. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Bavaria. — **Bavar**[ia] (n. pr.) + suf. *-ez.*

BÁZĂ s.f. **1.** Distanță între difuzoarele (externe) ale unui sistem de redare stereofonică. **2.** (Electron.) Electrod corespunzător zonei cuprinse între cele două joncțiuni ale unui tranzistor. **3.** (Electron.; în sintagma) *Bază de timp* = unitate funcțională a unor

aparate electronice, care generează impulsuri la intervale de timp precise.

BAZINÁŞ, *bazinaşe*, s.n. Diminutiv al lui *bazin*. — **Bazin** + suf. *-aş*.

BAZOOKA subst. Aruncător de grenade antitanc. [Pr.: *bazúca*] — Cuv. am.

BĂBĂICĂ s.f. v. **babaică**.

BĂCĂUÁN, -Ă, *băcăuani, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul sau judeţul Bacău. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau judeţul Bacău. [Pr.: *-că-uan*] — **Bacău** (n.pr.)+ suf. *-an*.

BĂCĂUÁNCĂ, *băcăuance*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul sau judeţul Bacău. ◆ Locuitoare din municipiul sau judeţul Bacău. [Pr.: *-că-uan-*] — **Băcăuan** + suf. *-că*.

BĂIEŢÉL s.m. (La pl.) Plantă erbacee cu frunze păroase şi flori albastre grupate, care creşte prin fineţe şi păşuni *(Veronica spicata)*.

BĂIEŢÍ, *băieţesc*, vb. IV. Refl. (Rar; despre fete) A se comporta băieţeşte. [Pr.: *bă-ie-*] — Din **băiat**.

BĂIMĂREÁN, -Ă, *băimăreni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul Baia Mare. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Baia Mare. — **Baia Mare** (n. pr.) + suf. *-ean*.

BĂIMĂREÁNCĂ, *băimărence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul Baia Mare. ◆ Locuitoare din municipiul Baia Mare. — **Băimărean** + suf. *-că*.

BĂLŢÁ, *bălţez*, vb. I. Tranz. (Fam.) A vopsi în culori variate (şi nearmonizate); a tărca. — Din **bălţat** (der. regr.).

BĂRBĂŢÓI, *bărbăţoi*, s.m. (Depr. sau glumeţ) Augmentativ al lui bărbat (1). ◆ Femeie cu apucături de bărbat (1). — **Bărbat** + suf. *-oi*.

BĂRBUŞOÁRĂ, *bărbuşoare*, s.f. **1.** (Rar) Diminutiv al lui *barbă*; bărbuţă. **2.** Plantă erbacee din familia cruciferelor, cu flori galbene plăcut mirositoare; micsandră-sălbatică *(Erysimum repandum)*. ◇ Compus: *bărbuşoară-de-munte* = plantă erbacee din familia cruciferelor, cu frunzele bazale dispuse în rozetă, cu flori mici, albe sau gălbui; tunicea *(Arabis turrita)*. **3.** (Reg.) Cruşăţea *(Barbarea vulgaris)*. — **Barbă** + suf. *-uşoară*.

BĂŞCĂLIÓS, -OÁSĂ, *băşcălioşi, -oase*, adj. (Fam.; despre oameni) Care îşi bate joc de cineva sau ia în rîs pe cineva; (despre manifestări ale oamenilor) care denotă luarea în rîs a cuiva sau a ceva. — **Băşcălie** + suf. *-os*.

BĂTĂIE s.f. **1.** (Sport) Izbire a pămîntului cu piciorul înainte de desprinderea de pe sol, la o săritură. **2.** (În expr. şi loc. adv.) *(A cîntări) cu bătaie* = (a cîntări) cu puţin peste greutatea exactă.

BĂTĂTÓR s.n. Suport folosit pentru bătutul covoarelor, cuverturilor etc.

BĂTĂTÓRNIŢĂ, *bătătorniţe*, s.f. Plantă erbacee din familia compozitelor, cu flori galben deschis, dispuse în capitule *(Senecio erucifolius)*. — **Bătător** + suf. *-niţă*.

BĂTÚT [2], -Ă, adj. (Despre ţesături, tricotaje) Care este ţesut sau tricotat foarte strîns; des [2] (I 1).

BĂÚBIL, -Ă, *băubili, -e*, adj. Care poate fi băut; (franţuzism) buvabil. — **Bea** + suf. *-bil*.

BEAT adj. invar. **1.** Care aparţine beatnicilor, specific beatnicilor. **2.** Care aparţine unui stil distinct în rocul modern (şi în jaz). [Pr.: *bit*] — Cuv. engl.

BEATNIC, *beatnici*, s.m. Intelectual (amer.) care practică o filozofie contestatară şi are o ţinută n ngrijită; *p. gener.* tînăr (din occident) cu plete şi ţinută neîngrijită. V. h i p p y. [Pr.: *bit-*] — Din engl. **beatnic**.

BEETHOVENIÁN, -Ă, *beethovenieni, -e*, adj. De Beethoven, al lui Beethoven; în maniera lui Beethoven. [Pr.: *be-to-ve-ni-an*] — **Beethoven** (n. pr.) + suf. *-ian*.

BENINÉZ, -Ă, *beninezi, -e*, s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Republica Populară Benin. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Republica Populară Benin. — **Benin** (n. pr.) + suf. *-ez*.

BENTONÍT s.n. Rocă sedimentară argiloasă cu proprietăţi absorbante, utilizată ca decolorant sau dezodorizant. [Var.: **bentonítă** s.f.] — Din fr. **bentonite**.

BENTONÍTĂ s.f. v. **bentonit**.

BENZEDRÍNĂ s.f. (Farm.) Excitant cerebral care înlătură temporar somnul şi foamea; amfetamină. — Din engl. **benzedrine**.

BESTIÁR, *bestiare*, s.n. Antologie medievală de fabule sau de povestiri alegorice cu animale. [Pr.: *-ti-ar*] — Din fr. **bestiaire**.

BETEÁLĂ s.f. (Bot.) Orzoaică-de-baltă *(Vallisneria spiralis)*.

BETÓN s.n. (În sintagma) *Beton vibrat* = beton de ciment a cărui compactitate este sporită după turnarea în cofraje prin imprimarea unor oscilaţii rapide cu ajutorul unor aparate speciale.

BEŢÍE s.f. (În sintagma) *Beţie albă* = toxicomanie.

BEZMETICÍ, *bezmeticesc*, vb. IV. Intranz. (Rar) A umbla ca un bezmetic. — Din **bezmetic**.

BIBLIOFILÍSTIC, -Ă, *bibliofilistici, -ce*, adj., adv. **1.** Adj. (Rar) De bibliofil. **2.** Adv. Ca bibliofilii. [Pr.: *-bli-o-*] — **Bibliofil** + suf. *-istic*.

BIBLIOFÓB, *bibliofobi*, s.m. Duşman al cărţilor. [Pr.: *-bli-o-*] — Din germ. **Bibliophobe**, engl. **bibliophob**.

BIBLIOFOBÍE s.f. Ură faţă de cărţi. [Pr. *-bli-o-*] — Din germ. **Bibliophobie**, engl. **bibliophobia**.

BIBLIOLÓG, -Ă, *bibliologi, -ge*, s.m. şi f. Specialist în bibliologie. [Pr.: *-bli-o-*] — Din fr. **bibliologue**.

BIBLIOLÓGIC, -Ă, *bibliologici, -ce*, adj. Care aparţine bibliologiei, privitor la bibliologie. [Pr.: *-bli-o-*] — Din fr. **bibliologique**.

BIBLIOTECONÓMIC, -Ă, *biblioteconomici, -ce*, adj. Care aparţine biblioteconomiei, privitor la biblioteconomie. [Pr.: *-bli-o-*] — Din fr. **bibliothéconomique**.

BICÍCLIC, -Ă, *biciclici, -ce*, adj. Cu două cicluri. — **Bi-** + **ciclic**.

BIDONVÍL, *bidonviluri*, s.n. Cartier sărăcăcios cu locuinţe improvizate, la periferia marilor oraşe. [Scris şi: *bidonville*] — Din fr. **bidonville**.

BIÉ s.n. Linie, direcţie oblică. ◇ Loc. adj. şi adv. *În bie* = oblic. ◆ (Concr.) Fîşie de material textil tăiată oblic, utilizată în croitorie. — Din fr. **biais**.

BIENÁLĂ s.f. (Întrunire, consfătuire etc.) care se ţine o dată la doi ani.

BIFÁRE, *bifări*, s.f. Acţiunea de *a bifa*. — V. **bifa**.

BIFAZÁT, -Ă, *bifazaţi, -te*, adj. (Elt.) Difazat. — Din fr. **biphasé**.

BIFÍD, -Ă, *bifizi, -de*, adj. (Anat.; despre vase de sînge, canale etc.) Care este despărţit în două. — Din fr. **bifide**, lat. **bifidus**.

BIFILÁR, *bifilare*, adj. (Tehn.; despre cabluri electrice) Format din doi conductori separaţi. — Din engl. **biphilar**.

BIFLÓR, -Ă, *biflori, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Cu două flori. — Din fr. **biflor**.

BIFOCÁL, -Ă, *bifocali, -e*, adj. (Despre lentile) Cu două distanţe focale diferite; (despre ochelari) cu lentile bifocale. — Din fr. **bifocal**.

BIG, *biguri*, s.n. Unitate comercială complexă. — Din iniţialele **B**[ăcănie] + **I**[ndustriale] + **G**[ospodina].

BIG BANG s.n. (Astron.) Marea explozie (ipotetică) ce a iniţiat expansiunea universului observabil. [Pr.: *beng*] — Din engl. **big bang** [theory].

BIHOREÁN, -Ă, *bihoreni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în judeţul Bihor. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din judeţul Bihor. — **Bihor** (n.pr.) + suf. *-ean*.

BIHOREÁNCĂ, *bihorence*, s.f. Femeie născută și crescută în județul Bihor. ◆ Locuitoare din județul Bihor. — **Bihorean** + suf. *-că*.

BIKINIÁN, -Ă, *bikinieni, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în atolul Bikini. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din atolul Bikini. [Pr.: *-ni-an*] — Din engl. **bikinian.**

BILANȚIÉR, -Ă, *bilanțieri, -e*, adj., s.n. **1.** Adj. De bilanț. **2.** S.n. Registru în care sînt înscrise bilanțuri. [Pr.: *-ți-er*] — **Bilanț** + suf. *-ier*.

BILDUNGSROMÁN, *bildungsromane*, s.n. (Lit.) Roman care prezintă procesul de formare a unui caracter (2). — Din germ. **Bildungsroman.**

BILDUNGSROMANÉSC, -Ă, *bildungsromanești*, adj. (Lit.; rar) De bildungsroman. — **Bildungsroman** + suf. *-esc*.

BIMILÉNIU, *bimilenii*, s.n. (Rar) Perioadă de două mii de ani. — **Bi-** + **mileniu.**

BIMOLECULÁR, -Ă, *bimoleculari, -e*, adj. (Fiz., Chim.) Cu două molecule. — Din fr. **bimoléculaire.**

BINARITÁTE s.f. (Mat.) Însușirea de a se diviza în două unități sau elemente. — **Binar** + suf. *-itate*.

BÍNE adv. (Adjectival; despre oameni) Armonios dezvoltat, plăcut la vedere.

BÍNTĂ, *binte*, s.f. (Mar.) Baba. — Din it. **binda.**

BIOACÚSTIC, -Ă, *bioacustici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Domeniu interdisciplinar care se ocupă cu studiul producerii, structurii și funcției semnalelor acustice la organismele vii. **2.** Adj. De bioacustică (**1**). [Pr.: *bi-o-a-*] — Din germ. **Bioakustik,** engl. **bioacustics.**

BIOAMPLIFICATÓR, *bioamplificatoare*, s.n. (Med.) Aparat electronic folosit pentru amplificarea biopotențialelor musculare. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **bioamplificateur.**

BIOASTRONAÚTIC, -Ă, *bioastronautici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a biologiei care studiază condițiile vieții în cosmos. **2.** Adj. De bioastronautică (**1**). [Pr.: *bi-o-as-tro-na-u-*] — Din germ. **Bioastronautik,** fr. **bioastronautique.**

BIOCATALIZATÓR, *biocatalizatori*, s.m. Substanță care provoacă sau grăbește o reacție chimică în organismele vii. [Pr.: *bi-o-*] — **Bio-** + **catalizator** (după fr. *biocatalyseur*).

BIOCENÓTIC, -Ă, *biocenotici, -ce*, adj. (Biol.) De biocenoză. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biocénotique.**

BIOCENÓZĂ, *biocenoze*, s.f. (Biol.) Asociație biologică de plante și animale care se află într-un echilibru dinamic dependent de mediu. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biocénose.**

BIOCIBERNÉTIC, -Ă, *biocibernetici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Domeniu interdisciplinar fundamentat pe transferul de principii teoretice și metodologice între cibernetică și biologie. **2.** Adj. De biocibernetică (**1**). [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biocybernétique.**

BIOCINÉTIC, -Ă, *biocinetici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Studiul mișcării organismelor vii. **2.** Adj. De biocinetică (**1**). [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biocynétique.**

BIOCLIMÁTIC, -Ă, *bioclimatici, -ce*, adj. De bioclimatologie. — Din fr. **bioclimatique.**

BIOCLIMATOLÓG, -Ă, *bioclimatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în bioclimatologie. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **bioclimatologue.**

BIOCOMBUSTÍBIL, *biocombustibili*, s.m. Combustibil de natură biologică. [Pr.: *bi-o-*] — **Bio-** + **combustibil.**

BIOCOMPATÍBIL, -Ă, *biocompatibili, -e*, adj. Compatibil cu materia vie. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biocompatible.**

BIOCOMPLÉX, *biocomplexe*, s.n. Ansamblu de specii de organisme vegetale și animale instalate într-o navă spațială pentru cercetări în cosmos sau pentru asigurarea unui sistem ecologic la bordul acesteia. [Pr.: *bi-o-*] — **Bio-** + **complex.**

BIOCONȘTIÍNȚĂ, *bioconștiințe*, s.f. Formă de conștiință atribuită animalelor, mai ales celor superioare. [Pr.: *bi-o-con-ști-in-*] — **Bio-** + **conștiință.**

BIOCRÓM s.n. Pigment de natură vegetală sau animală. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biochrome.**

BIODEGRADÁBIL, -Ă, *biodegradabili, -e*, adj. (Despre materiale, produse chimice etc.) Care poate fi degradat de factori biologici. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biodégradable,** engl. **biodegradable.**

BIODETECTÓR, *biodetectoare*, s.n. (Biol.) Organ de simț al organismelor vii. [Pr.: *bi-o-*] — **Bio-** + **detector.**

BIODETERIORÁRE, *biodeteriorări*, s.f. Degradare sub acțiunea factorilor biologici. [Pr.: *bi-o-de-te-ri-o-*] — **Bio-** + **deteriorare.**

BIODINÁMIC, -Ă, *biodinamici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină care studiază dinamica funcțiilor organice. **2.** Adj. De biodinamică. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biodynamique.**

BIOELÉCTRIC, -Ă, *bioelectrici, -ce*, adj. De bioelectricitate. [Pr.: *bi-o-e-*] — Din engl. **bioelectric.**

BIOELECTRICITÁTE s.f. Ansamblu de fenomene electrice care însoțesc unele manifestări biologice. [Pr.: *bi-o-e-*] — Din engl. **bioelectricity.**

BIOELEMÉNT, *bioelemente*, s.n. Element chimic din compoziția celulelor vii. [Pr.: *bi-o-e-*] — Din fr. **bioélément.**

BIOENERGÉTIC, -Ă, *bioenergetici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a biofizicii care studiază sursele energetice și transformările de energie la nivelul materiei vii. **2.** Adj. De bioenergetică (**1**). [Pr.: *bi-o-e-*] — Din fr. **bioénergétique,** engl. **bioenergetics.**

BIOENÉRGIE s.f. Energie de natură organică. [Pr.: *bi-o-e-*] — Din engl. **bioenergy.**

BIOFÍLTRU, *biofiltre*, s.n. Filtru[1] (**1**) biologic pentru curățarea apei poluate a canalelor cu ajutorul bacteriilor aerobe. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biofiltre.**

BIOFÍZIC, -Ă, *biofizici, -ce*, adj. De biofizică. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biophysique.**

BIOFIZICIÁN, -Ă, *biofizicieni, -e*, s.m. și f. Specialist în biofizică. [Pr.: *bi-o-fi-zi-ci-an*] — Din fr. **biophysicien.**

BIOFOTÓN, *biofotoni*, s.m. Radiație luminoasă emisă de unele substanțe aflate în organismele vii. [Pr.: *bi-o-*] — Din engl. **biophoton.**

BIOGÁZ s.n. Gaz rezultat în procesul de fermentare a materiei organice și folosit drept combustibil; biometan. [Pr.: *bi-o-*] — Din germ. **Biogas.**

BIOGÉN adj. (Despre elemente chimice) Care a contribuit la apariția vieții pe pămînt.

BIOGENERÁTÓR, *biogeneratori*, s.m. Generator (**III 1**) de biogaz. [Pr.: *bi-o-*] — **Bio-** + **generator.**

BIOGEOCHÍMIC, -Ă, *biogeochimici, -ce*, adj. De biogeochimie. [Pr.: *bi-o-ge-o-*] — Din **biogeochimie.**

BIOGEOCHIMÍE s.f. Ramură a geochimiei care studiază compoziția chimică a biosferei. [Pr.: *bi-o-ge-o-*] — Din fr. **biogéochimie.**

BIOGEOGRÁF, -Ă, *biogeografi, -e*, s.m. și f. Specialist în biogeografie. [Pr.: *bi-o-ge-o-*] — Din fr. **biogéographe.**

BIOGEOGRÁFIC, -Ă, *biogeografici, -ce*, adj. De biogeografie. [Pr.: *bi-o-ge-o-*] — Din fr. **biogéographique.**

BIOINGINÉR, -Ă, *bioingineri, -e*, s.m. și f. Specialist în bioinginerie. [Pr.: *bi-o-in-*] — Din **bioinginerie** (după engl. *bioengineer*).

BIOINGINERÍE s.f. **1.** Domeniu interdisciplinar fundamentat pe transferul de principii teoretice și metodologice între biologie și științele tehnice. **2.** Inginerie genetică. [Pr.: *bi-o-in-*] — **Bio-** + **inginerie** (după engl. *bioengineering*).

BIOLOGIZÁNT, -Ă, *biologizanți, -te*, adj. Care extinde principiile teoretice și metodologice ale biologiei în alte domenii. [Pr.: *bi-o-*] — Din **biologie.**

BIOLUMINESCÉNT, -Ă, *bioluminescenți, -te*, adj. (Despre organisme) Care produce lumină prin oxidări interne. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr., engl. **bioluminescent.**

BIOLUMINESCÉNȚĂ s.f. Proprietate a unor ființe vii de a fi bioluminescente; lumină produsă de organisme vii. [Pr.: *bi-o-*. — Var.: **bioluminiscénță** s.f.] — Din fr., engl. **bioluminescence.**

BIOLUMINISCÉNȚĂ s.f. v. **bioluminescență.**

BIOMÁSĂ, *biomase*, s.f. Masă de substanță organică raportată la o anumită unitate de suprafață și de timp. [Pr.: *bi-o-*] — Din engl. **biomass,** fr. **biomasse.**

BIOMATEMÁTIC, -Ă, *biomatematici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Domeniu interdisciplinar fundamentat pe transferul de principii teoretice și metodologice între biologie și matematică. **2.** Adj. De biomatematică (**1**). [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biomathématique,** engl. **biomathematics.**

BIOMATEMATICIÁN, -Ă, *biomatematicieni, -e*, s.m. și f. Specialist în biomatematică. [Pr.: *bi-o-ma-te-ma-ti-ci-an*] — Din fr. **biomathématicien.**

BIOMEDICÁL, -Ă, *biomedicali, -e*, adj. De biomedicină. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biomédical,** engl. **biomedical.**

BIOMEDICÍNĂ s.f. Domeniu interdisciplinar fundamentat pe transferul de principii teoretice și metodologice între biologie și medicină. [Pr.: *bi-o-*] — Din engl. **biomedicine.**

BIOMETÁN s.n. Biogaz. [Pr.: *bi-o-*] — **Bio-** + **metan.**

BIOMETEOROLÓG, -Ă, *biometeorologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în biometeorologie. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biométéorologue.**

BIOMETEOROLÓGIC, -Ă, *biometeorologici, -ce*, adj. De biometeorologie. [Pr.: *bi-o-me-te-o-*] — Din fr. **biométéorologique.**

BIOMETEOROLOGÍE s.f. Studiu al influenței factorilor meteorologici asupra organismelor vii. [Pr.: *bi-o-me-te-o-*] — Din fr. **biométéorologie,** engl. **biometeorology.**

BIÓNIC, -Ă, *bionici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. (În sintagma) *Bionică informațională* = ramură a bionicii care studiază mecanismele de recepție, stocare, prelucrare și transmitere a informației la sistemele biologice în vederea transpunerii lor în tehnica informațională. **2.** Adj. De bionică (**1**).

BIONÍST, -Ă, *bioniști, -ste*, s.m. și f. Specialist în bionică. [Pr.: *bi-o-*] — **Bionică** + suf. *-ist.*

BIOPLÁSMĂ s.f. (Biol.) Substanță organică vie aflată în constituția organismului oricărei viețuitoare. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **bioplasme.**

BIOPOTENȚIÁL, *biopotențiale*, s.n. (Biol.) Diferență de potențial (**II 1**) datorată concentrației diferite de ioni existente în interiorul și în afara celulei (**1**). [Pr.: *bi-o-po-ten-ți-al*] — Din engl. **biopotential.**

BIÓPSIC, -Ă, *biopsici, -ce*, adj. (Med.) (Care ține) de biopsie. [Pr.: *bi-o-*] — **Biopsie** + suf. *-ic.*

BIORÍTM, *bioritmuri*, s.n. (Biol.) Ritm (**2**) al activității organismului datorat particularităților biologice individuale. [Pr.: *bi-o-*] — Din engl. **biorythm.**

BIORITMOGRÁMĂ, *bioritmograme*, s.f. (Biol.) Grafic al evoluției bioritmului. [Pr.: *bi-o-*] — De la **bioritm** (după *diagramă, cardiogramă*).

BIORITMOLOGÍE s.f. Studiu al bioritmului. [Pr.: *bi-o-*] — De la **bioritm.**

BIOSATELÍT, *biosateliți*, s.m. Satelit cu viețuitoare la bord. [Pr.: *bi-o-*] — Din engl., fr. **biosatellite.**

BIOSINTÉZĂ, *biosinteze*, s.f. (Biol.) Sinteză a unui compus chimic care se produce în organism sau în contract cu celulele vii. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biosynthèse,** engl. **biosynthesis.**

BIOSISTÉM, *biosisteme*, s.n. (Biol.) Grup de indivizi din specii diferite care conviețuiesc. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biosystème.**

BIOSOCIOLÓGIC, -Ă, *biosociologici, -ce*, adj. De biosociologie. [Pr.: *bi-o-so-ci-o-*] — Din fr. **biosociologique.**

BIOSPEOLÓG, -Ă, *biospeologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în biospeologie. [Pr.: *bi-o-spe-o-*] — Din **biospeologie** (der. regr.).

BIOSPEOLÓGIC, -Ă, *biospeologici, -ce*, adj. De biospeologie. [Pr.: *bi-o-spe-o-*] — **Biospeologie** + suf. *-ic.*

BIOSTATÍSTIC, -Ă, *biostatistici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Domeniu interdisciplinar fundamentat pe transferul de principii teoretice și metodologice între biologie și statistică. **2.** Adj. De biostatistică (**1**). [Pr.: *bi-o-*] — Din germ. **Biostatistik,** engl. **biostatistics.**

BIOSTAZÍE s.f. (Geol.) Fază de stabilitate în evoluția reliefului datorată absenței eroziunii, în condițiile existenței unei pături permanente de vegetație. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biostasie.**

BIOSTIMULÁ, *biostimulez*, vb. I. Tranz. A stimula creșterea și rezistența organismului prin biostimulatori. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biostimuler.** — **biostimulare** s.f.

BIOSTIMULATÓR, -OÁRE, *biostimulatori, -oare*, adj., s.m. (Substanță) care stimulează asimilația, dezvoltarea și sporește imunitatea organismului; biostimulent. [Pr.: *bi-o-*. — Var.: **biostimulatóriu, -ie** adj.] — Din fr. **biostimulateur.**

BIOSTIMULATÓRIU, -IE, adj. v. **biostimulator.**

BIOSTIMULÉNT, -Ă, *biostimulenți, -te*, adj., s.m. Biostimulator. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biostimulant.**

BIÓT, *bioți*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură tolerată pentru intensitatea curentului electric, egală cu 10 amperi. [Pr.: *bi-ot*] — Din fr. **biot.**

BIOTÉHNIC, -Ă, *biotehnici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Bionică. **2.** Adj. De biotehnică (**1**). [Pr.: *bi-o-*] — Din engl. **biotechnics.**

BIOTELEMÉTRIC, -Ă, *biotelemetrici, -ce*, adj. De biotelemetrie. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biotélémétrique.**

BIOTELEMETRÍE s.f. Ramură a biologiei moderne care studiază organismele vii de la distanță cu ajutorul unor instrumente adecvate. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biotélémétrie,** engl. **biotelemetry.**

BIOTÍP, *biotipuri*, s.n. (Biol.) Grup de plante sau animale cu structură genetică identică. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr., engl. **biotype.**

BIOTIPOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază biotipurile. [Pr.: *bi-o-*] — Din fr. **biotypologie,** engl. **biotypology.**

BIOTÓP, *biotopuri*, s.n. (Biol.) Mediu geografic în care trăiește un grup de plante și animale în condiții omogene. [Pr.: *bi-o-*] — Din engl. **biotope.**

BIREACTÓR, *bireactoare*, adj., s.n. (Avion) cu două reactoare. [Pr.: *-re-ac-*] — Din fr. **biréacteur.**

BIS, *bisuri*, s.n. Număr (**II 2**) prezentat la cererea publicului a doua oară sau ca supliment de program.

BISECULÁR, -Ă, *biseculari, -e*, adj. (Rar) Cu vechime de două secole. — Din fr. **biséculaire.**

BISIMÉTRIC, -Ă, *bisimetrici, -ce*, adj. Cu două planuri de simetrie. — Din fr. **bisymétrique.**

BISTRIȚEÁN, -Ă, *bistrițeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Bistrița sau în județul Bistrița-Năsăud. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Bistrița sau din județul Bistrița-Năsăud. — **Bistrița** (n. pr.) + suf. *-ean.*

BISTRIȚEÁNCĂ, *bistriţence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul Bistriţa sau în judeţul Bistriţa-Năsăud. ◆ Locuitoare din municipiul Bistriţa sau din judeţul Bistriţa-Năsăud. — **Bistriţean** + suf. *-că*.

BISTRÓ s.n. v. **bistrou.**

BISTRÓU, *bistrouri*, s.n. (Franţuzism) Mic restaurant. [Var.: **bistró** s.n.] — Din fr. **bistro.**

BIT, *biţi*, s.m. (Inform.) Unitate de măsură pentru cantitatea de informaţie (3) dintr-un semnal, corespunzînd logaritmului în bază 2. — Din engl., fr. **bit.**

BIZOTÁ, *bizotez*, vb. I. Tranz. A şlefui oblic muchiile la o oglindă, piatră preţioasă etc. — Din fr. **biseauter.** — **bizotáre** s.f.

BÎNTUÍ vb. IV. Intranz. şi tranz. (Fam.) A cutreiera (1).

BÎRLĂDEÁN, -Ă, *bîrlădeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul Bîrlad. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Bîrlad. — **Bîrlad** (n. pr.) + suf. *-ean*.

BÎRLĂDEÁNCĂ, *bîrlădence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul Bîrlad. ◆ Locuitoare din municipiul Bîrlad. — **Bîrlădean** + suf. *-că*.

BÎT, -Ă, *bîţi, bîte*, adj., s.m. şi f. (Reg.) **1.** Adj. Bătrîn. **2.** S.m. şi f. Bunic. — Cf. b ă t r î n.

BLAGIÁN, -Ă, *blagieni, -e*, adj. De Blaga, al lui Blaga; în maniera lui Blaga. [Pr.: *-gi-an*] — **Blaga** (n. pr.) + suf. *-ian*.

BLASFEMATÓR, -OÁRE, *blasfematori, -oare*, adj., s.m. şi f. (Livr.) (Persoană) care defăimează (cele sfinte). — Din fr. **blasphématoire.**

BLASTOMÉR, *blastomere*, s.n. (Biol.) Celulă formată în urma diviziunii primare a zigotului. — Din fr. **blastomère.**

BLAT [1], *blaturi*, s.n. Foaie din aluat special preparată pentru tort. — Din germ. **Blatt.**

BLAT [2] s.n. (Arg.; în expr.) *A călători (sau a merge) pe blat* sau *a face blatul*, se spune despre cineva care călătoreşte fără bilet sau abonament într-un mijloc de transport — Et. nec.

BLAZER, *blazere*, s.n. Jachetă bărbătească din stofă, catifea etc. (cu buzunare aplicate). [Pr.: *bléizăr*] — Din engl., fr. **blazer.**

BLÉNDĂ s.n. (Cin.) Suprafaţă metalizată folosită pentru reflectarea şi difuzia luminii.

BLIMP s.n. (Cin.) Carcasă insonoră în care se introduce aparatul de filmat, în cazul filmărilor cu priză directă de sunet. — Din engl. **blimp.**

BLIŢ s.n. (În sintagma) *Bliţ secundar* = bliţ comandat pe cale optică de lumina bliţului principal, asigurîndu-se o sincronizare perfectă. [Scris şi: *blitz*].

BLOC-STÁRT, *bloc-starturi*, s.n. (Sport) Dispozitiv care serveşte alergătorilor pentru luarea startului în cursele de viteză. — După engl. **starting-block.**

BLOC-TÚRN, *bloc-turnuri*, s.n. Bloc cu multe etaje în formă de turn. — **Bloc** + **turn.**

BLONZÍ, *blonzesc*, vb. IV. Tranz. şi refl. (Fam.) A(-şi) decolora părul pînă la blond. — Din **blond.**

BLUZÁ, pers. 3 *bluzează*, vb. I. Tranz. şi refl. A face să devină sau a deveni bluzat. — Din **bluzat** (der. regr.).

BLUZÍŢĂ, *bluziţe*, s.f. Bluzuliţă. — **Bluză** + suf. *-iţă*.

BOÁLĂ s.f. (În sintagmele) *Boala somnului* = boală infecţioasă gravă transmisibilă prin înţepătura muştei ţeţe. *Boala papagalilor* = psitacoză.

BOB [1] s.m. (În loc. adv.) *Bob cu bob* = cu grijă şi răbdare; amănunţit.

BOGATÎR, *bogatîri*, s.m. Personaj masculin cu însuşiri ideale din folclorul rus. — Din rus. **bogatîr.**

BOGDAPRÓSTE interj. (Fam.; în expr.) *A umple de bogdaproste* = a ocărî (2).

BOGLÁRI, *boglari*, s.m. Plantă erbacee otrăvitoare, cu flori mici, galbene, care creşte în locuri mocirloase *(Ranunculus sceleratus)*. — Din magh. **boglár.**

BOÍT, -Ă, *boiţi, -te*, adj. (Reg.) Vopsit [2]; (fam.) fardat. [Pr.: *bo-it*] — V. **boi** [1].

BOLD s.n. (Reg.) Element de construcţie în arhitectura populară, în formă de stîlp sculptat, cu vîrf ascuţit.

BOLOMÉTRIC, -Ă, *bolometrici, -ce*, adj. De bolometru; obţinut cu ajutorul bolometrului. — Din fr. **bolométrique.**

BOMBARDIÉR, *bombardieri*, s.m. Aviator care lansează bombele dintr-un avion de bombardament.

BONCĂNÍT, *boncănituri*, s.n. Boncăluit al cerbilor şi al altor erbivore mari. — Din **boncăni** „a rage".

BÓNGOS, *bongosuri*, s.n. Instrument de percuţie de formă conică sau cilindrică. — Din sp. **bongos.**

BORDÉI s.n. *P. ext.* Locuinţă rustică mică, rudimentară, sărăcăcioasă.

BORNÁ, *bornez*, vb. I. Tranz. A pune borne (1). — Din fr. **borner.** — **bornáre** s.f.; **bornát, -ă** adj.

BORNÁJ, *bornaje*, s.n. Bornare. — Din fr. **bornage.**

BORSÉTĂ, *borsete*, s.f. Gentuţă bărbătească pentru acte, documente etc. — Din it. **borsetta.**

BORŞIŞÓR, *borşişori*, s.m. Plantă erbacee cu frunze cărnoase şi flori roz, răspîndită pe stîncile calcaroase *(Sempervivum schlehani)*. — **Borş** + suf. *-işor.*

BÓSĂ, *bose*, s.f. **1.** (Anat.) Proeminenţă pe suprafaţa unui organ. **2.** (Franţuzism) Aptitudine. — Din fr. **bosse.**

BOSCORODÍ vb. I. Tranz. (Pop.) A descînta, a vrăji.

BÓSSA-NÓVA s.f. Dans modern în ritm de rumbă, de origine braziliană. — Din port. **bossa-nova.**

BOSTĂNOÁSĂ, *bostănoase*, s.f. (Bot.) Cucurbitacee. — **Bostan** + suf. *-oasă*.

BOTÉZ s.n. (Mar.) Ceremonial de lansare la apă a unei nave noi.

BOTOŞĂNEÁN, -Ă, *botoşăneni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul sau judeţul Botoşani. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau judeţul Botoşani. — **Botoşani** (n. pr.) + suf. *-ean*.

BOTOŞĂNEÁNCĂ, *botoşănence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul sau judeţul Botoşani. ◆ Locuitoare din municipiul sau judeţul Botoşani. — **Botoşănean** + suf. *-că*.

BOVÍD, *bovide*, s.n. (La pl.) Familie de mamifere rumegătoare, cu coarne persistente, din care fac parte bovinele, ovinele etc., bovideu; (şi la sg.) animal din această familie. — Din fr. **bovidés.**

BOWLING s.n. **1.** Variantă a jocului de popice. **2.** Loc, teren amenajat pentru bowling (1) şi alte jocuri mecanice. [Pr.: *báuling*] — Din engl. **bowling** [alley].

BÓXĂ s.f. (Fam.) Incintă acustică.

BRACTEÁL, -Ă, *bracteali, -e*, adj. (Bot.) De bractee. [Pr.: *-te-al*] — Din fr. **bractéal.**

BRADICÁRDIC, -Ă, *bradicardici, -ce*, adj. (Med.) De bradicardie. — Din fr. **bradycardie.**

BRADICHINEZÍE s.f. **1.** (Psih.) Încetinire generală a ritmului activităţii motrice. **2.** (Med.) Bradichinezie (1) a astronauţilor în timpul zborului cosmic datorată imponderabilităţii. [Scris şi: *bradikinezie*] — Din fr. **bradykinésie.**

BRAISVÁNŢ s.n. Blană mătăsoasă de calitate superioară obţinută prin sacrificarea mielului înainte de naştere. — Din germ. **Breitschwanz.**

BRAMBUREÁLĂ, *brambureli*, s.f. (Fam.) Acţiunea de *a (se) bramburi;* dezordine, debandadă; bramburire. — **Bramburi** + suf. *-eală*.

BRAMBURÍ, *bramburesc*, vb. IV. (Fam.) **1.** Tranz. A pune în dezordine, de-a valma, a încurca. **2.** Intranz. A umbla fără rost, de colo-colo. — Din **brambura.** — **bramburíre** s.f.

BRAMBURÍT, -Ă, *bramburiți, -te*, adj. (Fam.) **1.** (Despre oameni) Zăpăcit. **2.** (Despre obiecte) Aflat în dezordine. — V. **bramburi.**

BRÁNDY s.n. Coniac. [Pr.: *bréndi*] — Cuv. engl.

BRANHIÁL, -Ă, *branhiali, -e*, adj. (Biol.) De branhie. [Pr.: *-hi-al*] — Din fr. **branchial.**

BRAȘOVEÁN, -Ă, *brașoveni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Brașov. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Brașov.

BRAȘOVEÁNCĂ s.f. **1.** Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Brașov. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Brașov. **2.** Ladă de zestre.

BRĂBÍN, *brăbini*, s.m. Plantă erbacee din familia cruciferelor, cu flori galbene *(Bunias orientalis)*. — Et. nec.

BRĂILEÁN, -Ă, *brăileni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Brăila. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Brăila. [Pr.: *bră-i-*] — **Brăila** (n. pr.) + suf. *-ean.*

BRĂILEÁNCĂ, *brăilence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Brăila. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Brăila.

BRĂZDÁ vb. I. Tranz. (Despre ape curgătoare, forme de relief etc.) A străbate dintr-o parte în alta, de la un capăt la altul o regiune, o țară.

BRÂNCUȘIÁN, -Ă, *brâncușieni, -e*, adj. De Brâncuși, al lui Brâncuși; în maniera lui Brâncuși. [Pr.: *-și-an*] — **Brâncuși** (n. pr.) + suf. *-ian.*

BREVILOCVÉNT adj. (Livr.) Scurt în expunere. — Din it. **breviloquente.**

BREVILOCVÉNȚĂ s.f. (Livr.) Însușirea de a fi brevilocvent. — Din it. **breviloquenza.**

BRIÁNȚĂ s.f. (Franțuzism) Strălucire. [Pr.: *bri-an-*] — Din fr. **brillance.**

BRIC [2] adj. invar., s.n. (Franțuzism) **1.** Adj. invar. Cărămiziu. **2.** S.n. Culoare cărămizie. — Din fr. **brique.**

BRIDGÍST, -Ă, *bridgiști, -ste*, s.m. și f. Jucător de bridge. [Pr.: *-igist*] — **Bridge** + suf. *-ist.*

BRÎNDUȘĂ s.f. (În sintagma) *Brîndușă galbenă* = plantă erbacee perenă cu florile galbene-aurii, ocrotită de lege *(Crocus moesiacus)*.

BROMOCÉT s.n. Dezinfectant puternic pentru piele, instrumente chirurgicale etc. — **Brom**[ură de] **cet**[rimoniu].

BRONZÁJ, *bronzaje*, s.n. (Rar) Bronzare. — Din fr. **bronzage.**

BRUIÁT, -Ă, *bruiați, -te*, adj. (Despre posturi de radioemisie) Perturbat prin zgomote. [Pr.: *bru-iat*] — V. **bruia.**

BRUIÉRE s.f. Acțiunea de *a brui*. [Pr.: *bru-ie-*] — V. **bruia.**

BRUM s.n. Perturbație care poate să apară într-un sistem de transmisie audio, manifestîndu-se ca un zgomot de frecvență joasă, suprapus semnalului util. — Din germ. **Brummen.**

BRUSTÁN, *brustani*, s.m. Plantă erbacee din familia compozeelor, cu flori galbene dispuse în capitule la vîrful tulpinii și cu miros caracteristic plăcut *(Telekia speciosa)*. — Cf. b r u s t u r e.

BRUTALIZÁRE, *brutalizări*, s.f. Acțiunea de *a brutaliza*. — V. **brutaliza.**

BUCELÁRE, *bucelări*, s.f. Acțiunea de *a bucela*. — V. **bucela.**

BUCHÉT s.n. Mică plantă erbacee cu flori violet deschis sau albastre-purpurii *(Geranium pusillum)*.

BUCLÁRE, *buclări*, s.f. Acțiunea de *a (se) bucla*. — V. **bucla.**

BÚCLĂ s.f. (În sintagma) *Buclă digitală* = aparat electronic folosit pentru redarea infinită a unei secvențe sonore înregistrate.

BUCLÉ, *bucleuri*, adj. invar., s.n. **1.** Adj. invar. (Despre fibre și țesături) Cu firul creț sau cu noduri. **2.** S.n. Fir creț; țesătură din acest fir. — Din fr. **bouclé.**

BUCOLÍSM s.n. Caracter bucolic. — **Bucol**[ic] + suf. *-ism.*

BUCRÁNIU, *bucranii*, s.n. (Arhit.) Motiv ornamental reprezentînd un cap de bou împodobit cu ghirlande de flori, panglici etc. — Din fr. **bucrane.**

BUCUREȘTEÁN, -Ă, *bucureșteni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul București. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul București. — **București** (n. pr.) + suf. *-ean.*

BUCUREȘTEÁNCĂ, *bucureștence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul București. ◆ Locuitoare din municipiul București. — **Bucureștean** + suf. *-că.*

BUDÁ, *budez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A ține la distanță, a-și exprima nemulțumirea (față de cineva) printr-o atitudine indiferentă sau morocănoasă. — Din fr. **bouder.**

BUDÁNĂ, *budane*, s.f. (Reg.) Butoi cu capacitate mare; zăcătoare (**II 1**). — **Budăi** + suf. *-ană.*

BÚDĂ, *bude* și *buzi*, s.f. (Reg.) **1.** Construcție de lemn, în pădure, în care locuiesc tăietorii de arbori. **2.** Prăvălioară. **3.** Closet (rudimentar). — Din rus., pol., ung. **buda.**

BUHÁI s.m. Plantă erbacee cu două sau trei frunze mari, ovale și flori verzi-gălbui dispuse într-un spic *(Listera ovata)*.

BUHÁI[2] vb. IV. Intranz. (Fam.) A tuși.

BULBÁR, -Ă, *bulbari, -e*, adj. **1.** (Bot.) Referitor la bulb (**1**). **2.** (Anat.) Referitor la bulbul (**2**) rahidian. — Din fr. **bulbaire.**

BULBÚC s.m. (La pl.) Plantă erbacee din familia campanulaceelor, viguroasă și înaltă pînă la un metru, cu flori mari, albastre, care crește prin păduri *(Campanula trachelium)*.

BULEVARDÍSM s.n. Atitudine bulevardieră. — **Bulevard** + suf. *-ism.*

BULÍMIC, -Ă, *bulimici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de bulimie. — Din fr. **boulimique.**

BULONÁJ, *bulonaje*, s.n. Bulonare. — Din fr. **boulonnage.**

BULONÁT, -Ă, *bulonați, -te*, adj. Cu buloane. — V. **bulona.**

BULVERSÁRE, *bulversări*, s.f. (Franțuzism) Acțiunea de *a bulversa*. — V. **bulversa.**

BULVERSÁT, -Ă, *bulversați, -te*, adj. (Franțuzism) **1.** (Despre lucruri) Care se află în dezordine. **2.** (Despre oameni) Zăpăcit, năucit; dezorientat. — V. **bulversa.**

BUMBURÉZ, *bumburezi*, s.m. (Reg.) **1.** Grăunte; bob de mazăre, de fasole etc. **2.** Plantă erbacee cu spice brun închis; bumbușor (**II 2**) *(Schoenus nigricans)*. — Cf. b u m b, b u b u r u z ă.

BUMBUȘÓR, *bumbușori*, s.m. **I.** (Pop.) Năsturaș. **II.** (Bot.; reg.) **1.** Bănuț (**2**) *(Bellis perennis)*. **2.** Bumburez (**2**) *(Schoenus nigricans)*. — **Bumb** + suf. *-ușor.*

BUNDÍȚĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Bundița-vîntului* = plantă erbacee cu flori violete-purpurii, care crește prin fînețe, pe cîmpuri, pe dealuri *(Pholomis pungens)*.

BUR, -Ă, *buri, -e*, s.m. și f. (La pl.) Populație în Africa de Sud constituită din urmașii coloniștilor euro-

peni, în special olandezi, stabiliți aici în secolul al XVII-lea; (la sg.) persoană care face parte din această populație. — Din pronunțarea **bur** a cuv. engl. **boer.**

BURETIÉRĂ, *buretiere*, s.f. Cutiuță care conține un burete (ud). — **Burete** + suf. *-ieră.*

BURGÚND, -Ă, *burgunzi, -de*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Burgundia. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Burgundia. — De la **Burgundia** (n. pr.).

BUSCULÁ, *busculez*, vb. I. Refl. (Franțuzism) A se înghesui; a se învălmăși. — Din fr. **bousculer.**

BUSINESS, *businessuri*, s.n. (Englezism) **1.** Afacere. **2.** Ocupație, muncă. [Pr.: *biznis*] — Din engl. **business.**

BUTAFÓR, *butafori*, s.m. Decorator specializat în butaforie. — Din **butaforie** (der. regr.).

BUTANÓNĂ, *butanone*, s.f. (Chim.) Lichid inflamabil cu miros de acetonă, utilizat în industria chimică și farmaceutică; metilacetonă, metiletilcetonă. — Din fr. **butanone.**

BUTĂȘÍT[1] s.n. Butășire. — V. **butăși.**

BUTĂȘÍT[2]**, -Ă,** *butășiți, -te*, adj. (Despre plante) Care este înmulțit prin butași. — V. **butăși.**

BUTÍC, *buticuri*, s.n. (Franțuzism) Magazin mic și luxos, cu mărfuri, în general, de serie mică. [Var.: **butică** s.f.] — Din fr. **boutique.**

BUTÍCĂ s.f. v. **butic.**

BUVÁBIL, -Ă, *buvabili, -e*, adj. (Franțuzism) Băubil. — Din fr. **buvable.**

BUZOIÁN, -Ă, *buzoieni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Buzău. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Buzău. [Pr.: *-zo-ian*] — **Buzău** (n. pr.) + suf. *- an.*

BUZOIÁNCĂ, *buzoience*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Buzău. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Buzău. [Pr.: *-zo-ian-*] — **Buzoian** + suf. *-că.*

BYRONIÁN, -Ă, *byronieni, -e*, adj. De Byron, al lui Byron; în maniera lui Byron. [Pr.: *bai-ro-ni-an*] — **Byron** (n. pr.) + suf. *-ian.*

CABINIÉR, -Ă, *cabinieri, -e*, s.m. și f. Persoană care are în grijă o cabină la teatru, la operă etc. [Pr.: *-ni-er*] — Din fr. **cabinier.**

CABLÁJ s.n. (Electron.; în sintagma) *Cablaj imprimat* = cablaj prefabricat în care conexiunile dintre piesele componente ale unui aparat electronic sînt realizate sub formă de benzi conductoare înguste, pe un suport izolant; (impr.) circuit imprimat.

CABLÁRE, *cablări*, s.f. Acțiunea de *a cabla* și rezultatul ei. — V. **cabla.**

CABLÁT, -Ă, *cablați, -te*, adj. (Despre blocuri, case etc.) Care este conectat la o rețea electrică, telefonică etc. — V. **cabla.**

CABLIÉR, *cabliere*, s.n. Navă care transportă și instalează cablurile submarine. [Pr.: *-li-er*] — Din fr. **câblier.**

CABLÓR, *cablori*, s.m. Muncitor care cablează. — Din fr. **câbleur.**

CABOȘÓN, *caboșoane*, s.n. **1.** Tăietură sferoidală, ovală, elipsoidală etc. a unei pietre (semi)prețioase. **2.** (Arhit.) Ornament mic de piatră încrustat într-o fațadă. — Din fr. **cabochon.**

CABOTINÉSC, -EÁSCĂ, *cabotinești*, adj. De cabotin. — **Cabotin** + suf. *-esc.*

CACOGENÉZĂ, *cacogeneze*, s.f. (Med.) Dezvoltare anormală a unui organ. — Din fr. **cacogenèse.**

CACOSMÍE, *cacosmii*, s.f. (Med.) Deficiență în perceperea mirosurilor plăcute ca fiind neplăcute. — Din fr. **cacosmie.**

CADENȚMÉTRU, *cadențmetre*, s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea radioactivității. — Din germ. **Kadenzmeter.**

CADMÍE, *cadmii*, s.f. Oxid de zinc impur care se depune pe pereții cuptoarelor de zinc. — Din fr. **cadmie.**

CADMIFÉR, -Ă, *cadmiferi, -e*, adj. (Despre roci) Care conține cadmiu. — Din fr. **cadmifère.**

CADRILÁJ, *cadrilaje*, s.n. (Tehn.) Caroiaj. — Din fr. **quadrillage.**

CADRÍST, -Ă, *cadriști, -ste*, s.m. și f. (Fam.; astăzi rar) Funcționar din serviciul de cadre al unei instituții sau întreprinderi. — **Cadre** + suf. *-ist.*

CÁDRU s.n. (Astăzi rar; la pl.) Subdiviziune în administrația internă a unei instituții, întreprinderi etc. care se ocupă cu angajarea personalului (**II 1**), cu evidența lui etc.; serviciul personal.

CAFE-BÁR, *cafe-baruri*, s.n. Local în care se servesc cafele și băuturi alcoolice. — **Cafe**[nea] + **bar.**

CAFE-CONCÉRT s.n. Muzică instrumentală de largă accesibilitate (executată într-un restaurant). [Pr. și: *-conser*] — Din fr. **café-concert.**

CAFÉ-FRAPPÉE s.f. Cafea (**2**) rece cu înghețată, frișcă (și alcool). [Pr.: *-pe*] — Cuv. fr.

CÁFER, *caferi*, s.m. Bivol negru din Africa. — Din germ. **Kaffer.**

CAIÉT s.n. (În sintagmele) *Caiet de sarcini*=document care cuprinde condițiile tehnice, de calitate, termenele și programele de lucru etc. privitoare la executarea unei lucrări. *Caiet program* = program (de spectacol) sub formă de caiet (**1**). *Caiet catalog* = catalog de expoziție sub formă de caiet (**1**).

CALAMBURGÍU, -ÍE, *calamburgii*, s.m. și f. (Fam.) Autor de calambururi; (rar) calamburist. — **Calambur** + suf. *-giu.*

CALAMBURÍST, -Ă, *calamburiști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Calamburgiu. — Din fr. **calembouriste.**

CALAMITÁT, -Ă, *calamitați, -te*, adj. Care a suferit o calamitate. — Din **calamitate** (der. regr.).

CALANDRÁT, -Ă, *calandrați, -te*, adj. Care este supus calandrării. — V. **calandra.**

CALANDRÓR, -OÁRE, *calandrori, -oare*, s.m. și f. Muncitor care lucrează la calandru. — Din fr. **calandreur.**

CALÁO s.m. Pasăre din Asia și Africa, al cărei cioc are un apendice încovoiat *(Buceros rhinoceros)*. [Pr.: *-la-o*] — Din fr. **calao.**

CALÁRE, *călări*, s.f. Acțiune de *a* (*se*) *cala*. — V. **cala.**

CALATÍDIU, *calatidii*, s.n. (Bot.) Inflorescență cu axul lățit, pe care sînt fixate florile sesile. [Pr.: *-di-u*] — Probabil din lat.

CALCEMÍE, *calcemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a calciului în sînge; cantitate de calciu prezentă în sînge. — Din fr. **calcémie.**

CÁLCIC, -Ă, *calcici, -ce*, adj. (Geol.) De calciu. *Depozit calcic.* — Din fr. **calcique.**

CALCÍCOL, -Ă, *calcicoli, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Care crește pe un sol bogat în calcar; calcifil. — Din fr. **calcicole.**

CALCIFÉR, -Ă, *calciferi, -e*, adj. (Despre roci) Care conține calciu. — Din fr. **calcifère.**

CALCIFÍL, -Ă, *calcifili, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Calcicol. — Din fr. **calciphile.**

CALCIFÚG, -Ă, *calcifugi, -ge*, adj. (Bot.; despre plante) Care nu suportă solul calcaros. — Din fr. **calcifuge.**

CALCIMÉTRU, *calcimetre*, s.n. Aparat de laborator care determină bioxidul de carbon din carbonați. — Din fr. **calcimètre.**

CALCÍNĂ, *calcine*, s.f. Pulbere galbenă obținută din cositor și plumb, folosită la prepararea unor emailuri și ca abraziv. — Din fr. **calcin.**

CALCIPENÍE, *calcipenii*, s.f. (Med.) Lipsă de calciu în țesuturi sau umori. — Din fr. **calcipénie.**

CALCIPEXÍE, *calcipexii*, s.f. (Med.) Fixare a calciului în țesuturi. — Din fr. **calcipexie.**

CALCIURÍE, *calciurii*, s.f. (Med.) Prezență anormală a calciului în urină; cantitate de calciu prezentă anormal în urină. [Pr.: *-ci-u-*] — Din fr. **calciurie.**

CALCOGRAFIÁ, *calcografiez*, vb. I. Tranz. A reproduce prin calcografiere. [Pr.: *-fi-a*] — Din fr. **chalcographier.** — **calcografiére** s.f.; **calcografiát, -ă** adj.

CALCOGRÁFIC, -Ă, *calcografici, -ce*, adj. De calcografie. — Din fr. **chalcographique.**

CALCOTIPÍE, *calcotipii*, s.f. (Poligr.) Procedeu grafic de reproducere de artă a unui desen, asemănător cu acvaforte; stampă obținută prin acest procedeu. — Din fr. **chalcotypie.**

CALCOZÍNĂ, *calcozine*, s.f. Sulfură naturală de cupru. — Din fr. **chalcosine.**

CÁLCUL s.n. (În sintagmele) *Calcul grafic* = (Mat.) rezolvare a unor probleme cu ajutorul unor construcții geometrice. *Calcul logic* = ansamblu de operații prin care anumite expresii logice sînt derivate din alte expresii logice.

CALCULATÓR s.n. (În sintagma) *Calculator de buzunar* = calculator de dimensiuni foarte mici, destinat publicului larg pentru efectuarea unei game de probleme matematice limitate; (impr.) minicalculator.

CALD adj. **1.** (Despre zone, regiuni, țări etc.) Cu temperatură constant ridicată în tot cursul anului. **2.** Fig. (Despre vești, știri, informații etc.) De ultimă oră, recent.

CALDEEÁN, -Ă, *caldeeni, -e,* adj., s.m. și f. (Persoană) din Caldeea. [Pr.: *-de-ean*] — Din fr. **Chaldéen.**

CALDEÍRĂ, *caldeire,* s.f. (Geol.) **1.** Depresiune în formă de căldare (de origine vulcanică). **2.** Circ (**3**). — Din fr., port. **caldeira.**

CALEFÁCȚIE, *calefacții,* s.f. (Fiz.) Vaporizare intensă la suprafața de separație a unui lichid cu un corp solid încins, care le împiedică contactul direct. — Din fr. **caléfaction.**

CALEIDOSCÓPIC, -Ă, *caleidoscopici, -ce,* adj. (Despre imagini; adesea fig.) Ca de caleidoscop. — **Caleidoscop** + suf. *-ic.*

CALFATÁRE, *calfatări,* s.f. (Rar) Acțiunea de *a calfata.* — V. **calfata.**

CALÍCIU s.n. (Anat.) Zonă a rinichiului prin care urina se scurge în bazinet.

CALICÓ s.n. Pînză care imită pielea, folosită în legătoria de cărți. — Din engl. **calico,** fr. **calicot.**

CALIFICÁBIL, -Ă, *calificabili, -e,* adj. Care poate fi calificat. — **Califica** + suf. *-bil.* Cf. fr. qualifiable.

CALIGRÁMĂ, *caligrame,* s.f. Mod special de dispunere a versurilor, care are ca scop reprezentarea grafică a simbolurilor sau sugestiilor dintr-o poezie. — Din fr. **calligramme.**

CALÍPTRĂ, *caliptre,* s.f. (Bot.) **1.** Țesut protector care acoperă vîrful unei radicele; piloriză. **2.** Porțiune mai umflată a arhegonului la briofite, care închide sporogonul. — Din fr. **calyptre.**

CALISTENÍE, *calistenii,* s.f. Program de exerciții fizice de întreținere executate rapid (în ritmul muzicii). — Din fr. **callisthénie.**

CALM s.n. (În sintagmele) *Calm ecuatorial* = zonă îngustă de o parte și de alta a ecuatorului, cu presiune atmosferică scăzută, vînturi slabe și ploi abundente. *Calm tropical* = zonă aflată între zona alizeelor și cea a vînturilor dominante de vest. *Calm plat* = stare a mării în care aceasta nu are ondulații.

CALOFÍL, -Ă, *calofili, -e,* adj., s.m. și f. (Lit.) **1.** Adj. (Despre stil) Care denotă calofilie, caracterizat prin calofilie; calofilic. **2.** S.m. și f. Adept al calofiliei. — Din gr. **kallos** „frumos" și **philos** „iubitor".

CALOFÍLIC, -Ă, *calofilici, -ce,* adj. (Lit.) Calofil (**1**). — **Calofil** + suf. *-ic.*

CALOFILÍE s.f. (Lit.) Tendință de a da expresiei literare o atenție deosebită sau excesivă; expresie (extrem sau excesiv de) cizelată într-o operă literară; calofilism. — **Calofil** + suf. *-ie.*

CALOFILÍSM s.n. (Lit.) Calofilie. — **Calofil** + suf. *-ism.*

CALORICITÁTE, *caloricități,* s.f. (Biol.) Proprietate a corpurilor de a genera și păstra căldura. — Din fr. **caloricité.**

CALORÍE s.f. (Fiz.; în sintagma) *Calorie mare* = kilocalorie.

CALORIFERÍST, *caloriferiști,* s.m. Muncitor care repară și întreține calorifere. — **Calorifer** + suf. *-ist.*

CALORIZÁ, *calorizez,* vb. I. Tranz. (Tehn.) A aluminiza. — Din fr. **caloriser. — calorizáre** s.f.; **calorizát, -ă** adj.

CALORIZATÓR, *calorizatoare,* s.n. Schimbător de căldură folosit la încălzirea zemii de difuzie în fabricile de zahăr. — Din fr. **calorisateur.**

CALÓZĂ s.f. (Biol.) Substanță care se depune pe plăcile capilarelor sau pe membranele vaselor liberiene, formînd calusul (**2**). — Din fr. **callose.**

CÁLUS s.n. (Med.; în sintagma) *Calus vicios* = sudare defectuoasă a unei fracturi.

CALUSÁRE, *calusări,* s.f. (Biol.) Formare a calusului. — De la **calus.**

CALVADÓS s.n. Rachiu distilat din cidru. — Din fr. **calvados.**

CALÝPSO s.n. Dans modern în doi timpi, originar din Jamaica. — Din engl. **calypso.**

CAMAIÉU, *camaieuri,* s.n. **1.** (Pict.) Grisai. **2.** Gravură (în lemn) realizată pe tonurile aceleiași culori. — Din fr. **camaïeu.**

CAMARÓT, *camarați,* s.m. (Mar.) Ospătar pe o navă. — Din sp. **camarotero.**

CAMBRÉ, *cambreuri,* s.n. Exercițiu gimnastic (de balet), lent, cu flexiuni înainte, înapoi și laterale ale corpului. — Din fr. **cambré.**

CAMELEÓNIC, -Ă, *cameleonici, -ce,* adj. (Livr.) Care își schimbă culoarea. ◆ (Despre oameni) Versatil. [Pr.: *-le-o-*] — **Cameleon** + suf. *-ic.*

CAMELÍD, *camelide,* s.n. (La pl.) Familie de erbivore rumegătoare cuprinzînd cămila, dromaderul și lama; (la sg.) animal din această familie. — Din fr. **camélidés.**

CAMERALÍSM s.n. Doctrină cu caracter economic, financiar, administrativ etc. despre conducerea statului, apărută în Germania în secolul al XVII-lea. — Din germ. **Kammeralismus.**

CAMERAMÁN, *cameramani,* s.m. Asistent al operatorului de imagine; *p. gener.* operator (secund) de imagine care mînuiește aparatul de filmat. [Var.: **camermán** s.m.] — Din fr., engl. **cameraman.**

CÁMERĂ s.f. **I. 1.** (În sintagma) *Cameră de chibzuire* = încăpere în care se retrage un complet de judecată pentru a lua hotărîri. **2.** (Tehn.; în sintagma) *Cameră frigorifică* (sau *refrigerentă*) = încăpere izolată termic, în care se menține o temperatură mai joasă decît a mediului ambiant. **3.** (În sintagmele) *Cameră de transpunere* = aparat pentru înregistrarea optică a sunetelor pe film în cinematografie. *Cameră de televiziune* sau *cameră videocaptoare* = aparat complex cu ajutorul căruia se realizează captarea imaginii și transpunerea ei în semnale video. **II.** (Zool.; în sintagmele) *Cameră paleală* sau *camera mantalei* = spațiu cuprins între pereții mantalei și corpul moluștei. **III.** (În unele țări) Unul dintre cele două organe legislative supreme; organ suprem al puterii de stat. ◆ Adunare legislativă.

CAMORRA s.f. Mafia siciliană. [Pr.: *-mó-*] — Cuv. it.

CAMPÁ, *campez,* vb. I. Intranz. (Rar; despre militari sau turiști) A sta un timp în corturi. — Din fr. **camper. — campáre** s.f.; **campát, -ă** adj.

CÁMPUS, *campusuri,* s.n. (În unele țări) Complex universitar cuprinzînd construcții și dotări pentru învățămînt, cercetare, locuit, agrement etc. — Din engl. **campus.**

CANABICULTÓR, *canabicultori,* s.m. Cultivator de cînepă indiană. — **Canabi**[s] + [agri]**cultor.**

CANABINACÉE, *canabinacee,* s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee dicotiledonate, avînd ca tip cînepa; (și la sg.) plantă din această familie. [Pr.: *-ce-e*] — Din fr. **cannabinacées.**

CANÁBIS s.n. **1.** (Livr.) Cînepă indiană *(Cannabis indica).* **2.** Stupefiant extras din canabis (**1**). — Din fr., engl. **cannabis.**

CANARISÍRE, *canarisiri*, s.f. (Mar.) Acțiunea de *a (se) canarisi*. — V. **canarisi.**

CANARISÍT, -Ă, *canarisiți, -te*, adj. (Despre nave) Înclinat transversal din cauza unei spărturi, a repartiției neuniforme a încărcăturii sau în vederea curățirii ori a reparației. — V. **canarisi.**

CANCANIÉR, -Ă, *cancanieri, -e*, adj. (Franțuzism) Bîrfitor. [Pr.: *-ni-er*] — Din fr. **cancanier.**

CANCELÁR s.m. (În sintagma) *Cancelar federal* = șeful guvernului în Austria și în R. F. a Germaniei.

CANCELLING s.n. (Mar.) Clauză înscrisă într-un contract de transport potrivit căreia se poate anula contractul dacă vasul nu a sosit în portul de încărcare pînă la termenul convenit. [Pr.: *chénsăling*] — Cuv. engl.

CÁNCER s.n. (Fig.) Flagel.

CANCERIZÁRE, *cancerizări*, s.f. Acțiunea de *a (se) canceriza* și rezultatul ei. — V. **canceriza.**

CANCERIZÁT, -Ă, *cancerizați, -te*, adj. (Despre țesuturi, organe etc.) Afectat de cancer. — V. **canceriza.**

CANCEROFOBÍE, *cancerofobii*, s.f. (Med.) Teamă morbidă de cancer. — Din fr. **cancérophobie.**

CANCEROGENÉZĂ, *cancerogeneze*, s.f. (Med.) Carcinogeneză. — **Cancer** + **geneză.**

CANCEROLÓG, -Ă, *cancerologi, -ge*, s.m. și f. (Med.) Oncolog. — Cf. fr. cancérologiste.

CANCEROLÓGIC, -Ă, *cancerologici, -ce*, adj. (Med.) Oncologic. — Din fr. **cancérologique.**

CANCIONEIRO s.n. Culegere de poezii lirice portugheze din sec. XII—XIV. [Pr.: *can-siu-nă-i-ru*] — Cuv. port.

CANCIONERO s.n. Culegere de poezii lirice spaniole din secolul al XV-lea. [Pr.: *cansionéro*] — Cuv. sp.

CANDELÍȚĂ, *candelițe*, s.f. (Mar.) Nod care servește la prinderea unui obiect. — **Candelă** + suf. *-iță*.

CANDIDÓZĂ, *candidoze*, s.f. (Med.) Infecție a mucoaselor și a pielii provocată de unele ciuperci din genul *Candida*. — Din fr. **candidose.**

CANGRENÁRE, *cangrenări*, s.f. Faptul de *a se cangrena*. [Var.: **gangrenáre** s.f.] — V. **cangrena.**

CANÓNIC[2], -Ă, adj. (În sintagma) *Drept canonic* = drept bisericesc.

CANTANDO adv. (Muz.) Cantabile. [Pr.: *-tán-*] — Cuv. it.

CANTARIDÍNĂ, *cantaridine*, s.f. (Farm.) Substanță toxică extrasă din cantaridă. — Din fr. **cantharidine.**

CANTARIDÍSM s.n. (Med.) Intoxicație cu cantaridină. — Din engl. **cantharidism.**

CANTÁTĂ s.f. (În compusul) *Cantată-oratoriu* = compoziție vocal-instrumentală pe un libret cu temă dramatică.

CANTAUTÓR, -OÁRE, *cantautori, -oare*, s.m. și f. Cîntăreț care își compune singur textele. [Pr.: *-a-u-*] — Din it. **cantautore.**

CANTONÁ vb. I. **1.** Intranz. A rămîne pe loc. **2.** Refl. (Fig.) A se limita. — **cantonáre** s.f.; **cantonát, -ă** adj.

CAOLINIZÁRE, *caolinizări*, s.f. Proces chimic de transformare a unor roci în caolin. [Pr.: *ca-o-*] — După fr., engl. **kaolinisation.**

CAOLINÓS, -OÁSĂ, *caolinoși, -oase*, adj. Cu (aspect de) caolin. [Pr.: *ca-o-*] — **Caolin** + suf. *-os*.

CAP s.n. **I. 1.** (La fotbal) Lovire a mingii cu capul **2.** (În sintagma) *Cap de expresie* = portret în care artistul face un studiu amănunțit al expresiei unui sentiment pe trăsăturile chipului omenesc. **II.** (În sintagma) *Cap de familie* = bărbatul care reprezintă puterea familială și părintească; *p. gener.* orice persoană care procură mijloacele necesare traiului unei familii și o reprezintă juridic. **III.** (În sintagma) *Cap magnetic* = transductor electromagnetic care transformă variațiile unui semnal electric în variații de flux magnetic sau invers, folosit pentru operații de înregistrare, redare și ștergere la magnetofoane.

CAPACITÍV, -Ă, *capacitivi, -e*, adj. (Tehn.) Referitor la capacitatea electrică; care se comportă ca un condensator electric. — Din engl. **capacitive.**

CÁPĂ s.f. (Mar.) Orientare a unei nave pentru a rezista unui timp neprielnic, cu vînt foarte puternic.

CAPELÁRE, *capelări*, s.f. (Mar.) Acțiunea de *a capela;* capelatură. — V. **capela.**

CAPELÁT, -Ă, *capelați, -te*, adj. (Mar.; despre cabluri, parîme) Legat de un catarg. — V. **capela.**

CAPELATÚRĂ, *capelaturi*, s.f. (Mar.) Capelare. — **Capela** + suf. *-tură*.

CAPELÍNĂ, *capeline*, s.f. (Med.) Bonetă sau bandă circulară (elastică sau ghipsată) folosită pentru imobilizarea fracturilor, ancorarea aparatelor și protezelor chirurgicale etc. — Din fr. **capeline.**

CÁPIA s.m. invar. Ardei (roșu) lung. ◇ (Adjectival) *Ardei capia*. — Din bg. **kapis.**

CAPILARÍTĂ, *capilarite*, s.f. (Med.) Inflamație a vaselor capilare. — Din fr. **capilarite.**

CAPITALIZÁRE, *capitalizări*, s.f. Acțiunea de *a capitaliza*. — V. **capitaliza.**

CAPITALIZÁT, -Ă, *capitalizați, -te*, adj. (Despre sume de bani) Transformat în capital[1]. — V. **capitaliza.**

CAPONIÉRĂ, *caponiere*, s.f. Tunel de legătură în lucrările de fortificație. [Pr.: *-ni-e-*] — Din fr. **caponnière.**

CAPRIFOLIACÉE, *caprifoliacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante dicotiledonate gamopetale, avînd ca tip caprifoiul; (și la sg.) plantă din această familie. [Pr.: *-li-a-*] — Din fr. **caprifoliacées.**

CAPSÁRE, *capsări*, s.f. Acțiunea de *a capsa*. — V. **capsa.**

CAPSÁT[1] s.n. Faptul de *a capsa*. — V. **capsa.**

CAPSÁT[2], **-Ă,** *capsați, -te*, adj. Prins în capse, cu capse. — V. **capsa.**

CÁPSĂ s.f. (Elt.) Rondelă metalică izolată de soclul becului, care face legătura cu unul dintre capetele filamentului.

CAPSÚLĂ s.f. (În sintagma) *Capsulă cosmică* = compartiment etanșeizat al navei spațiale capabil să se desprindă de restul vehiculului și să coboare pe un corp cosmic.

CAPSULIFÉR, -Ă, *capsuliferi, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Cu fructul în formă de capsulă. — Din fr. **capsulifère.**

CAPTÁRE s.f. (În sintagma) *Captare a sunetului* = ansamblu de operații care asigură transformarea informațiilor sonore în semnale electrice.

CAPTÁT, -Ă, *captați, -te*, adj. (Despre lichide, gaze) Adunat, colectat într-un rezervor, într-un bazin etc. — V. **capta.**

CAPTATÓR s.n. **1.** (În sintagma) *Captator solar* = instalație pentru captarea și transformarea energiei solare în energie termică sau electrică. **2.** Dispozitiv montat pe vehicule cu tracțiune electrică pentru a realiza un contact alunecător cu firul aerian de contact.

CAPTIVÁ vb. I. Tranz. A face captiv. ◆ Fig. A preocupa în mod intens; a absorbi.

CARÁB, *carabi*, s.m. Coleopteră cu corpul alungit și picioare lungi, distrugătoare de (larve de) insecte *(Carabus auratus)*. — Din fr. **carabe.**

CARÁBĂ s.f. **1.** Tubul cimpoiului asemănător cu fluierul, la care se execută melodia. **2.** (Arg.) Palmă (**2**).

CARACTERIÁL, -Ă, *caracteriali, -e*, adj. (Livr.) Referitor la caracter, al caracterului. [Pr.: *-ri-al*] — Din fr. **caractériel.**

CARACTERIZÁBIL, -Ă, *caracterizabili, -e*, adj. Care poate fi caracterizat. — **Caracteriza** + suf. *-bil.*

CARACTERIZÁNT, -Ă, *caracterizanți, -te,* adj. Caracterizator; caracteristic. — Din fr. **caractérisant.**

CARACTEROGRÁF, *caracterografe,* s.n. Aparat electronic care permite vizualizarea pe ecranul unui tub catodic a caracteristicilor dispozitivelor semiconductoare. — Din engl. **characterographe.**

CARACTRÓN, *caractroane,* s.n. (Electron.) Tub catodic utilizat în afișarea rapidă a literelor sau cifrelor pe ecranul său. — Din fr., engl. **caractron.**

CARAGIALÉSC, -ÉSCĂ, *caragialești,* adj. De Caragiale, al lui Caragiale; în maniera lui Caragiale; caragialian. — **Caragiale** (n. pr.) + suf. *-esc.*

CARAGIALIÁN, -Ă, *caragialieni, -e,* adj. Caragialesc. [Pr.: *-li-an*] — **Caragiale** (n. pr.) + suf. *-ian.*

CARAVANIÉR, *caravanieri,* s.m. Conducător al animalelor de povară într-o caravană. [Pr.: *-ni-er*] — Din fr. **caravanier.**

CARBAMÁT, *carbamați,* s.m. (Chim.) Sare a acidului carbamic; uretan. — Din fr. **carbamat.**

CARBÁMIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid carbamic* = acid instabil, cunoscut sub formă de săruri sau de esteri. — Din fr. **carbamique.**

CARBOGAZOÁSĂ, *carbogazoase,* adj. (În sintagma) *Apă carbogazoasă* = apă minerală care conține o cantitate de bioxid de carbon dizolvat; apă gazoasă. — **Carbo**[n] + **gazoasă.**

CARBOHIDRÁT, *carbohidrați,* s.m. (Chim.) Hidrocarbonat. — Din engl. **carbohydrate.**

CARBOÍD, *carboide,* s.f. (Chim.) Nume dat unor compuși organici din asfalturile naturale, din reziduurile de la cracare etc. [Pr.: *-bo-id*] — Din fr. **carboïdes.**

CARBONÁDO s.n. Diamant impur, negru și foarte dur, folosit la utilajele pentru foraj. — Din fr. **carbonado.**

CARBONÍLIC, -Ă, *carbonilici, -ce,* adj. (Chim.; despre substanțe) Care conține, în moleculă, gruparea funcțională carbonil. ◇ *Compuși carbonilici* = denumire generică pentru aldehide și cetone. — Din engl. **carbonylic.**

CARBOXÍL, *carboxili,* s.m. (Chim.) Grupare funcțională monovalentă, caracteristică acizilor organici. — Din fr. **carboxyle.**

CARBÚRĂ s.f. (Chim.; în sintagma) *Carbură de calciu* = carbid.

CARCINOGÉN, -Ă, *carcinogeni, -e,* adj. (Med.) Cancerigen. — Din fr. **carcinogène.**

CARCINOGENÉZĂ, *carcinogeneze,* s.f. (Med.) Proces de formare a tumorilor canceroase; cancerogeneză. — Din fr. **carcinogenèse,** engl. **carcinogenesis.**

CARCINOLÓGIC, -Ă, *carcinologici, -ce,* adj. (Med.) De carcinologie. — Din fr. **carcinologique.**

CARCINOLOGÍE s.f. Ramură a oncologiei care studiază carcinoamele. — Din fr. **carcinologie.**

CARCINOMATÓZĂ, *carcinomatoze,* s.f. (Med.) Proces de extindere a carcinoamelor la mai multe organe; carcinoză. — Din fr. **carcinomatose.**

CARCINOTRÓN, *carcinotroane,* s.n. Tub electronic cu vid înaintat, folosit în domeniul frecvențelor foarte înalte. — Din fr. **carcinotron.**

CARCINÓZĂ, *carcinoze,* s.f. (Med.) Carcinomatoză. — Din fr. **carcinose.**

CARDAMÓM s.m., s.n. **1.** S.m. Plantă tropicală ale cărei semințe au gust piperat *(Elettaria cardamomum).* **2.** S.n. Ulei cu miros plăcut extras din cardamom (**1**). — Din fr. **cardamome.**

CÁRDIGAN, *cardigane,* s.n. (Rar) Jachetă (bărbătească) tricotată, cu mîneci largi, încheiată cu nasturi în față. — Din fr., engl. **cardigan.**

CARDIOCÉL, *cardiocele,* s.n. (Med.) Hernie congenitală a inimii în abdomen. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardiocèle.**

CARDIOFOBÍE, *cardiofobii,* s.f. (Med.) Teamă patologică de a se îmbolnăvi de inimă. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardiophobie.**

CARDIOMALACÍE, *cardiomalacii,* s.f. (Med.) Distrofie a miocardului prin infiltrarea fibrei musculare cu grăsimi. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardiomalacie.**

CARDIOMEGALÍE, *cardiomegalii,* s.f. (Med.) Mărire exagerată a volumului inimii. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardiomégalie.**

CARDIOMIOPATÍE, *cardiomiopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile miocardului. [Pr.: *-di-o-mi-o-*] — Din engl. **cardiomiopathy.**

CARDIOPLASTÍE, *cardioplastii,* s.f. Operație plastică asupra stomacului și esofagului pentru lărgirea cardiei. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardioplastie.**

CARDIOPLEGÍE, *cardioplegii,* s.f. (Med.) Paralizie a mușchilor inimii. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardioplégie.**

CARDIOTOMÍE, *cardiotomii,* s.f. (Med.) Intervenție chirurgicală pe inimă. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **cardiotomie.**

CARDIOVASCULÁR, -Ă, adj. (În sintagma) *Sistem* (sau *aparat*) *cardiovascular* = aparat circulator.

CÁRDIUM s.n. Gen de moluște cu cochilia ovală, subțire, mult boltită *(Cardium);* moluscă din acest gen. [Pr.: *-di-um*] — Din lat. **Cardium,** numele științific al moluștei.

CARENÁL, -Ă, *carenali, -e,* adj. Al carenei florilor. — Din fr. **carénal.**

CARENÁRE, *carenări,* s.f. (Rar) Carenaj. — V. **carena.**

CARÉNĂ s.f. (Bot.) Structură în corola leguminoaselor alcătuită din două petale inferioare care cresc unite.

CARÉNT, -Ă, *carenți, -te,* adj. (Rar) Cu lipsuri. — De la **carență.**

CARENȚIÁL, -Ă, *carențiali, -e,* adj. (Rar) Care este produs de o carență. [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **carentiel.**

CARFOLÓGIC, -Ă, *carfologice, -ce,* adj. (Med.) Referitor la carfologie. — Din fr. **carphologique.**

CARGABÁS, *cargabase,* s.n. (Mar.) Manevră curentă de strîngere a unei vele. — Din fr. **cargue basse.**

CARICATURÍSTIC, -Ă, *caricaturistici, -ce,* adj. **1.** Care exagerează unele trăsături, îndeosebi negative, ale unei persoane, ale unei situații, cu intenție satirică sau umoristică. **2.** Propriu caricaturii. — **Caricaturist** + suf. *-ic.*

CARMANGERÍE, *carmangerii,* s.f. **1.** (Înv.) Măcelărie (**1**). **2.** Restaurant în care se prepară și se servesc specialități din carne. — **Carmangiu** + suf. *-erie.*

CARMANGÍU, *carmangii,* s.m. Persoană care lucrează în carmangerie. — Din tc. dial. **karmancı.**

CARNÁT, *carnate,* adj. (Despre regimuri alimentare) Cu carne. — Din **carne.**

CARNOTÍT s.n. Mineral de uraniu și vanadiu, puternic radioactiv. — Din fr. **carnotite.**

CAROIÁ, *caroiez,* vb. I. Tranz. A aplica un caroiaj pe o hartă topografică, pe un plan etc. [Pr.: *-ro-ia*] — Din fr. **carroyer.** — **caroiére** s.f.; **caroiát, -ă,** adj.

CARÓLĂ, *carole,* s.f. Dans medieval francez executat în cerc sau în lanț. — Din fr. **carole.**

CARONÁDĂ, *caronade,* s.f. (Mar.) Vechi tun naval scurt, făcut din fontă. — Din fr. **caronade.**

CAROTENEMÍE s.f. v. **carotinemie.**

CAROTENOÍDĂ, *carotenoide,* s.f. Substanță colorantă naturală galbenă, portocalie sau roșie. [Pr.: *-no-i-.* — Var.: **carotinoíd** s.n., **carotinoídă** s.f.] — Din fr. **caroténoïde.**

CAROTIDIÁN, -Ă, *carotidieni, -e,* adj. (Anat.) Al carotidei. [Pr.: *-di-an*] — Din fr. **carotidien.**

CAROTINEMÍE, *carotinemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a carotenului în sînge; cantitate de caroten prezentă în sînge. [Var.: **carotenemíe** s.f.] — Din fr. **carotinémie.**

CAROTINOÍD s.n. v. **carotenoid.**

CAROTINOÍDĂ s.f. v. **carotenoidă.**

CART [2], *carturi*, s.n. Automobil de curse mic, cu caroseria și partea mecanică simplificate și viteza redusă; automobil de acest tip folosit de copii în unele jocuri sportive. [Scris și: *kart*] — Din engl., fr. **kart.**

CARTATÓR, -OÁRE, *cartatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care cartează (1) corespondența. — **Carta** + suf. *-tor.*

CARTELÁT [1]**, -Ă,** *cartelați, -te*, adj. Reunit într-un cartel. — V. **cartela** [1].

CARTELÁT [2]**, -Ă,** *cartelați, -te*, adj. (Despre produse) Distribuit pe bază de cartelă (1), raționalizat. — V. **cartela** [2].

CARTÉLĂ s.f. (Inform.; în sintagma) *Cartelă perforată* = suport de informație imprimat special, folosit în sistemele de prelucrare automată a datelor și reprezentat printr-un carton dreptunghiular de dimensiuni standardizate, pe care datele sînt trecute cu ajutorul unui cod de perforații.

CARTELIZÁRE, *cartelizări*, s.f. (Rar) Cartelare. — De la **cartelă.**

CARTIÉR s.n. (În sintagmele) *Cartier oraș* = cartier foarte mare. *Cartier satelit* = cartier mic, anexat altuia mai mare.

CARTODRÓM, *cartodromuri*, s.n. Teren amenajat pentru carting. — **Cart** + [velo]**drom.**

CARTOMETRÍE, *cartometrii*, s.f. (Top.) Studiu al metodelor și instrumentelor cu care se determină precizia unei hărți. — Din fr. **cartométrie.**

CARÚRĂ, *caruri*, s.f. Formă a umerilor și a spatelui cuiva; *spec.* siluetă. ◆ Fig. Anvergură. [Pr.: *-rū-*] — Din fr. **carrure.**

CĂSĂ [1] s.f. (În sintagmele) *Casă de filme* = instituție producătoare de filme cinematografice. *Casă de cultură* = instituție culturală în care au loc diverse manifestări culturale, educative etc.

CASCADORICÉSC, -EÁSCĂ, *cascadoricești*, adj. (Rar) De cascador. — **Cascador** + suf. *-icesc.*

CASCADORÍE, *cascadorii*, s.f. **1.** Săritură primejdioasă, situație dificilă etc. realizată de cascador. **2.** Artă sau meserie a cascadorului. — **Cascador** + suf. *-ie.*

CASCADORÍSM, *cascadorisme*, s.n. (Rar) Faptă de cascador. — **Cascador** + suf. *-ism.*

CASÉTĂ s.f. **1.** Construcție standardizată compactă din material plastic, în care se află montată banda magnetică (subțire și îngustă). ◇ *Casetă video* = videocasetă. **2.** (Med.) Partea metalică a punții protetice dentare.

CASETOFÓN, *casetofoane*, s.n. Magnetofon (portabil) cu benzi magnetice introduse în casete. — Din **casetă** (după *magnetofon, microfon, gramofon* etc.).

CASETOTÉCĂ, *casetoteci*, s.f. Raft sau dulap special pentru depozitarea casetelor (de casetofon). — Din fr. **cassettothèque.**

CASIOPÉIU s.n. (Chim.) Lutețiu. [Pr.: *-si-o-pe-iu*] — Din fr. **cassiopéium.**

CÁSTING s.n. Concurs sportiv în care participanții au dreptul la un număr de aruncări la țintă, cu lanseta, într-un timp limitat. — Din engl. **casting.**

CASTRÁRE s.f. (Bot.; în sintagma) *Castrarea plantelor* = înlăturare a staminelor, a inflorescenței mascule sau a indivizilor masculi.

CASTRÁT, -Ă, *castrați, -te*, adj. (Despre masculi) Căruia i-au fost extirpate glandele genitale; (pop.) jugănit. — V. **castra.**

CAȘCAVÁL s.n. (Mar.) Pană metalică folosită la fixarea arborelui ‘gabier pe gabie.

CAȘÉCTIC, -Ă, *cașectici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de cașexie. — Din fr. **cachectique.**

CAȘERÁT, -Ă, *cașerați, -te*, s.n., adj. **1.** S.n. (Tipogr.) Lipirea unui strat de hîrtie, a unui celuloid etc. pe un carton pentru a-i da aspect mai frumos. **2.** Adj. (Despre confecții) Cu un strat de spumă poliuretanică fixat între tricot și căptușeală. — După fr. **cacher.**

CAȘÉU, *cașeuri*, s.n. (Cin.) Mască folosită în filmarea combinată, pentru a se acoperi partea din cadru care nu trebuie să apară. — Din fr. **cachet.**

CATADIÓPTRU, *catadioptri*, s.m. Ochi-de-pisică (pentru semnalizare la vehicule). [Pr.: *-di-op-*] — Din fr. **catadioptre.**

CATAFAZÍE, *catafazii*, s.f. (Med.) Tulburare a vorbirii, constînd în repetarea mecanică a acelorași fraze sau cuvinte. — Din fr. **cataphasie.**

CATALÁZĂ, *catalaze*, s.f. (Chim.) Enzimă care catalizează descompunerea peroxidului de hidrogen în apă și oxigen. — Din fr. **catalase.**

CATAMENIÁL, -Ă, *catameniali, -e*, adj. (Med.) Care se produce în timpul sau imediat înaintea menstruației. [Pr.: *-ni-al*] — Din fr. **cataménial.**

CATAMORFÍSM, *catamorfisme*, s.n. (Geol.) Totalitatea proceselor care se produc în partea superioară a scoarței terestre. — Din engl. **catamorphisme.**

CATAPLEXÍE, *cataplexii*, s.f. (Med.) Încetare bruscă și de scurtă durată a oricărei mișcări (fără pierderea conștiinței). — Din fr. **cataplexie.**

CATARÍN, *catarini*, s.m. (Zool.) Catarinian. — Din engl. **catarrhine.**

CATATIMÍE, *catatimii*, s.f. (Psih.) Schimbare subită a stărilor afective. — Probabil din fr.

CATEGOREMÁTIC, -Ă, *categorematici, -ce*, adj. (Log.; despre termeni) Care are o semnificație prin el însuși. — Din fr. **catégorématique.**

CATEGORÉMĂ, *categoreme*, s.f. (Log.) Noțiune universală, în sistemul lui Aristotel, care servește la stabilirea unor relații între lucruri. — Din fr. **catégorème.**

CATEGORÍE s.f. (În sintagma) *Categorie de greutate* = categorie de concurs sportiv stabilită în raport cu greutatea corporală a concurentului.

CÁTHARSIS s.n. **1.** (Lit.) Purificare a spiritului cu ajutorul artei prin participare intensă la fenomenul artistic. **2.** (În psihanaliză) Efect terapeutic obținut prin descărcarea unei trăiri refulate. [Scris și: *catarsis.* — Pr.: *-ta-*] — Din fr. **catharsis.**

CÁTHARTIC, -Ă, *cathartici, -ce*, adj. (Lit.) Purificator. [Scris și: *catartic.* — Pr.: *-tar-*] — Din fr. **cathartique.**

CATIFELÍN, -Ă, *catifelini, -e*, adj. (Rar) Cu aspect de catifea. — Din **catifelat.**

CATIÓNIC, -Ă, *cationici, -ce*, adj. (Chim.) De cation. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **cationique.**

CATOGENÉZĂ, *catogeneze*, s.f. (Geol.) Proces de formare a rocilor sedimentare, ale căror particule s-au deplasat, în faza de depunere, sub acțiunea gravitației. — Din fr. **catogenèse.**

CATOLICIZÁRE, *catolicizări*, s.f. Acțiunea de *a (se) catoliciza.* — V. **catoliciza.**

CATOLICIZÁT, -Ă, *catolicizați, -te*, adj. Care a trecut sau a fost făcut să treacă la catolicism. — V. **catoliciza.**

CAUDILLO s.m. Nume dat dictatorilor din țările de limbă spaniolă; persoană căreia i se dă acest nume. [Pr.: *ca-u-dí-lio*] — Cuv. sp.

CAULIFLORÍE, *cauliflorii*, s.f. (Bot.) Apariție a florilor direct pe tulpină, proprie unor arbori tropicali. [Pr.: *ca-u-*] — Din fr. **cauliflorie.**

CAUSTICIZÁ, *causticizez*, vb. I. Tranz. (Chim.) A caustifica. [Pr.: *ca-us-*] — **Caustic** + suf. *-iza.* — **causticizáre** s.f.; **causticizát, -ă** adj.

CAUSTIFICÁ, *caustífic*, vb. I. Tranz. A transforma carbonaţii alcalini în alcalii caustice; a causticiza. [Pr.: *ca-us-*] – Cf. fr. c a u s t i f i c a t i o n. – **caustificáre** s.f.; **caustificát, -ă** adj.

CAUZALÍSM s.n. Concepţie filozofică bazată pe cauzalitate. [Pr.: *ca-u-*] – Din fr. **causalisme.**

CAUZALÍST, -Ă, *cauzalişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al cauzalismului. [Pr.: *ca-u-*] – Din fr. **causaliste.**

CAUZALITÁTE s.f. (În sintagma) *Cauzalitate inelară* = feedback.

CAUZĂRE, *cauzări*, s.f. Faptul de *a cauza*. [Pr.: *ea-u-*] – V. **cauza.**

CAVICÓRN, -Ă, *cavicorni, -e*, adj., s.m. **1.** Adj. (Despre cornute) Cu coarnele goale în interior. **2.** S.m. Animal cavicorn (**1**). – Din fr. **cavicornes.**

CAVITÁR, -Ă, *cavitari, -e*, adj. (Despre corpuri) Gol în interior. – Din fr. **cavitaire.**

CAZEINÁT s.n. (În sintagma) *Cazeinat de sodiu* = produs alimentar obţinut din lapte smîntînit. [Pr.: *-ze-i-*] – Din fr. **caséinate.**

CĂDÉRE s.f. (Med.; în sintagma) *Cădere de tensiune* = coborîre a tensiunii arteriale sub limita normală.

CĂÍŢĂ s.f. (Pop.) **1.** Membrană care învelește capul unor copii nou-născuţi; tichie. ◇ Expr. **Născut cu căiţă** (pe cap) = se spune despre un om norocos. **2.** Placentă (**1**).

CĂLĂRĂŞEÁN, -Ă, *călărăşeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul Călăraşi. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Călăraşi. – **Călăraşi** (n. pr.) + suf. *-ean.*

CĂLĂRĂŞEÁNCĂ, *călărăşence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul Călăraşi. ◆ Locuitoare din municipiul Călăraşi. – **Călărăşean** + suf. *-că.*

CĂLCÍI s.n. Strat format între săpun şi leşiile de glicerină la fabricarea săpunului.

CĂLDĂRÁŞ [2], *căldăraşi*, s.m. (Ornit.) Botroş. – ***Cărdel*** (înv. „sticlete" < lat. **cardillus*) + suf. *-aş*, prin etimologie populară.

CĂLDÚRĂ s.f. (Fiz.; în sintagma) *Căldură specifică* = căldură necesară ridicării cu un grad Celsius a temperaturii unui gram dintr-un corp.

CĂLINDÁR s.f. v. **calendar.**

CĂLINESCÍAN, -Ă, *călinescieni, -e*, adj. De Călinescu, al lui Călinescu; în maniera lui Călinescu. [Pr.: *-ci-an*] – **Călinescu** (n. pr.) + suf. *-ian.*

CĂLÎU, -IE, *călîi*, adj. (Reg.) **1.** (Despre lemne) Verde, neuscat. ◆ (Despre fructe) Necopt. **2.** Călduţ. – Et. nec.

CĂMĂŞĂ s.f. (Pop.) Placentă (**1**).

CĂMĂŞUÍ, *cămăşuiesc*, vb. IV. Tranz. A acoperi un element de construcţie cu beton, metal etc. – **Cămaşă** + suf. *-ui.* – **cămăşuire** s.f.; **cămăşuit, -ă** adj.

CĂMÍLĂ s.f. (Mar.) Ponton din lemn pentru ridicarea navelor scufundate.

CĂMÍN s.n. (În sintagmele) *Cămin şcoală* = cămin (**5**) pentru copiii orfani, în care se află şi şcoala. *Cămin spital* = cămin (de bătrîni) în care se acordă asistenţă medicală.

CĂPÓS, -OÁSĂ, *căpoşi, -oase*, adj. (Fam.) **1.** Cu capul mare. **2.** Deştept. **3.** Fig. Încăpăţînat. – **Cap** [1] + suf. *-os.*

CĂPRĂRÍE s.f. Fig. Categorie, grup.

CĂPRIŞÓR, *căprişori*, s.m. Numele a două plante erbacee, una cu flori gălbui *(Cyperus flavescens)* şi alta cu flori brune *(Cyperus fuscus)*. – **Capră** + suf. *-işor.*

CĂPRÍŢĂ s.f. Plantă erbacee alburie, cu flori verzi *(Atriplex litoralis)*.

CĂPŞÚNĂ s.f. Plantă erbacee cu flori albe-gălbui şi fructul roşu, comestibil *(Fragaria viridis)*.

CĂPŞUNÍCĂ, *căpşunele*, s.f. **1.** Diminutiv al lui căpşună. **2.** Varietate de struguri nealtoiţi. **3.** Vin rezultat din căpşunică (**2**). – **Căpşună** + suf. *-ică.*

CĂRĂMIZÍ, *cărămizesc*, vb. IV. Refl. (Rar) A deveni cărămiziu. – Din **cărămidă.**

CĂRBÚNE s.m. **1.** (În sintagmele) *Cărbune brun* = cărbune de culoare brună închisă, compact, sticlos, casant. *Cărbune activ* = cărbune cu structură poroasă şi cu mare capacitate de reţinere prin adsorbţie a gazelor, a vaporilor etc. **2.** (Bot.; reg.; la pl.) Plantă erbacee cu frunze ovale la bază, lanceolate mai sus şi flori negre-violacee *(Phyteuma spiciforma)*; spinuţă (**1**).

CĂRMĂCÚŢ, *cărmăcuţe*, s.n. Cîrlig mic pentru prins cegă. – **Carmac** + suf. *-uţ.*

CĂRTURĂRÍME s.f. (Rar) Mulţime de cărturari. – **Cărturar** + suf. *-ime.*

CĂSÚŢĂ s.f. (În sintagma) *Căsuţă tipografică* = spaţiu destinat colofoniului.

CĂÚŞ s.n. (Mar.) Bazin mic într-un port, pentru ambarcaţiuni

CEABĂRE s.f. v. **cebare.**

CEACLÍE *ceaclii*, s.f. (Reg.) Patină [2] (**1**). – Cf. c e a g l ă.

CEÁGLĂ, *ceagle*, s.f. (Reg.) Tîrnăcop pentru spart gheaţa. – Din magh. **csáklya.**

CEAPÉ, *ceapeuri*, s.n. Organizaţie a muncii în agricultura socialistă din România bazată pe o formă de proprietate în grup. [Var.: **ceapéu** s.n.] – Din pronunţarea iniţialelor: **c**[ooperativă] **a**[gricolă] de **p**[roducţie].

CEAPÉU s.n. v. **ceape.**

CEAPÍST, -Ă, *ceapişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Membru) al unui ceape. – **Ceape** + suf. *-ist.*

CEAPRĂZUÍ, *ceaprăzuiesc*, vb. IV. Tranz. A încovoia dinţii ferăstrăului (**1**) pentru a realiza ceaprazul (**2**). – **Ceapraz** + suf. *-ui.* – **ceaprăzuire** s.f.; **ceaprăzuit, -ă** adj.

CEAS s.n. (În sintagmele) *Ceas electronic* = ceas a cărui funcţionare se bazează pe folosirea circuitelor integrate specializate. *Ceas digital* = ceas (electronic) la care ora este indicată prin cifre afişate pe un ecran. *Ceas vorbitor* = **a**) ceas electronic la care ora este anunţată verbal; **b**) magnetofon pentru redarea înregistrărilor de semnal orar şi a unor informaţii vorbite asociate, folosit pentru anunţarea orei exacte în reţeaua telefonică.

CEASOFICÁRE, *ceasoficări*, s.f. Creare a unei reţele de ceasuri publice a căror funcţionare este asigurată prin transmiterea unor impulsuri electrice de la un centru de control. – Din **ceas** (după *radioficare*).

CEASÓRNIC s.n. (Bot.) Plantă agăţătoare cu flori albe, trandafirii şi albăstrii *(Passiflora coerulea)*.

CEBÁRE, *cebări*, s.f. Plantă erbacee cu flori care la început sînt verzi, iar mai tîrziu roşietice *(Sanguisorba minor)*. [Var.: **ceabáre** s.f.] – Cf. magh. c s a b a i r e.

CEBOCEFÁL, -Ă, *cebocefali, -e*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Persoană) care prezintă cebocefalie. – Din fr. **céboc**é**phale.**

CEBOCEFALÍE, *cebocefalii*, s.f. (Med.) Malformaţie congenitală caracterizată prin nas turtit şi ochi foarte apropiaţi. – Din fr. **céboc**é**phalie.**

CEFALÁLGIC, -Ă, *cefalalgici, -ce*, adj. (Med.) De cefalalgie. – Din fr. **céphalalgique.**

CEFALOCORDÁT, *cefalocordate*, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale marine cu scheletul corpului format din coarda dorsală; (şi la sg.) animal din această încrengătură. – Din fr. **céphalocordates.**

CEFALOMÉTRIC, -Ă, *cefalometrici, -ce,* adj. (Med.) De cefalometrie. — Din fr. **céphalométrique.**

CEFALOMETRÍE, *cefalometrii,* s.f. (Med.) Măsurare a dimensiunilor capului. — Din fr. **céphalométrie.**

CEFALOTOMÍE, *cefalotomii,* s.f. (Med.) Craniotomie. — Din fr. **céphalotomie.**

CEFERÉ s.n. Întreprinderea de căi ferate ale României. [Var.: (pop.) **ceferéu, cheferé, cheferéu** s.n.] — Din pronunţarea iniţialelor: C[ăile] F[erate] R[omâne].

CEFEREU s.n. v. **cefere.**

CEHOVIÁN, -Ă, *cehovieni, -e,* adj. De Cehov, al lui Cehov; în maniera lui Cehov. [Pr.: *-vi-an*] — **Cehov** (n. pr.) + suf. *-ian.*

CELEBRATÓR, -OÁRE, *celebratori, -oare,* s.m. şi f. (Rar) Persoană care celebrează (2). — **Celebra** + suf. *-tor.*

CELIÁC, -Ă, *celiaci, -ce,* adj. (Anat.) Al cavităţii abdominale. [Pr.: *-li-ac*] — Din fr. **coeliaque.**

CELIOTOMÍE, *celiotomii,* s.f. (Med.) Laparotomie. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **coeliotomie.**

CELOFANÁ, *celofanez,* vb. I. Tranz. (Rar) A îmbrăca în celofan. — Din **celofan.** — **celofanáre** s.f., **celofanát, -ă** adj.

CELÓMIC, -Ă, *celomici, -ce,* adj. (Anat.) Care aparţine celomului, referitor la celom. — Din fr. **coelomique.**

CÉLŢIU s.n. (Chim.) Hafniu. — Din fr. **celtium.**

CEMÉNT s.n. (Med.; în sintagma) *Cement dentar* = material folosit în obturaţia provizorie a cariilor şi la fixarea unor proteze.

CEMENTÁ vb. I. Tranz. (Med.) **1.** A obtura canalul unui dinte cu cement. **2.** A fixa cu cement protezele pe dinţi. — **cementát, -ă** adj.

CEMENTÁŢIE, *cementaţii,* s.f. **1.** (Chim.) Cementare. **2.** Întărire şi pierdere a elasticităţii suprafeţei lemnului. **3.** (Geol.; în sintagma) *Zonă de cementaţie* = zonă din scoarţa pământului în care se produce îmbogăţirea în sulfuri secundare a unui zăcământ de sulfuri primare. — Din fr. **cémentation.**

CEMENTÓS, -OÁSĂ, *cementoşi, -oase,* adj. De natura cementului. — Din fr. **cémenteux.**

CENACLÍST, -Ă, *cenaclişti, -ste,* s.m. şi f. Membru al unui cenaclu. — **Cenaclu** + suf. *-ist.*

CENESTÉZIC, -Ă, *cenestezici, -ce,* adj. (Psih.) De cenestezie. — Din fr. **cénesthésique.**

CENOBÍTIC, -Ă, *cenobitici, -ce,* adj. Al cenobiţilor, de cenobiţi. — Din fr. **cĕnobitique.**

CENÓBIU, *cenobii,* s.n. (Biol.) Colonie imobilă de organisme unicelulare. — Din it. **cenobio.**

CENOGENÉTIC, -Ă, *cenogenetici, -ce,* adj. (Biol.; despre caractere) **1.** Care dispare în perioada adultă. **2.** De origine recentă. — Din fr. **cénogénétique.**

CENOGENÉZĂ, *cenogeneze,* s.f. (Biol.) Apariţie a unor caractere în cursul dezvoltării, datorită adaptării la condiţiile de mediu. — Din fr. **cénogenèse.**

CENOTÍP, *cenotipuri,* s.n. (Biol.) Tip primitiv din care au derivat alte tipuri. — Din fr. **cénotype.**

CENOZÓIC subst., adj. (Geol.) Neozoic. [Pr.: *-zo-ic*] — Din fr. **cénozoïque.**

CENS s.n. Grupare a unor cetăţeni sau a tuturor locuitorilor unei ţări după diverse criterii.

CENT s.m. (Muz.) Subdiviziune pentru măsurarea intervalelor muzicale, egală cu o sutime dintr-un semiton.

CENTÍL s.n. v. **centilă.**

CENTÍLĂ, *centile,* s.f. A suta parte dintr-o mulţime de date clasate într-o anumită ordine statistică. [Var.: **centil** s.n.] — Din fr. **centile.**

CENTRALÍST [2], **-Ă,** *centralişti, -ste,* s.m. şi f. Persoană care lucrează într-o centrală (telefonică). — **Centrală** + suf. *-ist.*

CENTRIÓL, *centrioli,* s.m. (Biol.) particulă componentă a centrozomului. [Pr.: *-tri-ol*] — Din fr. **centriole.**

CENTROMÉR, *centromere,* s.n. (Biol.) Regiune din cromozom unde se inserează braţele cromatidelor. — Din fr. **centromère.**

CENTROPLÁSMĂ, *centroplasme,* s.f. (Biol.) Matricea fundamentală a cromozomului. — Din fr. **centroplasme.**

CENTROSFÉRĂ s.f. (Biol.) Regiune care înconjură centriolul şi are rol activ în diviziunea celulară.

CÉNTUM adj. (Lingv.; în sintagma) *Limbă centum* = limbă indo-europeană care a păstrat în evoluţia ei sunetele velare *g* şi *k* nealterate înaintea vocalelor *e* şi *i.* — Cf. lat. c e n t u m „o sută".

CENTÚRĂ s.f. (Constr.) Brîu de beton pe care se fixează planşeul clădirilor.

CENÚR, *cenuri,* s.m. (Med.) Formă larvară a teniei care se dezvoltă parazitar în organism. — Din fr. **cénure.**

CEPUÍRE, *cepuiri,* s.f. Cepuit. [Pr.: *-pu-i-*] — Din **cep.**

CERCETĂŞÉSC, -EÁSCĂ, *cercetăşeşti,* adj. De cercetaş. — **Cercetaş** + suf. *-esc.*

CERCOPITECÍD, *cercopitecide,* s.n. (La pl.) Familie de maimuţe din care fac parte cercopitecul, pavianul şi magotul; (şi la sg.) maimuţă din această familie. — Din fr. **cercopithécidés.**

CEREALICULTÚRĂ s.f. Ramură a agriculturii care studiază cultura cerealelor. [Pr.: *-re-a-*] — Din fr. **céréaliculture.**

CEREBELÁR, -Ă, *cerebelari, -e,* adj. (Anat.) Cerebelos. — Din engl. **cerebellar.**

CEREBRALÍSM s.n. (Livr.) Raţionalism exacerbat. — Din engl. **cerebralism.**

CEREBRASTENÍE, *cerebrastenii,* s.f. (Med.) Formă de astenie a creierului datorată traumatismelor craniene şi cerebrale. — **Cerebr**[al] + **astenie.**

CEREBROMALACÍE, *cerebromalacii,* s.f. (Med.) Ramolisment cerebral. — Din fr. **cérébromalacie.**

CEREBROSCLERÓZĂ, *cerebroscleroze,* s.f. (Med.) Sclerozare a arterelor cerebrale. — Din fr. **cérébrosclérose.**

CERIFÉR, -Ă, *ceriferi, -e,* adj. (Despre glandele albinelor sau despre celulele vegetale) Care produce ceară. — După fr. **cérifère.**

CERIFICÁRE, *cerificări,* s.f. Impregnare cu ceară. — După fr. **cérification.**

CERIMETRÍE s.f. v. **cerometrie.**

CERÍT s.n. Mineral care conţine pământuri rare, în special oxid de ceriu. — Din fr. **cérite.**

CEROMETRÍE, *cerometrii,* s.f. Metodă de analiză chimică cantitativă. [Var.: **cerimetrie** s.f.] — Din fr. **cérométrie.**

CERUMINÓS, -OÁSĂ, *ceruminoşi, -oase,* adj. (Med.) De natura cerumenului. — Din fr. **cérumineux.**

CERVICOTOMÍE, *cervicotomii,* s.f. (Med.) Incizie chirurgicală la nivelul colului uterin. — Din fr. **cervicotomie.**

CERVÍD, *cervide,* s.n. (La pl.) Familie de mamifere rumegătoare ai cărei masculi au coarne osoase, ramificate; (şi la sg.) animal din această familie. — Din fr. **cervidés.**

CETĂŢEÁNCĂ, *cetăţence,* s.f. Cetăţeană. — **Cetăţean** + suf. *-că.*

CETOGÉN, -Ă, *cetogeni, -e,* adj. (Despre alimente sau despre regimul de hrană) Care favorizează producerea de cetone în organism. — Din fr. **cétogène.**

CETOGENÉZĂ, *cetogeneze,* s.f. (Biochim.) Formarea cetonei în organism. — Din fr. **cétogenèse.**

CETONEMÍE, *cetonemii*, s.f. (Fiziol.) Prezenţă a corpilor cetonici în sînge; cantitate de corpi cetonici prezentă în sînge. — Din fr. **cétonémie.**

CETÓNIC, -Ă, *cetonici, -ce*, adj. De natura cetonei. ◇ *Corpi cetonici* = produşi intermediari ai metabolismului lipidelor, rezultaţi prin oxidarea acizilor graşi. — Din fr. **cétonique.**

CEZARO-CRĂIÉSC, -IÁSCĂ, *cezaro-crăieşti*, adj. (Înv.) Al imperiului austro-ungar, privitor la acesta. [Pr.: *eră-iesc.* — Var.: **chezaro-crăiésc, -iáscă** adj.] — După germ. **Kaiserlich-Königlich.**

CHA-CHA-CHÁ s.n. Dans modern cu ritm vioi, inspirat din folclorul afro-cubanez. [Pr.: *cea-cea-cea*] — Din sp. **cha-cha-cha.**

CHARTER, *chartere*, s.n. **1.** Tip de contract de transport naval sau aerian deosebit de cursele regulate, organizat în funcţie de necesităţi. **2.** Avion sau navă care circulă conform unui charter (**1**). [Pr.: *ceártăr*] — Din engl. **charter.**

CHASSÉ s.n. Pas mare de dans sau gimnastică cu un picior alunecînd înainte [Pr.: *şasé*] — Cuv. fr.

CHATEAUBRIAND s.n. Specialitate culinară, preparată din muşchi (gros) de vacă. [Pr.: *şa-to-bri-án*] — Cuv. fr..

CHEFERÉ s.n. v. **cefere.**

CHEFERÉU s.n. v. **cefere.**

CHÉIE s.f. (În loc. adj. şi adv.) *La cheie* = (despre locuinţe, uzine etc.) (care este) complet finisat, bun pentru a fi dat în folosinţă.

CHEILOPLASTÍE, *cheiloplastii*, s.f. (Med.) Reconstituire a buzei prin intervenţie chirurgicală. [Pr.: *che-i-*] — Din fr. **chéiloplastie.**

CHEIROMEGALÍE, *cheiromegalii*, s.f. (Med.) Hipertrofie a mîinii. [Pr.: *che-i-* — Var.: **chiromegalíe** s.f.] — Din fr. **chéiromégalie.**

CHELICERÁT, -Ă, *chelicerați, -te*, adj., s.f. **1.** Adj. De chelicere. **2.** S.f. (La pl.) Subîncrengătură de artropode care au chelicere; (şi la sg.) animal din această subîncrengătură. — Din fr. **chélicérates.**

CHELIFÉR, *cheliferi*, s.m. (Zool.) Scorpionul de cărţi. — Din fr. **chélifère.**

CHEMITIPÍE, *chemitipii*, s.f. (Poligr.) Chemigrafie. — Din fr. **chémitypie.**

CHEMOREZISTÉNŢĂ, *chemorezistenţe*, s.f. (Med.) Chimiorezistenţă. — Din germ. **Chemoresistenz.**

CHEMOSINTÉZĂ, *chemosinteze*, s.f. Fenomen prin care organismele vii folosesc, în sintezele organice, energia chimică rezultată prin oxidarea unor substanţe minerale; chimiosinteză. — Din germ. **Chemosynthese.**

CHEMOSÓRBŢIE, *chemosorbţii*, s.f. Fixare a unei substanţe pe suprafaţa unui corp în urma unei combinaţii chimice între substanţă şi corpul respectiv. — Din fr. **chémosorption.**

CHEMOTACTÍSM, *chemotactisme*, s.n. (Biol.) Deplasare a unui organism liber spre un excitant de natură chimică; chemotaxie, chimiotactism, chimiotaxie. — Din germ. **Chemotaktismus.**

CHEMOTAXÍE, *chemotaxii*, s.f. (Biol.) Chemotactism. — Din germ. **Chemotaxis.**

CHEMOTROPÍSM, *chemotropisme*, s.n. (Bot.) Chimiotropism. — Din germ. **Chemotropismus.**

CHENÁF, *chenafi*, s.m. Plantă erbacee cu flori galbene, din tulpina căreia se extrag fibre textile *(Hibiscus cannabinus)*. — Et. nec.

CHENĂRUÍRE, *chenăruiri*, s.f. (Rar) Acţiunea de *a chenărui* şi rezultatul ei. — V. **chenărui.**

CHENĂRUÍT, -Ă, *chenăruiţi, -te*, adj. (Rar) Cu chenar. — V. **chenărui.**

CHERATOCÓN, *cheratocoane*, s.n. (Med.) Deformare conică a corneei, însoţită de scăderea accentuată a vederii. — Din fr. **kératocône.**

CHERATOCONJUNCTIVÍTĂ, *cheratoconjunctivite*, s.f. (Med.) Inflamaţie simultană a corneei şi conjunctivei. — Din fr. **kératoconjonctivite.**

CHERATODERMÍE, *cheratodermii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru hiperplazii ale stratului cornos. — Din fr. **kératodermie.**

CHERATOLITÍC, -Ă, *cheratolitici, -ce*, adj., s.n. (Med.) (Substanţă) decapantă. — Din fr. **kératolytique.**

CHERATÓM, *cheratoame*, s.n. (Med.) Denumire generică pentru cheratodermii. — Din fr. **kératome.**

CHERATOMÉTRU, *cheratometre*, s.n. (Med.) Instrument pentru măsurarea curburii corneei. — Din fr. **kératomètre.**

CHERATOSCÓP, *cheratoscoape*, s.n. (Med.) Astigmometru. — Din fr. **kératoscope.**

CHERATÓZĂ, *cheratoze*, s.f. **1.** Produs al hidrolizei cheratinelor folosit în tăbăcărie. **2.** (Med.) Dezvoltare accentuată a stratului cornos al epidermei. — Din fr. **kératose.**

CHÉRNĂR, *chernăre*, s.n. **1.** (Tehn.) Punctator. **2.** Vîrf de centrare la o maşină-unealtă. — Din germ. **Kerner.**

CHEWING-GUM s.n. **1.** Gumă special preparată pentru a fi mestecată. **2.** Lamă, pastilă de chewing-gum (**1**). [Pr.: *ciúingam*] — Cuv. engl.

CHEZARO-CRĂIÉSC adj. v. **cezaro-crăiesc.**

CHIASMÁTIC, -Ă, *chiasmatici, -ce*, adj. (Lit.) De chiasm. — Din fr. **chiasmatique.**

CHILIÁSM s.n. (Fil.) Milenarism. [Pr.: *-li-asm*] — Din fr. **chiliasme.**

CHILOPÓD, *chilopode*, s.n. (La pl.) Ordin de artropode cu multe picioare; (şi la sg.) animal din acest ordin. — Din engl. **chilopodes.**

CHILOŢÁŞ, *chiloţaşi*, s.m. Chiloţel. — **Chiloţi** + suf. *-aş.*

CHILOŢÉL, *chiloţei*, s.m. Diminutiv al lui *chilot;* chiloţaş. — **Chilot** + suf. *-el.*

CHIMIOPROFILAXÍE, *chimioprofilaxii*, s.f. Profilaxia bolilor infecţioase cu substanţe chimioterapice. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimioprophylaxie.**

CHIMIOREZISTÉNŢĂ, *chimiorezistenţe*, s.f. (Biol.) Rezistenţă a germenilor microbieni sau a altor organisme parazitare la substanţe chimioterapice; chemorezistenţă. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimiorésistance.**

CHIMIOSINTÉZĂ, *chimiosinteze*, s.f. (Biol.) Chemosinteză. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimiosynthèse.**

CHIMIOSTERILIZÁ, *chimiosterilizez*, vb. I. Tranz. A steriliza cu substanţe chimice. [Pr.: *-mi-o-*] — **Chimio-** + **steriliza.** — **chimiosterilizáre** s.f.; **chimiosterilizát, -ă** adj.

CHIMIOTACTÍSM, *chimiotactisme*, s.n. (Biol.) Chemotactism. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimiotactisme.**

CHIMIOTAXÍE, *chimiotaxii*, s.f. (Biol.) Chemotactism. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimiotaxie.**

CHIMIOTERÁPIC, -Ă, *chimioterapici, -ce*, adj. (Med.; despre substanţe de sinteză chimică) Cu acţiune toxică faţă de organisme parazitare, fără să fie toxică pentru organismul tratat. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimiothérapique.**

CHIMIOTROPÍSM, *chimiotropisme*, s.n. (Bot.) Orientare a rădăcinii, grăuncioarelor de polen etc. spre substanţele minerale; chemotropism. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **chimiotropisme.**

CHIMOGRÁMĂ, *chimograme*, s.f. Diagramă a oscilaţiilor înregistrate la chimograf. — Din fr. **kymogramme.**

CHIMOZÍNĂ, *chimozine*, s.f. (Biochim.) Cheag. — Din fr. **chymosine.**

CHINEZĂRÍE, *chinezării*, s.f. (Fam.) Obiect (de artă) chinezesc sau migălos lucrat — **Chinez** + suf. *-ărie*.

CHINEZITERAPEÚT, *chineziterapeuți*, s.m. Specialist în chineziterapie. — Din fr. **kinésithérapeute.**

CHINEZITERAPÍE, *chineziterapii*, s.f. Terapeutică prin mișcare. — Din fr. **kinésithérapie.**

CHIPROVICÉNI s.m. pl. Nume dat unor meșteșugari bulgari stabiliți în a doua jumătate a secolului al XVII-lea în Țara Românească. — **Chiprovăț** (n. pr.) + suf. *-ean*.

CHIROGRAFÁR, -Ă, *chirografari, -e*, adj. (Jur.; și substantivat) (Persoană) care deține un drept personal de creditor pe baza unui act sub semnătură privată. — Din fr. **chirographaire.**

CHIROMÁNTIC, -Ă, *chiromantici, -ce*, adj. De chiromanție. — Din engl. **chiromantic.**

CHIRÓMEGALÍE s.f. v. **cheiromegalie.**

CHIRURGÍE s.f. (În sintagmele) *Mică chirurgie* = parte a chirurgiei consacrată intervențiilor chirurgicale mai ușoare, care nu impun spitalizare. *Chirurgie genetică* = transplant de gene.

CHISTECTOMÍE, *chistectomii*, s.f. (Med.) Extirpare chirurgicală a unui chist. — Din fr. **kystectomie.**

CHITÁRĂ s.f. (În sintagma) *Chitară electrică* = chitară fără cutie de rezonanță, prevăzută cu un transductor care transformă vibrațiile coardelor în tensiuni alternative de audiofrecvență amplificate prin mijloace electronice.

CHITINIZÁT,-Ă, *chitinizați, -te*, adj. Din chitină; cu chitină. — Din **chitină.**

CHITUÍRE, *chituiri*, s.f. Acțiunea de *a chitui*. — V. **chitui.**

CHITUÍT, -Ă, *chituiți, -te*, adj. Care este lipit, fixat, astupat cu chit [2]. — V. **chitui.**

CHIȚIBUȘÁR s.m. Persoană care dă importanță fleacurilor; persoană care caută nod în papură.

CHÓRUS, *chorusuri*, s.n. (Jaz) Improvizație solistică legată de o temă principală. ◆ Improvizație colectivă, care urmează după improvizațiile soliștilor. [Pr.: *co-*] — Din fr., engl. **chorus.**

CHULO s.m. Toreador care luptă pe jos și are misiunea de a întărîta taurul cu ajutorul unei pelerine roșii. [Pr.: *ciúlo*] — Cuv. sp.

CIANÁT, *cianați*, s.m. (Chim.) Derivat al acidului cianhidric. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanate.**

CIANHIDRIZÁRE, *cianhidrizări*, s.f. Tratare cu acid cianhidric a răsadurilor sau a puieților pentru a combate paraziții. [Pr.: *ci-an-*] — După fr. **cyanhydrisation.**

CIANÍNĂ s.f. (Fot.) Colorant folosit ca sensibilizator fotografic pentru radiațiile infraroșii. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanine.**

CIANOFICÉE, *cianoficee*, s.f. (La pl.) Clasă de alge albastre, microscopice; (și la sg.) algă din această clasă. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanophycées.**

CIANOPSÍE, *cianopsii*, s.f. (Med.) Defect de vedere datorită căruia obiectele apar colorate în albastru. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanopsie.**

CIANÓTIC, -Ă, *cianotici, -ce*, adj. (Despre mucoase, piele) De culoare albastră-vineție; *p. ext.* (despre oameni) predispus la cianoză; care prezintă cianoză. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanotique.**

CIANOTIPÍE, *cianotipii*, s.f. Procedeu de reproducere prin copiere fotografică, utilizat în special pentru desenele tehnice al căror original a fost executat pe hîrtie de calc, obținîndu-se o imagine negativă pe un fond albastru închis cu linii albe. [Pr.: *ci-a-*] — Din germ. **Zianotypie.**

CIANOZÁ, *cianozez*, vb. I. Refl. și tranz. A deveni sau a face să devină cianotic. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanoser. — cianozát, -ă** adj.

CIANURÁ, *cianurez*, vb. I. Tranz. A supune minereurile operației de cianurare. [Pr.: *ci-a-*] — Din fr. **cyanurer.**

CIÁȚIU, *ciații*, s.n. (Bot.) Inflorescență reprezentînd o grupare de mai multe flori bărbătești fără înveliș, cu o singură floare femeiască. [Pr.: *ci-a-*] — Din lat. **ciatium.**

CIBERNETIZÁ, *cibernetizez*, vb. I. Tranz. A dota cu echipament cibernetic. — Din fr. **cybernétiser. — cibernetizáre** s.f.; **cibernetizát, -ă,** adj.

CICADÉE, *cicadee*, s.f. (La pl.) Familie de plante gimnosperme, cu tulpina fără ramuri și cu frunze foarte mari; (și la sg.) plantă din această familie. — Din fr. **cycadées.**

CICATRICIÁL, -Ă, *cicatriciali, -e*, adj. (Rar) De cicatrice. [Pr.: *-ci-al*] — Din fr. **cicatriciel.**

CICATRIZÁNT, -Ă, *cicatrizanți, -te*, s.n., adj. (Medicament) care favorizează cicatrizarea unei răni. — Din fr. **cicatrisant.**

CICATRIZÁT, -Ă, *cicatrizați, -te*, adj. (Despre răni) Vindecat, închis. — V. **cicatriza.**

CÍCERO [1] s.m. invar. (Tipogr.) Albitură având baza un pătrat cu dimensiunile unui cicero [1] (**1**).

CICLÁMĂ s.n., adj. (În forma *ciclamen*) (Culoare) roz-mov. [Pr.: *siclamen*].

CICLÁRE, *ciclări*, s.f. (Rar) Integrare într-un ciclu de învățămînt. — Din **ciclu.**

CÍCLIC, -Ă adj. (Bot.; despre flori) La care toate elementele sînt dispuse în verticil.

CICLICITÁTE, *ciclicități*, s.f. Caracter ciclic. — **Ciclic** + suf. *-itate*.

CICLOALCÁN, *cicloalcani*, s.m. (Chim.) Ciclan. [Pr.: *-clo-al-*] — Din fr. **cycloalcane.**

CICLOALCHÉNĂ, *cicloalchene*, s.f. (Chim.) Hidrocarbură ciclică nesaturată cu o dublă legătură în moleculă. [Pr.: *-clo-al-*] — Din fr. **cycloalkène.**

CICLOCEFÁL, -Ă, *ciclocefali, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Individ) care prezintă ciclocefalie. — Din fr. **cyclocéphale.**

CICLOCEFALÍE, *ciclocefalii*, s.f. (Med.) Monstruozitate constînd în lipsa totală sau parțială a nasului și situarea ochilor, uniți, într-o singură orbită. — Din fr. **cyclocéphalie.**

CICLODRÓM, *ciclodromuri*, s.n. Velodrom. — **Ciclo-** + [velo]**drom.**

CICLOMORFÓZĂ, *ciclomorfoze*, s.f. (Biol.) Totalitatea modificărilor pe care le suferă un organism în cursul dezvoltării ontogenetice. — Din engl. **cyclomorphosis.**

CICLONÁL, -Ă, *ciclonali, -e*, adj. (Met.) Ciclonic. — Din fr. **cyclonal.**

CICLÓNIC, -Ă, *ciclonici, -ce*, adj. (Met.) Al ciclonului, de ciclon; ciclonal. — Din fr. **cyclonique.**

CICLOPARAFÍNĂ, *cicloparafine*, s.f. (Chim.) Ciclan. — Din fr. **cycloparafine.**

CICLOPROPÁN s.n. Gaz incolor inflamabil și exploziv. — Din fr. **cyclopropane.**

CICLORÁMĂ, *ciclorame*, s.f. Fundal de scenă curbat, confecționat în general din pînză de culoare neutră; orizont (**3**). — Din engl., fr. **cyclorama.**

CICLOTÍMIC, -Ă, *ciclotimici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de ciclotimie. — Din fr. **cyclothymique.**

CICLÓZĂ, *cicloze*, s.f. (Biol.) Mișcare a protoplasmei în interiorul celulei. — Din fr. **cyclose.**

CÍCLU s.n. **1.** (Și în sintagma *ciclu menstrual*) Menstruație. **2.** (Fiz.; ieșit din uz la noi; în construcția) *Cicli pe secundă* = hertzi.

CÍCO s.n. **1.** Băutură răcoritoare. **2.** (Eliptic) Sticlă, pahar etc. cu cico (**1**). — **Ci**[trice] + **co**[la].

CICONIÍDĂ, *ciconiide*, s.f. (Ornit.) Ciconiformă. [Pr.: *-ni-i-*] — Din fr. **ciconiidés.**

CIFOSCOLIÓZĂ, *cifoscolioze*, s.f. (Med.) Curbare în sens anteroposterior şi lateral a coloanei vertebrale. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **cyphoscoliose.**

CIFÓTIC, -Ă, *cifotici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Bolnav) de cifoză. — După fr. **cypheux.**

CÍGĂ, *cige*, s.f. **1.** (Min.) Scripete fix. **2.** (Zool.) Cochilie de gasteropod. — Din magh. **csiga.**

CILINDRÉE s.f. Cantitate de gaze introdusă în cilindrul unui motor cu ardere internă în timpul cursei de admisiune.

CILINDRICITÁTE, *cilindricităţi*, s.f. (Tehn.) Proprietate a unei porţiuni din trunchiul unui arbore de a se apropia de forma cilindrică. — Din fr. **cylindricité.**

CILINDROÍD, -Ă, *cilindroizi, -de*, adj., s.n. (Corp) care are forma unui cilindru. [Pr.: *-dro-id*] — Din fr. **cylindroïde.**

CILINDRÓM, *cilindroame*, s.n. (Med.) Tumoare benignă a ţesuturilor epiteliale cu celule cilindroide. — Din fr. **cylindrom.**

CIMÁZĂ, *cimaze*, s.f. (Arh.) Chenar ornamental, de-a lungul unei faţade. — Din it. **cimasa.**

CIMBALÍST, -Ă, *cimbalişti, -ste*, s.m. şi f. Persoană care acompaniază la cimbal. — Din fr. **cymbaliste.**

CIMÉN s.n. Lichid cu miros aromatic, care se găseşte în uleiurile eterice izolate din diferite plante, din răşina coniferelor şi din unele petroluri. — Din fr. **cymène.**

CIMENTÍST, -Ă, *cimentişti, -ste*, s.m. şi f. Muncitor într-o fabrică de ciment. — **Ciment** + suf. *-ist.*

CIMENTOMÉTRU, *cimentometre*, s.n. Aparat pentru determinarea modului de distribuire a cimentului în spaţiul dintre coloana unei sonde şi teren. — **Ciment** + **metru** (după *apometru, gazometru* etc.).

CINE-ADEVĂR s.n. (Rar) Ciné-verité. — După fr. **ciné-verité.**

CINEAMATÓR, -OÁRE, *cineamatori, -oare*, s.m. şi f. Cineast amator. [Pr.: *-ne-a-*] — **Cine**[ast] + **amator.**

CINEAMATORÍSM s.n. Activitate a cineamatorilor. [Pr.: *-ne-a-*] — **Cineamator** + suf. *-ism.*

CINEANIMÁŢIE s.f. Cinematografie de animaţie. [Pr.: *-ne-a-*] — **Cine**[matografie] + **animaţie.**

CINECENÁCLU, *cinecenacluri*, s.n. Atelier de creaţie al cineaştilor amatori. — **Cine**[ast] + **cenaclu.**

CINECLUBÍST, -Ă, *cineclubişti, -ste*, s.m. şi f. Membru al unui cineclub. — **Cineclub** + suf. *-ist.*

CINEFILÍE, *cinefilii*, s.f. Pasiune pentru filme de cinema. — Din fr. **cinéphilie.**

CINEGÉTICĂ s.f. Arta vînătorii.

CINÉL [2], *cinele*, s.n. (Muz.) Cimbal. — Din it. **cinelli.**

CINEMATOGRAFIÉRE, *cinematografieri*, s.f. Acţiunea de *a cinematografia* şi rezultatul ei; filmare. [Pr.: *-fi-e-*] — V. **cinematografia.**

CINERADIOGRAFÍE, *cineradiografii*, s.f. Tehnică radiografică permiţînd efectuarea de imagini în mişcare. [Pr.: *-di-o-*] — **Cine**[matografie] + **radiografie.**

CINEROMÁN, *cineromane*, s.n. Roman [1] scris în vederea transpunerii lui cinematografice. — Din fr. **cinéroman.**

CINÉ-VERITÉ s.n. (Cin.) Gen de cinematografie care acordă mare importanţă improvizaţiei şi îşi propune să surprindă realitatea în toată spontaneitatea ei; (rar) cine-adevăr. [Pr.: *sineverité*] — Cuv. fr.

CINQUECENTÍST, *cinquecentişti*, s.m. (Livr.) Scriitor sau creator de artă din cinquecento. [Pr.: *-cue-*] — Din it. **cinquecentista.**

CIOÁCĂ s.f. (Arg.) Balivernă. ◇ Expr. (Fam.) *A se ţine de cioace* = a se ţine de glume, de şmecherii.

CIOÁRĂ s.f. (În sintagma) *Cioară pucioasă* = dumbrăveancă *(Coracias garrulus)*.

CIOBÍRE, *ciobiri*, s.f. Ştirbire. — V. **ciobi.**

CIOBÎT, -Ă, *ciobiţi, -te*, adj. Ştirbit. — V. **ciobi.**

CIOC [2] s.n. (Anat.; în compusul) *Cioc-de-papagal* = formaţie osoasă în zona marginală a vertebrelor.

CIOCOLATIÉR, *ciocolatieri*, s.m. Muncitor într-o fabrică de ciocolată. [Pr.: *-ti-er*] — Din fr. **chocolatier.**

CIOCOLATÍU, -ÍE, *ciocolatii*, adj. (Fam.) De culoarea ciocolatei. — **Ciocolată** + suf. *-iu.*

CIORÁP s.n. (În compusul) *Ciorap-chilot* sau *ciorap-pantalon* = ciorap lung, continuat cu chilot; dres [3] (1).

CIP, *cipuri*, s.n. (Electron.) Bucată mică de material semiconductor pe care se formează simultan componentele unui circuit integrat. — Din engl. **chip.**

CIPILÍCĂ, *cipilici*, s.f. (Fam.) Un fel de căciuliţă, de basc mic care se poartă pe creştetul capului. — Et. nec.

CIPOLÍN s.n. **1.** Marmură albă care conţine mică sau alte minerale colorate, în straturi ce traversează roca. **2.** Motiv decorativ oriental pentru porţelanuri, compus din frunze, fructe şi flori. — Din it. **cipollino.**

CIPRINICULTÚRĂ s.f. Ramură a pisciculturii care se ocupă cu creşterea crapului; carpicultură. — Din fr. **cypriniculture.**

CIRC s.n. (În sintagma) *Circ lunar* = crater lunar.

CIRCADIÁN adj. (Med.; în sintagma) *Ritm circadian* = ritm biologic intern pe o durată de aproximativ 24 de ore al unui organism (aflat în imposibilitatea de a sesiza alternanţa dintre zi şi noapte). — Din fr. **circadien.**

CIRCÁR, *circari*, s.m. Artist de circ. — **Circ** + suf. *-ar.*

CIRCUÍT s.n. (Electron.; în sintagma) *Circuit imprimat* = circuit prefabricat în care conductoarele de legătură şi unele componente sînt realizate sub formă de benzi înguste sau suprafeţe conductoare pe un suport izolant; (impr.) cablaj imprimat.

CIRCUMDÚCŢIE, *circumducţii*, s.f. (Med.) Mişcare circulară a membrelor sau a globilor oculari. — Din fr. **circumduction.**

CIRCUMFLÉX adj. **1.** (Anat.; despre artere, vene, nervi) Care are un traiect răsucit. **2.** (Bot.; despre plante) Cu ramurile curbate în jos.

CIRCUMLUNÁR, -Ă, *circumlunari, -e*, adj. Care se află sau se petrece în jurul lunii; circumselenar. — Din fr. **circumlunaire,** engl. **circumlunar.**

CIRCUMORÁL, -Ă, *circumorali, -e*, adj. (Anat.) Care este situat în jurul gurii; perioral. — Din fr. **circumoral.**

CIRCUMORBITÁL, -Ă, *circumorbitali, -e*, adj. (Astron.) Care se află sau se petrece pe o orbită. — Din fr. **circumorbital.**

CIRCUMSELENÁR, -Ă, *circumselenari, -e*, adj. Circumlunar. — **Circum**[terestru] + **selenar.**

CIRCUMSOLÁR, -Ă, *circumsolari, -e*, adj. Care se află sau se petrece în jurul soarelui. — **Circum**[terestru] + **solar.**

CIRCUMVOLÚT, -Ă, *circumvoluţi, -te*, adj. Cu circumvoluţii — Din fr. **circumvolut.**

CIRTOMETRÍE, *cirtometrii*, s.f. (Med.) Măsurare a perimetrului toracic. — Din fr. **cyrtométrie.**

CIRTOMÉTRU, *cirtometre*, s.n. (Med.) Instrument pentru măsurarea perimetrului toracic. — Din fr. **cyrtomètre.**

CISOÍDĂ, *cisoide*, s.f. (Geom.) Curbă plană cu un punct de întoarcere, a cărei ecuaţie este de gradul trei. [Pr.: *-so-i-*] — Din fr. **cissoïde.**

CISTALGÍE, *cistalgii*, s.f. (Med.) Tulburare funcţională dureroasă a vezicii urinare. — Din fr. **cystalgie.**

CISTECTOMÍE, *cistectomii*, s.f. (Med.) Extirpare totală sau parţială a vezicii urinare. — Din fr. **cystectomie.**

CÍSTIC, -Ă adj. (Anat.; în sintagma) *Canal cistic* = canal care conduce secreţia biliară din vezica biliară în canalul coledoc.

CISTICÍTĂ, *cisticite*, s.f. (Med.) Inflamaţie a canalului cistic. — Din fr. **cysticite.**

CISTOCÉL, *cistocele*, s.n. (Med.) Hernie a vezicii urinare. — Din fr. **cystocèle.**

CISTOPATÍE, *cistopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecţiunile vezicii urinare. — Din fr. **cystopathie.**

CISTOPLEGÍE, *cistoplegii*, s.f. (Med.) Paralizie a vezicii urinare. — Din fr. **cystoplégie.**

CISTOSARCÓM, *cistosarcoame*, s.n. (Med.) Sarcom al vezicii urinare. — Din fr. **cystosarcome.**

CISTOSCÓPIC, -Ă, *cistoscopici, -ce*, adj. (Med.) De cistoscopie. — Din fr. **cystoscopique.**

CISTOTÓMIE, *cistotomii*, s.f. (Med.) Deschidere operatorie de scurtă durată a vezicii urinare. — Din fr. **cystotomie.**

CIŞMEGÍU, *cişmegii*, s.m. Slujbaş însărcinat în trecut cu supravegherea reţelei de cişmele în Bucureşti. — **Cişmea** + suf. *-giu.*

CITADINIZÁ, *citadinizez*, vb. I. Tranz. şi refl. (Rar) A (se) urbaniza. — **Citadin** + suf. *-iza.* — **citadinizáre** s.f.; **citadinizát, -ă** adj.

CITITÓR s.n. (Inform.; în sintagma) *Cititor de cartele* = dispozitiv periferic care permite introducerea informaţiei după o cartelă perforată într-un sistem de prelucrare automată a datelor; lector.

CITOBIOLÓGIC, -Ă, *citobiologici, -ce*, adj. De citobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **cytobiologique.**

CITOBIOLOGÍE s.f. Biologie celulară. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **cytobiologie.**

CITOBLÁST, *citoblaste*, s.n. (Biol.) Nucleu al unei celule. — Din fr. **cytoblaste.**

CITOCHÍMIC, -Ă, *citochimici, -ce*, adj. De citochimie. — Din fr. **cytochimique.**

CITOCHIMÍE s.f. Studiul constituţiei chimice a celulelor şi al proceselor biochimice din ele. — Din fr. **cytochimie.**

CITOCHIMÍSM s.n. Totalitatea proceselor biochimice din celule. — Din fr. **cytochimisme.**

CITOCROMÍE, *citocromii*, s.f. Procedeu rapid de tipar în patru culori suprapuse, la care forma parţială de negru serveşte la redarea efectelor de tonuri închise. — Din fr. **cytochromie.**

CITODIAGNÓSTIC s.n. (Med.) Diagnosticare bazată pe examinarea microscopică a celulelor extrase din organism; citoscopie. [Pr.: *-di-ag-*] — Din fr. **cytodiagnostic.**

CITOFAGÍE s.f. (Biol.) Înglobare a unei celule sau porţiuni de celulă de către altă celulă. — Din engl. **cytophagy.**

CITOFIZIOLÓGIC, -Ă, *citofiziologici, -ce*, adj. De citofiziologie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **cytophysiologique.**

CITOFIZIOLOGÍE, *citofiziologii*, s.f. Ramură a fiziologiei care studiază funcţiile celulei vii. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **cytophysiologie.**

CITOGAMÍE, *citogamii*, s.f. (Biol.) Fuzionare a gameţilor în cadrul fecundaţiei. — Din engl. **cytogamy.**

CITOGENÉTIC, -Ă, *citogenetici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a geneticii care studiază componenţii celulari ai eredităţii, precum şi consecinţele medicale şi evolutive ale anomaliilor cromozomiale. **2.** Adj. Al citogeneticii (**1**), de citogenetică. — Din fr. **cytogénétique.**

CITOGENETICIÁN, -Á, *citogeneticieni, -e*, s.m. şi f. Specialist în citogenetică (**1**). [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **cytogénéticien.**

CITOGENÉZĂ, *citogeneze*, s.f. (Biol.) Proces de formare a celulei. — Din fr. **cytogenèse.**

CITÓLĂ, *citole*, s.f. Instrument medieval cu coarde, de forma migdalei şi cu gîtul scurt. — Din fr. **citole.**

CITOLÍTIC, -Ă, *citolitici, -ce*, adj., s.n. (Biol.) (Ser) care distruge celulele. — Din fr. **cytolytique.**

CITOLÍZĂ, *citolize*, s.f. (Biol.) Proces de distrugere a integrităţii celulei. — Din fr. **cytolyse.**

CITOLÓG, -Ă, *citologi, -ge*, s.m. şi f. Specialist în citologie. — Din **citologie** (der. regr.).

CITOLÓGIC, -Ă, *citologici, -ce*, adj. De citologie, al citologiei. — Din fr. **cytologique.**

CITOMORFÓZĂ, *citomorfoze*, s.f. (Biol.) Modificare a formei şi structurii celulelor în timpul vieţii lor; totalitatea acestor modificări. — Din engl. **cytomorphosis.**

CITOPATOLOGÍE s.f. Ramură a patologiei care studiază modificările din interiorul celulei. — Din fr. **cytopathologie.**

CITOPLASMÁTIC, -Ă, *citoplasmatici, -ce*, adj. Citoplasmic. — Din fr. **cytoplasmatique,** engl. **cytoplasmatic.**

CITOPLÁSMIC, -Ă, *citoplasmici, -ce*, adj. De natura citoplasmei, al citoplasmei; citoplasmatic. — Din fr. **cytoplasmique,** engl. **cytoplasmic.**

CITOPOIÉZĂ s.f. (Biol.) Proces de formare şi dezvoltare a celulei. — Din fr. **cytopoïèse.**

CITOSCOPÍE, *citoscopii*, s.f. (Med.) Citodiagnostic. — Din fr. **cytoscopie.**

CITOTÓXIC, -Ă, *citotoxici, -ce*, adj. (Despre substanţe) Care are efect toxic asupra celulelor. — Din fr. **cytotoxique.**

CITOTOXÍNĂ, *citotoxine*, s.f. Substanţă citotoxică. — Din fr. **cytotoxine.**

CITRÍN s.n. Varietate de cuarţ de culoare galbenă. — Din fr. **citrine.**

CITRO s.n. **1.** Băutură răcoritoare pe bază de citrice. **2.** (Eliptic) Sticlă, pahar etc. cu citro (**1**). — Din **citrice.**

CIÚMĂ s.f. (În sintagma) *Ciumă brună* = nazism; fascism.

CIUNÍSM s.n. Curent latinist extremist în lingvistica şi filologia românească, legat de numele lui Aron Pumnul, care preconiza supunerea neologismelor romanice aceloraşi transformări fonetice suferite de cuvintele moştenite din latină; pumnism. — Din terminaţia lexicalizată **-ciune** + suf. *-ism.*

CIUNÍST, -Ă, *ciunişti, -ste*, s.m. şi f. Adept al ciunismului; pumnist. ◇ (Adjectival) *Curent ciunist.* — De la **ciunism,** cu schimbarea sufixului.

CIUPERCĂRÍE, *ciupercării*, s.f. **1.** Cultură de ciuperci. **2.** Încăpere amenajată pentru ciupercărie (**1**). — **Ciupercă** + suf. *-ărie.*

CIVILÍST, *civilişti*, s.m. (Rar) Specialist în studiul dreptului civil. — Din fr. **civiliste.**

CÎNEPĂ s.f. (În sintagma) *Cînepă indiană* = varietate de cînepă cultivată îndeosebi în anumite regiuni din India, Iran, Africa de nord şi cele două Americi, din care se extrag stupefiante *(Cannabis indica).*

CÎNTEC s.n. (În sintagma) *Cîntecul planetelor* = muzica sferelor.

CÎRCĂLÍT, -Ă, *cîrcăliţi, -te*, adj. (Pop.; despre alimente) Fript numai pe deasupra; prîrpălit. — V. **cîrcăli.**

CÎRLIGIOÁRĂ, *cîrligioare*, s.f. (Bot.; reg.) Iarbă-roşie *(Bidens cernuus).* — **Cîrlig** + suf. *-ioară.*

CÎRPULÍŢĂ, *cîrpuliţe*, s.f. Cîrpuşoară. — **Cîrpă** + suf. *-uliţă.*

CÍŞ [2], **-Ă,** *cîşi, -e*, adj., adv. **1.** Adj. (Reg.) Care este lipsit de unul sau de mai multe degete; ciung;

2. Adj. și adv. (Fam.) (Care este) strîmb. — Din **cîșl** (pl. lui **cîș* < bg. *kus* „scurt").

CLADOCÉR, *cladoceri*, s.m. (La pl.) Ordin de crustacee foarte mici adaptate la înot; (și la sg.) animal din acest ordin. — Din fr. **cladocères.**

CLAMORÓS, -OÁSĂ, *clamoroși, -oase*, adj. (Livr.) Zgomotos; răsunător; deznădăjduit. — Din it. **clamoroso.**

CLASÉM, *claseme*, s.n. (Lingv.) Ansamblu al trăsăturilor semantice minimale ale unei unități lexicale. — Din fr. **classème.**

CLASICIZÁ, *clasicizez*, vb. I. Tranz. și refl. A da sau a dobîndi caracter clasic. — **Clasic** + suf. *-iza.* — **clasicizáre** s.f.; **clasicizát, -ă** adj.

CLASTOCÁRST, *clastocarsturi*, s.n. (Geol.) Complex de fenomene și forme de relief dezvoltate pe roci cu o solubilitate redusă. — Din rus. **klastokarst.**

CLASTOMANÍE, *clastomanii*, s.f. (Med.) Înclinație morbidă de a distruge sistematic toate obiectele întîlnite. — Din fr. **clastomanie.**

CLAUDICÁȚIE, *claudicații*, s.f. (Med.; rar) Șchiopătare. ◆ (Med.) Tulburare trecătoare a funcției unor organe. [Pr.: *cla-u-*] — Din lat. **claudicatio,** fr. **claudication.**

CLAUSTROFOBÍE, *claustrofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de spații închise. [Pr.: *cla-us-*] — Din fr. **claustrophobie.**

CLÁVUS, *clavusuri*, s.n. (Med.) Bătătură. — Din fr., lat. **clavus.**

CLAXONÁT s.n. Claxonare. — V. **claxona.**

CLĂPÁR, *clăpari*, s.m. Încălțăminte pentru schi, înaltă pînă deasupra gleznei, închisă în față cu clape. — **Clapă** + suf. *-ar.*

CLEISTOGÁM, -Ă, *cleistogami, -e*, adj. (Bot.; despre flori) Care prezintă cleistogamie. [Pr.: *cle-is-*] — Din fr. **cléistogame.**

CLEISTOGAMÍE, *cleistogamii*, s.f. (Bot.) Autopolenizare. [Pr.: *cle-is-*] — Din fr. **cléistogamie.**

CLEMATÍTĂ, *clematite*, s.f. (Bot.) Clocoțel *(Clematis integrifolia).* — Din fr. **clématite.**

CLEPTOFOBÍE, *cleptofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de a nu fi victima unui furt sau de a nu comite un furt. — Din fr. **cleptophobie.**

CLERICÍST, -Ă, *clericiști, -ste*, adj. (Rar) Clerical. — **Cleric** + suf. *-ist.*

CLIMATÍSM s.n. Totalitatea condițiilor de igienă, terapeutice, urbanistice, sociale etc. pe care trebuie să le îndeplinească localitățile climaterice. — Din fr. **climatisme.**

CLIMATIZÁ, *climatizez*, vb. I. Tranz. A asigura climatizarea. — Din fr. **climatiser.** — **climatizát, -ă** adj.

CLIMATIZATÓR, *climatizatoare*, s.n. Climatizor. — **Climatiza** + suf. *-tor.*

CLIMATIZÓR, *climatizoare*, s.n. Aparat pentru efectuarea climatizării; climatizator. — Din fr. **climatiseur.**

CLIMATOGRÁFIC, -Ă, *climatografici, -ce*, adj. De climatografie. — Din fr. **climatographique.**

CLIMATOGRAFÍE, *climatografii*, s.f. Descriere a climatelor. — Din fr. **climatographie.**

CLIMATOGRÁMĂ, *climatograme*, s.f. Reprezentare grafică a principalelor date meteorologice pentru o regiune. — Din **climat.** Cf. fr. climogramme.

CLIMATOLÓGIC, -Ă, *climatologici, -ce*, adj. De climatologie. — Din fr. **climatologique.**

CLIMATOPATOLOGÍE, *climatopatologii*, s.f. Studiul acțiunii patogene a climatului asupra organismului. — Din fr. **climatopathologie.**

CLIMATOTERÁPIC, -Ă, *climatoterapici, -ce*, adj. De climatoterapie. — Din fr. **climatothérapique.**

CLIMATOTERAPÍE, *climatoterapii*, s.f. Utilizare terapeutică a factorilor climatici. — Din fr. **climatothérapie.**

CLIMOSTÁT, *climostate*, s.n. Instrument cu care se măsoară efectul termic al factorilor climatici în interiorul clădirilor. — Din fr. **climostat.**

CLINCI, *clinciuri*, s.n. Încleștare reciprocă a partenerilor la box. [Var.: **clînceng** s.n.] — Din engl. **clinching.**

CLÍNCING s.n. v. **clinci.**

CLINOTERÁPIC, -Ă, *clinoterapici, -ce*, adj. De clinoterapie. — Din fr. **clinothérapique.**

CLINOTERAPÍE, *clinoterapii*, s.f. (Med.) Tratament medical prin repaus la pat. — Din fr. **clinothérapie.**

CLIȘEIZÁ, *clișeizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (se) transforma în șablon. [Pr.: *-șe-i-*] — **Clișeu** + suf. *-iza.* — **clișeizáre** s.f.; **clișeizát, -ă** adj.

CLOACÁL, -Ă, *cloacali, -e*, adj. (Zool.) De cloacă. *Orificiu cloacal.* — **Cloacă** + suf. *-al.*

CLON s.n. (Biol.) Totalitatea indivizilor identici proveniți dintr-un singur organism, pe cale asexuată. — Din engl. **clone.**

CLONÁ, *clonez*, vb. I. Tranz. (Biol.) A izola din clon indivizi care vor deveni cap de linie pentru noi generații. — Din **clon.** — **clonáre** s.f., **clonát, -ă** adj.

CLONÁJ, *clonaje*, s.n. Clonare. — Din fr., engl. **clonage.**

CLORINÁRE, *clorinări*, s.f. (Med.) Clorizare. — De la **clor.**

CLORITÓS, -OÁSĂ, *cloritoși, -oase*, adj. (Despre roci) Cu clorit. — **Clorit** + suf. *-os.*

CLORMETÁN s.n. (Chim.) Gaz incolor, inflamabil, folosit ca agent frigorific, dizolvant, anestezic local etc. — Din fr. **chlorméthane.**

CLOROFORMÍSM s.n. (Med.) Intoxicație cu cloroform. — Din fr. **cloroformisme.**

CLOROFORMIZÁRE, *cloroformizări*, s.f. Acțiunea de *a cloroformiza* și rezultatul ei. — V. **cloroformiza.**

CLOROPENÍE, *cloropenii*, s.f. (Med.) Hipocloremie. — Din fr. **chloropénie.**

CLOROPICRÍNĂ s.f. **1.** Substanță toxică de luptă cu efect sufocant și lacrimogen. **2.** Lichid toxic cu miros înțepător folosit pentru deratizare. — Din fr. **chloropicrine.**

CLOROPRÉN s.n. (Chim.) Derivat al butadienei folosit ca materie primă pentru cauciucul sintetic. — Din fr. **chloroprène,** germ. **Chloropren.**

CLOROSÓDIC, -Ă, *clorosodici, -ce*, adj. Cu clor și sodiu; obținut pe baza tratării chimice a sării. — **Clor**[os] + **sodic.**

CLORURÁT, -Ă, *clorurați, -te*, adj. (Despre substanțe) Supus acțiunii de clorurare. — V. **clorura.**

CLORURÁȚIE, *clorurații*, s.f. Clorurare. — Din fr. **chloruration.**

CLORURÍE, *clorurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a clorului în urină; cantitate de clor prezentă în urină. — Din fr. **chlorurie.**

CLOȘÁT, -Ă, *cloșați, -te*, adj. (Despre fuste) Croit cu falduri, evazat, cu firele țesăturii așezate oblic; cloș — Cf. fr. clocher.

CLOVNÉSC, -EÁSCĂ, *clovnești*, adj. De clovn. — **Clovn** + suf. *-esc.*

CLU, *cluuri*, s.n. (Franțuzism) Punct de atracție, de interes al unui spectacol, al unei acțiuni etc. [Scris și: *clou*] — Din fr. **clou.**

CLUJEÁN, -Ă, *clujeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Cluj-Napoca sau județul Cluj. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Cluj-Napoca sau județul Cluj. — **Cluj** (n. pr.) + suf. *-ean.*

CLUJEÁNCĂ, *clujence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Cluj-Napoca sau județul Cluj. ◆ Locuitoare din municipiul Cluj-Napoca sau județul Cluj. — **Clujean** + suf. *-că*.

CLUPÁ, *clupez*, vb. I. Tranz. A măsura diametrele arborilor cu clupa (**1**). — Cf. germ. kluppieren. — **clupáre** s.f.

CLUPÁJ, *clupaje*, s.n. Clupăre. — **Clupă** + suf. *-aj*.

CNEAGHÍNĂ, *cneaghine*, s.f. (Înv.) Soție sau fiică de cneaz sau de țar. — Din rus., ucr. **kneaghina.**

CNEMÍDĂ, *cnemide*, s.f. Un fel de jambiere metalice folosite în antichitate de soldații greci. — Din fr. **cnémide.**

CNIDOBLÁST, *cnidoblaste*, s.n. (Zool.) Celulă urzicătoare în ectodermul unor celenterate. — Din fr. **cnidoblaste.**

COABITÁNT, -Ă, *coabitanți, -te*, adj., s.m. și f. (Jur.) (Persoană) care locuiește împreună cu alții în aceeași casă. [Pr.: *co-a-*] — Din fr. **cohabitant.**

COABITÁȚIE, *coabitații*, s.f. (Jur.) Coabitare. [Pr.: *co-a-*] — Din fr. **cohabitation.**

COACERVÁT, *coacervate*, s.n. (La pl.) Forme de viață microscopice considerate ca făcînd trecerea între substanțele organice și primele organisme; (și la sg.) individ din aceste forme microscopice. [Pr.: *co-a-*] — Din fr. **coacervat.**

COACERVÁȚIE s.f. (Chim.; Fiz.) Stare instabilă a unei soluții coloidale între starea de dizolvare și cea de precipitare. [Pr.: *co-a-*] — Din engl. **coacervation.**

COACȚIONÁR, -Ă, *coacționari, -e*, s.m. și f. Persoană care posedă acțiuni (**II**) împreună cu altcineva. [Pr.: *co-ac-ți-o-*] — **Co-** + **acționar.**

COAGULOGRÁMĂ, *coagulograme*, s.f. (Med.) Test care permite diagnosticarea unei coagulopatii; (concr.) buletin care cuprinde rezultatul unui astfel de test. [Pr.: *co-a-*] — Din fr. **coagulogramme.**

COAGULOPATÍE, *coagulopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru sindroamele hemoragice datorate tulburărilor de coagulare a sîngelui. [Pr.: *co-a-*] — Din fr. **coagulopathie.**

COÁLĂ s.f. (În sintagma) *Coală de autor* = coală editorială egală cu 40 000 de semne tipografice sau cu 3 000 cm² de desen.

COAPTÁȚIE, *coaptații*, s.f. **1.** (Biol.) Stare de interacțiune a organelor unui corp viu. **2.** (Med.) Manevră chirurgicală sau ortopedică de a pune la loc fragmentele oaselor fracturate sau oasele luxate. [Pr.: *co-ap-*] — Din fr. **coaptation.**

COÁRDĂ s.f. (Zool.; în sintagma) *Coardă dorsală* = schelet intern situat în partea dorsală la cefalocordate.

COARTICULÁȚIE, *coarticulații*, s.f. (Fon.) Începutul articulării unui sunet înainte ca articularea celui precedent să fi luat sfîrșit. [Pr.: *co-ar-*] — Din fr. **co-articulation.**

COASIGURÁRE, *coasigurări*, s.f. Asigurare simultană a mai multor persoane în limita sumei depuse în prealabil. [Pr.: *co-a-*] — După fr. **coassurance.**

COBALTÁ, *cobaltez*, vb. I. Tranz. A acoperi cu un strat de cobalt suprafața unui obiect metalic. — Din **cobalt.** — **cobaltáre** s.f.; **cobaltát, -ă** adj.

COBÓL s.n. (Inform.) Limbaj simbolic folosit în programarea automată, orientat pe probleme de gestiune economică. — Din engl., fr. **cobol.**

COCAINÍSM s.n. (Med.) Intoxicație acută cu cocaină. [Pr.: *-ca-i-*] — Din fr. **cocaïnisme.**

COCCIGIÁN, -Ă, *coccigieni, -e*, adj. (Anat.) De coccis, al coccisului. *Regiune coccigiană.* [Pr.: *-gi-an*] — Din fr. **coccygien.**

COCHINCHÍNA s.f. **1.** Rasă de găini originară din China, cu penaj bogat, crescută pentru producția mare de carne. **2.** Găină din rasa Cochinchina (**1**). — Din engl. **Cochinchina.**

COCOȘÉSC, -EÁSCĂ, *cocoșești*, adj. De cocoș (**I**), al cocoșului. — **Cocoș** + suf. *-esc*.

COCSÁRE, *cocsări*, s.f. Cracare termică aplicată reziduurilor petroliere. — De la **cocs.**

COCSIFICÁBIL, -Ă, *cocsificabili, -e*, adj. (Despre cărbuni) Care se poate cocsifica. — **Cocsifica** + suf. *-bil*.

COCȚIÚNE, *cocțiuni*, s.f. (Farm.) Fierbere a frunzelor, florilor etc. ale unor plante medicinale în scopul extragerii principiilor active pe care le conțin; medicament astfel obținut. — Din fr. **coction.**

COD [2] s.n. (În sintagmele) *Cod poștal* = număr atribuit unei localități sau străzi. *Cod de culori* = sistem de notare prin culori a cifrelor care reprezintă parametrii principali ai rezistorilor și condensatoarelor.

CODICOLOGÍE s.f. Știință specială a istoriei care studiază manuscrisele din punctul de vedere al obiectului în sine și nu al textului. — Din fr. **codicologie.**

CODINÍT s.n. Tundere a lînii din jurul ugerului și de pe coada oii la fătare și în perioada alăptării. — De la **codină.**

CODOȘÉNIE, *codoșenii*, s.f. (Peior.) Faptul de *a codoși;* comportare de codoș. — **Codoș** + suf. *-enie*.

COEDUCÁȚIE s.f. Educație a băieților la un loc cu fetele în școli mixte. [Pr.: *co-e-*] — Din fr. **coéducation.**

COENZÍMĂ, *coenzime*, s.f. (Biochim.) Componentă activă și termostabilă a unei enzime; coferment. [Pr.: *co-en-*] — Din fr. **coenzyme.**

COFERMÉNT, *cofermenți*, s.m. (Biochim.) Coenzimă. — Din fr. **coferment.**

COFOCHIRURGÍE s.f. (Med.) Chirurgie pentru înlăturarea surdității. — Din fr. **cophochirurgie.**

COFÓZĂ, *cofoze*, s.f. (Med.) Anacuzie. — Din fr. **cophose.**

COFRÁ, *cofrez*, vb. I. Tranz. A turna un material de construcție fluid într-un cofraj. — Din fr. **coffrer.** — **cofráre** s.f.; **cofrát, -ă** adj.

COGENERAȚIONÁL, -Ă, *cogenerationali, -e*, adj. (Rar) Din aceeași generație. [Pr.: *-ți-o-*] — **Co-** + **generație** + suf. *-onal*.

COGESTIÚNE, *cogestiuni*, s.f. Gestiune ținută în comun de mai multe persoane. [Pr.: *-sti-u-*] — **Co-** + **gestiune** (după fr. *cogestion*).

COINCULPÁT, -Ă, *coinculpați, -te*, s.m. și f. Inculpat împreună cu alții în aceeași infracțiune penală. [Pr.: *co-in-*] — Din fr. **coinculpé.**

COINSTIGATÓR, -OÁRE, *coinstigatori, -oare*, s.m. și f. Instigator împreună cu alții la săvîrșirea unei infracțiuni. [Pr.: *co-in-*] — **Co-** + **instigator.**

COIÓT, *coioți*, s.m. Mamifer carnivor din America, asemănător cu lupul și cu șacalul *(Canis latrans).* [Pr.: *co-ót*] — Din fr. **coyote.**

CÓLA [2] s.f. (**2**) *cole.* **1.** Băutură răcoritoare cu extract de cola [1]. **2.** (Eliptic) Sticlă, pahar etc. cu cola (**1**). — Din engl. [coca] **cola.**

COLÁ [3], *colez*, vb. I. Tranz. și refl. (Franțuzism) **1.** Tranz. și refl. A (se) combina, a (se) asorta. **2.** Refl. A trăi în concubinaj. **3.** Refl. (Despre îmbrăcăminte) A se lipi de corp. — Din fr. **coller.** — **coláre** s.f.; **colát, -ă** adj.

COLÁC s.m. (În sintagma) *Colaci domnești* = daruri obligatorii trimise domniei de orașele din Țara Românească și din Moldova.

COLAGENÓZĂ, *colagenoze*, s.f. Boală caracterizată prin proliferarea colagenului în țesutul conjunctiv. — Din fr. **collagénose.**

COLAGÓG, -Ă, *colagogi, -ge*, adj., s.n. (Med.) (Substanță) care favorizează evacuarea bilei în duoden. — Din fr. **cholagogue.**

COLÁNT, -Ă, *colanți, -te,* adj., s.m. pl. **1.** Adj. (Despre îmbrăcăminte) Strîns lipit de corp. **2.** S.m. pl. Dres[3] (1). — Din fr. **collant.**

COLAPSOTERAPÍE s.f. (Med.) Tratament al anumitor forme de tuberculoză prin presarea unui plămîn pentru a-l pune în repaus. — Din fr. **collapsothérapie.**

COLATITÚDINE, *colatitudini,* s.f. (Astron.) Complementul latitudinii unui punct de pe sfera terestră sau cerească. — **Co-** + **latitudine** (după fr. *collatitude*).

COLECISTECTOMÍE, *colecistectomii,* s.f. (Med.) Extirpare chirurgicală a vezicii biliare. — Din fr. **cholécystectomie.**

COLECISTOPATÍE, *colecistopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile căilor biliare. — Din fr. **cholécystopathie.**

COLECTAZÍE, *colectazii,* s.f. (Med.) Dilatare a colonului. — Din fr. **colectasie.**

COLECTOMÍE, *colectomii,* s.f. (Med.) Extirpare operatorie (totală) a intestinului gros. — Din fr. **colectomie.**

COLECȚIONÁRE, *colecționări,* s.f. Acțiunea de *a colecționa.* [Pr.: *-ți-o-*] — V. **colecționa.**

COLECȚIONÁT, -Ă, *colecționați, -te,* adj. (Despre o serie de obiecte de același fel sau de aceeași categorie) Care face parte dintr-o colecție (1). [Pr.: *-ți-o-*] — V. **colecționa.**

COLEDOCÍTĂ, *coledocite,* s.f. (Med.) Inflamație a canalului coledoc. — Din fr. **cholédocite.**

COLIGÁRE, *coligări,* s.f. **1.** (Log.) Acțiunea de a sintetiza mai multe observații. **2.** (Chim.) Formarea unei legături covalente prin unirea a doi atomi sau radicali liberi. — Din it. **colligare** „a lega împreună".

COLIMATÓR s.n. (În expr.) **A lua** (pe cineva) **în colimator** = a urmări, a observa comportamentul cuiva; a persecuta (pe nedrept) pe cineva.

COLINÁR, -Ă, *colinari, -e,* adj. Cu coline; caracteristic pentru coline, de coline. *Zonă colinară.* — **Colină** + suf. *-ar.*

COLINIARITÁTE s.f. (Mat.) Calitatea mai multor puncte de a fi coliniare. [Pr.: *-ni-a-*] — Cf. it. c o l l i n e a r i t à.

COLMATÁ, *colmatez,* vb. I. Tranz. A produce o colmatare. — Din fr. **colmater.**

COLMATÁJ, *colmataje,* s.n. Colmatare. — Din fr. **colmatage.**

COLMATÁRE s.f. Depunere a particulelor de oxid de pe banda magnetică pe suprafața frontală a capetelor magnetice.

COLOCÁZIE, *colocazii,* s.f. Plantă tropicală cu frunze foarte mari, cu rizomul bogat în fecule, cultivată la noi ca plantă ornamentală de interior *(Colocasia antiquorum).* — Din lat. **Colocasia** [antiquorum], numele științific al colocaziei.

COLOCVIÁL, -Ă, *colocviali, -e,* adj. De conversație (familiară). [Pr.: *-vi-al*] — Din engl. **colloquial.**

COLÓCVIU s.n. Simpozion.

COLONIZÁBIL, -Ă, *colonizabili, -e,* adj. Care poate fi colonizat. — Din fr. **colonisable.**

COLONLÍNIE, *colonlinii,* s.f. (Tipogr.) Linie care marchează începutul textului de sub colontitlu. — Din germ. **Kolumnelinie.**

COLOPATÍE, *colopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile colonului. — Din fr. **colopathie.**

COLÓR adj. invar. (Despre filme, fotografii etc.) Tehnicolor. — Din engl. **color.**

COLORÁBIL, -Ă, *colorabili, -e,* adj. Care poate fi colorat. — **Colora** + suf. *-bil.*

COLORÍSM s.n. Tendință în pictură de a da o importanță deosebită coloritului. — Din germ. **Kolorismus.**

COLORÍSTIC, -Ă, *coloristici, -ce,* adj., s.f. **1.** Adj. De culori, al culorilor. **2.** S.f. Studiu al culorilor. — Din fr. **coloristique.**

COLPORAFÍE, *colporafii,* s.f. (Med.) Sutură chirurgicală a vaginului. — Din fr. **colporaphie.**

COLUMBĂRÍE, *columbării,* s.f. Crescătorie de porumbei. — **Columbă** + suf. *-ărie.*

COLUMBIFÓRM, -Ă, *columbiformi, -e,* adj., s.f. **1.** Adj. (Despre păsări) Care se aseamănă cu porumbelul. **2.** S.f. (la pl.) Ordin de păsări bune zburătoare, care își hrănesc puii, în primele zile, cu un fel de lapte secretat de mucoasa gușii părinților; (și la sg.) pasăre din acest ordin. — Din fr. **colombiforme.**

COLUMBOFILÍE, *columbofilii,* s.f. Pasiune de a crește porumbei (călători). — Din fr. **colombophilie.**

COLUMBOGRÁMĂ, *columbograme,* s.f. Mesaj dus la destinație de porumbei. — **Columb**[ă]+ [aero]**gramă.**

COLURÍE, *colurii,* s.f. (Fiziol.) Prezență a pigmenților biliari în urină; cantitate de pigmenți biliari prezentă în urină. — Din fr. **cholurie.**

COLUVIÁL, -Ă, *coluviali, -e,* adj. (Geol.) Decoluvii; care formează coluvii. [Pr.: *-vi-al*] — Din fr. **colluvial.**

COMANDÁT, -Ă, *comandați, -te,* adj. **1.** (Despre mișcări, acțiuni) Executat printr-o comandă (3). **2.** (Despre camerele unei locuințe) Care comunică între ele; (despre apartamente) cu camere comandate. — V. **comanda.**

COMANDITÁRE, *comanditări,* s.f. Acțiunea de *a comandita.* — V. **comandita.**

COMÁȚI s.m. pl. Nume dat (de romani) geto-dacilor de rînd. — Din lat. **comati.**

COMATOGÉN, -Ă, *comatogeni, -e,* adj. (Med.) Care produce comă[1]. *Factor comatogen.* — Din fr. **comatogène.**

COMATÓS, -OÁSĂ, *comatoși, -oase,* adj., s.m. și f. **1.** Adj. De comă[1]. *Stare comatoasă.* **2.** Adj., s.m. și f. (Bolnav) care este în comă[1]. — Din fr. **comateux.**

COMĂ[1] s.f. (Arg.; în loc adj. și adv.) *De comă* = extraordinar, nemaipomenit.

CÓMBI s.n. invar. Autoturism cu portbagajul plasat în interiorul mașinii, la spate. ◇ (Adjectival) *Trabant combi.* — Din germ. **Kombi**[wagen].

COMBINÁBIL, -Ă, *combinabili, -e,* adj. Care se poate combina. — **Combina** + suf. *-bil.*

COMBINAGÍU, *combinagii,* s.m. (Peior.) Persoană care face tot felul de combinații (2) (necinstite). — **Combina** + suf. *-giu.*

COMBINATÍV, -Ă, *combinativi, -e,* adj. De combinare (1). — Din engl. **combinative.**

COMBÍNĂ s.f. (Și în sintagma *combină muzicală*) Set de aparate (tuner, pick-up, casetofon, amplificator de putere) montate într-un corp comun; sistem audio.

CÓMBO s.n. Formație orchestrală de jaz compusă din trei pînă la opt instrumentiști. — Cf. engl. c o m b i n a t y.

COMBURÁNT, *comburanți,* s.m. Substanță care întreține arderea carburantului (în motorul-rachetă). — Din fr. **comburant.**

COMERÁJ s.n. (Franțuzism) Flecăreală; bîrfă. — Din fr. **commérage.**

COMERCIÁBIL, -Ă, *comerciabili, -e,* adj. Care îndeplinește condițiile pentru a fi comercializat (ușor); vandabil; de comercializat. [Pr.: *-ci-a-*] — Din it. **commerciabile.**

COMERCIALÍSM s.n. Spirit comercial (exagerat). [Pr.: *-ci-a-*] — Din engl. **commercialism.**

COMICITÁTE s.f. (Rar) Caracter comic. — **Comic** + suf. *-itate.*

COMINUTÍV, -Ă, *cominutivi, -e,* adj. (Med.; despre fracturi) În fragmente mici. — Din fr. **comminutif.**

COMISERATÍV, -Ă, *comiserativi, -e,* adj. (Rar) Compătimitor. [Pr. și: *-ze-*] — Din it. **commiserativo.**

COMÍSIE s.f. (În sintagma) *Comisie de judecată* = organ obștesc de influențare și jurisdicție.

COMISURÁL, -Ă, *comisurali, -e,* adj. (Anat.) Al comisurii, de comisură. — Din fr. **commissural.**

COMITIA s.f. Sistem de adunări ale poporului în perioada republicii din Roma antică, cu atribuții politice, legislative, judecătorești și religioase. [Pr.: *-mi-ți-a*] — Cuv. lat.

COMMODO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Prin atenuarea mișcării rapide. [Pr.: *có-*] — Cuv. it.

COMPACTÁ vb. I. Tranz. A îndesa cu ajutorul compactorului. — **compactát, -ă** adj.

COMPACTÁBIL, -Ă adj. v. **compactibil.**

COMPACTÍBIL, -Ă, *compactibili, -e,* adj. Care poate fi compactat. [Var.: **compactábil, -ă** adj.]

COMPACTIBILITÁTE s.f. Proprietatea de a putea fi compactat. — Din fr. **compactibilité.**

COMPACTITÁTE, *compactități,* s.f. Însușire de a fi compact; compacitate. — **Compact** + suf. *-itate* (după germ. *Kompaktheit*).

COMPACTIZÁRE, *compactizări,* s.f. Condesare. — Din **compact.**

COMPARATÍSM s.n. Metodă de cercetare (în literatură, muzică etc.) bazată pe identificarea și compararea motivelor (3) comune din culturile diferitelor țări. ◆ (Lingv.) Cercetare bazată pe metoda comparativ-istorică; comparativism. — Din fr. **comparatisme.**

COMPARATIVÍSM s.n. (Lingv.) Comparatism. — Din germ. **Komparativismus.**

COMPÁRS s.m. (Livr.) Personaj mut sau cu rol minor într-un spectacol; figurant. — Din fr. **comparse,** it. **comparsa.**

COMPARTIMENTÁL, -Ă, *compartimentali, -e,* adj. Care ține de un compartiment, referitor la un compartiment. — Din fr. **compartimental.**

COMPATIBILITÁTE s.f. (Tel.; în sintagma) *Compatibilitate inversă* = retrocompatibilitate.

COMPENSÁT, -Ă, *compensați, -te,* adj. În stare de compensare; echilibrat. ◆ (Med.) Care a revenit la o stare de funcționare normală. — V. **compensa.**

COMPENSATÍV, -Ă, *compensativi, -e,* adj. Care stabilește o compensație, care compensează. — Din fr. **compensatif.**

COMPETIȚIONÁL, -Ă, *competiționali, -e,* adj. De competiție. *Activitate competițională.* [Pr.: *-ți-o-*] — Din **competiție.**

COMPILATÓR, *compilatoare,* s.n. (Cib.) Program utilitar de transformare a unui limbaj algoritmic în codul mașinii.

COMPLEMENTARÍSM s.n. (Fil.) Teză fundamentală a empirismului logic constînd în asocierea empirismului cu logicismul. — Din fr. **complémentarisme.**

COMPLEMENTARIZÁ, *complementarizez,* vb. I. Refl. (Rar) A deveni complementar la ceva; a se completa, a se întregi. — **Complementar** + suf. *-iza.*

COMPLETÁT, -Ă, *completați, -te,* adj. Care a devenit complet; întregit. — V. **completa.**

COMPLETITÚDINE s.f. (Log.) Proprietate a unui sistem ipotetic-deductiv în care orice propoziție supusă regulilor de deducție poate fi demonstrată. — Cf. fr. complétude.

COMPLETIVITÁTE s.f. (Rar) Însușirea de a fi complet. — Din fr. **complétivité.**

COMPLÉX s.n. (Psih.; în sintagma) *Complexul lui Oedip* = atașament erotic al copilului față de părintele de sex opus.

COMPLEXIFICÁ, *complexífic,* vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A face să devină sau a deveni (mai) complex. — **Complex** + suf. *-ifica.* — **complexificáre** s.f.; **complexificát, -ă** adj.

COMPLEXUÁL, -Ă, *complexuali, -e,* adj. (Psih.) Referitor la complex (3), la natura emoțională a acestuia. [Pr.: *-xu-al*] — Din fr. **complexuel.**

COMPLIMENTÁRE, *complimentări,* s.f. Acțiunea de *a complimenta* și rezultatul ei. — V. **complimenta.**

COMPLOTÍSM s.n. (Rar) Tactică de complotist. — **Complot** + suf. *-ism.*

COMPONÉNT s.n. pl. (Electron.; în sintagmele) *Componente active* = denumire generică pentru diode, tranzistoare, circuite integrate. *Componente pasive* = denumire generică pentru rezistoare, capacitoare etc.

COMPORTAMENTÁL, -Ă, *comportamentali, -e,* adj. De comportament. — Din fr. **comportemental.**

COMPORTAMENTÍSM s.n. (Livr.) Behaviorism. — **Comportament** + suf. *-ism.*

COMPORTAMENTÍST, -Ă, *comportamentiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al comportamentismului. — De la **comportamentism,** cu schimbarea sufixului.

COMPOSTÁ vb. I. Tranz. A marca cu compostorul biletul de călătorie. — **compostáre** s.f.; **compostát, -ă** adj.

COMPOSTÓR s.n. Aparat pentru perforat biletele în vehiculele de transport în comun cu autotaxare.

COMPOUNDÁ, *compoundez,* vb. I. Tranz. (Elt.) A face operația de compoundare. [Pr.: *-paun-*] — Din engl. **compound.**

COMPOZÍTE s.n. pl. (Tehn.) Materiale care reunesc într-un singur produs unele elemente care, de obicei, nu se asociază în mod natural.

COMPREHENSIBILITÁTE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi comprehensibil. — Din fr. **compréhensibilité.**

COMPRÉSIE s.f. v. **compresiune.**

COMPRESÍV, -Ă, *compresivi, -e,* adj. (Livr.) Care servește pentru a lega strîns. ◆ Fig. Care restrînge, comprimă. — Din fr. **compressif,** engl. **compressive.**

COMPRESÓR s.n. (În sintagma) *Compresor de dinamică* = aparat electronic care realizează compresia dinamicii semnalelor electrice.

COMPROMISÓRIU, -IE, *compromisorii,* adj. (Livr.) Care este în legătură cu un compromis. ◇ *Judecată compromisorie* = judecată pronunțată de arbitri. *Clauză compromisorie* = clauză a unui contract prin care se menționează că dificultățile survenite în executarea lui vor fi rezolvate de arbitri. — Din fr. **compromissoire.**

COMPUTÁ, *computez,* vb. I. Tranz. (Jur.) A scădea prevenția din timpul unei condamnări. — Din fr. **computer.** — **computát, -ă** adj.

COMPÚTER s.n. (În sintagma) *Computer familial* = microcalculator pentru prelucrarea și vizualizarea informațiilor provenite de la o serie de periferice, specific aplicațiilor familiale (utilitare, educaționale, distractive etc.); microordinator familial. [Pr.: *-piu-*].

COMPUTERIZÁ, *computerizez,* vb. I. Tranz. **1.** A prelucra cu ajutorul computerului. **2.** A introduce folosirea computerului în diverse domenii de activitate. [Pr.: *-piu-*] — Din engl. **computerize.** — **computerizáre** s.f.

COMPUTERIZÁT, -Ă, *computerizați, -te,* adj. Cu activitate aflată sub controlul computerului. [Pr.: *-piu-*] — V. **computeriza.**

COMUNICABILITÁTE s.f. Calitatea sau starea a ceea ce este comunicabil. — Din fr. **communicabilité.**

COMUNICÁNT, -Ă, *comunicanți, -te,* s.m. și f. Persoană care comunică ceva; *spec.* persoană care dă răspunsul la o anchetă lingvistică. — V. **comunica.**

COMUNITARÍSM s.n. Caracter comunitar. — Din fr. **communitarisme.**

CON BRIO loc. adv. (Muz.; indică modul de execuție) Cu vervă, cu însuflețire. [Pr.: *brí-o*] — Loc. it.

CONCATENÁȚIE, *concatenații*, s.f. **1.** (Lingv.) Înlănțuire a elementelor vecine, în plan sintagmatic. **2.** (Lit.) Înlănțuire retorică de anadiploze succesive; epiplocă. — Din fr. **concaténation.**

CONCENTRÁT[2], -Ă adj. (Despre stil, limbaj) Concis.

CONCENTRAȚIONÁR, -Ă, *concentraționari, -e*, adj. (Rar) Privitor la lagărele de concentrare. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **concentrationnaire.**

CONCEPTÍBIL, -Ă, *conceptibili, -e*, adj. (Rar) De conceput. — **Concept** + suf. *-ibil.*

CONCEPTUALÍST, -Ă, *conceptualiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al conceptualismului. [Pr.: *-tu-a-*] — Din fr. **conceptualiste.**

CONCEPTUALIZÁ, *conceptualizez*, vb. I. Tranz. A transpune o teorie în concepte (1). [Pr.: *-tu-a-*] — Din fr. **conceptualiser. — conceptualizáre** s.f.; **conceptualizát, -ă** adj.

CONCEPȚIONÁL, -Ă, *concepționali, -e*, adj. Al concepției, de concepție. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **conceptional.**

CONCERTÁ vb. I. Intranz. (Mai ales despre șefi de state, diplomați etc.) A se consulta, a schimba puncte de vedere pentru a cădea de acord asupra unui proiect comun, pentru a lua o atitudine, o măsură (politică) comună.

CONCERTÍSTIC, -Ă, *concertistici, -ce*, adj. De concert, al concertului. — **Concert** + suf. *-istic.*

CONCESIONÁL, -Ă, *concesionali, -e*, adj. (Jur.) De concesiune, al concesiunii. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **concessionale.**

CONCITADÍN, -Ă, *concitadini, -e*, s.m. și f. Persoană considerată în raport cu alta care locuiește în același oraș cu ea; (rar) conorășean. — Din it. **concitadino.**

CONCLUZIONÁ, *concluzionez*, vb. I. Intranz. **1.** A trage concluzii. **2.** (Fam.) A încheia discuția. [Pr.: *-zi-o-*] — Din **concluzie. — concluzionáre** s.f.; **concluzionát, -ă** adj.

CONCOIDÁL, -Ă, *concoidali, -e*, adj. (Mat.) De concoidă. [Pr.: *-co-i-*] — Din fr. **conchoïde.**

CONCOMITÉNȚĂ, *concomitențe*, s.f. Simultaneitate a două sau mai multe lucruri; coexistență. — Din fr. **concomitance.**

CONCORDATÁR, -Ă, *concordatari, -e*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. (Rar) De concordat. **2.** S.m. și f. (Astăzi ieșit din uz) Comerciant insolvabil care a obținut un concordat (2). — Din fr. **concordataire.**

CONCORDÍST, -Ă, *concordiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Rar) (Persoană) care practică concordismul. — Din fr. **concordiste.**

CONCRESCÉNT, -Ă, *concrescenți, -te*, adj. **1.** (Bot.) Concrescut. *Petale concrescente.* **2.** (Med.; despre organe) Afectat de concrescență; cu concrescență. — Din fr. **concrescent.**

CONCRÉT, -Ă adj. (În sintagma) *Muzică concretă* = muzică realizată pe baza sunetelor concrete (muzicale sau zgomote) prelucrate cu aparatură electronică.

CONCRETITÚDINE s.f. (Rar) Concreteță. — De la **concret.**

CONCRETIZÁT, -Ă, *concretizați, -te*, adj. Care este realizat în mod practic; materializat. — V. **concretiza.**

CONCRETIZATÓR, -OÁRE, *concretizatori, -oare*, adj. (Rar) Care concretizează. — **Concretiza** + suf. *-tor.*

CONCURÉNȚĂ s.f. (Geom.) Proprietate a dreptelor concurente. ◇ *Punct de concurență* = punct de intersecție a dreptelor concurente.

CONDÉNS, *condensuri*, s.n. **1.** Rezultat al condensării vaporilor. **2.** Fenomen de infiltrare a condensului (1) de apă în combinație cu unele specii de ciuperci în pereții locuințelor. — Din **condensare** (der. regr.).

CONDÍL, *condili*, s.m. (Anat.; adesea cu determinări care indică locul de articulare) Proeminență rotundă la extremitatea unor oase. — Din fr. **condyle.**

CONDIȚIONALÍSM s.n. (Fil.) Tendință greșită de a identifica și înlocui cauza cu condițiile în care apar sau există fenomenele. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **conditionnalisme.**

CONDRÍNĂ s.f. (Biol.) Substanță fundamentală a țesutului cartilaginos. — Din fr. **chondrine.**

CONDROBLÁST, *condroblaste*, s.n. (Biol.) Celulă care formează cartilaj. — Din fr. **chondroblaste,** engl. **chondroblast.**

CONDROCÍT, *condrocite*, s.n. (Biol.) Celulă cartilaginoasă matură. — Din engl. **chondrocyte.**

CONDROSARCÓM, *condrosarcoame*, s.n. (Med.) Tumoare malignă a țesutului cartilaginos. — Din fr. **chondrosarcome,** engl. **chondrosarcoma.**

CONECTÍV, -Ă s.n. (Gram.) Cuvînt de relație în propoziție sau în frază.

CONEXIÚNE s.f. (În sintagma) *Conexiune inversă* = feedback.

CONFECȚIONÉR, -Ă, *confecționeri, -e*, s.m. și f. Muncitor care lucrează confecții. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **confectionneur.**

CONFESIONALÍSM s.n. Concepție teologică care consideră obligatorie apartenența la o anumită confesiune. [Pr.: *-si-o-*] — Din germ. **Konfessionalismus,** it. **confessionalismo.**

CONFESÍV, -Ă, *confesivi, -e*, adj. (Livr.) De confesiune. — Din **confesa.**

CONFIÁT, -Ă, *confiați, -te*, adj. (Despre fructe) Conservat prin fierbere în sirop de zahăr și uscare; glasat. [Pr.: *-fi-at*] — Cf. fr. c o n f i t.

CONFIGURÁRE, *configurări*, s.f. Acțiunea de *a se configura* și rezultatul ei. — V. **configura.**

CONFIGURÁT, -Ă, *configurați, -te*, adj. Care a fost întocmit într-un anumit fel; care a luat o anumită formă. — V. **configura.**

CONFIGURATÍV, -Ă, *configurativi, -e*, adj. De configurație; configurațional. — Din fr. **configuratif,** engl. **configurative.**

CONFIGURAȚIONÁL, -Ă, *configurațional, -e*, adj. (Livr.) Configurativ. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **configurational.**

CONFIGURAȚIONÍSM s.n. (Fil.) Gestaltism. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **configurationism.**

CONFIGURAȚIONÍST, -Ă, *configuraționiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al configuraționismului. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **configurationist.**

CONFISCÁBIL, -Ă, *confiscabili, -e*, adj. Care poate fi confiscat. — **Confisca** + suf. *-bil.*

CONFLICTUÁL, -Ă, *conflictuali, -e*, adj. Referitor la conflict, al conflictului. [Pr.: *-tu-al*] — Din fr. **conflictuel.**

CONFRATERNITÁTE, *confraternități*, s.f. (Franțuzism) Confrerie. — Din fr. **confraternité.**

CONFRUNTÁ vb. I. Refl. A fi în situația de a face față unei situații, probleme etc. (deosebit de) dificile.

CONFUZIONÁNT, -Ă, *confuzionanți, -te*, adj. (Rar) Care provoacă confuzie, derutant. [Pr.: *-zi-o-*] — De la **confuzie.**

CONFUZIONÍSM, *confuzionisme*, s.n. (Rar) Tendință de a crea confuzie, dezorientare. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **confusionnisme.**

CONFUZIONÍST, -Ă, *confuzioniști, -ste*, adj., s.m. și f. (Persoană) care creează confuzii. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **confusionniste.**

CÓNGA s.f. **1.** Dans cu ritm sincopat, inspirat din folclorul afro-cubanez. **2.** Tobă de formă lungă, subțiată la extremitatea inferioară, acționată cu degetele și cu podul palmei. — Din fr. **conga.**

CONGELÁNT, -Á, *congelanți, -te,* adj., s.n. (Substanță) care congelează. — **Congela** + suf. *-ant.*

CONGREGAȚIONÁL, -Ă, *congregaționali, -e,* adj. De congregație, al congregației. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **congregational.**

CONIÓZĂ, *conioze,* s.f. (Med.) Boală provocată de pătrunderea și fixarea pulberilor în organism. [Pr.: *-ni-o-*] — Din fr. **coniose.**

CONJUNCTIVÁL, -Ă, *conjunctivali, -e,* adj. (Anat.) De conjunctivă, al conjunctivei. — Din fr. **conjonctival.**

CONJUNCTURÁL, -Ă, *conjuncturali, -e,* adj. De conjunctură, al conjuncturii. — Din fr. **conjoncturel.**

CONJUNCTURALÍSM s.n. Tendință de a utiliza diverse împrejurări favorabile (pentru satisfacerea unor interese). — **Conjunctură** + suf. *-(al)ism.*

CONJUNCTURÍST, -Ă, *conjuncturiști, -ste,* adj. (Rar) De conjunctură. — Din fr. **conjoncturiste.**

CONOÍD, -Ă, *conoizi, -de,* adj., s.n. (Mat.) **1.** Adj. Conoidal. **2.** S.n. Suprafață generată de o dreaptă care se menține paralelă cu un plan dat și se sprijină pe o dreaptă fixă și pe o curbă fixă. [Pr.: *-no-id*] — Din fr. **conoïde.**

CONOIDÁL, -Ă, *conoidali, -e,* adj. (Mat.) De formă conică; conoid (**1**). [Pr.: *-no-i-*] — Din fr. **conoïdal.**

CONORĂȘEÁN, -Ă, *conorășeni, -e,* s.m. și f. (Rar) Concitadin. — **Con**[1]- + **orășean.**

CONOTATÍV, -Ă, *conotativi, -e,* adj. (Despre sensul cuvintelor) Suplimentar față de denotația cuvîntului; care este rezultat din experiența personală, din context; figurat. ◆ (Despre stil) Care este dominat de conotații. — Din fr. **connotatif.**

CONOTÁȚIE, *conotații,* s.f. (Lingv.) Sens suplimentar (față de denotație) al unui cuvînt, adesea figurat, rezultat din experiența personală, din context. ◆ Semnificație. — Din fr. **connotation.**

CONSEMNÁBIL, -Ă, *consemnabili, -e,* adj. De consemnat. — Cf. it. c o n s e g n a b i l e.

CONSILIÉRE, *consilieri,* s.f. (Livr.) Acțiunea de *a consilia* și rezultatul ei; sfătuire. [Pr.: *-li-e-*] — V. **consilia.**

CONSOLIDÁBIL, -Ă, *consolidabili, -e,* adj. Care poate fi consolidat. — Din fr. **consolidable.**

CONSTÁNT, -Ă adj. (În sintagma) *Capital constant* = parte a capitalului investită în mijloacele de producție care nu-și schimbă mărimea valorii în procesul de producție.

CONSTATÁBIL, -Ă, *constatabili, -e,* adj. Ușor de constatat. — Din fr. **constatable.**

CONSTATATÍV, -Ă, *constatativi, -e,* adj. Care constată, care înregistrează ceva ca atare. — Din fr. **constatatif.**

CONSTĂNȚEÁN, -Ă, *constănțeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Constanța. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Constanța. — **Constanța** (n.pr.) + suf. *-ean.*

CONSTĂNȚEÁNCĂ, *constănțence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Constanța. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Constanța. — **Constănțean** + suf. *-că.*

CONSTERNÁNT, -Ă, *consternanți, -te,* adj. Care provoacă consternare. — Din fr. **consternant.**

CONSTRÚCT, *constructe,* s.n. (Livr.) Concept abstract realizat pe baza activității practice intuitive; sistem teoretic ipotetic. — Din engl. **construct.**

CONSTRUCTIVÍST, -Ă, *constructiviști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al constructivismului — Din fr. **constructiviste,** germ. **Konstruktivist.**

CONSTRUÍBIL, -Ă, *construibili, -e,* adj. (Despre terenuri) Pe care se poate construi. — **Construi** + suf. *-bil.*

CONSUMÁT[1]**, -Ă,** *consumați, -te,* adj. (Despre materiale, produse etc.) Care a fost folosit pentru satisfacerea unor trebuințe proprii sau pentru a obține alte produse. ◆ (Despre alimente) Care a fost întrebuințat ca hrană. — V. **consuma**[1].

CONSUMÁT[2]**, -Ă,** *consumați, -te,* adj. (Despre oameni) Care este epuizat, sleit de puteri în urma unei vieți dezorganizate, desfrînate etc. ◆ (Despre fapte) Care s-au petrecut (de mult). — V. **consuma**[2].

CONȘTIENTIZÁ, *conștientizez,* vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni conștient. [Pr.: *-și-en-*] — **Conștient** + suf. *-iza.* — **conștientizáre** s.f.; **conștientizát, -ă** adj.

CONȘTIENTIZÁBIL, -Ă, *conștientizabili, -e,* adj. Care poate fi conștientizat. [Pr.: *-și-en-*] — **Conștientiza** + suf. *-bil.*

CONTACTÁ, *contactez,* vb. I. Tranz. A stabili legătura cu cineva, a lua contact cu cineva. — Din fr. **contacter.**

CONTAGIOZITÁTE, *contagiozități,* s.f. Caracter molipsitor al unei boli. [Pr.: *-gi-o-*] — Din fr. **contagiosité.**

CONTAINERIZÁ, *containerizez,* vb. I. Tranz. A introduce în container. ◆ A introduce folosirea containerelor în transporturi. — **Container** + suf. *-iza* (după engl. *containerize*). — **containerizáre** s.f.; **containerizát, -ă** adj.

CONTAMINÁT, -Ă, *contaminați, -te,* adj. Care a suferit acțiunea de contaminare; molipsit. — V. **contamina.**

CONTEMPLÁ vb. I. Intranz. A medita, a reflecta.

CONTEMPLATIVITÁTE s.f. Caracter contemplativ.

CONTENTÍV, -Á, *contentivi, -e,* adj. (Med.) Care menține poziția corectă a unui organ. — Din fr. **contentif.**

CONTESTATÁR, -Ă, *contestatari, -e,* adj. Care contestă, care face obiecții sau protestează în fața unei situații, față de un sistem social-politic etc. — Din fr. **contestataire.**

CONTEXTUÁL, -Ă, *contextuali, -e,* adj. De context, al contextului. [Pr.: *-tu-al*] — Din fr. **contextuel.**

CONTEXTUALITÁTE s.f. (Rar) Ansamblu de împrejurări, de circumstanțe într-un anumit moment. [Pr.: *-tu-a-*] — **Contextual** + suf. *-itate.*

CONTINÉNT[2]**, -Á,** *continenți, -te,* adj. (Rar) Care trăiește în continență; abstinent, cast. — Din fr. **continent.**

CONTINUATÍV, -Ă, *continuativi, -e,* adj. (Adesea adverbial) (Care se petrece) în mod continuu. [Pr.: *-nu-a-*] — Din fr. **continuatif.**

CONTORIZÁ, *contorizez,* vb. I. Tranz. A număra prin intermediul unor aparate specializate; a înregistra prin contor. — **Contor** + suf. *-iza.* — **contorizáre** s.f.; **contorizát, -ă** adj.

CONTORSIONÍST, *contorsioniști,* s.m. Gimnast de circ cu foarte mare mobilitate. [Pr.: *-si-o-*] — **Contorsiona** + suf. *-ist.*

CONTRAANCHÉTĂ, *contraanchete,* s.f. (Jur.) Repetare a anchetei pentru verificarea ei. [Pr.: *-tra-an-*] — Din fr. **contre-enquête.**

CONTRAARGUMÉNT, *contraargumente,* s.n. Argument care se opune altuia. [Pr.: *-tra-ar-*] — Din fr. **contre-argument.**

CONTRAARGUMENTÁ, *contraargumentez*, vb. I. Tranz. A respinge ceva prin contraargumente. [Pr.: *-tra-ar-*] — Din **contraargument. — contraargumentáre** s.f.

CONTRABĂTĂTÓR, *contrabătătoare*, s.n. Piesă de lucru a batozei, care constituie, împreună cu bătătorul, mecanismul de batere pentru treierat. — **Contra-** [1] **+ bătător.**

CONTRACÎMP, *contracîmpuri*, s.n. (Cin.) Filmare efectuată dintr-un unghi opus celui precedent și simetric cu acesta. — După fr. **contre-champ.**

CONTRACTÁT, -Ă, *contractați, -te*, adj. Strîns, zgîrcit (**II 2**). — V. **contracta.**

CONTRACTÍL, -Ă, *contractili, -e*, adj. (Med.) Contractabil. — Din fr. **contractile.**

CONTRACTILITÁTE, *contractilități*, s.f. (Med.) Contractibilitate. — Din fr. **contractilité.**

CONTRACTUALÍSM s.n. Doctrină socială, politică și juridică, apărută în secolul al XVII-lea, fundată pe principiul contractului social; teoria contractualistă. [Pr.: *-tu-a-*] — **Contractual** + suf. *-ism.*

CONTRACTUALÍST, -Ă, *contractualiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al contractualismului. ◇ *Teoria contractualistă* = contractualism. [Pr.: *-tu-a-*] — De la **contractualism,** cu schimbarea sufixului.

CONTRADÍG, *contradiguri*, s.n. Dig de consolidare a digului principal. — Din fr. **contre-digue.**

CONTRAEXTÉNSIE, *contraextensii*, s.f. (Med.) Aplicare a unei forțe egale, dar opuse forței extensiei asupra membrelor sau a unor părți ale corpului. [Pr.: *-tra-ex-*] — Din fr. **contre-extension.**

CONTRAGABIÉR, *contragabieri*, s.m. (Mar.) A treia velă pătrată începînd de jos a unui gabier. [Pr.: *-bi-er*] — Din fr. **contre-gabier.**

CONTRAINFORMÁȚIE, *contrainformații*, s.f. Serviciu de stat însărcinat cu urmărirea și combaterea spionajului; contraspionaj (**2**). [Pr.: *-tra-in-*] — **Contra-** [1] **+ informații.**

CONTRAINTEROGATÓRIU, *contrainterogatorii*, **s.n.** (Jur.) Interogatoriu luat pentru a verifica un interogatoriu anterior. [Pr.: *-tra-in-*] — Din fr. **contre-interrogatoire.**

CONTRAMĂSÚRĂ, *contramăsuri*, s.f. Măsură luată pentru a contracara efectele altei măsuri. — **Contra** [1]**- + măsură.**

CONTRAOFÉRTĂ, *contraoferte*, s.f. Ofertă (**1**) diferită sau opusă altei oferte. [Pr.: *-tra-o-*] — **Contra** [1]**- + ofertă** (după fr. *contre-offre*).

CONTRAPLÁN, *contraplanuri*, s.n. (Cin.) Procedeu de montaj constînd în alternarea cadrelor filmate cu aparatul așezat în unghiuri de filmare opuse. — Din fr. **contre-plan.**

CONTRAPLONJÉU, *contraplonjeuri*, s.n. (Cin.) Filmare dirijată de jos în sus, care dă impresia de forță, de înălțare. — Din fr. **contre-plongée.**

CONTRAPRESIÚNE, *contrapresiuni*, s.f. Presiune care se opune acțiunii normale a aburului asupra pistonului unei mașini. [Pr.: *-si-u-*] — **Contra** [1]**- + presiune.**

CONTRAPUNCTÁ, *contrapunctez*, vb. I. **1.** Intranz. (Muz.; rar) A folosi tehnica contrapunctului. **2.** Tranz. Fig. A construi pe mai multe planuri paralele individualizate situații, imagini corespondente etc. — Din **contrapunct. — contrapunctáre** s.f.; **contrapunctát, -ă** adj.

CONTRAPÚNCTIC, -Ă, *contrapunctici, -ce*, adj. Care este scris după regulile contrapunctului. — **Contrapunct** + suf. *-ic.*

CONTRAPÚNE, *contrapún*, vb. III. Tranz. (Rar) A opune. — **Contra** [1]**- + pune. — contrapúnere** s.f.; **contrapús, -ă** adj.

CONTRÁR prep. Contra, împotriva cuiva sau a ceva.

CONTRARIÁNT, -Ă, *contrarianți, -te*, adj. Care contrariază. [Pr.: *-ri-ant*] — **Contraria** + suf. *-ant.*

CONTRASEMNATÁR, -Ă, *contrasemnatari, -e*, s.m. și f. Persoană care contrasemnează. — **Contra** [1]**- + semnatar** (după fr. *contresignataire*).

CONTRASERVÍ, *contraservesc*, vb. IV. Tranz. (Rar) A deservi [1]. — **Contra** [1]**- + servi.**

CONTRASERVÍCIU, *contraservicii*, s.n. **1.** Serviciu făcut în schimbul altui serviciu. **2.** (Rar) Deserviciu. — **Contra** [1]**- + serviciu.**

CONTRASTÍV, -Ă adj. **1.** (Lingv.; în sintagmele) *Analiză contrastivă* = metodă de cercetare a fenomenelor lingvistice pe baza analizei diferențelor existente între sistemele a două limbi sau între două stadii evolutive ale aceleiași limbi. *Gramatică contrastivă* = gramatică bazată pe analiza contrastivă. **2.** De gramatică contrastivă (**1**).

CONTRATIPÁR, *contratipare*, s.n. (Poligr.) Text tipărit pe versoul unei pagini tipărite. — **Contra** [1]**- + tipar.**

CONTRATIPÁRE, *contratipări*, s.f. (Cin.) Obținere de contratipuri. — De la **contratip.**

CONTRATRÉAPTĂ, *contratrepte*, s.f. (Constr.) Suprafață verticală care formează partea din față a unei trepte (**1**). — **Contra** [1]**- + treaptă.**

CONTRATÚRĂ, *contrature*, s.f. Tură [1] inversă. — **Contra** [1]**- + tură.**

COTRAVENȚIONÁL, -Ă, *contravenționali, -e* adj. De contravenție, privitor la contravenție. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **contraventionnel.**

CONTROLÁRE, *controlări*, s.f. Acțiunea de *a (se) controla.* — V. **controla.**

CONTROLÁT, -Ă, *controlați, -te*, adj. Care se află sub control. — V. **controla.**

CONTRÓLER, *controlere*, s.n. (Inform.) Circuit complex și logica aferentă operării în condiții optime a unui echipament periferic. [Scris și: *controller*] — Din engl. **controller.**

CONTROVERSÁBIL, -Ă, *controversabili, -e*, adj. Care poate fi controversat. — Din fr. **controversable.**

CONTURÁNȚĂ s.f. (Tel.) Mărime ce caracterizează calitatea reproducerii contururilor într-o imagine de televiziune. — De la **contura.**

CONTURBÁRE, *conturbări*, s.f. Acțiunea de *a conturba* și rezultatul ei. — V. **conturba.**

CONTURNÁRE, *conturnări*, s.f. Descărcarea electrică ce se produce în stratul gazos care înconjoară un izolator electric. — V. **conturna.**

CONȚINUTÍSM s.n. **1.** Teorie estetică ce acordă mare importanță conținutului operei de artă. **2.** Preponderență a conținutului într-o operă de artă față de mijloacele formale. — **Conținut** + suf. *-ism.*

CONȚINUTÍST, -Ă, *conținutiști, -ste*, adj. (Rar) De conținutism. — **Conținut** + suf. *-ist.*

CONȚINUTÍSTIC, -Ă, *conținutistici, -ce*, adj. (Rar) De conținut. — **Conținutist** + suf. *-ic.*

CONVECTÍV, -Ă, *convectivi, -e*, adj. (Fiz.) De convecție, al convecției; produs prin convecție. — Din germ. **konvektiv.**

CONVENȚIONALITÁTE s.f. Convenționalism. [Pr.: *-ți-o-*] — **Convențional** + suf. *-itate.*

CONVENȚIONALIZÁT, -Ă, *convenționalizați, -te*, adj. (Rar) Care a devenit convențional. [Pr.: *-ți-o-*] — De la **convențional.**

CONVERSAȚIONÁL, -Ă, *conversaționali, -e*, adj. De conversație; (rar) conversativ. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **conversationnel.**

CONVOCÁBIL, -Ă, *convocabili, -e*, adj. Care poate fi convocat. — Din fr. **convocable.**

CONVOCATÓR, -OÁRE, *convocatori, -oare,* adj., s.n. **1.** Adj. Care convoacă. **2.** S.n. Listă cu cei convocaţi la o acţiune şi semnăturile lor. — **Convoca** + suf. *-tor.*

CONVULSIOTERAPÍE, *convulsioterapii,* s.f. (Med.) Metodă terapeutică de şoc constînd în provocarea intenţionată a convulsiilor. [Pr.: *-si-o-*] — **Convulsie** + **terapie.**

COOCUPÁNT, -Ă, *coocupanţi, -te,* s.m. şi f. Persoană care ocupă un loc, împreună cu altcineva. [Pr.: *co-o-*] — Din fr. **cooccupant.**

COOL s.n. Manieră reţinută, interiorizată de interpretare în jazul modern. [Pr.: *cul*] — Cuv. engl.

COOPERATÍSM s.n. Sistem economic care atribuie un rol important cooperaţiei. ◆ Curent în economie care preconizează înlocuirea pe cale paşnică a capitalismului cu un nou regim social-economic, prin generalizarea treptată a cooperaţiei de consum; (rar) cooperativism [Pr.: *co-o-*] — Din fr. **coopératisme.**

COOPERATÍV, -Ă, *cooperativi, -e,* adj. Care cooperează; binevoitor. [Pr.: *co-o-*] — Din fr. **coopératif.**

COOPERATIVÍSM s.n. (Rar) Cooperatism. [Pr.: *co-o-*] — **Cooperativ** + suf. *-ism.*

COOPERATIVÍST, -Ă, *cooperativişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al cooperativismului. [Pr.: *co-o-*] — De la **cooperativism,** cu schimbarea sufixului.

COOPERÍT s.n. Sulfură naturală de platină. [Pr.: *co-o-*] — Din engl. **cooperite.**

COORDONÁTĂ s.f. (Fig.) Dată (**II**). *Coordonatele planului de muncă.* ◆ (La pl.; în sintagma) *Coordonate ecliptice* = latitudinea şi longitudinea aştrilor pe sfera cerească, raportate la ecliptică.

COPEPÓD, *copepode,* s.n. (La pl.) Subclasă de crustacee mici care formează planctonul din apele dulci sau marine; (şi la sg.) crustaceu din această subclasă. — Din fr. **copépodes.**

COPIATÍVĂ, *copiative,* adj. (În sintagma) *Hîrtie copiativă* = plombagină. [Pr.: *-pi-a-*] — Din it. **copiativo.**

COPILÓT, *copiloţi,* s.m. Pilot secund. — Din fr. **copilote.**

COPOLIMÉR, *copolimeri,* s.m. (Chim.) Polimer mixt, rezultat din unirea moleculelor a doi compuşi diferiţi. — Din fr. **copolymère.**

COPROFAGÍE, *coprofagii,* s.f. **1.** (Med.) Ingerare a materiilor fecale de către bolnavii psihici în stadiu grav; scatofagie. **2.** Însuşire a insectelor de a fi coprofage. — Din fr. **coprophagie.**

COPROFÍL, -Ă, *coprofili, -e,* adj. (Despre insecte) Care trăieşte pe excremente. — Din fr. **coprophile.**

COPROFILÍE, *coprofilii,* s.f. (Med.) Stare morbidă în care bolnavul se complace în murdărie de excremente. — Din fr. **coprophilie.**

COPROLALÍE, *coprolalii,* s.f. (Med.) Scatologie. — Din fr. **coprolalie.**

COPROSCOPÍE, *coproscopii,* s.f. (Med.) Examen (microscopic) al materiilor fecale. — Din fr. **coproscopie.**

COPYRIGHT s.n. Drept rezervat numai autorului sau editorului de a reproduce şi de a vinde operele literare, artistice şi ştiinţifice în alte ţări; drepturi legale de autor. [Pr.: *cópirait*] — Cuv. engl.

CORACOÍD, -Ă, *coracoizi, -de,* adj. (Şi substantivat, f.) (Formaţie anatomică) care se aseamănă cu un cioc de corb. ◇ *Apofiză coracoidă* = apofiză a omoplatului. [Pr.: *-co-id*] — Din fr. **coracoïde.**

CORALÍU, -ÍE, *coralii,* adj. (Adesea substantivat, n.) Corai. — **Coral** + suf. *-iu.*

CORDÁT [2], *cordate,* s.n. (La pl.) Încrengătură de animale cu corpul susţinut de o coardă dorsală sau de coloana vertebrală; (şi la sg.) animal din această încrengătură. — De la **coardă** (după fr. *cordés*).

CORDÍTĂ, *cordite,* s.f. (Med.; în sintagma) *Cordită trofică* = afecţiune a coardelor vocale care determină o disfonie manifestată prin scăderea potenţialului de efort vocal. — Din fr. **chordite.**

COREALITÁTE s.f. Concept estetic şi filozofic care implică, în general, ideea simultaneităţii a două moduri de existenţă. [Pr.: *-re-a-*] — **Co-** + **realitate.**

CORECLAMÁNT, -Ă, *coreclamanţi, -te,* s.m. şi f. Persoană care face o reclamaţie împreună cu altcineva. — **Co-** + **reclamant.**

CORECTÚRĂ s.f. Fiecare dintre modificările operate pe un text corectat.

COREDÁCTOR, *coredactori,* s.m. Persoană care este redactor împreună cu alţii la aceeaşi lucrare. — **Co-** + **redactor.**

COREGÉNŢĂ, *coregenţe,* s.f. Funcţie, demnitate de coregent; perioadă cît durează această funcţie. — Din fr. **corégence.**

COREGRAFIÁ, *coregrafiez,* vb. I. Tranz. (Rar) A crea, aranja şi regiza dansuri, balete. ◆ A face coregrafia unui spectacol. [Pr.: *-fi-a*] — De la **coregraf.**

CORÉIC, -Ă s.m. şi f. (Med.) Bolnav de coree.

CORELATIVITÁTE s.f. Caracter corelativ. — Cf. it. correlatività.

CORELAŢIONÁL, -Ă, *corelaţionali, -e,* adj. Care este bazat pe corelaţii. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din **corelaţie.**

COREPETÍŢIE, *corepetiţii,* s.f. Repetiţie făcută cu corepetitorul. — Din germ. **Korrepetition.**

CORIÁL, -Ă, *coriali, -e,* adj. (Biol.) Care ţine de corion, al corionului. [Pr.: *-ri-al*] — Din fr. **corial.**

CORIÁMBIC, -Ă, *coriambici, -ce,* adj. (Despre prozodie) Care este obţinut din coriambi. [Pr.: *-ri-am-*] — **Coriamb** + suf. *-ic.*

CORMOFÍTĂ, *cormofite,* s.f. (La pl.) Grup de plante evoluate care au corm; (şi la sg.) plantă din acest grup. ◇ (Adjectival) *Plantă cormofită.* — Din fr. **cormophytes.**

CORNEÁN, -Ă, *corneeni, -e,* adj. (Anat.) De cornee, al corneei. [Pr.: *-ne-an*] — Din fr. **cornéen.**

CORNÉT [3], *cornete,* s.n. Loc unde cresc corni [2]. — **Corn** [2] + suf. *-et.*

CORNEŢÉL [1], *cornetele,* s.n. Diminutiv al lui *cornet* [1]. — **Cornet** [1] + suf. *-el.*

CORNEŢÉL [2], *cornetele,* s.n. Diminutiv al lui *cornet* [3]. — **Cornet** [3] + suf. *-el.*

COROÁNĂ s.f. (Muz.) Semn pus deasupra unei note sau a unei pauze pentru a le prelungi valoarea; fermata.

CORODÁNT, -Ă, *corodanţi, -te,* adj., s.m. (Substanţă) care produce corodare; corosiv. — Din fr. **corrodant.**

COROIDIÁN, -Ă, *coroidieni, -e,* adj. (Anat.) De coroidă, al coroidei. [Pr.: *-ro-i-di-an*] — Din fr. **choroïdien.**

COROLÁR [2], **-Ă,** *corolari, -e,* adj. (Bot.) Al corolei. — Din fr. **corollaire.**

CORONAMÉNT s.n. Coroană (**5**).

CORP s.n. (În sintagmele) **1.** *Corp de iluminat* = dispozitiv în care se pot monta una sau mai multe lămpi de iluminat, permiţînd, la nevoie, reorientarea fluxului luminos; luminar. **2.** *Corp de balet* = ansamblu de balet.

CORRIGENDA s.f. (Livr.) Erată. [Pr.: *-gén-*] — Cuv. lat.

CORSO s.n. Stradă din centrul unui oraş care serveşte ca loc de promenadă [Pr.: *cór-*] — Cuv. it.

CORTICOÍD, *corticoizi,* s.m. (Biol.) Hormon secretat de corticosuprarenală; corticosteroid. [Pr.: *-co-id*] — Din fr. **corticoïde.**

CORTICOSTEROÍD, *corticosteroizi*, s.m. (Biol.) Corticoid. [Pr.: *-ro-id*] — Din fr. **corticostéroïde.**

CORTICOTOMÍE, *corticotomii*, s.f. (Med.) Incizie a scoarței cerebrale. — Din fr. **corticotomie.**

COSCENARÍST, -Ă, *coscenariști, -ste*, s.m. și f. Coautor de scenariu. — **Co-** + **scenarist.**

COSCENÁRIU, *coscenarii*, s.m. Scenariu făcut de mai mulți autori. — **Co-** + **scenariu.**

COSEMNÁ, *cosemnez*, vb. I. Tranz. A semna împreună cu altcineva un act, o lucrare etc. — **Co-** + **semna.** — **cosemnăre** s.f.

COSEMNATÁR, -Ă, *cosemnatari, -e*, s.m. și f. Persoană care cosemnează. — **Co-** + **semnatar** (după fr. *cosignataire*).

COSÍRE, *cosiri*, s.f. Acțiunea de *a cosi* și rezultatul ei. — V. **cosi.**

COSITORÍT [1], *cosituri*, s.n. Faptul de *a cositori.* — V. **cositori.**

COSMETOLÓG, -Ă, *cosmetologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în cosmetologie. — Din **cosmetologie** (der. regr.).

CÓSMIC, -Ă adj. (În sintagma) *Radiație cosmică* = radiație corpusculară și electromagnetică provenind din cosmos.

COSMOFIZIOLOGÍE s.f. Studiu al acțiunii factorilor cosmici asupra fiziologiei organismelor vii. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **cosmophysiologie.**

COSMOPATOLÓGIC, -Ă, *cosmopatologici, -ce*, adj. De cosmopatologie. — Din fr. **cosmopathologique.**

COSMOPATOLOGÍE s.f. Studiu al acțiunii nocive a factorilor cosmici asupra organismelor vii. — Din fr. **cosmopathologie.**

COSMOTRÓN, *cosmotroane*, s.n. (Fiz.) Sincrofazotron. — Din fr. **cosmotron.**

COȘGHÉTER, *coșgheteri*, s.m. Jucător de baschet care înscrie cele mai multe coșuri (**3**) într-o etapă, într-un campionat. — Din **coș** (după *golgheter*).

COȘMARÉSC, -ÉȘCĂ, *coșmarești*, adj. (Livr.) De coșmar. — Din fr. **cauchemardesque.**

COȘTOROÁBĂ, *coștoroabe*, s.f. (Reg.) Cocioabă. — Contaminare între **coștereață** și **cocioabă.**

COTIDÁLĂ, *cotidale*, adj. (Geogr.; în sintagma) *Linie cotidală* = curbă care unește punctele de pe suprafața mărilor și oceanelor în care mareele au loc la aceeași oră. — Din engl. **cotidal.**

COTILOSAURIÁN, *cotilosaurieni*, s.m. (La pl.) Ordin de reptile fosile înrudite cu stegocefalii; (și la sg.) animal din acest ordin. [Pr.: *-sa-u-ri-an*] — Din germ. **Kotilosaurier.**

COTÍRE, *cotiri*, s.f. Acțiunea de *a coti.* — V. **coti.**

COTIZÁNT, -Ă, *cotizanți, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care cotizează (**1**). — Din fr. **cotisant.**

COTIZATÓR, -OÁRE, *cotizatoare*, s.n., *cotizatori, -oare*, s.m. și f. **1.** S.n. Foaie, registru etc. în care se înscriu cotizațiile. **2.** S.m. și f. Cotizant. — **Cotiza** + suf. *-tor.*

COTÓR s.n. Cocean (**3**).

COTROBĂÍT, *cotrobăituri*, s.n. Cotrobăială. [Pr.: *-bă-it*] — V. **cotrobăi.**

COUNTRY adj. (În sintagma) *Muzică country* = muzică din folclorul american, devenită stil în muzica ușoară contemporană. [Pr.: *cántri*] — Cuv. am.

COVALÉNT, -Ă, *covalenți, -te*, adj. (Despre elemente chimice) Care prezintă covalență. — Din germ. **kovalent.**

COVARIÁNȚĂ, *covarianțe*, s.f. Covariație. [Pr.: *-ri-an-*] — Din engl. **co-variance.**

COVARIÁȚIE, *covariații*, s.f. Variație simultană, reciproc condiționată; covarianță. [Pr.: *-ri-a-*] — Din engl. **co-variation.**

COVĂSNEÁN, -Ă, *covăsneni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Covasna. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Covasna. — **Covasna** (n. pr.) + suf. *-ean.*

COVĂSNEÁNCĂ, *covăsnence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Covasna. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Covasna. — **Covăsnean** + suf. *-că.*

COXARTRÓZĂ, *coxartroze*, s.f. (Med.) Artroză coxofemurală (degenerativă). — Din fr. **coxarthrose.**

COXÍTĂ, *coxite*, s.f. (Med.) Infecție a osului coxal; *spec.* coxalgie (**1**). — Din fr. **coxite.**

COXOFEMURÁL, -Ă, *coxofemurali, -e*, adj. (Anat.; despre articulații) Care face legătura între femur și șold. — Din fr. **coxo-fémoral.**

COXOPATÍE, *coxopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile șoldului. — Din fr. **coxopathie.**

CRAIOVEÁN, -Ă, *craioveni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m Persoană născută și crescută în municipiul Craiova **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Craiova. — **Craiova** (n. pr.) + suf. *-ean.*

CRAIOVEÁNCĂ, *craiovence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Craiova. ◆ Locuitoare din municipiul Craiova. — **Craiovean** + suf. *-că.*

CRÁMPĂ s.f. (Med.; în sintagma) *Crampa scriitorului* = crampă a musculaturii antebrațului și a mîinii care intervine în timpul scrierii; grafospasm.

CRAMPONÁJ, *cramponaje*, s.n. Utilizare a crampoanelor (**2**); fixare cu crampoanele (**2**) — Din fr. **cramponnage.**

CRANIÁT, *craniate*, s.n. (La pl.) Subîncrengătură de animale vertebrate care au craniu; (și la sg.) animal din această subîncrengătură. [Pr.: *-ni-at*] — Din engl. **craniata.**

CRANIOLÓG, -Ă, *craniologi, -ge*, s.m. și f. (Med.) Specialist în craniologie. [Pr.: *-ni-o-*] — Din fr. **crâniologue.**

CRANIOLÓGIC, -Ă, *craniologici, -ce*, adj. (Med.) De craniologie, al craniologiei. [Pr.: *-ni-o-*] — Din fr. **crâniologique.**

CRANIOMÉTRIC, -Ă, *craniometrici, -ce*, adj. (Med.) De craniometrie, al craniometriei. [Pr.: *-ni-o-*] — Din fr. **crâniométrique.**

CRATERIFÓRM, -Ă, *crateriformi, -e*, adj. (Livr.) Care are forma craterului unui vulcan. — Din fr. **cratériforme.**

CRAULÍST, -Ă, *crauliști, -ste*, s.m. și f. Sportiv care înoată în stil craul. — **Craul** + suf. *-ist.*

CRĂIELÍCI, *crăielici*, s.m. (Bot.; reg.) Verigel *(Orobanche caryophyllacea).* [Pr.: *cră-ie-*] — Din scr. **krajlić** „crăișor".

CREÁSTĂ s.f. (Anat.) Proeminență osoasă.

CREATINEMÍE, *creatinemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a creatinei în sînge; cantitate de creatină prezentă în sînge. [Pr.: *cre-a-*] — Din fr. **créatinémie.**

CREATINURÍE, *creatinurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a creatinei în urină; cantitate de creatină prezentă în urină. [Pr.: *cre-a-*] — Din fr. **créatinurie.**

CREATÍV, -Ă, *creativi, -e*, adj. (Livr.) Creator (**1**). [Pr.: *cre-a-*] — Din fr. **créatif.**

CREATIVITÁTE, *creativități*, s.f. Însușirea de a fi creator; putere creatoare. [Pr.: *cre-a-*] — Din fr. **créativité.**

CREAȚIONÍST, -Ă, *creaționiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al creaționismului. [Pr.: *cre-a-ți-o-*] — Din fr. **créationiste.**

CREDÉNȚ, *credențuri*, s.n. (Reg.) Bufet. — Din germ. **Kredenz.**

CREIÓN s.n. (În sintagma) *Creion luminos* = dispozitiv electronic folosit pentru introducerea datelor și informațiilor în minicalculatoare.

CREIONÁRE, *creionări*, s.f. Acțiunea de *a creiona*. [Pr.: *cre-io-*] — V. **creiona.**

CREMÓS, -OÁSĂ, *cremoși, -oase*, adj. Cu aspect de cremă, ca o cremă. — **Cremă** + suf. *-os*.

CRÉMȘNIT, *cremșnituri*, s.n. Prăjitură preparată din foi de aluat coapte între care se pune cremă de vanilie. — Din germ. **Kremschnitte.**

CRENELÁRE, *crenelări*, s.f. Acțiunea de *a crenela*. — V. **crenela.**

CRENOBIOLOGÍE s.f. Ramură a limnologiei care studiază organismele vii din izvoare (minerale). [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **crénobiologie.**

CRENOLOGÍE s.f. Studiu al apelor minerale terapeutice. — Din fr. **crénologie.**

CRENOTERAPEÚT, *crenoterapeuți*, s.m. Medic specialist în crenoterapie. [Pr.: *-pe-ut*] — Din fr. **crénothérapeute.**

CREOZOTÁ, *creozotez*, vb. I. Tranz. A impregna lemnul cu creozot pentru a-i mări rezistența. [Pr.: *cre-o-*] — Din fr. **créosoter.** — **creozotáre** s.f.; **creozotát, -ă** adj.

CREPDEȘÍN s.n. (Text.) Crep (**2**). [Var.: **crepdeșínă** s.f.] — Din fr. **crêpe de Chine.**

CREPDEȘÍNĂ s.f. v. **crepdeșin.**

CRESTÁT [2], -Ă adj. (Despre țărmuri) Cu părți care înaintează în apă, neregulat.

CRESTĂȚEÁ, *crestățele*, s.f. (Bot.) **1.** Tîlhărea *(Lactuca sagittata)*. **2.** Salata-iepurelui *(Prenanthes purpurea)*. — **Crestat** + suf. *-ea*.

CRIÁNT, -Ă, *crianți, -te*, adj. (Franțuzism) Țipător (**1**). *Culori criante*. [Pr.: *cri-ant*] — Din fr. **criant.**

CRIERGÍE s.f. (Geol.) Acțiune a înghețului asupra solului și rocilor de suprafață. [Pr.: *cri-er-*] — Din fr. **cryergie.**

CRIMINOGÉN, -Ă, *criminogeni, -e*, adj. (Rar) Care generează o crimă sau favorizează producerea ei. — Din fr. **criminogène.**

CRIMINOLÓG, -Ă, *criminologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în criminologie. — Din fr. **criminologue.**

CRIMINOLÓGIC, -Ă, *criminologici, -ce*, adj. De criminologie, al criminologiei. — Din **criminologie.**

CRIOBIOLOGÍE s.f. Disciplină care studiază efectele temperaturilor joase asupra organismelor vii. [Pr.: *cri-o-bi-o-*] — Din engl. **cryobiology.**

CRIOGÉNIC, -Ă, *criogenici, -ce*, adj. **1.** De criogenie, al criogeniei. **2.** (Despre substanțe) Care produce scăderea temperaturii. [Pr.: *cri-o-*] — Din fr. **cryogénique.**

CRIOFÍTĂ, *criofite*, s.f. (La pl.) Grup de plante format din alge, mușchi, ciuperci și bacterii adaptate la temperaturi joase; (și la sg.) plantă din acest grup. [Pr.: *cri-o-*] — Din fr. **cryophites.**

CRIÓNICĂ s.f. (Fiz.) Criologie. [Pr.: *cri-o-*] — Din engl. **cryonics.**

CRIOȘÓC, *crioșocuri*, s.n. (Med.) Șoc (**2**) la frig. [Pr.: *cri-o-*] — **Crio**[terapie] + **șoc.**

CRIPTOGÁMIC, -Ă, *criptogamici, -ce*, adj. (Bot.) De criptogamă. — Din fr. **cryptogamique.**

CRISTÁL s.n. (În sintagma) *Cristale lichide* = substanțe mezomorfe folosite la realizarea unor dispozitive optoelectronice de afișare.

CRISTALÍN, -Ă adj. **1.** (Despre roci, munți etc.) Care este format din șisturi cristaline. **2.** Care se prezintă sub formă de cristale (**2**).

CRISTALINITÁTE s.f. (Geol.) Grad de cristalizare a unei roci eruptive. — **Cristalin** + suf. *-itate*.

CRISTALIZÁBIL, -Ă, *cristalizabili, -e*, adj. Care se cristalizează. — Din fr. **cristallisable.**

CRISTALIZÁT, -Ă, *cristalizați, -te*, adj. Care se prezintă sub formă de cristale (**2**). — V. **cristaliza.**

CRISTALIZATÓR, *cristalizatoare*, s.n. Vas de laborator pentru cristalizarea soluțiilor; cristalizor. — **Cristaliza** + suf. *-tor*.

CROMATÍDĂ, *cromatide*, s.f. (Biol.) Porțiune rezultată din despicarea longitudinală a unui cromozom înaintea mitozei. — Din engl. **chromatid.**

CROMÍSM s.n. (Med.) Intoxicație cu crom. — **Crom** + suf. *-ism*.

CROMIZÁ, *cromizez*, vb. I. Tranz. A supune operației de cromizare. — Din fr. **chromiser.** — **cromizáre** s.f.; **cromizát, -ă** adj.

CROMOZOMIÁL, -Ă, *cromozomiali, -e*, adj. (Biol.) De cromozom, al cromozomului. [Pr.: *-mi-al*] — După engl. **chromosomal.**

CRONICHÉTĂ, *cronichete*, s.f. (Franțuzism) Minicronică. — Din fr. **chroniquette.**

CRONICIZÁ, pers. 3 *cronicizează*, vb. I. Refl. (Despre boli) A deveni cronic. — **Cronic** + suf. *-iza*. — **cronicizáre** s.f.; **cronicizát, -ă** adj.

CRONOGRÁMĂ s.f. Reprezentare grafică a variațiilor unui parametru în funcție de timp; historiogramă.

CRUTÓN, *crutoane*, s.n. Bucată mică de pîine prăjită (în grăsime) care se servește în supă. — Din fr. **croûton.**

CRUZEÍRO s.m. Unitate monetară de bază în Brazilia [Pr.: *-ze-i-*] — Din port. **cruzeiro.**

CUADROFÓNIC, -Ă, *cuadrofonici, -ce*, adj. De cuadrofonie. [Scris și: *quadrofonic*] — Din fr. **quadrophonique.**

CUADROFONÍE s.f. Tehnică de captare și redare a sunetului pe patru canale, care oferă posibilitatea unei percepții în relief; tetrafonie. [Scris și: *quadrofonie*] — Din fr. **quadrophonie.**

CUADRUPLÉX s.n. v. **cvadruplex.**

CUCĂÍ vb. IV. Intranz. (Reg.) A moțăi. Cf. magh. k u k k a d o z.

CUIBĂRÍRE, *cuibăriri*, s.f. Acțiunea de *a (se) cuibări* și rezultatul ei. — V. **cuibări.**

CUIBĂRÍT [1] s.n. Faptul de *a (se) cuibări*; perioadă cînd (se) cuibăresc păsările. — V. **cuibări.**

CUIBĂRÍT [2], **-Ă,** *cuibăriți, -te*, adj. (Despre păsări) Care și-a făcut cuib (**1**) undeva; care și-a făcut loc în cuibar. ◆ Fig. (Despre oameni și animale) Care s-a așezat cît mai bine într-un loc; care s-a ghemuit într-un loc. ◆ Fig. Care s-a aciuit, s-a pripășit undeva, pe lîngă cineva. — V. **cuibări.**

CUIRASÁRE, *cuirasări*, s.f. Acțiunea de *a cuirasa*. — V. **cuirasa.**

CUIRASÁT, -Ă, *cuirasați, -te*, adj. (Despre nave de război) Protejat de o cuirasă și înarmat cu artilerie grea.

CULÁNȚĂ s.f. Însușirea de a fi culant; atitudine, comportare culantă. — Cf. germ. K u l a n z.

CULBUTÁ, *culbutez*, vb. I. Tranz. A descărca vagonetul prin răsturnare cu ajutorul culbutorului. — Din fr. **culbuter.** — **culbutáre** s.f.

CULCÁT [2], **-Ă,** *culcați, -te*, adj. Așezat în poziție orizontală. — V. **culca.**

CULEGĂTOÁRE s.f. Mașină de cules.

CULÉS [2], **-EÁSĂ,** *culeși, -se*, adj. (Despre plante, fructe, flori etc.) Care este luat, desprins din locul unde crește; recoltat. — V. **culege.**

CULOÁR s.n. Spațiu delimitat pe o șosea pentru un anumit tip de circulație.

CULOÁRE s.f. (În sintagmele) *Culoare caldă* = culoare aflată în prima jumătate a domeniului radiațiilor luminoase (spre infraroșu). *Culoare rece* = culoare aflată în cea de a doua jumătate a domeniului radiațiilor luminoase (spre ultraviolet). *Culoare fundamentală* = fiecare dintre culorile (roșu, galben și albastru)

care nu pot fi obținute prin amestecul altor culori, dar care amestecate între ele dau toate celelalte nuanțe și culori.

CULPABILIZÁ, *culpabilizez*, vb. I. Tranz. A face pe cineva să se simtă vinovat. — Din fr. **culpabiliser.** — **culpabilizáre** s.f.

CULT [2], -Ă adj. **1.** (Despre manifestări ale oamenilor) De care dă dovadă omul cult (**1**); care are caracter savant, cărturăresc. **2.** (În opoziție cu popular; despre muzică, poezie, literatură etc.) Creat de un autor instruit.

CÚLTIC, -Ă, *cultici, -ce*, adj. (Rar) De cult [1]. — **Cult** [1] + suf. *-ic.*

CULTÍST, -Ă, *cultiști, -ste*, adj. Care adoptă cultismul; de cultism. — Din fr. **cultiste.**

CULTURÍST, -Ă, *culturiști, -ste*, s.m. și f. Persoană care practică culturismul. — Din fr. **culturiste,** engl. **culturist.**

CULTUROLÓG, -Ă, *culturologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în culturologie. — Din **culturologie** (der. regr.).

CULTUROLOGÍE s.f. Știință generală despre cultură și civilizație. — Din engl. **culturology.**

CUPLĂTÓR, *cuplători*, s.m. Lucrător miner însărcinat cu cuplarea vagonetelor. — **Cupla** + suf. *-tor.*

CUPLÓR, *cuploare*, s.n. (Elt.; în sintagma) *Cuplor optic* = dispozitiv format dintr-un emițător și un receptor de lumină izolate electric, folosit pentru transmisia unor semnale prin intermediul luminii; optoizolator, optocuplor. — Din engl. **coupler.**

CUPRÍNS [1] s.n. Sumar (**II 2**).

CUPRÓS, -OÁSĂ, *cuproși, -oase*, adj. (Chim.) Cu cupru (monovalent). — **Cupru** + suf. *-os.*

CURENTÁRE, *curentări*, s.f. Acțiunea de *a (se) curenta* și efectul ei. — V. **curenta.**

CURENTÁT, -Ă, *curentați, -te*, adj. (Despre ființe) Care a suferit un șoc (ușor) atingînd un conductor electric. — V. **curenta.**

CURENTMÉTRU s.n. v. **curentometru.**

CURENTOMÉTRU, *curentometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea intensității curenților apei. [Var.: **curentmétru** s.n.] — Din fr. **courantomètre.**

CURIERÁT, *curierate*, s.n. Activitate a curierului. [Pr.: *-ri-e-*] — **Curier** + suf. *-at.*

CURVÁR, *curvari*, s.m. (Pop.) Bărbat care duce o viață desfrînată; adulterin. — **Curvă** + suf. *-ar.* Cf. v. sl. **kurŭvarĭ.**

CÚRVĂ, *curve*, s.f. **1.** (Pop.) Femeie care duce o viață desfrînată. ◆ Prostituată. **2.** Fig. Om ipocrit, josnic; cutră. — Din v. sl. **kurŭva.**

CURVĂSĂRÍ, *curvăsăresc*, vb. IV. Intranz. (Pop.) A duce o viață desfrînată; a curvi. — De la **curvăsărie.** — **curvăsărire** s.f.

CURVĂSĂRÍE, *curvăsării*, s.f. (Pop.) Curvie. — De la **curvă.**

CURVĂSĂRÍT s.n. (Pop.) Faptul de *a curvăsări.* — V. **curvăsări.**

CURVÍ, *curvesc*, vb. IV. Intranz. (Pop.) A duce o viață desfrînată; (pop.) a curvăsări. — De la **curvă.** — **curvíre** s.f.

CURVÍE, *curvii*, s.f. (Înv. și pop.) Viață desfrînată, desfrîu; (pop.) curvăsărie. — **Curvă** + suf. *-ie.*

CURVÍT s.n. (Pop.) Faptul de *a curvi.* — V. **curvi.**

CUSÚT s.n. (În sintagma) *Mașină de cusut* = mașină folosită pentru coaserea confecțiilor, încălțămintei etc.

CUTANÉIC, -Ă, *cutaneici, -ce*, adj. De piele. [Pr.: *-ne-ic*] — **Cutaneu** + suf. *-ic.*

CUVÎNT s.n. **1.** (Lingv.: în compusul) *Cuvînt-titlu* = cuvîntul definit în articolul de dicționar respectiv. **2.** (Inform.) Format standard în care se înscriu datele și instrucțiunile la (mini)calculatoare.

CVADRIDIMENSIONÁL, -Ă, *cvadridimensionali, -e*, adj. Cu patru dimensiuni. [Pr.: *-si-o-*] — Din it. **quadridimensionale.**

CVADRUPLÉT, *cvadrupleți*, s.m. Unul din patru gemeni. — Din fr. **quadruplets.**

CVADRUPLÉX s.n. Sistem de transmisie telegrafică care asigură transmiterea simultană a patru mesaje diferite. [Var.: **cuadrupléx** s.n.] — Din fr., lat. **quadruplex.**

CVASISTELÁR, -Ă, *cvasistelari, -e*, adj. (Astron.; despre corpuri cerești) A cărui structură este asemănătoare stelelor. — **Cvasi-** + **stelar.**

CVASIUMÁN, -Ă, *cvasiumani, -e*, adj. Aproape omenesc. [Pr.: *-si-u-*] — **Cvasi-** + **uman.**

CVÍNTĂ s.f. (În forma *chintă*) Acces prelungit de tuse violentă. [Var.: **chíntă** s.f.].

CYBORG s.n. Personaj din literatura de anticipație sub forma unui hibrid creier-mașină-microprocesor; robot [1]. [Pr.: *si-*] — Cuv. engl.

D

DACIÁDĂ, *daciade*, s.f. Competiţie sportivă românească, cu caracter de masă, organizată din doi în doi ani, cu etape finale pe ţară. [Pr.: *-ci-a-*] — **Dac** + suf. *-iadă*.

DACÍSM s.n. **1.** (Livr.) Caracter specific dacilor. **2.** Element lexical din limba dacilor. — **Dac** + suf. *-ism*.

DACTILOFAZÍE s.f. (Psih.) Dactilologie. — Din fr. **dactylophasie.**

DACTILOLÓGIC, -Ă, *dactilologici, -ce*, adj. Referitor la dactilologie. — De la **dactilologie.**

DACTILOLOGÍE s.f. Mijloc de comunicare între surdomuţi prin semne convenţionale făcute cu degetele; dactilofazie. — Din fr. **dactylologie.**

DACTILOMEGALÍE, *dactilomegalii*, s.f. (Med.) Hipertrofie a degetelor. — Din fr. **dactylomégalie.**

DAÍAC, *daiaci*, s.m. (La pl.) Populaţie a insulei Kalimantan; (la sg.) persoană din această populaţie. — Din fr. **dayak.**

DALÁJ, *dalaje*, s.n. Ansamblu de dale care alcătuiesc o pardoseală sau un pavaj. — Din fr. **dalage.**

DALMÁT, -Ă, *dalmaţi, -te*, s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Dalmaţia. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Dalmaţia. ◆ (Substantivat, f.) Limbă romanică ce s-a vorbit în Dalmaţia. — Din fr. **dalmate.**

DALMAŢIÁN, -Ă, *dalmaţieni, -e*, s.m. şi f. Specie de câine de talie mijlocie cu părul scurt de culoare albă cu numeroase pete mici negre sau maro închis. ◆ (Adjectival) *Câine dalmaţian.* [Pr.: *-ţi-an*] — Din fr. **dalmatien.**

DAMNÁRE, *damnări*, s.f. Acţiunea de *a damna*. — V. **damna.**

DANTELÚRĂ s.f. *P. gener.* Margine dinţată.

DANTOLÓG, -Ă, *dantologi, -ge*, s.m. şi f. Specialist în dantologie. — Din it. **dantologo.**

DANTOLOGÍE s.f. Studiu al vieţii şi operei lui Dante. — Din fr. **dantologie,** it. **dantologia.**

DATÁBIL, -Ă, *databili, -e*, adj. Care poate fi datat. *Un document databil.* — Din fr. **datable.**

DEBALASTÁ, *debalastez*, vb. I. Tranz. A descărca o navă de balast. — **Des** [1]- + **balast.** — **debalastáre** s.f.; **debalastát, -ă** adj.

DEBARASÁRE, *debarasări*, s.f. Acţiunea de *a debarasa*. — V. **debarasa.**

DEBARASÁT, -Ă, *debarasaţi, -te*, adj. (Despre suprafeţe) Degajat. — V. **debarasa.**

DEBARASÓR, -OÁRE, *debarasori, -oare*, s.m. şi f. Persoană care degajează mesele într-un local de consum de tacâmurile folosite, de resturile alimentare etc. — Din fr. **débarasseur.**

DÉBIT [1] s.n. (În sintagma) *Debit instalat* = valoare maximă a debitului de apă care poate fi utilizat în scopuri energetice de turbinele unei centrale hidroelectrice.

DEBORDÁRE, *debordări*, s.f. Acţiunea de *a deborda*. — V. **deborda.**

DEBUSOLÁ, *debusolez*, vb. I. Tranz. (Franţuzism) A dezorienta. — Din fr. **deboussoler.** — **debusoláre** s.f.; **debusolát, -ă** adj.

DEBUŞÁRE s.f. Acţiunea de *a debuşa*. — V. **debuşa.**

DEBYE s.m. (Fiz.) Unitate de măsură a momentului electric. [Pr.: *debái*. — Abr.: *D*] — Din engl., fr. **debye.**

DECADÁL, -Ă, *decadali, -e*, adj. Care se referă la o perioadă de zece zile. — **Decadă** + suf. *-al*.

DECALCOMANÍE, *decalcomanii*, s.f. Procedeu de transpunere a unor imagini colorate pe porţelan, sticlă etc. — Din fr. **décalcomanie.**

DECANÁL, -Ă, *decanali, -e*, adj., s.f. **1.** Adj. De decanat; de decan. **2.** S.f. Lucrare scrisă la facultăţile tehnice, echivalând cu un examen parţial. — Din fr. **décanal.**

DECAPATÓR, *decapatori*, s.m. (Chim.) Decapant. — **Decapa** + suf. *-tor*.

DECAPOTÁRE, *decapotări*, s.f. Acţiunea de *a decapota*. — V. **decapota.**

DECEPŢIONÁNT, -Ă, *decepţionanţi, -te*, adj. Care decepţionează; dezamăgitor. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Decepţiona** + suf. *-ant*.

DECIGRÁD, *decigrade*, s.n. Unitate subdivizionară de măsură, egală cu a zecea parte dintr-un grad (**1**). — Din fr. **décigrade.**

DECIMÉTRIC, -Ă, *decimetrici, -ce*, adj. De ordinul decimetrului. — Din fr. **décimétrique.**

DECIZIONÁL, -Ă, *decizionali, -e*, adj. Care ia decizii; de decizie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din engl. **decisional.**

DECK, *deckuri*, s.n. Magnetofon, casetofon etc. fără amplificator de putere. — Din engl. **deck.**

DECLAMATÍV, -Ă, *declamativi, -e*, adj. (Rar) Declamator; emfatic. — Din fr. **déclamatif.**

DECLAMATIVÍSM s.n. (Rar) Caracter declamativ. — **Declamativ** + suf. *-ism*.

DECLARÁBIL, -Ă, *declarabili, -e*, adj. Care trebuie sau poate să fie declarat. — Din fr. **déclarable.**

DECLARATIVÍST, -Ă, *declarativişti, -ste*, adj. (Rar) Declarativ (exagerat). — **Declarativ** + suf. *-ist*.

DECLIMATÁRE, *declimatări*, s.f. (Livr.) Acţiunea de *a declimata*. — V. **declimata.**

DECLINÁT, -Ă, *declinaţi, -te*, adj. (Gram.; despre părţi de vorbire flexibile) Trecut prin toate cazurile. — V. **declina.**

DECLORIZÁ, *declorizez*, vb. I. Tranz. A curăţa apa de clorul rămas după dezinfecţia ei. — Din fr. **déchloriser.** — **declorizáre** s.f.

DECODIFICÁ, *decodific*, vb. I. Tranz. A decoda. — **De** [4]- + **codifica.** — **decodificáre** s.f.; **decodificát, -ă** adj.

DECOFRÁJ, *decofraje*, s.n. Decofrare. — Din fr. **décoffrage.**

DECOLMATÁ, *decolmatez*, vb. I. Tranz. A curăţa canale, bazine etc. de materialul aluvionar depus de apele curgătoare. — Din fr. **décolmater.** — **decolmatáre** s.f.; **decolmatát, -ă** adj.

DECOLMATÁJ, *decolmataje*, s.n. (Franţuzism) Decolmatare. — Din fr. **décolmatage.**

DECOLONIZÁT, -Ă, *decolonizaţi, -te*, adj. (Despre teritorii, state) Devenit independent. — V. **decoloniza.**

DECOMANDÁRE, *decomandări*, s.f. Acţiunea de *a decomanda*. — V. **decomanda.**

DECOMANDÁT [2]**, -Ă,** *decomandaţi, -te*, adj. (Despre comenzi, invitaţii, ordine) La care s-a renunţat; contramandat. — V. **decomanda.**

DECONGESTÍV, -Ă, *decongestivi, -e,* adj., s.n. (Medicament) care decongestionează. — Din fr. **décongestif.**

DECONSPIRÁ, *deconspir,* vb. I. Tranz. A demasca o conspirație; a divulga un secret. ◆ Refl. A se trăda. — **Des**[1]**-** + **conspira.** — **deconspiráre** s.f.; **deconspirát, -ă** adj.

DECONTRACTÁ, *decontractez,* vb. I. Refl. (Despre mușchi) A-și reveni după o contracție. ◆ Fig. (Despre oameni) A se destinde. — Din fr. **décontracter.** — **decontractáre** s.f.; **decontractát, -ă** adj.

DECOPERTÁ, *decopertez,* vb. I. Tranz. A desface acoperișul unei construcții. ◆ Spec. A dezveli un zăcământ (care se exploatează la suprafață). [Var.: **descopertá** vb. I] — **Des**[1]**-** + **coperta.** — **decopertáre** s.f.; **decopertát, -ă** adj.

DECOPÉRTĂ, *decoperte,* s.f. Decopertare. [Var.: **descopértă** s.f.] — **Des**[1]**-** + **copertă.**

DECORATIVÍSM s.n. Tendință pictural ă spre elemente pur decorative; exces de ornamentare. — Din fr. **décorativisme.**

DECORTICÁT, -Ă, *decorticați, -te,* adj. (Despre semințe, fructe) Descojit[2]. — V. **decortica.**

DECRIPTÁRE, *decriptări,* s.f. Acțiunea de *a decripta.* — V. **decripta.**

DECRIPTÁT, -Ă, *decriptați, -te,* adj. (Despre texte cifrate) Al cărui înțeles este deslușit. — V. **decripta.**

DECRISPÁRE, *decrispări,* s.f. (Rar) Deconectare (psihică). — După fr. **décrispation.**

DECROMÁRE, *decromări,* s.f. Acțiunea de *a decroma.* — V. **decroma.**

DECROMÁT, -Ă, *decromați, -te,* adj. (Despre forme de tipar) De pe care a fost înlăturat stratul de crom depus. — V. **decroma.**

DECROȘÁJ s.n. (Franțuzism) Decroșare. — Din fr. **décrochage.**

DECUPATÓR, *decupatoare,* s.n. Mașină pentru decupat. — **Decupa** + suf. *-tor.*

DECUVÁ, *decuvez,* vb. I. Tranz. A trage vinul din cada de fermentație în butoaie. — Din fr. **décuver.** — **decuváre** s.f.; **decuvát, -ă** adj.

DEDENTÍȚIE, *dedentiții,* s.f. (Med.) Pierdere a dinților (la bătrînețe). — Din fr. **dédentition.**

DEDICÁRE, *dedicări,* s.f. Acțiunea de *a (se) dedica.* — V. **dedica.**

DEDICÁT, -Ă, *dedicați, -te,* adj. (Despre oameni) Care se consacră unei îndeletniciri. — V. **dedica.**

DEDUCTÍBIL, -Ă, *deductibili, -e,* adj. Care se poate deduce. — Din fr. **déductible.**

DEFAVORIZÁRE, *defavorizări,* s.f. Acțiunea de *a defavoriza.* — V. **defavoriza.**

DEFAVORIZÁT, -Ă, *defavorizați, -te,* adj. Dezavantajat. — V. **defavoriza.**

DEFAZÁRE, *defazări,* s.f. (Elt.) Acțiunea de *a defaza.* — V. **defaza.**

DEFAZÓR, *defazoare,* s.n. (Elt.) Cvadripol care introduce un defazaj anumit între semnalul de la ieșire și cel de la intrare. — Din fr. **déphaseur.**

DEFECTOLÓG, -Ă, *defectologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în defectologie. — Din **defectologie** (der. regr.).

DEFEMINIZÁRE, *defeminizări,* s.f. Acțiunea de *a defeminiza.* — V. **defeminiza.**

DEFEMINIZÁTĂ, *defeminizate,* adj. Care și-a pierdut feminitatea. — V. **defeminiza.**

DEFETIȘIZÁ, *defetișizez,* vb. I. Tranz. A face ca un obiect, o idee etc. să-și piardă caracterul fetișist. — **De**[4]**-** + **fetișiza.** — **defetișizáre** s.f.; **defetișizát, -ă** adj.

DEFETIȘIZÁNT, -Ă, *defetișizanți, -te,* adj. Care defetișizează. — **Defetișiza** + suf. *-ant.*

DEFIBRILATÓR, *defibrilatoare,* s.n. (Med.; și în sintagma *defibrilator cardiac*) Aparat electronic folosit în tratamentul fibrilației atriale sau ventriculare. — Din fr. **défibrillateur.**

DEFINÍBIL, -Ă, *definibili, -e,* adj. Care poate fi definit. — **Defini** + suf. *-bil.*

DEFRIȘÁBIL, -Ă, *defrișabili, -e,* adj. Care poate fi defrișat. — **Defrișa** + suf. *-bil.*

DEFRIȘATÓR, *defrișatoare,* s.n. Mașină de defrișat. — **Defrișa** + suf. *-tor.*

DEFULÁ, *defulez,* vb. I. Tranz. (Psih.) A da curs liber ideilor sau tendințelor refulate în subconștient. ◆ (Fam.) A-și descărca sufletul. — Din fr. **défouler.** — **defuláre** s.f.

DEGENERATÍV, -Ă, *degenerativi, -e,* adj. Care degenerează; cu caracter de degenerescență. — Din fr. **dégénératif.**

DEGRADÉ, *degradeuri,* s.n. Descreștere treptată a intensității unei culori. ◆ (Adjectival) *Ață degrade.* [Var.: **degradéu** s.n.] — Din fr. **dégradé.**

DEGRADÉU s.n. v. **degrade.**

DEJECTÁ, *dejectez,* vb. I. Tranz. (Rar) A evacua dejecții. — Din **dejecție.** — **dejectáre** s.f.

DEJOJÁRE, *dejojări,* s.f. Desprindere de apă a unui hidroavion în cursul decolării. — După fr. **déjaugeage.**

DELABORÁRE, *delaborări,* s.f. Acțiunea de *a delabora.* — V. **delabora.**

DELĂSĂTÓR, -OÁRE, *delăsători, -oare,* adj., s.m. și f. (Persoană) care se delasă; neglijent, indolent. — **Delăsa** + suf. *-tor.*

DELESTÁRE, *delestări,* s.f. Acțiunea de *a delesta.* — V. **delesta.**

DELEXICALIZÁ, pers. 3 *delexicalizează,* vb. I. Tranz. și refl. (Lingv.) A face să piardă sau a pierde conținutul semantic. — **Des**[1]**-** + **lexical** + suf. *-iza.* — **delexicalizáre** s.f.; **delexicalizát, -ă,** adj.

DELFINÁRIU, *delfinarii,* s.n. **1.** Bazin amenajat pentru delfini[1] (**1**). **2.** Sală sau clădire care adăpostește un delfinariu (**1**) în care au loc reprezentații cu delfini[1] (**1**). — **Delfin** + suf. *-ariu.*

DELFINÍST, -Ă, *delfiniști, -ste,* s.m. și f. Înotător în stilul delfin[1] (**3**). — Din it. **delfinista.**

DELIBERÁT, -Ă adj. (Adesea adverbial) (Care a fost făcut) în mod intenționat, din proprie voință.

DELIMITÁBIL, -Ă, *delimitabili, -e,* adj. Care poate fi delimitat. — Din fr. **délimitable.**

DELIRICIZÁRE, *deliricizări,* s.f. Pierdere sau înlăturare a lirismului. — **Des**[1]**-** + **liricizare.**

DELTAPLÁN, *deltaplane,* s.n. **1.** Aparat de zbor foarte ușor (de forma literei grecești delta) care poate plana în curentul dinamic de pantă sau pluti în curentul termic ascensional. **2.** Deltaplanism. — Din fr. **deltaplan.**

DELTAPLANÍSM s.n. Sport aviatic practicat cu deltaplanul (**1**); deltaplan (**2**). — Din fr. **deltaplanisme.**

DELTAPLANÍST, *deltaplaniști,* s.m. Pilot sportiv al deltaplanului. — Din fr. **deltaplaniste.**

DEMACHIÁNT, -Ă, *demachianți, -te,* adj., s.m. (Produs cosmetic) care demachiază. [Pr.: *-chi-ant*] — Din fr. **démaquillant.**

DEMACHÍAT[1] s.n. Demachiere. [Pr.: *-chi-at*] — V. **demachia.**

DEMACHÍAT[2]**, -Ă,** *demachiați, -te,* adj. Cu machiajul sau fardul șters de pe obraz, ochi etc. [Pr.: *-chi-at*] — V. **demachia.**

DEMAGNETIZÓR, *demagnetizoare,* s.n. Dispozitiv electromagnetic folosit pentru demagnetizare. — Din fr. **démagnétiseur.**

DEMARÁJ s.n. Început al unei activități.

DEMARCÁT, -Ă, *demarcați, -te,* adj. **1.** (Despre suprafețe, spații etc.) Care este delimitat printr-o linie de demarcație. **2.** (Despre sportivi angajați

într-un meci, într-o întrecere) Care a scăpat de sub urmărirea adversarului. — V. **demarca.**

DEMARCATÍV, -Ă, *demarcativi, -e,* adj. De demarcație. — Din fr. **démarcatif.**

DEMASCÁBIL, -Ă, *demascabili, -e,* adj. (Rar) Care poate fi demascat. — **Demasca** + suf. *-bil.*

DEMASCULINIZÁ, *demasculinizez,* vb. I. Tranz. și refl. A face să-și piardă sau a-și pierde caracterele de bărbat. — Din fr. **démasculiniser.** — **demasculinizáre** s.f.; **demasculinizát** adj.

DÉMĂ, *deme,* s.f. Unitate administrativ-teritorială în Grecia antică și în imperiul bizantin. — Din fr. **dème.**

DEMIMÓNDĂ, *demimonde,* s.f. (Franțuzism) Demimondenă. — Din fr. **demi-monde.**

DEMISIONÁR, -Ă, *demisionari, -e,* adj. Care demisionează sau a demisionat (recent). [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **démissionnaire.**

DEMISIONÁRE, *demisionări,* s.f. Acțiunea de *a demisiona.* [Pr.: *-si-o-*] — V. **demisiona.**

DEMISIONÁT, -Ă, *demisionați, -te,* adj. (Despre oameni) Care s-a retras prin cerere dintr-o funcție, o activitate etc.; care și-a prezentat demisia. [Pr.: *-si-o-*] — V. **demisiona.**

DEMISTIFICÁ, *demistific,* vb. I. Tranz. A face ca un lucru, o idee să-și piardă caracterul mistificator. ◆ A demitiza. — După fr. **démystifier.** — **demistificáre** s.f.; **demistificát, -ă,** adj.

DEMISTIFICATÓR, -OÁRE, *demistificatori, -oare,* adj., s.m. și f. (Persoană) care demistifică. — **Demistifica** + suf. *-tor.*

DEMITÉNTĂ s.f. Tentă între luminos și întunecat într-o pictură sau gravură. — Din fr. **demi-teinte.**

DEMITIZÁ, *demitizez,* vb. I. Tranz. A face ca un lucru, o idee să-și piardă caracterul mitic. ◆ *P. gener.* A face să dispară o afirmație falsă, o scorneală; a demistifica. — Cf. it. demitizzare. — **demitizáre** s.f.; **demitizát, -ă** adj.

DEMITIZÁNT, -Ă, *demitizanți, -te,* adj. Care demitizează; demitizator. — **Demitiza** + suf. *-ant.*

DEMITIZATÓR, -OÁRE, *demitizatori, -oare,* adj. Demitizant. — **Demitiza** + suf. *-tor.*

DEMIVOLÉU, *demivoleuri,* s.n. Lovitură (la tenis) prin care mingea este expediată imediat după contactul ei cu solul. — Din fr. **demi-volée.**

DEMIXTÁ, *demixtez,* vb. I. Tranz. A despărți în școli sau clase diferite fetele de băieți. — **Des**[1]**-** + **mixt.** — **demixtáre** s.f.; **demixtát, -ă** adj.

DEMOCRATIZÁBIL, -Ă, *democratizabili, -e,* adj. Care poate fi democratizat. — **Democratiza** + suf. *-bil.*

DEMODÁ vb. I. Refl. (Despre idei, concepții, teorii) A înceta să mai fie actual, a ieși din uz.

DEMONÍE, *demonii,* s.f. (Rar) Demonism. — **Demon** + suf. *-ie.*

DEMONSTRABILITÁTE s.f. (Rar) Însușirea de a fi demonstrabil. — Din fr. **démonstrabilité.**

DEMULÁRE, *demulări,* s.f. Acțiunea de *a demula* și rezultatul ei. — V. **demula.**

DEMUTIZÁ, *demutizez,* vb. I. Tranz. A educa pe surdomuți spre a înțelege limbajul oral. — De la **mut.** — **demutizáre** s.f.; **demutizát, -ă** adj.

DENAZIFICÁ, *denazific,* vb. I. Tranz. A supune acțiunii de denazificare. — După fr. **dénazifier,** engl. **denazify.**

DENDROLÓG, -Ă, *dendrologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în dendrologie. — Din **dendrologie** (der. regr.).

DENDROMÉTRIC, -Ă, *dendrometrici, -ce,* adj. De dendrometrie. — Din fr. **dendrométrique.**

DENDROMETRÍST, -Ă, *dendrometriști, -ste,* s.m. și f. Specialist în dendrometrie. — Din fr. **dendrométriste.**

DENIGRÁNT, -Ă, *denigranți, -te,* adj. (Rar) Denigrator. — Din fr. **dénigrant.**

DENIVELÁT, -Ă, *denivelați, -te,* adj. (Despre terenuri, drumuri etc.) Care prezintă gropi sau ridicături. — V. **denivela.**

DENOTÁ vb. I. Tranz. A exprima un anumit sens.

DENOTÁT s.n. Obiect denumit de un nume; semnificat. — Din fr. **dénoté.**

DENOTATÍV, -Ă, *denotativi, -e,* adj. (Despre sensul cuvintelor) Corespunzător denotației; precis; comun, obișnuit. ◆ (Despre stil) Neutru, obiectiv, lipsit de conotații. — Din fr. **dénotatif.**

DENSIFICÁ, *densific,* vb. I. Tranz și refl. A (se) condensa. — Din fr. **densifier.** — **densificáre** s.f.; **densificát, -ă** adj.

DEODORÁNT, -Ă, *deodoranți, -te,* adj., s.n. Dezodorizant. [Pr.: *de-o-*] — Din fr. **déodorant.**

DEPALATALIZÁ, pers. 3 *depalatalizează,* vb. I. Refl. (Fon.; despre consoane) A-și pierde caracterul palatal. — Din fr. **dépalataliser.** — **depalatalizáre** s.f.; **depalatalizát, -ă** adj.

DEPARAIÁ vb. I v. **depareia.**

DEPAREIÁ, *depareiez,* vb. I. Tranz. (Filatelie) A descompleta o serie de mărci. [Pr.: *-re-ia.* — Var.: **deparaiá** vb. I] — Din fr. **dépareiller.** — **depareiére** s.f.; **depareiát, -ă** adj.

DEPĂNĂTÚRĂ, *depănături,* s.f. Ceea ce este depănat. — **Depăna** + suf. *-tură.*

DEPILÁNT, -Ă, *depilanți, -te,* adj., s.n. (Substanță) care servește la depilare. — Din fr. **dépilant.**

DEPILÁT, -Ă, *depilați, -te,* adj. (Despre suprafețe ale corpului) De pe care a fost îndepărtat părul. — V. **depila.**

DEPLIÉRE, *deplieri,* s.f. Acțiunea de *a deplia* și rezultatul ei. [Pr.: *-pli-e-*] — V. **deplia.**

DEPOLIMERIZÁ, *depolimerizez,* vb. I. Tranz. (Chim.) A supune depolimerizării. — Din fr. **dépolymériser.**

DEPOLIMERIZÁRE, *depolimerizări,* s.f. (Chim.) Reacție în care se produce ruperea unora dintre legăturile covalente dintr-un polimer, formîndu-se una sau mai multe specii de combinații cu greutăți moleculare mai mici, monomeri sau polimeri inferiori. — După fr. **depolymérisation.**

DEPOLITIZÁ, *depolitizez,* vb. I. Tranz. (Rar) A face să-și piardă caracterul politic. — Din fr. **dépolitiser.** — **depolitizáre** s.f.; **depolitizát, -ă** adj.

DEPOLUÁNT, -Ă, *depoluanți, -te,* adj., s.m. și f. (Substanță, bacterie, procedeu) care servește la depoluare. [Pr.: *-lu-ant*] — Din fr. **dépolluant.**

DEPRECIATÓR, -OÁRE, *depreciatori, -oare,* adj., s.m. și f. (Persoană) care depreciază. [Pr.: *-ci-a-*] — Din fr. **dépréciateur.**

DEPRESÍV, -Ă adj. **1.** De depresiune (**II**). **2.** (Despre persoane) Înclinat spre tristețe, descurajare.

DEPRESIVITÁTE s.f. Stare depresivă; depresiune (**II**). — Din fr. **dépressivité.**

DEPROTEINIZÁT, -Ă, *deproteinizați, -te,* adj. (Despre alimente) Fără proteine. [Pr.: *-te-i-*] — De la **proteină.**

DEPUNCTÁ, *depunctez,* vb. I. Tranz. A reduce în funcție de erori punctajul unui candidat sau concurent, la o competiție, la un examen. — **Des**[1]**-** + **puncta.** — **depunctáre** s.f.; **depunctát, -ă** adj.

DERETICÁT s.n. Faptul de *a deretica.* — V. **deretica.**

DERIVÁ vb. I. Tranz. (Mat.) A calcula derivata unei funcții.

DERIVÁRE s.f. (Lingv.; în sintagmele) *Derivare regresivă* (sau *inversă*) = derivare prin suprimarea unor afixe de la cuvinte deja existente.

DERÍVĂ s.f. (Tehn.) Abatere într-un singur sens a valorii unei mărimi față de valoarea inițială.

DERMOPUNCTÚRĂ s.f. (Med.) Metodă de acupunctură simplificată. — Din engl. **dermopuncture.**

DEROBÁ, *derobez*, vb. I. Refl. (Despre cai) A părăsi brusc direcţia impusă de călăreţ în momentul cînd nu poate trece de un obstacol; a se întoarce în loc. ◆ Fig. A se sustrage, a se eschiva de la ceva. — Din fr. **dérober.** — **derobáre** s.f.

DEROCÁ, *derochez*, vb. I. Tranz. A curăţa albia unui rîu de mîl, de nisip etc. — Din fr. **dérocher.** — **derocáre** s.f.; **derocát, -ă** adj.

DERULÓR, *deruloare*, s.n. Maşină de derulat furnire. — După fr. **dérouleuse.**

DESACRALIZÁ, *desacralizez*, vb. I. Tranz. şi refl. A face să-şi piardă sau a-şi pierde caracterul sacru. — Din fr. **désacraliser.** — **desacralizáre** s.f.; **desacralizát, -ă** adj.

DESANTÁ, *desantez*, vb. I. Tranz. A lansa un desant; a paraşuta. — Din **desant.** — **desantáre** s.f.

DESCENTRALIZATÓR, -OÁRE, *descentralizatori, -oare*, adj. Care descentralizează. — **Descentraliza** + suf. *-tor.*

DESCENTRÁRE, *descentrări*, s.f. Acţiunea de *a (se) descentra.* — V. **descentra.**

DESCENTRÁT, -Ă, *descentraţi, -te*, adj. (Tehn.; despre piesele unui aparat) Care şi-a pierdut poziţia simetrică faţă de centru, care s-a deplasat în aşa fel, încît axa piesei nu mai coincide cu axa dată. — V. **descentra.**

DESCOJITÓR, *descojitoare*, s.n. Maşină pentru decorticat boabele de cereale înainte de măcinare. — **Descoji** + suf. *-tor.*

DESCOPERTÁ vb. I v. **decoperta.**

DESCOPÉRTĂ s.f. v. **decopertă.**

DESCRESCÎND, -Ă, *descrescînzi, -de*, adj. Care descreşte. — V. **descreşte.**

DESCRIPTIVÍST, -Ă, *descriptivişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al descriptivismului. — Din fr. **descriptiviste.**

DESCUAMÁŢIE, *descuamaţii*, s.f. (Rar) Descuamare. ◆ Scuamă. [Pr.: *-cu-a-*] — Din fr. **desquamation.**

DESCURAJÁNT, -Ă, *descurajanţi, -te.* Descurajator. — **Descuraja** + suf. *-ant.*

DESENSIBILIZÁNT, -Ă, *desensibilizanţi, -te*, adj. Care desensibilizează. — **Desensibiliza** + suf. *-ant.*

DESERVÉNT, *deservenţi*, s.m. (Rar) Persoană care deserveşte. — Din fr. **desservant.**

DESERVÍCIU, *deservicii*, s.n. Faptă neconvenabilă, dezavantajoasă; contraserviciu (2). — **Des**[1]**-** + **serviciu.**

DESFIÁ, *desfiez*, vb. I. Tranz. A anula o înfiere. [Pr.: *-fi-a*] — **Des**[1]**-** + [în]**fia.** — **desfiére** s.f.; **desfiát, -ă** adj.

DESHIDRATÁNT, -Ă, *deshidratanţi, -te*, adj., s.m. (Substanţă) care deshidratează. — Din fr. **déshydratant.**

DESHIDROGENÁRE, *deshidrogenări*, s.f. Acţiunea de *a deshidrogena.* — V. **deshidrogena.**

DESIGN s.n. **1.** Domeniu multidisciplinar interesat de ansamblul factorilor (social-economici, funcţionali, tehnici, ergonomici, estetici etc.) care contribuie la aspectul şi calitatea produsului de mare serie. **2.** Aspect exterior, fel în care se prezintă un lucru (din punct de vedere estetic). [Pr.: *dizáin*] — Din engl., fr. **design.**

DESIGNÁRE, *designări*, s.f. (Franţuzism) Acţiunea de *a designa.* — V. **designa.**

DESIGNÉR, *designeri*, s.m. Specialist în design. [Pr.: *dizáiner*] — Din engl., fr. **designer.**

DESINCRONIZÁ, *desincronizez*, vb. I. Tranz. şi refl. A face să-şi piardă sau a-şi pierde sincronismul. — **Des**[1]**-** + **sincroniza.** — **desincronizáre** s.f.; **desincronizát, -ă** adj.

DESINENŢIÁL, -Ă, *desinenţiali, -e*, adj. (Lingv.) De desinenţă. [Pr.: *-ţi-al*] — Din fr. **désinentiel.**

DESOFISTICÁRE, *desofisticări*, s.f. Eliminare a sofisticării. — **De**[4]**-** + **sofisticare.**

DESONORIZÁNT, -Ă, *desonorizanţi, -te*, adj. Care atenuează sau înlătură zgomotul. — **Desonoriza** + suf. *-ant.*

DESPĂGUBÍT, -Ă, *despăgubiţi, -te*, adj. Care a primit despăgubire; dezdăunat. — V. **despăgubi.**

DESPECIALIZÁRE, *despecializări*, s.f. Pierdere a specializării. [Pr.: *-ci-a-*] — După fr. **déspécialisation.**

DESPERÁNT, -Ă, *desperanţi, -te*, adj. Care provoacă desperare; dezesperant. — **Despera** + suf. *-ant.*

DESTABILIZÁ, *destabilizez*, vb. I. Tranz. şi refl. A face să-şi piardă sau a-şi pierde stabilitatea. — Din engl. **destabilize.** — **destabilizáre** s.f.; **destabilizát, -ă** adj.

DESTABILIZATÓR, -OÁRE, *destabilizatori, -oare*, adj. Care destabilizează. — **Destabiliza** + suf. *-tor.*

DESTRUCTÍBIL, Ă, *destructibili, -e*, adj. Care poate fi distrus. — Din fr. **destructible.**

DESTRUCTURÁ, *destructurez*, vb. I. Tranz. A desfiinţa structura a ceva. — **Des**[1]**-** + **structura.** — **destructuráre** s.f.; **destructurát, -ă** adj.

DESUBLIMÁ, *desublimez*, vb. I. Intranz. şi tranz. (Fiz.; despre substanţe) A trece sau a face să treacă direct din stare gazoasă în stare solidă. — Din fr. **désublimer.** — **desublimáre** s.f.; **desublimát, -ă** adj.

DESULFITÁ, *desulfitez*, vb. I. Tranz. A îndepărta hipobisulfitul de sulf din must sau din unele vinuri. — Din fr. **désulfiter.** — **desulfitáre** s.f.; **desulfitát, -ă** adj.

DESULFURÁ, *desulfurez*, vb. I. Tranz. A elimina sulful sau compuşii sulfului din unele substanţe. — Din fr. **désulfurer.** — **desulfuráre** s.f.; **desulfurát, -ă adj.**

DEŞABLONIZÁ, *deşablonizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A elibera de şabloane (2); a desfiinţa şabloanele (2). — **Des**[1]**-** + **şablóniza.**

DEŞÉRTIC, -Ă, *deşertici, -ce*, adj. De deşert. — **Deşert** + suf. *-ic* (după fr. *désertique*).

DEŞERTIFICÁRE, *deşertificări*, s.f. Transformare a unei regiuni în deşert. — De la **deşert** (după fr. *désertification*).

DEŞIRÁBIL, -Ă, *deşirabili, -e*, adj. Care se poate deşira. — **Deşira** + suf. *-bil.*

DEŞOCÁ, *deşochez*, vb. I. Tranz. (Med.) A scoate pe cineva din starea de şoc (2). — **Des**[1]**-** + **şoca.** — **deşocáre** s.f.; **deşocát, -ă** adj.

DEŞOCÁNT, -Ă, *deşocanţi, -te*, adj. (Rar) Care deşochează. — **Deşoca** + suf. *-ant.*

DEŞOSÁ, pers. 3 *deşosează*, vb. I. Tranz şi refl. **1.** (Despre dinţi) A(-şi) dezveli partea inferioară prin retragerea gingiei. **2.** (Despre plante) A(-şi) dezveli rădăcina. — Din fr. **déchausser.** — **deşosáre** s.f.; **deşosát, -ă** adj.

DETALIÉRE, *detalieri*, s.f. Acţiunea de *a (se) detalia* şi rezultatul ei. [Pr.: *-li-e-*] — V. **detalia.**

DETARTRÁ, *detartrez*, vb. I. Tranz. A curăţa de tartru. — Din fr. **détartrer.** — **detartráre** s.f.; **detartrát, -ă** adj.

DETARTRÁJ, *detartraje*, s.n. (Franţuzism) Detartrare. — Din fr. **détartrage.**

DETARTRÁNT, -Ă, *detartranţi, -te*, adj., s.n. (Substanţă) care detartrează. — Din fr. **détartrant.**

DETECTÁBIL, -Ă, *detectabili, -e*, adj. Care poate fi detectat. — Din fr. **détectable.**

DETECTIVÍSM s.n. Aptitudine sau atitudine, manieră de detectiv. — **Detectiv** + suf. *-ism.*

DETECTIVÍST, -Ă, *detectivişti, -ste*, adj. Caracteristic detectivului, de detectiv; detectivistic. — **Detectiv** + suf. *-ist.*

DETECTIVÍSTIC, -Ă, *detectivistici, -ce*, adj. Detectivist. — Din germ. **detektivistisch.**

DETECTÓR, s.n. (În sintagmele) *Detector colorimetric* = aparat pentru determinarea concentrației gazelor toxice în aer. *Detector de metale* = aparat electronic pentru detectarea obiectelor metalice ascunse vederii. *Detector de proximitate* = aparat electronic care detectează apropierea unei persoane sau a unui obiect de o zonă controlată.

DETENSIONÁ, *detensionez*, vb. I. Tranz. A elimina sau a reduce tensiunea. [Pr.: *-si-o-*] — **Des**[1]**- + tensiona. — detensionáre** s.f.; **detensionát, -ă** adj.

DETENTÓR, *detentori*, s.m. (Jur.) Deținător. — Din fr. **détenteur.**

DETESTÁRE, *detestări*, s.f. (Rar) Acțiunea de *a (se) detesta*. — V. **detesta.**

DETONÁBIL, -Ă, *detonabili, -e*, adj. Detonant. — Din it. **detonabile.**

DETORSIONÁ, *detorsionez*, vb. I. Tranz. A înlătura o torsiune (**1**). [Pr.: *-si-o-*] — Din **torsiune. — detorsionáre** s.f.; **detorsionát, -ă** adj.

DETORSIÚNE, *detorsiuni*, s.f. Detorsionare. [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. **détorsion.**

DETOXIFICÁ, *detoxific*, vb. I. Tranz. A neutraliza acțiunea produselor toxice din organism, din spațiu etc. — Din fr. **détoxifier. — detoxificáre** s.f.; **detoxificát, -ă** adj.

DETRACTÁRE, *detractări*, s.f. Acțiunea de *a detracta*. — V. **detracta.**

DEUX-PIÈCES s.n. Îmbrăcăminte feminină compusă din fustă și jachetă. [Pr.: *dö-piés*] — Cuv. fr.

DEVÁNS, *devansuri*, s.n. Devansare. — Din **devansa** (der. regr.).

DEVELOPÁNT, *developanți*, s.n. (Fot.) Developator. — Din fr. **développante.**

DEVERBÁL, *deverbale*, adj., s.n. (Lingv.) (Cuvînt) derivat de la verb. — Din fr. **déverbal.**

DEVIAȚIONÍSM s.n. Atitudine de deviaționist. [Pr.: *-vi-a-ți-o-*] — Din fr. **déviationnisme.**

DEVITALIZÁ, *devitalizez*, vb. I. Tranz. (Med.) A face să înceteze funcțiile vitale ale unui țesut, organ etc. *A devitaliza un dinte*. — Din fr. **dévitaliser. — devitalizáre** s.f.; **devitalizát, -ă** adj.

DEVOLTÓR, *devoltoare*, s.n. Mașină sau transformator electric folosit pentru reducerea tensiunii electrice alternative într-o rețea, prin producerea unei tensiuni în opoziție de fază cu tensiunea rețelei. — Din fr. **dévolteur.**

DEVOLUȚIÚNE, *devoluțiuni*, s.f. (În sintagma) *Devoluțiune succesorală* = transmitere a unei averi la moștenitori. — Din fr. **dévolution.**

DÉXTER, -Ă, *dexteri, -e*, adj. (Latinism) Abil, îndemînatic. — Din lat. **dexter.**

DEXTRINIZÁRE, *dextrinizări*, s.f. Transformare a amidonului în dextrină. — Cf. engl. d e x t r i n i z a t i o n.

DEXTROGÍR, -Ă, *dextrogiri, -e*, adj. (Fiz.; despre substanțe) Care rotește planul de polarizare al luminii spre dreapta. *Glucoza este dextrogiră*. — Din fr. **dextrogyre.**

DEZABIÉ, *dezabieuri*, s.n. (Franțuzism) Îmbrăcăminte ușoară (elegantă), purtată de femei în casă. — Din fr. **deshabillé.**

DEZABONÁ, *dezabonez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) anula un abonament. — Din fr. **désabonner. — dezabonáre** s.f.

DEZABURÍ, *dezaburesc*, vb. IV. Tranz. A înlătura aburul de pe geamuri. — **Dez- + aburi. — dezaburíre** s.f.; **dezaburit, -ă** adj.

DEZABURITÓR, *dezaburitoare*, s.n. Instalație împotriva aburirii geamurilor la autoturisme. — **Dezaburi + suf. *-tor.***

DEZABUZÁ, *dezabuzez*, vb. I. Tranz. și refl. A face să devină sau a deveni blazat, dezamăgit. — Din fr. **désabuser. — dezabuzáre** s.f.; **dezabuzát, -ă** adj.

DEZACTUALIZÁ, *dezactualizez*, vb. I. Refl. A-și pierde actualitatea. [Pr.: *-tu-a-*] — **Dez- + actualiza. — dezactualizáre** s.f.; **dezactualizát, -ă** adj.

DEZAGLOMERÁ, *dezaglomerez*, vb. I. Tranz. și refl. (Despre un loc, un spațiu) A (se) elibera de (o parte din) mulțimea înghesuită de oameni, de vehicule etc. — **Dez- + aglomera. — dezaglomeráre** s.f.

DEZAGREGÁBIL, -Á, *dezagregabili, -e*, adj. Care se poate dezagrega. — **Dezagrega** + suf. *-bil.*

DEZAMBALÁ, *dezambalez*, vb. I. Tranz. **1.** A scoate din ambalaj. **2.** A face ca un motor ambalat să revină la viteza nominală. ◆ Refl. Fig. A se elibera de griji; a se retrage dintr-o acțiune, a renunța la ceva. — Din fr. **désemballer. — dezambalăre** s.f.; **dezambalát, -ă** adj.

DEZAMBREIÁ, *dezambreiez*, vb. I. Tranz. A scoate din ambreiaj. [Pr.: *-bre-ia*] — **Dez- + ambreia. — dezambreiére** s.f.; **dezambreiát, -ă** adj.

DEZANAMORFÓZĂ s.f. (Cin.) Operație prin care se restabilesc proporțiile normale ale imaginilor proiectate pe ecran. — Din fr. **désanamorphose.**

DEZANEXÁ, *dezanexez*, vb. I. Tranz. A retroceda un teritoriu. — Din fr. **désannexer. — dezanexáre** s.f.; **dezanexát, -ă** adj.

DEZANGAJÁ, *dezangajez*, vb. I. **1.** Tranz. A face să înceteze un angajament. **2.** Refl. A se retrage dintr-un angajament, dintr-un conflict, dintr-o confruntare etc. — Din fr. **désengager. — dezangajáre** s.f.; **dezangaját, -ă** adj.

DEZANGRENÁ, *dezangrenez*, vb. I. Tranz. A scoate din angrenaj. — Din fr. **désengrener. — dezangrenáre** s.f.; **dezangrenát, -ă** adj.

DEZARBORÁ, *dezarborez*, vb. I. Tranz. A demonta arborada unei nave. — **Dez- + arbora**[dă]. **— dezarborát, -ă** adj.

DEZARIMÁ, *dezarimez*, vb. I. Tranz. (Mar.) A goli magazia unei nave de mărfuri. — Din fr. **désarrimer. — dezarimáre** s.f.; **dezarimát, -ă** adj.

DEZASAMBLÁ, *dezasamblez*, vb. I. Tranz. A desface un asamblaj de piese. — Din fr. **désassembler. — dezasambláre** s.f.; **dezasamblát, -ă** adj.

DEZASIMILATÓR, -OÁRE, *dezasimilatori, -oare*, adj. Care contribuie la dezasimilație. — Din fr. **désassimilateur.**

DEZASORTÁ, *dezasortez*, vb. I. Tranz. **1.** A face ca magazinele să rămînă lipsite de sortimente variate de mărfuri. **2.** A desperechea (**2**). — După fr. **désassortir. — dezasortáre** s.f.; **dezasortát, -ă** adj.

DEZAVUÁBIL, -Á, *dezavuabili, -e*, adj. Care poate sau trebuie să fie dezavuat. [Pr.: *-vu-a-*] — Din fr. **désavouable.**

DEZBALOTÁRE, *dezbalotări*, s.f. Desfacere a baloturilor de paie. — **Dez- + balotare.**

DEZEMULSIONÁ, *dezemulsionez*, vb. I. Tranz. A separa lichidele dintr-o emulsie. [Pr.: *-si-o-*] — **Dezemulsiona — dezemulsionáre** s.f.; **dezemulsionát, -ă** adj.

DEZEMULSIONÁNT, -Ă, *dezemulsionanți, -te*, adj., s.n. (Substanță) care dezemulsionează. [Pr.: *-si-o-*] — **Dez- + emulsionant.**

DEZEROIZÁ, *dezeroizez*, vb. I. Tranz. A înlătura idealizarea unor fapte, personaje etc. [Pr.: *-ro-i-*] — **Dez- + erou** + suf. *-iza.* — **dezeroizáre** s.f.; **dezeroizát, -ă** adj.

DEZEȘUÁ, *dezeșuez*, vb. I. Tranz. A repune în stare de plutire o navă eșuată. [Pr.: *-șu-a*] — Din fr. **déséchouer. — dezeșuáre** s.f.; **dezeșuát, -ă** adj.

DEZGHEȚÁRE, *dezghețări*, s.f. Acțiunea de *a dezgheța*. — V. **dezgheța.**

DEZINCRIMINÁ, *dezincriminez*, vb. I. Tranz. (Jur.) A scoate de sub incriminare; a disculpa. — **Dez-** + **incrimina.** — **dezincriminăre** s.f.; **dezincriminát, -ă** adj.

DEZINDIVIDUALIZÁ, *dezindividualizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A face să-şi piardă individualitatea; a depersonaliza. [Pr.: *-du-a-*] — **Dez-** + **individualiza.** — **dezindividualizăre** s.f.; **dezindividualizát, -ă** adj.

DEZINFESTÁ, *dezinfestez*, vb. I. Tranz. A curăţa de paraziţi o cultură, o casă etc. — Din fr. **désinfester.** — **dezinfestăre** s.f.; **dezinfestát, -ă** adj.

DEZINFESTÁNT, *dezinfestante*, s.n. (Rar) Pesticid. — Din fr. **désinfestant.**

DEZINFLAMÁ, *dezinflamez*, vb. Tranz. şi refl. (Med.) A (se) dezumfla (1). — **Dez-** + **inflama.** — **dezinflamăre** s.f.; **dezinflamát, -ă** adj.

DEZINHIBÁ, *dezinhib*, vb. I. Tranz. şi refl. A face să iasă sau a ieşi din starea de inhibiţie. — **Dez-** + **inhiba.** — **dezinhibăre** s.f.; **dezinhibát, -ă** adj.

DEZINHIBÍŢIE s.f. Ieşire din starea de inhibiţie, înlăturare a inhibiţiei; dezinhibare. — Din fr. **désinhibition.**

DEZINSECTIZÁ, *dezinsectizez*, vb. I. Tranz. A curăţa de insecte dăunătoare o locuinţă, un spital etc. — Din fr. **désinsectiser.** — **dezinsectizăre** s.f.; **dezinsectizát, -ă** adj.

DEZINTOXICÁT, -Ă, *dezintoxicaţi, -te*, adj. Care a scăpat sau s-a vindecat de o intoxicaţie. — V. **dezintoxica.**

DEZINTOXICÁŢIE, *dezintoxicaţii*, s.f. Dezintoxicare. — Din fr. **désintoxication.**

DEZIOTACIZÁRE, *deziotacizări*, s.f. (Fon.) Eliminare a iotacizării. — **Dez-** + **iotacizare.**

DEZIRÁBIL, -Ă, *dezirabili, -e*, adj. (Franţuzism) Care corespunde dorinţei, care stîrneşte dorinţă. — Din fr. **désirable.**

DEZLEGÁT, -Ă adj. (Despre probleme) Rezolvat.

DEZLOCUÍ, pers. 3 *dezlocuieşte*, vb. IV. Tranz. (Fiz.; despre corpuri) A scoate o parte egală cu volumul său din fluidul în care a fost introdus; a disloca. — **Dez-** + [în]**locui.** — **dezlocuíre** s.f.

DEZMEMBRÁBIL, -Ă, *dezmembrabili, -e*, adj. Care poate fi desfăcut în părţile componente. — **Dezmembra** + suf. *-bil.*

DEZNISIPÁ, *deznisipez*, vb. I. Tranz. A curăţa obiectele aflate în apă de nisipul depus prin decantare; a decolmata. — **Dez-** + **nisip.** — **deznisipăre** s.f.; **deznisipát, -ă** adj.

DEZONGULÁRE, *dezongulări*, s.f. (Med. vet.) Desprindere şi cădere a cornului copitei la animale. — După fr. **désongler.**

DEZORGANIZATÓR, -OÁRE, *dezorganizatori, -oare*, adj., s.m. şi f. (Persoană) care dezorganizează. — Din fr. **désorganisateur.**

DEZOSÁ, *dezosez*, vb. I. Tranz. A desprinde carnea de pe oase. — Din fr. **désosser.** — **dezosăre** s.f.; **dezosát, -ă** adj.

DEZVERGÁ, *dezvérg*, vb. I. Tranz. (Mar.) **1.** A desprinde o velă de pe vergă sau de pe strai [2]. **2.** A coborî vergile. — De la **vergă.** — **dezvergăre** s.f.; **dezvergát, -ă** adj.

DIABETOGÉN, -Ă, *diabetogeni, -e*, adj. (Med.) Care produce diabet. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diabétogène.**

DÍAC [2], *diace*, s.n. Diodă semiconductoare care permite trecerea curentului electric în ambele sensuri de conducţie, sub acţiunea unei tensiuni de comandă aplicate la bornele ei. [Pr.: *di-ac*] — Din fr. **diac.**

DIAFONÍE s.f. Trecere nedorită a semnalelor de pe un canal pe altul la sisteme audio cu două sau mai multe canale. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diaphonie.**

DIAFÓRĂ, *diafore*, s.f. Figură de stil care constă în repetarea unui cuvînt, dar cu o altă semnificaţie. [Pr.: *di-a-*] — Din germ. **Diaphora,** fr. **diaphore.**

DIAFOTÍE s.f. (Tel.) Influenţă perturbatoare între semnalele de imagine corespunzătoare unor canale diferite de transmisie. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diaphotie.**

DIAFRAGMÁ, *diafragmez*, vb. I. Tranz. A limita deschiderea unui obiectiv fotografic cu ajutorul unei diafragme. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diaphragmer.** — **diafragmăre** s.f.; **diafragmát, -ă** adj.

DIAFRAGMÁTIC, -Ă, *diafragmatici, -ce*, adj. (Fot.) Referitor la diafragmă (**3**). [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diaphragmatique.**

DIAFRÁGMĂ s.f. (Constr.) Element de construcţie alcătuit dintr-o placă plană sau dintr-un planşeu.

DIAGENÉTIC, -Ă, *diagenetici, -ce*, adj. (Geol.) Cu caracter de diageneză. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diagénétique.**

DIALECTALÍSM, *dialectalisme*, s.n. Particularitate dialectală. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **dialectalisme.**

DIALINGVÍSTICĂ s.f. Ramură a lingvisticii care studiază elementele lingvistice ce, aparent, nu pot fi sistematizate după principii formale. [Pr.: *di-a-*] — Din engl. **dialinguistics.**

DIALOGÁRE, *dialogări*, s.f. Acţiunea de *a dialoga* şi rezultatul ei. [Pr.: *di-a-*] — V. **dialoga.**

DIAMANTÁT, -Ă, *diamantaţi, -te*, adj. **1.** (Rar) Împodobit cu diamante. **2.** (În sintagma) *Piatră diamantată* = instrument abraziv fabricat din granule de diamant încorporate într-un liant, folosit pentru şlefuirea dinţilor şi a lucrărilor protetice dentare. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diamanté.**

DIAMANTIFÉR, -Ă, *diamantiferi, -e*, adj. (Despre roci) Care conţine diamant. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diamantifère.**

DIAPROIECTÓR, *diaproiectoare*, s.n. Proiector pentru diapozitive. [Pr.: *di-a-pro-iec-*] — **Dia**[pozitiv] + **proiector.**

DIASCÓPIC, -Ă, *diascopici, -ce*, adj. Referitor la diascop şi la proiecţiile făcute cu acest aparat. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diascopique.**

DIASISTÉM, *diasisteme*, s.n. (Lingv.) Sistem lingvistic desprins din analiza a două sisteme (graiuri, dialecte) cu similitudini parţiale; supersistem. [Pr.: *di-a-*] — Din engl. **diasystem,** fr. **diasystème.**

DIASTÁZIC, -Ă, *diastazici, -ce*, adj. **1.** (Biol.) Enzimatic. **2.** (Med.) De diastază; care se datoreşte diastazei. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diastasique.**

DIASTÍL s.n. (Arh.) Intercolonament larg de dimensiunea a trei diametre de coloană; *p. ext.* edificiu cu astfel de intercolonament. [Pr.: *di-a-*] — Din fr. **diastyle.**

DIATÉCĂ, *diateci*, s.f. Colecţie de diapozitive şi de diafilme. [Pr.: *di-a-*] — **Dia**[film] + suf. *-tecă.*

DIBÓL s.n. (Inform.) Limbaj formalizat specializat în prelucrarea datelor din domeniul economic cu ajutorul calculatorului electronic. — Din engl. **dibol.**

DICARBOXÍLIC, *dicarboxilici*, adj. (Chim.; în sintagma) *Acid dicarboxilic* = combinaţie chimică în a cărei moleculă există două grupări carboxil. — Din engl. **dicarboxylic.**

DICROMÁTIC, -Ă, *dicromatici, -ce*, adj. Cu două culori. — Din fr. **dichromatique.**

DICTAFÓN s.n. Magnetofon special cu dispozitiv de telecomandă, care permite ascultarea repetată a unei secvenţe sonore, utilizat în cercetarea ştiinţifică, în lucrări de secretariat etc.

DICTÉU, *dicteuri*, s.n. (Rar) Dictare. ◇ *Dicteu muzical* = notare a unei linii melodice după auz. — Din fr. **dictée.**

DIFERENȚIÁT, -Ă, *diferențiați, -te*, adj. Care se deosebește, se distinge între două sau mai multe ființe sau lucruri; deosebit prin caracterele sale specifice. [Pr.: *-ți-at*] — V. **diferența.**

DÍGIT, *digiți*, s.m. (Inform., Electron.) Cifră. — Din engl. **digit.**

DIGITÁL, -Ă adj. (Electron.; despre aparate, dispozitive, instrumente, sisteme) Care generează, măsoară, prelucrează sau stochează semnale digitale (**2**).

DIGITALIZÁ, *digitalizez*, vb. I. Tranz. (Inform., Electron.) A transforma semnalele analogice în semnale digitale. — **Digital** + suf. *-iza.* — **digitalizáre** s.f.; **digitalizát, -ă** adj.

DIGITRÓN s.n. (Electron.) Tub cu descărcare luminescentă, cu mai mulți catozi, folosit pentru indicații alfanumerice în aparatura digitală de măsurare. — Din fr. **digitron.**

DILEMÁTIC, -Ă, *dilematici, -ce*, adj. (Rar) Cu caracter de dilemă; care prezintă o dilemă. — Din fr. **dilémmatique.**

DIMINUTIVÁ, *diminutivez*, vb. I. Tranz. (Lingv.) A face să devină diminutiv, a forma diminutive. — Din fr. **diminutiver.** — **diminutiváre** s.f.; **diminutivát, -ă** adj.

DINÁMICĂ s.f. (Tehn.) Raport între valorile maxime și minime ale unui semnal.

DINATRÓN s.n. (Electron.) Efect care se manifestă prin micșorarea curentului anodic ca urmare a emisiei secundare la tetrode. — Din engl., fr. **dynatron.**

DÎNȚURĂ, *dințuri*, s.f. Plantă erbacee cu flori roșii sau albe dispuse în spice, care crește prin semănături sau ierburi *(Odontites rubra).* — **Dinte** + suf. *-ură.*

DIÓDĂ s.f. (În sintagmele) *Diodă tunel* = diodă de construcție specială folosită ca amplificator și generator de oscilații. *Diodă stabilizatoare de tensiune* = diodă folosită ca element de referință în stabilizatoarele de tensiune și de curent. *Diodă (electro) luminescentă* = diodă cu proprietatea de a emite lumină atunci cînd este polarizată direct; led.

DIOXÍD, *dioxizi*, s.m. (Chim.) Bioxid. — Din fr. **dioxyde,** engl. **dioxide.**

DIPLOCEFÁL, -Ă, *diplocefali, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Făt monstruos) care este caracterizat prin existența a două capete unite. — Din fr. **diplocéphal.**

DIPLOCEFALÍE, *diplocefalii*, s.f. (Med.) Monstruozitate caracterizată prin existența a două capete pe un trunchi. — Din fr. **diplocéphalie.**

DIPLOGRÁF s.n. Mașină de scris care funcționează simultan cu două feluri de caractere. — Din fr. **diplographe.**

DIPLOÍD, -Ă adj. (Biol.; despre celule organice sau organisme) Cu număr dublu de cromozomi.

DIPLOIDÍE s.f. (Biol.) Caracter al celulelor sau organismelor diploide. [Pr.: *-plo-i-*] — Din fr. **diploïde.**

DIPÓD, -Ă adj. (Lit.; despre versuri) Care este format din două picioare metrice. — Din fr. **dipode.**

DIPODÍE s.f. (Lit.) Vers format din două picioare metrice. — Din fr. **dipodie.**

DIPSOMÁN, -Ă, *dipsomani, -e*, s.m. și f. (Med.) Bolnav de dipsomanie; alcoolic. — Din fr. **dipsomane.**

DIPSOMANÍE, *dipsomanii*, s.f. (Med.) Nevoie patologică irezistibilă de a bea alcool; alcoolism cronic. — Din fr. **dipsomanie.**

DIRECTÍV, -Ă adj. (Tehn.) Care are direcție fixă.

DIRECTIVITÁTE s.f. Proprietate a unui emițător sau receptor de a radia, respectiv de a capta unde (acustice sau electromagnetice) preferențial în sau din anumite direcții. — Din fr. **directivité.**

DIRECTÓR[1] s.n. (Elt.) Element constructiv al unei antene (**2**), folosit pentru mărirea directivității.

DIRECȚIONÁ, *direcționez*, vb. I. Tranz. A orienta, a îndruma într-un anumit sens. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **directionner.** — **direcționáre** s.f.; **direcționát, -ă** adj.

DIRIJÁBIL, -Ă adj. Care poate fi dirijat.

DISARTRÍE, *disartrii*, s.f. (Med.) Articulare defectuoasă a cuvintelor. — Din fr. **dysarthrie.**

DISC[1] s.n. **1.** (În sintagma) *Disc de frecvență* = disc[1] (**4**) cu înregistrări speciale, folosit la verificarea și măsurarea caracteristicilor de redare ale pick-up-urilor. **2.** Muzică înregistrată pe un disc[1] (**4**).

DISCÉRNERE s.f. Acțiunea de *a discerne.* — V. **discerne.**

DISCIPLINÁBIL, -Ă, *disciplinabili, -e*, adj. Care poate fi disciplinat. — **Disciplina** + suf. *-bil.*

DISC-JOCKEY s.m. invar. Prezentator de muzică ușoară și de dans înregistrată. [Pr.: *-giókei*] — Cuv. am.

DÍSCO adj. invar. (Despre muzică) De factură modernă; după care se dansează în discoteci. — Din engl., fr. **disco.**

DISCOFILÍE s.f. Pasiune de a colecționa discuri[1] (**4**). — Din fr. **discophilie.**

DISCOGRÁFIC, -Ă, *discografici, -ce*, adj. **1.** De disc[1] (**4**). **2.** De discografie (**1**). — Din fr. **discographique.**

DISCOGRAFÍE, *discografii*, s.f. **1.** Totalitatea discurilor[1] (**4**) înregistrate de un cîntăreț, de o formație etc. **2.** (Med.) Radiografie a unui disc[1] (**5**) intervertebral. — Din fr. **discographie,** engl. **discography.**

DISCONFÓRT s.n. Lipsă de confort. ◆ Stare neplăcută de nesiguranță, de insatisfacție. — Din engl. **discomfort.**

DISCOPATÍE s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile discurilor[1] (**5**) intervertebrale. — Din fr. **discopathie.**

DISCOTÉCĂ s.f. Local în care se ascultă muzică modernă înregistrată și se dansează.

DISCRÁZIC, -Ă, *discrazici, -ce*, adj. (Med.) Cu caracter de discrazie. — Din fr. **dyscrasique.**

DISCREDITÁT, -Ă, *discreditați, -te*, adj. Care și-a pierdut creditul, considerația, bunul renume; compromis. — V. **discredita.**

DISCRÉT, -Ă adj. **1.** (Mat.; despre mărimi) Format din unități distincte, obținute numai prin salturi unitare. **2.** (Fiz.; despre semnale) A cărui mărime este reprezentată printr-un număr finit de valori.

DISCROMATÓP, -Ă, *discromatopi, -e*, s.m. și f. (Med.) Suferind de discromatopsie. — Din fr. **dyschromatope.**

DISCROMATÓPSIC, -Ă, *discromatopsici, -ce*, adj. (Med.) De discromatopsie. — Din fr. **dyschromatopsique.**

DISCROMATOPSÍE s.f. (Med.) Incapacitate de a distinge culorile. — Din fr. **dyschromatopsie.**

DISCROMÍE, *discromii*, s.f. (Med.) Tulburare de durată în pigmentarea pielii. — Din fr. **dyschromie.**

• DISCURSÍV, -Ă adj. Care nu se supune unei continuități riguroase.

DISEMINÁT, -Ă, *diseminați, -te*, adj. (Livr.) Răspîndit; împrăștiat (în toate părțile), risipit. — V. **disemina.**

DISERTÁ, *disertez*, vb. I. Intranz. (Rar) A ține o disertație. — Din fr. **disserter.**

DISFAGÍE, *disfagii*, s.f. (Med.) Dificultate în înghițirea alimentelor. — Din fr. **dysphagie.**

DISFAZÍE s.f. (Med.) Afazie. — Din fr. **dysphasie.**

DISFONÍE, *disfonii*, s.f. (Med.) Alterare a vocii datorită unor leziuni ale coardelor vocale, ale nervilor

laringieni sau ale unor centri nervoşi superiori. — Din fr. **dysphonie.**

DISFORÍE s.f. (Med.) Tulburare a dispoziţiei (**3**) manifestată printr-o stare (penibilă) de tristeţe şi frică, însoţită uneori de iritabilitate extremă şi de agresivitate. — Din fr. **dysphorie.**

DISFÚNCŢIE, *disfuncţii*, s.f. **1.** (Med.) Tulburare a funcţiei unui organ, aparat sau sistem. **2.** (Tehn.) Reducere a adaptării sau integrării unui subsistem la sistemul din care face parte. — Din germ. **Disfunktion,** it. **disfunzione.**

DISGRAFÍE s.f. (Med.) Perturbare patologică a scrisului, care se deformează devenind neciteţ. — Din fr. **dysgraphie.**

DISIMULATÓR, -OÁRE, *disimulatori, -oare*, adj., s.m. şi f. (Persoană) care disimulează. — Din fr. **dissimulateur.**

DISIMULÁŢIE, *disimulaţii*, s.f. (Rar) Disimulare. — Din fr. **dissimulation.**

DISIPÁ, pers. 3 *disipă*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A risipi, a pierde energia sau a o elimina sub formă de căldură. — Din fr. **dissiper.** — **disipáre** s.f.; **disipát, -ă** adj.

DISIPATÍV, -Ă, *disipativi, -e*, adj. (Tehn.; despre corpuri, sisteme tehnice, instalaţii) Care disipă energie sau căldură. — Din fr. **dissipatif.**

DISIPATÓR, *disipatoare*, s.n. (Tehn.) Corp, sistem tehnic sau instalaţie care disipă energie sau căldură. — Din fr. **dissipateur.**

DISLALÍE s.f. (Med.) Greutate în pronunţarea cuvintelor. — Din fr. **dyslalie.**

DISLÉXIC, -Ă, *dislexici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Bolnav) de dislexie. — Din fr. **dyslexique.**

DISLEXÍE, *dislexii*, s.f. (Med.) Tulburare la citit manifestată prin modificarea cuvintelor, prin greşeli de lectură etc. — Din fr. **dyslexie.**

DISMENORÉIC, -Ă, *dismenoreici, -ce*, adj. (Med.) Cu caracter de dismenoree. [Pr.: *-re-ic*] — Din fr. **dysménorrhéique.**

DISMNEZÍE, *dismnezii*, s.f. (Med.) Slăbire a memoriei. — Din fr. **dysmnésie.**

DISOCIABILITÁTE s.f. Însuşirea de a fi disociabil. [Pr.: *-ci-a-*] — Din fr. **dissociabilité.**

DISOLUTÍV, -Ă, *disolutivi, -e*, adj. (Franţuzism) Care descompune, dezagregă sau degradează. — Din fr. **dissolutif.**

DISOLÚŢIE, *disoluţii*, s.f. (Franţuzism) Descompunere, dezagregare; decădere, degradare. — Din fr. **dissolution.**

DISPERSIONÁL, -Ă, *dispersionali, -e*, adj. (Rar) De dispersie. [Pr.: *-si-o-*] — Din engl. **dispersional.**

DISPLAY, *displayuri*, s.n. (Inform., Electron.) **1.** Dispozitiv de vizualizare folosit ca periferic la calculatoare. **2.** Afişaj optoelectronic care conţine un grup de cifre, folosit la intrumentele de măsură. **3.** Caracter tipografic sau literă tipografică aldină cursivă. [Pr.: *-pléi*] — Din engl. **display.**

DISPNÉIC, -Ă, *dispneici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Suferind) de dispnee. [Pr.: *-ne-ic*] — Din fr. **dyspnéique.**

DISPOZITÍV s.n. (Electron.; în sintagma) *Dispozitiv optoelectronic* = dispozitiv care are proprietatea de a transforma un semnal luminos într-unul electric sau invers.

DISPOZIŢIONÁL, -Ă, *dispoziţionali, -e*, adj. (Cu caracter) de dispoziţie. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din fr. **dispositionnel.**

DISPREŢUÍT, -Ă, *disprețuiți, -te*, adj. Care este tratat cu dispreţ; desconsiderat. — V. **dispreţul.**

DISPROPORŢIONÁL, -Ă, *disproporţionali, -e*, adj. Disproporţionat. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din fr. **disproportionnel.**

DISPROPORŢIONALITÁTE, *disproporţionalităţi*, s.f. Însuşirea de a fi disproporţional. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din germ. **Disproportionalität.**

DISPROTEINEMÍE, *disproteinemii*, s.f. (Med.) Dereglare a echilibrului proteinic. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **dysprotéinémie.**

DISPUTÁBIL, -Ă, *disputabili, -e*, adj. Care poate fi disputat. — Din fr. **disputable.**

DISRITMICITÁTE s.f. (Rar) Lipsă de ritmicitate. — **Dis-** + **ritmicitate.**

DISTANŢÁT, -Ă, *distanţaţi, -te*, adj. Care este separat unul de altul; care se află la distanţă unul de altul. — V. **distanţa.**

DISTILÁBIL, -Ă, *distilabili, -e*, adj. Care poate fi distilat. — Din fr. **distilable.**

DISTILÁŢIE, *distilaţii*, s.f. Distilare. — Din fr. **distillation.**

DISTÓM, *distomi*, s.m. (Biol.) Denumire veche a unui gen de viermi paraziţi de tipul gălbezei (**1**); *p. restr.* gălbează (**1**). — Din fr. **distome.**

DISTOMATÓZĂ, *distomatoze*, s.f. (Med.) Boală determinată de infestarea omului cu diferiţi distomi; *p. restr.* gălbează (**2**). — Din fr. **distomatose.**

DISTONÁRE, *distonări*, s.f. Acţiunea de *a distona* şi rezultatul ei. — V. **distona.**

DISTORSIOMÉTRU, *distorsiometre*, s.n. (Electron.) Aparat pentru măsurarea distorsiunilor armonice. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **distorsiomètre.**

DISTORSIONÁ, *distorsionez*, vb. I. Intranz. (Despre aparate) A produce distorsiune (**1**). [Pr.: *-si-o-*] — De la **distorsiune.** — **distorsionáre** s.f.; **distorsionát, -ă** adj.

DISTRIBUÍT, -Ă, *distribuiţi, -te*, adj. Împărţit, repartizat. — V. **distribui.**

DISTRIBÚŢIE s.f. (Lingv.) Proprietate a unui element de a apărea sau nu în diferite contexte; totalitate a vecinătăţilor unui element.

DISTRIBUŢIONÁL, -Ă, *distribuţionali, -e*, adj. De distribuţie. ◇ *Analiză distribuţională* = metodă de analiză specifică lingvisticii structurale bazată pe principiul descrierii distribuţiei elementelor lingvistice. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din fr. **distributionnel.**

DÍXIE s.n. (Muz.) Dixieland. [Pr.: *dicsi*] — Din fr. **dixie,** engl. **Dixie.**

DÍXIELAND s.n. Stil ritmat, bazat pe alămuri, în jazul american; manieră de interpretare în acest stil. [Pr.: *dicsilend*] — Din engl. **dixieland.**

DÎMBOVIŢEÁN, -Ă, *dîmboviţeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în judeţul Dîmboviţa. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din judeţul Dîmboviţa. — **Dîmboviţa** (n. pr.) + suf. *-ean.*

DÎMBOVIŢEÁNCĂ, *dîmboviţence*, s.f. Femeie născută şi crescută în judeţul Dîmboviţa. ◆ Locuitoare din judeţul Dîmboviţa. — **Dîmboviţean** + suf. *-că.*

DÓCTOR s.m. (Bot.; reg.; în forma *doftor*) Arbust mediteranean şi tropical din care se extrage saburul *(Aloë vera).*

DOCUMENTARÍSTIC, -Ă, *documentaristici, -ce.* De documentarist; de documentare. — **Documentar** + suf. *-istic.*

DOGMATICÍAN, *dogmaticieni*, s.m. Specialist în dogmatică. [Pr.: *-ci-an*] — De la **dogmatică,** cf. engl. d o g m a t i c i a n.

DOGMATIZÁRE, *dogmatizări*, s.f. Acţiunea de *a dogmatiza.* — V. **dogmatiza.**

DÓLBY s.n. Denumire comercială a unui sistem electronic cu care sînt echipate magnetofoanele şi casetofoanele de înaltă fidelitate, în scopul reducerii zgomotului benzii magnetice. — Din engl. **Dolby** [system].

DOLCE adv. (Muz.; indică modul de execuție) Delicat, cu blîndețe. [Pr.: *dól-*] — Cuv. it.

DOLJÉAN, -Ă, *doljeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Dolj. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Dolj. — **Dolj** (n. pr.) + suf. *-ean.*

DOLJÉANCĂ, *doljence,* s.f. Femeie născută și crescută în județul Dolj. ◆ Locuitoare din județul Dolj. — **Doljean** + suf. *-că.*

DÓLLY s.n. (Cin.) Macara mică de construcție specială, folosită pe platourile de filmare. — Din fr., engl. **dolly.**

DOLOMITIZÁRE s.f. Transformare a rocilor calcaroase în dolomită. — După fr. **dolomitisation.**

DÓMBRĂ, *dombre,* s.f. Veche lăută populară rusească. — Din rus. **dombra.**

DOMINÁNȚĂ, *dominanțe,* s f. Însușirea de a fi dominant; preponderență. Din fr. **dominance.**

DONCHIHOTÉSC, -EÁSCĂ, *donchihotești,* adj. Caracterizat prin donchihotism [Var.: **donchijotésc, -eáscă, donchișotésc, -eáscă** adj.] — Din fr. **donquichottesque** (după pr. sp. a n. pr. *Don Quijote*).

DONCHIHOTÍSM s.n. = **donchișotism.**

DONCHIJOTÉSC, -EÁSCĂ adj. v. **donchihotesc.**

DONCHIȘOTÉSC, -EÁSCĂ adj. v. **donchihotesc.**

DONJUANÉSC, -Ă, *donjuanești,* adj. (Livr.) De donjuan. [Pr.: *-ju-a-*] — **Don Juan** (n. pr.) + suf. *-esc.*

DONJUANÍSM s.n. (Livr.) Atitudine, caracter, faptă de donjuan. [Pr.: *-ju-a-*] — **Don Juan** (n. pr.) + suf. *-ism.*

DONÓR, *donori,* s.m. **1.** (Fiz.) Atom pentavalent care, introdus într-un semiconductor, cedează electroni acceptorului. **2.** (Biol.) Individ care cedează celule, cromozomi etc. — Din fr. **donneur,** engl. **donor.**

DOP s.n. Cerumen adunat în canalul auditiv extern al urechii, care împiedică auzul.

DORSÁLĂ s.f. (Geogr.) Formă complexă de relief care se întinde pe distanță foarte mare pe fundul oceanelor, separînd două bazine.

DORSALGÍE, *dorsalgii,* s.f. (Med.) Durere în regiunea dorsală. — Din fr. **dorsalgie.**

DORSOVENTRÁL, -Ă, *dorsoventrali, -e,* adj. (Anat.; adesea adverbial) În partea dorsală și ventrală. — **Dors**[al] + **ventral.**

DOSTOIEVSKÍAN, -Ă, *dostoievskieni, -e,* adj. De Dostoievski, al lui Dostoievski; în maniera lui Dostoievski. [Pr.: *dos-to-iev-ski-an*] — **Dostoievski** (n. pr.) + suf. *-ian.*

DOTĂȚIE s.f. Capacitate înnăscută care condiționează performanțe în activități de diverse tipuri.

DOZATÓR, *dozatoare,* s.n. Aparat sau dispozitiv care dozează. — **Doza** + suf. *-tor* (după fr. *doseur*).

DÓZĂ[2] s.f. (Fot.) Tanc.

DOZIMETRÍE s.f. Capitol al fizicii care studiază tehnica măsurării dozelor de radiație — Din fr. **dosimétrie.**

DOZIMÉTRU, *dozimetre,* s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea dozelor de radiație. — Din fr. **dosimètre.**

DRAGOMANLÍC s.n. Funcția îndeplinită de dragoman în trecut în țările române. — **Dragoman** + suf. *-lîc.*

DRAJEFIÁT, -Ă, *drajefiați, -te,* adj. (Rar) Care este prezentat sub formă de drajeu. [Pr.: *-fi-at*] — Cf. fr. **dragéifier.**

DRAJONÁ vb. I. Intranz. (Bot.; despre plante) A produce drajoni. — Din fr. **drageonner.** — **drajonáre** s.f.

DRAJONÁJ, *drajonaje,* s.n. (Bot.) Drajonare. — Din fr. **drageonnage.**

DRAMOLÉTĂ, *dramolete,* s.f. Dramă scurtă și, mai ales, de valoare neînsemnată; melodramă siropoasă. — Din germ. **Dramolett.**

DRAPÁJ, *drapaje,* s.n. (Rar) Drapare. — Din fr. **drapage.**

DRAPERÍE s.f. Veșmînt larg cu falduri care îmbracă o statuie, un personaj antic etc.

DREPTÁCI, -CE, *dreptaci, -ce,* s.m. și f. Persoană predispusă, din naștere, să scrie, să lucreze etc. numai cu dreapta. — **Drept** + suf. *-aci.*

DRES[3], *dresuri,* s.n. **1.** Ciorap-pantalon. **2.** (Sport, balet) Echipament. — Din engl. **dress.**

DRÉȚE s.f. Plantă erbacee tîrîtoare din familia primulaceelor, cu flori galbene solitare, folosită în medicina populară *(Lysimachia nummularia).*

DRIVER, *driveri,* s.m. Conducător de atelaj într-o cursă de trap. [Pr.: *dráivăr*] — Din engl., fr. **driver.**

DROG[1] s.n. (Fam.) Medicament.

DROG[2] subst. Numele a două plante: **a**) arbust cu flori gălbui solitare, care crește prin locuri pietroase și aride *(Genista albida);* **b**) plantă tîrîtoare din familia leguminoaselor, care crește prin pășuni montane *(Genista oligosperma).* — Et. nec.

DROMOFOBÍE s.f. (Med.) Teamă patologică de călătorie. — Din fr. **dromophobie.**

DROMOMANÍE, *dromomanii,* s.f. (Med.) Simptom la unii bolnavi psihici manifestat printr-un impuls irezistibil de a vagabonda; manie ambulatorie. — Din fr. **dromomanie.**

DROPICÓS, -OÁSĂ, *dropicoși, -oase,* s.m. și f. (Pop.) Hidropic. — **Dropică** + suf. *-os.*

DRUMÁR, *drumari,* s.m. **1.** (Reg.) Drumeț. **2.** (Rar) Lucrător la amenajarea drumurilor. — **Drum** + suf. *-ar.*

DRUMMER s.m. Baterist. [Pr.: *drámăr*] — Cuv. engl.

DUBLÁJ s.n. Înlocuire a dialogului din coloana sonoră originală a unui film cu o versiune tradusă oral.

DUBLÁT, -Ă, *dublați, -te,* adj. **1.** (Aproximativ) de două ori mai mare sau mai mult; îndoit (II). **2.** (Despre obiecte de îmbrăcăminte, de încălțăminte) Căptușit cu alt material. **3.** (Despre actori) Înlocuit în unele scene de alt actor. ◆ (Despre filme) Cu dialogul din coloana sonoră originală înlocuit cu o versiune tradusă oral. — V. **dubla.**

DUCĂRÉȚ, -EÁȚĂ, *ducărești, -e,* adj. (Fam.) Umblăreț. — **Duce** + suf. *-ăreț.*

DUCT s.n. (Anat.) Canal, tub. — Din lat. **ductus.**

DÚMPER, *dumpere,* s.n. Basculantă la care scaunul se rotește permițînd conducerea înainte și înapoi. — Din fr. **dumper.**

DUNGÁ, *dunghez,* vb. I. Tranz. și refl. A face ca un obiect să aibă dungi. ◆ A însemna cu dungi. — Din **dungă.** — **dungáre** s.f.

DUOTRIÓDĂ, *duotriode,* s.f. Tub electronic care conține două triode. [Pr.: *du-o-tri-o-*] — Din fr. **duotriode.**

DÚPLEX s.n. Apartament construit pe două nivele.

DUPLICÁ, *dúplic* și *duplichez,* vb. I. Tranz. (Rar) A face un duplicat. — Din fr. **dupliquer.**

DURACRÝL s.n. (Med.) Material acrilic dur, alb sau roz, folosit în stomatologie. — Din fr. **duracryl.**

DURILÓN, *duriloane,* s.n. (Franțuzism) Bătătură (2). — Din fr. **durillon.**

DUROFLÉX s.n. Material flexibil și dur folosit în industria încălțămintei. — **Dur** + **flex**[ibil].

E

EBENÍSTICĂ s.f. Tîmplărie de mare finețe. — Din **ebenist,** cf. fr. ébénisterie.

EBULIOSCÓP, *ebulioscoape*, s.n. (Tehn.) Ebuliometru. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **ébullioscope.**

ECHILIBRÁRE s.f. (Tehn.) **1.** Anulare a forțelor dinamice asimetrice care se exercită asupra pieselor unui sistem tehnic, datorită mișcării accelerate a acestora; contrabalansare. **2.** Atenuare a cuplajelor nedorite dintre circuitele unei linii de telecomunicații.

ECHILIBRÍST, -Ă, adj., s.m. și f. Fig. (Persoană) care se strecoară cu îndemînare printre dificultăți.

ECHILIBRÍSTICĂ s.f. Fig. Capacitatea de a se strecura cu îndemînare printre situații dificile; totalitatea eforturilor și mijloacelor întrebuințate pentru a ieși dintr-o situație dificilă.

ECHISCALĂR, -Ă, *echiscalari, -e*, adj. (Mat.) Calitate a unei linii, a unei suprafețe sau a unei porțiuni din spațiu de a fi locul geometric al punctelor în care un scalar de cîmp are aceeași valoare. — Din fr. **équiscalaire.**

ECHÍSTICĂ s.f. Disciplină care studiază sistematizarea și arhitectura așezărilor rurale și urbane în perspectivă istorică. — Din engl. **ekistics.**

ECHIUNGHIULĂR, -Ă, *echiunghiulari, -e*, adj. (Mat.) Calitate a unui fascicul de direcții sau de plane concurente de a forma unghiuri egale între oricare două direcții sau plane vecine. [Pr.: *-chi-un-*] — Din engl. **equiaugular.**

ECHIUNITÁR, -Ă, *echiunitari, -e*, adj. (Mat.) Egal cu unitatea. [Pr.: *-chi-u-*] — Din fr. **équiunitaire.**

ECHIVALÉNȚĂ s.f. (Mat.) Relație simetrică, reflexivă și tranzitivă între elementele unei mulțimi.

ECHIVOCITÁTE s.f. (Rar) Caracter, stare echivocă (**1**). — Din it. **equivocità.**

ECLAMPSÍE s.f. (Med.; în sintagma) *Eclampsie puerilă* = boală de copii datorată tulburărilor de funcționare a glandei tiroide.

ECLÁMPTIC, -Ă, *eclamptici, -ce*, adj. (Med.) Cu caracter de eclampsie, de eclampsie. — Din fr. **éclamptique.**

ECLÉR, *ecleruri*, s.n. Prăjitură făcută dintr-un fel de gogoși de aluat alungite, umplute cu cremă și acoperite cu glazură de șerbet, ciocolată etc. [Pl. și: *eclere*] — Din fr. **éclair.**

ECLOZIÚNE s.f. (Med.; în forma *ecluziune*) Intervenție chirurgicală prin care o porțiune dintr-un organ, fără a fi extirpată, este scoasă din circuitul fiziologic. [Var.: **ecluziúne** s.f.]

ECLUZÁRE s.f. Acțiunea de *a ecluza* și rezultatul ei. — V. **ecluza.**

ECLUZÍST, -Ă, *ecluziști, -ste*, s.m. și f. Lucrător la ecluză. — **Ecluză** + suf. *-ist.*

ECLÚZIÚNE s.f. v. **ecloziune.**

ECOENCEFALOGRAFÍE, *ecoencefalografii*, s.f. (Med.) Metodă de investigare a integrității sistemului nervos central prin folosirea ultrasunetelor. [Pr.: *-co-en-*] — Din fr. **écho-encéphalographie.**

ECOFEEDBACK s.n. (Biol.) Retroacțiune ecologică de natură să mențină stabilitatea ecosistemelor naturale față de diversele influențe din mediul ambiant. [Pr.: *-fidbec*] — Cuv. engl.

ECOGRÁFIC, -Ă, *ecografici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la ecografie, de ecografie. — Din fr. **échographique.**

ECOGRAFÍE s.f. (Med.) Metodă de diagnosticare prin ultrasunete; ultrasonografie. — Din fr. **échographie.**

ECOGRÁMĂ, *ecograme*, s.f. (Med.) Diagramă obținută la ecograf. — Din fr. **échogramme,** engl. **echogram.**

ECOLOCÁȚIE s.f. Reperaj al obstacolelor cu ajutorul ultrasunetelor. — Din fr. **écholocation.**

ECOLÓT, *ecoloturi*, s.n. Sondă (**5**) (electronică) care emite impulsuri sonore în vederea ecolocației. — Din germ. **Echolot.**

ECOMÉTRIC, -Ă, *ecometrici, -ce*, adj. De ecometrie. — Din fr. **échométrique.**

ECONOMÉTRIC, -Ă, *econometrici, -ce*, adj. (Tehn.) De econometrie. — Din fr. **économétrique.**

ECONOMIZATÓR, *economizătoare*, s.n. Economizor. — Probabil din **economizor,** cu schimbare de suf.

ECOPRAXÍE s.f. (Med.) Reacție patologică de imitare automată a gesturilor și acțiunilor cuiva. — Din fr. **échopraxie.**

ECOSCÓP, *ecoscoape*, s.n. (Med.) Aparat care, utilizînd ultrasunetele, vizualizează pe un ecran capul copilului înainte de naștere. — Din fr. **échoscope.**

ECOSCOPÍE, *ecoscopii*, s.f. (Med.) Imagine obținută cu ecoscopul. — Din fr. **échoscopie.**

ECOSPÉCIE, *ecospecii*, s.f. (Biol.) Grup de plante sau animale format din unul sau mai multe ecotipuri, ai cărui membri se pot reproduce între ei fără ca descendenții să degenereze. — Din engl. **ecospecies.**

ECOSTABILITÁTE s.f. (Biol.) Stabilitate a genotipului specifică soiurilor sau hibrizilor ameliorați. — Din fr. **échostabilité.**

ECTOPLÁSMĂ s.f. Substanță vizibilă, cu proprietăți fizice, pe care spiriticștii (**2**) pretind că o emană mediile în timpul transei.

ECUADORIÁN, -Ă, *ecuadorieni, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Ecuador. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Ecuador. [Pr.: *-cu-a-*] — Din fr. **équadorien.**

EDÍȚIE s.f. **1.** (În sintagmele) *Ediție critică* = ediție a unui text (vechi, clasic etc.) stabilit prin compararea variantelor și însoțit de comentarii și de aparatul critic necesar. *Ediție definitivă* = ediție al cărei text a fost văzut de autor și considerat ca definitiv. **2.** Versiune.

EDUCÁT, -Ă, *educați, -te*, adj. Care a primit educație; manierat, politicos, civilizat. — V. **educa.**

EDUCAȚIONÁL, -Ă, *educaționali, -e*, adj. Care aparține educației, învățămîntului, care contribuie la educația cuiva; educativ. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **educational,** fr. **éducationnel.**

EDULCORÁT, -Ă, *edulcorați, -te*, adj. (Livr.) Atenuat, îndulcit. — Din fr. **édulcoré.**

EFÉCT s.n. (În sintagma) *Efect sonor* = efect produs prin mijloace electroacustice sau electronice sugerînd ascultătorului senzația unui sunet real sau oferindu-i sonorități inedite.

EFECTÓR, *efectori*, s.m. (Biol.; adesea adjectival) **1.** Organ care acționează sub comanda sistemului nervos central la stimuli externi sau interni primiți de organele receptoare. **2.** Substanță care modifică activitatea unor enzime. — Din fr. **effecteur,** lat. **effector.**

EFECTUÁT, -Ă, *efectuați, -te*, adj. Care este realizat, înfăptuit, îndeplinit, executat. [Pr.: *-tu-at*] — V. **efectua.**

EFEMERIZÁ, *efemerizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A face să devină sau a deveni efemer. — **Efemer** + suf. *-iza.* — **efemerizáre** s.f.

EFEMINÁ vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A face să devină sau a deveni asemănător psihologic sau fizic cu o femeie. — **efeminăre** s.f.

EFILÁ, *efilez*, vb. I. Tranz. și refl. (Tehn.) A (se) subția. — Din fr. **effiler.** — **efilăre** s.f.; **efilát, -ă** adj.

EFLORESCÉNȚĂ s.f. (Med.) Erupție ușoară pe piele; (pop.) spuzeală.

EFLUÉNT, -Ă, *efluenți, -te*, adj. (Tehn.; despre lichide) Care iese dintr-o instalație. [Pr.: *-flu-ent*] — Din fr. **effluent.**

EFORÁT, *eforate*, s.n. Colegiu din Sparta antică alcătuit din cinci efori (**2**); funcție sau instituție reprezentată de acest colegiu. — Din fr. **éphorat.**

EGALIZATÓR s.m. (Tehn.) Dispozitiv care reglează presiunea apei, a aburilor etc.

EGALIZÓR, *egalizoare*, s.n. (Tehn.) Corector al caracteristicii de frecvență a unui sistem electroacustic. — Din fr. **égaliseur,** engl. **equalizer.**

EGÍDĂ s.f. (În loc. prep.) *Sub egida...* = sub auspiciile...

EIDÉTIC, -Ă, adj. (Psih.) Care provine din imaginație.

EIDOFÓR, *eidofoare*, s.n. Instalație pentru proiecția imaginilor de televiziune pe ecran cinematografic. [Pr.: *e-i-*] — Din fr. **eidophore,** engl. **eidofor.**

EJECTÓR s.n. Dispozitiv folosit în casetofoane pentru scoaterea casetei din locașul ei.

ELECTORÁT s.n. Totalitatea alegătorilor în cadrul unor alegeri generale.

ELECTROACUPUNCTÚRĂ s.f. Metodă de acupunctură în care acul primește impulsuri electrice; electropunctură [Pr.: *-tro-a-*] — **Electro-** + **acupunctură.**

ELECTROACÚSTIC, -Ă adj. Referitor la electroacustică, de electroacustică.

ELECTROANESTEZÍE, *electroanestezii*, s.f. Anestezie bazată pe folosirea curenților electrici. [Pr.: *-tro-a-*] — Din fr. **électro-anesthésie.**

ELECTROAPRÍNDERE, *electroaprinderi*, s.f. Aprindere (**2**) printr-o scînteie electrică. [Pr.: *-tro-a-*] — **Electro-** + **aprindere.**

ELECTROBIOLÓGIC, -Ă, *electrobiologici, -ce*, adj. Referitor la electrobiologie, de electrobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **électrobiologique.**

ELECTROBIOLOGÍE s.f. Studiu al apariției și al efectelor fenomenelor electrice în organismele vii, în special asupra sistemului nervos și a contracțiilor musculare. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **électrobiologie.**

ELECTROCARDIOGRÁFIC, -Ă, *electrocardiografici, -ce*, adj. De electrocardiografie, referitor la electrocardiografie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **électrocardiographique,** engl. **electrocardiographic.**

ELECTROCARDIOSCÓP, *electrocardioscoape*, s.n. (Med.) Aparat care permite proiectarea electrocardiogramei pe un ecran. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **électrocardioscope.**

ELECTROCARDIOSCOPÍE, *electrocardioscopii*, s.f. (Med.) Examinare cu electrocardioscopul. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **électrocardioscopie.**

ELECTROCARÍST, *electrocariști*, s.m. Lucrător pe electrocar. — **Electrocar** + suf. *-ist.*

ELECTROCÁSNIC, -Ă, *electrocasnici, -ce*, adj. (Despre aparate) Care este folosit în gospodărie și este acționat electric; electromenajer. — **Électro-** + **casnic.**

ELECTROCHIMOGRÁF, *electrochimografe*, s.n. (Med.) Aparat pentru înregistrarea curenților electrici emiși de contracția organelor, vaselor de sînge etc. — Din engl. **electrokymograph.**

ELECTROCHIMOGRÁMĂ, *electrochimograme*, s.f. (Med.) Înregistrare grafică a conturului unui organ în activitate (inima, vasele mari etc.). [Scris și: *electrokimogramă*] — Din engl. **electrokymogram.**

ELECTROCONCENTRÁRE, *electroconcentrări*, s.f. (Fiz.) Concentrare a unei soluții coloidale prin deplasarea particulelor în suspensie către anod sau catod, sub acțiunea curentului continuu. — După fr. **électroconcentration.**

ELECTROCONDUCTÓR, -OÁRE, *electroconductori, -oare*, adj. (Despre corpuri sau materiale) Care prezintă conductibilitate electrică. — **Electro-** + **conductor.**

ELECTRODIAGNÓZĂ, *electrodiagnoze*, s.f. (Rar) Electrodiagnostic. [Pr.: *-di-ag-*] — Din fr. **électrodiagnose.**

ELECTROENERGÉTIC, -Ă, *electroenergetici, -ce*, adj. De energie electrică, referitor la energia electrică. [Pr.: *-tro-e-*] — Din fr. **électro-énergétique.**

ELECTROFÍLTRU, *electrofiltre*, s.n. Filtru electric. — Din fr. **électrofiltre.**

ELECTROFIZIOTERAPÍE s.f. Tratament medical prin procedee fizice acționate electric. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **électrophysiothérapie.**

ELECTROFÓN, -Ă, adj. (Despre instrumente muzicale) Care se caracterizează prin transformarea oscilațiilor electrice în sunete.

ELECTROFOREGRÁMĂ, *electroforegrame*, s.f. Diagramă electroforetică a conținutului proteic din plasma sîngelui. — Din fr. **électrophorégramme.**

ELECTROFORÉTIC, -Ă, *electroforetici, -ce*, adj. (Fiz.) Referitor la transmisia particulelor în medii lichide sub influența unui cîmp electric. — Din fr. **électrophorétique,** engl. **electrophoretic.**

ELECTROFORÉZĂ s.f. (Med.) Analiză a diferitelor fracțiuni proteice din lichidele biologice pe baza electroforezei (**1**).

ELECTROFOTOGRAFÍE s.f. Tehnică de copiere (directă sau indirectă) a materialelor tipărite, în scopul multiplicării rapide.

ELECTROGEOTÉRMIC, -Ă, *electrogeotermici, -ce*, adj. Care produce electricitate pe baza energiei calorice a apelor termale. [Pr.: *-ge-o-*] — **Electro-** + **geotermic.**

ELECTROGLOTOGRÁF, *electroglotografe*, s.n. Aparat electronic care permite vizualizarea și înregistrarea vibrațiilor glotale. — Din fr. **électroglottographe.**

ELECTROGLOTOGRÁMĂ, *electroglotograme*, s.f. Diagramă a curbelor ce reprezintă forma de undă a impulsurilor glotale înregistrate de electroglotograf. — Din fr. **électroglottogramme.**

ELECTROGLOTOSPECTROGRAFÍE s.f. Metodă de stabilire a compoziției armonice a semnalelor vorbirii prin analiza impulsurilor obținute cu electroglotograful. — Din fr. **électroglottospectrographie.**

ELECTROGRAFÍE, *electrografii*, s.f. Metodă modernă de investigare a organismelor vii cu ajutorul curentului electric. — Din engl. **electrography.**

ELECTROGRAVÚRĂ s.f. Gravură pe cale electrolitică. — Din fr. **électrogravure.**

ELECTROMENAJÉR, -Ă, *electromenajeri, -e*, adj. (Despre aparate) Care este folosit în gospodărie și este acționat electric; electrocasnic. — Din fr. **électroménager.**

ELECTROMIOGRÁMĂ, *electromiograme*, s.f. (Med.) Diagramă care reprezintă curenții electrici

generați de activitatea musculară. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **électromyogramme.**

ELECTROMOBÍL, *electromobile*, s.n. Automobil cu motor electric. — Din germ. **Elektromobil,** fr. **électromobile.**

ELECTRONEGATIVITÁTE s.f. Proprietate a elementelor chimice de a fi electronegative. — Din fr. **électronégativité,** engl. **electronegativity.**

ELECTRONIZÁ, *electronizez*, vb. I. Tranz. A dota cu mijloace electronice. — De la **electronică.** — **electronizáre** s.f.; **electronizát, -ă** adj.

ELECTRONOGRÁF, *electronografe*, s.n. (Med.) Aparat pentru electronografii. — Din fr. **électronographe.**

ELECTRONOGRÁFIC, -Ă, *electronografici, -ce*, adj. (Med.) De electronografie, referitor la electronografie. — Din engl. **electronographic.**

ELECTRONOGRAFÍE, *electronografii*, s.f. (Med.) **1.** Metodă de investigare a cîmpurilor electrice din corpul uman, precum și a modificărilor acestora, în condiții de boală. **2.** (Concr.) Imagine a cîmpurilor electrice din corpul uman; clișeu cu această imagine. — Din engl. **electronography.**

ELECTRONOPUNCTÚRĂ s.f. Metodă terapeutică de stimulare a punctelor active ale corpului prin atingere cu un electrod care primește impulsuri electrice. — **Electron**[ică] + [acu]**punctură.**

ELECTROOSMÓTIC, -Ă, *electroosmotici, -ce*, adj. Privitor la electroosmoză. [Pr.: *-tro-os-*] — Din fr. **électro-osmotique.**

ELECTROPATOLOGÍE s.f. (Med.) Studiu al leziunilor și bolilor provocate de electricitatea industrială și de cea atmosferică. — Din fr. **électropathologie.**

ELECTROPORȚELÁN s.n. Varietate de porțelan folosit la confecționarea izolatoarelor pentru liniile de distribuție a curentului electric și de telecomunicații. — **Electro-** + **porțelan.**

ELECTROPOZITIVITÁTE s.f. (Fiz.) Proprietate a elementelor chimice de a fi electropozitive. — Din fr. **électropositivité.**

ELECTROPUNCTÚRĂ s.f. Metodă de acupunctură în care acul primește impulsuri electrice; electroacupunctură. — Din fr. **électroponcture.**

ELECTROSECURITÁTE s.f. Protecție împotriva electrocutării. — **Electro-** + **securitate.**

ELECTROSTIMULÁRE s.f. Stimulare a țesuturilor vii prin impulsuri electrice. — **Electro-** + **stimulare,** cf. fr. électrostimulation.

ELECTROTERÁPIC, -Ă, *electroterapici, -ce*, adj. De electroterapie, referitor la electroterapie. — Din fr. **électrothérapique.**

ELECTROTRAUMATÍSM, *electrotraumatisme*, s.n. (Med.) Electrocutare. — **Electro-** + **traumatism.**

ELEFANTIÁZĂ s.f. v. **elefantiazis.**

ELEKTRÓN s.n. Aliaj dur și ușor de aluminiu și magneziu. — Probabil din germ.

ELEMÉNT s.m. *Spec.* Fiecare dintre piesele componente ale unui radiator de calorifer.

ELEMENTARITÁTE s.f. (Livr.) Caracter elementar. — **Elementar** + suf. *-itate.*

ELEVATÓR [1] s.n. (Med.) Instrument folosit pentru îndepărtarea unor elemente dure din țesuturi.

ELEVATORÍST, *elevatoriști*, s.m. Muncitor care lucrează la elevator [1] (1). — **Elevator** [1] + suf. *-ist.*

ELICOPTERÍST, *elicopteriști*, s.m. Pilot de elicopter. — **Elicopter** + suf. *-ist.*

ELIDÁRE, *elidări*, s.f. Acțiunea de *a elida* și rezultatul ei. — V. **elida.**

ELIDÁTĂ, *elidate*, adj. (Lingv.; despre vocala finală a unui cuvînt) Care a dispărut înaintea vocalei inițiale a cuvîntului următor. — V. **elida.**

ELIMINĂ vb. I. Tranz. A îndepărta din plămîni aerul (în procesul respirației); a expira (**1**).

ELIOFÓB, -Ă adj., s.m. și f. v. **heliofob.**

ELIPTICITÁTE s.f. (Livr.) Caracterul a ceea ce este eliptic. — Din fr. **ellipticité.**

ELITÁR, -Ă, *elitari, -e*, adj. **1.** Care aparține elitei (sociale), referitor la elită (socială), de elită (socială). **2.** (Despre unele teorii, doctrine) Care atribuie elitei rolul conducător în viața socială. — Din fr. **élitaire.**

ELITÍSM s.n. Concepție, doctrină care susține rolul determinant al elitei în societate. — Din fr. **élitisme,** engl. **elitism.**

ELITÍST, -Ă, *elitiști, -ste*, adj. De elită; care favorizează elita. — Din fr. **élitiste,** engl. **elitist.**

ELITROTOMÍE, *elitrotomii*, s.f. (Med.) Incizie a peretelui vaginal. — Din fr. **élytrotomie.**

ELOXÁT, -Ă, *eloxați, -te*, adj. (Despre aluminiu, piese din aluminiu) Tratat contra oxidării. — Din fr. **éloxé.**

ELUCUBRÁNT, -Ă, *elucubranți, -te*, adj. (Livr.) Aberant, absurd. — Din fr. **élucubrant.**

EMAILÁJ s.n. Emailare. — Din fr. **émaillage.**

EMBOLÍT s.n. Minereu bogat în argint. — Din germ. **Embolit.**

EMÉRGE, pers. 3 *emerge*, vb. III. Intranz. (Fiz.; despre corpuri, radiații etc.) A ieși dintr-un mediu după ce l-a traversat. — Din fr. **émerger.**

EMINÉNȚĂ s.f. (În sintagma) *Eminență cenușie* = persoană influentă care, din umbră, manevrează un personaj oficial, un partid etc.

EMINESCIANÍSM s.n. Ceea ce este specific gîndirii și operei eminesciene. ◆ Tendință de a prelua și cultiva teme, motive etc. eminesciene. [Pr.: *-ci-a-*] — **Eminescian** + suf. *-ism.*

EMINESCOLÓG, -Ă, *eminescologi, ge*, s.m. și f. Specialist în eminescologie. — Din **eminescologie** (der. regr.).

EMINESCOLOGÍE s.f. Studiul vieții și operei lui Eminescu. — De la **Eminescu** (după *dantologie*).

EMITÓR, *emitori*, s.m. (Electron.) Electrod al unui tranzistor. — Din engl. **emitter.**

EMONDÁJ s.n. (Med.) Intervenție chirurgicală constînd în înlăturarea exostozelor și osteofitelor epifizelor.

EMOTIVÍSM s.n. Școală etică neopozitivistă care consideră că fundamentul noțiunilor și al judecăților morale este pur emotiv. — Din fr. **émotivisme.**

EMPATÍE s.f. **1.** (Fil.) Formă de intuire a realității prin identificare afectivă. **2.** Tendință a receptorului de a trăi afectiv, prin transpunere simpatetică, viața eroilor din opere literare, filme etc. — Din fr. **empathie,** engl. **empathy.**

EMPIRIOSIMBOLÍSM s.n. (Fil.) Variantă a empiriocriticismului, care consideră reprezentările și noțiunile ca simboluri ale senzațiilor noastre. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **empiriosymbolisme.**

EMPIRÍSM s.n. (În sintagma) *Empirism logic* = variantă a neopozitivismului care admite numai enunțurile logice verificabile în mod nemijlocit prin percepțiile fiecărui subiect în parte.

EMULSIONÁBIL, -Ă, *emulsionabili, -e*, adj. (Chim.) Care poate deveni emulsie. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **émulsionnable.**

ENANTIOMORFÍE s.f. (Fiz.) Proprietate a unor substanțe de a cristaliza în două forme, dintre care una este imaginea simetrică a celeilalte în raport cu un plan; enantiomorfism. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **énantiomorphie.**

ENANTIOMORFÍSM s.n. (Fiz.) Enantiomorfie. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **énantiomorphisme,** engl. **enantiomorphism.**

ENANTIOTROPÍE s.f. (Chim.) Proprietate a unor substanţe de a trece în două sisteme de cristalizare diferite, păstrînd aceeaşi stare de agregare, în condiţii fizice ce variază adecvat. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **énantiotropie,** engl. **enantiotropy.**

ENARGÍT s.n. Mineral întîlnit în zăcăminte hidrotermale de cupru. — Din germ. **Enargit.**

ENCEFALÍNĂ s.f. (Biol.) Proteină din creier cu acţiune calmantă asupra durerilor. — Din fr. **encéphaline.**

ENCEFALOGRAFÍE s.f. (Concr.) Radiografie a encefalului.

ENCEFALÓZĂ, *encefaloze,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru o afecţiune cerebrală degenerativă. — Din fr. **encéphalose.**

ENDEMICITÁTE s.f. (Biol.) Caracter endemic; endemism. — Din fr. **endémicité,** engl. **endemicity.**

ENDEMÍSM s.n. (Biol.) Particularitate a unor specii biologice de a trăi pe o anumită arie geografică. ◆ Caracter endemic; endemicitate. — Din fr. **endémisme,** engl. **endemism.**

ENDOBLÁST s.n. (Biol.) Endoderm. — Din fr. **endoblaste,** engl. **endoblast.**

ENDOCÁRDIC, -Ă, *endocardici, -ce,* adj. (Med.) De endocard. — Cf. fr. endocarditique.

ENDOFAZÍE s.f. (Psih.) Trăire interioară a actului vorbirii; limbaj interior. — Din fr. **endophasie.**

ENDOGAMÍE s.f. (Biol.) Unire a doi gameţi formaţi în acelaşi organism.

ENDOMETRÍTĂ, *endometrite,* s.f. (Med.) Inflamaţie a mucoasei uterine. — Din fr. **endométrite.**

ENDOMÉTRU s.n. (Anat.) Mucoasă uterină. — Din fr. **endomètre,** engl. **endometrium.**

ENDOMITÓZĂ, *endomitoze,* s.f. (Biol.) Duplicare a cromozomilor fără diviziune nucleară (şi celulară). — Din engl. **endomitosis.**

ENDONAZÁL, -Ă, *endonazali, -e,* adj. (Anat.) Al mucoasei nazale; referitor la interiorul nasului. — Din fr. **endonasal.**

ENDOPLASMÁTIC, -Ă, *endoplasmatici, -ce,* adj. (Biol.) De endoplasmă, referitor la endoplasmă. — Din fr. **endoplasmatique.**

ENDOSCHELÉT s.n. (Biol.) Schelet osos intern. — Cf. engl. endoskeleton.

ENDOSCÓPIC, -Ă, *endoscopici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la endoscopie. — Din fr. **endoscopique,** engl. **endoscopic.**

ENERGETÍST, -Ă, *energetişti, -ste,* adj., s.m. (Adept) al energetismului. — Din fr. **énergétiste.**

ENERGIZÁNT, -Ă, *energizanţi, -te,* adj. Care dă energie. — Din fr. **énergisant.**

ENERGOINTENSÍV, -Ă, *energointensivi, -e,* adj. (Despre procese tehnologice) Mare consumator de energie. — **Energ**[ie] + **intensiv.**

ENERGOMÉTRU, *energometre,* s.n. (Med.) Aparat pentru analiza pulsului arterial. — Din fr. **énergomètre.**

ENESCIÁN, -Ă, *enescieni, -e,* adj. De Enescu, al lui Enescu; în maniera lui Enescu. [Pr.: *-ci-an*] — **Enescu** (n. pr.) + suf. *-ian.*

ENGRÁMĂ, *engrame,* s.f. (Psih.) Urmă lăsată de un excitant asupra sistemului nervos. — Din fr. **engramme,** germ. **Engramme.**

ENIGMÍSTIC, -Ă adj. Cu caracter de enigmă; de enigmistică.

ENOLÁZĂ s.f. (Chim.) Enzimă cu rol catalizator în fermentaţia alcoolică. — Din fr. **énolase.**

ENTALPÍE s.f. (Fiz.) Potenţial termodinamic. — Din fr. **enthalpie,** engl. **enthalpy.**

ENTEROCÓC, *enterococi,* s.m. (Biol.) Microb prezent în intestin. — Din fr. **entérocoque.**

ENTEROGASTRÓN s.n. v. **enterogastronă.**

ENTEROLOGÍE s.f. Ramură a medicinii care se ocupă cu studiul tractului intestinal. — Din fr. **entérologie.**

ENTEROMÓRF, -Ă, *enteromorfi, -e,* adj. (Anat.) Care are formă de intestin. — Din fr. **entéromorphe.**

ENTRÓPIC, -Ă, *entropici, -ce,* adj. (Fiz.) Referitor la entropie. — Din fr. **entropique.**

ENTROPÍE s.f. *P. gener.* Măsură care indică gradul de organizare a unui sistem.

ENZIMÁTIC, -Ă, *enzimatici, -ce,* adj. (Chim.) Referitor la enzime; care se face cu ajutorul unei enzime. — Din fr. **enzymatique,** engl. **enzymatic.**

ENZOÓTIC, -Ă, *enzootici, -ce,* adj. (Med. vet.) Care are caracter de enzootie. [Pr.: *-zo-o-*] — Din fr. **enzootique,** engl. **enzootic.**

EPANÓDĂ, *epanode,* s.f. Procedeu retoric constînd în reluarea detaliată a fiecărui cuvînt sau grup de cuvinte dintr-un vers. — Din fr. **épanode.**

EPICITÁTE s.f. (Rar) Caracter epic. — **Epic** + suf. *-itate.*

EPICONTINENTÁL, -Ă adj. (Geol.; în sintagma) *Depozit epicontinental* = depozit constituit din roci depuse pe prispa continentală.

EPIDEMIOLÓG, -Ă, *epidemiologi, -ge,* s.m. şi f. Medic specialist în epidemiologie. [Pr.: *-mi-o-*] — Din **epidemiologie** (der. regr.).

EPIDEMIOLÓGIC, -Ă, *epidemiologici, -ce,* adj. Referitor la epidemiologie, de epidemiologie. ◇ *Aviz epidemiologic* = aviz care atestă absenţa sau prezenţa contaminării cu o boală contagioasă. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **épidémiologique.**

EPIGÓNIC, -Ă, *epigonici, -ce,* adj. Al epigonilor, caracteristic epigonismului. — **Epigon** + suf. *-ic.*

EPIGONÍSM s.n. Atitudine, manifestare a epigonilor. — Din fr. **épigonisme.**

EPILOGÁL, -Ă, *epilogali, -e,* adj. (Rar) Cu caracter de epilog. — **Epilog** + suf. *-al.*

EPIMÓNĂ, *epimone,* s.f. (Lit.) Comoraţie (**2**). — Din fr. **épimone.**

EPIPLÓCĂ, *epiploce,* s.f. (Lit.) Concatenaţie. — Din fr. **épiploque.**

EPIZEÚXIS s.n. (Lit.) Reluare a unui cuvînt, fără o topică specifică. [Pr.: *-ze-u-*] — Din fr. **épizeuxis.**

ERBICIDÁ, *erbicidez,* vb. I. Tranz. A trata un teren agricol cu erbicide. — Din **erbicid.** — **erbicidáre** s.f.; **erbicidát, -ă** adj.

ERBORIZÁ, *erborizez,* vb. I. Tranz. A culege plante (pentru studiu). [Scris şi: *herboriza*] — Din fr. **herboriser.** — **erborizáre** s.f.

EREDOBIOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază problemele eredităţii. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **hérédobiologie.**

EREDOPATÍE, *eredopatii,* s.f. Afecţiune moştenită sau transmisibilă ereditar. — Din fr. **hérédopathie.**

ERGASTOPLÁSMĂ s.f. (Biol.) Formaţiune citoplasmatică în care circulă substanţele metabolice. — Din fr. **ergastoplasme.**

ERGONÓMIC, -Ă, *ergonomici, -ce,* adj. De ergonomie. — Din fr. **ergonomique.**

ERGONOMÍST, -Ă, *ergonomişti, -ste,* s.m. şi f. Specialist în ergonomie. — Din fr. **ergonomiste,** engl. **ergonomist.**

ERGOSTERÍNĂ s.f. (Farm.) Ergosterol. — Din fr. **ergostérine.**

ERGOTAMÍNĂ s.f. (Farm.) Alcaloid extras din secara cornută. — Din fr., engl. **ergotamine.**

ERIJÁRE s.f. Acţiunea de *a (se) erija* şi rezultatul ei. — V. **erija.**

ERIJÁT, -Ă, *erijaţi, -te,* adj. (Despre oameni; urmat de determinări introduse prin prep. „în")

Care își atribuie fără nici un drept o situație, un rol care conferă autoritate, care se dă drept..., care vrea să treacă drept... — V. **erija.**

ERÍSTIC s.m. Adept al eristicii.

ERITROCITÓZĂ s.f. (Med.) Poliglobulie. — Din fr. **érythrocytose.**

ERITROMICÍNĂ s.f. (Farm.) Antibiotic activ mai ales în infecțiile stafilococice puternice. — Din fr. **érythromycine.**

ERMENÉUTIC, -Ă, s.f., adj. v. **hermeneutic.**

ERMETIZÁ, *ermetizez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A face ermetic, de neînțeles. — Din fr. **hermétiser.**

ÉROS s.n. (Livr.) Ansamblul dorințelor sexuale, considerate din punct de vedere psihanalitic; libido. — Din fr. **éros.**

ESENȚIALITÁTE s.f. (Livr.) Parte esențială; caracter esențial. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **essentialité.**

ESÉU s.n. Probă preliminară de mărci poștale pe hîrtie și în culori diferite în vederea alegerii prototipului definitiv al întregului tiraj.

ESOFAGOPLASTÍE, *esofagoplastii,* s.f. (Med.) Restabilire a continuității esofagului printr-o operație reparatorie în care se folosesc tegumente. — Din fr. **oesophagoplastie.**

ESOFAGOSCÓP, *esofagoscoape,* s.n. (Med.) Aparat pentru examenul endoscopic al esofagului. — Din fr. **oesophagoscope.**

ESOFAGOSCOPÍE, *esofagoscopii,* s.f. (Med.) Explorare endoscopică a esofagului. — Din fr. **oesophagoscopie.**

ESTERIFICÁ, *estérific,* vb. I. Tranz. A produce o esterificare. — Cf. engl. e s t e r i f y. — **esterificát, -ă** adj.

ESTEZIOLOGÍE s.f. (Psih.) Studiu al fenomenelor senzoriale. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **esthésiologie.**

ESTRADÍSTIC, -Ă, *estradistici, -ce,* adj. Care aparține estradei (2), referitor la estradă (2), de estradă. — **Estradă** + suf. *-istic.*

EȘANTIÓN s.n. (Rad.) Impuls foarte scurt care definește semnalul din care provine la un moment dat.

EȘANTIONÁ, *eșantionez,* vb. I. Tranz. **1.** (Rad.) A lua mostre la intervale prestabilite dintr-un semnal, în vederea unor procesări ulterioare. **2.** A alege persoanele reprezentative (statistic) care urmează a fi anchetate într-o investigație (sociologică). [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **échantillonner.** — **eșantionáre** s.f.; **eșantionát, -ă** adj.

EȘANTIONÁJ, *eșantionaje,* s.n. (Rar) Eșantionare. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **échantillonnage.**

ETAJÁT, -Ă, *etajați, -te,* adj. (Despre clădiri) Cu etaje. — V. **etaja.**

ETALONÁ vb. I. Tranz. A uniformiza planurile și secvențele dintr-un film din punctul de vedere al densității optice și al culorii.

ETALONÓR, *etalonori,* s.m. Tehnician specialist în operații de etalonare. — Din fr. **étalonneur.**

ETAPIZÁ, *etapizez,* vb. I. Tranz. A împărți în mai multe etape. — **Etapă** + suf. *-iza.* — **etapizáre** s.f.; **etapizát, -ă** adj.

ETERNÍT s.n. (Constr.) Azbociment. — Din germ. **Eternit,** fr. **éternit.**

ETERNIZÁRE s.f. Acțiunea de a face să fie etern și rezultatul ei. — V. **eterniza.**

ETERNIZÁT, -Ă, *eternizați, -te,* adj. Care a devenit etern. — V. **eterniza.**

ETEROGRÉFĂ s.f. v. **heterogrefă.**

ETEROPROTEÍDĂ s.f. v. **herteroproteidă.**

ETEROSFÉRĂ s.f. v. **heterosferă.**

ETNÁRH, *etnarhi,* s.m. Comandant al unei etnarhii. — Din fr. **ethnarque.**

ETNARHÍE, *etnarhii,* s.f. Provincie a imperiului roman, bizantin sau otoman. — Din fr. **ethnarchie.**

ETNICÍSM s.n. Tendință a unor grupări literare românești de la începutul secolului al XX-lea de a subordona aspectele etice și estetice celor etnice. — **Etnic** + suf. *-ism.*

ETNICITÁTE s.f. Ansamblul particularităților etnice specifice unui popor, unei culturi, — Din engl. **ethnicity.**

ETNÍE, *etnii,* s.f. Comunitate etnică. — Din fr. **ethnie.**

ETNOBOTÁNIC, -Ă, *etnobotanici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Studiu al denumirilor populare ale plantelor. **2.** Adj. De etnobotanică (1), referitor la etnobotanică (1). — Din fr. **ethnobotanique.**

ETNOCENTRÍSM s.n. Tendință de a judeca valorile altor culturi în raport cu propria cultură, considerată unic criteriu de apreciere a adevăratelor valori. — Din fr. **ethnocentrisme,** engl. **ethnocentrism.**

ETNOCULTURÁL, -Ă, *etnoculturali, -e,* adj. De etnocultură. — **Etnocultură** + suf. *-al.*

ETNOCULTÚRĂ, *etnoculturi,* s.f. Cultură populară tradițională. — Din fr. **ethnoculture.**

ETNOFOLCLÓRIC, -Ă, *etnofolclorici, -ce,* adj. Privitor la folclorul unui popor. — **Etno**[grafic] + **folcloric.**

ETNOGENÉZĂ s.f. Proces de naștere, de formare a unui popor.

ETNOMUZICOLÓG, -Ă, *etnomuzicologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în etnomuzicologie. — Din fr. **ethnomusicologue.**

ETNOMUZICOLOGÍE s.f. Ramură a muzicologiei care cercetează culturile muzicale ale popoarelor sau culturile muzicale de tip arhaic. — Din engl. **ethnomusicology,** fr. **ethnomusicologie.**

ETNOPEDAGÓGIC, -Ă, *etnopedagogici, -ce,* adj. De etnopedagogie. — Din **etnopedagogie.**

ETNOPEDAGOGÍE s.f. Orientare în pedagogia de la începutul secolului al XX-lea care are în vedere educația întregului popor. — **Etno**[logie] + **pedagogie.**

ETOLÓG, *etologi,* s.m. Specialist în etologie. — Din fr. **éthologue.**

ETRUSCOLÓG, *etruscologi,* s.m. Specialist în etruscologie. — Din fr. **étruscologue.**

ETRUSCOLOGÍE s.f. Studiul culturii și civilizației etrusce. — Din fr. **étruscologie.**

EUCARIÓTĂ, *eucariote* s.f. (Biol.) Plantă sau animal evoluat care are nucleu tipic, separat prin membrană. [Pr.: *e-u-ca-ri-o-*] — Din engl. **eucaryote.**

EUFORIZÁNT, -Ă, *euforizanți, -te,* adj. Care produce euforie. [Pr.: *e-u-*] — Din fr. **euphorisant.**

EUFUÍSM s.n. (Livr.) Variantă engleză, din epoca elizabetană, a manierismului european. [Pr.: *e-u-fu-ism*] — Din engl. **euphuism.**

EUFUÍSTIC, -Ă, *eufuistici, -ce,* adj. (Livr.; despre stil) Prețios, pompos, bombastic. [Pr.: *e-u-fu-is-*] — Din engl. **euphuistic.**

EUGÉNIC, -Ă, *eugenici, -ce,* adj. (Livr.) Referitor la eugenie. [Pr.: *e-u-*] — Din engl. **eugenic.**

EUPLOÍD, *euploide,* s.n. (Biol.) Organism ale cărui celule somatice conțin un număr de cromozomi egal cu numărul de bază al celulei sau cu un multiplu al acestuia. [Pr.: *e-u-plo-id*] — Din fr. **éuploide,** engl. **euploid.**

EURITMÍE s.f. **1.** Funcționare regulată a unei activități organice ritmice. **2.** (Med.) Ritm regulat al pulsului.

EURODOLÁR, *eurodolari,* s.m. Dolar american depozitat în bănci comerciale care au sediul în afara S.U.A. [Pr.: *e-u-*] — Din engl., fr. **eurodollar.**

EVALUÁT, -Ă, *evaluați, -te*, adj. A cărui valoare, cantitate etc. a fost stabilită. [Pr.: *-lu-at*] — V. **evalua.**

EVAPORÁȚIE s.f. (Fiz.) Evaporare. — Din fr. **évaporation.**

EVENIMENȚIÁL, -Ă, *evenimențiali, -e*, adj. **1.** Care se mărginește la descrierea evenimentelor (1). **2.** Care se referă la descrierea evenimentelor (1). [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **événementiel.**

EVOLÚTĂ s.f. (Mat.) Locul geometric al centrelor de curbură ale unei curbe date.

EXA- v. **hexa-.**

EX ABRUPTO loc. adv. Dintr-o dată, brusc, pe nepregătite. [Pr.: *ecsabrúpto*] — Loc. lat.

EX AEQUO loc. adv. La egalitate. [Pr.: *ecsécvo*] — Loc. lat.

EX-CAMPIÓN, -OÁNĂ, *ex-campioni, -oane*, s.m. și f. Fost campion. [Pr.: *-pi-on*] — **Ex-** + **campion.**

EXCITRÓN, *excitroane*, s.n. (Fiz.) Ignitron. — Din fr., engl. **excitron.**

EXCIZÁRE s.f. Acțiunea de *a exciza* și rezultatul ei. — V. **exciza.**

EXECÚȚIE s.f. (Jur.) **1.** Încasare (forțată) a unei datorii pe cale judecătorească sau prin mijloace fiscale. **2.** Ducere la îndeplinire a unei hotărîri judecătorești referitoare la evacuarea unei locuințe, la atribuirea copiilor în caz de divorț etc.

EXHIBIȚIONÍSM s.n. (Med.) Perversiune sexuală constînd din expunerea în public a organelor genitale.

EXÍNĂ, *exine*, s.f. (Bot.) Membrană protectoare externă a grăuntelui de polen. — Din fr. **exine.**

EXÎNSCRÍE, *extnscriu*, vb. III. Tranz. A construi o figură geometrică în afara alteia astfel încît unele puncte ale celei dintîi să fie tangente la a doua. — **Ex-** + **înscrie.** — **exînscríere** s.f.; **exînscrís, -ă** adj.

EX-LÍBRIS, *ex-librisuri*, s.n. Vinietă aplicată pe o carte, purtînd numele unui bibliotecă, al bibliofilului sau o deviză. — Din fr. **ex-libris** lat. **ex libris.**

EX-MINÍSTRU, *ex-miniștri*, s.m. Fost ministru. — **Ex-** + **ministru.**

EXOFTÁLMIC, -Ă, *exoftalmici, -ce*, adj. (Med.; despre ochi) Bulbucat; (despre oameni) suferind de exoftalmie. — Din fr. **exophtalmique.**

EXOGÁM, -Ă, *exogami, -e*, adj. (Despre oameni) Care practică exogamia; (despre organisme) care prezintă exogamie. — Din fr. **exogame,** engl. **exogamy.**

EXOGAMÍE s.f. **1.** Căsătorie între parteneri care nu aparțin aceluiași grup social. **2.** (Biol.) Fuzionare a gameților în afara organismului.

EXORTATÍV, -Ă, *exortativi, -e*, adj. (Livr.) Care înflăcărează, îndeamnă (prin cuvinte) o persoană sau o colectivitate. — Din fr. **exhortatif.**

EXOSCHELÉT, *exoschelete*, s.n. (Biol.; la nevertebrate) Schelet (osos) extern. — Din fr. **exosquelette,** engl. **exoskeleton.**

EXOSFÉRIC, -Ă, *exosferici, -ce*, adj. (Geogr.) De exosferă, al exosferei. — Din fr. **exosphérique.**

EXOTÉRM, -Ă, *exotermi, -e*, adj. (Fiz.) Exotermic. — Din fr. **exotherme.**

EXPANDÁT, -Ă, *expandați, -te*, adj. (Despre unele alimente, materiale etc.) Cu structură spongioasă. — Cf. engl. e x p a n d e d.

EXPERIMENTALÍSM s.n. Folosire a experimentului, a documentului ca principal mijloc de cunoaștere, de creație. — Din engl. **experimentalism.**

EXPÉRT adj. (Inform.; în sintagma) *Sistem expert* = program de exploatare inteligentă a unei baze de date caracteristice unui domeniu particular de aplicație.

EXPERTIZÁ, *expertizez*, vb. I. Tranz. A supune expertizei. — **Expertíză** + suf. *-iza*. — **expertizáre** s.f.; **expertizát, -ă** adj.

EXPLODÓR, *explodoare*, s.n. Explozor. — Din engl. **exploder.**

EXPLORÁT, -Ă, *explorați, -te*, adj. (Despre țări sau regiuni necunoscute sau mai puțin cunoscute) Care este cercetat cu scopul de a cunoaște. ◆ (Despre zăcăminte) Căruia i se cercetează posibilitățile de exploatare. — V. **explora.**

EXPLOZIMÉTRU, *explozimetre*, s.n. Aparat electronic pentru semnalizarea pericolului de explozie în medii cu gaze și vapori inflamabili. — Din **engl. explosimeter.**

EXPLOZIVITÁTE s.f. Însușirea de a fi exploziv. — **Exploziv** + suf. *-itate*.

EXPOZIȚIONÁL, -Ă, *expoziționali, -e*, adj. Al expoziției (1); cu caracter de expoziție (1). [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **expositional.**

EXSANGVINOTRANSFÚZIE, *exsangvinotransfuzii*, s.f. (Med.) Înlocuire aproape totală a sîngelui prin transfuzie. [Var.: **exsanguinotransfúzie** s.f. — Pr.: *-gu-i-*]. — Din fr. **exsanguino-transfusion.**

EXSÁNGUU, -UĂ, *exsangui, -ue*, adj. (Livr.; despre țesuturi) Care este lipsit de sînge; (despre obraji, față) palid, cadaveric. — Din fr. **exsangue,** lat. **exsanguis.**

EXSANGUINOTRANSFÚZIE s.f. v. **exsangvinotransfuzie.**

EXTEMPORANÉU -ÉE, *extemporanei, -ee*, adj. (Livr.) **1.** Care se produce imediat, pe loc. **2.** (Med.; despre medicamente) Care este preparat sau administrat fără întîrziere. — Din lat. **extemporaneus,** fr. **extemporané.**

EXTERIÓR, -OÁRĂ, adj. (În sintagma) *Comerț exterior* = totalitatea importurilor și exporturilor unei țări.

EXTERNÁ, *externez*, vb. I. Tranz. A elibera din spital un bolnav (însănătoșit). — Din **extern.** — **externáre** s.f; **externát, -ă** adj.

EXTERNÁT s.n. Faptul de *a externa*. — V. **externa.**

EXTEROCEPTÍV, -Ă, *exteroceptivi, -e*, adj. (Anat.; despre căile sensibilității) Care transmite centrilor nervoși stimuli din mediul extern. — Din fr. **extéroceptif.**

EXTEROCEPTÓR, *exteroceptori*, s.m. (Anat.) Organ din sistemul nervos central care recepteză stimuli din mediul extern. — Din fr. **extérocepteur.**

EXTIRPÁBIL, -Ă, *extirpabili, -e*, adj. (Med.) Care poate fi extirpat. — Din fr. **extirpable.**

EXTRAATMOSFÉRIC, -Ă, *extraatmosferici, -ce*, adj. De dincolo de atmosfera terestră. [Pr.: *-tra-at-*] — Din fr. **extra-atmosphérique.**

EXTRACONJUGÁL, -Ă, *extraconjugali, -e*, adj. Referitor la relațiile din afara căsătoriei; adulterin; extramarital. — Din fr. **extraconjugal.**

EXTRACONSTITUȚIONÁL, -Ă, *extraconstituționali, -e*, adj. În afara prevederilor constituției. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **extraconstitutionnel.**

EXTRACURÉNT s.n. (Fiz.) Curent electric datorat autoinducției. — Din fr. **extra-courant.**

EXTRADÚR, -Ă, *extraduri, -e*, adj. Foarte dur. — **Extra-** + **dur.**

EXTRAESTÉTIC, -Ă, *extraestetici, -ce*, adj. Aflat sau considerat în afara esteticului. [Pr.: *-tra-es-*] — **Extra-** + **estetic.**

EXTRAFÓR s.n. Panglică (foarte) rezistentă folosită în croitorie. — Din fr. **extra-fort.**

EXTRAGALÁCTIC, -Ă, *extragalactici, -ce*, adj. Care se află în afara galaxiei noastre. — Din fr. **extragalactique,** engl. **extragalactic.**

EXTRAMARITÁL, -Ă, *extramaritali, -e,* adj. (Livr.) Extraconjugal. — Din engl. **extramarital.**

EXTRANUCLEÁR, -Ă, *extranucleari, -e,* adj. (Biol.) Care este localizat în afara nucleului, în citoplasmă. [Pr.: *-cle-ar*] — Din fr. **extranucléaire,** engl. **extranuclear.**

EXTRAPLÁT, -Ă, *extraplați, -te,* adj. (Despre obiecte) Foarte plat. — Din fr. **extra-plat.**

EXTRAPROFESIONÁL, -Ă, *extraprofesionali, -e,* adj. Care nu aparține domeniului profesiunii unei persoane. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **extraprofessionnel,** engl. **extraprofessional.**

EXTRARETINIÁN, -Ă, *extraretinieni, -e,* adj. (Anat.) Din afara retinei. [Pr.: *-ni-an*] — Din fr. **extrarétinien.**

EXTRASENSÍBIL, -Ă, *extrasensibili, -e,* adj. (Despre oameni) Extrem de sensibil (1). ◆ (Despre organism) Care reacționează instantaneu la cea mai ușoară excitație exterioară. — Din fr. **extra-sensible.**

EXTRASENZORIÁL, -Ă, *extrasenzoriali, -e,* adj. Care este perceput pe alte căi decît cele senzoriale normale. [Pr.: *-ri-al*] — Din fr., engl. **extra-sensoriel.**

EXTRASEZÓN s.n. Timpul din afara sezonului (de referință). — **Extra-** + **sezon.**

EXTRINSÉC, -Ă adj. (Anat.; despre organe) Originar din afara locului unde se găsește sau acționează.

EXTROSPECTÍV, -Ă, *extrospectivi, -e,* adj. (Psih.; despre oameni) Care observă trăirile psihice ale altora. — Din engl. **extrospective.**

EXTROSPÉCȚIE, *extrospecții,* s.f. (Psih.) Observare a fenomenelor din afara eului, a trăirilor psihice ale altuia. — Din fr., engl. **extrospection.**

F

FABIÁN, -Ă, *fabieni, -e*, s.m. și f. Adept al fabianismului. [Pr.: *-bi-an*] — Din engl. **Fabian** [Society].

FABIANÍSM s.n. Doctrină care preconiza trecerea lentă, pe calea reformelor de stat, de la capitalism la socialism. [Pr.: *-bi-a-*] — Din engl. **fabianism,** fr. **fabianisme.**

FABRICITÁTE s.f. (Livr.) Capacitate a omului de a crea, de a produce bunuri. — **Fabrica** + suf. *-itate.*

FABULÁ, *fabulez*, vb. I. Tranz. A imagina fapte, întîmplări etc. prezentîndu-le drept reale sau posibile; *p. ext.* a minți. — Din fr. **fabuler.** — **fabulâre** s.f.

FABULÁȚIE s.f. Prezentare a unei fapte imaginare ca reală; *p. ext.* minciună.

FABULÍSTIC, -Ă, *fabulistici, -ce*, adj. De fabulă; de fabulist. — **Fabulist** + suf. *-ic.*

FABULÓS, -OÁSĂ adj. (Adesea substantivat, n.) Imaginar, ireal.

FACEȚÍE, *fațeți*, s.f. (Franțuzism) Snoavă. — Din fr. **facétie.**

FACEȚIÓS, -OÁSĂ, *fațioși, -oase*, adj. (Franțuzism) Glumeț, poznaș. [Pr.: *-ți-os*] — Din fr. **facétieux.**

FACHIRÍSM s.n. Ansamblu de fapte aparent extraordinare săvîrșite de fachiri; arta de a săvîrși asemenea fapte; *p. ext.* scamatorie. — Din fr. **fakirisme.**

FACÓNDĂ s.f. (Franțuzism) Ușurință de a vorbi; elocință. — Din fr. **faconde.** Cf. lat. facundia.

FACTORIȚĂ, *factorițe*, s.f. Poștăriță. [Acc. și: *factoriță*] — **Factor** + suf. *-iță.*

FACTORIZÁ, *factorizez*, vb. I. Tranz. (Mat.) A descompune în factori un număr sau o expresie algebrică. — Din fr. **factoriser.** — **factorizâre** s.f.; **factorizát, -ă** adj.

FACTURÁRE s.f. Acțiunea de *a factura* și rezultatul ei. — V. **factura.**

FACȚIONÁR, -Ă, *facționari, -e*, adj. De facțiune. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **factionnaire.**

FAIANȚÁR, *faianțari*, s.m. Muncitor specializat în faianțare. [Pr.: *fa-ian-*] — **Faianță** + suf. *-ar.*

FALIÉRE, *falieri*, s.f. (Geol.) Creare de falii în scoarța pămîntului. [Pr.: *-li-e-*] — De la **falie.**

FALȚ s.n. (Poligr.) Bentiță de pînză sau de hîrtie rezistentă de care se lipesc planșele intercalate într-un volum.

FAN, *fani*, s.m. (Livr.) Admirator entuziast, pasionat, al unei vedete, al unei mișcări artistice; simpatizant. — Din engl., fr. **fan.**

FANERÍT s.n. Material constituit din foi de placaj de lemn impregnate cu rășină de bachelită și presate, folosit pentru confecționarea carcaselor de aparate electrotehnice, de radio și televizoare; lignofoliu. — Din engl. **phanerite.**

FANTAZÁ, *fantazez*, vb. I. Intranz. (Livr.) **1.** A plăsmui fantasme (**2**). **2.** A spune lucruri imaginate. — De la **fantezie.** — **fantazâre** s.f.

FARADIZÁRE, *faradizări*, s.f. (Med.) Tratament prin curenți de inducție. — După fr. **faradisation.**

FARADMÉTRU, *faradmetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea capacității electrice a condensatoarelor cu scara gradată în submultipli ai faradului. — Din fr. **faradmètre,** engl. **faradmeter.**

FÁRBĂ, *fărburi*, s.f. (Reg.) Vopsea; culoare. — Din germ. **Farbe.**

FARFURÍE s.f. (Fam.; în sintagma) *Farfurie zburătoare* = ozene.

FARINACÉU, -ÉE, *farinacei, -cee*, adj. (Rar) Ca făina. — Din fr. **farinacé,** lat. **farinaceus.**

FARINGÍSM s.n. (Med.) Iritație a faringelui. — Din fr. **pharyngisme.**

FARMACOVIGILÉNȚĂ s.f. Vigilență față de efectele nocive ale medicamentelor (luate în exces) asupra organismului. — **Farmaco**[terapie] + **vigilență.**

FATIGABILITÁTE s.f. (Franțuzism) (Tendință spre) oboseală; coeficient de oboseală. — Din fr. **fatigabilité.**

FAȚETÁ, *fațetez*, vb. I. Tranz. A șlefui, a tăia în fațete. — Din fr. **facetter.** — **fațetâre** s.f.; **fațetát** s.n.

FAUNÍSTIC, -Ă, *faunistici, -ce*, adj. De faună. [Pr.: *fa-u-*] — **Faună** + suf. *-istic.*

FAVORIZÁNT, -Ă, *favorizanți, -te*, adj. Care favorizează. — Din fr. **favorisant.**

FAZÁN s.m. (Arg.) Naiv, fraier. ◇ Expr. (Fam.) *A pica de fazan* = a fi păcălit (din naivitate).

FÁZĂ s.f. (În expr.; fam.) *A fi pe fază* = (a fi atent și) a acționa prompt, la momentul potrivit.

FĂGĂRĂȘEÁN-Ă, *făgărășeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Făgăraș. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Făgăraș. — **Făgăraș** (n. pr.) + suf. *-ean.*

FĂGĂRĂȘEÁNCĂ, *făgărășence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Făgăraș. ◆ Locuitoare din municipiul Făgăraș — **Făgărășean** + suf. *-că.*

FĂTÚCĂ, *fătuci*, s.f. (Pop. și fam.) Fetiță. — **Fată** + suf. *-ucă.*

FĂTÚȚĂ, *fătuțe*, s.f. (Reg.) Fetiță. — **Fată** + suf. *-uță.*

FĂZĂNÍȚĂ, *făzănițe*, s.f. Femela fazanului. — **Fazan** + suf. *-iță.*

FEBRICITÁTE s.f. Tendință de a face febră. — Din fr. **fébricité.**

FECALÓM, *fecaloame*, s.n. (Med.) Aglomerare patologică de fecale condensate în colon sau rect. — Din fr. **fécalome.**

FECIORÉNIE s.f. (Rar) Caracter feciorelnic. — **Fecioară** + suf. *-enie.*

FECIORÍ, *fecioresc*, vb. IV. Intranz. (Pop.) A-și trăi perioada de flăcău sau de fată. — De la **fecior.**

FEEDBACK s.n. (Cib., Psih.) Retroacțiune (**1**) care se manifestă la nivelul a diferite sisteme (biologice, tehnice etc.) în scopul menținerii stabilității și echilibrului lor față de influențe exterioare; retroacțiune inversă, conexiune inversă, cauzalitate inelară, lanț cauzal închis. [Pr.: *fidbec*] — Cuv. engl.

FELDSPATOÍD, *feldspatoizi*, s.m. Mineral cu compoziție asemănătoare feldspatului. — Din fr. **feldspathoïde.**

FELÍDĂ, *felide*, s.f. (La pl.) Familie de mamifere carnivore cu corpul mlădios, cu coada lungă și gheare de obicei retractile; (și la sg.) animal din această familie; felină. — Din fr. **félidés.**

FENAZÓNĂ, *fenazone*, s.f. (Farm.) Antipirină. — Din fr. **phénazone.**

FENOBARBITÁL s.n. (Farm.) Luminal. — Din fr. **phénobarbital.**

FENÓLIC, -Ă, *fenolici, -ce*, adj. (Chim.) De fenoli; care conține fenoli. — Din fr. **phénolique.**

FENOLÓGIC, -Ă, *fenologici, -ce*, adj. De fenologie. — Din fr. **phénologique.**

FENOPLÁSTĂ s.f. (Chim.) Masă plastică produsă pe bază de fenol. — Din fr. **phénoplaste.**

FENOTÍPIC, -Ă, *fenotipici, -ce*, adj. (Biol.) De fenotip. — Din fr. **phénotypique.**

FENTÁ, *fentez*, vb. I. Tranz. (Sport) A deruta pe adversar prin fente [1]; *p. ext.* a păcăli, a minți, a înșela. — Din fr. **feinter.**

FERALUMÍNIU s.n. v. **feroaluminiu.**

FERIMAGNÉTIC, -Ă, *ferimagnetici, -ce*, adj. De ferimagnetism. — Din germ. **ferrimagnetisch,** engl. **ferrimagnetic.**

FERIMAGNETÍSM s.n. (Fiz.) Magnetism al feritelor. — Din engl. **ferrimagnetism.**

FERMATA s.f. (Muz.) Coroană. [Pr.: *-má-*] — Cuv. it.

FERMENTATÍV, -Ă, *fermentativi, -e*, adj. Care poate fermenta sau produce o fermentație. — Din fr. **fermentatif.**

FEROALUMÍNIU s.n. Aliaj de fier și aluminiu. [Var.: **feralumíniu** s.n.] — Din fr. **ferro-aluminium.**

FEROCRÓM s.n. Aliaj de fier și crom. — Din germ. **Ferrochrom,** engl. **ferrochrome.**

FEROMÓN, *feromoni*, s.m. (Biol.) Hormon eliminat mai ales de insecte, ca mijloc de semnalizare. — Din engl. **pheromone,** fr. **phéromone.**

FERTILITÁTE s.f. Capacitate de a procrea.

FERTILIZÁT, -Ă, *fertilizați, -te*, adj. A cărui fertilitate a fost mărită. — V. **fertiliza.**

FERVÍD, -Ă, *fervizi, -e*, adj. (Latinism) Arzător; strălucitor. — Din lat. **fervidus.**

FESTIVALIÉR, -Ă, *festivalieri, -e*, adj. De festival. [Pr.: *-li-er*] — Din fr. **festivalier.**

FESTIVALÍST, -Ă, *festivaliști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Participant la un festival. — **Festival** + suf. *-ist.*

FESTIVÍSM s.n. Caracter exagerat festiv. — **Festiv** + suf. *-ism.*

FESTIVÍST, -Ă, *festiviști, -ste*, adj. Care denotă festivism. — **Festiv** + suf. *-ist.*

FETÁL, -Ă, *fetali, -e*, adj. (Anat.) Referitor la fetus; de făt (1). — Din fr. **fœtal.**

FETIȘIZÁNT, -Á, *fetișizanți, -te*, adj. Care fetișizează. — **Fetișiza** + suf. *-ant.*

FETOMATÉRN, -Ă, *fetomaterni, -e*, adj. (Med.) Privitor la fetus și la mamă. — **Fet**[us] + **matern.**

FEUDALIZÁ, *feudalizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A face să devină sau a deveni feudal. [Pr.: *fe-u-*] — **Feudal** + suf. *-iza.* — **feudalizáre** s.f.; **feudalizát, -ă** adj.

FEZÁBIL, -Ă, *fezabili, -e*, adj. (Franțuzism) Care se poate face; realizabil, posibil. — Din fr. **faisable.**

FEZABILITÁTE s.f. (Franțuzism) Însușirea de a fi fezabil; caracter realizabil al unui lucru. — Din fr. **faisabilité.**

FIÁBIL, -Ă, *fiabili, -e*, adj. (Despre componente, aparate, instalații, echipamente) Care prezintă siguranță în funcționare (în condiții date și într-un timp dat). [Pr.: *fi-a-*] — Din fr. **fiable.**

FIABILITÁTE s.f. Însușirea de a fi fiabil; siguranță în exploatare. [Pr.: *fi-a-*] — Din fr. **fiabilité.**

FÍBRĂ s.f. (Tehn.; în sintagma) *Fibră optică* = fibră de sticlă cu compoziție specială, folosită pentru transmiterea informațiilor.

FIBRILÁ, pers. 3 *fibrilează*, vb. I. Intraz. (Med.) A prezenta fibrilație. — Din fr. **fibriller.** — **fibrilâre** s.f.

FIBROCARTILAGINÓS, -OÁSĂ, *fibrocartilaginoși, -oase*, adj. (Anat.) Cu structură de fibrocartilaj. — Din fr. **fibrocartilagineux.**

FIBROCARTILÁJ, *fibrocartilaje*, s.n. (Anat.) Țesut cartilaginos de tip fibrilar. — Din fr. **fibrocartilage.**

FIBROLEMNÓS, -OÁSĂ, *fibrolemnoși, -oase*, adj. Care este constituit din fibre de lemn. — **Fibro**[s] + **lemnos.**

FIBROMATÓS, -OÁSĂ, *fibromatoși, -oase*, adj. (Med.; despre țesuturi) Care prezintă fibre (3) dure. — Din **fibromatoză.**

FIBROMATÓZĂ s.f. (Med.) Dezvoltare de fibroame în diverse țesuturi sau organe. — Din fr. **fibromatose.**

FIBROSCÓP, *fibroscoape*, s.n. (Med.) Instrument pentru studierea cavităților interne. — Din fr. **fibroscope.**

FÍBULĂ s.f. (Anat.) Peroneu.

FICȚIONALÍSM s.n. (Fil.) Concepție idealist-subiectivă după care cunoașterea se bazează pe ficțiune. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **fictionalisme.**

FIDELITÁTE s.f. (Tehn.; în sintagma) *Înaltă fidelitate* = calitate a unor aparate electroacustice de a reda cît mai fidel semnale sonore (înregistrate); hi-fi.

FIERĂRÍT s.n. Meșteșugul fierarului. — **Fierar** + suf. *-it.*

FIÉRE s.f. (Bot.; în compusul) *Fiere-de-urs* = numele a doi arbuști tropicali și mediteraneeni din care se extrage sabarul: **a**) arbust înalt de 3—4 m, cu frunze mari și flori violacee dispuse într-un spic *(Aloë ferox)*; **b**) arbust înalt de 1 m, ramificat, cu frunze dispuse în rozetă *(Aloë succotrina).*

FIÉSTĂ, *fieste*, s.f. Serbare, sărbătoare (populară) în țările de limbă spaniolă. [Pr.: *fi-es-*] — Din sp. **fiesta.**

FIINȚÁRE, *ființări*, s.f. Existență, viață, ființă (2). [Pr.: *fi-in-*] — V. **ființa.**

FILANTROPÍSM s.n. (Rar) Filantropie. — **Filantropie** + suf. *-ism.*

FÍLER, *fileri*, s.m. Monedă divizionară în R. P. Ungară valorînd a suta parte dintr-un forint. — Din magh. **filer.**

FILIGRANÍST, *filigraniști*, s.m. Specialist în filigrane (1). — **Filigran** + suf. *-ist.*

FILIGRANOLÓG, -Ă, *filigranologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în filigranologie. — Din **filigranologie** (der. regr.).

FILIGRANOLOGÍE s.f. Cercetare a filigranelor (2). — Din it. **filigranologia.**

FILIGRANOSCÓP, *filigranoscoape*, s.n. Baie mică de sticlă în care se umezesc timbrele pentru a le studia filigranul. — Din fr. **filigranoscope.**

FILIPINÉZ, -Ă, *filipinezi, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) din Filipine. — **Filipine** (n. pr.) + suf. *-ez.*

FILM s.n. (Fig.) Desfășurare; prezentare.

FILMÁRE s.f. (În sintagmele) *Filmări combinate* = procedee cinematografice bazate pe folosirea unor aparate de filmat și procese de prelucrare speciale, în scopul obținerii celor mai diverse efecte. *Filmare inversă* = procedeu de filmare combinată constînd în inversarea ordinii cronologice a tuturor evenimentelor din secvență.

FILMFONOGRÁF, *filmfonografe*, s.n. Magnetofon de construcție specială care folosește bandă magnetică de dimensiunile peliculei cinematografice. — Din engl. **film phonographe.**

FÍLMIC, -Ă, *filmici, -ce*, adj. De film; cinematografic. — Din fr. **filmique,** engl. **filmic.**

FILMOGRAFÍE s.f. Totalitatea filmelor realizate de un producător, interpret, regizor etc. — Din fr. **filmographie.**

FILMOLÓGIC, -Ă, *filmologici, -ce*, adj. De filmologie. — Din fr. **filmologique.**

FILOGENÍST, -Ă, *filogeniști, -ste*, s.m. și f. Specialist în filogenie (2). — Din fr. **phylogéniste.**

FILTRÁȚIE, *filtrații*, s.f. Filtrare. — Din fr. **filtration.**

FINALIZÁT, -Ă, *finalizați, -te*, adj. (Despre lucrări) Terminat, dus până la capăt. — V. **finaliza.**

FINITÍSM s.n. Concepție metafizică care susține că universul este mărginit. — Din fr. **finitisme.**

FIREZÁR, *firezari*, s.m. (Entom.) Prunar [1] *(Rhynchites cupreus.)* — **Firez** + suf. *-ar.*

FIRÍȘCĂ s.f. v. **firușcă.**

FIRÚȘCĂ s.f. (Bot.; reg.; în compusul) *Firușca-șopîrlelor* = mică plantă erbacee, cu flori brune-violete dispuse în spice, care crește în pășuni alpine *(Poa alpina)*. [Var.: **firíșcă** s.f.] — **Fir** + suf. *-ușcă.*

FÍSĂ s.f. (Fam.; în expr.) *A-i pica* (sau *cădea*) *cuiva fisa* = a înțelege repede despre ce este vorba.

FITILÍ, *fitilesc*, vb. IV. Tranz. (Fam.) A instiga pe cineva. — De la **fitil.**

FITILÍST, -Ă, *fitiliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Fam.) (Om) intrigant. — **Fitili** + suf. *-ist.*

FITOBIOLÓGIC, -Ă, *fitobiologici, -ce*, adj. De fitobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **phytobiologique.**

FITOBIOLOGÍE s.f. Biologie vegetală. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **phytobiologie.**

FITOCENÓTIC, -Ă, *fitocenotici, -ce*, adj. De fitocenoză. — Din fr. **phytocénose.**

FITOCÍD, -Ă, *fitocizi, -de*, adj., s.n. (Substanță) care produce moartea plantelor sau a organelor lor. — Din fr. **phytocide.**

FITOFARMACEÚTIC, -Ă, *fitofarmaceutici, -ce*, adj. Care aparține fitofarmaciei, privitor la fitofarmacie. [Pr.: *-ce-u-*] — Din fr. **phytopharmaceutique.**

FITOFARMACÍE s.f. **1.** Domeniu al farmaciei care se ocupă cu prepararea produselor destinate protejării plantelor împotriva paraziților. **2.** Știința preparării medicamentelor pe baza plantelor medicinale. — Din fr. **phytopharmacie.**

FITOFIZIOLOGÍE s.f. Fiziologie a plantelor. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **phytophysiologie.**

FITOGÉN, -Ă, *fitogeni, -e*, adj. (Geol.; despre roci) De origine vegetală. — Din fr. **phytogène.**

FITOGEOGRÁFIC, -Ă, *fitogeografici, -ce*, adj. De fitogeografie. [Pr.: *-ge-o-*] — Din fr. **phytogéographique.**

FITOGEOGRAFÍE s.f. Studiul răspîndirii plantelor pe glob. [Pr.: *-ge-o-*] — Din fr. **phytogéographie.**

FITOHORMÓN, *fitohormoni*, s.m. Hormon vegetal. — Din fr. **phytohormone.**

FITOPARAZÍT, *fitoparaziți*, s.m. Parazit al unei plante. — Din fr. **phytoparasite.**

FITOPATOGÉN, -Ă, *fitopatogeni, -e*, adj., s.m. (Agent fizic, chimic etc.) care provoacă îmbolnăvirea plantelor. — Din fr. **phytopathogène.**

FITOPATOLÓG, -Ă, *fitopatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în fitopatologie. — Din **fitopatologie** (der. regr.).

FITOPATOLÓGIC, -Ă, *fitopatologici, -ce*, adj. De fitopatologie. — Din fr. **phytopathologique.**

FITOPLANCTÓN, *fitoplanctonuri*, s.n. Plancton format din plante acvatice inferioare. — Din fr. **phytoplancton.**

FITOSANITÁR, -Ă, *fitosanitari, -e*, adj. Referitor la sănătatea plantelor; care contribuie la sănătatea plantelor. — Din fr. **phytosanitaire.**

FITOTERÁPIC, -Ă, *fitoterapici, -ce*, adj. (Med.) Care este folosit în fitoterapie; de fitoterapie. — Din fr. **phytothérapique.**

FITOTERAPEÚT, -Ă, *fitoterapeuți, -te*, s.m. și f. Specialist în fitoterapie. [Pr.: *-pe-ut*] — Din fr. **phytothérapeute.**

FITOTERAPÍE s.f. (Med.) Tratament cu preparate din plante medicinale.

FITOTOXÍNĂ, *fitotoxine*, s.f. (Bot.) Toxină vegetală. — Din germ. **Phytotoxin,** engl. **phitotoxin.**

FIXÁBIL, -Ă, *fixabili, -e*, adj. Care se poate fixa. — Din fr. **fixable.**

FIZICALÍSM s.n. Concepție neopozitivistă după care limbajul fizicii ar trebui să fie limbajul tuturor științelor. — Din fr. **physicalisme.**

FIZICALÍST, -Ă, *fizicaliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al fizicalismului. — Din fr. **physicaliste.**

FIZIOCRATÍSM s.n. Fiziocrație. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **physiocratisme.**

FIZIOGNOMÓNIC, -Ă, *fiziognomonici, -ce*, adj. (Livr.) De fiziognomonie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **physiognomonique.**

FIZIONÓMIC, -Ă, *fizionomici, -ce*, adj. (Livr.) Referitor la fizionomie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **physionomique.**

FIZIOPATOLÓG, -Ă, *fiziopatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în fiziopatologie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din **fiziopatologie** (der. regr.).

FIZIOTERAPEÚT, *fizioterapeuți*, s.m. Specialist în fizioterapie. [Pr.: *-zi-o-te-ra-pe-ut*] — Din **fiziotera-peutică** (der. regr.).

FIZIOTERÁPIC, -Ă, *fizioterapici, -ce*, adj. De fizioterapie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **physiothérapique.**

FÎRTÁI, *fîrtaie*, s.n. (Reg.) Sfert. — Din magh. **fertály.**

FÎSTÎCÍT, -Ă, *fîstîciți, -te*, adj. Tulburat, zăpăcit; intimidat. — V. **fistici.**

FLAGELATÓR, -OÁRE, *flagelatori, -oare*, adj. (Rar) Care flagelează. — Din fr. **flagellateur.**

FLAMÉNCO s.n. Dans popular andaluz. — Din sp. **flamenco.**

FLÁNGER, *flangere*, s.n. Aparat electronic realizat cu linii de întîrziere, folosit pentru obținerea unor efecte sonore speciale în muzica modernă. [Pr.: *-jer*] — Din engl. **flanger.**

FLASHBACK, *flashbackuri*, s.n. (Cin.) Inserție care înfățișează o scurtă acțiune secundară plasată în trecut. ◆ Secvență retrospectivă intercalată într-o operă literară. [Pr.: *flęșbec*] — Din engl. **flashback.**

FLATULÁ, *flatulez*, vb. I. Tranz. (Med.) A elimina gazele din intestine prin anus. — Din fr. **flatuler.**

FLATULÉNT, -Ă, *flatulenți, -te*, adj. De flatulență. — Din fr. **flatulent.**

FLATULÉNȚĂ s.f. (Med.) **1.** Acumulare de gaze în stomac și intestine; meteorism. **2.** Evacuare abundentă și necontrolată a gazelor din intestine; (fam. și pop.) pîrț. — Din fr. **flatulence.**

FLĂUȘ s.n. Țesătură de lînă cu suprafața foarte scămoșată. — Din germ. **Flausch.**

FLAUȘÁ, *flaușez*, vb. I. Tranz. A face ca o țesătură să fie păroasă, scămoșată. [Pr.: *fla-u-*] — Din **flauș.** — **flaușáre** s.f.; **flaușát, -ă** adj.

FLEBOLOGÍE s.f. (Med.) Studiul bolilor sistemului venos și al tratamentului lor. — Din fr. **phlébologie.**

FLENDURÍT, -Ă, *flenduriți, -te,* adj. (Fam.; despre îmbrăcăminte) Zdrențuit. — **Fleandură** + suf. *-it.*

FLEȚ, -EÁȚĂ, *fleți, -e,* adj., s.m. și f. (Fam.) (Om) naiv, bleg, nedescurcăreț. — Et. nec.

FLEXIBILIZÁ, *flexibilizez,* vb. I. Tranz. A face flexibil. — **Flexibil** + suf. *-iza.* — **flexibilizáre** s.f.; **flexibilizát, -ă** adj.

FLEXÚRĂ s.f. Formație anatomică curbată.

FLIC-FLÁC s.n. (Gimnastică) Răsturnare prin săritură înainte sau înapoi. — Din fr., engl. **flic-flac.**

FLOC s.m. (Spec.; de obicei la pl.) Fir de păr din regiunea pubisului.

FLOCOȘÍ, *flocoșesc,* vb. IV. Tranz și refl. (Fam.) A (se) scămoșa. — Din **flocos.** — **flocoșíre** s.f.; **flocoșit, -ă** adj.

FLOCOȘÍCĂ s.f. (La pl.) Plantă erbacee cu frunzele și tulpina păroase și flori mari roșii-purpurii *(Lychius coronaria).*

FLOREÁL s.n. A opta lună a calendarului republican francez (20 aprilie—20 mai). [Pr.: *-re-al*] — Din fr. **floréal.**

FLORICULTÓR, -OÁRE, *floricultori, -oare,* s.m. și f. Specialist în floricultură. — De la **floare** (după *agricultor, horticultor*).

FLU adj. invar., s.n. **1.** Adj. invar. (Despre îmbrăcăminte) Vaporos. **2.** Adj. invar. (Despre imagini) Cu contururi imprecise, estompate. **3.** S.n. Efect fotografic care dă evanescență contururilor. [Scris și: *flou*] — Din fr. **flou.**

FLUIDÁL, -Ă, *fluidali, -e,* adj. (Geol.; despre roci) Cu aspect de fluid. [Pr.: *flu-i-*] — Din germ. **fluidal.**

FLUÍDIC, -Ă, *fluidici, -ce,* adj. (Rar) Caracteristic unui fluid sau unei mișcări fluide. [Pr.: *flu-i-*] — Din fr. **fluidique.**

FLUIDIZÁNT, *fluidizanți,* s.m. Fluidifiant. [Pr.: *flu-i-*] — **Fluidiza** + suf. *-ant.*

FLUIDIZÁT, -Ă, *fluidizați, -te,* adj. Care a devenit fluid (1). [Pr.: *flu-i-*] — V. **fluidiza.**

FLUIDIZÓR, *fluidizoare,* s.n. Aparat folosit pentru fluidizare. [Pr.: *flu-i-*] — **Fluidiza** + suf. *-or.*

FLUORURÁT, -Ă, *fluorurați, -te,* adj. (Chim.) Care conține fluor. [Pr.: *flu-o-*] — Din **fluorură.**

FLUTURÉL s.m. (La pl.) Plantă erbacee ornamentală, cu flori reunite în capitule mari, galbene în partea superioară, purpurii la bază *(Gaillardia aristata).*

FLUVIATÍL, -Ă, *fluviatili, -e,* adj. (Bot.; despre plante) De apă curgătoare. [Pr.: *-vi-a-*] — Din fr. **fluviatile,** lat. **fluviatilis.**

FLUVIOMÉTRIC, -Ă, *fluviometrici, -ce,* adj. Referitor la măsurarea variației debitului și nivelului unei ape curgătoare. [Pr.: *-vi-o-*] — Din fr. **fluviométrique.**

FOÁRFECE s.f. (Bot.; în compusul) *Foarfeca-bălții* = plantă acvatică (submersă), cu frunze rigide dințate, cu flori albe, deschise la suprafața apei *(Stratiotes aloides).*

FOCOMELÍE s.f. (Med.) Anomalie congenitală constînd în atașarea directă a labelor mîinilor și picioarelor la trunchi. — Din fr. **phocomélie.**

FOCOMÉTRIC, -Ă, *focometrici, -ce,* adj. (Fiz.) De focometrie. — Din fr. **focométrique.**

FOCOMETRÍE s.f. (Fiz.) Capitol al opticii care se ocupă cu determinarea distanței focale a sistemelor optice. — Din fr. **focométrie.**

FOCȘĂNEÁN, -Ă, *focșăneni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Focșani. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Focșani. — **Focșani** (n. pr.) + suf. *-ean.*

FOCȘĂNEÁNCĂ, *focșănence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Focșani. ◆ Locuitoare din municipiul Focșani. — **Focșănean** + suf. *-că.*

FOILETONÍSTIC, -Ă, adj., s.f. **1.** Adj. De foileton. **2.** S.f. Arta de a scrie foiletoane. **3.** S.f. Totalitatea foiletoanelor unui autor. [Pr.: *fo-i-*] — **Foiletonist** + suf. *-ic.*

FOJGĂIÁLĂ, *fojgăieli,* s.f. (Reg.) Fojgăire. — **Fojgăi** + suf. *-eală.*

FOJGĂÍRE s.f. (Reg.) Foire (cu zgomot); fojgăială. — V. **fojgăi.**

FOLK s.n., adj. invar. **1.** S.n. Stil în muzica ușoară contemporană care utilizează motive din muzica populară. **2.** Adj. invar. Care aparține folkului (1). — Din engl. **folk.**

FOLKÍST, -Ă, *folkiști, -ste,* s.m. și f. (Fam.) Cîntăreț de muzică folk. — **Folk** + suf. *-ist.*

FOLOSÍT, -Ă, *folosiți, -te,* adj. Care a fost întrebuințat; care s-a degradat, deteriorat (prin întrebuințare îndelungată); întrebuințat, uzat. — V. **folosit.**

FONDÁT, -Ă, adj. v. **fundat.**

FONDÚ, *fonduuri,* s.n. Procedeu cinematografic constînd din întunecarea continuă a imaginii la sfîrșitul unui cadru sau din apariția continuă a imaginii din întuneric. [Pr.: *-dü*] — Din fr. **fondu.**

FONÉMIC, -Ă, *fonemici, -ce,* adj. (Lingv.) Privitor la fonem. — Din fr. **phonémique.**

FONOABSORBÁNT, -Ă, *fonoabsorbanți, -te,* adj. (Despre materiale) Care are proprietatea de a absorbi sunetele. [Pr.: *-no-ab-*] — Din engl. **phonoabsorbant.**

FONOGRÁFIC, -Ă, *fonografici, -ce,* adj. Referitor la fonograf. — Din fr. **phonographique.**

FONOIZOLÁNT, -Ă, *fonoizolanți, -te,* adj. Care izolează fonic. [Pr.: *-no-i-*] — **Fon**[ic] + **izolant.**

FONOIZOLÁRE, *fonoizolări,* s.f. Izolare fonică. [Pr.: *-no-i-*] — **Fon**[ic] + **izolare.**

FONOMÉTRIC, -Ă, *fonometrici, -ce,* adj. De fonometrie. — Din fr. **phonométrique.**

FONOMÍMIC, -Ă, *fonomimici, -ce,* adj. (În sintagma) *Metodă fonomimică* = metodă de predare a alfabetului prin descrierea repetată a sunetului cu ajutorul gesturilor, a mimicii etc. — Din it. **fonomimico.**

FONOMIMÍE s.f. Descriere a sunetelor vorbirii prin gesturi (la surdomuți). — Din it. **fonomimia.**

FONOSPECTRÁL, -Ă, *fonospectrali, -e,* adj. Referitor la spectrul semnalelor vorbirii. — Din engl. **phonospectral.**

FORÉZĂ, *foreze,* s.f. Mașină de forat. — Din fr. **foreuse.**

FORMÁNT, *formanți,* s.m. (Fon.) Zonă de maximă relevanță a unui spectru acustic. ◆ (Fon.) Zonă de armonice amplificate prin rezonanța cavităților supraglotice, definitorii pentru formarea timbrului vocalic. — Din fr. **formante.**

FORMATÍV, -Ă, *formativi, -e,* adj. Care formează aptitudini, deprinderi prin educație. — Din fr. **formatif.**

FORMOLIZÁ, *formolizez,* vb. I. Tranz. **1.** A dezinfecta cu formol. **2.** A fixa țesuturile animale cu formol. — Din **formol.**

FORMULARÍSTIC, -Ă, *formularistici, -ce,* adj., s.f. **1.** Adj. Cu formular (1); de formular (1). **2.** S.f. Activitate legată de realizarea și folosirea formularelor. — **Formular** + suf. *-istic.*

FORSÍȚIA, *forsiții,* s.f. Arbust ornamental cu flori roșii, galbene etc. grupate cîte 1—3, care apar înaintea frunzelor *(Forsythia).* [Pr.: *-ți-a.* — Var.: **forzíția** s.f.] — Din lat. **Forsythia,** numele științific al arbustului.

FORȘPÁN, *forșpanuri,* s.n. (Cin.) Bobină de reclamă pentru prezentarea unui film. [Pl. și: *forșpane*] — Din germ. **Vorspan.**

FORTRÁN s.n. (Inform.) Limbaj simbolic folosit în programarea automată, orientat spre probleme tehnico-științifice. — Din engl., fr. **fortran.**

FÓRUM, *forumuri*, s.n. Adunare, întrunire (de mare amploare și importanță). — Din lat., fr. **forum.**

FORZÍȚIA s.f. v. **forsiția.**

FOSÉTĂ, *fosete*, s.f. (Anat.) Gropiță (2). — Din fr. **fossette.**

FOSFÁTIC, -Ă, *fosfatici, -ce*, adj. (Chim.) Cu fosfat. — Din fr. **phosphatique.**

FOSILIFÉR, -Ă, *fosilifer, -e*, adj. (Geol.; despre foci) Cu fosile (1). — Din fr. **fossilifère.**

FOTOALERGÍE, *fotoalergii*, s.f. (Med.) Sensibilitate alergică la lumină. [Pr.: *-to-a-*] — Din engl. **photoallergy.**

FOTOAMATÓR, *fotoamatori*, s.m. Fotograf amator. [Pr.: *-to-a-*] — **Foto-** + **amator.**

FOTOAUTOTRÓF, -Ă, *fotoautotrofi, -e*, adj., s.f. (Bot.) (Plantă) care se hrănește prin fotosinteză; fotosintetizant. [Pr.: *-to-a-u-*] — Din engl. **photoautotrophie.**

FOTOBIOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază efectele luminii asupra organismelor vii. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **photobiologie.**

FOTOCARTOGRAFIÉRE, *fotocartografieri*, s.f. Întocmire de hărți cu ajutorul fotogramelor. [Pr.: *-fi-e-*] — De la **fotocartograf.**

FOTOCATALIZATÓR, -OÁRE, *fotocatalizatori, -oare*, adj. Care înlesnește fotocataliza. — **Foto-** + **catalizator.**

FOTOCLÚB, *fotocluburi*, s.n. Club de fotoamatori. — **Foto-** + **club.**

FOTOCOAGULÁRE, *fotocoagulări*, s.f. (Med.) Coagulare a sîngelui prin raze laser. [Pr.: *-co-a-*] — **Foto-** + **coagulare** (după engl. *photocoagulation*).

FOTOCOAGULATÓR, *fotocoagulatoare*, s.n. (Med.) Dispozitiv laser pentru determinarea coagulării sîngelui. [Pr.: *-co-a-*] — Din engl. **photocoagulator.**

FOTOCOAGULOGRÁF, *fotocoagulografe*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea automată a coagulării sîngelui. [Pr.: *-co-a-*] — Din **fotocoagulare** (după *electrocardiograf*).

FOTOCOLÓR s.n. Sistem de fotografiere în culori. — **Foto-** + **color**[a].

FOTOCOMPOZÍȚIE, *fotocompoziții*, s.f. Compoziție (8) în fotografie. — **Foto-** + **compoziție.**

FOTOCONDUCTIVITÁTE s.f. (Fiz.) Fotoconductibilitate. — Din fr. **photoconductivité.**

FOTOCONDÚCTOR, -OÁRE, *fotoconductori, -oare*, adj. (Fiz.) Care prezintă conductibilitate suplimentară sub acțiunea luminii. — Din fr. **photoconducteur,** engl. **photoconductor.**

FOTOCRÓM, -Ă, *fotocromi, -e*, adj. Care își schimbă culoarea sub acțiunea luminii; fotocromatic. — Din **fotocromie** (der. regr.).

FOTOCROMÁTIC, -Ă, *fotocromatici, -ce*, adj. Fotocrom. — **Fotocrom** + suf. *-atic.*

FOTOCRÓNICĂ, *fotocronici*, s.f. Cronică fotografică. — **Foto** + **cronică.**

FOTOCUPLÓR, *fotocuploare*, s.n. (Electron.) Optocuplor. — Din fr. **photocoupleur.**

FOTOELASTICIMETRÍE s.f. (Fiz.) Metodă de măsurare optică a tensiunilor din masa unui corp. [Pr.: *-to-e-*] — Din fr. **photoélasticimétrie.**

FOTOELASTICIMÉTRU, *fotoelasticimetre*, s.n. (Fiz.) Aparat folosit în fotoelasticimetrie. [Pr.: *-to-e-*] — Din fr. **photoélasticimètre.**

FOTOELASTICITÁTE s.f. (Fiz.) Proprietate a unor materiale transparente de a-și modifica indicele de refracție sub acțiunea deformațiilor elastice. [Pr.: *-to-e-*] — Din fr. **photoélasticité.**

FOTOEMÍSIE s.f. (Fiz.) Emisie de fotoelectroni. [Pr.: *-to-e-*. — Var.: **fotoemisiúne** s.f.] — Din fr. **photoémission,** engl. **photoemission.**

FOTOEMISIÚNE s.f. v. **fotoemisie.**

FOTOFÓB, -Ă, *fotofobi, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de fotofobie. — Din **fotofobie** (der. regr.).

FOTOGRAFÍE s.f. (Cin.; în sintagma) ***Fotografie de platou*** = fotografie executată în timpul realizării unui film pentru asigurarea racordului dintre cadre și secvențe, pentru publicitate etc.

FOTOGRÁMĂ s.f. Porțiune a unei pelicule cinematografice care conține o imagine (statică) completă.

FOTOGRAMMETRÍST, -Ă, *fotogrammetriști, -ste*, s.m. și f. Specialist în fotogrammetrie. — Din engl. **photogrammetrist.**

FOTOHÁRTĂ, *fotohărți*, s.f. Hartă realizată pe baza fotogramelor. — **Foto-** + **hartă** (după fr. *photocarte*).

FOTOÎNTRERUPĂTÓR, *fotoîntrerupătoare*, s.n. (Elt.) Fotoreleu. — **Foto-** + **întrerupător.**

FOTOLUMINESCÉNT, -Ă, *fotoluminescenți, -te*, adj. Cu fotoluminescență. — Din fr. **photoluminescent.**

FOTOMETALOGRAFÍST, -Ă, *fotometalografiști, -ste* s.m. și f. Specialist în fotometalografie. — **Fotometalografie** + suf. *-ist.*

FOTOMETEÓR, *fotometeori*, s.m. Efect luminos care apare în atmosferă în anumite condiții datorită reflexiei, refracției, difracției și difuziei luminii. [Pr.: *-te-or-*] — Din engl. **photometeor.**

FOTOMICROGRÁFIC, -Ă, *fotomicrografici, -ce*, adj. De microfotografie; microfotografic. — Din fr. **photomicrographique.**

FOTÓNIC, -Ă, *fotonici, -ce*, adj. (Fiz.) De foton. — Din fr. **photonique.**

FOTOPÍLĂ, *fotopile*, s.f. (Elt.) Fotoelement. — Din fr. **photopile.**

FOTOREÁCȚIE, *fotoreacții*, s.f. Reacție chimică efectuată sub acțiunea luminii. [Pr.: *-re-ac-*] — Din fr. **photoréaction.**

FOTORECEPTÓR, *fotoreceptori*, s.m. (Biol.) Celulă cu pigmenți fotosensibili. — Din fr. **photorécepteur.**

FOTORELÉU, *fotorelee*, s.n. Dispozitiv electronic care închide un circuit sub acțiunea luminii; fotoîntrerupător. — **Foto-** + **releu.**

FOTOREZÍSTOR, *fotorezistoare*, s.n. Material a cărui conducție variază în raport cu iluminarea. — Din engl. **photoresistor.**

FOTOSINTÉTIC, -Ă, *fotosintetici, -ce*, adj. (Bot.) De fotosinteză. — Din fr. **photosynthétique.**

FOTOSINTETIZÁNT, -Ă, *fotosintetizanți, -te*, adj., s.f. (Bot.) Fotoautotrof. — De la **fotosinteză.**

FOTOSINTETIZATÓR, -OÁRE, *fotosintetizatori, -oare*, adj. (Bot.) Care contribuie la fotosinteză. — De la **fotosinteză.**

FOTOTELEGRÁFIC, -Ă, *fototelegrafici, -ce*, adj. De fototelegrafie. — Din fr. **phototélégraphique.**

FOTOTERÁPIC, -Ă, *fototerapici, -ce*, adj. (Med.) De fototerapie. — Din fr. **photothérapique.**

FOTOTIRISTÓR, *fototiristoare*, s.n. (Electron.) Tiristor comandat prin intermediul unui impuls luminos. — Din engl. **photothyristor.**

FOTOTRANZISTÓR, *fototranzistoare*, s.n. Dispozitiv semiconductor sensibil la lumină. — Din engl. **phototransistor.**

FOTOTRÓFIC, -Ă, *fototrofici, -ce*, adj. (Biol.; despre organisme) Care își realizează nutriția cu ajutorul luminii solare. — Din engl. **phototrophie.**

FRANCATÚRĂ, *francaturi*, s.f. Ansamblul mărcilor poștale și ștampilelor aplicate pe o corespondență. — **Franca** + suf. *-tură.*

FRANCOFÓN, -Ă, *francofoni, -e,* adj., s.m. și f. (Vorbitor) de limba franceză. — Din fr. **francophone.**

FRANJURÁT, -Ă, *franjurați, -te,* adj. Cu franjuri; în formă de franjuri. — **Franjuri** (pl. al lui *franj*) + suf. *-at.*

FRAPÁT, -Ă, *frapați, -te,* adj. (Despre băuturi) Răcit cu gheață. — V. **frapa.**

FRÁTE s.m. (Bot.; în compusul) ***Fratele-priboiului*** = plantă erbacee din familia geraniaceelor, cu flori purpurii-violacee, care crește prin păduri sau locuri pietroase, umede și umbroase *(Gerranium silvaticum).*

FRAUDÁRE, *fraudări,* s.f. Acțiunea de *a frauda.* [Pr.: *fra-u-*] — V. **frauda.**

FRECVENTATÓR, -OÁRE, *frecventatori -oare,* adj., s.m. și f. (Persoană) care frecventează ceva sau pe cineva. — **Frecventa** + suf. *-tor.*

FRECVÉNȚĂ s.f. (Fon.; în sintagma) ***Frecvență fundamentală*** = primă armonică a unui semnal complex; fundamentală.

FREÓN, *freoni,* s.m. (Chim.) Compus organic al fluorului utilizat în special ca agent frigorific. [Pr.: *fre-on*] — Din fr. **fréon.**

FREȘ adj. (Fam.; despre oameni) Care nu este obosit, vioi; *p. restr.* (despre înfățișarea lor) care exprimă prospețime, sănătate, tinerețe; vioi. — Din fr. **fraîche.**

FRÉZIE, *frezii,* s.f. Plantă ornamentală cu flori plăcut mirositoare, colorate în diverse nuanțe (pale) *(Freesia).* — Din lat. **Freesia,** numele științific al freziei.

FRICȚIONÁRE, *fricționări,* s.f. Acțiunea de *a fricționa.* [Pr.: *-ți-o-*] — V. **fricționa.**

FRIGÁRE s.f. (Bot.; la pl.) Plantă erbacee din familia geraniaceelor, cu tulpina ramificată de la bază și acoperită cu peri lungi și aspri, cu flori mari violete-purpurii, folosită în medicina populară *(Gerranium palustre).*

FRIGOTEHNÍST, *frigotehniști,* s.m. Specialist în frigotehnică. — **Frigotehni**[că] + suf. *-ist.*

FRIPTURÍSM s.n. (Fam.) Goană după posturi și avantaje materiale. — **Friptură** + suf. *-ism.*

FRÍZĂ [2] vb. I. Tranz. A fi pe punctul de a atinge ridicolul, nebunia etc. — Din fr. **friser.**

FRÍZER [2], *frizere,* s.n. (Englezism) Congelator; frigider. — Din engl. **freezer.**

FRONT s.n. (Met.; în sintagma) ***Front atmosferic*** = zonă de contact între două mase de aer cu gradient termic ridicat.

FRONTOLÍZĂ, *frontolize,* s.f. (Met.) Proces de destrămare a fronturilor atmosferice. — Din fr. **frontolyse.**

FROTÍR s.n. Țesătură specială de bumbac, care absoarbe apa ușor, folosită pentru prosoape, halate de baie etc. — Cf. fr. f r o t t é.

FROTÍU s.n. (Pict.) Strat subțire de culoare, care lasă să se vadă în transparență firele pînzei.

FRUSTÉȚE s.f. (Rar) Însușirea de a fi frust (2). — **Frust** + suf. *-eție.*

FRUSTRÁȚIE, *frustrații,* s.f. (Rar) Frustrare. — Din fr. **frustration.**

FTIZIOLÓGIC, -Ă, *ftiziologici, -ce,* adj. De ftiziologie. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **phtisiologique.**

FULGER s.n. (În sintagmele) **1.** (Met.) ***Fulger globular*** = formă de fulger rar întîlnit, cu aspectul unui glob de foc de culoare albă-albăstruie sau roșiatică, care produce un bîzîit în timp ce se deplasează relativ încet. **2.** ***Fulger electronic*** = bliț.

FUMÁT [2], **-Ă,** *fumați, -te,* adj. (Fam.; despre informații, știri) Răsuflat, știut; perimat. — V. **fuma.**

FUNCIARMÉNTE adv. (Rar) În mod funciar. [Pr.: *-ci-ar-*] — Din fr. **foncierement** (după *funciar*).

FUNCȚIONÁL, -Ă, adj. Util, practic. ◆ Care îndeplinește condițiile pentru a fi folosit.

FUNCȚIONALITÁTE s.f. Calitatea de a fi funcțional. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **fonctionnalité** (după *funcțional*).

FUNDÁ vb. I. Tranz. A întemeia afirmații, idei, teorii etc. pe argumente, pe probe.

FUNDAMENTÁL, -Ă, adj. (Fon.; substantivat, f.) Frecvență fundamentală.

FUNDÁT, -Ă, *fundați, -te,* adj. Bazat (pe ceva), întemeiat (1). [Var.: **fondát, -ă** adj.] — V. **funda.**

FUNICULARÍST, -Ă, *funicularișți, -ste,* s.m. și f. Muncitor care asigură funcționarea funicularului. — **Funicular** + suf. *-ist.*

FURAJÁ, *furajez,* vb. I. Tranz. **1.** A prepara furaje. **2.** A hrăni animalele cu furaj. — De la **furaj.** — **furajáre** s.f.; **furaját, -ă** adj.

FURÁT [2], -Ă, *furați, -te,* adj. Prădat (de bunuri de preț).

FURGONÉTĂ, *furgonete,* s.f. Automobil cu caroserie deschisă sau cu o platformă (acoperită) folosit pentru transportul obiectelor voluminoase și grele. — Din fr. **fourgonnette.**

FURNIRUÍT, -Ă, *furniruiți, -te,* adj. (Despre piese de lemn) Acoperit cu furnir. [Pr.: *-ru-it*] — V. **furnirui.**

FUSTANGÍU, *fustangii,* s.m., adj. (Fam.) (Bărbat) afemeiat. — **Fustă** + suf. *-angiu.*

FUȘERÁI s.n. **1.** (Arg.) Înșelare, furt. **2.** (Fam.) Lucru de mîntuială. — Cf. germ. F u s c h e l e i, P h u s c h e r.

FUȘEREÁLĂ, *fușereli,* s.f. (Fam.) Faptul de *a fușeri.* — **Fușeri** + suf. *-eală.*

FUȘERÍ, *fușeresc,* vb. IV. Tranz. (Fam.) **1.** A răscoli (1). **2.** A face un lucru de mîntuială; a rasoli. — Cf. f u ș a l ă u.

FUTUROLÓG, -Ă, *futurologi, -ge,* s.m. și f. (Rar) Viitorolog. — Din fr. **futurologue.**

FUTUROLOGÍE s.f. (Rar) Viitorologie. — Din fr. **futurologie.**

G

GABARÍTIC, -Ă, *gabaritici, -ce*, adj. Referitor la gabarit; de gabarit. — **Gabarit** + suf. *-ic.*

GABLÓNZ, *gablonzuri*, s.n. Cristal (1) special cu irizaţii, folosit la fabricarea unor obiecte de podoabă ieftine; *p. ext.* obiect de podoabă care are asemenea cristale. [Pr.: *gablonţ*] — Din n. pr. **Gablonz.**

GABONÉZ, -Ă, *gabonezi, -e*, s.m. şi f., adj. **1.** Adj. s.m. şi f. (Persoană) născută şi crescută în Gabon **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Gabon. — Din fr **gabonais.**

GABRÓ s.n. Rocă eruptivă cu structură granuloasă folosită în construcţii. [Scris şi: *gabbro*] — Din germ. **Gabbro,** fr., it. **gabbro.**

GADGET, *gadgeturi*, s.n. (Englezism) Obiect mic, ingenios construit, de valoare şi utilitate neînsemnată. [Pr.: *ghéget*] — Din engl. **gadget.**

GADOLINÍT s.n. Mineral anhidru sau uşor hidratat conţinînd pămînturi rare. — Din fr. **gadolinite.**

GAFÁ, *gafez*, vb. I. Intranz. (Franţuzism) A face o gafă (3). — Din fr. **gaffer.** — **gafáre** s.f.

GAFEUR, *gafeuri*, s.m. (Franţuzism) Gafist. [Pr.: *-fŏr*] — Din fr. **gaffeur.**

GAFÍST, -Ă, *gafişti, -ste*, s.m. şi f. Persoană care face gafe (3); (franţuzism) gafeur. — **Gafă** + suf. *-ist.*

GAGARINÍT s.n. Mineral care conţine elemente din familia pămînturilor rare. — Din rus. **gagarinit.**

GAGÁT s.n. (Min.) Jais. — Din germ. **Gagat.**

GAIÁC s.m. v. **guaiac.**

GÁIZE subst. pl. (Min.) Roci silicioase poroase şi uşoare, constituite din granule de cuarţ şi din organisme silicioase. — Din fr. **gaize.**

GALACTOMÉTRU, *galactometre*, s.n. (Tehn.) Lactometru. — Din fr. **galactomètre.**

GALACTORÉE, *galactoree*, s.f. (Med.) Secreţie continuă de lapte în timpul sau după încetarea alăptării. [Pr.: *-re-e*] — Din fr. **galactorrhée.**

GALB, (1) *galburi*, s.n. (Arhit.) **1.** Curbură a unui capitel, a unei console etc.; *p. ext.* contur graţios al unui element de arhitectură sau de sculptură. **2.** Parte a fusului unei coloane arcuite spre exterior, pentru a evita iluzia de strangulare. [Var.: **gálbă** s.f.] — Din fr. **galbe.**

GÁLBĂ s.f. v. **galb.**

GÁLBEN s.n. (În sintagmele) *Galben de cadmiu* = sulfură de cadmiu întrebuinţată ca pigment galben-oranj în pictură. *Galben de crom* = pigment galben închis folosit la vopselele de ulei. *Galben de zinc* = colorant galben deschis folosit pentru obţinerea verdelui.

GALEOPITÉC, *galeopiteci*, s.m. Mamifer insectivor din sud-estul Asiei, care poate plana *(Galeopithecus).* [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **galéopithèque.**

GALET [1] s.m. **1.** (Text.) Piesă de la maşina de filat mătase artificială care întinde firul la ieşirea din baia de filare. **2.** (Tehn.) Bobină inelară. **3.** (Tehn.) Secţiune a unui comutator rotativ.

GALIÁRD s.n. (Mar.) Fiecare dintre extremităţile punţii superioare ale unei nave. [Pr.: *-li-ard*] — Din fr. **gaillard.**

GALIÁRDĂ, *galiarde*, s.f. Vechi dans francez cu ritm vioi. ◆ Parte dintr-o suită instrumentală care urmează după pavană. — Din fr. **gaillarde.**

GALIFÓRMĂ, *galiforme*, s.f. (La pl.) Ordin de păsări tericole sau arboricole; (şi la sg.) pasăre din acest ordin. — Din fr. **galliformes.**

GALOŞÁRE, *galoşări*, s.f. Operaţie de îmbrăcare în piele sau în cauciuc a părţii de jos a unui obiect de încălţăminte; *p. ext.* întăritură de piele sau cauciuc cu care se execută această operaţie. — Din **galoş.**

GALVANOCAUTERIZÁRE, *galvanocauterizări*, s.f. (Med.) Cauterizare prin mijloace electrotermice. [Pr.: *-ca-u-*] — După fr. **galvanocautérisation.**

GALVANONARCÓZĂ, *galvanonarcoze*, s.f. (Med.) Electronarcoză. — Din fr. **galvanonarcose.**

GALVANOSTEREOTIPÍE s.f. Totalitatea procedeelor de reproducere a formelor de tipar înalt prin galvanoplastie. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **galvano-stéréotypie.**

GALVANOTROPÍSM, *galvanotropisme*, s.n. (Biol.) Electrotropism. — Din fr. **galvanotropisme.**

GAMBÉT, *gambete*, s.n. Piesă metalică de legătură în unele organe ale utilajului de manevră la exploatările petroliere. — Din fr. **gambette.**

GAMBÍR s.m. Numele a două plante agăţătoare subtropicale, din ale căror frunze se obţine un extract folosit ca astringent *(Ourouparia* şi *Uncaria gambir).* — Din lat. [Ourouparia şi Uncaria] **gambir,** numele ştiinţific al plantelor.

GAMETÁNGIU, *gametangii*, s.m. (Bot.) Structură vegetală în care sînt produşi gameţi. — Cf. fr. **gamétange.**

GAMETOGENÉZĂ, *gametogeneze*, s.f. (Biol.) Proces de formare a gameţilor. — Din fr. **gamétogenèse.**

GANÁŞ s.n. v. **ganaşă.**

GANÁŞĂ, *ganaşe*, s.f. (Zool.) Fiecare dintre cele două ramuri ale mandibulei la animale. [Var.: **ganáş** s.n.] — Din fr. **ganache.**

GANGRENÁRE s.f. v. **cangrenare.**

GANGSTERÉSC, -Ă, *gangstereşti*, adj. De gangster. — **Gangster** + suf. *-esc.*

GARAJÍST, *garajişti*, s.m. Lucrător într-un garaj, care se ocupă cu întreţinerea şi repararea automobilelor. — Din fr. **garagiste.**

GARGÁRĂ s.f. Fig. (Peior.) Relatare nedesluşită sau fără şir, fără logică, lipsită de conţinut.

GARGARÍSM, *gargarisme*, s.n. Medicament lichid folosit pentru gargară. — Din fr. **gargarisme.**

GARGÚSĂ, *garguse*, s.f. (Mil.) Săculeţ de pînză cu încărcătura de praf de puşcă folosită la tunurile de calibru mare. — După fr. **gargousse.**

GARLÍN, *garline*, s.n. (Mar.) Parîmă sau cablu de sîrmă, folosite pentru manevrare în port. — Cf. fr. grelin.

GARNÉTĂ, *garnete*, s.f. (Text.) Maşină de destrămat deşeurile de fire de lînă cardată. — Din engl. **garnett.**

GAROFÍŢĂ s.f. (În sintagma) *Garofiţa Pietrei Craiului* = plantă erbacee a cărei tulpină de 10—20

cm poartă o singură floare purpurie brăzdată radial de dungi mai închise *(Dianthus callizorus)*.

GASTRÍNĂ, *gastrine*, s.f. (Biochim.) Substanță secretată de mucoasa gastrică din regiunea pilorică. — Din fr. **gastrine.**

GASTROENTEROLÓG, -Ă, *gastroenterologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în gastroenterologie. [Pr.: *-tro-en-*] — Din fr. **gastro-entérologue.**

GASTRULÁȚIE s.f. (Biol.) Proces de transformare a blastulei în gastrulă. — Din fr. **gastrulation.**

GÁȘĂ, *gașe*, s.f. (Mar.) Ochi de dimensiuni mari, executat la capătul unei parîme. — Din fr. **gâche.**

GAUCHO s.m. Păzitor de vite în pampasul argentinian. [Pr.: *gáu-cio*] — Cuv. sp.

GÁULEITER, *gauleiteri*, s.m. Conducător al unui district din Germania nazistă sau al unui teritoriu ocupat de Germania nazistă. [Pr.: *-lai-tăr*] — Din germ. **Gauleiter.**

GÁURĂ s.f. (Astron.; în sintagma) *Gaură neagră* = relicvă de dimensiuni reduse a unei stele masive, formată prin prăbușire gravitațională, caracterizată prin densitate foarte mare și forță de atracție uriașă și absorbantă.

GAVÁJ, *gavaje*, s.n. (Med.) Hrănire cu ajutorul sondei gastrice. — Din fr. **gavage.**

GAZ s.n. (În sintagma) *Gaz solid* = combinație solidă de molecule de gaz metan și de apă, care se găsește în special în zonele unde pămîntul este înghețat pînă la mari adîncimi.

GAZOANALIZATÓR, *gazoanalizatoare*, s.n. (Tehn.) Aparat pentru analiza gazelor. [Pr.: *-zo-a-*] — **Gaz** + **analizator.**

GAZODÚCT, *gazoducte*, s.n. Conductă pentru transportul gazelor la distanțe (mari). — Din fr. **gazoduc** (după *apeduct*).

GAZOSCÓP, *gazoscoape*, s.n. Aparat pentru detectarea prezenței gazelor inflamabile în galeriile subterane din mine. — Din fr. **gazoscope.**

GAZOTRÓN, *gazotroane*, s.n. Tub electronic cu gaz, cu descărcare în arc, folosit ca diodă redresoare pentru tensiuni mari. — Din rus. **gazotron.**

GĂINÚȘĂ s.f. Plantă din familia rozaceelor cu tulpina scurtă și cu flori albe *(Pothentilla microutha)*.

GĂLĂȚEÁN, -Ă, *gălățeni, -e*, s.m., s.f., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Galați. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Galați. **3.** S.f. (La pl.) Plantă ornamentală din familia primulaceelor, cu flori roz sau purpurii; primulă *(Primula obconica)*. — **Galați** (n. pr.) + suf. *-ean*.

GĂLĂȚEÁNCĂ, *gălățence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Galați. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Galați. — **Gălățean** + suf. *-eă*.

GĂLBEÁZĂ s.f. Numele a patru specii de plante parazite din familia cucutei: **a**) *Cuscuta trifolii;* **b**) torțel *(Cuscuta campestris);* **c**) torțel *(Cuscuta epithymum);* **d**) torțel *(Cuscuta europea)*.

GĂLBENEÁ s.f. (La pl.) **1.** Numele a trei plante erbacee din familia primulaceelor: **a**) plantă cu tulpina dreaptă, cu frunzele ovale acoperite cu peri și cu flori galbene *(Lysimachia punctata);* **b**) plantă cu tulpina dreaptă, cu frunze ovale-lunguiețe și cu flori galbene dispuse în panicule terminale *(Lysimachia vulgaris);* **c**) dreță *(Lysimachia nummularia)*.

GĂLBENÚȘĂ, *gălbenușe*, s.f. (La pl.) Plantă din familia rozaceelor, cu tulpina ascendentă, paniculat ramificată în partea superioară *(Potentilla chrysantha)*.

GĂLBINIȚĂ, *gălbinițe*, s.f. Plantă erbacee din familia labiatelor, cu frunzele pețiolate și flori galbene-aurii *(Galeobdolon luteum)*. — **Galben** + suf. *-iță*.

GEAC, *geacuri*, s.n. (Mar.) Pavilion național ridicat la prora navelor militare. [Var.: **jack** s.n.] — Din engl. **jack.**

GEÁCĂ s.f. v. **giacă.**

GÉCKO s.m. Familie de șopîrle din țările calde *(Gecko)*; șopîrlă din această familie. — Din fr., engl. **gecko.**

GELÁȚIE s.f. Variația limitei de curgere reală a gelului din noroaiele de foraj în funcție de timp. — Din fr. **gélation,** engl. **gelation.**

GELIVÁȚIE s.f. (Geol.) Degradare a rocilor de la suprafața pămîntului datorită variațiilor de temperatură. — Din fr. **gélivation.**

GELIVITÁTE s.f. (Tehn.) Proprietate a unor materiale poroase de a se degrada sau distruge sub acțiunea alternativă a înghețului și a dezghețului. — Din fr. **gélivité.**

GELIVÚRĂ, *gelivuri*, s.f. Crăpătură adîncă în lungimea tulpinii arborilor provocată de îngheț. — Din fr. **gélivure.**

GELÓZĂ s.f. (Biol.) Agar-agar. — Din fr. **gélose.**

GEMÁNARE s.f. (La car) Furculiță (**2**). — De la **geamăn.**

GEMĂNÁRIȚĂ, *gemănariță*, s.f. (Bot.) Bujorel (**2**) *(Orchis papilionacea)*. — **Geamăn** + suf. *-ariță*.

GEMELÁR, -Ă, *gemelari, -e*, adj. (Med.) Cu gemeni. *Sarcină gemelară.* — Din fr. **gémellaire.**

GEMÚLĂ, *gemule*, s.f. (Bot.) Parte a embrionului vegetal, rudiment de tulpină. ◆ (Zool.) Organ prin care se înmulțesc spongierii. — Din fr. **gemmule.**

GENÁT, *genați*, adj. m. (Rar; despre ochi) Cu gene lungi. — De la **geană.**

GENERALÍST, -Ă, *generaliști, -ste*, s.m. și f. Medic specialist în medicină generală. ◆ Medic internist. — Din fr. **généraliste.**

GENERATÍV, -Ă, *generativi, -e*, adj. Care generează. ◇ *Gramatică generativă* = gramatică ce tinde să stabilească regulile de formare a frazelor corecte într-o limbă. — Din engl. **generative,** fr. **génératif.**

GENERATIVÍSM s.n. Curent lingvistic avînd ca bază teoria generativă. — Din engl. **generativism.**

GENERATIVÍST, -Ă, *generativiști, -ste*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. Referitor la generativism, de generativism. **2.** S.m. și f. Specialist în generativism. — Din engl. **generativist.**

GENERATÓR s.n. (În sintagmele) *Generator cuantic* = generator sau amplificator de radiații electromagnetice care funcționează pe baza fenomenului de emisie stimulată a radiațiilor. *Generator de zgomot* = dispozitiv electronic care produce o tensiune de zgomot (de obicei aleator) spre a fi folosită în măsurători. *Generator de aerosoli* = aeroionizator.

GÉNIC, -Ă, *genici, -ce*, adj. (Biol.) Referitor la gene, al genelor. — **Genă** + suf. *-ic.*

GENÍST, *geniști*, s.m. Militar din trupele de geniu (**III**). — **Geniu** + suf. *-ist.*

GENITÓR, *genitori*, s.m. (Biol.) Plantă sau animal din care ia naștere un hibrid. — Din fr. **géniteur.**

GENÓM, *genomi*, s.m. (Biol.) Grup de cromozomi, diferiți genetic, care formează o unitate. [Pl. și: (n.) *genoame*] — Din fr. **génome.**

GENȚIANACÉE, *gențianacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante erbacee cu frunze alterne sau opuse și flori solitare sau în buchet, răspîndite mai ales în zona muntoasă (alpină); (și la sg.) plantă din această familie. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **gentianacées.**

GENULIÉRĂ s.f. (Mil.) **1.** Diferență de nivel între planul de așezare al unui trăgător și nivelul liniei de ochire. **2.** Diferență de nivel între nivelul platformei de tragere și partea inferioară a crenelului, în lucrările de fortificații. [Pr.: *-li-e-*] — Din fr. **genouillère.**

GEOBOTÁNIC, -Ă, *geobotanici, -ce*, adj. Referitor la geobotanică, de geobotanică.

GEOBOTANÍST, -Ă, *geobotaniști, -ste*, s.m. și f. Specialist în geobotanică. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géobotaniste.**

GEOCANCEROLOGÍE s.f. Disciplină care studiază evoluția cancerului în interdependență cu alimentația și clima (2). [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géocancerologie.**

GEOCHÍMIC, -Ă, *geochimici, -ce*, adj. Referitor la geochimie, de geochimie. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géochimique.**

GEOCRIOLOGÍE s.f. Ramură a geografiei fizice care studiază zonele de îngheț ale scoarței terestre. [Pr.: *ge-o-cri-o-*] — Din fr. **géocryologie.**

GEÓDĂ s.f. (Med.) Cavitate patologică în diverse țesuturi.

GEODEPRESIÚNE, *geodepresiuni*, s.f. (Geol.) Depresiune tectonică primară, rezultată din mișcările scoarței terestre. [Pr.: *ge-o-de-pre-si-u-ne*] — **Geo**[logic] + **depresiune.**

GEODIMÉTRU, *geodimetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea pe cale electrooptică a distanțelor în geodezie. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géodimètre.**

GEODINÁMIC, -Ă, *geodinamici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină care studiază modificările scoarței terestre sub acțiunea diferiților agenți. **2.** Adj. De geodinamică (1). [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géodynamique.**

GEOFÓN, *geofoane*, s.n. **1.** Aparat electroacustic folosit în prospectarea geofizică (seismică). **2.** Aparat acustic folosit la detectarea pierderilor de apă din conductele îngropate. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géophone.**

GEOFOTOGRAMMETRÍE s.f. Ramură a fotogrammetriei care se ocupă cu măsurarea, determinarea și reprezentarea suprafeței terestre. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géophotogrammétrie.**

GEOMECÁNICĂ s.f. Studiul legilor mecanice după care se produc modificările scoarței terestre. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géomécanique.**

GEOMETRIZÁ, *geometrizez*, vb. I. Tranz. A da o formă geometrică, a aranja în formă geometrică; a raporta la geometrie. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géométriser.** — **geometrizáre** s.f.; **geometrizát, -ă** adj.

GEOMETROGRAFÍE s.f. (Mat.) Studiul găsirii soluției celei mai simple a unei probleme de geometrie elementară. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géométrographie.**

GEOMORFOGÉNIE s.f. Studiul originii formelor reliefului terestru [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géomorphogénie.**

GEOMORFOLÓG, -Ă, *geomorfologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în geomorfologie. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géomorphologue.**

GEONÓMIC, -Ă, *geonomici, -ce*, adj. De geonomie. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géonomique.**

GEONOMÍE s.f. Totalitatea disciplinelor care studiază legile fizice în legătură cu Pământul. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géonomie.**

GEOPOTENȚIÁL s.n. Potențialul forței de atracție a masei Pământului; potențial terestru. [Pr.: *ge-o-*] — Din engl. **geopotential.**

GEORÁMĂ *georame*, s.f. Încăpere sferică pe a cărei față interioară este reprezentată în relief scoarța terestră în scopul studierii ei. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géorama,** engl. **georama.**

GEOSFÉRIC, -Ă, *geosferici, -ce*, adj. Referitor la geosferă, de geosferă. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géosphérique.**

GEOSTAȚIONÁR, -Ă, *geostaționari, -e*, adj. (Despre sateliți artificiali) Care gravitează pe o traiectorie astfel calculată încît deplasarea să se facă cu viteza de rotație a Pământului, rămînînd în poziție fixă în raport cu un reper de pe Pământ. [Pr.: *ge-o-*] — Din **fr. géostationnaire,** engl. **geostationary.**

GEOTACTÍSM, *geotactisme*, s.n. (Biol.) Ansamblul fenomenelor prezentate de protoplasma din celulele anumitor plante, sub influența gravitației; geotaxie. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géotactisme.**

GEOTAXÍE, *geotaxii*, s.f. (Biol.) Geotactism. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géotaxie.**

GEOTÉHNIC, -Ă, *geotehnici, -ce*, adj. Referitor la geotehnică. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géotechnique.**

GEOTERMOMÉTRU, *geotermometre*, s.n. Termometru pentru măsurarea temperaturii solului. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géothermomètre.**

GEOTRÓPIC, -Ă, *geotropici, -ce*, adj. (Biol.) Referitor la geotropism. [Pr.: *ge-o-*] — Din fr. **géotropique.**

GERANIÓL s.n. Alcool component principal al uleiului de trandafir. [Pr.: *-ni-ol*] — Din fr. **géraniol.**

GERÁNIU s.n. v. **geranium.**

GERÁNIUM s.n. (În sintagma) *Ulei de geranium* = ulei eteric cu miros de trandafir, obținut din unele specii de plante. [Pr.: *-ni-um.* — Var.: **gerániu** s.n.] — Din fr. **géranium.**

GERBÉRĂ, *gerbere*, s.f. Plantă ornamentală din familia compozitelor, cu flori divers colorate *(Gerbera Jamesonii)*. [Acc. și: *gérberă*] — Din lat. **Gerbera** Jamesonii], numele științific al gerberei.

GEROIGIÉNĂ s.f. Igienă (2) a modului de viață al bătrînilor. [Pr.: *-ro-i-gi-e-*] — **Gero**[ntologie] + **igienă.**

GERONTOCRAȚÍE, *gerontocrații*, s.f. Sistem de guvernare în care puterea politică sau conducerea aparține bătrînilor. — Din fr. **gérontocratie.**

GERONTOLÓG, -Ă, *gerontologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în gerontologie și geriatrie. — Din fr. **gérontologue.**

GERONTOLÓGIC, -Ă, *gerontologici, -ce*, adj. Referitor la gerontologie și geriatrie, de gerontologie și geriatrie. — Din fr. **gérontologique.**

GEROVITÁL s.n. (Farm.) Soluție pe bază de procaină destinată folosirii ca medicament pentru întîrzierea proceselor de îmbătrînire la oameni. — **Gero**[ntologie] + **vital.**

GESTALTÍSM s.n. Teorie filozofică a formei potrivit căreia un tot fiind constituit din structuri perfect integrate are caracteristici proprii care nu rezultă din elementele lui constitutive, iar întregul nu poate fi considerat simpla însumare a acestor elemente; configuraționism. [Pr.: *ghe-ștal-*] — Din fr. **gestaltisme.**

GESTALTÍST, -Ă, *gestaltiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al gestaltismului. [Pr.: *ghe-ștal-*] — Din fr. **gestaltiste.**

GESTIÓNĂ, *gestionez*, vb. I. Tranz. A avea în gestiune bunurile, fondurile unei întreprinderi, instituții etc. [Pr.: *-ti-o-*] — Din **gestiune.** — **gestionáre** s.f.

GESTUÁL, -Ă, *gestuali, -e*, adj. Care se exprimă prin gesturi; referitor la gesturi. [Pr.: *-tu-al*] — Din fr. **gestuel.**

GETINÁX s.n. Material izolant constituit din foi de hîrtie impregnate cu bachelită și presate, utilizat în electrotehnică. — Denumire comercială.

GÉTTER s.n. (Tehn.) Substanță folosită pentru menținerea vidului în tuburile electronice. [Pr.: *ghetăr*] — Din engl., fr. **getter.**

GHEÁȚĂ s.f. Plantă erbacee cu tulpina cărnoasă, ramificată, cu frunze ovale-rotunde și cu flori numeroase, albe, mai rar roz sau roșii *(Begonia semperflorens)*.

GHEIZERÍT s.n. (Geol.) Depozit silicos provenit din precipitarea apei gheizerelor. — Din fr. **geysérite.**

GHID s.n. (În sintagma) *Ghid de unde* = mediu în care are loc propagarea ghidată a unui fascicul de unde electromagnetice.

GHIDRÓPĂ, *ghidrope*, s.f. Frînghie legată de nacela unui balon și lăsată să se tîrască pe sol pentru a menține balonul la o anumită înălțime constantă. — Din fr. **guiderope.**

GHIPSOTÉCĂ, *ghipsoteci*, s.f. **1.** Colecție de statuete și de plăci ornamentale din ghips. **2.** Loc special amenajat pentru păstrarea ghipsotecii (1). [Var.: **gipsotécă** s.f.] — Din fr. **gypsothèque.**

GHIRIN s.m. Plantă erbacee cu fructe pedunculate, care crește prin locurile sărate și în regiunea maritimă *(Halimone pedunculata)*. [Acc. nec.] — Et. nec.

GHIUL, *ghiuluri*, s.n. Inel (bărbătesc) masiv din aur (cu pietre prețioase). — Din tc. **kül.**

GIACĂ, *giace*, s.f. Jachetă scurtă pînă în talie. [Var.: **geácă** s.f.] — Din **giacăt** (pronunțarea cuv. engl. *jacket*).

GIÁRDIA s.f. (Zool.) Lamblie *(Giardia intestinalis)*. [Pr.: *giar-di-a*] — Din lat. **Giardia** [intestinalis], numele științific al giardiei.

GIARDIÁZĂ s.f. (Med.) Lambliază. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **giardiase.**

GIBERELÍNĂ, *gibereline*, s.f. Substanță vegetală cu acțiune stimulatoare asupra creșterii plantelor folosită pentru a facilita aclimatizarea și dezvoltarea unor plante de cultură. — Din fr. **gibbérelline.**

GIGACALORÍE, *gigacalorii*, s.f. (Fiz.) Unitate de măsură egală cu un miliard de calorii. — Din fr. **gigacalorie.**

GIGANTIZĂ, *gigantizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A da proporții de gigant. — Din **gigant.** — **gigantizáre** s.f.

GIGANTOGRAFÍE, *gigantografii*, s.f. (Poligr.) Procedeu de reproducere în format mare, prin proiecție, a unui clișeu inițial mai mic. — Din fr. **gigantographie.**

GÎLBERT, *gilberți*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură (tolerată) a tensiunii magnetice și magnetomotoare. [Pr.: *jilber* — Abr.: *Gb*] — Din engl., fr. **gilbert.**

GÎLBOX s.n. (Text.) Tren de laminare folosit în filatura de lînă pieptănată. [Scris și: *gill-box*] — Din engl. **gill-box.**

GILOTÁJ s.n. (Poligr.) Acoperirea cu un strat protector a clișeelor zincografice. — Din fr. **gillotage.**

GINANDRÍE s.f. **1.** (Med.) Masculinizare a femeii datorită lipsei hormonilor estrogeni și dominației celor androgeni. **2.** (Bot.) Formă sub care se prezintă, la unele flori, androceul și gineceul, datorită concreșterii staminelor și pistilului. — Din fr. **gynandrie.**

GINÉSTRĂ, *ginestre*, s.f. Mic arbust cu frunze lanceolate și cu flori galbene *(Genista ovata)*. — Din it. **ginestra.**

GINSÉNG s.m. Plantă din familia araliaceelor originară din China, folosită pentru proprietățile ei terapeutice deosebite *(Panax)*; rădăcina-vieții. — Din fr., engl. **ginseng.**

GIOCOSO adv. (Muz.; ca indicație de execuție) Vesel, cu veselie. [Pr.: *giocózo*] — Cuv. it.

GIPSOTÉCĂ s.f. v. **ghipsotecă.**

GIROCLINOMÉTRU, *giroclinometre*, s.n. Clinometru giroscopic. — Din fr. **gyroclinomètre.**

GIROCOMPÁS, *girocompase*, s.n. Girodirecțional — Din fr. **gyrocompas.**

GIRODIRECȚIONÁL, *girodirecționale*, s.n. Instrument de bord care indică, în grade, direcția avionului; girocompas. [Pr.: *-ți-o-*] — **Giro**[scop] + **direcțional.**

GIROORIZÓNT, *giroorizonturi*, s.n. Aparat de bord giroscopic, care indică înclinarea longitudinală și laterală a avionului. [Pr.: *-ro-o-*] — Din fr. **gyrohorizon.**

GIROPILÓT, *giropiloți*, s.m. (Nav.) Pilot automat. — Din fr. **gyropilote.**

GIROVERTICÁL, *giroverticale*, s.n. Giroscop cu axa de rotație verticală. — Din fr. **gyrovertical.**

GÎRUS, *girusuri*, s.n. (Anat.; în sintagma) *Girus cerebral* = circumvoluție. — Din lat. **gyrus.**

GISMÉNT, *gismente*, s.n. Unghi format de axa unui avion cu direcția către un post de emisie terestru. — Din fr. **gisement.**

GIURGIUVÉAN, -Ă, *giurgiuveni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Giurgiu. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Giurgiu. — **Giurgiu** (n. pr.) + suf. *-ean.*

GIURGIUVEÁNCĂ, *giurgiuvence*, s.f. Femeie născută sau crescută în municipiul sau județul Giurgiu. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Giurgiu. — **Giurgiuvean** + suf. *-că.*

GIUVAIERGEREÁSĂ, *giuvaiergerese*, s.f. Negustoreasă de giuvaieruri. [Pr.: *-va-ier-*] — **Giuvaierger**[ie] + suf. *-easă.*

GÎNDÍRE s.f. (În sintagma) *Gîndire laterală* = v. l a t e r a l.

GÎSCĂRIȚĂ s.f. Plantă din familia cruciferelor cu frunzele spatulate sau oblongi *(Arabidiopsis thaliana)*.

GLÁCIS, *glacisuri*, s.n. (Geol.) Teren neted în pantă ușoară. — Din fr. **glacis.**

GLAND, *glanduri*, s.n. (Anat.) Porțiunea terminală a penisului. — Din fr. **gland.**

GLAUCONÍT s.n. Silicat complex de fier și aluminiu. — Din fr. **glauconite.**

GLEI, *gleiuri*, s.n. (Geol.) Strat de nămol de culoare cenușie sau vînătă-verzuie, format sub unele soluri mlăștinoase. — Din engl. **gley.**

GLEIZÁRE, *gleizări*, s.f. Proces de reducere a oxizilor de fier din sol în condiții de anaerobioză, create de un exces de umiditate. [Pr.: *gle-i-*] — După fr. **gleiser.**

GLIADÍNĂ s.f. Proteină vegetală. [Pr.: *gli-a-*] — Din it. **gliadina,** fr. **gliadine.**

GLICEROFOSFÁT, *glicerofosfați*, s.m. (Farm.) Sare a acidului glicerofosforic, folosită ca medicament. — Din fr. **glycérophosphate.**

GLICEROFOSFÓRIC adj. (În sintagma) *Acid glicerofosforic* = combinație a acidului fosforic cu glicerină. — Din fr. **glicérphosphorique.**

GLICERÓL s.n. (Chim.) Glicerină. — Din fr. **glycérol.**

GLICOGENÉTIC, -Ă, *glicogenetici, -ce*, adj. (Biochim.) Referitor la glicogeneză. — Din fr. **glycogénétique.**

GLICOGENÉZĂ, *glicogeneze*, s.f. (Biochim.) Glicogenogeneză. — Din fr. **glycogenèse.**

GLICOGENOGENÉZĂ, *glicogenogeneze*, s.f. (Biochim.) Proces de formare a glicogenului în ficat; glicogeneză. — Din fr. **glycogénogenèse.**

GLICOGENOLÍZĂ, *glicogenolize*, s.f. (Biochim.) Transformare a glicogenului în glucoză. — Din fr. **glycogénolyse,** engl. **glycogenolysis.**

GLICOLÍZĂ, *glicolize*, s.f. (Biochim.) Proces de descompunere a glucozei, în cadrul metabolismului general. — Din fr. **glycolyse.**

GLICOPROTEÍDĂ, *glicoproteide*, s.f. (Biochim.) Proteină care conține în moleculă glucide. — Din fr. **glycoprotéides.**

GLICOZÍDĂ, *glicozide*, s.f. Substanță de natură vegetală, care conține în structura ei hidrați de carbon. — Din fr. **glycoside.**

GLIPTOGENÉZĂ s.f. (Geol.) Proces de nivelare a scoarței Pămîntului sub acțiunea agenților externi. — Din fr. **glyptogenèse.**

GLISÓR, *glisoare*, s.n. (Tehn.) Cursor. — Din fr. **glissoir.**

GLOBALITÁTE s.f. (Livr.) Caracter global, de ansamblu. — **Global** + suf. *-itate* (după engl. *globality*).

GLOBÍNĂ, *globine*, s.f. (Biol.) Substanță organică, care, împreună cu hemul, formează hemoglobina. — Din fr. **globine.**

GLOCKENSPIEL s.n. Instrument de percuție alcătuit din lame metalice așezate pe un suport, care, lovite cu ciocănele de lemn, scot sunete asemănătoare cu clinchetul de clopoțel; joc de clopoței. [Pr.: *glócănșpil*] — Cuv. germ.

GLODÁȘ, *glodași*, s.m. Lucrător care execută transportul și depozitarea sării din salină la suprafață. — **Glod** + suf. *-aș.*

GLODURÁRIȚĂ, *glodurarițe*, s.f. Plantă perenă asemănătoare arbuștilor, cu flori minuscule *(Camphorosma monspeliaca)*. — **Glodur**[os] + suf. *-ariță.*

GLOSÉM, *gloseme*, s.n. (Lingv.) Nume dat în teoria glosematică unității minimale a limbii. — Din fr. **glossème.**

GLOSOFARINGIÁN, -Ă, *glosofaringieni, -e*, adj. (Anat.) Care aparține limbii și faringelui, referitor la limbă și faringe. [Pr.: *-gi-an*] — Din fr. **glosso-pharyngien.**

GLOSOLALÍE s.f. (Med.) Limbaj neinteligibil al unor bolnavi, alcătuit din silabe și cuvinte fără sens. — Din fr. **glossolalie.**

GLUCOCORTICOÍD, *glucocorticoizi*, s.m. (Biol.) Hormon secretat de glanda corticosuprarenală, cu rol în reglarea metabolismului glucidelor, lipidelor și protidelor, precum și în cel al apei și al electroliților. — Din fr. **glucocorticoïde.**

GLUCOMETRÍE s.f. Dozarea glucozei în mustul strugurilor sau în derivatele lui. — Din fr. **glucométrie.**

GLUCOZÍDĂ, *glucozide*, s.f. Nume generic pentru compușii glucozei din plante. — Din fr. **glucoside.**

GLUMÉLĂ, *glumele*, s.f. (Bot.) Frunzișoară verde care acoperă fiecare floare a unui spiculeț de graminee. — Din fr. **glumelle.**

GLUTAMÍNĂ, *glutamine*, s.f. (Chim.) Substanță care se găsește în unele plante, se formează în țesuturi și în sînge și are rol important în metabolismul celulelor din țesuturi. — Din fr. **glutamine.**

GLUTEÍNĂ, *gluteine*, s.f. Proteină constituentă a glutenului. — Din fr. **glutéine.**

GNATOSTÓM, *gnatostomi*, s.m. (La pl.) Subîncrengătură de vertebrate care au gura cu fălci mobile; (și la sg.) animal din această subîncrengătură. — Din germ. **Gnathostomen,** engl. **gnathostoma.**

GNOZÍE s.f. (Psih.) Recunoaștere a obiectelor cu ajutorul organelor de simț. — Din fr. **gnosie,** engl. **gnosis.**

GODAVÍL s.n. v. **godevil.**

GODEVÍL, *godeviluri*, s.n. Dispozitiv pentru ghidarea unui instrument sau a unui aparat în interiorul țevilor de extracție sau în interiorul unor conducte la exploatările petroliere. [Var.: **godavíl** s.n.] — Din engl. **go-devil.**

GODIÁ, *godiez*, vb. I. Intranz. (Mar.) A vîsli cu ajutorul unei rame așezate la pupă, făcînd ca barca să înainteze în zigzag. [Pr.: *-di-a*] — Din fr. **godiller.** — **godiére** s.f.

GODÍE, *godii*, s.f. (Mar.) Ramă[2] lungă care servește la godiere. [Pr.: *-di-e*] — Din fr. **godille.**

GODRÓN, *godroane*, s.n. Ornament în relief format din proeminențe ovale alungite, dispuse pe un element de arhitectură, pe un vas etc. — Din fr. **godron.**

GODRONÁT, -Ă, *godronați, -te*, adj. (Despre elemente de arhitectură, vase etc.) Care are godroane. — Din fr. **godronné.**

GOETHEÁN, -Ă, *goetheeni, -e*, adj. De Goethe, al lui Goethe; în maniera lui Goethe. [Pr.: *gö-te-an*] — **Goethe** (n.pr.) + suf. *-an.*

GOFRÉU, *gofreuri*, s.n. (Arhit.) Ornament constituit din adîncituri cu conturul pătrat, alăturate și dispuse în șiruri paralele. — Din fr. **gaufré.**

GOGRÉN s.n. v. **grogrenă.**

GOGRÉNĂ s.f. v. **grogrenă.**

GOLIÁRD, *goliarzi*, s.m. Poet medieval de limbă latină, rătăcitor, care cînta bucuria de a trăi. V. vagant. [Pr.: *-li-ard*] — Din fr. **goliard.**

GOLIÁRDIC, -Ă, *goliardici, -ce*, adj. Caracteristic goliarzilor, de goliard. [Pr.: *-li-ar-*] — **Goliard** + suf. *-ic.*

GOLICÍCĂ, *golicele*, s.f. Plantă glabră cu frunzele sinuos dințate *(Myagrum perfoliatum)*. — **Gol** + suf. *-icică.*

GOMÁJ s.n. (Tehn.) Blocare a segmenților în canalele din piston, ca urmare a depunerii reziduurilor de ardere. — Din fr. **gommage.**

GONADOTRÓP, *gonadotropi*, s.m. (Biol.) Hormon secretat de hipofiză cu acțiune stimulatoare asupra glandelor sexuale. — Din fr. **gonadotrope.**

GONDOLÁ[1], *gondolez*, vb. I. Tranz. A bomba (o tablă, un placaj etc.). — Din fr. **gondoler.** — **gondoláre** s.f.; **gondolát, -ă** adj.

GONDOLÁ[2], *gondolez*, vb. I. Refl. (Rar) A se mișca unduindu-se. — Din **gondolă.** — **gondoláre** s.f.; **gondolát, -ă** adj.

GONDÓLĂ s.f. Raft, suport în formă de gondolă (1) pe care este așezată marfa într-un magazin cu autoservire.

GONFALÓN, *gonfaloane*, s.n. Steag de război în evul mediu, cu partea liberă despicată în trei sau patru cozi. — Din fr. **gonfalon.**

GONFLÁ, *gonflez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) umfla (1). ◆ Refl. (Despre cavități anatomice) A-și mări volumul prin îmbibare cu un lichid organic. — Din fr. **gonfler.** — **gonfláre** s.f.; **gonflát, -ă** adj.

GONFLÁBIL, -Ă, *gonflabili, -e*, adj. (Despre obiecte cu pereți elastici sau plianți) Care se poate umfla (1). — **Gonfla** + suf. *-bil.*

GONFLÁNT s.n. Substanță care poate fi absorbită de un material coloidal provocînd umflarea acestuia. — Din fr. **gonflant.**

GONOCÍT, *gonocite*, s.n. (Biol.) Celulă germinală. — Din engl. **gonocyte.**

GORJEÁN, -Ă, *gorjeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Gorj. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Gorj. — **Gorj** (n. pr.) + suf. *-ean.*

GORJEÁNCĂ, *gorjence*, s.f. Femeie născută și crescută în județul Gorj. ◆ Locuitoare din județul Gorj. — **Gorjean** + suf. *-că.*

GRADIÉR, *gradiere*, s.n. Construcție folosită la răcirea apei necesare instalațiilor energetice. [Pr.: *-di-er*] — Din germ. **Gradier**[werk].

GRADUÁL, *graduale*, s.n. (Muz.) Cînt gregorian în liturghia catolică. ◆ Carte de cîntece pentru liturghie la catolici. [Pr.: *-du-al*] — Din it., lat. **graduale.**

GRAF[2], *grafe* și *grafuri*, s.n. (Mat.) Ansamblu a două mulțimi disjuncte, între care s-a stabilit o corespondență. ◇ *Teoria grafelor* = disciplină care studiază proprietățile topologice ale structurii grafelor. — Din fr. **graphe,** engl. **graph.**

GRAFFÍTO, *graffiti*, s.m. (Arheol.) Inscripție sau desen executat prin zgîriere pe monumentele antice. ◆ (Sens curent) Inscripții zgîriate pe pereți. — Din it. **graffito.**

GRAFITIZÁ, *grafitizez*, vb. I. Tranz. A purifica fonta prin separarea grafitului. — **Grafit** + suf. *-iza.* Cf. germ. graphitieren. — **grafitizáre** s.f.; **grafitizát, -ă** adj.

GRAFOMÁN, *grafomani*, s.m. Maniac al scrisului. ◆ Reclamagiu[1]. — Din **grafomanie** (der. regr.).

GRAFOMANÍE s.f. Tendinţă patologică de a scrie mult şi fără rost. — Din fr. **graphomanie.**

GRAFOSPÁSM, *grafospasme*, s.n. (Med.) Crampa scriitorului. — Din engl. **graphospasm.**

GRÁF-PLOTTER, *graf-plottere*, s.n. (Electron., Inform.) Dispozitiv periferic prin intermediul căruia se poate genera o imagine grafică pe un suport material; plotter. [Pr.: *plotăr*] — Din engl. **graph-plotter.**

GRAMIÉRĂ, *gramiere*, s.f. Balanţă specială în formă de sfert de cerc folosită în industria hîrtiei şi a celulozei la determinarea gramajului. [Pr.: *-mi-e-*] — **Gram** + suf. *-ieră.*

GRÁMOLĂ, *gramole*, s.f. Dispozitiv pentru frămîntarea şi omogenizarea mecanizată a aluatului. — Din it. **gramola.**

GRANITIZÁRE, *granitizări*, s.f. Proces natural de formare a rocilor granitice. — După fr. **granitisation.**

GRANIVÓR, -Ă, *granivori, -e*, adj., s.m. şi f. (Pasăre) care se hrăneşte cu seminţe. — Din fr. **granivore.**

GRANULOCITÓZĂ, *granulocitoze*, s.f. (Med.) Creştere a numărului de granulocite sangvine peste valoarea normală. — Din fr. **granulocytose.**

GRATÉN s.n. (Franţuzism) Preparat culinar (acoperit cu pesmet) copt în cuptor. — Din fr. **gratin.**

GRATINÁT, -Ă, *gratinaţi, -te*, adj. (Despre preparate culinare) (Acoperit cu pesmet) copt. — V. **gratina.**

GRAVE adv. (Muz.; indică modul de execuţie) Rar, largo. ◆ (Substantivat, n.) Compoziţie sau parte dintr-o compoziţie muzicală creată în acest tempo. [Pr.: *grá-*] — Cuv. it.

GRAVELÍT s.n. (Constr.) Granulit (2). — După engl. **gravel.**

GRAVIDÍE s.f. Starea femeii gravide; graviditate. — Din fr. **gravidie.**

GRAVIMÉTRU, *gravimetre*, s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea acceleraţiei gravitaţiei. — Din fr. **gravimètre.**

GRAVITÓN, *gravitoni*, s.m. (Fiz.) Particulă ipotetică, considerată a fi cuanta cîmpului de gravitaţie. Din engl. **graviton.**

GRAZIOSO adv. (Muz.; indică modul de execuţie) Cu uşurinţă şi graţie. [Pr.: *-ţió-zo*] — Cuv. it.

GRĂMĂDĂ s.f. Spec. Îngrămădire organizată de jucători la rugbi; meleu.

GREÁ, *greez*, vb. I. Tranz. (Mar.) A echipa o navă cu greementul necesar. — Din fr. **gréer.** — **greáre** s.f.; **greát, -ă** adj.

GREGARÍSM s.n. (Rar) Stare a animalelor care trăiesc în turmă; (fig.) instinct, spirit gregar. — Din fr. **grégarisme.**

GREN, *grenuri*, s.n. (Met.) Intensificare bruscă şi temporară a vîntului, însoţită uneori de ploaie. — Din fr. **grain** [de vent].

GRIDDIPMÉTRU, *griddipmetre*, s.n. (Elt.) Aparat compus dintr-un undametru cu absorbţie şi cu oscilator calibrat în frecvenţă. — Din engl. **grid-dip meter.**

GRIFÁ, *grifez*, vb. I. Tranz. A marca cu ajutorul grifei arborii care urmează să fie scoşi din pădure. — Din fr. **griffer.** — **grifáre** s.f.; **grifát, -ă** adj.

GRIL s.n. (Englezism) Grătar (pentru fripturi). — Din engl. **grill,** fr. **gril.**

GRÍLĂ s.f. Prăjitură în formă de grilă (2), preparată din aluat şi unsă cu sirop de zahăr sau miere.

GRINDÍŞ, *grindişuri*, s.n. Totalitatea grinzilor unui acoperiş, ale unui tavan etc. — **Grindă** + suf. *-iş.*

GRINOTÁ, *grinotez*, vb. I. Tranz. A decupa o tablă cu poansonul de-a lungul unui contur (trasat). — Din fr. **grignoter.** — **grinotáre** s.f.; **grinotát, -ă** adj.

GRIZUMETRÍE s.f. Procedeu prin care se determină conţinutul de metan din grizuul dintr-o mină. — Din fr. **grisoumétrie.**

GRIZUSCÓP, *grizuscoape*, s.n. (Min.) Aparat care arată dacă procentul de metan din atmosfera unei exploatări subterane a atins limita periculoasă. — Din fr. **grisouscope.**

GRIZUTÍNĂ s.f. (Min.) Exploziv antigrizutos pe bază de azotat de amoniu. — Din fr. **grisoutine.**

GROB, -Ă, *grobi, -e*, adj. (Livr.) Aspru, dur, grosolan, grobian. — Din germ. **grob.**

GROGRÉNĂ, *grogrene*, s.f. Panglică textilă folosită în croitorie pentru întăriturii, finisaje etc. [Var.: **gogrén** s.n., **gogrénă** s.f.] — Din fr. **gros-grain.**

GROHĂITÓR s.n. (Pop.) Batoză (de păioase).

GROS[1], *groşi*, s.m. Măsură folosită în comerţ pentru mărfuri sub formă de obiecte mici de acelaşi fel, egală cu 12 duzini, adică 144 de bucăţi. ◇ *Mic gros* = depozit care livrează mărfuri în cantităţi comerciale. — Din germ. **Gros.**

GROS-PLAN, *gros-planuri*, s.n. (Cin.) Mod de încadrare în tehnica filmării, în care fotograma cuprinde numai un detaliu sau faţa personajului. [Pr.: *groplán*] — Din fr. **gros-plan.**

GROSULÁR s.n. (Min.) Varietate de granat. — Din fr. **grossulaire.**

GRUP s.n. (În sintagma) *Grup sanitar* = încăpere prevăzută cu closet, chiuvetă (şi, uneori, cu cadă de baie).

GRUPÁT, -Ă, *grupaţi, -te*, adj. Care formează grupe; strîns (la un loc), adunat. — V. **grupa.**

GRUS s.n. (Constr.) Varietate de criblură. — Din germ. **Grus.**

GUAIÁC, *guaiaci*, s.m. Arbore exotic important pentru lemnul şi extractele lui, folosite în medicină *(Guaiacum officinale)*. [Var.: **gaiác** s.m.] — Din engl. **guayaco.**

GUANÍNĂ s.f. (Chim., Biol.) Bază azotată purinică, prezentă în ţesuturi animale şi derivate organice. — Din fr. **guanine.**

GUARÁNA s.f. **1.** Liană care creşte în Brazilia *(Paullinia cupana)*. **2.** Pastă preparată din seminţe de guarana (1) întrebuinţată ca antinevralgic şi ca astringent în tratamentul dizenteriei. — Din fr. **guarana.**

GUARDAMÁN, *guardamane*, s.n. (Mar.) Apărătoare de mînă folosită de velari la cusutul velelor, făcută din piele şi avînd între degetul mare şi podul palmei un disc metalic cu care se împinge acul. [Pr.: *guar-*] — Din it. **guardamano.**

GUJÓN, *gujoane*, s.n. (Constr.) Bară de oţel aşezată paralel cu axa drumului, la rosturile transversale de dilataţie ale planşelor unei îmbrăcăminte de beton vibrat. — Din fr. **gonjon.**

GÚRĂ s.f. (Tehn.; în sintagma) *Gură artificială* = aparat compus, în general, dintr-un difuzor montat într-o incintă acustică, de formă şi dimensiuni astfel alese, încît caracteristicile acustice să fie asemănătoare cu acelea ale gurii umane.

GÚRNĂ, *gurne*, s.f. (Mar.) Parte curbă a carenei care leagă fundul cu pereţii verticali ai unei nave. — Cf. engl. g u r n e y.

GÚRU s.m. invar. (Livr.) Înţelept, filozof, mentor spiritual; *p. restr.* preot al diverselor secte hinduse. — Din engl. **guru,** fr. **gourou.**

GUSÉU, *guseuri*, s.n. (Constr.) Placă de oţel care serveşte la prinderea barelor ce se unesc într-un nod al unei grinzi. — Din fr. **gousset.**

GUTÁŢIE, *gutaţii*, s.f. (Bot.) Eliminare a apei din plante prin frunze, în cursul nopţii. — Din fr. **guttation.**

GUZLÁR, *guzlari*, s.m. Persoană care cîntă la guzlă. — **Guzlă** + suf. *-ar.*

H

HABÁN, -Ă, *habani, -e,* s.m. şi f. Membru al unei secte baptiste ai cărei adepţi au emigrat şi în Transilvania în secolul al XVI-lea. — Din germ. **Habaner.**

HABEAS CORPUS s.n. (În legislaţia unor ţări) Drept care garantează libertatea individuală şi protejează împotriva arestării arbitrare, permiţînd arestatului să ceară prin avocatul său să compară în faţa unui magistrat care urmează să decidă asupra legalităţii arestării. [Pr.: *há-be-as cór-pus*] — Expr. lat

HABITUÁL, -Ă, *habituali, -e,* adj. (Rar) Obişnuit, frecvent. [Pr.: *-tu-al*] — Din fr. **habituel.**

HABSBÚRGIC, -Ă, *habsburgici, -ce,* adj. Al dinastiei Habsburg sau al imperiului austro-ungar condus de împăraţii din dinastia Habsburg, privitor la această dinastie sau la acest imperiu. — **Habsburg** (n. pr.) + suf. *-ic.*

HADRÓN, *hadroni,* s.m. (Fiz.) Particulă cu masă superioară sau egală cu protonul supusă unei interacţiuni electromagnetice şi gravitaţionale foarte slabe. — Din engl., fr. **hadron.**

HADROZÁUR, *hadrozauri,* s.m. Specie de dinozaur care a trăit în urmă cu 70—75 de milioane de ani. [Scris şi: *hadrosaur*] — Din engl. **hadrosaur.**

HAGIONÍM, *hagionime,* s.n. (Livr.) Nume de sfînt. [Pr.: *-gi-o-*] — Din fr. **hagionyme.**

HAI s.n. (Fam. şi arg.) Hărmălaie; scandal. ◇ Expr. *A face (un) hai* = a face scandal în semn de protest, de reproş etc.

HAIKÚ, *haikuuri,* s.n. (Livr.) Poezie japoneză alcătuită din 17 silabe dispuse în trei grupe. — Din fr. **haïku,** engl. **haikku.**

HAIÓS, -OÁSĂ, *haioşi, -oase,* adj. (Fam.) Plin de haz, amuzant, simpatic, nostim. [Pr.: *ha-ios*] — **Hai** + suf. *-os.*

HALF-TIME s.n. Repriză sportivă. [Pr.: *haftáim*] — Cuv. engl.

HALIEUTIC, -Ă, *halieutici, -ce,* adj. De halieutică; pescăresc. [Pr.: *-li-e-u-*] — Din fr. **halieutique.**

HALOCROMÍE s.f. (Chim.) Fenomen de colorare a unor compuşi organici cînd se transformă în săruri. — Din fr. **halochromie.**

HALOFÍL, -Ă, *halofili, -e,* adj. (Biol.; despre unele organisme) Care se dezvoltă în mediu sărat. — Din fr. **halophile.**

HALOGENÁ, *halogenez,* vb. I. Tranz. A supune o substanţă reacţiei de halogenare. — Din fr. **halogéner.**

HALOGRAFÍE s.f. (Chim.) Descriere a sărurilor. Din fr. **halographie.**

HALOÍD, -Ă, *haloizi, -de,* adj. (Chim.; despre săruri) Care este compus dintr-un halogen şi un metal. [Pr.: *-lo-id*] — Din fr. **haloïde.**

HALOMÉTRU, *halometre,* s.n. (Ind.) Areometru folosit la stabilirea concentraţiei de săruri anorganice solubile a substanţelor zaharate. — Din fr. **halomètre.**

HALOMÓRF, -Ă, *halomorfi, -e,* adj. (Geol.; despre sol) Bogat în sare. — Din fr. **halomorphe.**

HALÓN s.n. Gaz incolor, inodor şi rău conducător de electricitate, folosit în extinctoare. — Din fr. **halon.**

HALOPLANCTÓN, *haloplanctonuri,* s.n. Plancton care trăieşte şi se dezvoltă în ape sărate de diferite concentraţii. — Din engl. **haloplancton.**

HALÓR, *halori,* s.m. (Mar.) Muncitor care lucrează la halajul navelor. — Din fr. **haleur.**

HALTEROFILÍE s.f. Sportul ridicării halterelor. — Din fr. **haltérophilie.**

HALUCINATÓRIU, -IE, *halucinatorii,* adj. **1.** Care provoacă halucinaţii; halucinant. **2.** Care ţine de halucinaţie. — Din fr. **hallucinatoire.**

HALUCINÓZĂ, *halucinoze,* s.f. (Med.) Stare patologică caracterizată prin halucinaţii recunoscute de bolnav ca stări anormale. — Din fr. **hallucinose.**

HÁMBURGER, *hamburgeri,* s.m. Chiftea plată care se serveşte friptă şi pusă într-o chiflă. [Pr.: *hamburgăr*] — Din fr., engl. am. **hamburger.**

HAMLETIZÁ, *hamletizez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A face din orice lucru o dilemă. ◇ (Absol.) *Nu mai hamletiza atîta.* — **Hamlet** (n. pr.) + suf. *-iza.* — **hamletizáre** s.f.

HÁMSTER, *hamsteri,* s.m. Mamifer din familia rozătoarelor, de talia unui şobolan, cu blana de diferite culori; hîrciog *(Cricetus cricetus).* — Din germ. **Hamster,** engl. **hamster.**

HANÁP s.n. Cupă din lemn, metal etc. bogat ornamentată, folosită în evul mediu pentru băut. — Din fr. **hanap.**

HANDICÁP s.n. Deficienţă senzorială, motorie, mintală sau orice altă infirmitate a unei persoane.

HANDICAPÁRE, *handicapări,* s.f. Acţiunea de a *handicapa* şi rezultatul ei. — V. **handicapa.**

HANDICAPÁT, -Ă, *handicapaţi, -te,* adj., s.m. şi f. **1.** (Persoană) care are o infirmitate. **2.** (Stat, colectivitate etc.) care se află într-o stare de inferioritate, de obicei, economică. **3.** (Persoană, echipă etc.) care este dezavantajat într-o întrecere (sportivă). — V. **handicapa.**

HANTÉLĂ, *hantele,* s.f. Greutate din metal de 1—5 kg, compusă din două sfere unite între ele printr-un mîner, folosită în gimnastică. — Din germ. **Hantel.**

HAPLOÍDIE s.f. (Biol.) Stare a organismelor haploide. [Pr.: *-plo-i-*] — Din fr. **haploïdie.**

HAPPÉNING s.n. Spectacol spontan, improvizat. [Pr.: *hép(ă)ning*] — Cuv. engl.

HAPPY-END, *happy-enduri,* s.n. Sfîrşit, epilog fericit al (acţiunii) unei opere dramatice, cinematografice etc. [Pr.: *hépiend*] — Din engl. **happy-end**[ing].

HARD subst. (Fam.) Hardware. — Prescurtat din **hard**[ware].

HARD ROCK, (2) *hard rockuri,* s.n. **1.** Stil în muzica uşoară şi de jaz bogat în intensităţi sonore puternice, obsedante. **2.** Cîntec în stil hard rock (1). — Din engl. **hard rock.**

HARDWARE subst. (Cib.) Structura fizică a unui sistem de calcul şi diverse periferice; echipamentul propriu-zis; (fam.) hard. [Pr.: *hárdueăr*] — Cuv. engl.

HÁRES s.n. Hîrtie presată impregnată cu răşini fenolice, folosită ca material electroizolant. — Din germ. **Harex.**

HARETÍSM s.n. Concepție sociologică în care se preconiza ridicarea stării materiale și culturale a satului prin activitatea extrașcolară a învățătorilor. — [Spiru] **Haret** (n. pr.) + suf. *-ism.*

HARGHITEÁN, -Ă, *harghiteni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Harghita. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Harghita. — **Harghita** (n. pr.) + suf. *-ean.*

HARGHITEÁNCĂ, *harghitence,* s.f. Femeie născută și crescută în județul Harghita. ◆ Locuitoare din județul Harghita. — **Harghitean** + suf. *-că.*

HARNAȘÁRE s.f. (Rar) Acțiunea de *a harnașa* și rezultatul ei. — V. **harnașa.**

HARPONIÉR, *harponieri,* s.m. Pescar care folosește harponul. [Pr.: *-ni-er*] — **Harpon** + suf. *-ier.*

HARPSICÓRD s.n. (Livr.) Clavecin. [Scris și: *harpsichord*] — Din engl. **harpsichord.**

HÁRTĂ s.f. (În sintagmele) *Harta fusurilor orare* = hartă care indică limitele reale ale fusurilor orare. *Hartă geologică* = hartă pe care este reprezentată răspîndirea diferitelor formații geologice. *Hartă hidrologică* = hartă pe care sînt reprezentate repartiția proprietăților fizice și chimice și condițiile de zăcămînt ale apelor subterane. *Hartă lingvistică* = hartă rezultată din cartografierea faptelor de limbă. *Hartă sinoptică* = hartă făcută din 6 în 6 ore în care se înscriu principalele elemente meteorologice. *Hartă de anomalii* = hartă care indică abaterile (actuale) ale unor elemente meteorologice, față de valorile medii multianuale.

HASTÁȚI s.m. pl. Numele soldaților veterani, înarmați cu lance, care formau prima linie dintr-o legiune romană. — Din lat. **hastati.**

HÁȚIE, *hatii,* s.f. (Reg.) Îngrămădire de nuiele, pietre, bolovani etc. executată pentru a amenaja cursul unei ape sau pentru a stăvili revărsarea ei. — **Hat** + suf. *-ie.*

HAVÁJ, *havaje,* s.n. (Min.) Havare. — Din fr. **havage.**

HAVÁT s.n. (În sintagma) *Mașină de havat* = haveză. — V. **hava.**

HAVATÓR, *havatori,* s.m. Miner care practică havajul. — **Hava** + suf. *-tor.*

HAZARDÁRE s.f. Acțiunea de *a se hazarda.* — V. **hazarda.**

HEBEFRÉNIC, -Ă, *hebefrenici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de hebefrenie. — Din fr. **hébéphrénique.**

HEBELOGÍE s.f. Psihologia adolescenței. — Din fr. **hébélogie.**

HEBOÍD, -Ă, *heboizi, -de,* adj. (Despre bolnavi) Care se manifestă în special prin tendința de comitere a unor acte antisociale. [Pr.: *-bo-id*] — Din fr. **héboïde.**

HECTOLÍTRIC, -Ă, *hectolitrici, -ce,* adj. Măsurat în hectolitri.

HECTOMÉTRIC, -Ă, *hectometrici, -ce,* adj. Care se referă la hectometru; măsurat în hectometri. — Din fr. **hectométrique.**

HEDONÍSTIC, -Ă, *hedonistici, -ce,* adj. Hedonist. — Din fr. **hédonistique.**

HEGEMÓNIC, -Ă, *hegemonici, -ce,* adj. De hegemonie, cu caracter de hegemonie. [Var.: **heghemónic, -ă** adj.] — Din germ. **hegemonisch.**

HEGEMONÍSM s.n. Supremație politică a unui stat asupra altor state; tendință de hegemonie. [Var.: **heghemonism** s.n.] — **Hegemon** + suf. *-ism.*

HEGHEMÓNIC, -Ă adj. v. **hegemonie.**

HEGHEMONÍSM s.n. v. **hegemonism.**

HEIMATLÓS, *heimatloși,* s.n. (Jur.) Apatrid. [Pr.: *hai-*] — Din germ. **Heimatlos.**

HELÁNCĂ s.f. Țesătură sintetică supraelastică; obiect confecționat dintr-o astfel de țesătură. — Din fr., it. **helanca.**

HELCOLOGÍE s.f. (Med.) Studiu al ulcerațiilor. — Din fr. **helcologie.**

HELCOMÉTRU, *helcometre,* s.n. Aparat de gimnastică folosit pentru dezvoltarea forței musculare, care funcționează pe principiul învingerii rezistenței unei greutăți reglabile, ridicată și coborîtă cu ajutorul unor scripeți. — Din fr. **helcomètre.**

HELIÁC, -Ă, *heliaci, -ce,* adj. (Livr.; despre aștri) Care răsare sau apune o dată cu soarele. [Pr.: *-li-ac*] — Din fr. **héliaque.**

HELIÁNT, *helianți,* s.m. (Livr.) Floarea-soarelui *(Helianthus annuus).* [Pr.: *-li-ant*] — Din fr. **hélianthe.**

HELIOCENTRÁLĂ, *heliocentrale,* s.f. Centrală electrică solară. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliocentrale.**

HELIOCROMÍE s.f. (Poligr.) Tipar adînc policrom. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliochromie.**

HELIOFÍL, -Ă, *heliofili, -e,* adj. (Despre plante) Iubitor de lumină, care se îndreaptă către lumină; care crește în regiuni puternic însorite. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliophile.**

HELIOFIZIOTERÁPIC, -Ă, *heliofizioterapici, -ce,* adj. Care se referă la fizioterapia solară. [Pr.: *-li-o-fi-zi-o-*] — **Helio-** + **fizioterapic.**

HELIOFÓB, -Ă, *heliofobi, -e,* adj., s.m. și f. **1.** (Med.) Adj., s.m. și f. (Persoană) care suferă de heliofobie. **2.** Adj. (Despre plante) Care nu suportă lumina solară, care crește în regiuni umbrite. [Pr.: *-li-o-* — Var.: **eliofób, -ă** adj., s.m. și f.] — Din **heliofobie** (der. regr.).

HELIOFOBÍE, *heliofobii,* s.f. (Med.) Fobie de lumină solară. — Din fr. **héliophobie.**

HELIOGRAVÓR, *heliogravori,* s.m. Lucrător specialist în heliogravură. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliograveur.**

HELIOLITOGRAFÍE, *heliolitografii,* s.f. Procedeu litografic în care formele de tipar sînt obținute prin reproducere fotografică. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliolithographie.**

HELIOMARÍN, -Ă, *heliomarini, -e,* adj. (Despre tratamente medicale) Care utilizează acțiunea simultană a razelor solare și a aerului de mare. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliomarin.**

HELIOMÉTRIC, -Ă, *heliometrici, -ce,* adj. De heliometru; făcut cu heliometrul. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliométrique.**

HELIOTACTÍSM s.n. (Biol.) Heliotropism. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliotactisme.**

HELIOTÉHNIC, -Ă, *heliotehnici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Tehnică de utilizare a energiei solare prin transformarea luminii naturale în curent electric cu ajutorul fotopilelor. **2.** Adj. De heliotehnică (**1**). [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliotechnique.**

HELIOTEHNICIÁN, -Ă, *heliotehnicieni, -e,* s.m. Specialist în heliotehnică (**1**). [Pr.: *-li-o-teh-ni-ci-an*] — **Helio-** + **tehnician.**

HELIOTERÁPIC, -Ă, *helioterapici, -ce,* adj. Referitor la helioterapie; care ține de helioterapie. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliothérapique.**

HELIOTÉRM, -Ă, *heliotermi, -ce,* adj. Heliotermic. [Pr.: *-li-o-*] — Din **heliotermie** (der. regr.).

HELIOTRÓPIC, -Ă, *heliotropici, -ce,* adj. (Biol.) Referitor la heliotropism; de heliotropism. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliotropique.**

HELIÓZĂ, *helioze,* s.f. (Livr.) Insolație. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **héliose.**

HELIPÓRT s.n. v. **eliport.**

HELIPÓT, *helipoturi*, s.n. (Elt.) Potenţiometru de precizie, la care variaţia totală a valorii se obţine printr-un număr mare de rotaţii. — Din fr. **hélipot.**

HELMÍNT, *helminţi*, s.m. (Med.) Nume generic al viermilor paraziţi. — Din fr. **helminthe.**

HELMÍNTIC, -Ă, *helmintici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la helminţi, de helminţi. — Din fr. **helmintique.**

HEMATIMÉTRIE, *hematimetrii*, s.f. (Med.) Numărătoare a hematiilor. — Din fr. **hématimétrie.**

HEMATOCRÓM s.n. (Biol.) Pigment roşu carotenoid al unor alge. — Din engl. **h(a)ematochrome.**

HEMATODERMÍE, *hematodermii*, s.f. (Med.) Nume generic al afecţiunilor sistemului hematopoietic însoţite de leziuni cutanate. — Din fr. **hématodermie.**

HEMATOFAGÍE, *hematofagii*, s.f. **1.** (Med.) Fagocitoză a hematiilor. **2.** Faptul de a se hrăni cu sînge. — Din fr. **hématophagie.**

HEMATOMETRÍE, *hematometrii*, s.f. Examinare a sîngelui în vederea determinării tipurilor şi proporţiei diferitelor elemente constitutive, precum şi a cantităţii de hemoglobină. — Din fr. **hématométrie.**

HEMATOSCOPÍE, *hematoscoopii*, s.f. (Med.) Examinare a sîngelui la microscop. — Din fr. **hématoscopie.**

HEMATOSPECTROSCOPÍE, *hematospectroscopii*, s.f. (Med.) Examinare a sîngelui cu ajutorul spectroscopului. — Din fr. **hématospectroscopie.**

HEMATOSPERMÍE, *hematospermii*, s.f. (Med.) Prezenţă a sîngelui în spermă; hemospermie. — Din fr. **hématospermie.**

HEMATOTERAPÍE, *hematoterapii*, s.f. (Med.) Hemoterapie. — Din fr. **hématothérapie.**

HEMATOXILÍNĂ s.f. Substanţă incoloră, solubilă în alcalii şi insolubili în apă, alcool şi eter. — Din fr. **hématoxyline.**

HEMATÚRIC, -Ă, *hematurici, -ce*, adj. (Med.) Cu caracter de hematurie. — Din fr. **hématurique.**

HEMERALÓP, -Ă, *hemeralopi, -e*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Persoană) care suferă de hemeralopie; nictalop. — Din fr. **héméralope.**

HEMEROLÓG, *hemerologi*, s.m. Autor de calendare; persoană care studiază probleme legate de calendare. — Din fr. **hémérologue.**

HEMEROLÓGIC, -Ă, *hemerologici, -ce*, adj. (Rar) De hemerologie. — Din fr. **hémérologique.**

HEMEROTÉCĂ, *hemeroteci*, s.f. (Rar) Bibliotecă de publicaţii periodice; secţie de periodice a unei biblioteci. — Din fr. **hémérothèque.**

HEMIALGÍE, *hemialgii*, s.f. (Med.) Durere limitată la o singură parte a corpului. [Pr.: *-mi-al-*] — Din fr. **hémialgie.**

HEMIATROFÍE, *hemiatrofii*, s.f. (Med.) Atrofie limitată la o jumătate a corpului sau a unui organ. [Pr.: *-mi-a-*] — Din fr. **hémiatrophie.**

HEMICELULÓZĂ, *hemiceluloze*, s.f. Polizaharid complex, larg răspîndit la plantele superioare. — Din fr. **hémicellulose.**

HEMIELÍTRĂ, *hemielitre*, s.f. (Entom.) Aripă a unor insecte jumătate chitinoasă, jumătate membranoasă. [Pr.: *-mi-e-*] — Din fr. **hémielytre.**

HEMIMÉL, -Ă, *hemimeli, -e*, s.m. şi f. (Med.) Monstru care prezintă hemimelie. — Din fr. **hémimèle.**

HEMIMELÍE, *hemimelii*, s.f. (Med.) Malformaţie congenitală caracterizată prin absenţa (extremităţilor) unui membru. — Din fr. **hémimélie.**

HEMIMETÁBOLĂ, *hemimetabole*, adj. f. (Entom.; despre insecte) Cu metamorfoză incompletă (fără stadiul de nimfă). — Din fr. **hémimétabole.**

HEMIOPÍE, *hemiopii*, s.f. (Med.) Afecţiune a vederii datorită căreia bolnavul percepe numai o parte a obiectelor pe care le priveşte. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **hémiopie.**

HEMIPARESTEZÍE, *hemiparestezii*, s.f. (Med.) Parestezie a unei jumătăţi a corpului. — Din fr. **hémiparesthésie.**

HEMISTÍH s.n. v. **emistih.**

HEMOCÍT, *hemocite*, s.n. (Biol.) Denumire generică pentru celula sangvină. — Din fr. **hémocyte.**

HEMOCITOMÉTRU, *hemocitometre*, s.n. (Med.) Dispozitiv de măsurare a hematiilor. — Din fr. **hémocytomètre.**

HEMODIALÍZĂ, *hemodialize*, s.f. (Med.) Dializă a sîngelui. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **hémodialyse.**

HEMODIALIZÓR, *hemodializori*, s.m. (Med.) Rinichi artificial. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **hémodialyseur.**

HEMODINAMOMÉTRU, *hemodinamometre*, s.n. (Med.) Instrument pentru măsurarea presiunii sîngelui. — Din fr. **hémodynamomètre.**

HEMOFÁG, -Ă, *hemofagi, -ge*, adj. (Biol.) **1.** (Despre animale) Care se hrăneşte cu sînge. **2.** (Despre celule) Care distruge globulele roşii din sînge. — Din fr. **hémophage.**

HEMOGÉNIC, -Ă, *hemogenici, -ce*, adj., s.m. şi f. **1.** (Med.) Adj., s.m. şi f. (Persoană) care suferă de hemogenie. **2.** Adj. Relativ la hemogenie. — Din fr. **hémogénique.**

HEMOGLOBINEMÍE s.f. (Med.) Prezenţă a hemoglobinei în sînge datorită distrugerii globulelor roşii; cantitate de hemoglobină prezentă în sînge datorită distrugerii globulelor roşii. — Din fr. **hémoglobinémie.**

HEMOGLOBINOMETRÍE, *hemoglobinometrii*, s.f. (Med.) Determinare a cantităţii de hemoglobină din sînge. — Din fr. **hémoglobinométrie.**

HEMOGLOBINOPATÍE, *hemoglobinopatii*, s.f. (Med.) Nume generic al bolilor ereditare datorite hemoglobinei anormale. — Din fr. **hémoglobinopathie.**

HEMOLÍTIC, -Ă, *hemolitici, -ce*, adj. (Med.) Care produce hemoliză. — Din fr. **hémolytique.**

HEMOPÁTIC, -Ă, *hemopatici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la hemopatie. — Din fr. **hémopathique.**

HEMOPOIÉZĂ s.f. (Med.) Hematopoieză. [Pr.: *-po-ie-*] — Din fr. **hémopoïèse.**

HEMOPTÍZIC, -Ă, *hemoptizici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Bolnav) de hemoptizie. — Din fr. **hémopthysique.**

HEMORÁGIC, -Ă, *hemoragici, -ce*, adj. Cu caracter de hemoragie; provocat de hemoragie. — Din fr. **hémorragique.**

HEMORAGÍE s.f. **1.** (În sintagmele) *Hemoragie intestinală* = enterohemoragie. *Hemoragie nazală* = epistaxis. **2.** Fig. Curgere, pierdere de capital.

HEMOSPERMÍE, *hemospermii*, s.f. (Med.) Hematospermie. — Din fr. **hémospermie.**

HEMOTORÁX s.n. (Med.) Acumulare de sînge în cavitatea pleurală. — Din fr. **hémothorax.**

HEMOTOXÍNĂ, *hemotoxine*, s.f. (Med.) Substanţă care exercită o acţiune nocivă asupra globulelor roşii. — Din fr. **hémotoxine.**

HEMOTRÓP, -Ă, *hemotropi, -e*, adj. (Biol.; despre virusuri) Care se fixează de predilecţie pe celulele sangvine. — Din fr. **hémotrope.**

HEPARINURÍE, *heparinurii*, s.f. (Med.) Prezenţa heparinei în urină; cantitate de heparină prezentă în urină. — Din fr. **héparinurie.**

HEPATALGÍE, *hepatalgii*, s.f. (Med.) Durere de ficat. — Din fr. **hépatalgie.**

HEPATICÉE, *hepaticee*, s.f. (La pl.) Familie de plante criptogame cu frunze numai de o parte a tulpinii sau fără frunze; (şi la sg.) plantă din această familie. — Din lat. **hepaticeae.**

HEPATOGÉN, -Ă, *hepatogeni, -e*, adj. (Med.) Care este produs de ficat. — Din fr. **hépatogène.**

HEPATOGRAFÍE, *hepatografii*, s.f. (Med.) Radiografie a ficatului. — Din fr. **hépatographie.**

HEPATOLÓG, -Ă, *hepatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în hepatologie. — Din **hepatologie** (der. regr.).

HEPATOLÓGIC, -Ă, *hepatologici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la hepatologie, de hepatologie. — Din fr. **hépatologique.**

HEPATÓM, *hepatoame*, s.n. (Med.) Tumoare hepatică (malignă). — Din fr. **hépatome.**

HEPATOPANCREÁS, *hepatopancrease*, s.n. Glandă digestivă la unele nevertebrate care cumulează funcțiile ficatului și ale pancreasului. [Pr.: *-cre-as*] — Din fr. **hépatopancréas.**

HEPATOPATÍE, *hepatopatii*, s.f. (Med.) Nume generic al bolilor ficatului. — Din fr. **hépatopathie.**

HEPATOPTÓZĂ, *hepatoptoze*, s.f. (Med.) Cădere a ficatului. — Din fr. **hépatoptôse.**

HEPATORAGÍE, *hepatoragii*, s.f. (Med.) Hemoragie hepatică. — Din fr. **hépatorragie.**

HEPATOTOXÍNĂ, *hepatotoxine*, s.f. (Med.) Toxină exogenă sau endogenă cu efect nociv asupra ficatului. — Din fr. **hépatotoxine.**

HEPTAÉDRIC, -Ă, *heptaedrici, -ce*, adj. În formă de heptaedru. [Pr.: *-ta-e-*] — Din fr. **heptaédrique.**

HEPTAGONÁL, -Ă, *heptagonali, -e*, adj. În formă de heptagon. — Din fr. **heptagonal.**

HEPTATLÓN, *heptatloane*, s.n. Complex de șapte probe atletice selecționate din alergări, sărituri și aruncări. — **Hepta**[edru] + [pent]**atlon.**

HERALDÍST, *heraldiști*, s.m. Specialist în heraldică. — Din fr. **héraldiste.**

HERMENÉUTIC, -Ă, *hermeneutici, -ce*, adj. Cu caracter de hermeneutică; de hermeneutică. [Var.: **ermenéutic, -ă** adj.] — Din fr. **herméneutique.**

HEROINOMÁN, -Ă, *heroinomani, -e*, s.m. și f. Persoană care se drogheză cu heroină. [Pr.: *-ro-i-*] — Din fr. **héroïnomane.**

HEROINOMANÍE, *heroinomanii*, s.f. (Med.) Drogare cu heroină. [Pr.: *-ro-i-*] — Din fr. **héroïnomanie.**

HERPETOLOGÍE s.f. Ramură a zoologiei care se ocupă cu studiul reptilelor. — Din fr. **herpétologie.**

HÉRSĂ, *herse*, s.f. Grătar metalic care închidea intrarea cetăților medievale, servind ca barieră auxiliară a porții. — Din fr. **herse.**

HETEROCÍCLIC, -Ă, *heterociclici, -ce*, adj. (Chim.; despre compuși organici) Care are în ciclu, pe lîngă atomi de carbon, și atomi ai altor elemente. — Din fr. **hétérocyclique.**

HETEROCROMÍE, *heterocromii*, s.f. (Med.) Anomalie congenitală caracterizată prin colorarea diferită a irisurilor. — Din fr. **hétérochromie.**

HETEROCROMOZÓM, *heterocromozomi*, s.m. (Biol.) Cromozom sexual; heterozom. — Din fr. **hétérochromosome.**

HETERODINÁRE s.f. (Rad.) Operație de amestec, într-un element neliniar, a unor semnale cu frecvențe diferite, în scopul obținerii unei translații de frecvență. — Cf. engl. h e t e r o d y n e.

HETEROGONÍE, s.f. (Biol.) **1.** Formare pe același individ a două sau trei tipuri de flori diferite din punctul de vedere al androceului. **2.** Însușire a unor specii de a prezenta una sau mai multe reproduceri partogenetice urmate de una sexuată. — Din fr. **hétérogonie.**

HETEROGRÉFĂ, *heterografe*, s.f. (Med.) Operație de refacere a unui țesut sau a unui organ în care grefonul provine de la o altă specie; heteroplastie. [Var.: **eterogréfă** s.f.] — Din fr. **hétérogreffe.**

HETEROMÉR, -Ă, *heteromeri, -e*, adj. (Biol.; despre organisme) Care este format din diferiți constituenți morfologici, anatomici etc. — Din fr. **hétéromère.**

HETEROMORFÍE, *heteromorfii*, s.f. **1.** Heteromorfism. **2.** (Bot.) Sterilitate a florilor generată de existența deosebirilor de lungime între stil și stamine. — Din fr. **hétéromorphie.**

HETEROMORFÍSM s.n. Calitatea a ceea ce este heteromorf; heteromorfie (**1**). — Din fr. **hétéromorphisme.**

HETEROPLÁSTIC, -Ă, *heteroplastici, -ce*, adj. (Med.) Care se referă la heteroplastie. — Din fr. **hétéroplastique.**

HETEROPLASTÍE, *heteroplastii*, s.f. (Med.) Heterografă. — Din fr. **hétéroplastie.**

HETEROPROTEÍDĂ, *heteroproteide*, s.f. (Biol.) Substanță organică compusă dintr-o proteină și o substanță neproteică. [Var.: **eteroproteídă** s.f.] — Din fr. **hétéroprotéide.**

HETEROSEXUÁL, -Ă, *heterosexuali, -e*, adj. (Med.) Cu caracter de heterosexualitate; atras de sexul opus. [Pr.: *-xu-al*] — Din fr. **hétérosexuel.**

HETEROSEXUALITÁTE s.f. (Med.) Sexualitate normală; atracție spre sexul opus. [Pr.: *-xu-a-*] — Din fr. **hétérosexualité.**

HETEROSFÉRĂ s.f. (Geogr.) Strat al atmosferei situat deasupra homosferei, în care predomină gazele ușoare. [Var.: **eterosféră** s.f.] — Din fr. **hétérosphere.**

HETEROTAXÍE, *heterotaxii*, s.f. (Med.) Poziție anormală sau modificare a poziției unui organ anatomic. — Din fr. **hétérotaxie.**

HETEROTERAPÍE, *heteroterapii*, s.f. (Med.) Tratament al unei boli cu mijloace specifice altei. — Din fr. **hétérothérapie.**

HETEROTÉRM, -Ă, *heterotemi, -e*, adj. (Biol.), despre animale) Care se caracterizează prin heterotermie. — Din fr. **hétérotherme.**

HETEROTÓPIC, -Ă, *heterotopici, -ce*, adj. (Med.) De heterotopie. — Din fr. **hétérotopique.**

HETEROTOPÍE, *heterotopii*, s.f. (Med.) Ectopie. — Din fr. **hétérotopie.**

HETEROTRANSPLÁNT, *heterotransplanturi*, s.n. (Med.) Transplant recoltat de la un alt individ. — Din fr. **hétérotransplant.**

HETEROZÍGÓT, -Ă, *heterozigoți, -te*, adj., s.m. (Biol.) (Organism diploid) cu două gene diferite, una normală și una transformată prin mutație. — Din fr. **hétérezygote.**

HETEROZÓM, *heterozomi*, s.m. (Biol.) Heterocromozom. — Din fr. **hétérosome.**

HEX- v. hexa-.

HEXAÉDRIC, -Ă, *hexaedrici, -ce*, adj. De hexaedru. — Din fr. **hexaédrique.**

HEXAGONAL adj. (În sintagma) *Sistem hexagonal* = sistem de cristalizare cu un ax de simetrie de gradul șase.

HEXAMOTÓR, *hexamotoare*, adj., s.n. (Avion) cu șase motoare. — Din fr. **hexamoteur.**

HEXAREACTOR, *hexareactoare*, adj., s.n. (Avion) propulsat de șase turboreactoare. [Pr.: *-re-ac-*] — Din fr. **hexaréacteur.**

HIACÍNT [2] s.m. v. **iacint.**

HIÁDĂ, *hiade*, s.f. (Mitol.) Nimfă a norilor încărcați de ploaie. [Pr.: *hi-a-*] — Din n. pr. **Hyades.**

HIALOÍD, -Ă, *hialoizi, -de*, adj. **1.** (Livr.) Care are aspect sticlos. **2.** (Anat.; în sintagmele) *Umoare hialoidă* = lichid transparent care umple fundul globului ocular. *Membrană hialoidă* = membrană subțire care învelește corpul vitros. [Pr.: *hi-a-lo-id*] — Din fr. **hyaloïde.**

HIBERNÁCUL, *hibernaculi*, s.m. (Bot.) Mugure metamorfozat și caduc, care constituie partea de rezistență în timpul iernii a unor plante acvatice. — Din fr. **hibernacle.**

HIBÍSCUS, *hibiscuși*, s.m. Arbore tropical din familia malvaceelor. — Din fr. **hibiscus.**

HIBRIDÁȚIE s.f. (Rar) Hibridare. — Din fr. **hybridation.**

HIDATÍDĂ s.f. (Biol.) Formă larvară a teniei echinococ. — Din fr. **hydatide.**

HIDRADENÓM, *hidradenoame*, s.n. (Med.) Adenom sudoripar. — Din fr. **hydradénome.**

HIDRATÁBIL, -Ă, *hidratabili, -e*, adj. Care se poate hidrata. — Din fr. **hydratable.**

HIDRATÁNT, -Ă, *hidratanți, -te*, adj. Care hidratează. — Din fr. **hydratant.**

HIDROACÚSTIC, -Ă, *hidroacustici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a acusticii care se ocupă cu producerea și propagarea sunetelor în apă. **2.** Adj. De hidroacustică. [Pr.: *-dro-a-*] — Din fr. **hydroacoustique.**

HIDROAMELIORÁRE, *hidroameliorări*, s.f. Totalitatea lucrărilor de îmbunătățiri funciare care au scopul să mențină în sol un raport favorabil între apă și ceilalți factori ai fertilității solului pe terenurile cu exces sau cu deficit de apă; hidroameliorație. [Pr.: *-dro-a-me-li-o-*] — **Hidro-** + **ameliorare** (după fr. **hydroamélioration**).

HIDROAMELIORATÍV, -Ă, *hidroameliorativi, -e*, adj. Referitor la ansamblul de lucrări hidrotehnice de ameliorare a solului. [Pr.: *-dro-a-me-li-o-*] — **Hidro-** + **ameliorativ.**

HIDROAMELIORATÓR, -OÁRE, *hidroamelioratori, -oare*, s.m. și f. Specialist în hidroameliorații. [Pr.: *-dro-a-me-li-o-*] — Din fr. **hydroaméliorateur.**

HIDROBIOLÓG, -Ă, *hidrobiologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în hidrobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din **hidrobiologie** (der. regr.)

HIDROBIOLÓGIC, -Ă, *hidrobiologici, -ce*, adj. Care se referă la hidrobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Cf. engl. h y d r o b i o l o g i c a l.

HIDROCÉNTRU' *hidrocentre*, s.n. Regiune geografică bogată în ape și energie hidraulică. — Din fr. **hydrocentre.**

HIDROCHÍMIC, -Ă, *hidrochimici, -ce*, adj. De hidrochimie. — Din fr. **hydrochimique.**

HIDROCHIMÍE s.f. Disciplină care studiază proprietățile chimice ale apelor. — Din fr. **hydrochimie.**

HIDROCHIMÍST, -Ă, *hidrochimiști, -ste*, s.m. și f. Specialist în hidrochimie. — Din fr. **hydrochimiste.**

HIDROCORTIZÓN s.n. Hormon secretat de glandele suprarenale, care, preparat sintetic, are acțiune antiinflamatorie și antialergică; cortizon. — Din fr. **hydrocortisone.**

HIDROCOSMÉTICĂ s.f. Ramură a cosmeticii care folosește cu predilecție apa și preparatele cosmetice hidratante. — Din fr. **hydrocosmétique.**

HIDROCULTÚRĂ s.f. Cultură a plantelor (industriale) prin menținerea rădăcinilor în soluții nutritive sau în apă, renunțîndu-se la folosirea pămîntului; hidroponică. — Din fr. **hydroculture,** germ. **Hydrokultur.**

HIDROCÚȚIE, *hidrocuții*, s.f. (Med.) Sincopă survenită ca urmare a contactului brusc cu apa rece. — Din fr. **hydrocution.**

HIDROENERGÍE s.f. Energie produsă de ap în mișcare; energie hidraulică. [Pr.: *-dro-e-*] — Din fr. **hydroénergie.**

HIDROFILIZÁ, *hidrofilizez*, vb. I. Tranz. A tra un material pentru a deveni hidrofil. — Din fr. **hydrophiliser,** engl. **hydrophilize.** — **hidrofilizáre** s.f.; **hidrofilizát, -ă** adj.

HIDROFOBIZÁT, -Ă, *hidrofobizați, -te*, adj. (Rar) Impermeabilizat. — De la **hidrofob.**

HIDROGEOLÓG, -Ă, *hidrogeologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în hidrogeologie. [Pr.: *-ge-o-*] — Din fr. **hydrogéologue.**

HIDROIZOHÍPSĂ, *hidroizohipse*, s.f. (Geol.) Curbă obținută prin unirea punctelor cu același nivel hidrostatic subteran la straturile acvifere cu nivel liber. [Pr.: *-dro-i-*] — Din fr. **hydroisohypse.**

HIDROIZOLÁ, *hidroizolez*, vb. I. Tranz. A izola pentru a împiedica sau reduce infiltrarea sau orice altă acțiune a apei asupra unei construcții. [Pr.: *-dro-i-*] — **Hidro-** + **izola.** — **hidroizoláre** s.f.; **hidroizolát, -ă** adj.

HIDROLOCATÓR, *hidrolocatoare*, s.n. (Mar.) Aparat hidroacustic care determină direcția și distanța unui obiect aflat sub apă, prin intermediul ultrasunetelor; sonar. — Din engl. **hydrolocator.**

HIDROMANÍE, *hidromanii*, s.f. (Med.) Tulburare psihică caracterizată prin tendința de sinucidere prin înec. — Din fr. **hydromanie.**

HIDROMASÁJ, *hidromasaje*, s.n. Masaj făcut cu ajutorul apei în mișcare. — Din fr. **hydromassage.**

HIDROMETEOROLÓGIC, -Ă, *hidrometeorologici, -ce*, adj. De hidrometeorologie. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **hydrométéorologique.**

HIDROMINERÁL, -Ă, *hidrominerali, -e*, adj. Relativ la apele minerale. — Din fr. **hydrominéral.**

HIDRONEFRÓTIC, -Ă, *hidronefrotici, -ce*, adj. (Med.) De hidronefroză. — Din fr. **hydronephrotique.**

HIDROPLANÁ, pers. 3 *hidroplanează*, vb. I. Intranz. (Despre hidroavioane) A se deplasa plutind la suprafața apei. — Din fr. **hydroplaner.** — **hidroplanáre** s.f.

HIDROPNEUMÁTIC, -Ă, *hidropneumatici, -ce*, adj., s.n. (Aparat) care funcționează cu ajutorul apei sau al unui lichid ori gaz comprimat. [Pr.: *-pne-u-*] — Din fr. **hydropneumatique.**

HIDROPNEUMOTORÁX s.n. (Med.) Pneumotorax spontan caracterizat prin prezența de lichid în cavitatea pleurală. [Pr.: *-pne-u-*] — Din fr. **hydropneumothorax.**

HIDROPÓNIC, -Ă, *hidroponici, -ce*, adj. Referitor la hidroponică, de hidroponică.

HIDROSONICITÁTE s.f. Ramură a fizicii care studiază transmiterea energiei prin unde elastice în medii lichide. — **Hidro-** + **sonicitate.**

HIDROSTATICIÁN, -Ă, *hidrostaticieni, -e*, s.m. și f. Specialist în hidrostatică. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **hydrostaticien.**

HIDROSTATIMÉTRU, *hidrostatimetre*, s.n. Aparat care măsoară nivelul unei ape. — Din fr. **hydrostatimètre.**

HIDROTERAPEÚT, *hidroterapeuți*, s.m. Specialist în hidroterapie. [Pr.: *-pe-ut*] — Din fr. **hydrothérapeute.**

HIDROTERMÁL, -Ă adj. (Geol.; în sintagmele) *Proces hidrotermal* sau *fază hidrotermală* = ultima etapă a consolidării magmatice.

HIDROTERMOTERAPÍE, *hidrotermoterapii*, s.f. Tratament cu ape termale. — Din fr. **hydrothermothérapie.**

HIDROTIMETRÍE, *hidrotimetrii*, s.f. Măsurare a densității unei ape. — Din fr. **hydrotimétrie.**

HIDRÚRĂ s.f. (Chim.; în sintagma) *Hidrură de bor* = boran.

HIENÍDĂ, *hienide*, s.f. (La pl.) Familie de mamifere carnivore din care face parte hiena; (și la sg.) animal din această familie. [Pr.: *hi-e-*] — Din fr. **hyénidés.**

HI-FI s.f. invar., adj. invar. **1.** S.f. invar. Înaltă fidelitate. **2.** Adj. invar. De înaltă fidelitate. [Pr.: *haifi, hifi*] — Cuv. engl.

HIGROSCOPICITÁTE s.f. Proprietate a unui corp de a fi higroscopic. — **Higroscopic** + suf. *-itate.*

HIGROSCOPÍE s.f. (Rar) Higrometrie. — Din fr. **hygroscopie.**

HIMĔRĂ s.f. (Biol.) Organism produs prin fuziunea a doi sau mai mulţi zigoţi distincţi.

HIPERALGÉZIC, -Ă, *hiperalgezici, -ce,* adj., s.m. şi f. (Med.) (Persoană) care suferă de hiperalgezie. — Din fr. **hyperalgésique.**

HIPERALGEZÍE, *hiperalgezii,* s.f. (Med.) Sensibilitate exagerată la durere; hiperalgie. — Din fr. **hyperalgésie.**

HIPERALGÍE, *hiperalgii,* s.f. (Med.) Hiperalgezie. — Din fr. **hyperalgie.**

HIPERBĂTĂ s.f. Adaos pe care îl face scriitorul sau vorbitorul după încheierea unui enunţ.

HIPERBOLIZÁ, *hiperbolizez,* vb. I. Tranz. A da dimensiuni exagerate mărimii, importanţei etc. unui lucru, unui fapt etc. — **Hiperbolă** + suf. *-iza.* — **hiperbolizáre** s.f.; **hiperbolizát, -ă** adj.

HIPERBORÉU, -ÉE, *hiperborei, -ee,* adj., s.m. şi f. (Persoană) din regiunea extremului nordic; *p. gener.* (persoană) de la nord; hiperboreăn. — Din fr. **hyperborée.**

HIPERCALCEMÍE, *hipercalcemii,* s.f. (Med.) Creştere anormală a cantităţii de calciu în sînge; cantitate de calciu anormal de mare prezentă în sînge. — Din fr. **hypercalcémie.**

HIPERCARACTERIZĂRE, *hipercaracterizări,* s.f. Cumul de mijloace morfologice folosit pentru evidenţierea unei singure valori lexicale sau gramaticale. — **Hiper-** + **caracterizare.**

HIPERFRECVÉNŢĂ, *hiperfrecvenţe,* s.f. (Fiz.) Frecvenţă corespunzătoare microundelor. — Din fr. **hyperfréquence.**

HIPERFÚNCŢIE, *hiperfuncţii,* s.f. (Med.) Activitate exagerată a unui organ. [Var.: **hiperfuncţiúne** s.f.] — Din fr. **hyperfonction.**

HIPERFUNCŢIÚNE s.f. v. **hiperfuncţie.**

HIPERNEFRÓM s.f. (Med.; în sintagma) *Hipernefrom medular* = tumoare localizată în glanda medulosuprarenală. — Din fr. **hypernéphrome.**

HIPERÓN, *hiperoni,* s.m. (Fiz.) Particulă elementară cu masă mai mare decît masa protonului. — Din fr. **hypéron.**

HIPERÓNIC, -Ă, *hiperonici, -ce,* adj. (Fiz.) De hiperon. — **Hiperon** + suf. *-ic.*

HIPEROSTÓZĂ, *hiperostoze,* s.f. (Med.) Dezvoltare anormală a unei zone osoase. — Din fr. **hyperostose.**

HIPERPROSEXÍE s.f. (Psih.) Concentrare exagerată a atenţiei. — Din engl. **hyperprosexia.**

HIPERPROTEINEMÍE, *hiperproteinemii,* s.f. (Med). Creştere a cantităţii de proteine din sînge peste concentraţia normală; cantitate de proteine care depăşeşte concentraţia normală în sînge. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **hyperprotéinémie.**

HIPERSENSIBILIZÁ, *hipersensibilizez,* vb. I. Tranz. şi refl. A (se) sensibiliza foarte mult. — Din fr. **hypersensibiliser.** — **hipersensibilizáre** s.f.; **hipersensibilizát, -ă** adj.

HIPERSOMNÍE, *hipersomnii,* s.f. (Med.) Tendinţă de somn prelungit; somnolenţă. — Din fr. **hypersomnie.**

HIPERSÓNIC, -Ă, *hipersonici, -ce,* adj. **1.** (Despre viteze) Care depăşeşte viteza supersonică. **2.** (Despre aparate de zbor) Care atinge o viteză hipersonică (1). *Avion hipersonic.* — Din fr. **hypersonique,** engl. **hypersonic.**

HIPERSÚNET, *hipersunete,* s.n. (Fiz.) Ultrasunet de frecvenţă foarte înaltă. — **Hiper-** + **sunet** (după engl. *hypersound*).

HIPERTERMÁL, -Ă, *hipertermali, -e,* adj. (Despre ape minerale) Cu temperatură foarte ridicată. — **Hiper-** + **termal.**

HIPERTIMÍE, *hipertimii,* s.f. (Med.) Creştere exagerată a bunei dispoziţii caracteristică stărilor maniacale. — Din fr. **hyperthymie.**

HIPERTIROIDIÁN, -Ă, *hipertiroidieni, -e,* adj., s.m. şi f. (Persoană) care suferă de hipertiroidie. [Pr.: *-ro-i-di-an*] — Din fr. **hypertyroïdien.**

HIPERTONICITÁTE s.f. **1.** Stare a unei soluţii hipertonice; hipertonie (1). **2.** (Med.) Creştere a presiunii osmotice a umorilor din organism. — Din fr. **hypertonicité.**

HIPERTRÓFIC, -Ă, *hipertrofici, -ce,* adj. (Med.) Care prezintă hipertrofie. — Din fr. **hypertrophique.**

HIPERTROFIÉRE s.f. (Med.) Acţiunea de *a (se) hipertrofia* şi rezultatul ei. [Pr.: *-fi-e-*] — V. **hipertrofia.**

HIPIÁTRIC, -Ă, *hipiatrici, -ce,* adj. Referitor la bolile cailor, de hipiatrie. [Pr.: *-pi-a-*] — Din fr. **hippiatrique.**

HIPNONARCÓZĂ, *hipnonarcoze,* s.f. (Med.) Narcoză obţinută prin hipnoză profundă. — Din germ. **Hypnonarkose.**

HIPNOTERAPÍE s.f. (Med.) Tratament prin hipnoză. — Din engl. **hypnotherapy.**

HIPOACÚZIC, -Ă, *hipoacuzici, -ce,* s.m. şi f. (Med.) Persoană care suferă de hipoacuzie. [Pr.: *-po-a-*] — Din fr. **hypoacousique.**

HIPOALGEZÍE, *hipoalgezii,* s.f. (Med.) Scădere a sensibilităţii la durere. [Pr.: *-po-al-*] — Din fr. **hypoalgésie.**

HIPOBÁRIC, -Ă, *hipobarici, -ce,* adj. (Fiz.) Cu presiune scăzută. — Din engl. **hypobaric.**

HIPOCALCEMÍE, *hipocalcemii,* s.f. (Med.) Scădere anormală a calciului din sînge. — Din fr. **hypocalcémie.**

HIPOCHINEZÍE, *hipochinezii,* s.f. (Med.) Scădere a capacităţii de mişcare. [Scris şi: *hipokinezie*] — Cf. germ. Hypokinese.

HIPOCLOREMÍE, *hipocloremii,* s.f. (Med.) Scădere anormală a cantităţii de clor din sînge; cloropenie. — Din fr. **hypochlorémie.**

HIPOCLORHIDRÍE, *hipoclorhidrii,* s.f. (Med.) Scădere a acidităţii sucului gastric. — Din fr. **hypochlorhydrie.**

HIPOCROMÍE, *hipocromii,* s.f. (Med.) Scădere a pigmentaţiei pielii. — Din fr. **hypochromie.**

HIPOERGÍE, *hipoergii,* s.f. (Med.) Reducere a capacităţii organismului de a reacţiona la diverşi antigeni. [Pr.: *-po-er-*] — Din fr. **hypoergie.**

HIPOFOLICULINÍSM s.n. (Med.) Disfuncţie hormonală cu scăderea foliculinei. — Din fr. **hypofolliculinisme.**

HIPOGALACTÍE, *hipogalactii,* s.f. (Med.) Scădere a secreţiei glandei mamare. — Din fr. **hypogalactie.**

HIPOGÉN, -Ă, *hipogeni, -e,* adj. (Despre roci, procese geologice etc.) Care îşi are originea în interiorul pămîntului. — Din fr. **hypogène.**

HIPOHIDRÓZĂ, *hipohidroze,* s.f. (Med.) Diminuare importantă a secreţiei sudorifice; absenţă a transpiraţiei. — Din fr. **hypohidrose.**

HIPOLÓGIC, -Ă, *hipologici, -ce,* adj. (Zool.) De hipologie. — Din fr. **hippologique.**

HIPOMETRÓP, -Ă, *hipometropi, -e,* adj., s.m. şi f. (Med.) (Persoană) care suferă de hipometropie; miop. — Din fr. **hypométrope.**

HIPOMETROPÍE, *hipometropii,* s.f. (Med.) Miopie. — Din fr. **hypométropie.**

HIPOMNEZÍE, *hipomnezii,* s.f. (Med.) Slăbire a memoriei. — Din fr. **hypomnésie.**

HIPOPEPSÍE, *hipopepsii,* s.f. (Med.) Digestie gastrică insuficientă. — Din fr. **hypopepsie.**

HIPOPROTEINEMÍE, *hipoproteinemii,* s.f. (Biol.) Diminuare a cantităţii de proteine din sînge. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **hypoprotéinémie.**

HIPOSENSIBILITÁTE, *hiposensibilități*, s.f. (Med.) Sensibilitate scăzută. — Din fr. **hyposensibilité.**

HIPOTÁXĂ s.f. (Lingv.) Subordonare sintactică. — Din fr. **hypotaxe.**

HIPOTEHNÍE s.f. Creșterea și dresarea calului. — Din fr. **hippotechnie.**

HIPOTÉRMIE, *hipotermii*, s.f. (Med.) Scădere sub normal a temperaturii corpului. — Din fr. **hypothermie.**

HIPOTIMÍE, *hipotimii*, s.f. (Med.) Diminuare a tonusului afectiv (în stările depresive). — Din fr. **hypothymie.**

HIPOTIPÓZĂ, *hipotipoze*, s.f. Figură de stil care sugerează imagini vizuale foarte vii. [Var.: **ipotipóză** s.f.] — Din fr. **hypotypose.**

HIPOTIROIDIÁN, -Ă, *hipotiroidieni, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de hipotiroidie. [Pr.: *-ro-i-di-an*] — Din fr. **hypotyroïdien.**

HIPOXEMÍE, *hipoxemii*, s.f. (Med.) Scădere a presiunii și a cantității de oxigen din sîngele arterial. — Din fr. **hypoxémie.**

HIPPY s.m. (Adesea adjectival) Tînăr nonconformist care își manifestă ostilitatea față de societatea de consum prin îmbrăcăminte neglijentă și uneori prin consumare de droguri sau înclinare spre promiscuitate etc. ◆ Epitet dat unui tînăr cu părul lung și îmbrăcat neglijent. V. b e a t n i c. [Scris și: *hipi.* — Pr.: *hi-*] — Cuv. engl.

HIPPYSM s.n. (Rar) Fenomenul hippy. [Scris și: *hipism.* — Pr.: *-pizm*] — Cuv. engl.

HIPSOCRÓM, -Ă, *hipsocromi, -e*, adj. (Med.; despre anemie) În care scade cantitatea de hemoglobină. — Din fr. **hypsochrome.**

HIPSOCROMÍE, *hipsocromii*, s.f. **1.** (Med.) Diminuare a pigmentației pielii. **2.** Proces de deschidere a culorii ca rezultat al modificării structurii unei substanțe prin introducerea unui substituent în molecula corpului colorant. [Var.: **ipsocromie** s.f.] — Din fr. **hypsochromie.**

HIPSOGRAFÍE s.f. Ramură a geomorfologiei care se ocupă cu descrierea reliefului după altitudine. — Din fr. **hypsographie.**

HIPSOTERAPÍE, *hipsoterapii*, s.f. (Med.) Tratarea unor boli prin folosirea climatului de altitudine. — Din fr. **hypsothérapie.**

HISPANÍSTICĂ s.f. Disciplină care studiază limba și culturile spaniole. — Din germ. **Hispanistick.**

HISTAMINEMÍE, *histaminemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a histaminei în sînge; cantitate de histamină prezentă în sînge. — Din fr. **histaminémie.**

HISTAMÍNIC, -Ă, *histaminici, -ce*, adj. (Biol.) Referitor la histamină, de histamină. — Din fr. **histaminique.**

HISTAMINURÍE, *histaminurii*, s.f. (Med.) Prezență a histaminei în urină, cantitate de histamină prezentă în urină. — Din fr. **histaminurie.**

HISTERALGÍE, *histeralgii*, s.f. (Med.) Durere uterină. — Din fr. **hysteralgie.**

HISTEROGRAFÍE, *histerografii*, s.f. (Med.) Radiografie a uterului. — Din fr. **hystérographie.**

HISTEROLOGÍE s.f. (Med.) Disciplină care se ocupă cu bolile uterine. — Din fr. **hystérologie.**

HISTEROMÉTRU, *histerometre*, s.n. (Med.) Instrument folosit pentru a sonda, a măsura sau a redresa uterul. — Din fr. **hystéromètre.**

HISTEROPTÓZĂ, *histeroptoze*, s.f. (Med.) Cădere a uterului. — Din fr. **hystéroptose.**

HISTERORAGÍE, *histeroragii*, s.f. (Med.) Hemoragie uterină. — Din fr. **hystérorrhagie.**

HISTEROSCOPÍE, *histeroscopii*, s.f. (Med.) Examinare vizuală a cavității uterine cu ajutorul unui instrument special. — Din fr. **hystéroscopie.**

HISTOCHÍMIC, -Ă, *histochimici, -ce*, adj. De histochimie. — Din fr. **histochimique.**

HISTOGÉN, -Ă, *histogeni, -e*, adj. (Biol.) Care dă naștere la țesuturi noi. — Din fr. **histogène.**

HISTOÍD, -Ă, *histoizi, -de*, adj. (Med.) Care seamănă cu un țesut. [Pr.: *-to-id*] — Din fr. **histoïde.**

HISTOLÍZĂ, *histolize*, s.f. (Med.) Distrugere a țesuturilor. — Din fr. **histolyse.**

HISTOLÓG, -Ă, *histologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în histologie. — Din **histologie** (der. regr.).

HISTOPATOLÓGIC, -Ă, *histopatologici, -ce*, adj. De histopatologie. — Din fr. **histopathologique.**

HISTORIOGRÁMĂ, *historiograme*, s.f. Grafic care consemnează evoluția în timp a unui fenomen; cronogramă. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **historiogramme.**

HISTOTÓXIC, -Ă, *histotoxici, -ce*, adj., s.n. (Substanță) care distruge țesuturile. — Din fr. **histotoxique.**

HIT, *hituri*, s.n. (Englezism) Șlagăr. — Din engl. **hit.**

HITLERÍSM s.n. Doctrină imperialistă, rasistă și dictatorială elaborată de Hitler. — Din fr. **hitlérisme.**

HITLERÍST, -Ă, *hitleriști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al hitlerismului. — **Hitler** (n. pr.) + suf. *-ist.*

HÓBBY, *hobbyuri*, s.n. (Englezism) Ocupație favorită a cuiva în afara profesiunii. [Scris și: *hoby*] — Din engl., fr. **hobby.**

HOBBYÍST, *hobbyiști*, s.m. Persoană care are un hobby. — Din engl. **hobbyist.**

HOLD-UP s.n. Jaf asupra unei bănci, a unui tren care transportă bani etc., efectuat sub amenințarea cu arma; tîlhărie. [Pr.: *hăuld-ap*] — Cuv. engl.

HOLOCÁUST s.n. Ucidere (prin ardere) a unui foarte mare număr de oameni.

HOLOGAMÍE, *hologamii*, s.f. (Biol.) Fuzionare a doi indivizi unicelulari nediferențiați sexual. — Din engl. **hologamy.**

HOLOGRÁFIC, -Ă, *holografici, -ce*, adj. De holografie. — Din fr. **holographique.**

HOMEOMORFÍSM s.n. **1.** (Mat.) Funcție care aplică unul pe altul două spații. **2.** (Fiz.) Fenomen referitor la analogiile formelor cristaline ale unor compuși. [Pr.: *-me-o-*. — Var.: **omeomorfism** s.n.] — Din fr. **homéomorphisme.**

HOMEOSTÁT, *homeostate*, s.n. Sistem cibernetic cu autoorganizare pe principiul căutării statistice a regimului de funcționare stabilă. [Pr.: *-me-o-*] — Din fr. **homéostat.**

HOMESPUN s.n. (Tip de) țesătură de lînă obținută la războiul de țesut manual. [Pr.: *hómspun, hăumspan*] — Cuv. engl.

HOMINIZÁRE s.f. Proces de transformare psihofiziologică a hominidelor superioare în *Homo sapiens.* — După fr. **hominisation.**

HOMOCÉNTRIC, -Ă adj. (Mat.; despre cercuri) Care au același centru.

HOMOCÉNTRU, *homocentre*, s.n. (Mat.) Centru comun mai multor cercuri. [Var.: **omocéntru** s.n.] — Din fr. **homocentre.**

HOMOCRÓM, -Ă, *homocromi, -e*, adj. Care manifestă homocromie. — Din fr. **homochrome.**

HOMOMORFÍSM s.n. (Mat.) Corespondență univocă între două mulțimi dotate cu aceeași structură algebrică. [Var.: **omomorfism** s.n.] — Din fr. **homomorphisme.**

HOMOSFÉRĂ s.f. (Geogr.) Strat al atmosferei care se întinde de la suprafața pămîntului pînă la aproximativ 100 km înălțime, caracterizat prin omogenitatea componenței sale. [Var.: **omosféră** s.f.] — Din fr. **homosphère.**

HONORIS CAUSA loc. adj. (Despre titlul ştiinţific de doctor) Onorific (1). [Pr.: *ho-nó-ris cá-u-za*] — Loc. lat.

HORMONOGENÉZĂ s.f. (Biol.) Sinteză a hormonilor în organism; hormonopoieză. — Din fr. **hormonogenèse.**

HORMONOPOIÉZĂ s.f. (Med.) Hormonogeneză. [Pr.: *-po-ie-*] — Din fr. **hormonopoïèse.**

HORMONURÍE s.f. (Med.) Prezenţă a hormonilor în urină; cantitate de hormoni prezentă în urină. — Din fr. **hormonurie.**

HORN s.n. (Alpinism) Spaţiu îngust dintre doi pereţi de stîncă paraleli şi înalţi.

HORNPIPE s.n. **1.** (Muz.) Carabă. **2.** Dans popular scoţian dansat după o melodie cîntată la cimpoi. [Pr.: *hórnpaip*] — Cuv. engl.

HORTIVITÍCOL, -Ă, *hortiviticoli, -e,* adj. De hortiviticultură. — **Horti**[col] + **viticol.**

HORTIVITICULTÚRĂ s.f. Domeniu al agronomiei consacrat studiului cultivării pomilor fructiferi şi viţei de vie. — **Horti**[cultură] + **viticultură.**

HOT s.n. Curent în muzica de jaz caracterizat printr-o sonoritate amplă. [Pr.: *hat*] — Cuv. engl.

HOT DOG s.m. Cîrnat sau crenvurşt cald, servit cu muştar, într-o chiflă (lunguiaţă). [Pr.: *dóg*] — Cuv. engl.

HTÓNIC, -Ă, *htonici, -ce,* adj. (Livr.) Htonian. [Scris şi: *chtonic*] — Din germ. **chtonisch,** engl. **chtonic.**

HULÚB, **-Ă** s.m. şi f. (În sintagma) *Hulub de stepă* = pasăre din ordinul columbiformelor, de mărimea unui porumbel, de culoare galbenă-brună, cu pete sure pe spate *(Syrrhaptes paradoxus).*

HÚMIC, -Ă adj. (Despre sol) Bogat în humus. — Din fr. **humique.**

HUMIFICÁRE s.f. Transformare în humus a materialului organic din sol. — După fr. **humification.**

HUNEDOREÁN, -Ă, *hunedoreni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul sau judeţul Hunedoara. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau judeţul Hunedoara. — **Hunedoara** (n.pr.) + suf. *-ean.*

HUNEDOREÁNCĂ, *hunedorence,* s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul sau judeţul Hunedoara. ◆ Locuitoare din municipiul sau judeţul Hunedoara. — **Hunedorean** + suf. *-că.*

HURDLER s.m. Alergător în proba de garduri. [Pr.: *hárdlăr*] — Cuv. engl.

HYBRIS s.n. (Lit.) Mîndrie nemăsurată a unui individ, supraapreciere a forţelor şi libertăţii sale în confruntare cu destinul (considerate ca surse ale tragicului în teatrul antic grec). [Pr.: *hűbris*] — Cuv. gr.

IACÍNT, *iacinți*, s.m. (Livr.) Zambilă *(Hyacinthus orientalis)*. [Var.: **hiacínt** s.m.] — Din fr. **jacinthe.**

IÁHTING s.n. Sport nautic practicat cu ambarcațiuni cu vele. [Scris și: *yachting, iachting*] — Din engl., fr. **yachting.**

IÁHTMAN, *iahtmani*, s.m. Sportiv care practică iahtingul. [Scris și: *yachtman.* — Var.: **iáhtmen**] — Din fr. **yachtman,** engl. **yachtsman.**

IÁHTMEN s.m. v. **iahtman.**

IALOMIȚEÁN, -Ă, *ialomițeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Ialomița. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Ialomița. — **Ialomița** (n. pr.) + suf. *-ean.*

IALOMIȚEÁNCĂ, *ialomițence*, s.f. Femeie născută și crescută în județul Ialomița. ◆ Locuitoare din județul Ialomița. — **Ialomițean** + suf. *-că.*

IÁRBĂ s.f. (În compusul) *Iarbă-roșie* = plantă erbacee cu tulpina roșiatică, cu frunze nedivizate, anceolate și cu flori galbene dispuse în capitule; (pop.) cîrligioară *(Bidens cernuua).*

IATROCHIMÍE s.f. Parte a alchimiei care aplica chimia în medicină, considerînd procesele fiziologice numai ca fenomene chimice. — Din fr. **iatrochimie.**

IATROFÍZICĂ s.f. (Med.) Concepție materialist-mecanicistă care explică toate procesele fiziologice numai prin legi ale fizicii. — Din fr. **iatrophysique,** engl. **iatrophysics.**

IATROGÉN, -Ă, *iatrogeni, -e*, adj. (Med.) De iatrogenie, produs prin iatrogenie. — Din fr. **iatrogène.**

IATROGENÍE, *iatrogenii*, s.f. (Med.) Stare psihică produsă sau agravată pe cale psihogenă de către medic, de tratament sau de condițiile spitalizării. — Din fr. **iatrogénie.**

IBÉRIS, *iberiși*, s.m. Plantă erbacee ornamentală din familia cruciferelor, cu flori de diferite culori, dispuse în racem la vîrful ramificațiilor; (pop.) limbușoară *(Iberis umbellata).* — Din fr. **ibéris.**

ÍBEX, *ibecși*, s.m. Varietate de capră sălbatică cu coarne mari și curbate *(Capra ibex).* — Din lat. [Capra] **ibex,** numele științific al ibexului.

ICÓNIC, -Ă, *iconici, -ce*, adj. Referitor la imagine, care aparține imaginii. ◆ Care are caracter de reproducere figurativă. ◆ (Despre semne) Asemănător cu realitatea pe care o indică. — Din fr. **iconique,** engl. **iconic.**

ICONOCLASTÍE s.f. Caracter iconoclast; condiție, atitudine de iconoclast. — Din fr. **iconoclastie.**

ICONOLÓG, -Ă, *iconologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în iconologie. — Din **iconologie** (der. regr.).

ICONOLOGÍE s.f. Ramură a paleontologiei care studiază urmele (de locomoție) lăsate de vertebrate pe unele sedimente.

ICONOMÉTRU s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea asimetriei imaginii retiniene dintre cei doi ochi.

ICTERIGÉN, -Ă, *icterigeni, -e*, adj. (Med.) Care provoacă sau răspîndește icterul. — Din fr. **ictérigène.**

IDEÁ, *ideez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A imagina, a concepe scheme, planuri etc. care urmează să fie aplicate. [Pr.: *-de-a*] — Din it. **ideare.** — **ideáre** s.f.; **ideát, -ă** adj.

IDEALÍSM s.n. (Fil.; în sintagma) *Idealism absolut* = idealism care admite identitatea spiritului cu realitatea obiectivă.

IDEALÍSTIC, -Ă, *idealistici, -ce*, adj. (Rar) **1.** (Fil.) Propriu doctrinei idealiste. **2.** Care aspiră spre un ideal; *p. ext.* lipsit de simțul realității, de spirit practic. [Pr.: *-de-a-*] — **Idealist** + suf. *-ic.*

IDEATÍV, -Ă, *ideativi, -e*, adj. (Rar) **1.** Care generează idei. **2.** Ideatic. [Pr.: *-de-a-*] — Din engl. **ideative.**

IDENTIFICÁT, -Ă, *identificați, -te*, adj. Căruia i s-a constatat, stabilit identitatea; recunoscut. — V. **identifica.**

IDIOBLÁST, *idioblaste*, s.n. (Bot.) Celulă vegetală, fără clorofilă, care apare izolată printre celule de alt tip. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idioblaste,** engl. **idioblast.**

IDIOBLÁSTIC, -Ă, *idioblastici, -ce*, adj. (Geol.; despre roci) Cu formă de cristalizare proprie. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **idioblastic.**

IDIOCROMÁTIC, -Ă, *idiocromatici, -ce*, adj. (Geol.; despre minerale) Cu idiocromatism. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idiochromatique,** germ. **idiochromatisch.**

IDIOCROMOZÓM, *idiocromozomi*, s.m. (Biol.; rar) Nume dat cromozomilor de sex. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **idiochromosome.**

IDIOGLOSÍE, *idioglosii*, s.f. (Med.) Tulburare de vorbire manifestată prin substituirea cuvintelor prin sunete fără sens. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idioglossie.**

IDIOGRÁMĂ, *idiograme*, s.f. (Biol.) Reprezentare grafică a morfologiei individuale a cromozomilor unui individ. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idiogramme,** engl. **idiogram.**

IDIOLALÍE, *idiolalii*, s.f. (Med.) Tulburare de vorbire constînd în pronunțarea neinteligibilă a unor cuvinte, încît acestea par să fie invenție proprie. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **idiolalia.**

IDIOLÉCT, *idiolecte*, s.n. (Lingv.) Ansamblu al particularităților verbale ale unui vorbitor. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **idiolect.**

IDIOMATÍSM, *idiomatisme*, s.n. (Rar) Idiotism. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idiomatisme.**

IDIOPLÁSMĂ s.f. (Biol.) Material genetic prezent în celulele germinative. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **idioplasm.**

IDIOSTÍL, *idiostiluri*, s.n. (Lingv.) Stil individual. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idiostyle.**

IDIOTÍP, *idiotipuri*, s.n. (Biol.) **1.** Totalitate a materialului genetic din celulă. **2.** Genotip. **3.** Constituent determinant antigenic situat în regiunea variabilă a moleculei de imunoglobulină. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **idiotipe.**

IDIOTRÓFIC, -Ă, *idiotrofici, -ce*, adj. (Biol.) Care se caracterizează prin idiotrofism. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idiotrophique.**

IDIOTROFÍSM, *idiotrofisme*, s.n. (Biol.) Proprietate pe care o au unele organisme de a-și asigura propria nutriție. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **idiotrophisme.**

IDOLÁTRIC, -Ă, *idolatriei, -ce*, adj. Cu caracter de idolatrie. — Din fr. **idolâtrique.**

IDONEÍSM s.n. Curent filozofic epistemologic relativist și neoraționalist care își confruntă permanent principiile cu experiența. — Din fr. **idoneisme.**

IÉDERĂ s.f. (În sintagma) *Iederă albă* = arbust cu tulpina întinsă pe pământ, cu frunze pieloase şi cu flori albe-gălbui, aglomerate în capitule *(Daphne blagayana)*.

IEPURÁN, *iepurani*, s.m. Augmentativ al lui *iepure*. — **Iepure** + suf. *-an*.

IEPURÁRIŢĂ s.f. (Med. vet.) Tumoră osoasă care se formează la marginea exterioară a jaretului calului. — **Iepure** + suf. *-arită*.

IEŞEÁN, -Ă, *ieşeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în municipiul sau judeţul Iaşi. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau judeţul Iaşi. — **Iaşi** (n. pr.) + suf. *-ean*.

IEŞEÁNCĂ, *ieşence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul sau judeţul Iaşi. ◆ Locuitoare din municipiul sau judeţul Iaşi. — **Ieşean** + suf. *-că*.

IEŞÍRE s.f. **1.** (Electron.) Punct al unui sistem sau aparat prin care un semnal este transferat spre exterior; output (**1**). **2.** (Inform.) Transferul informaţiei din memoria calculatorului spre exterior; output (**2**).

IFOSÁRD, -Ă, *ifosarzi, -de*, adj., s.m. şi f. (Fam.) (Persoană) care îşi dă ifose. — **Ifos** + suf. *-ard*.

IGIENIZÁ, *igienizez*, vb. I. Tranz. A face să devină igienic. [Pr.: *-gi-e-*] — **Igienă** + suf. *-iza*. — **igienizáre** s.f.; **igienizát, -ă** adj.

IGNÁMĂ, *igname*, s.f. Plantă exotică cu tuberculi foarte mari, bogaţi în amidon şi comestibili *(Cardum gairdneri* sau *Discorea balatas)*. [Var.: **ignám** s.m.] — Din fr. **igname**.

IGNÁM s.m. v. **ignamă**.

IGNIPUNCTÚRĂ s.f. Aplicare a unor puncte de foc pe un ţesut cu ajutorul cauterului. — Din fr. **gnipuncture**.

IGNITÓR, *ignitoare*, s.n. (Elt.) Electrod de aprindere la un ignitron. — Din fr. **igniteur**, engl. **ignitor**.

IGNITRÓN, *ignitroane*, s.n. (Elt.) Tub redresor cu un singur anod, cu descărcare în vapori de mercur şi cu un electrod auxiliar de aprindere; excitron. — Din engl., fr. **ignitron**.

IGNITUBULÁR, -Ă, *ignitubulari, -e*, adj. (Tehn.; despre cazane) Prevăzut cu un cilindru prin care trec mai multe tuburi străbătute de flacără pentru vaporizarea apei. — Din fr. **ignitubulaire**.

IGNÍŢIE s.f. (Tehn.) Procedeu de aprindere prin intermediul unui ignitor; (impr.) aprindere (la automobil). — Din fr. **ignition**.

IHTIOCÓL s.n. Clei de peşte folosit la limpezirea vinurilor. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyocolle**.

IHTIOFAGÍE s.f. Faptul de a se hrăni cu peşte. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyophagie**.

IHTIOGRAFÍE s.f. Ramură a zoologiei care descrie peştii; ihtiologie. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyographie**.

IHTIÓL s.n. Produs obţinut prin distilarea şisturilor bituminoase şi folosit în medicină ca antiseptic, antipruriginos etc. [Pr.: *-ti-ol*] — Din fr. **ichtyol**.

IHTIOLÍT, *ihtioliţi*, s.m. Peşte fosil, pietrificat. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyolithe**.

IHTIOMÓRF, -Ă, *ihtiomorfi, -e*, adj. Cu formă sau aspect de peşte. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyomorphe**.

IHTIOPATOLOGÍE s.f. Ramură a ihtiologiei care studiază bolile peştilor. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyopathologie**.

IHTIÓZIC, -Ă, *ihtiozici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Persoană) care suferă de ihtioză. [Pr.: *-ti-o-*] — Din fr. **ichtyosique**.

IKEBÁNA, *ikebane*, s.f. Tehnică artistică de aranjare a florilor (în vase) după anumite principii; *p. ext.* aranjament al florilor după această tehnică. — Din fr. **ikébana**, engl. **ikebana**.

ILATÍV, -Ă, *ilativi, -e*, adj., s.n. (Franţuzism) Conclusiv. — Din fr. **illatif**.

ILEGITIMITÁTE s.f. (Rar) Lipsă de legitimitate; caracter nelegitim. — Din fr. **illégitimité**.

ILEÍTĂ, *ileite*, s.f. (Med.) Afecţiune inflamatorie a ileonului. — Din fr. **iléite**.

ILEOCOLÍTĂ, *ileocolite*, s.f. (Med.) Inflamaţie a ileonului şi a colonului. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **iléo-colite**.

ILEOSTOMÍE, *ileostomii*, s.f. (Med.) Operaţie prin care se realizează un anus contra naturii la nivelul ileonului. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **iléostomie**.

ILFOVEÁN, -Ă, *ilfoveni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în Ilfov. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din Ilfov. — **Ilfov** (n. pr.) + suf. *-ean*.

ILFOVEÁNCĂ, *ilfovence*, s.f. Femeie născută şi crescută în Ilfov. ◆ Locuitoare din Ilfov. — **Ilfovean** + suf. *-că*.

ILICITÁTE s.f. Caracter ilicit; faptă, acţiune ilicită; ilegalitate. — **Ilicit** + suf. *-itate*.

ILIZIBILITÁTE s.f. (Livr.) Caracter ilizibil al scrisului. — Din fr. **illisibilité**.

ILLIÚM s.n. Aliaj conţinînd nichel, crom, fier, cupru, anticorosiv, rezistent la temperaturi înalte, folosit în construirea aparatelor chimice. — Din fr. **illium**.

ILÓGICITÁTE s.f. (Rar) Lipsă de logică, caracter ilogic. — Din fr. **illogicité**.

ILOTÍSM s.n. (Livr.; în antichitate) Condiţie, stare a unui ilot. ◆ Fig. Stare de asuprire, de ignoranţă. — Din fr. **ilotisme**.

ILUMINÁT [1] s.n. (Tehn.; în sintagmele) *Iluminat de avertizare* = lumină intermitentă care se declanşează automat pentru a atrage atenţia asupra funcţionării defectuoase a unor sisteme, instalaţii, aparate. *Iluminat de siguranţă* = sistem de lămpi electrice, cu generator propriu, care asigură iluminarea în cazul întreruperii alimentării prin reţeaua electrică publică.

ILUMINATÓR, -OÁRE, *iluminatori, -oare*, adj., s.m. şi f. **1.** Adj. Care ilumineză (**1**). **2.** S.m. şi f. (Rar) Iluminist (**1**). — **Ilumina** + suf. *-tor*.

ILUSTRATIVÍSM s.n. **1.** Calitatea a ceea ce este ilustrativ; caracter ilustrativ. **2.** Tendinţă (exagerată) de a folosi exemplificările. — Din fr. **illustrativisme**.

ILUZIONÁBIL, -Ă, *iluzionabili, -e*, adj. (Rar) care poate fi iluzionat. [Pr.: *-zi-o-*] — **Iluziona** + suf. *-bil*.

ILUZÓRIC, -Ă, *iluzorici, -ce*, adj. (Rar) Iluzoriu. — **Iluzoriu** + suf. *-ic*.

IM [2]- v. **in** [1]-.

IMAGÍSM s.n. Tendinţă în poezia şi proza modernă de a sugera mesajul prin imagini (vizuale sau auditive) şi nu discursiv. ◆ Ansamblu de imagini existent într-o creaţie literară imagistică. — Din engl. **imagism**, fr. **imagisme**.

IMAGÍST, -Ă, *imagişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al imagismului. — Din engl. **imagist**.

IMAGOLOGÍE s.f. Ramură a sociopsihologiei care cercetează sistematic reprezentările pe care le au popoarele sau clasele sociale despre ele însele. — Din fr. **imagologie**.

IMANENTÍSM s.n. (Fil.) Doctrină idealist-subiectivă care susţine că existenţa, realitatea reprezintă exclusiv proiecţia conştiinţei. — Din fr. **immanentisme**.

IMANENTÍST, -Ă, *imanentişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al imanentismului. — Din fr. **immanentiste**.

IMATERIALÍSM s.n. (Fil.) Concepţie filozofică idealistă după care realitatea există numai ca percepţii sau idei. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **immatérialisme**.

IMATERIALÍST, -Ă, *imaterialişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Fil.) (Adept) al imaterialismului. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **immatérialiste**.

IMATERIALIZÁ, *imaterializez*, vb. I. Tranz şi refl. A (se) face imaterial, a deveni imaterial. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **immatérialiser. — imaterializáre** s.f.; **imaterializát, -ă** adj.

IMATURITÁTE s.f. Starea ceea ce este imatur. — Din fr. **immaturité.**

IMBIBÍŢIE, *imbibiţii*, s.f. **1.** (Livr.) Îmbibare cu un lichid. **2.** (Biol.) Proces fizico-chimic de pătrundere a apei în celulele vegetale, în ţesuturi etc. — Din fr. **imbibition.**

IMBRICÁ, *imbrichez*, vb. I. Tranz. A suprapune parţial, asemenea solzilor de peşte, ţiglele sau şindrilele de pe un acoperiş. — Din fr. **imbriquer. — imbricáre** s.f.

IMBRICÁŢIE, *imbricaţii*, s.f. Ornament sculptat în relief, pictat sau traforat, care imită solzii de peşte sau ţiglele de pe un acoperiş. — Din fr. **imbrication.**

IMEDIATÉŢE s.f. (Rar) Caracter imediat al unei acţiuni, al unui fapt. ◆ Urgenţă. [Pr.: *-di-a-*] — **Imediat** + suf. *-eţe* (după fr. *immédiateté*).

IMÉRGE, *imérg*, vb. III. Tranz. (Tehn.) A scufunda parţial sau total un corp într-un mediu fluid; a imersa. — Din fr. **immerger,** engl. **immerge. — imérgere** s.f.; **iméns, -ă** adj.

IMERGÍBIL, -Ă, *imergibili, -e*, adj. (Tehn.) Care poate fi imers. — **Imerge** + suf. *-bil*.

IMERSÁ, *imersez*, vb. I. Tranz. (Rar) A imerge. — Din **imers. — imersáre** s.f.; **imersát, -ă** adj.

IMISCÍBIL, -Ă, *imiscibili, -e*, adj. (Livr.) Care nu poate fi amestecat. — Din fr. **immiscible.**

IMISCIBILITÁTE s.f. (Livr.) Calitatea de a fi imiscibil. — Din fr. **immiscibilité.**

ÍMNIC, -Ă, *imnici, -ce*, adj. Cu caracter de imn, de natura imnului; festiv. — Din fr. **hymnique.**

IMOBILÍST, -Ă, *imobilişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al imobilismului. — Din fr. **immobiliste.**

IMORALÍST, -Ă, *imoralişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al imoralismului. — Din fr. **immoraliste.**

IMPACIENTÁRE, *impacientări*, s.f. (Rar) Starea celui impacientat; nerăbdare, nelinişte, impacienţă. [Pr.: *-ci-en-*] — V. **impacienta.**

IMPACIENTÁT, -Ă, *impacientaţi, -te*, adj. (Livr.) Nerăbdător; neliniştit, îngrijorat. [Pr.: *-ci-en-*] — V. **impacienta.**

IMPÁCT s.n. **1.** Influenţă, înrîurire a unei idei, a unei lucrări etc. asupra unei persoane, asupra evenimentelor etc. **2.** Fig. Şoc; surpriză.

IMPACTÁRE, *impactări*, s.f. (Med.) Menţinere în contact strîns a două suprafeţe, a două fragmente de oase fracturate. *Impactare dentară. Impactare osoasă.* — După fr. **impaction.**

IMPACTÓR, *impactoare*, s.n. (Med.) Aparat folosit pentru impactarea fragmentelor osoase prin prinderea în şuruburi. — Din fr. **impacteur.**

IMPALUDÁRE, *impaludări*, s.f. Apariţia şi înmulţirea cazurilor de malarie într-un teritoriu anumit. — După fr., engl. **impaludation.**

IMPARDONÁBIL, -Ă, *impardonabili, -e*, adj. (Franţuzism) De neiertat. — Din fr. **impardonnable.**

IMPARTAJÁBIL, -Ă, *impartajabili, -e*, adj. (Rar) Care nu poate fi împărţit, partajat. — Din fr. **impartageable.**

IMPENETRÁNT, -Ă, *impenetranţi, -te*, adj. (Rar) Care nu este penetrant. — Din fr. **impénétrante.**

IMPENITÉNT, -Ă, *impenitenţi, -te*, adj. (Rar) Care nu se căieşte, care nu are remuşcări. — Din fr. **impénitent.**

IMPENITÉNŢĂ s.f. Lipsă de căinţă, de remuşcări. — Din fr. **impénitence.**

IMPERFORÁT, -Ă, *imperforaţi, -te*, adj. (Anat.; despre unele organe) Care are orificiile închise, obturate. — Din fr. **imperforé.**

IMPERFORÁŢIE s.f. (Anat.) Lipsă a orificiului natural al unui organ. — Din fr. **imperforation.**

IMPERIOZITÁTE s.f. (Livr.) Caracter imperios; urgenţă [Pr.: *-ri-o-*] — După it. **imperiosità.**

IMPERMUTÁBIL, -Ă, *impermutabili, -e*, adj. Care nu poate fi permutat, transferat. — Din fr. **impermutable.**

IMPERSONALIZÁ, *impersonalizez*, vb. I. Tranz. (Lit.) A face ca stilul să devină impersonal, obiectiv. — Din engl. **impersonalize. — impersonalizáre** s.f.; **impersonalizát, -ă** adj.

IMPETIGINÓS, -OÁSĂ, *impetiginoşi, -oase*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Bolnav) de impetigo. — Din fr. **impétigineux.**

IMPETRÁŢIE s.f. (Livr.) Acţiune, intervenţie prin care cineva obţine o favoare, un beneficiu. — Din lat. **impetratio,** fr. **impétration.**

IMPÍU, -ÍE, *impii*, adj. (Livr.) Care este lipsit de evlavie (religioasă) sau de afecţiune plină de respect. — — Din lat. **impius,** fr. **impie.**

IMPLANTÁŢIE s.f. Implantare. — Din fr. **implantation.**

IMPLANTOLOGÍE s.f. Disciplină medicală care studiază implantele şi transplantele de organe în chirurgia generală, stomatologie etc. — Din fr. **implantologie.**

IMPLEMENTÁ, *implementez*, vb. I. Tranz. A pune în practică, în funcţiune, a aplica; a integra; a îndeplini, a realiza. — După engl. **implement. — implementáre** s.f.; **implementát, -ă** adj.

IMPLICÁT, -Ă, *implicaţi, -te*, adj. Care este amestecat într-o acţiune (neplăcută). — V. **implica.**

IMPOSTÁŢIE s.f. (Muz.) Pregătire, antrenare a vocii (înainte de a cînta); vocalizare. — Din it. **impostazione.**

IMPOZITÁ, *impozitez*, vb. I. Tranz. (Rar) A impune (**3**). ◆ A prevedea perceperea unui impozit. — Din **impozit. — impozitáre** s.f.

IMPRACTICABILITÁTE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este impracticabil. — Din fr. **impraticabilité.**

IMPREGNÁBIL, -Ă, *impregnabili, -e*, adj. Care poate fi impregnat. — Din fr. **imprégnable.**

IMPREGNABILITÁTE s.f. Calitatea de a fi impregnabil. — Din fr. **imprégnabilité.**

IMPREGNÁNT, -Ă, *impregnanţi, -te*, adj., s.n. (Produs chimic) care impregnează. — Din **impregna.**

IMPREGNÁŢIE, *impregnaţii*, s.f. (Geol.) Distribuţie neregulată a unor substanţe minerale în masa rocilor. — Din fr. **imprégnation.**

IMPRESARIÁL, -Ă, *impresariali, -e*, adj. (Rar) De impresar sau de impresariat. [Pr.: *-ri-al*] — Din engl. **impressarial.**

IMPRÉSIE s.f. (În forma *impresiune*) Urmă, amprentă a desenului papilar al degetelor, palmelor şi tălpilor picioarelor.

IMPRESSUM s.n. (Rar) Numele, firma tipografiei (care apare imprimată) pe o carte tipărită. [Pr.: *-pré-*] — Cuv. lat.

IMPREVIZIBILITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este imprevizibil. — Din fr. **imprévisibilité.**

IMPRIMÁBIL, -Ă, *imprimabili, -e*, adj. De imprimat; care se poate imprima. — Din fr. **imprimable.**

IMPRIMÁNTĂ, *imprimante*, s.f. (Inform.) Dispozitiv periferic prin intermediul căruia sînt extrase datele din calculatoare prin înscrierea automată a caracterelor alfanumerice sau grafice pe hîrtie. — Din fr. **imprimante.**

IMPRIMATUR s.n. Autorizaţie indicînd bunul de tipar pe o corectură. [Pr.: *-má-*] — Cuv. lat.

IMPROBABILITÁTE, *improbabilităţi*, s.f. Caracterul a ceea ce este improbabil. — Din fr. **improbabilité.**

IMPROBITÁTE, *improbități*, s.f. (Livr.) Lipsă de probitate. — Din fr. **improbité.**

IMPROVIZÁT [1] s.n. Faptul de *a improviza.* — — V. **improviza.**

IMPROVIZATÓRIC, -Ă, *improvizatorici, -ce*, adj. (Rar) Care ține de improvizație. — **Improvizator** + suf. *-ic.*

IMPULSÓR, *impulsoare*, s.n. (Tehn.) Rotor al pompei centrifuge. — Din fr. **impulseur.**

IMPUPÁRE s.f. (Biol.) Trecere din stadiul de larvă în stadiul de pupă [2]. — **Im²-** + **pupă²**.

IMPURIFICÁ, *impurific*, vb. I. Tranz. (Rar) A murdări; a polua. — **Im²-** + **purifica.** — **impurificáre** s.f.; **impurificát, -ă** adj.

IMPÚS, -Ă, *impuși, -se*, adj. Care trebuie urmat întocmai; care trebuie făcut, îndeplinit; obligatoriu. — V. **impune.**

IMPUTABILITÁTE s.f. (Jur.) Situație în care se găsește o persoană căreia i se atribuie săvîrșirea cu intenție a unei fapte pedepsite de legea penală. — Din fr. **imputabilité.**

IMPUTRESCÍBIL, -Ă, *imputrescibili, -e*, adj. (Tehn.; despre materiale) Care nu putrezește. — Din fr. **imputrescible.**

IMPUTRESCIBILITÁTE s.f. (Tehn.) Calitatea unui material de a fi imputrescibil. — Din fr. **imputrescibilité.**

IMPUTRESCIBILIZÁ, *imputrescibilizez*, vb. I. Tranz. A trata materiale textile cu substanțe de protecție împotriva microorganismelor care pot produce degradări biochimice atît fibrelor textile naturale, cît și celor artificiale. — **Imputreseibil** + suf. *-iza.* — **imputrescibilizáre** s.f.; **imputrescibilizát, -ă** adj.

IMUNDICITÁTE s.f. (Livr.; adesea fig.) Murdărie foarte mare; imundiție. — Din fr. **immondicité.**

IMUNDIȚÍE s.f. (Livr.; adesea fig.) Imundicitate. — Din it. **immondizia.**

IMUNITÁR, -Ă, *imunitari, -e*, adj. (Biol.) Cu caracter de imunitate. — Din fr. **immunitaire.**

IMUNITÁTE s.f. (În sintagmele) *Imunitate parlamentară* = drept pe care îl au membrii unei adunări legiuitoare de a nu putea fi urmăriți sau arestați fără aprobarea organului din care fac parte. *Imunitate diplomatică* = inviolabilitate juridică de care se bucură reprezentații diplomatici și familiile acestora.

IMUNIZÁNT, -Ă, *imunizanți, -te*, adj. Care imunizează. — Din fr. **immunisant.**

IMUNIZÁT, -Ă, *imunizați, -te*, adj. Care prezintă imunitate; imun. — V. **imuniza.**

IMUNOCHÍMIC, -Ă, *imunochimici, -ce*, adj. Privitor la imunochimie, de imunochimie. — Din engl. **immunochemical.**

IMUNOCHIMÍE s.f. Domeniu interdisciplinar care studiază din punct de vedere chimic componentele celulelor microbiene ale plantelor și animalelor capabile să participe la procesele imunitare. — Din fr. **immunochimie,** cf. engl. immunochemistry.

IMUNODEPRESÍV, -Ă, *imunodepresivi, -e*, adj. (Med.) Imunosupresiv. — Din fr. **immunodépressif.**

IMUNOELECTROFORÉZĂ s.f. (Med.) Adaptare a tehnicii electroforetice la studiile imunochimice. [Pr.: *-no-e-*] — Din engl. **immunoelectrophoresis.**

IMUNOGÉN, -Ă, *imunogeni, -e*, adj. (Biol.; despre substanțe) Care are proprietatea de a da imunitate (1). — Din fr. **immunogène.**

IMUNOGENÉTIC, -Ă, *imunogenetici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a geneticii care studiază complexitatea proceselor de imunitate (1). **2.** Adj. Care ține de imunogenetică (1). — Din fr. **immunogénétique,** engl. **immunogenetic(s).**

IMUNOGLOBULÍNĂ, *imunoglobuline*, s.f. (Biol.) Glicoproteină care are funcție de anticorp. — Din engl. **immunoglobulin.**

IMUNOLÓGIC, -Ă, *imunologici, -ce*, adj. (Biol.) Care aparține imunologiei, de imunologie. — Din fr. **immunologique,** engl. **immunologic.**

IMUNOPATOLÓG, -Ă, *imunopatologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în imunopatologie. — Din **imunopatologie** (der. regr.).

IMUNOPATOLOGÍE s.f. Ramură a imunologiei care studiază imunitatea organismului în relație cu boala. — Din engl. **immunopathology.**

IMUNOPROFILAXÍE, *imunoprofilaxii*, s.f. Prevenire a unei boli contagioase prin imunizare cu vaccinuri, seruri specifice etc. — Din fr. **immunoprophylaxie.**

IMUNOSUPRÉSIE s.f. (Med.) Scădere sau diminuare a imunității organismului după iradiere, droguri, toxine microbiene. — Din engl. **immunosuppression.**

IMUNOSUPRESÍV, -Ă, *imunosupresivi, -e*, adj. (Med.; despre substanțe, tratamente etc.) Care inhibă procesele imunogenetice; imunodepresiv. — Din engl. **immunosuppressive.**

IMUNOTRANSFÚZIE, *imunotransfuzii*, s.f. (Med.) Transfuzie de sînge recoltat de la donatori vaccinați în prealabil contra unor boli infecțioase. — Din fr. **immunotransfusion.**

INABILITÁTE s.f. (Livr.) Lipsă de abilitate; stîngăcie. — Din fr. **inhabileté.**

INACCEPTÁRE s.f. Refuz de a accepta; neacceptare, respingere. — După fr. **inacceptation.**

INACCESIBILITÁTE s.f. Însușirea sau starea de a fi inaccesibil. — Din fr. **inaccessibilité.**

INACORDÁBIL, -Ă, *inacordabili, -e*, adj. Care nu se poate acorda sau atribui. — Din fr. **inaccordable.**

INACTIVÁ, *inactivez*, vb. I. Tranz. **1.** A face să devină inactiv; a anihila, a suprima. **2.** (Chim.) A face să nu reacționeze; a neutraliza. — Din fr. **inactiver.** — **inactivăre** s.f.; **inactivát, -ă** adj.

INACTIVÍSM s.n. (Rar) Accentuare a atitudinii inactive; mod de viață care evită contactul cu lumea exterioară. — Din germ. **Inaktivismus.**

INACTUALITÁTE s.f. Lipsă de actualitate; însușirea sau starea de a fi inactual. [Pr.: *-tu-a-*] — Din fr. **inactualité.**

INACUZÁBIL, -Ă, *inacuzabili, -e*, adj. Care nu poate fi acuzat; nevinovat. — Din fr. **inaccusable.**

INADAPTÁRE, *inadaptări*, s.f. Neputință de adaptare; neadaptare. — După fr. **inadaptation.**

INADAPTÁT, -Ă, *inadaptați, -te*, adj. Care nu s-a adaptat; neadaptat. — Din fr. **inadapté.**

INADECVÁRE s.f. Lipsă de adecvare; nepotrivire. — După fr. **inadéquation.**

INADMISIBILITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este inadmisibil. — Din fr. **inadmissibilité.**

INADVERTÉNT, -Ă, *inadvertenți, -te*, adj. Lipsit de atenție; neatent, distrat. ◆ Care nu se potrivește, nu corespunde; greșit. — Din fr. **inadvertant.**

INALIENÁRE, *inalienări*, s.f. (Jur.) Situația, starea a ceea ce este inalienabil, imposibilitate de alienare. [Pr.: *-li-e-*] — După fr. **inaliénation.**

INALTERABILITÁTE s.f. Calitatea de a fi inalterabil. — Din fr. **inaltérabilité.**

INAMISÍBIL, -Ă, *inamisibili, -e*, adj. (Livr.) Care nu se poate pierde; care rămîne. ◆ Care nu ți se poate lua. — Din lat. **inamissibilis,** fr. **inamissible.**

INANALIZÁBIL, -Ă, *inanalizabili, -e*, adj. Care nu poate fi analizat; neanalizabil. — Din fr. **inanalysable.**

INANITÁTE s.f. (Rar) Deșertăciune vanitate, zădărnicie. — Din fr. **inanité.**

INAPELÁBIL, -Ă, *inapelabili, -e,* adj. (Jur.) Care nu poate fi schimbat, modificat; cu caracter definitiv. — Din it. **inappellabile.**

INAPLICABILITÁTE s.f. Imposibilitate de a fi pus în practică; neaplicabilitate. — Din fr. **inapplicabilité.**

INARMONÍE s.f. (Rar) Lipsă de armonie. — Din fr. **inharmonie.**

INARTICULÁBIL, -Ă, *inarticulabili, -e,* adj. Care nu poate fi articulat; care nu poate fi exprimat clar, ușor. — Din fr. **inarticulable.**

INASIMILÁBIL, -Ă, *inasimilabili, -e,* adj. Care nu poate fi asimilat, care nu se asimilează (ușor); neasimilabil. — Din fr. **inassimilable.**

INASORTÁBIL, -Ă, *inasortabili, -e,* adj. Care nu poate fi asortat (la culoare, mărime etc.). — Din fr. **inassortable.**

INAUDÍBIL, -Ă, *inaudibili, -e,* adj. Care nu se poate auzi (ușor); *p. ext.* imperceptibil. ◆ Care se aude cu mare dificultate. [Pr.: *-a-u-*] — Din fr. **inaudible.**

INAUGURATÓR, -OÁRE, *inauguratori, -oare,* adj., s.m. și f. (Persoană) care inaugurează o expoziție, un local etc. — Din fr. **inaugurateur.**

INAUTÉNTIC, -Ă, *inautentici, -ce,* adj. Care nu este autentic; neautentic. [Pr.: *-a-u-*] — Din fr. **inauthentique.**

INAUTENTICITÁTE s.f. Lipsă de autenticitate. [Pr.: *-a-u-*] — Din fr. **inauthenticité.**

INCANTATÓRIU, -IE, *incantatorii,* adj. (Livr.) Cu caracter de incantație. — Din fr. **incantatoire.**

INCARBONIZÁRE s.f. v. **încarbonizare.**

INCARCERÁȚIE s.f. **1.** (Livr.) Încarcerare. **2.** (Med.) Strangulare a unei hernii. — Din fr. **incarcération.**

INCASTELÚRĂ s.f. v. **încastelură.**

INCAVÁȚIE, *incavații,* s.f. (Rar) Adîncitură. — Din engl. **incavation.**

INCESÍBIL, -Ă, *incesibili, -e,* adj. (Jur.; despre bunuri) Care nu poate fi cedat. — Din fr. **incessible.**

INCESIBILITÁTE s.f. (Jur.) Calitate a unui bun de a fi incesibil. — Din fr. **incessibilité.**

INCH s.m. Unitate de măsură pentru lungime, egală cu 2,54 cm, folosită în Anglia și în Statele Unite ale Americii. [Pr.: *inci*] — Cuv. engl.

INCHIETÚDINE s.f. (Livr.) Neliniște. [Pr.: *-chi-e-*] — Din fr. **inquiétude,** lat. **inquietudo, -inis.**

INCIDÉNȚĂ s.f. (Med.) Totalitatea cazurilor de îmbolnăvire provocate de o anumită boală infecțioasă pe o perioadă dată, raportată la populația totală.

INCÍNTĂ s.f. (În sintagma) *Incintă acustică* = casetă de lemn de construcție specială în care sînt fixate unul sau mai multe difuzoare în scopul ameliorării caracteristicilor acustice ale acestora; boxă.

ÎNCIPIT s.n. Formulă introductivă dintr-o carte tipărită sau dintr-un manuscris antic sau medieval, care cuprindea titlul lucrării și numele autorului. — Din lat. [hic] **incipit** „aici începe".

INCITÁBIL, -Ă, *incitabili, -e,* adj. Care poate fi incitat. — Din fr. **incitable.**

INCITABILITÁTE s.f. Stare de incitare; însușirea a ceea ce este incitabil. — Din fr. **incitabilité.**

INCITÁNT, -Ă, *incitanți, -te,* Care incită, incitator; (rar) incitativ. — Din fr. **incitant.**

INCITATÍV, -Ă, *incitativi, -e,* adj. (Rar) Incitant. — Din fr. **incitatif.**

INCIZÁRE, *incizări,* s.f. Acțiunea de *a inciza;* (concr.) incizie (**3**). — V. **inciza.**

INCIZÚRĂ, *incizuri,* s.f. **1.** (Anat.) Adîncitură pe suprafața unei structuri anatomice. **2.** (Med.) Incizie (**1**). **3.** (Tehn.) Crăpătură, crestătură. — Din fr. **incisure.**

INCLEMÉNT, -Ă, *inclemenți, -te,* adj. (Livr.) Neiertător. — Din fr. **inclément.**

INCLEMÉNȚĂ s.f. (Livr.) Neîndurare. — Din fr. **inclémence.**

INCLINOGRÁMĂ, *inclinograme,* s.f. Grafic în care se reprezintă proiecția pe plan orizontal a poziției axei unei sonde, incluzînd variația înclinării sondei cu adîncimea și variația azimutului corespunzător. — Din engl. **inclinogram.**

INCLINOMETRÍE s.f. Operație de măsurare și înregistrare a poziției în spațiu a unei găuri de sondă. — Din fr. **inclinométrie.**

INCLINOMÉTRU, *inclinometre,* s.n. **1.** Aparat pentru măsurarea și înregistrarea poziției unei găuri de sondă. **2.** Instrument care servește la măsurarea unghiurilor de înclinare a unei nave în raport cu orizontul. **3.** Instrument care indică direcția magnetismului Pămîntului. — Din fr. **inclinomètre,** engl. **inclinometer.**

INCLÚS, -Ă, *incluși, -se,* adj. Care este cuprins, conținut, înglobat. — V. **include.**

INCOAGULÁBIL, -Ă, *incoagulabili, -e,* adj. Care nu se coagulează sau nu poate fi coagulat. [Pr.: *-co-a-*] — Din fr. **incoagulable.**

INCOAGULABILITÁTE s.f. (Med.) Lipsă de coagulare. [Pr.: *-co-a-*] — Din fr. **incoagulabilité.**

INCOERCIBILITÁTE s.f. (Livr.) Imposibilitate de a constrînge, de a stăpîni. [Pr.: *-co-er-*] — Din fr. **incoercibilité.**

INCOGNOSCIBILITÁTE s.f. (Fil.) Însușirea sau starea de a fi incognoscibil. — Din fr. **incognoscibilité.**

INCOLINÍSM, *incolinisme,* s.n. (Biol.) Formă de conviețuire a două organisme în care unul folosește gazda numai ca adăpost — Din fr. **incolinisme.**

INCOMENSURABILITÁTE s.f. **1.** Însușirea de a fi incomensurabil (**1**) din cauza dimensiunilor foarte mari. ◆ Imposibilitate de evaluare din cauza valorii prea mari. **2.** (Mat.) Caracteristică a unor mărimi de a fi incomensurabile (**2**). — Din fr. **incommensurabilité.**

INCOMPREHENSIÚNE s.f. (Livr.) Incapacitate de a înțelege sau de a fi înțeles. [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. **incompréhension.**

INCOMPREHENSÍV, -Ă, *incomprehensivi, -e,* adj. (Livr.) Care nu poate înțelege; neînțelegător. — Din fr. **incompréhensif.**

INCOMUNICÁBIL, -Ă, *incomunicabili, -e,* adj. **1.** Care nu trebuie sau nu poate fi comunicat; intransmisibil. **2.** (Rar) Inexprimabil. — Din fr. **incommunicable.**

INCOMUNICABILITÁTE s.f. Însușirea sau starea de a fi incomunicabil. — Din fr. **incommunicabilité.**

INCOMUTABILITÁTE s.f. (Mat.) Însușirea de a fi incomutabil. — Din fr. **incommutabilité.**

INCONCEPTÍBIL, -Ă, *inconceptibili, -e,* adj. (Livr.) Care este de neconceput; imposibil. — Din it. **inconcettibile.**

INCONÉL s.m. Aliaj pe bază de nichel, rezistent la temperaturi înalte și coroziune. — Din fr., engl. **Inconel.**

INCONFORMÍSM s.n. (Rar) Nonconformism. — **In**[1]**- + conformism.**

INCONFÓRT s.n. Lipsă de confort. — Din fr. **inconfort.**

INCONFORTÁBIL, -Ă, *inconfortabili, -e,* adj. Neconfortabil. — Din fr. **inconfortable.**

INCONFUNDÁBIL, -Ă, *inconfundabili, -e,* adj. Care este bine individualizat, care nu poate fi confundat, de neconfundat. — **In**[1]**- + confundabil.**

INCONGELÁBIL, -Ă, *incongelabili, -e,* adj. Care nu poate fi congelat, care nu îngheață. — Din fr. **incongélable.**

INCONSTATÁBIL, -Ă, *inconstatabili, -e,* adj. Care nu poate fi constatat, stabilit. — Din fr. **inconstatable.**

INCONSUMÁBIL, -Ă, *inconsumabili, -e,* adj. Care nu poate sau nu trebuie să fie consumat; de nemîncat, necomestibil. — Din fr. **inconsommable.**

INCONTENTÁBIL, -Ă, *incontentabili, -e,* adj. (Livr.) Veşnic nemulţumit. — Din fr. **incontentable.**

INCONTESTABILITÁTE s.f. Însuşirea sau starea a ceea ce este incontestabil. — Din fr. **incontestabilité.**

INCOORDONÁRE s.f. **1.** Lipsă de coordonare (**1**); necoordonare. **2.** (Med.) Lipsă de coordonare a mişcărilor, cauzată de leziuni ale sistemului nervos sau de stări patologice ale aparatului locomotor; necoordonare. [Pr.: *-co-or-*] — După fr., engl. **incoordination.**

INCORIGIBILITÁTE s.f. (Rar) Neputinţă de a se corija, de a se îndrepta; însuşirea sau starea a ceea ce este incorigibil. — Din fr. **incorrigibilité.**

INCREÁT s.n. (Livr.) Ceea ce preexistă formei în care urmează să se constituie la un moment dat. ◆ Ceea ce este etern. [Pr.: *-cre-at*] — Din fr. **increé.**

INCUBÁ, *incubez,* vb. I. Tranz. (Med.) A infiltra un agent patogen în organism, pentru a urmări reacţia organismului la acesta. — Din fr. **incuber.** — **incubáre** s.f.; **incubát, -ă** adj.

INCURABILITÁTE s.f. Însuşirea sau starea a ceea ce este incurabil. — Din fr. **incurabilité.**

INCURBÁ, *incurbez,* vb. I. Tranz. (Rar) A curba, a îndoi. — Din fr. **incurver** (după *curba*). — **incurbáre** s.f.; **incurbát, -ă** adj.

INCÚSĂ, *incuse,* adj., s.f. (Medalie, monedă veche) care are o faţă în relief, iar cealaltă scobită. — Din fr. **incuse.**

INDAMÍNĂ, *indamine,* s.f. (Chim.) Colorant organic albastru sau albastru-verzui. — Din fr., engl. **indamine.**

INDÁN, *indani,* s.n. (Chim.) Hidrocarbură obţinută din gudroane, insolubilă în apă, solubilă în dizolvanţi organici. — Din engl. **indan.**

ÎNDANTRÉN s.n. (Chim.) Colorant sintetic albastru, folosit în imprimeria textilă. [Var.: **indantrónă** s.f.] — Din fr. **indanthrène,** engl. **indanthrone.**

INDANTRÓNĂ s.f. v. **indantren.**

INDEFINISÁBIL, -Ă, *indefinisabili, -e,* adj. (Rar) Nedefinibil. — Din fr. **indéfinissable.**

INDEFORMÁBIL, -Ă, *indeformabili, -e,* adj. (Rar) Nedeformabil. — Din fr. **indéformable.**

INDEFRIŞÁBIL, -Ă, *indefrişabili, -e,* adj. (Rar) Nedefrişabil. — Din fr. **indéfrichable.**

INDELEBILITÁTE s.f. (Livr.) Însuşirea de a fi indelebil. — Din fr. **indélébilité.**

INDELICÁT, -Ă, *indelicaţi, -te,* adj. (Rar) Nedelicat. — Din fr. **indélicat.**

INDÉMN, -Ă, *indemni, -e,* adj. (Jur.) Care nu a suferit pagube, pierderi etc. — Din fr. **indemne.**

INDEMONSTRÁBIL, -Ă, *indemonstrabili, -e,* adj. (Rar) Nedemonstrabil. — Din fr. **indémontrable.**

INDEMONSTRABILITÁTE s.f. (Rar) Însuşirea a ceea ce este indemonstrabil. — Din fr. **indémontrabilité.**

INDENTÁŢIE, *indentaţii,* s.f. (Geogr.) Adîncitură, crestătură (a coastei marine) cu aspect de muşcătură. — Din fr. **indentation.**

INDEROGÁBIL, -Ă, *inderogabili, -e,* adj. (Jur.; despre legi, regulamente etc.) Care nu permite derogări. — **În**[1]- + **derogabil.**

INDEŞIRÁBIL, -Ă, *indeşirabili, -e,* adj. (Despre ţesături, tricotaje etc.) Care nu se poate deşira (uşor); nedeşirabil. — Din fr. **indéchirable.**

INDETERMINÁRE, *indeterminări,* s.f. Lipsă de determinare; nedeterminare. — După fr. **indétermination.**

INDETERMINÍST, -Ă, *indeterminişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al indeterminismului. — Din fr. **indéterministe.**

INDEXÁ, *indexez,* vb. I. Tranz. (Rar) **1.** A întocmi un index (**1**). **2.** A introduce un cuvînt, un autor etc. într-un index (**1**). — Din fr. **indexer.** — **indexáre** s.f.; **indexát, -ă** adj.

INDICANEMÍE, *indicanemii,* s.f. (Med.) Prezenţă a indicanului în sînge; cantitate de indican prezentă în sînge. — Din fr. **indicanémie.**

INDICANURÍE, *indicanurii,* s.f. (Fiziol.) Prezenţă a indicanului în urină; cantitate de indican prezentă în urină. — Din fr. **indicanurie.**

INDICATÍV s.n. Semnal de identificare la începutul sau sfîrşitul programului (de radio şi de televiziune). ◇ *Indicativ de apel* = apelativ convenţional format din litere sau cifre al unei staţii de radioemisie care permite ca aceasta să fie distinsă de alte staţii sau să fie chemată.

INDICATÓR s.m. (În sintagma) *Indicator de plan* = expresie numerică a sarcinilor care trebuie îndeplinite în cadrul unui plan.

INDIGOFÉRĂ, *indigofere,* s.f. (La pl.) Gen de plante din familia leguminoaselor, cu numeroase specii răspîndite în ţările calde, din care se extrage indigoul (**3**) *(Indigofera);* (şi la sg.) plantă din acest gen. — Din lat. **Indigofera,** numele ştiinţific al indigoferei.

INDIGOSÓL, *indigosoli,* s.m. (Chim.) Colorant pe bază de indigo (**3**) cu care se imprimă sau se colorează orice fibră în soluţie neutră. — Din fr., engl. **indigosol.**

INDISCIPLINÁBIL, -Ă, *indisciplinabili, -e,* adj. (Rar) Care nu poate fi disciplinat. — Din fr. **indisciplinable.**

INDISCIPLINÁT, -Ă, *indisciplinaţi, -te,* adj. Nedisciplinat. — Din fr. **indiscipliné.**

INDISPENSABILITÁTE s.f. Însuşirea sau starea a ceea ce este indispensabil. — Din fr. **indispensabilité.**

INDISPÚNERE, *indispuneri,* s.f. Faptul de *a (se) indispune.* — V. **indispune.**

INDISPÚS, -Ă adj. (Fam.; despre femei) Care este în perioada de menstruaţie.

INDIVIDUALIZÁNT, -Ă, *individualizanţi, -te,* adj. (Rar) Individualizator. [Pr.: *-du-a-*] — **Individualiza** + suf. *-ant.*

INDIVIDUALIZATÓR, -OÁRE, *individualizatori, -oare,* adj. Care individualizează; (rar) individualizant. [Pr.: *-du-a-*] — **Individualiza** + suf. *-tor.*

INDÓL, *-indoli,* s.m. **1.** (Chim.) Compus chimic obţinut din indigo şi gudroanele cărbunilor de pămînt, de culoare albă, cristalizat şi folosit în industria cosmetică, în chimie ca reactiv etc. **2.** (Med.) Produs rezultat prin degradarea triptofanului din alimente sub acţiunea bacteriilor intestinale, eliminat prin materiile fecale şi contribuind împreună cu scatolul la mirosul specific al acestora. — Din germ. **Indol,** fr., engl. **indole.**

INDOLÍNĂ, *indoline,* s.f. (Chim.) Substanţă albastră obţinută prin hidrogenarea indolului (**1**), folosită în industria coloranţilor. — Din germ. **Indolin,** fr., engl. **ndoline.**

INDOOR adj. invar. (Despre competiţiile sportive) Care se desfăşoară în sală, pe teren acoperit. [Pr.: *indor*] — Cuv. engl.

INDUCTOMÉTRU, *inductometre,* s.n. (Elt.) Aparat pentru măsurarea curenţilor de inducţie. — Din fr. **inductomètre.**

INDÚCŢIE s.f. (În sintagma) *Inducţie electrostatică* = separare a sarcinilor electrice şi redistribuire a lor pe suprafaţa unui conductor, datorită acţiunii unui cîmp electric; electrizare prin influenţă[1] (**2**).

INECHIVÁLVĂ, *inechivalve,* adj. (Zool.; în sintagma) *Cochilie inechivalvă* = cochilie formată din două valve inegale. — Din fr. **inéquivalve,** engl. **inequivalve.**

INEFABILITÁTE s.f. (Rar) Caracter inefabil. — Din fr. **ineffabilité.**

INEFICIÉNT, -Ă, *ineficienți, -te,* adj. Neeficient. [Pr.: *-ci-ent*] — **In** [1]**- + eficient.**

INEFICIÉNȚĂ s.f. Lipsă de eficiență; neeficiență. [Pr.: *-ci-en-*] — **In** [1]**- + eficiență.**

INEGALIZÁ, *inegalizez,* vb. I. Tranz. (Rar) A face inegal. — **Inegal** + suf. *-iza.*

INESENȚIÁL, -Ă, *inesențiali, -e,* adj., s.n. (Rar) Neesențial. [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **inessentiel.**

INEVALUÁBIL, -Ă, *inevaluabili, -e,* adj. (Livr.) De neprețuit; inestimabil. [Pr.: *-lu-a-*] — Din fr. **inévaluable.**

INEXCITÁBIL, -Ă, *inexcitabili, -e,* adj. (Rar) Neexcitabil. — Din fr. **inexcitable.**

INEXCITABILITÁTE s.f. (Rar) Neexcitabilitate. — Din fr. **inexcitabilité.**

INEXIGIBILITÁTE s.f. (Livr.) Însușirea a ceea ce este inexigibil. — Din fr. **inexigibilité.**

INEXPLOATÁT, -Ă, *inexploatați, -te,* adj. (Rar) Neexploatat. — Din fr. **inexploité.**

INEXPUGNABILITÁTE s.f. (Rar) Însușirea sau starea a ceea ce este inexpugnabil. — Din fr. **inexpugnabilité.**

INEXTENSIBILITÁTE s.f. (Rar) Calitatea a ceea ce este inextensibil. — Din fr. **inextensibilité.**

INFAMÁ, *infamez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A acuza pe nedrept; a defăima. — Din lat., it. **infamare.** — **infamáre** s.f.

INFECTÁT, -Ă, *infectați, -te,* adj. Care prezintă infecție (**1**); care este contaminat cu substanțe sau germeni vătămători. — V. **infecta.**

INFERTÍL, -Ă, *infertili, -e,* adj. **1.** (Rar) Nefertil. **2.** (Med.) Steril, sterp. — Din fr. **infertile.**

INFERTILITÁTE s.f. **1.** (Rar) Însușirea sau starea a ceea ce este infertil (**1**). **2.** (Med.) Imposibilitate a femeii de a concepe un făt viu sau viabil; (impr.) sterilitate. — Din fr. **infertilité.**

INFLUENȚÁRE, *influențări,* s.f. Acțiunea de *a influența* și rezultatul ei. [Pr.: *-flu-en-*] — V. **influența.**

INFORMÁL, -Ă, *informali, -e,* adj. **1.** (În sociologie; despre relații sociale) Care se desfășoară în absența determinărilor și cadrelor instituționale, oficiale, formale; neoficial, neprotocolar, familiar. **2.** (Despre pictura abstracționistă) Caracterizat prin lipsa oricărei organizări a materiei picturale; abstract. ◆ (Despre pictori) Care practică arta informală sau abstractă. — Din engl. **informal,** fr. **informel.**

INFORMATICIÁN, -Ă, *informaticieni, -e,* s.m. și f. Specialist în informatică. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **informaticien.**

INFORMÁȚIE s.f. (Biol.; în sintagma) *Informație genetică* = totalitate a materialului genetic dintr-o celulă capabilă să creeze secvențe de aminoacizi care, la rîndul lor, formează proteine active.

INFRA adv. (În notația bibliografică) Dedesubt, mai jos, mai departe. [Pr.: *în-*] — Cuv. lat.

INFRAACÚSTIC, -Ă, *infraacustici, -ce,* adj. (Fiz.; despre vibrații acustice) A cărei frecvență se află sub limita inferioară a domeniului de audibilitate. [Pr.: *-fra-a-*] — Din fr. **infra-acoustique.**

INFRACȚIONALITÁTE s.f. Totalitatea infracțiunilor săvîrșite pe un anumit teritoriu într-o anumită perioadă de timp; criminalitate. [Pr.: *-ți-o-*] — **Infracțional** + suf. *-itate.*

INFRAMICROBIOLÓG, -Ă, *inframicrobiologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în inframicrobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din **inframicrobiologie** (der. regr.).

INFRASTRUCTURÁL, -Ă, *infrastructurali, -e,* adj. De infrastructură, al infrastructurii. — **Infrastructură** + suf. *-al* (după it. *infrastrutturale*).

INFRASTRUCTÚRĂ s.f. Sistem de relații între elementele fundamentale ale unui macrosistem (social).

INFRAVIRÁL, -Ă, *infravirali, -e,* adj. (Biol.) De infravirus. — De la **infravirus.**

INFRAVÍRUS, *infravirusi,* s.n. (Biol.) Nume dat unor acizi nucleici deveniți autonomi și presupuși a fi capabili să determine anumite afecțiuni — Din fr. **infravirus.**

INFUZÁRE, *infuzări,* s.f. Acțiunea de *a infuza* și rezultatul ei; infuzie. — V. **infuza.**

INGERÁBIL, -Ă, *ingerabili, -e,* adj. Care poate fi ingerat, înghițit. — Din fr. **ingérable.**

INGERÁRE, *ingerări,* s.f. Acțiunea de *a ingera* și rezultatul ei; ingestie. — V. **ingera.**

INGINERÍE s.f. (În sintagma) *Inginerie genetică* = modificare a structurii genetice a unui organism prin introducerea de gene noi, aparținînd unor organisme din aceeași specie sau din specii diferite, prin inserarea de gene sintetizate artificial sau prin reorganizarea materialului genetic propriu.

INGURGITÁRE, *ingurgitări,* s.f. Faptul de *a ingurgita;* (rar) ingurgitație. [Var.: **îngurgitáre** s.f.] — V. **ingurgita.**

INGURGITÁȚIE, *ingurgitații,* s.f. (Rar) Ingurgitare. — Din fr. **ingurgitation.**

INHIBÁNT, -Ă, *inhibanți, -te,* adj. Care inhibă; inhibitor. — **Inhiba** + suf. *-ant.*

INHIBÁRE, *inhibări,* s.f. Faptul de *a (se) inhiba;* inhibiție. — V. **inhiba.**

INHIBÁT, -Ă, *inhibați, -te,* adj. **1.** (Despre acțiuni, procese fiziologice, reacții chimice etc.) Care este frînat, împiedicat, încetinit în desfășurare. **2.** (Despre oameni) Care nu se manifestă spontan, care se abține; reținut. — V. **inhiba.**

INIȚIÁTIC, -Ă, *inițiatici, -ce,* adj. (Livr.) **1.** De inițiere. **2.** Care poate fi înțeles numai de cei inițiați; ezoteric. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **initiatique,** it. **iniziatico.**

INJURIÁ, *injuriez,* vb. I. Tranz. A aduce cuiva o injurie; a insulta, a jigni. — Din fr. **injurier.** — **injuriát, -ă** adj.

IN MEMORIAM adv. În memoria (cuiva), în amintirea (cuiva sau a ceva). [Pr.: *-mó-*] — Expr. lat.

INOCULÁBIL, -Ă, *inoculabili, -e,* adj. Care se poate inocula. — Din fr. **inoculable.**

INOFENSIVITÁTE s.f. (Rar) Însușirea de a fi inofensiv. — **Inofensiv** + suf. *-itate.*

INOPORTUNÁ, *inoportunez,* vb. I. Tranz și intranz. (Fam.) A importuna. — Din **inoportun.** — **inoportunáre** s.f.; **inoportunát, -ă** adj.

INÓX s.n. Metal, aliaj cu proprietăți inoxidabile; *p. ext.* obiect din acest material. — Din fr. **inox.**

INPUT s.n. **1.** (Electron.) Intrare (**1**). **2.** (Inform.) Intrare (**2**). [Pr.: *input*] — Cuv. engl.

INSAȚIABILITÁTE s.f. (Rar) Insațietate. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **insatiabilité.**

INSAȚIETÁTE s.f. (Rar) Lăcomie; (fig.) aviditate, nesaț; (rar) insațiabilitate. [Pr.: *-ți-e-*] — **In** [1]**- + sațietate.**

INSERÁBIL, -Ă, *inserabili, -e,* adj. Care se poate insera; de inserat. — Din fr. **insérable.**

INSERÁT, -Ă, *inserați, -te,* adj. Care este introdus, adăugat într-un text, într-o serie. — V. **insera.**

INSÉRT, *inserte,* s.n. Inserție (**1**). ◆ Spec. Cadru fix sau scurtă scenă animată inclusă în acțiunea unui film. — Din engl., fr. **insert,** it. **inserto.**

INSOLUBILIZÁ, *insolubilizez,* vb. I. Tranz. A face ca o substanță să devină insolubilă. — Din fr. **insolubiliser.** — **insolubilizáre** s.f.; **insolubilizát, -ă** adj.

INSONDABILITÁTE s.f. Însușirea sau starea a ceea ce este insondabil. — Din fr. **insondabilité.**

INSONÓR, -Ă, *insonori, -e,* adj. (Tehn.) **1.** Lipsit de sonoritate. **2.** (Despre materiale) Care amortizează sunetele; fonoizolant. — Din fr. **insonore.**

INSONORITÁTE s.f. (Tehn.) **1.** Lipsă de sonoritate. **2.** Izolare fonică. — Din fr. **insonorité.**

INSONORIZÁ, *insonorizez,* vb. I. Tranz. (Tehn.) A izola fonic; a reduce intensitatea zgomotelor dintr-un spațiu închis. — Din fr. **insonoriser.**

INSONORIZÁNT, -Ă, *insonorizanți, -te,* adj. (Tehn.) Care nu transmite unde sonore. ◆ (Despre materiale) Fonoizolant. — Din fr. **insonorisant.**

INSTANT adj. invar. Instantaneu, rapid. ◆ (Despre mîncăruri sau băuturi) Care se prepară repede, fără fierbere, prin dizolvare. [Pr.: *-stánt*] — Cuv. engl.

INSTAURATÓR, -OÁRE, *instauratori, -oare,* s.m. și f. Întemeietor, fondator, ctitor. [Pr.: *-sta-u-*] — Din fr. **instaurateur.**

INSTAURÁȚIE s.f. (Rar) Instaurare; întemeiere. [Pr.: *-sta-u-*] — Din fr. **instauration.**

INSTILÁRE, *instilări,* s.f. (Med.) Acțiunea de *a instila;* instilație. — V. **instila.**

INSTINCTIVITÁTE s.f. Caracter instinctiv; guvernare de către instincte. — Din fr. **instinctivité.**

INSTITUȚIONÁL, -Ă, *instituționali, -e,* adj. Care aparține unei instituții, privitor la o instituție (socială); care se face în cadrul unei instituții; organizat oficial. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **institutionnel.**

INSTITUȚIONALIZÁ, *instituționalizez,* vb. I. Tranz. A face să dobîndească un caracter instituțional, oficial; a oficializa. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **institutionnaliser.** — **instituționalizáre** s.f.; **instituționalizát, -ă** adj.

INTEGRÁT, -Ă, *integrați, -te,* adj., s.n. **1.** Adj. Inclus, înglobat într-un tot. **2.** S.n. (Electron.; și în sintagma *circuit integrat*) Microcircuit în care un număr de elemente de circuit sînt asociate inseparabil și interconectate electric astfel încît, pentru specificare, testare, întreținere și vînzare, formează un tot indivizibil. — V. **integra.**

INTEGRATÓR, -OÁRE s.n. Circuit electric caracterizat printr-o constantă de timp ce determină viteza cu care acest circuit răspunde la semnalele aplicate.

INTELIGÉNȚĂ s.f. (În sintagma) *Inteligență artificială* = capacitate a sistemelor tehnice evoluate de a obține performanțe cvasiumane.

INTEMPESTIVITÁTE s.f. (Livr.) Caracter intempestiv. — Din fr. **intempestivité.**

INTENSIFICÁT, -Ă, *intensificați, -te,* adj. Mărit, întărit. — V. **intensifica.**

INTENSIFICATÓR, -OÁRE, *intensificatori, -oare,* adj. Care intensifică. — **Intensifica** + suf. *-tor.*

INTENSIÚNE s.f. (Log.) Totalitatea caracteristicilor pe care trebuie să le aibă un lucru pentru a fi definit într-un anumit fel. [Pr.: *-si-u-*] — Din engl. **intension.**

INTENȚIONALITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este intenționat, deliberat. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **intentionnalité.**

INTERACȚIONÁ, *interacționez,* vb. I. Intranz. și refl. A fi în raport de interacțiune; a se condiționa reciproc. [Pr.: *-ți-o-*] — Din **interacțiune.** — **interacționáre** s.f.

INTERARTICULÁR, -Ă, *interarticulari, -e,* adj. (Med.) Dintre articulații. — Din fr. **interarticulaire.**

INTERASISTÉNȚĂ, *interasistențe,* s.f. **1.** Asistență reciprocă (în școli, universități). **2.** (Rar) Întrajutorare. — **Inter**[1]**-** + **asistență.**

INTERATRÁCȚIE s.f. (Biol.) Atracție reciprocă. — Din fr. **interattraction.**

INTERCAPILÁR, -Ă, *intercapilari, -e,* adj. (Anat.) Care este situat între vasele capilare. — Din fr. **intercapillaire.**

INTERCARDINÁL, *intercardinale,* adj. (În sintagma) *Punct intercardinal* = fiecare dintre cele patru direcții aflate între punctele cardinale principale, care servesc la determinarea mai precisă a unui punct de pe glob. — Din engl. **intercardinal.**

INTERCEDÁ vb. I v. **intercede.**

INTERCÉDE, *intercéd,* vb. III. Intranz. (Rar) A interveni, a stărui pe lîngă cineva în favoarea cuiva. [Var.: **intercedá** vb. I] — Din fr. **intercéder.** — **intercédere** s.f.

INTERCÓM s.n. (Tehn.) Interfon. — Din engl. **intercom.**

INTERCOMUNÁL, -Ă, *intercomunali, -e,* adj. Referitor la mai multe comune; dintre mai multe comune. — Din fr. **intercommunal.**

INTERCOMUNICÁȚIE s.f. Comunicație între două sau mai multe puncte; conexiune. ◆ Conversație între doi sau mai mulți interlocutori. — Din fr. **intercommunication.**

INTERCONDIȚIONÁ, pers. 3 *intercondiționează,* vb. I. Refl. și intranz. (Despre fenomene, procese, elemente ale unui sistem etc.) A fi într-un raport de interdependență. [Pr.: *-ți-o-*] — **Inter**[1]**-** + **condiționa.**

INTERCONDIȚIONÁRE, *intercondiționări,* s.f. Legătură și condiționare reciprocă între lucruri, fenomene, procese etc.; interdependență. [Pr.: *-ți-o-*] — **Inter**[1]**-** + **condiționare.**

INTERCONECTÁT, -Ă, *interconectați, -te,* adj. Care stabilește conexiuni între mai multe elemente care funcționau înainte independent unele de altele. — V. **interconecta.**

INTERCONFESIONÁL, -Ă, *interconfesionali, -e,* adj. Care se referă la relația dintre mai multe confesiuni sau religii; care are loc între diferite confesiuni sau religii. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **interconfessionnel.**

INTERCONSONÁNTIC, -Ă, *interconsonantici, -ce,* adj. (Fon.) Care este plasat între două consoane. — Din fr. **interconsonnantique.**

INTERCOOPERATÍST, -Ă, *intercooperatiști, -ste,* adj. Care are loc între cooperative; care se referă la două sau mai multe cooperative. [Pr.: *-co-o-*] — **Inter**[1]**-** + **cooperatist.**

INTERDISCIPLINÁR, -Ă, *interdisciplinari, -e,* adj. Care aparține mai multor discipline, care stabilește relații între ele. ◆ (Despre domenii ale științei) Care este fundamentat pe transferul de concepte și metodologii între două sau mai multe discipline. — Din fr. **interdisciplinaire.**

INTERDISCIPLINARITÁTE s.f. **1.** Caracterul a ceea ce este interdisciplinar. **2.** Transfer de concepte și metodologie dintr-o disciplină (**2**) în alta pentru a permite abordarea mai adecvată a problemelor cercetate. — Din fr. **interdisciplinarité.**

INTERFAȚÁRE, *interfațări,* s.f. (Electron.) Interconectare a părților unui sistem sau a unor aparate astfel încît ele să își poată îndeplini funcția în mod corect coordonat. — De la **interfață**[2].

INTERFÁȚĂ[2], *interfețe,* s.f. (Electron.) Dispozitiv care convertește semnalele electronice în așa fel, încît două aparate sau sisteme să poată comunica între ele — Din engl., fr. **interface** (după *față*).

INTERFÁZIC, -Ă, *interfazici, -ce,* adj. Dintre faze. — Din fr. **interphasique,** engl. **interphasic.**

INTERFERÉNT, -Ă, *interferenți, -te,* adj. **1.** (Despre fenomene, întîmplări, fapte etc.) Care se încrucișează, se suprapune. **2.** (Fiz.; despre mișcări vibratorii) Care prezintă fenomenul de interferență (**2**). — Din fr. **interférent.**

INTERFERENȚIÁL, -Ă, *interferențiali, -e,* adj. De interferență. [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **interférentiel.**

INTERFEROMÉTRIC, -Ă, *interferometrici, -ce,* adj. De interferometrie. — Din fr. **interférométrique.**

INTERFERÓN, *interferoni,* s.m. (Biochim.) Glicoproteină sintetizată în celulele animale după o infecție

virală, având proprietăți antivirale. — Din engl. **interferon,** fr. **interféron.**

INTERFOLICULÁR, -Ă, *interfoliculari, -e,* adj. Între (dintre) foliculi. — **Inter-** + **folicular.**

INTERFOLIÉRE, *interfolieri,* s.f. Acțiunea de *a interfolia.* [Pr.: *-li-e-*] — V. **interfolia.**

INTERFÓN, *interfoane,* s.n. Aparat de comunicare folosit în interiorul unui grup de clădiri, al unei clădiri sau al unui apartament. — Din fr. **interphone.**

INTERGALÁCTIC, -Ă, *intergalactici, -ce,* adj. Între (dintre) galaxii. — Din engl. **intergalactic,** fr. **intergalactique.**

INTERINDIVIDUÁL, -Ă, *interindividuali, -e,* adj. Referitor la raporturile dintre indivizi. [Pr.: *-du-al*] — Din fr. **interindividuel.**

INTERIORITÁTE, *interiorități,* s.f. Caracterul a ceea ce este interior. ◆ Subiectivitate. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **intériorité.**

INTERIORIZÁ, *interiorizez,* vb. I. **1.** Tranz. A reflecta în conștiință, prin prisma propriei sensibilități, fenomene ale realității exterioare. **2.** Refl. A-și înăbuși manifestările exterioare; a se refugia în trăiri interioare. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **intérioriser.** — **interiorizáre** s.f.; **interiorizát, -ă** adj.

INTERLÓCK s.n. **1.** Mașină de tricotat cu două rînduri de ace pe un singur cilindru. ◆ Tricot indesirabil. **2.** (Cin.) Sistem de înregistrare sincronă a imaginii și sunetului aferent prin antrenarea cu aceeași viteză la înregistrare și redare a peliculei de imagine și a benzii magnetice audio. — Din engl., fr. **interlock.**

INTERLOCÚȚIE s.f. v. **interlocuțiune.**

INTERLOCUȚIÚNE, *interlocuțiuni,* s.f. (Jur.) Hotărîre judecătorească care precedă sentința finală a unui proces. [Var.: **interlocúție** s.f.] — Din fr. **interlocution.**

INTERMETÁLIC, -Ă, *interm etalici, -ce,* adj. (În sintagma) *Compus intermetalic* = metal lipit prin sudură sau alt procedeu. — Din fr. **intermétallique.**

INTERMODULÁȚIE s.f. (Fiz.) Distorsiune a unui semnal electric în cursul transferării lui printr-un circuit, caracterizată prin apariția unor frecvențe rezultate din combinația diverselor componente ale semnalului. — Din fr. **intermodulation.**

INTERMUSCULÁR, -Ă, *intermusculari, -e,* adj. (Anat.) Situat între mușchi. — Din fr. **intermusculaire.**

INTERNAȚIONALIZÁ, *internaționalizez,* vb. I. Tranz. A face să dobîndească un caracter internațional [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **internationaliser.** — **internaționalizáre** s.f.; **internaționalizát, -ă** adj.

INTEROCEPTÍV, -Ă, *interoceptivi, -e,* adj. (Biol.; despre senzații) Care ia naștere în urma acțiunii impulsurilor de la nivelul organelor interne. — Din fr. **interoceptif.**

INTEROCEPTÓR, *interoceptori,* s.m. (Biol.) Terminație nervoasă a unui analizator intern care culege și transmite impulsuri primite de la organele interne. — Din fr. **interocepteur,** engl. **interoceptor.**

INTEROGÁȚIE s.f. (În sintagma) *Interogație retorică* = procedeu retoric constînd în adresarea unor întrebări, nu pentru a obține răspuns, ci pentru a comunica o idee, o atitudine.

INTERORGÁNIC, -Ă, *interorganici, -ce,* adj. Privitor la mai multe organe; dintre organe. — Din fr. **interorganique.**

INTEROSÓS, -OÁSĂ, *interosoși, -oase,* adj. (Anat.) Situat între oase. — Din fr. **interosseux.**

INTERPRETATÓR, -OÁRE, *interpretatori, -oare* s.m. și f. (Rar) Persoană care interpretează, explică comentator; exeget. — Din fr. **interprétateur.**

INTERPROFESIONÁL, -Ă, *interprofesionali, -e,* adj. Care interesează mai multe profesiuni. ◆ Care se bazează pe transferul de tehnici și metode între două sau mai multe profesiuni. [Pr.: *-si-o-*] — **Inter-** + **profesional** (după fr. *interprofessionnel*).

INTERPSIHOLOGÍE s.f. Domeniu al psihologiei sociale care studiază relațiile dintre indivizi în condițiile imitației considerate ca lege a vieții psihice. — Din fr. **interpsychologie.**

INTERSCHIMBABILITÁTE s.f. Calitatea de a fi interschimbabil; (franțuzism) interșanjabilitate. — **Inter-** + **schimbabilitate** (după fr. *interchangeabilité.*)

INTERSECTÁRE, *intersectări,* s.f. Acțiunea de *a (se) intersecta.* — Din fr. **intersecter.**

INTERSÍSTOLĂ, *intersistole,* s.f. (Med.) Timpul dintre sistola auriculelor și cea a ventriculelor inimii. — Din fr. **intersystole.**

INTERSTADIÁL, -Ă, *interstadiale,* s.n.; adj. (Geol.) **1.** S.n. Interval de climă mai caldă de durată relativă în cadrul unei glaciații, în timpul regresiunii gheților; interstadiu. **2.** Adj. Referitor la interstadial (**1**). [Pr.: *-di-al*] — Din germ. **Interstadial,** engl. **interstadial.**

INTERSTÁDIU, *interstadii,* s.n. (Geol.) Interstadial (**1**). — Din fr. **interstade.**

INTERȘANJÁBIL, -Ă, *interșanjabili, -e,* adj. (Franțuzism) Interschimbabil. — Din fr. **interchangeable.**

INTERȘANJABILITÁTE s.f. (Franțuzism) Interschimbabilitate. — Din fr. **interchangeabilité.**

INTERUMÁN, -Ă, *interumani, -e,* adj. Între (dintre) oameni. — Din engl. **interhuman.**

INTERVALOMÉTRU, *intervalometre,* s.n. Dispozitiv mecanic atașat la un aparat fotografic automat care reglează timpul dintre două expuneri succesive. — Din engl. **intervalometer.**

INTERVERSIÚNE, *interversiuni,* s.f. Intervertire; răsturnare (a unei ordini). [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. **interversion.**

INTERVERTEBRÁL, -Ă, *intervertebrali, -e,* adj. (Anat.) Care este situat între vertebre. — Din fr. **intervertébral.**

INTERVIEVÁRE, *intervievări,* s.f. Acțiunea de *a intervieva.* [Pr.: *-vi-e-*] — V. **intervieva.**

INTERVIZIÚNE s.f. Sistem de transmitere a programelor de televiziune între țările socialiste. [Pr.: *-zi-u-*] — Din fr. **intervision.**

INTIMÁRE, *intimări,* s.f. (Jur.) Acțiunea de *a intima* și rezultatul ei; avertizare. — V. **intima.**

INTIMIDÁBIL, -Ă, *intimidabili, -e,* adj. Care poate fi intimidat (ușor). — Din fr. **intimidable.**

INTIMIZÁ, *intimizez,* vb. I. Tranz. A crea o ambianță întimă. — **Intim** + suf. *-iza.* — **intimizáre** s.f.

INTRACOLINÁR, -Ă, *intracolinari, -e,* adj. Care este situat între coline; dominat de jur împrejur de coline. — **Intra-** + **colinar.**

INTRACONTINENTÁL, -Ă, *intracontinentali, -e,* adj. Situat în interiorul unui continent. — Din fr., engl. **intracontinental.**

INTRACRANIÁN, -Ă, *intracranieni, -e,* adj. (Anat.) În craniu. [Pr.: *-ni-an*] — Din fr. **intracrânien.**

INTRÁDĂ, *intrade,* s.f. Introducere în ritm de marș a unei compoziții muzicale în sec. XVI—XVII; *p. gener.* scurtă uvertură. — Din it. **entrata,** germ. **Intrade,** engl. **intrada.**

INTRADÉRMIC, -Ă, *intradermici, -ce,* adj. (Anat.) Situat în dermă. — Din fr. **intradermique.**

INTRADUCTIBILITÁTE s.f. Caracter intraductibil. — **Intraductibil** + suf. *-itate.*

INTRAGEOSINCLINÁL, *intrageosinclinale,* s.n. (Geol.) Fosă alungită și adîncită a unui geosinclinal în care se acumulează sedimente. [Pr.: *-ge-o-*] — **Intra-** + **geosinclinal.**

INTRAMAGMÁTIC, -Ă, *intramagmatici, -ce,* adj. (Geol.) Din interiorul magmei; care s-a consolidat în adîncimea scoarței terestre. — **Intra-** + **magmatic.**

INTRANUCLEÁR, -Ă, *intranucleari, -e,* adj. (Fiz.) Din interiorul nucleului. [Pr.: *-cle-ar*] — Din engl. **intranuclear.**

INTRAPELVIÁN, -Ă, *intrapelvieni, -e,* adj. (Anat.) Din interiorul bazinului (**3**). [Pr.: *-vi-an*] — Din fr. **intrapelvien.**

INTRÁRE s.f. **1.** (Electron.) Punct al unui sistem sau al unui aparat prin care un semnal este introdus în acestea; input (**1**). **2.** (Inform.) Ansamblul influenţelor, informaţiilor care parvin unui sistem (organism, mecanism) şi răspunsul unui element sau al întregului sistem la acestea; input (**2**).

INTRATORÁCIC, -Ă, *intratoracici, -ce,* adj. (Anat.) Din cavitatea toracică. — Din fr. **intrathoracique.**

INTRAVASCULÁR, -Ă, *intravasculari, -e,* adj. (Anat.) În (sau din) interiorul vaselor sangvine. — Din fr. **intravasculaire.**

INTRAZONÁL, -Ă, *intrazonali, -e,* adj. Care se află ori se formează în cadrul aceleiaşi zone. — Din engl. **intrazonal.**

INTROGRESIÚNE, *introgresiuni,* s.f. (Biol.) Formare de noi specii prin hibridare. [Pr.: *-si-u-*] — Din engl. **introgression.**

INTROIÉCŢIE, *introiecţii,* s.f. (Psih.) Act psihic de asimilare a eului unei alte persoane la propriul eu, manifestat prin imitarea inconştientă a comportamentului acelei persoane. [Pr.: *-tro-iec-.* — Var.: **introiecţiúne** s.f.] — Din fr. **introjection,** it. **introiezione.**

INTROIECŢIÚNE s.f. v. **introiecţie.**

INTROMÍSIE s.f. v. **intromisiune.**

INTROMISIÚNE s.f. (Rar) Acţiunea de a introduce în ..., de a pune în ... [Var.: **intromísie** s.f.] — Din fr. **intromission.**

INTROSPECTÁ, *introspectez,* vb. I. Refl. A-şi observa propriile trăiri psihice. — Din fr. **introspecter.** — **introspectáre** s.f.

INTROVERSIÚNE s.f. (Psih.) Orientare a conştiinţei către propriul eu; tendinţa de a se închide în sine, neglijînd lumea exterioară. [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. **introversion.**

INTUBÁ, *intubez,* vb. I. Tranz. (Med.) A supune un bolnav acţiunii de intubaţie. — Din fr. **intuber.** — **intubáre** s.f.

INTUBÁŢIE, *intubaţii,* s.f. (Med.) Introducere a unei sonde într-un organ tubular în scopul aplicării unor substanţe medicamentoase, anestezice sau în scopul golirii de conţinutul patologic; intubare. — Din fr. **intubation.**

INTUIŢIONÍST, -Ă, *intuiţionişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al intuiţionismului. [Pr.: *-tu-i-ţi-o-*] — Din fr. **intuitioniste.**

INTUMESCÉNT, -Ă, *intumescenţi, -te,* adj. (Med.) (Despre ţesuturi) Care începe să se umfle, care prezintă o tumefacţie; umflat. — Din fr. **intumescent.**

INTUMESCÉNŢĂ, *intumescenţe,* s.f. (Med.) Organ sau porţiune de organ umflată. — Din fr. **intumescence.**

INVAGINÁ, pers. 3 *invaginează,* vb. I. Refl. (Med.; despre porţiuni ale organelor, ţesuturi) A se întoarce spre interior prin invaginaţie. — Din fr. **invaginer.**

INVAGINÁŢIE, *invaginaţii,* s.f. (Med.) Întoarcere a unei porţiuni de organ sau de ţesut spre interior, asemenea degetului unei mănuşi, sau pătrundere într-o cută proprie. — Din fr. **invagination.**

INVALIDÁBIL, -Ă, *invalidabili, -e,* adj. Care poate sau trebuie să fie invalidat. — Din fr. **invalidable.**

INVÁZIE s.f. (Med.) Stadiu în evoluţia ciclică a unei boli infecţioase, care durează de la apariţia primelor semne de boală pînă la instalarea fenomenelor clinice caracteristice.

INVAZÍV, -Ă, *invazivi, -e,* adj. (Med.) Cu caracter de invazie. — Din engl. **invasive.**

INVECTIVÁRE, *invectivări,* s.f. Acţiunea de *a invectiva* şi rezultatul ei. — V. **invectiva.**

INVÉNTICĂ s.f. Disciplină care studiază sistematic procesul invenţiei şi condiţiile stimulării creativităţii. — Din **inventa** (după *didactică*).

INVÉNŢIE s.f. (Muz.; în forma *invenţiune*) Mică piesă muzicală în stil contrapunctic, imitativ, specifică barocului.

INVÉRSIE s.f. v. **inversiune.**

INVERSIÚNE s.f. **1.** Procedeu de transformare directă a unui negativ fotografic în pozitiv. **2.** (În sintagma) *Inversiunea zaharozei* = proces de transformare a zaharozei în glucoză prin hidroliză. [Var.: **invérsie** s.f.]

INVERTÍNĂ s.f. (Biol.) Invertază. — Din fr. **invertine.**

INVERTÍT, *invertiţi,* s.m. (Livr.) Homosexual. — Din fr. **inverti.**

INVERTÓR, *invertoare,* s.n. (Elt.) Mutator care transformă curentul electric continuu în curent electric alternativ. — Din rus. **invertor.**

INVESTIGÁRE, *investigări,* s.f. Acţiunea de *a investiga* şi rezultatul ei; investigaţie. — V. **investiga.**

INVESTIGATÍV, -Ă, *investigativi, -e,* adj. (Livr.) Cu caracter de investigare. — Din engl. **investigative.**

INVESTÍT, -Ă, *investiţi, -te,* adj. (Despre valori băneşti) Plasat, folosit într-o afacere, într-o întreprindere etc. — V. **investi.**

INVIDIÉRE, *invidieri,* s.f. Faptul de *a invidia.* [Pr.: *-di-e-*] — V. **invidia.**

INVOCATÓR, -OÁRE, *invocatori, -oare,* adj., s.m. şi f. (Persoană) care face o invocaţie, care invocă. — **invoca** + suf. *-tor* (după fr. *invocatoire, invocateur*).

INVOLUÁ, *involuez,* vb. I. Intranz. A se întoarce de la o stare sau o formă superioară de dezvoltare la una inferioară; a regresa, a decădea. [Pr.: *-lu-a*] — Din **involuţie.** — **involuáre** s.f.; **involuát, -ă** adj.

INVOLÚT, -Ă, *involuţi, -te,* adj. (Bot.; despre un organ) Răsucit spre interior. — Din lat. **involutus.**

INVOLUTÍV, -Ă, *involutivi, -e,* adj. (Livr.) Cu caracter de involuţie. — Din fr. **involutif.**

IODEMÍE, *iodemii,* s.f. (Fiziol.) Prezenţă a iodului în sînge; cantitate de iod prezentă în sînge. — Din fr. **iodémie.**

IODOMÉTRIC, -Ă, *iodometrici, -ce,* adj. Referitor la iodometrie. — Din fr. **iodométrique.**

IODOMETRÍE s.f. (Chim.) Totalitatea metodelor de dozare cantitativă a diferitelor substanţe care reacţionează cu o soluţie de iod. — Din fr. **iodométrie.**

IODURÁRE, *iodurări,* s.f. (Chim.) Introducere a iodului în molecula unei substanţe organice. — După fr. **ioduration.**

IODURÍE, *iodurii,* s.f. (Med.) Prezenţă a iodului în urină; cantitate de iod prezentă în urină. — Din fr. **iodurie.**

IONIZATÓR, *ionizatoare,* s.n. Generator de ioni. [Pr.: *i-o-*] — Din fr. **ionisateur.**

IONIZÁŢIE, *ionizaţii,* s.f. (Rar) Ionizare. [Pr.: *i-o-*] — Din fr. **ionisation.**

IONOFÓN, *ionofoane,* s.n. Traductor electroacustic care transformă direct energia electrică în energie acustică. [Pr.: *i-o-*] — Din fr. **ionophone.**

IONOMÉTRU, *ionometre,* s.n. (Fiz.) Instrument pentru determinarea intensităţii unei radiaţii radioactive. [Pr.: *i-o-*] — Din fr. **ionomètre.**

IONOSFÉRIC, -Ă, *ionosferici, -ce,* adj. Referitor la ionosferă, din ionosferă. [Pr.: *i-o-*] — Din fr. **ionosphérique.**

IPOHÓNDRIC, -Ă, *ipohondrici, -ce,* adj. Referitor la ipohondrie; ipohondru. — După fr. **hypocondriaque.**

IPSOCROMÍE s.f. v. **hipsocromie.**

IPOTIPÓZĂ s.f. v. **hipotipoză.**

IRADIAȚIÚNE s.f. v. **iradiație.**

IRANÍST, -Ă, *iranişti, -ste,* s.m. şi f., adj. **1.** S.m şi f. Specialist în iranistică; iranolog. **2.** Adj. (Rar) Iranistic. (**2**). — Din germ. **Iranist.**

IRANÍSTIC, -Ă, *iranistici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină care studiază comparativ limbile şi literaturile iraniene. **2.** Adj. De iranistică (**1**); (rar) iranist. — Din germ. **Iranistick.**

IRANOLÓG, -Ă, *iranologi, -ge,* s.m. şi f. Iranist (**1**). — Din fr. **iranologue.**

IRÁSER s.n. Generator cuantic care produce radiaţii electromagnetice în domeniul infraroşu. [Pr.: şi: *iréizăr*] — Din engl. **eraser.**

IRAȚIONALITÁTE s.f. Însuşirea a ceea ce este iraţional. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **irrationalité.**

IRECUPERÁBIL, -Ă, *irecuperabili, -e,* adj. Care nu este recuperabil. ◆ (Despre fiinţe) Care suferă de o boală nevindecabilă, *p. ext.* de un defect moral ce nu (mai) poate fi vindecat; nerecuperabil, incurabil. — Din fr. **irrécupérable.**

IREFUTABILITÁTE s.f. (Livr.) Însuşirea a ceea ce este irefutabil. — Din fr. **irréfutabilité.**

IREMISÍBIL, -Ă, *iremisibili, -e,* adj. (Franţuzism) De neiertat. — Din fr. **irrémissible.**

IREMISIBILITÁTE s.f. (Franţuzism) Însuşirea a ceea ce este iremisibil. — Din fr. **irrémissibilité.**

IRENÍSM s.n. Numele unei orientări teologice care susţine unificarea diferitelor confesiuni creştine pe baza a ceea ce au ele comun. — Din fr. **irénisme.**

IRENÍST, -Ă, *irenişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al irenismului. — Din fr. **iréniste.**

IRENOLOGÍE s.f. Domeniu al politologiei care se ocupă cu studierea măsurilor pentru menţinerea păcii sau pentru restabilirea ei. — Din fr. **irénologie.**

IREPROȘABILITÁTE s.f. Însuşirea a ceea ce este ireproşabil. — Din fr. **iréprochabilité.**

IREVOCABILITÁTE s.f. Însuşirea a ceea ce este irevocabil. — Din fr. **irrévocabilité.**

IREZISTIBILITÁTE s.f. Însuşirea de a fi irezistibil. — Din fr. **irrésistibilité.**

IREZOLVÁBIL, -Ă, *irezolvabili, -e,* adj. Care nu poate fi rezolvat; de nerezolvat. — De la **rezolvabil** (după fr. *irrésoluble*).

IRIDECTOMÍE, *iridectomii,* s.f. (Med.) Secţionare a unei porţiuni din iris. — Din fr. **iridectomie.**

IRIDOSCÓP, *iridoscoape,* s.n. (Med.) Instrument folosit pentru examinarea irisului. — Din fr. **iridoscope.**

IRIDOSCOPÍE, *iridoscopii,* s.f. Examinare a irisului cu ajutorul iridoscopului. — Din fr. **iridoscopie.**

IRIGÁT, -Ă, *irigaţi, -te,* adj. (Despre terenuri agricole) Pe care s-au amenajat lucrări de irigaţie. ◆ (Despre organe, ţesuturi) Prin care circulă sînge. — V. **iriga.**

IRIGOSCOPÍE, *irigoscopii,* s.f. (Med.) Examen radiologic al colonului după introducerea unei substanţe de contrast pe cale rectală. — Din fr. **irrigoscopie.**

IRONÍST, -Ă, *ironişti, -ste,* s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f., adj. (Persoană, scriitor), care cultivă ironia, stilul ironic. **2.** (Rar) Adj. Care denotă ironie. — Din fr. **ironiste.**

IRONIZATÓR, -OÁRE, *ironizatori, -oare,* adj., s.m. şi f. (Rar) (Persoană) care ironizează. — Din fr. **ironisateur.**

ISCHÉMIC, -Ă, *ischemici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la ischemie; provocat de ischemie. — Din fr. **ischémique.**

ISCHIALGÍE, *ischialgii,* s.f. (Med.) Nevralgie sciatică. [Pr.: *-schi-al-*] — Din fr. **ischialgie.**

ISCHIÁTIC, -Ă, *ischiatici, -ce,* adj. (Med.) Al ischionului. [Pr.: *-chi-a-*] — Din fr. **ischiatique.**

ISLAMIZÁ, *islamizez,* vb. I. Tranz. şi refl. A trece sau a face să treacă la islamism; a da sau a căpăta caracter islamic. — Din fr. **islamiser.** — **islamizáre** s.f.; **islamizát, -ă** adj.

ISMAILÍT, *ismailiţi,* s.m. Membru al unei secte de musulmani şiiţi caracterizate printr-un fanatism extrem. [Pr.: *-ma-i-*] — Din fr. **Ismaïlite.**

Î

ÎMBĂRBĂTÁT, -Ă, *îmbărbătați, -te*, adj. Căruia i s-a insuflat curaj, bărbăție; încurajat, sprijinit, stimulat. — V. **îmbărbăta.**

ÎMBĂRBĂTĂTÓR, -OÁRE, *îmbărbătători, -oare*, adj. Care îmbărbătează. — **Îmbărbăta** + suf. *-tor.*

ÎMBĂȚOȘÁ, *îmbățoșez*, vb. I. Refl. (Fam.) A deveni inflexibil, rigid, aspru. — **În** + **bățos.** — **îmbățoșáre** s.f.; **îmbățoșát, -ă** adj.

ÎMBLÎNZÍT, -Ă, *îmblînziți, -te*, adj. (Despre animale) Deprins să se supună omului și să trăiască în apropierea lui; domesticit. — V. **îmblînzi.**

ÎMBROBODÍT [1] s.n. Îmbrobodire. — V. **îmbrobodi.**

ÎMBUCĂTĂȚÍT, -Ă, *îmbucătățiți, -te*, adj. Care este divizat în bucăți; fracționat. — V. **îmbucătăți.**

ÎMBULZÍT, -Ă, *îmbulziți, -te*, adj. Care se îngrămădește, se înghesuie; învălmășit. — V. **îmbulzi.**

ÎMBUNĂTĂȚÍT, -Ă, *îmbunătățiți, -te*, adj. Care a dobîndit o calitate superioară; ameliorat, îndreptat. — V. **îmbunătăți.**

ÎMBUȘONÁ, *îmbușonez*, vb. I. Tranz. (Rar) A astupa o sticlă cu un bușon. — **În** + **bușon.** — **îmbușonáre** s.f.; **îmbușonát, -ă** adj.

ÎMPINGĂTÓR, *împingătoare*, s.n. Accesoriu la armele de foc care servește la împinsul proiectilului în țeavă. — **Împinge** + suf. *-tor.*

ÎMPÎSLITÚRĂ, *împîsliturí*, s.f. Țesătură cu aspect de pîslă. — **Împîsli** + suf. *-tură.*

ÎMPRĂȘTIÁT, -Ă adj. (Despre lucruri) Aflat în dezordine, risipit.

ÎMPRESURÁT, -Ă, *împresurați, -te*, adj. Cuprins din toate părțile; învăluit, năpădit. — V. **împresura.**

ÎMPUȘCÁ vb. I. **1.** Intranz. (pers. 3) (Despre vopsele, tencuieli și despre pereții pe care sînt aplicate). A se degrada (la suprafață) prin umflare, cojire etc.; a se coșcovi, a se scoroji, a se coji. **2.** Tranz. A introduce, cu un aparat special, cuie într-o suprafață betonată.

ÎMPUȘCÁT, -Ă adj. **1.** (Despre vopsele, tencuieli și despre pereții pe care sînt aplicate) Care s-a degradat (la suprafață) prin umflare, cojire etc.; coșcovit, scorojit, cojit. **2.** (Despre pereți de beton) În care s-au introdus, cu un aparat special, cuie.

ÎNÁLT, -Ă adj. (În sintagma) *Înaltă fidelitate* = calitate a unor aparate sau sisteme electroacustice de a reda cît mai fidel semnalele sonore (înregistrate); hi-fi.

ÎNAPOIÉRE s.f. (În sintagma) *Înapoiere mintală* = dezvoltare mintală inferioară la un individ, față de vîrsta pe care o are; insuficientă dezvoltare psihică și intelectuală a unui individ.

ÎNCADRÁBIL, -Ă, *încadrabili, -e*, adj. Care poate fi încadrat. — **Încadra** + suf. *-bil.*

ÎNCADRATÚRĂ, *încadraturi*, s.f. (Livr.) Ramă. — Din it. **inquadratura.**

ÎNCARBONIZÁRE s.f. Proces biochimic lent de transformare a substanțelor organice din plante în cărbuni. — **În** + **carbonizare.**

ÎNCASÁBIL, -Ă, *încasabili, -e*, adj. Care poate fi încasat. — **Încasa** + suf. *-bil* (după fr. *encaissable*).

ÎNCASTELÚRĂ, *încasteluri*, s.f. (Med. vet.) Deformare a copitei la animale. [Var.: **încastelúră** s.f.] — Din fr. **encastelure.**

ÎNCĂLZÍRE s.f. **1.** Ansamblu al procedeelor de încălzire. **2.** Complex de exerciții fizice efectuate înaintea unui antrenament, a unei competiții etc. pentru adaptarea organismului la potențial maxim.

ÎNCHINÁ vb. I. Tranz. (În expr.) *A închina o mănăstire* = a subordona o mănăstire altei mănăstiri străine sau unei patriarhii.

ÎNCHIONDORÁ, *închiondorez*, vb. I. Refl. (Reg.) A se uita urît, încruntat, cruciș. — **În** + **chiondorî(ș).** — **închiondorâre** s.f.; **închiondorât, -ă** adj.

ÎNCHITUÍRE, *închituiri*, s.f. Operație de îmbinare a două obiecte cu ajutorul chitului. — **În** + **chituire.**

ÎNCIFRĂ, *încifrez*, vb. I. Tranz. A reda o idee, un sentiment etc. în mod indirect, simbolic, metaforic; a exprima o idee, un sentiment etc. într-un limbaj criptic, care cere o inițiere pentru a fi înțeles. — **În** + **cifru.** — **încifrâre** s.f.; **încifrât, -ă** adj.

ÎNCLICHETÁ, *înclichetez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A imobiliza un mecanism într-o anumită poziție. — Din fr. **encliqueter.** — **înclichetâre** s.f.; **înclichetât, -ă** adj.

ÎNCLICHETÁJ, *înclichetaje*, s.n. (Tehn.) Dispozitiv care nu permite mișcarea de rotație a unei roți decît într-un singur sens. — Din fr. **encliquetage.**

ÎNCOÁCE adv. (În loc. adv.) *Încoace și încolo* = dintr-o parte în alta. ◆ (Pop. și fam.; substantivat, n.; în expr.) *A avea pe vino-ncoace* = a avea farmec, a fi cuceritor, atrăgător.

ÎNDOCÁ, *îndochez*, vb. I. Tranz. A efectua operațiile de ridicare a unei nave pe un doc plutitor. [Var.: **andocá** vb. I] — Din germ. **eindocken.** — **îndocáre** s.f.; **îndocát, -ă** adj.

ÎNDREÁ s.m. (Înv. și reg.) Decembrie. — Din n. pr. **Andrei.**

ÎNFĂPTUÍT, -Ă, *înfăptuiți, -te*, adj. Care este dus la îndeplinire; realizat, îndeplinit. — V. **înfăptui.**

ÎNGHEȚÁRE s.f. (În sintagma) *Înghețarea salariilor* = măsură economică, în capitalism, de menținere neschimbată a salariilor într-o perioadă de urcare a costului vieții.

ÎNGLOBÁT, -Ă, *înglobați, -te*, adj. Care este cuprins într-un tot. — V. **îngloba.**

ÎNGRĂDÍT, -Ă, *îngrădiți, -te*, adj. **1.** Care a fost înconjurat cu gard pentru a izola. ◆ Fig. Care se află la adăpost, apărat cu ajutorul cuiva sau a ceva. **2.** Fig. Căruia i s-au impus limite de acțiune; stăvilit. — V. **îngrădi.**

ÎNGRĂMĂDÍT, -Ă, *îngrămădiți, -te*, adj. **1.** Care este adunat laolaltă în număr prea mare; înghesuit, îndesat, învălmășit. **2.** (Fam.; despre oameni) Prost (1); nepriceput. — V. **îngrămădi.**

ÎNGURGITÁRE s.f. v. **ingurgitare.**

ÎNJUNGHIETÓR, -OÁRE, *înjunghietori, -oare*, adj., subst. **1.** Adj. Care înjunghie, ucide, omoară, sacrifică; (pop.) junghietor. ◆ Care produce junghiuri. **2.** S.m. Persoană care înjunghie animale; (pop.) junghietor. **3.** S.n. Altar pe care se face sacrificarea; (pop.) junghietor. [Pr.: *-ghi-e-*] — **Înjunghia** + suf. *-tor.*

ÎNNAVETÁRE s.f. Operaţia de a încărca şi de a transporta cu navetele. — Din **navetă** [1].

ÎNNEGRÍT, -Ă adj. (Despre oameni) Bronzat.

ÎNNISIPÁ, pers. 3 *înnisipează*, vb. I. Refl. (Despre căi de comunicaţie) A se acoperi cu un strat de nisip; (despre canale, conducte etc.) a se astupa cu nisip. — **În** + **nisip.** — **înnisipáre** s.f.; **înnisipát, -ă** adj.

ÎNNODÁT, -Ă, *înnodaţi, -te*, adj. (Despre fire) Care este legat, unit printr-un nod. ◆ Care a făcut nod; care are multe noduri. — V. **înnoda.**

ÎNSĂCUÍT, -Ă, *însăcuiţi, -te*, adj. Care este pus în saci. — De la **sac.**

ÎNSĂNĂTOŞITÓR, -OÁRE, *însănătoşitori, -oare*, adj. (Rar) Care însănătoşeşte. — **Însănătoşi** + suf. *-tor.*

ÎNSERIÁ, *înseriez*, vb. I. Tranz. A aşeza în serie, în ordine; a da număr de serie. [Pr.: *-ri-a*] — **În** + **serie.** — **înseriére** s.f.; **înseriát, -ă** adj.

ÎNSTRĂINÁRE s.f. (Fil.) Categorie a materialismului istoric care desemnează transformarea activităţii omeneşti şi a rezultatelor acesteia în forţe străine şi ostile omului; alienare.

ÎNSTRUNÁRE, *înstrunări*, s.f. Acţiunea de *a înstruna* şi rezultatul ei. — V. **înstruna.**

ÎNŞEŞÍT, -Ă, *înşesiţi, -te*, adj. De şase ori mai mare; sextuplu. — **În** + **şase** + suf. *-it.*

ÎNŞEUÁRE s.f. Acţiunea de *a înşeua* şi rezultatul ei. [Pr.: *-şe-ua*] — V. **înşeua.**

ÎNŞTIINŢÁT, -Ă, *înştiinţaţi, -te*, adj. Care a luat cunoştinţă de ceva; avertizat, avizat, somat. [Pr.: *-şti-in-*] — V. **înştiinţa.**

ÎNTÍNDERE s.f. **1.** (Med.; şi în sintagma *întindere musculară*) Solicitare a fibrelor musculare (de obicei de la membre) peste posibilităţile lor de întindere, ajungînd pînă la ruptură. **2.** (Muz.) Ambitus.

ÎNTINSÚRĂ, *întinsuri*, s.f. Limita de jos, de adîncime mică, a unei ape, în prelungirea malului. — **Întins** [2] + suf. *-ură.*

ÎNTÎRZIÁT, -Ă, *întîrziaţi, -te*, adj. Care a apărut, s-a ivit după termenul prevăzut sau fixat. [Pr.: *-zi-at*] — V. **întîrzia.**

ÎNTOÁRCE vb. I. Tranz. şi refl. (În expr.) *A (se) întoarce pe dos* = **a)** a (se) nemulţumi profund; a (se) supăra foarte tare, a (se) tulbura; **b)** a(-şi) strica buna dispoziţie, a (se) bosumfla.

ÎNTÓRS [2], -OÁRSĂ adj. (Fam.; şi în loc. adj. *întors pe dos*) Profund nemulţumit, foarte supărat, tulburat; bosumflat.

ÎNTORTOCHEÁT, -Ă adj. (Despre drumuri) Greu de găsit; încurcat [2] (**I 2**).

ÎNTOVĂRĂŞÍRE s.f. (Ieşit din uz; în sintagma) *Întovărăşire agricolă* = formă simplă a cooperaţiei agricole de producţie în care munca era socializată, mijloacele de producţie aparţineau ţăranilor, iar veniturile erau împărţite proporţional după muncă şi după mijloacele de producţie.

ÎNTOVĂRĂŞÍT, -Ă, *întovărăşiţi, -te*, adj., s.m. şi f. (Ieşit din uz) (Persoană) care făcea parte dintr-o întovărăşire agricolă. — V. **întovărăşi.**

ÎNTREFIÉR, *întrefieruri*, s.n. Porţiune neferomagnetică a unei laturi de circuit magnetic mărginită de feţele apropiate ale unor porţiuni feromagnetice ale laturii. — **Între** [2] + **fier** (după fr. *entrefer*).

ÎNTREPÚNTE, *întrepunţi*, s.f. (Mar.) Punte situată sub puntea superioară; *p. ext.* spaţiul dintre punţi. — **Între** [2] + **punte** (după fr. *entrepont*).

ÎNTREGÓL, *întregoluri*, s.n. (Constr.) Porţiune de perete care se găseşte între două uşi, două ferestre etc. — **Între** [2] + **gol.**

ÎNTREVORBÍRE, *întrevorbiri*, s.f. (Înv. şi reg.) Convorbire. — **Între** + **vorbire.**

ÎNTREZĂRÍRE. s.f. Acţiunea de *a întrezări* şi rezultatul ei. — V. **întrezări.**

ÎNTUNECÁRE s.f. (Cin.) Fondu.

ÎNVERGÁ, *învérg*, vb. I. Tranz. (Mar.) A fixa pînza pe o vergă. — Din it. **invergare.** — **învergáre** s.f.

ÎNVIGORÁ, *învigorez*, vb. I. Tranz. şi refl. A (se) face viguros; a (se) însănătoşi. — **În** + **vigoare.** — **învigoráre** s.f.; **învigorát, -ă** adj.

ÎNVÎLTORÍ, pers. 3 *învîltoreşte*, vb. IV. Refl. (Reg.) A se ridica în vîrtejuri; a se învolbura. — **În** + **vîltoare.** — **învîltorîre** s.f.

ÎNVÎRTEJÍT, -Ă, *învîrtejiţi, -te*, adj. Care este luat de vîrtej, învîrtit în cerc; învolburat. — V. **învîrteji.**

ÎNVÎRTÍ vb. I. Tranz. A da unui obiect o mişcare de rotaţie; a întoarce (**II 1**), a suci (**2**).

ÎNVRĂJBÍT, -Ă, *învrăjbiţi, -te*, adj. Care este în vrajbă, certat cu cineva; înfuriat, mîniat, întărîtat. — V. **învrăjbi.**

ÎNZĂVORÎ, *înzăvoresc*, vb. IV. Tranz. (Tehn.) A împiedica intenţionat mişcarea unei piese-faţă de alta cu ajutorul unor mecanisme de închidere. — **În** + **zăvori.** — **înzăvorîre** s.f.; **înzăvorît, -ă** adj.

ÎNZIDÍT, -Ă, *înziditi, -te*, adj. Fixat într-un masiv de zidărie. — V. **înzidi.**

J

JABIRÚ, *jabiruri*, s.n. Pasăre din regiunile calde, asemănătoare cu barza. — Din fr. **jabiru.**

JAC[1] s.n. Dispozitiv de interconectare electrică a unor magnetofoane și casetofoane. [Scris și: *jack*. — Pr. și: *geac*]

JACK s.n. v. **geac.**

JAINÍST, -Ă, *jainiști, -ste*, adj. s.m. și f. (Adept) al jainismului. [Pr.: *ja-i-*] — Din fr. **jaïniste.**

JALONÉR, *jaloneri*, s.m. Persoană care face jalonări. — Din fr. **jalonneur.**

JAMAICÁN, -Ă, *jamaicani, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Jamaica. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Jamaica. — Din fr. **jamaïquain.**

JAPANOLÓG, -Ă, *japanologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în japanologie. [Var.: **japonológ, -ă** s.m. și f.] — Din germ. **Japanolog.**

JAPANOLOGÍE s.f. Studiu al culturii și civilizației japoneze. [Var.: **japonologíe** s.f.] — Din germ. **Japanologie.**

JAPONOLÓG, -Ă, s.m. și f. v. **japanolog.**

JAPONOLOGÍE s.f. v. **japanologie.**

JASMÍN s.m. (Franțuzism) Iasomie *(Jasminum officinale)*. — Din fr. **jasmin.**

JAVELIZÁ, *javelizez*, vb. I. Tranz. A supune (apa) procesului de javelizare. — Cf. fr. j a v e l e r. — **javelizát, -ă** adj.

JAZÍSTIC, -Ă, *jazistici, -ce*, adj. De jaz, privitor la jaz. [Scris și: *jazzistic*] — **Jaz** + suf. *-istic*.

JEJUNÁL, -Ă, *jejunali, -e*, adj. (Anat.) Al jejunului. — Din fr. **jéjunal.**

JEJUNOSTOMÍE, *jejunostomii*, s.f. (Med.) Deschidere operatorie a unei anse jejunale la piele. — Din fr. **jéjunostomie.**

JET[2], *jeturi*, s.n. Avion cu reacție. [Pr.: *get*] — Din engl. **jet** [plane].

JETÉU, *jeteuri*, s.n. (În tricotaj) Ochi[1] (**II 4**) obținut prin înfășurarea firului o singură dată pe andrea, apucîndu-l din față spre spate. — Din fr. **jeté.**

JÍGHER, *jigheruri*, s.n. **1.** (Text.) Mașină pentru vopsit pînza. **2.** (Elt.) Transformator pentru cuplarea circuitelor radioelectrice. [Pl. și: *jighere*. — Scris și: *jigger*] — Din engl. **jigger.**

JIRĂVÍRE, *jirăviri*, s.f. (Pop.) Tehnică de ornamentare a ceramicii, prin scurgerea culorilor de pe marginile vaselor spre centru, cu ajutorul gaiței (**3**). — Et. nec.

JITTER adj. invar. (Despre semnale) Care este caracterizat prin incertitudinea frecvenței în timp. [Pr.: *gi-tăr*] — Cuv. engl.

JOB, *joburi*, s.n. (Englezism) Slujbă, serviciu. ◆ Afacere cu caracter privat sau oficial. [Pr.: *giob*] — Din engl. **job.**

JOC s.n. (Muz.; în sintagma) *Joc de clopoței* = glockenspiel.

JÓFRĂ, *jofre*, s.f. Prăjitură de formă cilindrică din cremă de ciocolată acoperită cu glazură. — Din fr. **joffre.**

JOGGING s.n. Alergare ușoară practicată pentru întreținerea sănătății. [Pr.: *gióghing*] — Cuv. engl.

JONCȚIÚNE s.f. (Electron.) Zonă de contact între două regiuni cu mecanisme diferite de conducție ale unui semiconductor, între doi semiconductori sau între un metal și un semiconductor.

JÓTĂ, *jote*, s.f. Dans popular spaniol cu mișcare repede și cu acompaniament de castaniete, la care perechile dansează față în față pe loc. [Pr.: *ho-*] — Din sp. **jota.**

JUBILÁRE, *jubilări*, s.f. Satisfacție însoțită de veselie mare; (rar) jubilație. — V. **jubila.**

JUBILATÍV, -Ă, *jubilativi, -e*, adj. (Rar) Triumfător, vesel. — Din **jubila.**

JUBILÁȚIE, *jubilații*, s.f. (Rar) Jubilare. — Din fr. **jubilation.**

JUCÁBIL, -Ă, *jucabili, -e*, adj. (Rar) Ușor de jucat; care se pretează reprezentării (**3**). — **Juca** + suf. *-bil*.

JÚDEC, *judeci*, s.m. Țăran care devenea liber după răscumpărarea din rumânie. — Din lat. **judex.**

JUICE s.n. Suc de grepfrut, portocale etc.; *p. gener.* băutură răcoritoare. [Pr.: *gius*] — Cuv. engl.

JÚKE-BOX, *juke-boxuri*, s.n. (Englezism) Tonomat. [Pr.: *giu(k)-box*] — Din engl., fr. **juke-box.**

JULÉP, *julepuri*, s.n. (Farm.) Soluție de gumă arabică în apă, care se adaugă în poțiuni. — Din fr. **julep.**

JUMPING s.n. Concurs hipic de sărituri cu obstacole. [Pr.: *geámping*] — Cuv. engl.

JUNCTÚRĂ, *juncturi*, s.f. (Livr.) Joncțiune; (spec.) locul de unire a două formațiuni anatomice. — Din lat. **junctura,** fr. **joncture.**

JURISPRUDENȚIÁL, -Ă, *jurisprudențiali, -e*, adj. (Livr.) Care aparține jurisprudenței, de jurisprudență. [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **jurisprudentiel.**

JURNÁDĂ, *jurnade*, s.f. Haină cu mîneci lungi purtată sub armură în secolul al XV-lea. — Din fr. **journade.**

JUSTIȚIÁL, -Ă, *justițiali, -e*, adj. (Livr.) De justiție, al justiției. [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **justiciel.**

JUVENILITÁTE s.f. (Rar) Caracter juvenil. — Din fr. **juvénilité.**

K

KABÚKI s.n. Gen de teatru tradiţional japonez în care dialogurile alternează cu părţi psalmodiate sau cîntate şi balet. ◇ (Adjectival) *Teatru kabuki.* — Din engl., fr. **kabuki.**

KAMIKÁZE s.m. invar., s.n. **1.** S.m. invar. Luptător (japonez) care se sacrifică într-o acţiune de atac. **2.** S.n. Avion de luptă încărcat cu exploziv, pilotat de un kamikaze (**1**), care cădea asupra ţintei, folosit de japonezi în al II-lea război mondial. — Din fr. **kamikaze.**

KAMPUCHIÁN, -Ă, *kampuchieni, -e,* adj., s.m. şi f. (Persoană) din Kampuchia; (ieşit din uz) cambodgian. [Pr.: *-ci-*] — **Kampuchia** (n. pr.) + suf. *-an.*

KARATÉ s.n. Metodă japoneză de luptă care foloseşte în atac sau apărare mişcări rapide şi violente, fără a apela la vreo armă. [Acc. şi: *karáte*] — Din fr. **karaté.**

KÁRLING, *karlinguri,* s.n. (Geol.) Creastă de munte stîncoasă, ascuţită; custură (**2**). — Din germ. **Karling.**

KÁRMA s.f. (În sistemul filozofic brahmanic) Noţiune care desemnează o lege universală în virtutea căreia soarta oamenilor ar fi determinată de acţiunile lor din încarnările anterioare; fatalitate, destin. — Din engl., fr. **karma.**

KASÍDĂ, *kaside,* s.f. Specie a liricii clasice turce şi persane, asemănătoare cu oda. — Din fr. **kasside.**

KASOLÍT s.n. (Min.) Silicat de plumb şi de uraniu hidratat. — Din fr. **kasolite.**

KÉLVIN s.m. (Fiz.) Unitate fundamentală pentru măsurarea temperaturii în sistemul internaţional. [Abr.: *K*] — Din engl., fr. **kelvin.**

KETCHUP s.n. Sos picant preparat din suc de roşii, oţet şi mirodenii. [Pr.: *chéciăp*] — Cuv. engl.

KEVLÁR s.n. Material compozit foarte uşor, foarte rezistent la şoc şi la coroziune, neinflamabil, care nu permite propagarea fisurilor şi amortizează vibraţiile, folosit în aeronautică. — Denumire comercială.

KIBBÚTZ, *kibbutzuri,* s.n. Gospodărie colectivă agrară în Israel. [Pr.: *chibuţ*] — Din fr. **kibboutz.**

KÍDNAPPING s.n. (Rar) Răpire de persoane, făcută pentru a extorca bani sau a teroriza — Din engl. **kidnapping.**

KIESERÍT s.n. (Min.) Sulfat natural hidratat de magneziu, utilizat la prepararea sării amare. [Pr.: *chi-ze-*] — Din germ. **Kieserit,** fr. **kiesérite.**

KILOAMPÉR, *kiloamperi,* s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru intensitatea curentului electric, egală cu o mie de amperi. [Pr.: *-lo-am-.* Abr.: *kA*] — Din fr. **kiloampère.**

KILOAMPERMÉTRU, *kiloampermetre,* s.n. (Fiz.) Instrument folosit pentru măsurarea curenţilor electrici de mare intensitate. [Pr.: *-lo-am-*] — Din fr. **kiloampèremètre.**

KILOCUVÎNT, *kilocuvinte,* s.n. (Inform.) Multiplu al cuvîntului egal cu 1 024 de cuvinte. [Abr.: *kcuv.*] — **Kilo-**[2] **+ cuvînt.**

KILOELECTRÓNVOLT, *kiloelectronvolţi,* s.m. (Fiz.) Unitate (tolerată) de măsură pentru energie, egală cu o mie de electronvolţi. [Pr.: *-lo-e-.* — Abr.: *keV*] — Din fr. **kiloélectronvolt.**

KILOGRÁM s.n. (Fiz.; în compusul) *Kilogram-forţă-metru* = kilogrammetru. [Abr.: *kgf.m*].

KILOJOULE, *kilojouli,* s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentrû energie, egală cu o mie de jouli. [Pr.: *-giúl* şi *-júl.* — Abr.: *kJ*] — Din fr., engl. **kilojoule.**

KILOMÓL, *kilomoli,* s.m. (Chim.) Cantitate de substanţă a cărei masă, exprimată în kilograme, este numeric egală cu masa moleculară. [Scris şi: *chilomol.* — Abr.: *kmol*] — *Kilo*[2] — + **mol.**

KILOÓHM, *kiloohmi,* s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru rezistenţa electrică, egală cu o mie de ohmi. [Pr.: *-o-om.* — Abr.: *kΩ*] — Din germ. **Kiloohm.**

KILOTÓNĂ, *kilotone,* s.f. (Fiz.) Unitate de măsură pentru masă, egală cu o mie de tone. [Abr.: *kt*] — Din fr. **kilotonne.**

KILOVÁR, *kilovari,* s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru puterea reactivă, egală cu o mie de vari. [Abr.: *kVAR*] — Din fr., engl. **kilovar.**

KINORÁMĂ, *kinorame,* s.f. Procedeu de filmare şi de proiecţie pentru ecran panoramic. — Din germ. **Kinorama.**

KIRGHÍZ, Ă *kirghizi, -e,* s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în R.S.S. Kirghiză. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din R.S.S. Kirghiză. — Din fr. **Kirghize.**

KIŞ-MIŞ s.n. Soi de viţă de vie originar din Asia, cu ciorchini răsfiraţi şi boabe alungite, albe sau negre, fără seminţe, folosit la producerea stafidelor. — Cuv. rus.

KITSCH, *kitschuri,* s.n. Termen folosit pentru a desemna un obiect decorativ de prost gust. ◆ Reproducere sau copiere pe scară industrială a unor opere de artă, multiplicate şi valorificate comercial. [Pr.: *chici*] — Din germ. **Kitsch.**

KITSCHIZÁRE, *kitschizări,* s.f. (Rar) Falsificare, denaturare a artei. [Pr.: *chicizare*] — De la **kitsch.**

KNESSÉT s.n. Parlament unicameral al statului Israel. [Scris şi: *knesseth*] — Din engl. **knesset.**

KNOCK-OUT s.n. = **cnocaut.**

KNOW-HOW s.n. Ansamblu al informaţiilor şi al experienţei privind un nou proces tehnologic şi modul de exploatare al unor utilaje noi. [Pr.: *nău-háu*] — Cuv. engl.

KOINÉ s.f. (Lingv.) Variantă lingvistică ce serveşte comunicării între vorbitori de dialecte sau graiuri diferite; limbă comună (**b**). — Din fr. **koiné.**

KRENNERÍT s.n. (Min.) Minereu aurifer. — Din engl. **krennerit,** fr. **krennérite.**

KUWEITIÁN, -Ă, *kuweitieni, -e,* s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Kuweit. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Kuweit. [Pr.: *-vei-ti-an*] — Din fr. **koweïtien.**

KYRIE s.f. (Muz.) **1.** (Şi în sintagma *kyrie eleison*) Invocaţie a divinităţii adaptată în cultul creştin. **2.** Parte a misei (care se deschide prin kyrie **1**). [Pr.: *chi-*] — Cuv. gr.

L

LA [1] prep. (În legătură cu verbul „a împărți") Între[2] (5).

LÁBĂ s.f. (Mar.; în compusul) *Labă-de-pisică* = încreţitură abia vizibilă a apei mării, semn al unui început de vînt.

LABFERMÉNT, *labfermenți*, s.m. (Biochim.) Cheag (1). — Din fr. **labferment.**

LÁBIE, *labii*, s.f. **1.** (Bot.) Formaţie caracteristică florilor unor plante alcătuită din petale dispuse sub forma unor buze. **2.** (Anat.) Element constitutiv al vulvei. [Pr.: *-bi-e*] — Din lat. **labium.**

LABIOLECTÚRĂ s.f. Aptitudine de a înţelege vorbirea după mişcările buzelor. [Pr.: *-bi-o-*] — **Labi**[al] + **lectură.**

LABIRINTODÓNT, *labirintodonți*, s.m. (La pl.) Grup de amfibieni fosili din triasic, ai căror dinţi au încreţituri sinuoase; (şi la sg.) animal din acest grup. — Din fr. **labyrinthodontes,** engl. **labirynthodonta.**

LABORIOZITÁTE, *laboriozități*, s.f. (Rar) Faptul, calitatea de a fi laborios; hărnicie. [Pr.: *-ri-o-*] — **Laborios** + suf. *-itate.*

LÁBRU, *labri*, s.m. Peşte marin comestibil care trăieşte pe lîngă ţărmuri stîncoase *(Labrus).* — Din fr. **labre.**

LÁBRUM s.n. (Anat.) Structură anatomică în formă de buză. ◆ Buză superioară la insecte şi la mamifere. — Din lat. **labrum.**

LAC [1] s.n. (În sintagma) *Lac de acumulare* = lac (artificial) situat în amonte de o hidrocentrală, care constituie rezerva de apă necesară producerii energiei.

LACERÁ, *lacerez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A sfîşia, a rupe în bucăţi. — Din fr. **lacérer.** — **lacerâre** s.f.; **lacerât, -ă** adj.

LACERTILIÁN, *lacertilieni*, s.m. (La pl.) Subordin de reptile ovipare, cu corpul alungit şi acoperit cu solzi cornoşi; (şi la sg.) reptilă din acest subordin. [Pr.: *-li-an*] — Din fr. **lacertiliens.**

LACRIMÁR, *lacrimare*, s.n. (Arh.) Proeminenţă în partea inferioară a unei cornişe, făcută pentru ca apa de ploaie să se scurgă departe de zid; piesă de lemn sau de metal profilată şi fixată în acelaşi scop, pe faţa exterioară a tocului unei ferestre sau uşi. — **Lacrimă** + suf. *-ar.*

LACTÁRIU, *lactarii*, s.n. (Med.) Centru de colectare şi distribuire a laptelui de mamă. — Din fr., lat. **lactarium.**

LACTÁT [1] s.m. (Farm.; în sintagma) *Lactat de calciu* = sare de calciu a acidului lactic folosită în tratamentul spasmofiliei, tetaniei, rahitismului etc.

LACTÁT [2], -Ă s.f.pl. Produse fabricate pe bază de lapte.

LACTOBÁR, *lactobaruri*, s.n. Local unde se servesc produse lactate. — **Lacto-** + **bar.**

LACTOBIÓZĂ, *lactobioze*, s.f. (Chim.) Lactoză. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **lactobiose.**

LACTODENSIMÉTRU, *lactodensimetre*, s.n. (Tehn.) Lactometru pentru determinarea densităţii laptelui. — Din fr. **lactodensimètre.**

LACTODÚC, *lactoducuri*, s.n. Conductă specială pentru transportul laptelui. — Din fr. **lactoduc.**

LACTOFRÚCT, *lactofructe*, s.n. Produs alimentar dietetic, fabricat pe bază de lapte amestecat cu sucuri de fructe, zahăr etc. — **Lacto-** + **fruct.**

LACTOGÉN, -Ă, *lactogeni, -e*, adj., s.n. (Biol.) (Hormon) care stimulează lactaţia. — Din fr. **lactogène.**

LACTOGENÉTIC, -Ă, *lactogenetici, -ce*, adj. (Biol.) Referitor la lactogeneză, de lactogeneză. — Din fr. **lactogénétique.**

LACTOGENÉZĂ, *lactogeneze*, s.f. (Biol.) Fenomen de producere naturală a laptelui. — Din fr. **lactogenèse.**

LACTOSÉR, *lactoseruri*, s.n. Partea lichidă din lapte, rămasă după înlăturarea cheagului. — Din fr. **lactosérum.**

LACTOZURÍE, *lactozurii*, s.f. (Med.) Prezenţă a lactozei în urină; cantitate de lactoză prezentă în urină. — Din fr. **lactosurie.**

LAICÍSM, s.n. Atitudine, manifestare laică; caracter laic. [Pr.: *la-i-*] — Din fr. **laïcisme.**

LAMÁ [2], *lamez*, vb. I, Tranz. (Tehn.) A prelucra suprafaţa frontală, circulară, a unei găuri cu ajutorul unei lame speciale, cînd strunjirea este dificilă. — Din fr. **lamer.** — **lamâre** s.f.; **lamât, -ă** adj.

LAMARCKÍST, -Ă, *lamarckişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al lamarckismului. — Din fr. **lamarckiste.**

LAMARTINIÁN, -Ă, *lamartinieni, -e*, adj. De Lamartine, al lui Lamartine; în maniera lui Lamartine; lamartinist (2). [Pr.: *-ni-an*] — Din fr. **lamartinien.**

LAMARTINÍST, -Ă, *lamartinişti, -ste*, s.m., adj. **1.** S.m. Poet care cultivă motivele liricii lui Lamartine. **2.** Adj. Lamartinian. — **Lamartine** (n. pr.) + suf. *-ist.*

LAMBÉRT, *lamberți*, s.m. (Fiz.) Unitate (tolerată) de măsură a luminanţei. [Abr.: *L*] — Din fr. **lambert,** germ. **Lambert.**

LAMBRECHÍN, *lambrechine*, s.n., *lambrechini*, s.m. **1.** S.n. Draperie aşezată în partea superioară a unei deschideri (uşă, fereastră etc.). **2.** S.n. Element decorativ de construcţie al cornişelor, al balustradelor etc. **3.** S.m. Ornament în formă de panglică pe care este scrisă o deviză, care împodobeşte un scut sau o stemă. — Din fr. **lambrequin.**

LAMBRISÁRE, *lambrisări*, s.f. Operaţie de executare a unui lambriu. — V. **lambrisa.**

LAMBRISÁT, -Ă, *lambrisați, -te*, adj. (Despre pereţi) Care este acoperit cu lambriuri. — V. **lambrisa.**

LAMÉ, *lameuri*, s.n. Material textil din mătase, bumbac sau lînă cu fire metalice. — Din fr. **lamé.**

LAMELÁ, *lamelez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A prelucra un material în lamele. — Din **lamelă.** — **lamelâre** s.f.; **lamelât, -ă** adj.

LAMÉNTO, *lamentouri*, s.n. Piesă muzicală populară sau cultă, preponderent vocală, cu caracter de tînguire. — Din it. **lamento.**

LAMINÁŢIE, *laminații*, s.f. (Anat.) Aşezare a unor elemente anatomice în straturi suprapuse sau concentrice. — Cf. lat. l a m i n a.

LAMÍNĂ, *lamine*, s.f. **1.** (Bot.) Limb (1). **2.** Strat subţire care face parte din structura unei formaţiuni anatomice. **3.** (Tehn.) Corp în formă de lamă sau de fir. — Din lat., engl. **lamina.**

LÁMPĂ s.f. (În sintagmele) *Lampă fulger* = blitz. *Lampă cu halogen* = lampă cu incandescență în balonul căreia se introduce un amestec de gaze inerte care conține halogeni, în scopul măririi duratei de funcționare și a strălucirii.

LAMPROFÍR, *lamprofire*, s.n. (Min.) Rocă eruptivă cu structură porfirică, bogată în fier și magneziu. — Din fr. **lamprophyre.**

LANCASTERIÁN, -Ă, *lancasterieni, -e*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. (Ieșit din uz; în sintagma) *Sistem lancasterian* = sistem de învățămînt bazat pe ajutorul elevilor mai avansați, folosiți ca monitori. **2.** Adj., s.m. și f. (Adept) al sistemului lancasterian (1). [Pr.: *-ri-an*] — Din engl. **Lancasterian.**

LANCINÁNT, -Ă, *lancinanți, -te*, adj. (Livr.; despre dureri) Care se manifestă prin junghiuri și zvîcnituri. — Din fr. **lancinant.**

LANDGRÁF, *landgrafi*, s.m. Titlu dat unui principe german în evul mediu. — Din fr. **landgrave.**

LANDGRAFIÁT, *landgrafiate*, s.n. Domeniu condus de un landgraf. [Pr.: *-fi-at*] — Din fr. **landgraviat.**

LÁNDRAS s.m. Rasă de porci de culoare albă și cu corpul foarte lung, crescuți pentru carne; porc din această rasă. — Din engl. **landrace.**

LANSÁ vb. I. Tranz. A arunca, a îndrepta spre țintă un anumit fel de armament.

LANSATÓR, *lansatoare*, s.n. Dispozitiv folosit pentru lansarea bombelor, a rachetelor sau a torpilelor. — **Lansa** + suf. *-tor.*

LANȚ s.n. (În sintagma) *Lanț cauzal închis* = feedback.

LANÚGO s.n. **1.** (Biol.) Păr fin care acoperă unele regiuni ale corpului la făt. ◆ Fire de păr din alte regiuni decît din cele obișnuite. **2.** Puf (la plante, fructe etc.). — Din lat., fr. **lanugo.**

LAPAROSCÓP, *laparoscoape*, s.n. (Med.) Instrument pentru examinarea cavității abdominale; peritoneoscop. — Din fr. **laparoscope.**

LAPIDÁRE, *lapidări*, s.f. (Livr.) Acțiunea de *a lapida* și rezultatul ei; lovire (cu pietre); *fig.* oprobiu. — V. **lapida.**

LAPIDARITÁTE s.f. (Rar) Caracter lapidar. — **Lapidar** + suf. *-itate.*

LAPOVIȚÁ, pers. 3 *lapovițează*, vb. I. Intranz. impers. A cădea ploaie amestecată cu zăpadă. — Din **lapoviță.**

LARÁRIU, *lararii*, s.n. (Livr.) Încăpere în casele romane unde se păstrau statuetele larilor și penaților. — Din lat. **lararium.**

LARIFÓRMĂ, *lariforme*, s.f. (La pl.) Ordin de păsări acvatice palmipede, din care fac parte pescărușii; (și la sg.) pasăre din acest ordin. — Din fr. **lariformes.**

LARINGECTOMÍE, *laringectomii*, s.f. (Med.) Incizie, extirpare a laringelui. — Din fr. **laryngectomie.**

LARINGOLÓGIC, -Ă, *laringologiei, -ce*, adj. (Med.) Referitor la laringologie. — Din fr. **laryngologique.**

LARINGOPATÍE, *laringopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile laringelui. — Din fr. **laryngopathie.**

LARINGOSCÓPIC, -Ă, *laringoscopici, -ce*, adj. Referitor la laringoscop, de laringoscop. — Din fr. **laryngoscopique.**

LARINGOSPÁSM, *laringospasme*, s.n. (Med.) Spasm al mușchilor glotici. — Din fr. **laryngospasme.**

LARINGOSTROBOSCÓP, *laringostroboscoape*, s.n. (Fon.) Stroboscop specializat pentru studiul coardelor vocale în timpul fonației. — Din fr. **laryngostroboscope.**

LARINGOSTROBOSCOPÍE, *laringostroboscopii*, s.f. (Fon.) Observare a coardelor vocale cu laringostroboscopul. — Din fr. **laryngostroboscopie.**

LATERÁL, -Ă adj. (În sintagma) *Gîndire laterală* = proces specific gîndirii creatoare, avînd ca scop obținerea a cît mai multor variante posibile ale obiectului sau fenomenului cercetat.

LATERÍTIC, -Ă, *lateritici, -ce*, adj. (Min.) Referitor la laterit; care conține laterit. — Din fr. **latéritique.**

LATERITIZÁRE, *lateritizări*, s.f. (Geol.) Proces de formare a solurilor lateritice. — După fr. **latéritisation.**

LAURACÉE, *lauracee*, s.f. (La pl.) Familie de arbori și arbuști din regiunile calde, cu frunzele persistente, bogate în uleiuri eterice; (și la sg.) plantă din această familie. [Pr.: *la-u-*] — Din fr. **lauracées.**

LAVABILITÁTE s.f. Însușire de a fi lavabil. — Din fr. **lavabilité.**

LAVÁJ, *lavajuri*, s.n. (Franțuzism) Spălare; spălătură. [Pl. și: *lavaje*] — Din fr. **lavage.**

LAVALIÉRĂ s.f. Microfon care se atașează la rever sau la buzunar.

LAVÁNDĂ s.f. (Cin.) Pozitiv intermediar alb-negru, folosit în contratipare.

LAVÉTĂ, *lavete*, s.f. (Franțuzism) Cîrpă de spălat (motoarele, vasele de bucătărie etc.). — Din fr. **lavette.**

LAXÍSM s.n. Sistem, atitudine teologică, filozofică, politică toleranță. — Din fr. **laxisme.**

LAXÍST, -Ă, *laxiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al laxismului. — Din fr. **laxiste.**

LAXITÁTE s.f. (Med.) Mobilitate crescută a unei articulații. — Din fr. **laxité.**

LÉCTOR s.m. (Inform.) Dispozitiv periferic care permite introducerea informației după o cartelă perforată într-un sistem de prelucrare automată a datelor; cititor de cartelă.

LECTURĂ, *lecturez*, vb. I. Tranz. (Rar) A citi. — Din **lectură.** — **lecturáre** s.f.; **lecturát, -ă** adj.

LED, *leduri*, s.n. (Electron.) Diodă (electro)luminescentă. — Din engl. **led.**

LEGUÁN, *leguani*, s.m. Șopîrlă cu creastă din regiunea tropicală a Americii. [Pr.: *-gu-an*] — Din engl. **leguan.**

LEGUMIÉRĂ, *legumiere*, s.f. Vas adînc de porțelan cu capac în care se servesc legumele. [Pr.: *-mi-e-*] — Din fr. **légumier.**

LEHÁMITE s.f. (În expr.) *A-i fi* (sau *a i se face*) cuiva *lehamite* (de ceva) = a-i fi (cuiva) silă, a se dezgusta, a se scîrbi (de ceva).

LEJERITÁTE, *lejerități*, s.f. (Livr.) Ușurință. ◆ Comoditate. — **Lejer** + suf. *-itate* (după fr. *légèreté*).

LEMNACÉE, *lemnacee*, s.f. (La pl.) Familie de plante monocotiledonate de tipul lintiței; (și la sg.) plantă din această familie. — Din fr. **lemnacées.**

LÉMNE s.n. pl. (Muz.) Instrumente de suflat făcute din lemn.

LEMPÍRĂ, *lempire*, s.f. Unitate monetară de bază în Honduras. — Din fr. **lempira.**

LENTÍGO s.n. (Med.) Pată pigmentară a pielii cu aspect de nev. ◆ Pistrui. — Din fr., lat. **lentigo.**

LENTÍLĂ s.f. (În sintagmele) *Lentilă electronică* = dispozitiv care produce un cîmp electric sau magnetic de o anumită configurație și simetrie astfel încît să poată modifica traiectoriile electronilor. *Lentilă de contact* = lentilă fină aplicată direct pe globul ocular în dreptul irisului, pentru corectarea vederii.

LENTOÁRE, *lentori*, s.f. (Franțuzism) Încetineală. — Din fr. **lenteur.**

LEPTOMENÍNGE, *leptomeninge*, s.n. (Med.) Denumire pentru arahnoidă și piamater considerate împreună. — Din fr. **leptoméninge.**

LEPTOMENINGÍTĂ, *leptomeningite*, s.f. (Med.) Meningită în care se inflamează mai ales piamaterul. — Din fr. **leptoméningite.**

LEPTÓN, *leptoni*, s.m. (Fiz.) Particulă elementară cu masa de repaus mai mică decît cea a unui nucleon. — Din fr. **lepton.**

LESIVÁRE, *lesivări*, s.f. (Geol.) Dizolvare şi spălare a sărurilor solubile din sol de către apa din precipitaţii. — După fr. **lessivage.**

LEŞÉSC, -EÁSCĂ s.f.art. Dans popular din Moldova.

LETALITÁTE s.f. (Med.) Mortalitate. — Din fr. **létalité.**

LETRASÉT, *letraseturi*, s.n. Set de litere, cifre şi semne de punctuaţie de diferite culori şi caractere, aflate pe un suport transparent şi care pot fi transferate, prin apăsare, pe diferite suprafeţe. [Pl. şi: *letrasete*] — Denumire comercială.

LETRÍNĂ, *letrine*, s.f. (Tipogr.) Literă majusculă (de obicei ornată) folosită la început de capitol în ediţii bibliofile. — Din fr. **lettrine.**

LEUCOBÁZĂ, *leucobaze*, s.f. (Chim.) Leucoderivat. [Pr.: *le-u-*] — Din germ. **Leukobase,** fr. **leucobase.**

LEUCOCITOGENÉZĂ s.f. (Biol.) Proces de formare a leucocitelor. [Pr.: *le-u-*] — Din fr. **leucocytogenèse.**

LEUCOCITOLÍZĂ, *leucocitolize*, s.f. (Med.) Distrugere a leucocitelor din sînge. [Pr.: *le-u-*] — Din fr. **leucocytolyse.**

LEUCOCITURÍE, *leucociturii*, s.f. Prezenţă a leucocitelor în urină; cantitate de leucocite prezente în urină. [Pr.: *le-u-*] — Din fr. **leucocyturie.**

LEUCODERIVÁT, *leucoderivaţi*, s.m. (Chim.) Compus obţinut prin reducerea unor coloranţi şi care prin oxidare formează materia colorantă iniţială; leucobază. [Pr.: *le-u-*] — Din germ. **Leukoderivat,** fr. **leucodérivé.**

LEUCOPLAZÍE, *leucoplazii*, s.f. (Med.) Transformare patologică a unei mucoase în ţesut cornos de culoare albicioasă. [Pr.: *le-u-*] — Din fr. **leucoplasie.**

LEUCOPOIÉZĂ s.f. (Biol.) Proces de formare şi de maturaţie a leucocitelor. [Pr.: *le-u-co-po-ie-*] — Din fr. **leucopoïèse.**

LEUCORÉIC, -Ă, *leucoreici*, *-ce*, adj., s.f. (Med.) (Bolnavă) de leucoree. [Pr.: *le-u-co-re-ic*] — **Leucoree** + suf. *-ic*.

LEVITÁŢIE s.f. Capacitate atribuită unor indivizi de a face să se ridice diverse corpuri fără să le atingă sau de a se ridica în spaţiu fără sprijin material. [Var.: **levitaţiúne** s.f.] — Din fr. **lévitation.**

LEVITAŢIÚNE s.f. v. **levitaţie.**

LEVIZÍTĂ s.f. Substanţă toxică cu acţiune vezicantă folosită ca gaz de luptă. — Din fr., engl. **lewisite.**

LEVRIÉR, *levrieri*, s.m. Cîine de vînătoare cu pîntecele supt şi cu picioarele înalte şi puternice, foarte rapid, specializat în vînarea iepurelui. [Pr.: *-vri-er*] — Din fr. **lévrier.**

LEXEMÁTIC, -Ă, *lexematici*, *-ce*, adj. (Lingv.) Referitor la lexem. — Din fr. **lexématique.**

LEXICOTÉCĂ, *lexicoteci*, s.f. (Rar) Colecţie de dicţionare. — Din germ. **Lexikotek.**

LEZÁRD s.n. (Franţuzism) Piele de şopîrlă tăbăcită. [Pr.: *lezar*] — Din fr. **lézard.**

LEZÁRDĂ, *lezarde*, s.f. Un fel de panglică folosită în tapiţerie, pentru acoperirea locului de prindere al tapiseriei (**2**). — Din fr. **lézarde.**

LIBELÁ, *libelez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A redacta (corect) un act juridic sau administrativ. — Din fr. **libéller.**

LIBERÁBIL, -Ă, *liberabili*, *-e*, adj. (Despre imobile) Care poate fi eliberat (imediat). — Din fr. **libérabie.**

LIBERALIZÁ, *liberalizez*, vb. I. Tranz. A face mai liberal, mai liber. *A liberaliza comerţul.* — Din fr. **libéraliser.** — **liberalizáre** s.f.; **liberalizát, -ă** adj.

LIBERTINÍSM s.n. Comportare, viaţă de libertin; desfrîu, destrăbălare, libertinaj. — **Libertin** + suf. *-ism.*

LIBIDINÍSM, *libidinisme*, s.n. Însuşire a unei persoane libidinoase. ◆ Comportare, atitudine libidinoasă. — **Libidin**[os] + suf. *-ism.*

LIBRAŢIE, *libraţii*, s.f. (Astron.) Mişcare aparentă, de uşoară balansare a lunii faţă de poziţia sa mijlocie, care permite observarea de pe pămînt a ceva mai mult de jumătate din suprafaţa lunară. — Din fr. **libration.**

LICHEFIÁBIL, -Ă, *lichefiabili*, *-e*, adj. (Despre substanţe gazoase) Care poate fi lichefiat. [Pr.: *-fi-a-*] — Din fr. **liquéfiable.**

LICHEFIÁNT, -Ă, *lichefianţi*, *-te*, adj. Care poate produce o lichefiere. [Pr.: *-fi-ant*] — Din fr. **liquéfiant.**

LICHÉNIC, -Ă, *lichenici*, *-ce*, adj. (Bot.) Referitor la licheni. — Din fr. **lichénique.**

LICHENIFICÁRE s.f. (Med.) Proces constînd din îngroşarea exagerată a cutelor naturale ale pielii, care devine aspră, striată. — După fr. **lichénification.**

LICHENOLÓG, -Ă, *lichenologi*, *-ge*, s.m. şi f. Specialist în lichenologie. — Din **lichenologie** (der. regr.).

LICHENOLOGÍE s.f. Ramură a botanicii care se ocupă cu studiul lichenilor. — Din fr. **lichénologie,** engl. **lichenologie.**

LICHIDÁBIL, -Ă, *lichidabili*, *-e*, adj. Care poate fi lichidat. — Din fr. **liquidable.**

LICHIDIÁN, -Ă, *lichidieni*, *-e*, adj. (Rar) De natură lichidă. [Pr.: *di-an*] — Din fr. **liquidien.**

LICHIDITÁTE s.f. **1.** Însuşirea de a fi lichid (**1**). **2.** (Fin.) Totalitatea banilor de care dispune o întreprindere, un patron, pentru a face plăţile în termen. — Din fr. **liquidité.**

LICOPÓDIU s.n. Pulbere galbenă obţinută din sporii unei criptogame, folosită în farmacie, pirotehnie etc. — Din fr. **lycopode.**

LICORÓS, -OÁSĂ, *licoroşi*, *-oase*, adj. (Rar) Ca o licoare. — Din fr. **liquoreux.**

LICUĂŢIE s.f. (Metalurgie) Fenomen de separare a compuşilor sau a elementelor cu puncte de topire diferite dintr-un amestec sau dintr-un aliaj. [Pr.: *-cu-a-*] — Din fr. **liquation.**

LIÉN, *lienuri*, s.n. (Anat.) Splină. [Pr.: *li-en*] — Din lat. **lien.**

LIENÁL, -Ă, *lienali*, *-e*, adj. (Anat.) Al splinei. [Pr.: *li-e-*] — Din lat. **lienal.**

LIENOGRAFÍE, *lienografii*, s.f. Radiografie a splinei cu ajutorul unei substanţe de contrast. [Pr.: *li-e-*] — **Lien** + [radi]**ografie.**

LIFTÁ, *liftez*, vb. I. **1.** Tranz. (La tenis, tenis de masă etc.) A trimite mingea imprimîndu-i anumite efecte. **2.** A scoate la suprafaţă ţiteiul acumulat în sonde. — Din fr. **lifter.** — **liftáre** s.f.; **liftát, -ă** adj.

LIGAMENTOPLASTÍE, *ligamentoplastii*, s.f. (Med.) Procedeu chirurgical de refacere a ligamentelor rupte sau relaxate ale unei articulaţii. — **Ligament** + **plastie.**

LIGAMENTÓS, -OÁSĂ, *ligamentoşi*, *-oase*, adj. (Anat.) De natura ligamentului. — Din fr. **ligamenteux.**

LIGNÍCOL, -Ă, *lignicoli*, *-e*, adj. (Biol.; despre organisme animale sau vegetale) Care trăieşte pe lemne sau pe putregaiuri. — Din fr. **lignicole.**

LIGNOFÓL s.n. v. **lignofoliu.**

LIGNOFÓLIU s.n. (Tehn.) Fanerit. [Var.: **lignofól** s.n.] — Din germ. **Lignofol.**

LIGNÓZĂ, *lignoze*, s.f. (Tehn.) Celuloză. — Din germ. **Lignose.**

LIGULÁT, -Ă, *ligulaţi*, *-te*, adj. (Bot.; despre corola compozeelor) Cu ligulă; ca o ligulă. — Din fr. **ligulé.**

LIGÚLĂ, *ligule*, s.f. (Bot.) Apendice situat între limb şi teacă la frunzele gramineelor. — Din fr. **ligule.**

LILIÁL, -Ă, *liliali*, *-e*, adj. (Rar) De culoarea crinului alb. [Pr.: *-li-al*] — Din fr. **lilial.**

LIMBÁJ s.n. (Inform.) Sistem de caractere şi simboluri folosit în programare.

LÍMBĂ s.f. (În sintagma) *Limbă comună* = **a)** stadiu în evoluţia unei limbi, anterior diferenţierii dialectale; **b)** koine.

LIMBUŞOÁRĂ, *limbuşoare*, s.f. (Pop.) Iberis. — **Limbă** + suf. *-uşoară*.

LIMFADENÍE, *limfadenii*, s.f. (Med.) Hipertrofie a ganglionilor limfatici. — Din fr. **lymphadénie.**

LIMFADENÓM, *limfadenoame*, s.n. (Med.) Tumoare a ganglionilor limfatici. — Din fr. **lymphadénome.**

LIMFANGIÓM, *limfangioame*, s.n. (Med.) Tumoare benignă congenitală a vaselor limfatice. [Pr.: *-gi-om*] — Din fr. **lymphangiome.**

LIMFANGIOPLASTÍE, *limfangioplastii*, s.f. (Med.) Operaţie de refacere a circulaţiei limfatice prin drenaj în ţesutul subcutanat. [Pr.: *-gi-o-*] — Din fr. **lymphangioplastie.**

LIMFOBLÁST, *limfoblaste*, s.n. (Biol.) Celulă embrionară, precursoare a limfocitelor. — Din fr. **lymphoblaste.**

LIMFOCITEMÍE, *limfocitemii*, s.f. (Med.) Creştere a numărului limfocitelor din sînge. — Din fr. **lymphocytémie.**

LIMFOGRAFÍE, *limfografii*, s.f. (Med.) Radiografiere a vaselor limfatice cu ajutorul unei substanţe de contrast. — Din fr. **lymphographie.**

LIMFÓM, *limfoame*, s.n. (Med.) Tumoare cu aspect de ganglion limfatic, constituită din limfocite. — Din fr. **lymphome.**

LIMFOPATÍE, *limfopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică a bolilor sistemului limfatic. — Din fr. **lymphopathie.**

LIMFOSARCÓM, *limfosarcoame*, s.f. (Med.) Tumoare malignă a ganglionilor limfatici. — Din fr. **lymphosarcome.**

LIMFOTRÓP, -Ă, *limfotropi, -e*, adj. (Med.; despre virusuri) Care are afinitate pentru ţesutul limfatic. — Din fr. **lymphotrope.**

LIMIÉR, *limieri*, s.m. Cîine de vînătoare care adulmecă şi abate vînatul în direcţia dorită de vînători; copoi. [Pr.: *-mi-er*] — Din fr. **limier.**

LIMINÁR, -Ă, *liminari, -e*, adj. (Livr.) Iniţial, introductiv. — Din fr. **liminaire.**

LIMITÁRE s.f. (Rad.) Menţinere a nivelului unui semnal electric în limite prestabilite.

LIMITATÓR s.n. (Rad.) Circuit electronic cu ajutorul căruia se realizează limitarea semnalelor.

LIMNIMÉTRIC, -Ă, *limnimetrici, -ce*, adj. Referitor la limnimetrie. — Din fr. **limnimétrique.**

LIMNOBIOLOGÍE s.f. Domeniu al hidrobiologiei care studiază organismele din lacuri şi condiţiile lor de viaţă. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **limnobiologie.**

LIMOTERAPÍE, *limoterapii* s.f. (Med.) Tratament constînd în reducerea substanţială a alimentaţiei. — Din fr. **limothérapie.**

LINEÁR, -Ă adj. (Bot.; despre frunze şi petale) Îngust şi alungit.

LINEARITÁTE s.f. v. **liniaritate.**

LINGVÍSTICĂ s.f. (În sintagmele) *Lingvistică generală* = domeniu al lingvisticii care studiază limba din punctul de vedere al trăsăturilor ei generale, de mijloc de comunicare specific omului. *Lingvistică diacronică* = studiu al faptelor de limbă privite în evoluţia lor. *Lingvistică sincronică* = studiu al faptelor de limbă aşa cum se prezintă ele la un moment dat.

LINIARITÁTE, *liniarităţi*, s.f. Însuşirea de a fi liniar. [Pr.: *-ni-a-*. — Var.: **linearitáte** s.f.] — Din fr. **linéarité.**

LÍNIE s.f. (În sintagma) *Linie de întîrziere* = dispozitiv folosit pentru întîrzierea semnalelor electrice.

LINIOMÉTRU, *liniometre*, s.n. (Tipogr.) Riglă de metal, gradată după sistemul corpurilor tipografice, care serveşte pentru măsurarea liniilor (7). [Pr.: *-ni-o-*] — După fr. **lignomètre.**

LINOLEÁT, *linoleaţi*, s.m. (Chim.) Nume dat sărurilor de plumb, de mangan etc., folosite în prepararea uleiurilor sicative. [Pr.: *-le-at*] — Din engl. **linoléate.**

LIOFILÍE s.f. (Chim.) Însuşirea şi starea substanţelor liofile. [Pr.: *li-o-*] — Din fr. **lyophilie.**

LIOFILIZATÓR, *liofilizatoare*, s.n. (Tehn.) Aparat folosit pentru liofilizare. [Pr.: *li-o-*] — Din fr. **lyophilisateur.**

LIOFÓB, -Ă, *liofobi, -e*, adj. (Despre particule coloidale) Care nu are afinitate pentru moleculele mediului de dispersie. [Pr.: *li-o-*] — Din fr. **lyophobe.**

LIPEMÍE, *lipemii*, s.f. **1.** (Biol.) Prezenţă a lipidelor în sînge; cantitate de lipide prezentă în sînge. **2.** (Med.) Creştere anormală a numărului lipidelor din sînge. — Din fr. **lipémie.**

LIPOBLÁST, *lipoblaste*, s.n. (Biol.) Celulă adipoasă. — Din engl. **lipoblast.**

LIPOCRÓM, *lipocromi*, s.m. (Biol.) Pigment de culoare galbenă care se găseşte în ţesutul adipos. — Din fr. **lipochrome.**

LIPODISTROFÍE, *lipodistrofii*, s.f. (Med.) Distrofie a ţesutului adipos. — Din fr. **lipodystrophie.**

LIPOFIBRÓM, *lipofibroame*, s.n. (Med.) Tumoare mixtă, formată din ţesut adipos şi ţesut fibros. — Din fr. **lipofibrome.**

LIPOLÍZĂ, *lipolize*, s.f. (Biol.) Descompunere a grăsimilor în acizi graşi şi glicerină în procesul digestiei. — Din fr. **lipolyse.**

LIPOSCLERÓZĂ, *liposcleroze*, s.f. (Med.) Scleroză a unui ţesut adipos. — Din fr. **liposclérose.**

LIPOTRÓP, -Ă, *lipotropi, -e*, adj. (Biol.; despre substanţe) Care se fixează pe grăsimi şi facilitează metabolismul; care previne acumularea de grăsimi. — Din fr. **lipotrope.**

LIPURÍE, *lipurii*, s.f. (Med.) Eliminare de lipide prin urină; cantitate de lipide prezentă în urină. — Din fr. **lipurie.**

LIRICIZÁ, *liricizez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A reflecta în mod excesiv liric un obiect, un fapt, un sentiment. — Din **liric.** — **liricizáre** s.f.; **liricizát, -ă** adj.

LISÉZĂ, *liseze*, s.f. Maşină pentru spălat şi netezit lîna după laminare. — Din fr. **lisseuse.**

LITERÁ, *literez*, vb. I. Tranz. A pronunţa cuvinte (străine) prin litera iniţială a unor cuvinte obişnuite, de obicei nume proprii. — Din **literă.** — **literáre** s.f.

LITIÁZIC, -Ă, *litiazici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Bolnav) de litiază. [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **lithiasique.**

LITISPENDÉNŢĂ, *litispendenţe*, s.f. (Jur.) Situaţie în care aceleaşi litigiu a fost supus spre soluţionare în faţa a două organe de jurisdicţie de acelaşi grad. — Din fr. **litispendance.**

LITOCÉRAS s.n. (Zool.) Gen de amoniţi fosili caracterizat prin cochilie larg răsucită şi cu deschidere circulară. — Din fr. **lithocéras.**

LITOCROMÍE, *litocromii*, s.f. Procedeu tipografic de reproducere a picturii în culori. — Din fr. **lithochromie.**

LITOFÁG, -Ă, *litofagi, -ge*, adj. (Zool.; despre unele animale) Care se hrănesc cu nisip sau pietriş. — Din fr. **lithophage.**

LITOFÍT, -Ă, *litofiţi, -te*, adj. (Bot.; despre plante) Care creşte pe stînci, roci sau bolovănişuri. — Din fr. **lithophyte.**

LITOLÓGIC, -Ă, *litologici, -ce*, adj. Referitor la litologie. — Din fr. **lithologique.**

LITOMETEÓR, *litometeori*, s.m. (Met.) Particulă de rocă în suspensie sau transportată de vînt, aflată în compoziția atmosferei. [Pr.: *-te-or*] — Din engl. **littometeor.**

LITOPÓN s.n. Pigment alb mineral, compus din sulfat de bariu și sulfură de zinc, folosit în pictură, în cosmetică etc. — Din fr. **lithopone.**

LITOTIPOGRAFÍE s.f. Reproducere litografică a unei planșe imprimate cu caractere tipografice obișnuite. — Din fr. **lithotypographie.**

LITOTOMÍE, *litotomii*, s.f. (Med.) Operație chirurgicală pentru extragerea calculilor din organul care îi conține. — Din fr. **lithotomie,** engl. **lithotomy.**

LITOTRÍTIE, *litotritii*, s.f. (Med.) Operație de spargere și extragere a calculilor vezicali, pe cale endoscopică. — Din fr. **lithotritie.**

LITOTRITÓR, *litotritoare*, s.n. (Med.) Instrument care servește la efectuarea litotritiei. — Din fr. **lithotriteur.**

LITRÁJ, *litraje*, s.n. Capacitate a unui recipient măsurată în litri. ◆ Capacitate cilindrică a unui motor. *Automobil de mic litraj.* — Din fr. **litrage.**

LIZEUZĂ, *lizeuze*, s.f. (Franțuzism) Un fel de bolero purtat de femei peste cămașa de noapte. [Pr.: *-zĕ-*] — Din fr. **liseuse.**

LIZIBILITÁTE, *lizibilități*, s.f. Calitate a ceea ce este lizibil. — Din fr. **lisibilité.**

LOAIALÍSM s.n. v. **loialism.**

LOAIALÍST, -Ă s.m. și f. v. **loialist.**

LOBECTOMÍE, *lobectomii*, s.f. (Med.) Ablațiune chirurgicală a unui lob practicată pe un plămîn sau pe creier. — Din fr. **lobectomie.**

LOBÉLIE, *lobelii*, s.f. Plantă exotică din familia campanulaceelor, cu flori frumos colorate, din care se extrage lobelina *(Lobelia inflata).* — Din lat. **Lobelia** [inflata], numele științific al lobeliei.

LOBÍTĂ, *lobite*, s.f. (Med.) Inflamație a unui lob pulmonar. — Din fr. **lobite.**

LOBULÁR, -Ă, *lobulari, -e*, adj. Care are forma unui lobul; care este împărțit în lobuli; care aparține unui lobul. — Din fr. **lobulaire.**

LOCÁL, -Ă adj. (Mat.) Referitor la un singur punct sau la un mic domeniu din plan sau din spațiu.

LOCALIZÁBIL, -Ă, *localizabili, -e*, adj. Care poate fi localizat. — Din fr. **localisable.**

LOCÚL, *loculi*, s.m. (Bot.) Cavitate a unui fruct în care se află semințele; lojă (**II 1**). [Var.: **locúlă** s.f.] — Din fr. **locule.**

LOCULÁR, -Ă, *locular, -e*, adj. (Bot.) Care este împărțit în mai multe loji (**II 1**). — Din fr. **loculaire.**

LOCÚLĂ s.f. v. **locul.**

LOCUTÓR, *locutori*, s.m. (Lingv.) Vorbitor. — Din fr. **locuteur.**

LOGARITMÁRE, *logaritmări*, s.f. (Mat.) Acțiunea de *a logaritma* și rezultatul ei. — V. **logaritma.**

LÓGIC, -Ă s.f., adj. (Și în sintagmele) *Diagramă* (sau *schemă*) *logică* = reprezentare grafică a unui algoritm; organigramă.

LOGICÍST, -Ă, *logiciști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al logicismului. — Din fr. **logiciste.**

LOGÍSTIC, -Ă, *logistici, -ce*, adj. Referitor la logistică. — Din fr. **logistique.**

LOGOCLONÍE, *logoclonii*, s.f. (Med.) Defect al vorbirii constînd din repetarea unei silabe la mijlocul sau la finalul unui cuvînt. — Din fr. **logoclonie.**

LOGONEVRÓTIC, -Ă, *logonevrotici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de logonevroză. — Din fr. **logonévrotique.**

LOGONEVRÓZĂ, *logonevroze*, s.f. (Med.) Boală de natură nervoasă care se manifestă prin tulburarea vorbirii. — Din fr. **logonévrose.**

LOGOPÁT, -Ă, *logopați, -te*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de logopatie. — Din **logopatie** (der. regr.).

LOGOPÉDIC, -Ă, *logopedici, -ce*, adj. Referitor la logopedie. — Din fr. **logopédique.**

LOGOPLEGÍE, *logoplegii*, s.f. (Med.) Imposibilitate de a pronunța unele cuvinte sau sunete; afazie, alalie. — Din fr. **logoplégie.**

LOGORÉIC, -Ă, *logoreici, -ce*, adj. (Livr.) Care vorbește mult și uneori incoerent. [Pr.: *-re-ic*] — **Logoree** + suf. *-ic.*

LOIALÍSM s.n. Loialitate. [Pr.: *lo-ia-*. — Var.: **loialísm** s.n.] — Din fr. **loyalisme.**

LOIALÍST, -Ă, *loialiști, -ste*, s.m. și f. Persoană loială. [Pr.: *lo-ia-*. — Var.: **loialíst, -ă** s.m. și f.] — Din fr. **loyaliste.**

LOMBALIZÁRE, *lombalizări*, s.f. (Med.) Anomalie a coloanei vertebrale, în care unele vertebre iau forma unei vertebre lombare. — După fr. **lombalisation.**

LOMBARTRÍE, *lombartrii*, s.f. (Med.) Lombartroză. — Din fr. **lombarthrie.**

LOMBOSCIÁTICĂ s.f. (Med.) Durere lombară cu iradiere pe traiectul nervului sciatic. [Pr.: *-sci-a-*] — Din fr. **lombo-sciatique.**

LOMBOSTÁT, *lombostate*, s.n. Corset medical pentru imobilizarea regiunii lombare. — Din fr. **lombostat.**

LOMBOTOMÍE, *lombotomii*, s.f. (Med.) Incizie a peretelui lojii lombare. — Din fr. **lombotomie.**

LORÁN s.n. (Nav.) Sistem de radionavigație pentru distanțe mari, constînd în determinarea poziției unei aero(nave) cu ajutorul semnalelor emise de două perechi de stații terestre ale căror coordonate sînt cunoscute. — Din engl., fr. **loran.**

LOT s.n. (Înv.) Loz; cîștig obținut de un loz.

LOȚIONÁ, *loționez*, vb. I. Tranz. A spăla, a fricționa cu o loțiune. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **lotionner.** — **loționáre** s.f.; **loționát, -ă** adj.

LOXODRÓMIC, -Ă, *loxodromici, -ce*, adj. (Geogr.) Referitor la loxodromă. — Din fr. **loxodromique.**

LUCIFÉRIC, -Ă, *luciferici, -ce*, adj. (Livr.) Demonic. — **Lucifer** (n. pr.) + suf. *-ic.*

LUDDÍT, -Ă, *luddiți, -te*, adj., s.m. și f. (Adept) al luddismului. — Din fr. **luddite.**

LÚDIC, -Ă, *ludici, -ce*, adj. (Livr.) Referitor la joc. — Din fr. **ludique.**

LUDOTÉCĂ, *ludoteci*, s.f. (Rar) Colecție de jucării și de jocuri. — Din fr. **ludothèque.**

LUGOJÉAN, -Ă, *lugojeni, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în municipiul Lugoj. **2.** S.m. și f., adj. (Locuitor) din municipiul Lugoj. — **Lugoj** (n. pr.) + suf. *-ean.*

LUGOJEÁNCĂ, *lugojence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Lugoj. ◆ Locuitoare din municipiul Lugoj. — **Lugojean** + suf. *-că.*

LÚME s.f. (În sintagma) *Lumea tăcerii* = universul adîncurilor marine și oceanice.

LUMINANȚMÉTRU, *luminanțmetre*, s.n. (Fiz.) Fotometru pentru măsurarea luminanței. — **Luminanță** + **metru.**

LUMINÁR, *luminare*, s.n. (Tehn.) Corp de iluminat. — Din fr. **luminaire.**

LUMINOBLÓC, *luminoblocuri*, s.n. Instalație cu generator propriu pentru iluminatul de siguranță în cazul în care se întrerupe curentul de la rețeaua electrică. — **Lumină** + **bloc.**

LUMINOFÓR, -Ă adj. (Livr.) Care are un semnal luminos.

LUMINOSCÓP, *luminoscoape*, s.n. (Fiz.) Aparat cu ajutorul căruia se analizează luminescența corpurilor în întuneric. — Din fr. **luminoscope.**

LÚMPEN, *lumpeni*, s.n. Lumpenproletariat. — Din germ. **Lumpen.**

LUMPENPROLETÁR, *lumpenproletari*, s.m. Persoană care face parte din lumpenproletariat. — Din **lumpenproletariat** (der. regr.).

LUNAÚT, *lunauți*, s.m. (Livr.) Explorator al Lunii; selenaut. [Pr.: *-na-ut*] — De la **Lună** (după *astronaut, cosmonaut*).

LUNG, -Ă adj. (Substantivat, f. pl.) Unde lungi.

LUNGÍME s.f. (Inform.; în sintagma) *Lungimea cuvîntului* = numărul de biți care compun un cuvînt.

LUNGMETRÁJ, *lungmetraje*, s.n. Film (care depășește o mie de m) [Pl. și: *lungmetrajuri*] — **Lung** + + **metraj** (după fr. *long-métrage*).

LUPOÍD, -Ă, *lupoizi, -de*, adj. (Med.) Asemănător cu lupusul. [Pr.: *-po-id*] — Din fr. **lupoïde.**

LUPÓN, (**2**) *lupoane*, s.n. **1.** Țesătură sintetică care imită blana de lup. **2.** Palton, haină confecționată din lupon (**1**). — Denumire comercială.

LUȘÁ, *lușez*, vb. I. Intranz. (Franțuzism; despre oameni) A privi șașiu. — Din fr. **loucher.**

M

MACABÉ s.n. Varietate de struguri albi cu bob mare și rotund. ◇ (Adjectival) *Struguri macabe.* — Din fr. **maccabéo.**

MACAIRÓDUS, *macairoduși*, s.m. Animal carnivor fosil din familia felidelor, cu caninii foarte dezvoltați, care a trăit din pliocen pînă la sfîrșitul cuaternarului *(Machairodus)*. [Pr.: *-ca-i-*] — Din lat. **Machairodus,** numele științific al animalului.

MACARONÍSM s.n. **1.** Mișcare literară din sec. XVI—XVII care parodia și satiriza pedantismul moravurilor cavalerești într-un stil burlesc plin de cuvinte latine și latinizate ridicol. **2.** Ansamblu de aspecte care caracterizează macaronismul. **3.** Apartenență la macaronism. — Din fr. **macaronisme.**

MACERATÓR, *maceratoare*, s.n. Recipient folosit pentru macerare. — Din fr. **macérateur.**

MACH, *machi*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru viteza mișcării fluidelor, utilizată în aerodinamică și în tehnica rachetelor, egală cu 340 m/s. ◇ *Numărul lui Mach* = raport între viteza unui proiectil, avion etc. într-un fluid și aceea a sunetului. [Pr.: *mah*] — Din engl., fr. **mach.**

MACHETÁ, *machetez*, vb. I. Tranz. A concepe și executa macheta unui obiect, a unui proiect etc. — Din **machetă.** — **machetáre** s.f.; **machetát, -ă** adj.

MACHETATÓR, -OÁRE, *machetatori, -oare*, s.m. și f. Machetist. — **Macheta** + suf. *-tor.*

MACHETÍST, -Ă, *machetiști, -ste*, s.m. și f. Persoană care concepe și execută o machetă; machetator. — Din fr. **maquettiste.**

MACHISÁRD, -Ă, *machisarzi, -de*, s.m. și f. Luptător din machi (**2**). — Din fr. **maquisard.**

MACHMÉTRU, *machmetre*, s.n. Aparat pentru măsurarea vitezei avioanelor cu reacție. [Pr.: *mah-*] — Din fr. **machmètre,** engl. **machmeter.**

MACIOÁLĂ, *macioale*, s.f. (Reg.) **1.** Femeie proastă, urîtă. **2.** Vacă sau oaie slabă. — Et. nec.

MACROBIÁN, -Ă, *macrobieni, -e*, adj. (Biol.; despre ființe) Longeviv; (rar) macrobit. [Pr.: *-bi-an*] — Din fr. **macrobien.**

MACROBÍE s.f. (Biol.) Longevitate. [Pr.: *-bi-e*] — Din fr. **macrobie.**

MACROBIÓTIC, -Ă, *macrobiotici, -ce*, adj. (Biol.) De macrobiotică. ◆ (Biol.; despre organisme) Longeviv. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **macrobiotique.**

MACROBÎT, -Ă, *macrobiți, -te*, adj. (Biol.) Macrobian. — Din fr. **macrobite.**

MACROBLÁST, *macroblaste*, s.n. (Biol.) Megaloblast. — Din engl. **macroblast.**

MACROCÎT, *macrocite*, s.n. (Biol.) Megalocit. — Din fr. **macrocyte.**

MACROCLÍMĂ, *macroclime*, s.f. Climat al unei regiuni întinse. — Din germ. **Makroklima.**

MACROCÓSMIC, -Ă, *macrocosmici, -ce*, adj. Referitor la macrocosm. — Din fr. **macrocosmique.**

MACROCRISTALÍN, -Ă, *macrocristalini, -e*, adj. (Chim., Geol.; despre substanțe minerale) Care se prezintă în cristale mari. — Din fr. **macrocristallin.**

MACROELEMÉNT, *macroelemente*, s.n. (Biol.) Element mineral esențial aflat în cantitate mare în țesuturile vegetale și animale. [Pr.: *-cro-e-*] — Din engl. **macroelement.**

MACROFÁG, -Ă, *macrofage*, adj., s.n. (Biol.) (Globulă albă) care distruge bacteriile sau diferite particule străine din organism. — Din fr. **macrofage.**

MACROFILMÁRE, *macrofilmări*, s.f. Filmare cu aparatură specială pentru obținerea unor imagini dinamice mult mărite ale unor obiecte (extrem de) mici, a căror observare cu ochiul liber este greu de făcut sau imposibilă. — **Macro**[1]**-** + **filmare.**

MACROFLÓRĂ, *macroflore*, s.f. Totalitatea plantelor mari care cresc într-o anumită regiune. — **Macro**[1]**-** + **floră.**

MACROFOTOGRAFÍE, *macrofotografii*, s.f. Fotografie făcută cu aparatură specială pentru obținerea unor imagini statice mult mărite ale unor obiecte (extrem de) mici, a căror observare cu ochiul liber este greu de făcut sau imposibilă. — Din fr. **macrophotographie.**

MACROGAMÉT, *macrogameți*, s.m. (Biol.) Gamet femel de mari dimensiuni. — Din engl. **macrogamete.**

MACRONUCLÉU, *macronuclee*, s.n. (Biol.) Nucleu mare al celulei care reprezintă corpul unui infuzor. — Din fr. **macronucléus.**

MACROPÓD, -Ă, *macropozi, -de*, adj., s.n. **1.** Adj. (Despre animale) Care are labele, picioarele sau aripioarele înotătoare lungi. **2.** S.n. (La pl.) Specie de pești exotici viu colorați; (și la sg.) pește din această specie. — Din fr. **macropode.**

MACROPÓR, *macropori*, s.m. Por vizibil cu ochiul liber. — Din fr. **macropore.**

MACROPSÍE, *macropsii*, s.f. (Med.) Tulburare a vederii constînd în impresia că obiectele sînt mai mari decît în realitate; megalopsie. — Din fr. **macropsie.**

MACROPTÉR, -Ă, *macropteri, -e*, adj. (Rar; despre păsări) Cu aripile foarte lungi. — Din fr. **macroptère.**

MACROSISTÉM, *macrosisteme*, s.n. Sistem social al unei forme de organizare instituționalizate. — Din fr. **macrosystème.**

MACROSOCIÁL, -Ă, *macrosociali, -e*, adj. Referitor la macrostructura socială. [Pr.: *-ci-al*] — Din fr. **macrosocial.**

MACROSPORÁNGE, *macrosporangi*, s.m. (Bot.) Sporange în care se formează macrosporii. — Din fr. **macrosporange.**

MACROSTRUCTÚRĂ s.f. (În sintagma) *Macrostructură socială* = totalitatea relațiilor, rețelelor și instituțiilor dintr-o societate.

MADLÉNĂ, *madlene*, s.f. (Franțuzism) Prăjitură din cocă cu ouă și unt; brioșă. — Din fr. **madeleine.**

MADREPÓRIC, -Ă, *madreporici, -ce*, adj. (Zool.) Din madrepori, de madrepori. — Din fr. **madréporique.**

MADRIÉRĂ, *madriere*, s.f. (Mar.) Scîndură groasă care formează suprafața unui ponton de acostare. [Pr.: *-dri-e-*] — Din fr. **madrier.**

MADRIGALÉSC, -Ă, *madrigalești*, adj. (Rar) Cu caracter de madrigal. — Din fr. **madrigalesque.**

MADRIGALÍST, -Ă, *mădrigaliști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Autor sau cîntăreț de madrigale. — Din fr. **madrigaliste.**

MAESTOSO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Cu măreție; solemn. [Pr.: *ma-es-tó-zo*] — Cuv. it.

MAÉSTRU, -Ă s.m. și f. (În sintagmele) *Maestru de ceremonie* sau *de ceremonii* = persoană indicată prin protocol să organizeze desfășurarea unei ceremonii.

MAGÍSM s.n. (Rar) Magie. — Din fr. **magisme.**

MAGISTRÁLĂ s.f. (Inform.) Grup de linii de comunicație utilizate pentru transmisia informației de la diferite surse spre unul sau mai mulți destinatari.

MAGNA CUM LAUDE subst. (Livr.) Apreciere superlativă acordată la trecerea unui examen (de obicei de absolvire) în învățămîntul universitar. [Pr.: *mágna cum láude*] — Expr. lat.

MAGNADÚR s.n. Ferită cu oxid de bariu utilizată pentru confecționarea magneților permanenți. — Din germ. **Magnadur.**

MAGNÁLIU s.n. Aliaj ușor de aluminiu foarte rezistent la coroziune, întrebuințat în aeronautică. — Din fr. **magnalium.**

MAGNETIZÁ vb. I. Refl. (Fam.) A se ameți de băutură.

MAGNETIZÁBIL, -Ă, *magnetizabili, -e*, adj. (Tehn.) Care se poate magnetiza. — Din fr. **magnétisable.**

MAGNETIZÁT, -Ă, adj. (Fam.) Amețit de băutură.

MAGNETIZATÓR, -OÁRE, *magnetizatori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) despre care se crede că poate transmite magnetism. — **Magnetiza** + suf. *-tor* (după fr. *magnétiseur*).

MAGNETOFLÉX s.n. Aliaj feromagnetic de fier cu nichel și cupru, folosit pentru solicitări foarte mari; magniflex. — Din germ. **Magnetoflex.**

MAGNETOGRÁMĂ, *magnetograme*, s.f. Diagramă obținută cu magnetograful. — Din fr. **magnétogramme.**

MAGNETOHIDRODINÁMIC, -Ă, *magnetohidrodinamici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a fizicii care studiază legile generale ale comportării fluidelor electroconductoare în cîmp magnetic. **2.** Adj. De magnetohidrodinamică (**1**). ◇ *Generator magnetohidrodinamic* = generator electric care transformă direct în energie electrică energia termică a unui fluid fierbinte ionizat, supus acțiunii unui cîmp magnetic. — Din fr. **magnétohydrodynamique.**

MAGNETOMOTÓR, *magnetomotoare*, s.n. Electromotor în a cărui construcție intră un magnet permanent. — Din fr. **magnétomoteur.**

MAGNETOÓPTIC, -Ă, *magnetooptici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Capitol al fizicii care studiază fenomenele produse în interacțiunea undelor electromagnetice luminoase cu cîmpurile magnetice. **2.** Adj. De magnetooptică (**1**). [Pr.: *-to-op-*] — Din fr. **magnéto-optique.**

MAGNETOPÁUZĂ s.f. Regiune a spațiului extraterestru în care nu se manifestă cîmpul magnetic al Pămîntului. [Pr.: *-pa-u-*] — **Magnet** + **pauză** (după fr. *magnétopause*).

MAGNETOSCÓP, *magnetoscoape*, s.n. Aparat pentru înregistrarea și redarea magnetică a imaginii și sunetului în scopuri profesionale. — Din fr. **magnétoscope.**

MAGNETOSFÉRĂ s.f. Regiune a spațiului extraterestru în care se manifestă cîmpul magnetic al Pămîntului. — Din fr. **magnétosphère,** engl. **magnetosphere.**

MAGNETOSTÁTIC, -Ă, *magnetostatici, -ce*, s.f., adj. **1.** S. f. Ramură a electromagnetismului care studiază cîmpul magnetic invariabil în timp. **2.** Adj. De magnetostatică (**1**). — Din fr. **magnétostatique.**

MAGNETOSTRICȚIÚNE, *magnetostricțiuni*, s.f. (Fiz.) Deformare a unui corp sub acțiunea unui cîmp magnetic variabil. [Pr.: *-ți-u-*] — Din fr. **magnétostriction.**

MAGNETOTÉCĂ, *magnetoteci*, s.f. Colecție de benzi magnetice (înregistrate); *p. ext.* mobilă în care se păstrează astfel de colecții; încăpere special dotată pentru audierea benzilor magnetice înregistrate. — Din fr. **magnétothèque.**

MAGNETOTELÚRIC, -Ă, *magnetotelurici, -ce*, adj. (Despre metode de prospectare geologică) Care identifică zăcăminte pe baza cîmpurilor magnetice ale Pămîntului. — Din engl. **magnetotelluric.**

MAGNETOTERÁPIE, *magnetoterapii*, s.f. (Med.) Fizioterapie cu ajutorul cîmpurilor magnetice. — Din fr. **magnétothérapie.**

MAGNEZIÁN, -Ă, *magnezieni, -e*, adj. (Chim.) Magnezic. [Pr.: *-zi-an*] — Din fr. **magnésien.**

MĂGNICO s.n. Aliaj feromagnetic de fier, magneziu, nichel și cobalt. — Din fr. **magnico.**

MÁGNIFLEX s.n. Aliaj feromagnetic de fier cu nichel și cupru, folosit pentru solicitări mecanice foarte mari; magnetoflex. — Din germ. **Magniflex.**

MAGNITÚDINE s.f. Mărime care indică gradul de intensitate al unui cutremur.

MÁGNO s.n. Aliaj de nichel și mangan, folosit în electrotehnică. — Din germ. **Magno.**

MAGNOLIACÉE, *magnoliacee*, s.f. (La pl.) Familie de arbori exotici cu flori mari, decorative, cu frunzele permanent verzi; (și la sg.) plantă din această familie. [Pr.: *-li-a-*] — Din fr. **magnoliacées.**

MAHALAGÉSC, -EÁSCĂ, *mahalagești*, adj. Specific mahalagiului; de mahala. — **Mahalagiu** + suf. *-esc.*

MAHARANÍ s.f. invar. Soție de maharajah. — Din fr. **mahărani.**

MAHDÍSM s.n. Doctrină religioasă musulmană care preconizează credința în mahdiu. — Din fr. **mahdisme.**

MAHDÍST, -Ă, *mahdiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al mahdismului. — Din fr. **mahdiste.**

MAHDÍU s.m. Conducător și profet la musulmani. — Din fr. **mahdi.**

MAHONÁRE s.f. Descărcare a încărcăturii unei nave într-o mahonă. — Din **mahonă.**

MAIESTUOZITÁTE, *maiestuozități*, s.f. Însușirea, caracterul a ceea ce este maiestuos. [Pr.: *ma-ies-tu-o-*] — **Maiestuos** + suf. *-itate.*

MAINÁ, *mainez*, vb. I. Tranz. (Mar.) A coborî o greutate cu ajutorul unei instalații de manevră de forță. [Pr.: *ma-i-*] — Din tc. **mayna.** — **maináre** s.f.

MAIORESCIÁN, -Ă, *maiorescieni, -e*, adj. De Titu Maiorescu, al lui Titu Maiorescu; în maniera lui Titu Maiorescu. [Pr.: *-ci-an*] — **Maiorescu** (n. pr.) + suf. *-ian.*

MAJORÁNT, -Ă, *majoranți, -te*, adj., s.m. **1.** Adj. Care majorează. **2.** S.m. (Mat.) Element sau număr care este mai mare ori egal cu oricare dintre elementele sau numerele unei mulțimi. — Din fr. **majorante.**

MALACOLÓGIC, -Ă, *malacologici -ce*, adj. Referitor la moluște; de malacologie. — Din fr. **malacologique.**

MALADÍE s.f. (În sintagmele) *Maladie mitrală* = boală de inimă care afectează valvula dintre atriul și ventriculul stîng. *Maladie albastră* = cianoză.

MALADÍV, -Ă adj. (Despre manifestări ale oamenilor) Care este exagerat, anormal și nu poate fi stăpînit. *Sensibilitate maladivă. Frică maladivă.*

MALARIOLÓG, -Ă, *malariologi, -ge*, s.m. și f. Medic specializat în malariologie. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **malariologue.**

MALARIOLÓGIC, -Ă, *malariologici, -ce*, adj. De malariologie. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **malariologique.**

MALARIOLOGÍE s.f. Ramură a medicinii care studiază prevenirea și tratarea malariei; paludologie (**2**). [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **malariologie.**

MALARIOTERAPÍE, *malarioterapii*, s.f. Metodă de tratament care constă în inocularea parazitului malariei în vederea obținerii de temperaturi ridicate la bolnav; paludoterapie. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **malariothérapie.**

MALAXORÍST, -Ă, *malaxoriști, -ste*, s.m. și f. Muncitor care lucrează la malaxor. — **Malaxor** + suf. *-ist.*

MALÉIC, -Ă, *maleici, -ce*, adj. (Chim.; în sintagmele) *Acid maleic* = acid obținut prin oxidarea benzenului, folosit în industria textilă și chimică la fabricarea uleiurilor. *Anhidridă maleică* = anhidridă obținută prin încălzirea acidului maleic, folosită în industria chimică. [Pr.: *-le-ic*] — Din fr. **maléique.**

MALEOLÁR, -Ă, *maleolari, -e*, adj. (Anat.) De maleolă, al maleolei. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **malléolaire.**

MALIÁN, -Ă, *maliani, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Mali. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Mali. [Pr.: *-li-an*] — Din fr. **malien,** engl. **Malian.**

MÁLIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid malic* = acid organic care se găsește în mere și în numeroase vegetale. — Din fr. **malique.**

MALIGNIZÁ, pers. 3 *malignizează*, vb. I. Refl. (Med.; despre celule) A se transforma, a căpăta caracter malign; a se canceriza. — **Malign** + suf. *-iza.* — **malignizáre** s.f.; **malignizát, -ă** adj.

MALNUTRÍȚIE, *malnutriții*, s.f. (Livr.) **1.** Subnutriție (**1**). **2.** Subnutriție (**2**). — Din fr. **malnutrition.**

MALÓNIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid malonic* = acid dicarboxilic folosit împreună cu derivații săi în sinteze organice și farmaceutice. — Din fr. **malonique.**

MALPOZÍȚIE, *malpoziții*, s.f. (Med.) Poziție defectuoasă (a unui organ). — Din fr. **malposition.**

MALTHUSIÁN, -Ă, *malthusieni, -e*, adj., s.m. și f. Malthusianist (**1, 2**). [Pr.: *mal-tu-si-an*] — Din fr. **malthusien.**

MALTOZURÍE, *maltozurii*, s.f. (Med.) Prezență a maltozei în urină; cantitate de maltoză aflată în urină. — Din fr. **maltosurie.**

MALȚÁT, -Ă, *malțați, -te*, adj. (Despre alimente) Cu malț. — **Malț** + suf. *-at.*

MAMELONÁR, -Ă, *mamelonari, -e*, adj. (Anat.) Referitor la mamelon, al mamelonului. — Din it. **mammellonare.**

MAMOGRÁF, *mamografe*, s.n. (Med.) Aparat cu care se fac mamografii. — Din engl. **mamograph.**

MAMOGRAFÍE, *mamografii*, s.f. (Med.) Radiografie a glandei mamare; (rar) mastografie. — Din fr. **mammographie.**

MAMÚT adj. invar. (Fig.; despre întreprinderi, organizații etc.) De mari proporții.

MANAGERIÁL, -Ă, *manageriali, -e*, adj. Referitor la conducerea (economică), la organizarea întreprinderilor; de manager. [Pr.: *-ri-al*] — Din engl. **managerial.**

MANCANDO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Prin rărirea tempoului și diminuarea simultană a intensității. [Pr.: *-cán-*] — Cuv. it.

MANCOLÍSTĂ, *mancoliste*, s.f. Listă pe care un filatelist o trimite partenerului de schimb, cuprinzînd mărcile poștale care îi lipsesc din colecție. — Din fr. **mancoliste.**

MANDIBULÁR, -Ă, *mandibulari, -e*, adj. Referitor la mandibulă, de mandibulă. — Din fr. **mandibulaire.**

MANDOLINÍST, -Ă, *mandoliniști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Persoană care cîntă la mandolină. — Din fr. **mandoliniste.**

MANDRINÁ vb. I. Tranz. (Tehn.) A lărgi găurile pieselor inelare sau tubulare cu ajutorul mandrinei. — **mandrinăre** s.f.; **mandrinát, -ă** adj.

MANDRÍNĂ, s.f. **1.** (Tehn.) Priboi[1] (**1**). **2.** Sîrmă care se introduce în interiorul instrumentelor inelare sau tubulare pentru a le destupa.

MANEVRIÉR, -Ă, *manevrieri, -e*, adj., s.m. (Persoană) care execută manevre; (fig.) (persoană) cu mare abilitate în politică. [Pr.: *-vri-er*] — Din fr. **manœuvrier.**

MANGALIZÁ, *mangalizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) preface în mangal. — **Mangal** + suf. *-iza.*

MANGANEZÍT s.n. (Min.) Oxid natural de mangan. — Din fr. **manganésite.**

MÁNGĂL, *mangăle*, s.n. (Text.) Dispozitiv mecanic care finisează țesăturile apretate prin presare. [Var.: **mángel** s.n.] — Din engl. **mangle.**

MANGĂLUÍ, *mangăluiesc*, vb. IV. Tranz. (Text.) A finisa țesăturile apretate cu ajutorul mangălului. — **Mangăl** + suf. *-ui.* — **mangăluíre** s.f.; **mangăluit** s.n.

MÁNGEL s.n. v. **mangăl.**

MANGLIÉR, *manglieri*, s.m. Copac rășinos subtropical sau tropical care crește în apa sărată a mării de la țărm. [Pr: *-gli-er*] — Din fr. **manglier.**

MANICÓRD, *manicorduri*, s.n. Instrument muzical medieval asemănător clavicordului. — Din it. **manicordo,** fr. **manicorde.**

MANIERIZÁ, *manierizez*, vb. I. Intranz. (Rar; despre artiști) A se manifesta ca manierist. [Pr.: *-ni-e-*] — **Manieră** + suf. *-iza.* — **manierizáre** s.f.; **manierizát, -ă** adj.

MANIHEÍST, -Ă, *maniheiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al maniheismului. [Pr.: *-he-ist*] — Din fr. **manichéiste.**

MANIPULAȚÍE, *manipulații*, s.f. **1.** Manipulare. **2.** Vagon special pentru șeful de tren și materialele necesare drumului, atașat imediat după locomotivă. [Var.: **manipulațiúne** s.f.] — Din fr. **manipulation.**

MANIPULAȚIÚNE s.f. v. **manipulație.**

MANITÁ, pers. 3 *manitează*, vb. I. Refl. (Despre vin) A se altera sub acțiunea unor bacterii specifice care transformă zahărul în manită. — Din **manită.** — **manitáre** s.f.; **manitát, -ă** adj.

MANÍTĂ s.f. Substanță organică zaharată conținută în rășina de frasin și în unele ciuperci. — Din fr. **mannite.**

MANOTERMOGRÁF, *manotermografe*, s.n. (Fiz.) Aparat înregistrator pentru presiune și temperatură. — Din fr. **manothermographe.**

MANȘONÁ, *manșonez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A îmbina două țevi, bare etc. printr-un manșon (**2**). — Din fr. **manchonner.** — **manșonáre** s.f.; **manșonát, -ă** adj.

MANTÁ s.f. (La gasteropode) Răsfrîngere a tegumentului care căptușește cochilia; palium.

MANTÉL s.n. v. **mantelă.**

MÁNTICĂ s.f. Pretinsă prezicere a viitorului pornind de la semnele cerești, zborul păsărilor, fenomenele naturale etc. — Din it. **mantica,** fr. **mantique.**

MANÚBRIU, *manubrii*, s.n. **1.** (Zool.) Formație tubulară a corpului meduzelor, unde se află orificiul buco-anal. **2.** Structură anatomică care are formă de mîner. — Din fr., lat. **manubrium.**

MANUTÁNȚĂ s.f. Operație de deplasare (uneori de cîntărire, măsurare, ambalare) a materialelor, produselor, deșeurilor etc. în interiorul unei fabrici, al unui depozit etc. [Var.: **manutențiúne** s.f.]

MANUTENȚIÚNE s.f. v. **manutanță.**

MAOÍSM s.n. Nume dat doctrinei politice și ideologice a lui Mao Țze-dun. [Pr.: *ma-o-ism*] — Din fr. **maoïsme.**

MAOÍST, -Ă, *maoiști, -ste* adj. s.m. și f. (Adept) al maoismului. [Pr.: *ma-o-ist*] — Din fr. **maoïste.**

MARACÁS, *maracase,* s.n. Instrument muzical de percuție sud-american, construit dintr-o nucă de cocos care conține grăunțe și nisip. — Din sp. **maracas.**

MARASCHÍNO s.n. Lichior de vișine sau de cireșe amare. — Din it. **maraschino.**

MARCÁJ s.n. (În sintagma) *Tabelă de marcaj* = tabelă pe care se afișează scorul într-o competiție (sportivă).

MARCATÓR s.m. (Sport) Persoană care marchează (4) puncte sau goluri pentru echipa sa.

MARCESCÉNT, -Ă, *marcescenți, -te,* adj. (Bot.; despre frunze) Care se usucă, dar rămîne pe arbori în timpul iernii. — Din fr. **marcescent.**

MARCIALE adv. (Muz.; indică modul de execuție) Solemn, grav. [Pr.: *-ciá-*] — Cuv. it.

MARCIAVÁNTI s.n. (Min.) Grindă de susținere așezată între peretele unei galerii de tunel și elementele de susținere. — Din it. **marciavanti.**

MARÉE s.f. (În sintagma) *Maree neagră* = strat de petrol care plutește pe suprafața apei și poluează plajele, ca urmare a accidentării vaselor petroliere.

MAREGRÁFIC, -Ă, *maregrafici, -ce,* adj. De maree. ◇ *Zi maregrafică* = interval de timp în care are loc un ciclu complet al mareei. — Din fr. **marégraphique.**

MARÉIC, -Ă, *mareici, -ce,* adj. Referitor la maree. [Pr.: *-re-ic*] — **Maree** + suf. *-ic.*

MARGINALÍSM s.n. Teorie economică burgheză care consideră valoarea de schimb a unui produs ca fiind determinată de ultima unitate disponibilă din acel produs. — Din fr. **marginalisme.**

MARGINALÍST, -Ă, *marginaliști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al marginalismului. — Din fr. **marginaliste.**

MARGINALIZÁ, *marginalizez,* vb. I. Tranz. și refl. **1.** A (se) situa la marginea unui obiect, a unui fenomen etc. **2.** Tranz. A diminua, a reduce (pe nedrept) valoarea, importanța unei persoane, a unui lucru, a unei idei prin neglijare în mod voit, prin neluare în seamă. — **Marginal** + suf. *-iza.* — **marginalizáre** s.f.; **marginalizát, -ă** adj.

MARGRAFIÁT, *margrafiate,* s.n. **f.** Domeniu al unui margraf. **2.** Demnitatea de margraf. [Pr.: *-fi-at.* — Var.: **margraviát** s.n.] — Din fr. **margraviat.** Cf. m a r c g r a f.

MARGRAVIÁT s.n. v. **margrafiat.**

MARIÁ, *mariez,* vb. I. Refl. și tranz. (Franțuzism) A (se) căsători. ◆ Fig. A (se) potrivi; a (se) combina (bine). [Pr.: *-ri-a*] — Din fr. **marier.** — **mariére** s.f.

MARICULTÚRĂ, *mariculturi,* s.f. Cultură (2) a unor plante și animale marine bogate în proteine; oceanicultură, acvacultură. — Din engl. **mariculture.**

MARÍMBĂ, *marimbe* s.f. (Muz.) Balafon. — Din sp. **marimba.**

MARINĂRÍE s.f. Meseria marinarului. ◆ Știința și tehnica navigației; matelotaj. — **Marinar** + suf. *-ie.*

MARINĂRÍȚĂ, *marinărițe,* s.f. Femeie din echipajul unei nave. — **Marinar** + suf. *-iță.*

MARINÍSM s.n. Stil bombastic în barocul italian din secolul al XVII-lea; prețiozitate a stilului, afectare. — Din it. **marinismo,** fr. **marinisme.**

MARINÍST, -Ă, *marinești, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al marinismului. — Din it. **marinista,** fr. **mariniste.**

MARIONETÍST, -Ă, *marionetești, -ste,* s.m. și f. (Rar) Păpușar (2). [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **marionnettiste.**

MARMATÍT s.n. (Min.) Varietate de blendă feruginoasă. — Din fr. **marmatite.**

MARÓN adj. v. **maro.**

MARONÍU, -ÍE, *maronii,* adj., s.n. **1.** Adj (Despre culori) Care bate în maro. **2.** S.n. Culoare maronie (1). — **Maron** + suf. *-iu.*

MARSUÍN s.n. (Mar.) Împletitură din parîmă, fixată la prora și la pupa remorcherelor, folosită ca apărătoare.

MARSUPIALIZÁRE, *marsupializări,* s.f. (Med.) Deschidere a unei colecții de puroi la nivelul pielii. [Pr.: *-pi-a-*] — După fr. **marsupialisation.**

MARȘÁ, *marșez,* vb. I. Intranz. (Franțuzism) A cădea de acord, a consimți; a se lăsa antrenat într-o acțiune. ◆ A se lăsa corupt. — Din fr. **marcher.** — **marșáre** s.f.

MARȘARIÉR, *marșariere,* s.n. Mers înapoi al unui automobil; (concr.) dispozitiv al mecanismului de transmisie, care permite mersul înapoi al unui autovehicul. [Pr.: *-ri-er*] — Din fr. **marche arrière.**

MARTENSÍTĂ s.f. Constituent structural din aliaj fier-carbon la oțelurile călite. — Din fr. **martensite.**

MARUFLÁ, *maruflez,* vb. I. Tranz. A lipi cu maruflu. — Din fr. **maroufler.** — **marufláre** s.f.; **marufлát, -ă** adj.

MARUFLÁJ, *maruflaje,* s.n. Lipire cu maruflu a unei pînze pictate pe un suport; pînză pictată și lipită astfel. — Din fr. **marouflage.**

MARÚFLĂ s.f. v. **maruflu.**

MARÚFLU s.n. Clei special pentru marufla j. [Var.: **marúflă** s.f.] — Din fr. **maroufle.**

MÁSĂ[2] s.f. (În sintagma) *Masă caldă* = un fel de tejghea metalică încălzită pe care sînt expuse și menținute calde preparate alimentare, în localurile de alimentație publică.

MASELOTIÉRĂ, *maselotiere,* s.f. Parte superioară a lingotierei în care se formează maselota. [Pr.: *-ti-e-*] — Din fr. **masselottière.**

MÁSER s.n. (Fiz.) Proces de generare și amplificare a microundelor.

MASICÓT s.n. Oxid de plumb galben, întrebuințat la obținerea unor smalțuri în industria ceramică, chimică etc. — Din fr. **massicot.**

MASTICÁ, *mastichez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A mesteca[1] alimente, substanțe etc. — Din fr. **mastiquer,** lat. **masticare.** — **masticáre** s.f.; **masticát** s.n.

MASTISÓL s.n. Soluție adezivă specială care se întărește în contact cu aerul și care este folosită la lipit mai ales în medicină. — Cf. germ. M a s t i x.

MASTOGRAFÍE, *mastografii,* s.f. (Rar) Mamografie. — Din fr. **mastographie.**

MASTOPATÍE, *mastopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile mamare. — Din fr. **mastopathie.**

MAȘINIZÁ, pers. 4 *mașinizăm,* vb. I. Tranz. (Rar; folosit numai la pers. 4, 5, 6) A mecaniza. — **Mașină** + suf. *-iza.* — **mașinizáre** s.f.; **mașinizát, -ă** adj.

MATELOTÁJ s.n. Marinărie. — Din fr. **matelotage.**

MATEMATIZÁBIL, -Ă, *matematizabili, -e,* adj. Care poate fi matematizat. — **Matematiza** + suf. *-bil.*

MATERIALIZATÓR, -OÁRE, *materializatori, -oare,* s.m. și f. (Rar) Persoană care se ocupă cu aplicarea, cu punerea în practică, cu materializarea unei idei, a unui proiect etc. [Pr.: *-ri-a-*] — **Materializa** + suf. *-tor.*

MATERNÁL, -Ă, *maternali, -e,* adj. (Livr.) Matern. — Din fr. **maternel.**

MATISEÁLĂ, *matiseli,* s.f. (Mar.) Matisire. — **Matisi** + suf. *-eală.*

MATISÍ, *matisesc,* vb. IV. Tranz. (Mar.) A îmbina capetele a două parîme sau a două cabluri, prin împletirea șuvițelor din care sînt făcute. — Cf. fr. m a t i r. — **matisít, -ă** adj.

MATITÁTE s.f. Aspect mat. — Din fr. **matité.**

MATÓL, -OÁLĂ, *matoli, -oale,* adj. (Arg.) Beat. — Cf. țig. m a t o „beat".

MATOLÍ, *matolesc,* vb. IV. Refl. (Arg.) A se îmbăta. — Din **matol.** — **matolire** s.f.; **matolít, -ă** adj.

MATRÍCE s.f. (Biol.) Partea fundamentală, nediferenţiată a citoplasmei, a cromozomilor etc.

MATRICEÁL, -Ă, *matriceali, -e*, adj. Care se referă la matrice, privitor la matrice. [Pr.: *-ce-al.* — Var.: **matriciál, -ă** adj.] — Din fr. **matriciel.**

MATRICIÁL, -Ă, adj. v. **matriceal.**

MAURITÁN, -Ă, *mauritani, -e*, s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Mauritania. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Mauritania. [Pr.: *ma-u-*] — Din fr. **mauritanien,** engl. **Mauritanian.**

MÁXI adj. invar., subst. **1.** Adj. invar. (Despre lungimea fustei) Care ajunge pînă aproape de gleznă. **2.** Subst. Fustă, palton etc. maxi (**1**). — Din fr. **maxi.**

MAXIJÚPĂ, *maxijupe*, s.f. Fustă lungă pînă aproape de gleznă. — Din fr. **maxijupe.**

MAXIMAFÍL, -Ă, *maximafili, -e*, adj. Referitor la maximafilie, de maximafilie. — Din fr. **maximaphile.**

MAXIMAFILÍE s.f. Colecţionare de cărţi poştale cu o temă care se regăseşte în marcaj şi în obliterare. — Din fr. **maximaphilie.**

MAXIMAFILÍST, -Ă, *maximafilişti, -ste*, s.m. şi f. Specialist în maximafilie. — **Maximafilie** + suf. *-ist.*

MAXIMIZÁ, *maximizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A da valoare maximă [2]. — Din fr. **maximiser.** — **maximizáre** s.f.; **maximizát, -ă** adj.

MAXÍT s.n. Oţel rapid standardizat, cu fier, molibden, wolfram, crom etc. în compoziţie. — Din germ. **Maxit.**

MAXI-TÁXI, *maxi-taxiuri*, s.n. Microbuz care funcţionează după sistemul taximetrelor. — Din fr., engl. **maxi-taxi.**

MAZDEÍST, -Ă, *mazdeişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al mazdeismului. — Din fr. **mazdéiste.**

MĂCIÚCĂ s.f. (Sport) Aparat de gimnastică, de forma unei măciuci (**2**), cu care se execută exerciţii de mobilitate, de îndemînare etc.

MĂLURÁRE, *mălurări*, s.f. Faptul de *a se mălura.* [Var.: **mălurire** s.f.] — V. **mălura.**

MĂLURÍRE s.f. v. **mălurare.**

MĂMÓS, -OÁSĂ, *mămoşi, -oase*, adj. (Fam.) **1.** (Despre copii) Care este extrem (sau excesiv de) ataşat de mamă. **2.** (Despre oameni) Care este extrem (sau excesiv de) ataşat de copiii (săi); ocrotitor. — **Mamă** + suf. *-os.*

MĂMOŞÉNIE s.f. (Fam.) Ataşament al unei fiinţe mămoase. — **Mămos** + suf. *-enie.*

MĂRTURISÍT, -Ă, *mărturisiţi, -te*, adj. Care este declarat, relatat; care este spus deschis, pe faţă. — V. **mărturisi.**

MĂZĂRÁT, -Ă adj. (Despre precipitaţii atmosferice) Cu picături sau boabe mari.

MEA CULPA (Livr.) Formulă prin care cineva îşi recunoaşte o greşeală. [Pr.: *mé-a cúlpa*] — Expr. lat.

MECANICIZÁ, pers. 3 *mecanicizează*, vb. I. Refl. (Rar; despre activităţi raţionale) A deveni mecanic, automat. — **Mecanic** + suf. *-iza.* — **mecanicizáre** s.f.; **mecanicizát, -ă** adj.

MÉCIBOL, *meciboluri*, s.n. Situaţie din finalul unei partide de tenis sau de volei în care ultima lovitură de minge poate să decidă pe cîştigător. — Din engl. **match ball.**

MEDIASTINÁL, -Ă, *mediastinali, -e*, adj. (Anat.) Referitor la mediastin, de mediastin. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **médiastinal.**

MEDIASTINOSCÓP, *mediastinoscoape*, s.n. (Med.) Aparat care serveşte examinării vizuale a mediastinului. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **médiastinoscope.**

MEDIASTINOSCOPÍE, *mediastinoscopii*, s.f. (Med.) Metodă chirurgicală pentru explorarea în scop diagnostic a mediastinului. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **médiastinoscopie.**

MEDIATÉCĂ, *mediateci*, s.f. Încăpere dintr-o bibliotecă în care sînt păstrate mijloacele audiovizuale folosite mai ales la învăţarea limbilor străine. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **médiathèque.**

MEDIEVALÍSM s.n. (Rar) Medievistică. [Pr.: *-di-e-*] — **Medieval** + suf. *-ism.*

MEDIEVÍSM s.n. (Rar) **1.** Medievistică. **2.** Interes, înclinare pentru evul mediu. [Pr.: *-di-e-*] — Din fr. **médiévisme.**

MEDIOCRIZÁ, *mediocrizez*, vb. I. Tranz. şi refl. (Rar) A face sau a deveni mediocru. [Pr.: *-di-o-*] — **Mediocru** + suf. *-iza.* — **mediocrizáre** s.f.

MEDITÁT, -Ă, *meditaţi, -te*, adj. (Despre elevi) Care a primit lecţii (particulare) în afara orelor de curs; preparat [2]. — V. **medita.**

MÉDIU [2], -IE adj. (În sintagma) *Unde medii* (şi substantivat, f. pl.) = unde radio cu lungimea între 100 şi 1 000 m; domeniu cuprins între 186,9 m şi 571,4 m destinat posturilor naţionale de radiodifuziune.

MEDULÍTĂ, *medulite*, s.f. (Med.) Inflamaţie a măduvei osoase. — Din fr. **médullite.**

MEFIÉNT, -Ă, *mefienţi, -te*, adj. (Livr.) Neîncrezător; bănuitor. [Pr.: *-fi-ent*] — După fr. **méfiant.**

MEFIÉNŢĂ, *mefienţe*, s.f. **1.** (Livr.) Neîncredere; bănuială. **2.** (Psih.) Suspiciune patologică; aşteptare anxioasă a răului. [Pr.: *-fi-en-*] — Din fr. **méfiance.**

MEFITÍSM s.n. (Livr.) Poluare a aerului cu mirosuri mefitice sau toxice. — Din fr. **méphitisme.**

MEGACALORÍE, *megacalorii*, s.f. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru căldură, egală cu un milion de calorii; termie. [Abr.: *Mcal*] — Din fr. **mégacalorie.**

MEGACÓSM s.n. v. **megacosmos.**

MEGACÓSMOS s.n. (Livr.) Macrocosm. [Var.: **megacósm** s.n.] — Din engl. **megacosm.**

MEGADÍNĂ, *megadine*, s.f. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru forţă, egală cu un milion de dine. [Abr.: *Mdyn*] — Din fr. **mégadyne.**

MEGAÉRG, *megaergi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru energie, egală cu un milion de ergi. [Abr.: *Merg*] — Din fr. **mégaerg.**

MEGAHÉRTZ, *megahertzi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură pentru frecvenţă, egală cu un milion de hertzi. [Pr.: *-herţ.* — Abr.: *MHz*] — Din germ. **Megahertz,** fr. **mégahertz.**

MEGALOBLÁST, *megaloblaste*, s.n. (Biol.) Globulă roşie cu nucleul anormal mărit, caracteristică în anemia pernicioasă; (rar) macroblast. — Din fr. **mégaloblaste,** engl. **megaloblast.**

MEGALOCITÓZĂ, *megalocitoze*, s.f. (Med.) Anemie pernicioasă provocată de megalocite. — Din fr. **mégalocytose.**

MEGALÓPOLIS, *megalopolisuri*, s.n. (În sociologie) Arie urbană foarte întinsă creată prin includerea succesivă a zonelor suburbane şi a oraşelor învecinate. — Din fr. **mégalopolis,** engl. **megalopolis.**

MEGALOPSÍE, *megalopsii*, s.f. (Med.) Tulburare de vedere constînd în impresia că obiectele sînt mai mari decît în realitate; macropsie. — Din fr. **mégalopsie.**

MEGAPÉRM s.n. Aliaj de nichel, fier şi mangan cu înaltă permeabilitate magnetică. — Din germ. **Megaperm.**

MEGAPÍR s.n. Oţel aliat din fier, crom şi aluminiu, întrebuinţat la confecţionarea rezistenţelor electrice. [Scris şi: *megapyr*] — Din germ. **Megapir.**

MEGARELIÉF, *megareliefuri*, s.n. (Geogr.) Formă de relief (continent, bazin oceanic etc.) de mare întindere. [Pr.: *-li-ef*] — Din rus. **megarelief.**

MEGARÍC, -Ă, (2) *megarici, -ce*, adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Şcoala megarică* = şcoală filozofică din Grecia antică întemeiată de Euclid din Megara. **2.** S.m. Adept al acestei şcoli. — Din fr. **mégarique.**

MEGASPÓR, *megaspori*, s.m. (Bot.) Macrospor. — Din fr. **mégaspore.**

MEGASPOROGENÉZĂ, *megasporogeneze*, s.f. (Bot.) Proces de formare şi de dezvoltare a megasporilor şi de producere a gameţilor la plantele cu flori. — **Megaspor** + **geneză.**

MEGATÓNĂ, *megatone*, s.f. (Fiz.) Unitate (toleratã) de măsură echivalentă cu forţa unei explozii produse de un milion de tone de trinitrotoluen. [Abr.: *Mt*] — Din fr. **mégatonne,** engl. **megaton.**

MEGATÓNIC, -Ă, *megatonici, -ce*, adj. (Rar; despre explozii) De forţa megatonelor. — Din fr. **mégatonnique,** engl. **megatonic.**

MEGÓHM, *megohmi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură a rezistenţei electrice, egală cu un milion de ohmi. [Pr.: *-gom.* — Abr.: *MΩ*] — Din fr. **mégohm.**

MEGOHMMÉTRU, *megohmmetre*, s.n. (Fiz.) Aparat pentru măsurarea rezistenţelor electrice de valoare mare . [Pr.: *-gom-*] — Din fr. **mégohmmètre.**

MEISTERGESANG s.n. Totalitatea creaţiilor poetice ale meistersängerilor. [Pr.: *máistărghezang*] — Cuv. germ.

MEISTERSÄNGER, *meistersängeri*, s.m. Trubadur medieval german. [Pr.: *máistărzengăr*] — Din germ. **Meistersänger.**

MEL, *meli*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru înălţimea sunetului, egală cu a mia parte din înălţimea unui sunet care are o putere de o mie de hertzi. — Din engl. **mel.**

MELAMINÁT, -Ă, *melaminaţi, -te*, adj. (Despre materiale plastice) Fabricat din melamină. — De la **melamină.**

MELANCOLIZÁ, pers. 3 *melancolizează*, vb. I. Refl. (Rar) A deveni melancolic. — Din fr. **mélancoliser.**

MELANJÓR, *melanjoare*, s.n. (Tehn.) Amestecător. — Din fr. **mélangeur.**

MELANÓZĂ, *melanoze*, s.f. **1.** (Med.) Denumire generică pentru pigmentaţia în exces a pielii şi mucoaselor datorită acumulării difuze de melamină. **2.** (Bot.) Boală a viţei de vie cauzată de ciuperci. — Din fr. **mélanose.**

MELASÁ, *melasez*, vb. I. Tranz. A amesteca nutreţul cu melasă. — Din **melasă.** — **melasáre** s.f.; **melasát, -ă** adj.

MELÉU, *meleuri*, s.n. (Sport) Luptă corp la corp. ◆ (Spec.) Grămadă la rugbi. — Din fr. **mêlée.**

MELÍFIC, -Ă, *melifici, -ce*, adj. (Rar) Melifer (**1**). — Din fr. **mellifique.**

MELIORATÍV, -Ă, *meliorâtivi, -e*, adj. (Lingv.; despre cuvinte, expresii etc.) Cu sens laudativ, favorabil. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **méliоratif.**

MELIORÍST, -Ă, *melioriști, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al meliorismului. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **méliorisme.**

MELISMÁTIC, -Ă, *melismatici, -ce*, s.f., adj. (Muz.) **1.** S.f. Totalitatea ornamentelor dintr-o compoziţie; arta de a compune cu melisme. **2.** Adj. (Despre compoziţii) Cu melisme. — De la **melismă.**

MELÍSMĂ, *melisme*, s.f. (Muz.) Ornament muzical rezultat din repartiţia unei durate lungi într-un grup de note de valoare scurtă. — Din it. **melisma,** fr. **mélisme.**

MELODICITÁTE, *melodicităţi*, s.f. Calitatea de a fi melodic; (rar) melodism. — **Melodic** + suf. *-itate.*

MELODIMÉTRU, *melodimetre*, s.n. (Fon.) Aparat electronic folosit pentru cercetări asupra intonaţiei. — Din fr. **mélodimètre.**

MELODÍSM s.n. (Rar) Melodicitate. — Din it. **melodismo.**

MELODRAMATÍSM s.n. (Rar) Caracter melodramatic. ◆ Exprimare de sentimente care se remarcă prin artificialitate, prin exaltare exagerată. — **Melodramat**[ic] + suf. *-ism.*

MELODRAMATIZÁ, *melodramatizez*, vb. I. Tranz. A face să devină melodramatic (**2**), a da caracter melodramatic (**2**). ◆ (Depr.) A exagera caracterul melodramatic (**2**). — Din fr. **mélodramatiser.** — **melodramatizáre** s.f.; **melodramatizát, -ă** adj.

MELOFÓB, -Ă, *melofobi, -e*, adj., s.m. şi f. (Livr.) (Persoană) care urăşte muzica. — Din fr. **mélophobe.**

MELOFOBÍE s.f. (Livr.) Aversiune faţă de muzică. — Din fr. **mélophobie.**

MELOMANÍE s.f. Pasiune, preferinţă deosebită pentru muzică. — Din fr. **mélomanie.**

MELOTERÁPIC, -Ă, *meloterapici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la meloterapie, de meloterapie. — Din fr. **mélothérapique.**

MELOTERAPÍE, *meloterapii*, s.f. (Med.) Muzicoterapie. — Din fr. **mélothérapie.**

MEMORATÍV, -Ă, *memorativi, -e*, adj. (Rar) Comemorativ. — Din fr. **mémoratif.**

MEMORIÁL s.n. (Livr.) Monument ridicat în amintirea unui eveniment sau a unei personalităţi.

MEMORISCÓP, *memoriscoape*, s.n. Aparat electronic de afişare cu posibilitatea de memorare a curbelor afişate. — Din engl. **memoriscope.**

MENDELÍST, -Ă, *mendelişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al mendelismului. — Din fr. **mendéliste.**

MENDICITÁTE s.f. (Rar) Cerşetorie. — Din fr. **mendicité,** lat. **mendicitas, -atis.**

MENINGEÁL, -Ă, *meningeali, -e*, adj. (Anat.) Meningian. [Pr.: *-ge-al*] — Din germ., engl. **meningeal.**

MENINGIÁN, -Ă, *meningieni, -e*, adj. (Anat.) De meninge; (rar) meningeal. [Pr.: *-gi-an*] — Din fr. **méningien.**

MENINGOCÉL, *meningocele*, s.n. (Med.) Hernie a meningelor datorită unui defect al craniului sau al coloanei vertebrale. — Din fr. **méningocèle.**

MENINGOPATÍE, *meningopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecţiunile meningelor. — Din fr. **méningopathie.**

MENORÁGIC, -Ă, *menoragici, -ce*, adj. (Med.) Cu caracter de menoragie. — Din fr. **ménorragique.**

MENORÉE, *menoree*, s.f. (Med.) Menstruaţie. — Din fr. **menorrhée.**

MENŢIONÁBIL, -Ă, *menţionabili, -e*, adj. Care poate fi menţionat; citabil. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Menţiona** + suf. *-bil.*

MENŢIONÁT, -Ă, *menţionaţi, -te*, adj. Care a fost pomenit, citat. [Pr.: *-ţi-o-*] — V. **menţiona.**

MER, *meri*, s.m. (Chim.) Unitate elementară constitutivă cu structură şi cu masă dată invariabile, care se repetă în mod constant într-un lanţ macromolecular al unui polimer. — Din fr. **mère.**

MERCALLÓY s.n. Aliaj de tip alpaca din cupru, nichel, zinc cu adaos de fier şi plumb, foarte plastic, întrebuinţat în construcţia aparaturii electrice, medicale etc. — Din germ. **Mercalloy.**

MERCURÍSM s.n. (Med.) Intoxicaţie cu mercur. — Din fr. **mercurisme.**

MERITÁLĂ, *meritale*, s.f. (Bot.) Internod. — Din fr. **mérithalle.**

MEROBLÁSTIC, -Ă, *meroblastici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. (Biol.) Proces de formare a blastomerelor în regiunea nucleului prin segmentarea oului sau a zigotului animal. **2.** Adj. De meroblastică (**1**). — Din fr. **méroblastique.**

MESCHINIZÁ, *meschinizez*, vb. I. Refl. (Rar) A deveni meschin, a da dovadă de meschinărie. — **Meschin** + suf. *-iza*. — **meschinizáre** s.f.

MESIANÍST, -Ă, *mesianiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al mesianismului. [Pr.: *-si-a-*] — Din fr. **messianiste.**

MESMERIÁN, -Ă, *mesmerieni, -e*, adj., s.m. și f. (Adept) al mesmerismului. [Pr.: *-ri-an*] — Din fr. **mesmérien.**

MESMERÍSM s.n. Teoria magnetismului animal; (Med.) tratament bazat pe această teorie. — Din fr. **mesmérisme.**

METABISULFÍT, *metabisulfiți*, s.m. (Chim.) Sare a unui acid care, adăugată în soluție apoasă diluată, trece în sulfitul acidului respectiv și este folosită în vinificație. — Din fr. **métabisulfite.**

METABÓLĂ, *metabole*, s.f. Procedeu retoric prin care se repetă un enunț schimbînd ordinea cuvintelor. — Din fr. **métabole.**

METABOLÍT, *metaboliți*, s.m. (Biol.) Substanță care contribuie la procesele de metabolism. — Din fr. **métabolite.**

METABOLIZÁ, *metabolizez*, vb. I. Tranz. A transforma substanțe prin procesul de metabolism. — De la **metabolism.** — **metabolizáre** s.f.; **metabolizát, -ă** adj.

METACÉNTRIC, -Ă, *metacentrici, -ce*, adj. (Mar.) Referitor la metacentru, de metacentru. — Din fr. **métacentrique.**

METACROMÁTIC, -Ă, *metacromatici, -ce*, adj. (Biol.) Care prezintă metacromazie. — Din fr. **métachromatique.**

METACROMAZÍE s.f. (Med.) Însușirea de a se colora diferit în raport cu colorantul utilizat sau cu țesuturile din jur. — Din fr. **métachromasie.**

METACRONÍSM, *metacronisme*, s.n. Eroare de dată prin postdatare. — Din fr. **métachronisme.**

METAFÁZĂ, *metafaze*, s.f. (Biol.) A doua fază în diviziunea celulei prin mitoză, în care fiecare cromozom se împarte în cîte doi cromozomi. — Din fr. **métaphase.**

METAFRÁZĂ, *metafraze*, s.f. **1.** Transpunere a unei poezii în proză. **2.** Anaforă care folosește sinonimele pentru a evita repetiția monotonă. — Din fr. **métaphrase.**

METAGRÁMĂ, *metagrame*, s.f. Joc distractiv prin care se formează cuvinte noi înlocuind mereu cîte o literă din cuvîntul dat inițial. — Din fr. **métagramme.**

METALINGVÍSTICĂ s.f. Ramură a lingvisticii care studiază limbajul lingvistic. — Din fr. **métalinguistique.**

METALÍSM s.n. Teorie potrivit căreia valoarea metalului din care sînt făcuți banii este determinantă. — Din germ. **Metalismus.**

METALOCROMÍE s.f. (Tehn.) Arta de a colora suprafața metalelor. — Din fr. **métallochromie.**

METALOGENÉZĂ s.f. Ramură a geologiei care studiază formarea și răspîndirea zăcămintelor minerale în scoarța Pămîntului; (rar) metalogenie. — Din fr. **métallogenèse.**

METALOGENÍE s.f. (Rar) Metalogeneză. — Din fr. **métallogénie.**

METALOÍDIC, -Ă, *metaloidici, -ce*, adj. (Chim.) De natura metaloizilor; de metaloid. [Pr.: *-lo-i-*] — Din fr. **métalloïdique.**

METALOPLÁSTIC, -Ă, *metaloplastici, -ce*, adj. Care are proprietăți de metal și de material plastic. — Din fr. **métalloplastique.**

METALOPLASTÍE, *metaloplastii*, s.f. Procedeu de obținere a unui material metaloplastic; modelare a unui astfel de material. — Din fr. **métalloplastie.**

METALOSFÉRĂ s.f. (Geol.) Barisferă. — Din fr. **métallosphère.**

METAMORÁLĂ s.f. (Rar) Parte a teoriei etice care studiază principiile fundamentale ale moralei. — Din fr. **métamorale.**

METAMORFOZÁBIL, -Ă, *metamorfozabili, -e*, adj. (Rar) Care se poate metamorfoza. — Din fr. **métamorphosable.**

METANEFRÍDIE, *metanefridii*, s.f. (Biol.) Organ tubular deschis spre exterior și spre cavitatea generală a corpului la anelide și moluște avînd funcție excretoare și de expulzare a gameților. — Din fr. **métanéphridie.**

METANEPHRÓS s.m. (Biol.) Rinichiul definitiv care începe să funcționeze la vertebratele amniote în stadiul de adult. [Pr.: *-fros*] — Din fr. **métanéphros.**

METANIÉR, *metaniere*, s.n. Cargobot folosit la transportarea metanului lichefiat. [Pr.: *-ni-er*] — Din fr. **méthanier.**

METASOMÁTIC, -Ă, *metasomatici, -ce*, adj. (Geol.) Referitor la metasomatoză; de metasomatoză. — Din engl. **metasomatic.**

METASTÁZIC, -Ă, *metastazici, -ce*, adj. (Med.) Cu caracter de metastază. — **Metastază** + suf. *-ic* (după fr. *métastatique*).

METATÉTIC, -Ă, *metatetici, -ce*, adj. (Lingv.) De metateză; din metateză. — Din fr. **métathétique.**

METATORÁCIC, -Ă, *metatoracici, -ce*, adj. (Zool.) Al metatoracelui. — Din fr. **métathoracique.**

METAXENÍE s.f. (Biol.) Influență fiziologică a gametului patern asupra țesuturilor materne. — Din engl. **metaxenia.**

MÉTEO adj. invar. Meteorologic. *Buletin meteo.* [Pr.: *-te-o*] — Din fr. **météo.**

METEOROBIOLÓGIC, -Ă, *meteorobiologici, -ce*, adj. De meteorobiologie. [Pr.: *-te-o-ro-bi-o-*] — De la **meteorobiologie.**

METEOROBIOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază influența factorilor meteorologici asupra organismelor vegetale și animale. [Pr.: *-te-o-ro-bi-o-*] — Din engl. **meteorobiology.**

METEOROPÁT, -Ă, *meteoropați, -te*, s.m. și f. (Med.) Persoană care reacționează patologic la modificările factorilor meteorologici. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **météoropathe.**

METEOROPATÍE, *meteoropatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile cauzate sau influențat de fenomenele meteorologice. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr **météoropathie.**

METEOROSENSIBILITÁTE s.f. (Med.) Sensibilitate a unor persoane la fenomenele meteorologice. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **météoro-sensibilité.**

METEORUTIÉR, -Ă, *meteorutieri, -e*, adj. (În sintagma) *Buletin meteorutier* = buletin meteorologic cu informații specifice circulației rutiere. [Pr.: *-te-o-ru-ti-er*] — **Meteo** + **rutier.**

METILÁRE, *metilări*, s.f. (Chim.) Proces de fixare a unei grupări metil pe o moleculă. — După fr. **méthylation.**

METILÉNICĂ, *metilenice*, adj. (Chim.; în sintagma) *Grupare metilenică* = grupare organică ce conține radicalul metilen, caracterizată prin mare reactivitate chimică în unele reacții de condensare sau cu metalele alcaline. — Din fr. **méthylénique.**

METILFENÓL, *metilfenoli*, s.m. (Chim.) Crezol. — Probabil din fr.

METILSTIRÉN, *metilstireni*, s.m. (Chim.) Substanță organică, derivat al stirenului, folosită ca monomer în polimerizări. — Din fr. **méthylstyrène.**

METILURÉE s.f. Substanță chimică cristalină folosită în sinteze organice. — Din fr. **méthylurée.**

METILVIOLÉT s.n. Substanță chimică folosită ca medicament antiseptic, antihelmintic și drept colorant în industria textilă și chimică. [Pr.: *-vi-o-*] — Din fr. **méthylviolet.**

METODOLÓG, -Ă, *metodologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în metodologie. — Din fr. **méthodologue.**

METÓPIC, -Ă, *metopici, -ce,* adj. (Anat.) Frontal. — Din fr. **métopique.**

METREZĂ, *metreze,* s.f. (Cin.) Instrument pentru măsurarea lungimii filmelor. [Pr.: *metrŏză*] — Din fr. **métreuse.**

METROPATÍE, *metropatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile uterului. — Din fr. **métropathie.**

METROPTÓZĂ, *metroptoze,* s.f. (Med.) Ptoză a uterului în axul vaginului. — Din fr. **métroptose.**

METRORÁGIC, -Ă, *metroragici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la metroragie, de metroragie. — Din fr. **métrorragique.**

METRÓZĂ, *metroze,* s.f. (Med.) Afecțiune uterină de origine hormonală sau nervoasă. — Din fr. **métrose.**

MEZENTERÍTĂ, *mezenterite,* s.f. (Med.) Inflamație a mezenterului. — Din fr. **mésentérite.**

MEZI s.m. pl. (Mat.) Numitorul primului raport și numărătorul celui de al doilea raport al unei proporții. — Cf. lat. m e d i u s, it. m e d i o.

MEZOBLÁST, *mezoblaste,* s.n. (Anat.) Mezoderm. — Din fr. **mésoblaste.**

MEZOBLÁSTIC, -Ă, *mezoblastici, -ce,* adj. (Anat.) Al mezoblastului. — Din fr. **mésoblastique.**

MEZOCEFÁL, -Ă, *mezocefali, -e,* adj. (Med.; despre oameni; adesea substantivat) Care are craniul de formă intermediară între brahicefal și dolihocefal; (despre craniu) care are formă intermediară între brahicefal și dolihocefal. — Din fr. **mésocéphale.**

MEZODÉRMIC, -Ă, *mezodermici, -ce,* adj. (Biol.) De mezoderm. ◇ *Muguri mezodermici* = dilatații bilaterale simetrice ale peretelui endodermic al gastrulei, din care se dezvoltă mezodermul. — Din fr. **mésodermique.**

MEZODERMÓZĂ, *mezodermoze,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru virozele care au afinitate pentru țesuturile și organele provenite din mezoderm: — Din fr. **mésodermose.**

MEZOGÁSTRIC, -Ă, *mezogastrici, -ce,* adj. (Anat.) Referitor la mezogastru, al mezogastrului. — Din fr. **mésogastrique.**

MEZOGLÉE, *mezoglee,* s.f. (Zool.) Strat intermediar gelatinos situat între straturile celulare externe și interne ale corpului spongierilor și celenteratelor. — Din fr. **mésoglée.**

MEZOLÓGIC, -Ă, *mezologici, -ce,* adj. (Biol.) Referitor la mezologie, de mezologie. — Din fr. **mésologique.**

MEZOMÉR, -Ă, *mezomeri, -e,* adj. (Chim.; despre substanțe) Care este în stare de mezomerie. ◇ *Structură* (sau *formulă*) *mezomeră* = structură ipotetică limitată care ar oferi imaginea structurii electronice a unor substanțe. — Din fr. **mésomère.**

MEZOMERÍE s.f. (Chim.) Fenomen de oscilare a structurii unei substanțe între formele ei izomere electronic; structură intermediară. — Din fr. **mésomérie.**

MEZOMÓRF, -Ă, *mezomorfi, -e,* adj. (Fiz.; despre substanțe) Care prezintă stare mezomorfică. — Din fr. **mésomorphe.**

MEZOMÓRFICĂ, *mezomorfice,* adj. (Fiz.; în sintagma) *Stare mezomorfică* = stare de agregare a materiei între starea cristalină și cea amorfă. — Din fr. **mésomorphique.**

MEZONEPHRÓS s.n. (Anat.) A doua fază în dezvoltarea rinichiului la embrion. [Pr.: *-fros*] — Din fr. **mésonéphros.**

MEZOPÁUZĂ s.f. Strat atmosferic de tranziție între mezosferă și termosfera atmosferei terestre caracterizat prin valori termice minime. [Pr.: *-pa-u-*] — Din fr. **mésopause** (după *pauză*).

MEZORELIÉF, *mezoreliefuri,* s.n. (Geol.) Formă de relief cu dimensiuni reduse ca urmare a acțiunii de coroziune a agenților externi. [Pr.: *-li-ef*] — Din fr. **mésorelief.**

MEZOTÉLIU, *mezotelii,* s.n. (Biol.) Strat de celule de origine mezodermică care căptușește cavitățile celomice ale vertebratelor. — Din fr. **mésothélium.**

MEZOTORÁCE s.n. (Entom.) Al doilea segment al toracelui la insecte, de care sînt prinse aripile anterioare și a doua pereche de picioare. — Din fr. **mésothorax.**

MEZOTORÁCIC, -Ă, *mezotoracici, -ce,* adj. (Entom.) Care ține de mezotorace. — Din fr. **mésothoracique.**

MEZOTRÓN, *mezotroni,* s.m. (Fiz.) Mezon. — Din fr. **mésotron,** engl. **mesotron.**

MEZOZÓNĂ, *mezozone,* s.f. (Geol.) Zonă mediană de transformare metamorfică a Pămîntului. — Din fr. **mésozone.**

MEZZA-VOCE adv. (Muz.; indică modul de execuție) Cu intensitatea pe jumătate. [Pr.: *méța-vóce*] — Cuv. it.

MEZZO-PIANO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Cu intensitate redusă, mai tare decît piano. [Pr.: *méțo-piáno*] — Cuv. it.

MICELIÁN, -Ă, *micelieni, -e,* adj. (Bot.) De miceliu, al miceliului. [Pr.: *-li-an*] — Din fr. **mycélien.**

MICOLÓGIC, -Ă, *micologici, -ce,* adj. Referitor la micologie, de micologie. — Din fr. **mycologique.**

MICÓTIC, -Ă, *micotici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la micoze. — Din engl. **mycotic.**

MICROALIÁ, *microaliez,* vb. I. Tranz. A alia metale (și metaloizi) în cantități extrem de reduse. [Pr.: *-cro-a-li-a*] — **Micro¹-** + **alia.** — **microaliére** s.f.; **microaliát, -ă** adj.

MICROANCHÉTĂ, *microanchete,* s.f. Anchetă cu chestionar scurt, limitată la un număr mic de subiecți. [Pr.: *-cro-an-*] — **Micro¹-** + **anchetă.**

MICROBACTÉRIE, *microbacterii,* s.f. Bacterie de dimensiuni extrem de mici. — **Micro¹-** + **bacterie.**

MICROBÁR, *microbari,* s.m. (Fiz.) Barie. — Din engl. **microbar.**

MICROBAROGRÁF, *microbarografe,* s.n. (Fiz.) Barograf foarte sensibil care înregistrează variațiile foarte mici și rapide ale presiunii. — Din fr. **microbarographe.**

MICROBICÍD, -Ă, *microbicizi, -de,* adj., s.n. (Substanță) care distruge microbii. — Din fr. **microbicide.**

MICROBOFOBÍE, *microbofobii,* s.f. Teamă patologică față de microbi. — **Microb** + **fobie.**

MICROCALCULATÓR, *microcalculatoare,* s.n. Calculator sau minicalculator simplu, ieftin, de mici dimensiuni, care folosește un singur limbaj și are lungimea cuvîntului de 8 — 12 biți; microordinator, microcomputer. — **Micro¹-** + **calculator.**

MICROCANTÍNĂ, *microcantine,* s.f. Cantină pentru un număr restrîns de oameni. — **Micro¹-** + **cantină.**

MICROCARIÉRĂ, *microcariere,* s.f. Carieră¹ de mici proporții. [Pr.: *-ri-e-*] — **Micro¹-** + **carieră¹.**

MICROCHÍMIC, -Ă, *microchimici, -ce,* adj. Referitor la microchimie, la microanaliză. — Din fr. **microchimique.**

MICROCHIRURGICÁL, -Ă, *microchirurgicali, -e,* adj. Referitor la microchirurgie, de microchirurgie. — De la **microchirurgie.**

MICROCHIRURGÍE s.f. Chirurgie practicată la microscop. — Din fr. **microchirurgie.**

MICROCINEMATOGRAFÍE s.f. Filmare a unor fenomene observate la microscop. — Din fr. **microcinématographie.**

MICROCÍRCUÍT, *microcircuite*, s.n. Dispozitiv microelectronic cu o densitate mare de elemente de circuit echivalente care constituie o singură unitate. — **Micro¹-** + **circuit.**

MICROCÍT, *microcite*, s.n. (Biol.) Globulă roşie de dimensiuni foarte mici. — Din fr., engl. **microcyte.**

MICROCITÓZĂ, *microcitoze*, s.f. (Med.) Boală a sîngelui manifestată prin prezenţa crescută de microcite. — Din fr. **microcytose.**

MICROCOMPUTÉR, *microcomputere*, s.n. Microcalculator. [Pr.: *-piú-*] — Din engl. **microcomputer.**

MICROCURÉNT, *microcurenţi*, s.m. (Med.) Curent (**3**) de mică intensitate. — **Micro¹-** + **curent.**

MICRODACTÍL, -Ă, *microdactili, -e*, adj. (Med.) Care prezintă microdactilie. — Din fr. **microdactyle.**

MICRODACTILÍE, *microdactilii*, s.f. (Med.) Malformaţie a degetelor caracterizată prin dezvoltare insuficientă. — Din fr. **microdactylie.**

MICRODÉLTĂ, *microdelte*, s.f. **1.** Deltă de mică întindere. **2.** Machetă a unei delte. — **Micro¹-** + **deltă.**

MICRODISÉCŢIE, *microdisecţii*, s.f. Disecţie fină făcută la microscop. [Pr.: *-ţi-e*] — Din fr. **microdissection.**

MICRODÓZĂ, *microdoze*, s.f. (Farm., Med.) Doză de medicament cu concentraţie foarte mică folosită în homeopatie. — **Micro¹-** + **doză.**

MICRODÚR s.n. Material sintetic înlocuitor pentru talpă şi tocuri la încălţăminte. — **Micro**[poros] + **dur**[abil].

MICROECONÓMIC, -Ă, *microeconomici, -ce*, adj. De microeconomie. [Pr.: *-cro-e-*] — Din fr. **microéconomique.**

MICROELECTRÓNIC, -Ă, *microelectronici, -ce*, s.f., adj. **I.** S.f. Ramură a electronicii care studiază producerea şi utilizarea circuitelor electronice cu grad înalt de miniaturizare. **II.** Adj. **1.** Referitor la microelectronică (**I 1**). **2.** (Despre dispozitive electronice) Cu grad înalt de miniaturizare. [Pr.: *-cro-e-*] — Din engl. **microelectronic** (s).

MICROELECTRONOGRÁFIC, -Ă, *microelectronografici, -ce*, adj. De microelectronografie. [Pr.: *-cro-e-*] — De la **microelectronografie.**

MICROELECTRONOGRAFÍE, *microelectronografii*, s.f. Fotografie făcută la microscop care permite studierea fenomenelor biologice celulare sub aspect electric. [Pr.: *-cro-e-*] — **Micro¹-** + **electronografie.**

MICROENCICLOPEDÍE, *microenciclopedii*, s.f. Enciclopedie cu volum restrîns de informaţii; (rar) minienciclopedie. [Pr.: *-cro-en-*] — **Micro¹-** + **enciclopedie.**

MICROESÉU, *microeseuri*, s.n. Eseu (**1**) scurt. [Pr.: *-cro-e-*] — **Micro¹-** + **eseu.**

MICROFÍL, -Ă, *microfili, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Cu frunze (foarte) mici. — Din fr. **microfil.**

MICROFILMOTÉCĂ, *microfilmoteci*, s.f. Colecţie de microfilme; *p. ext.* încăpere specială în care se păstrează astfel de colecţii. — **Micro¹-** + **filmotecă.**

MICROFÍTĂ, *microfite*, s.f. (Bot.) Plantă de dimensiuni mici şi cu înmulţire rapidă. ◇ (Adjectival) *Plantă microfită.* — Din engl. **microphyte.**

MICROFÍZICĂ s.f. Ramură a fizicii care studiază particulele elementare; fizică atomică. — Din fr. **microphysique.**

MICROFLORÍSTIC, -Ă, *microfloristici, -ce*, adj. Referitor la microfloră, de microfloră. — **Micro¹ -** + **floristic.**

MICROFÓNIC, -Ă, *microfonici, -ce*, adj. De microfon sau de microfonie (**2**). ◇ *Efect microfonic* = microfonie (**2**). — Din fr. **microphonique.**

MICROFONÍE, *microfonii*, s.f. **1.** Reacţie acustică nedorită care apare între microfonul şi difuzorul unui sistem electroacustic în condiţiile unei amplificări mari sau ale amplasării acestora în încăperi necorespunzătoare din punct de vedere acustic. **2.** Perturbaţie într-un sistem electroacustic datorată vibraţiei mecanice nedorite a unor componente ale acestuia; efect microfonic. — Din fr. **microphonie.**

MICROFONÍST, -Ă, *microfonişti, -ste*, s.m. şi f. Tehnician specializat în amplasarea şi deplasarea microfoanelor. — Din fr. **microfoniste.**

MICROFOSÍLĂ, *microfosile*, s.f. Fosilă microscopică (**3**). — Din fr. **microfossile.**

MICROFÚLGER, *microfulgere*, s.n. (Met.) Fulger (**1**) scurt, de mică intensitate. — **Micro¹-** + **fulger.**

MICROGAMÉT, *microgameţi*, s.m. (Biol.) Gamet mascul. — Din engl. **microgamete.**

MICROGENERATÓR, *microgeneratoare*, s.n. (Tehn.) Generator (**III 1**) de mică putere. — Din fr. **microgénérateur.**

MICROGLOSÁR, *microglosare*, s.n. Glosar cu număr mic de cuvinte şi explicaţii sumare. ◆ Glosar care înregistrează vocabularul specific unui domeniu foarte restrîns. — Din fr. **microglossaire.**

MICROGRÚP, *microgrupuri*, s.n. (În sociologie) Grup (**2**) mic. — **Micro¹-** + **grup.**

MICROHÁLĂ, *microhale*, s.f. Hală (experimentală) de proporţii mici. — **Micro¹-** + **hală.**

MICROHÉNRI, *microhenri*, s.m. (Fiz.) A milioana parte dintr-un henri. — Din fr., engl. **microhenry.**

MICROHIDROCENTRÁLĂ, *microhidrocentrale*, s.f. Hidrocentrală de putere mică. — **Micro¹-** + **hidrocentrală.**

MICROINTERVÁL, *microintervale*, s.n. (Muz.) Interval mai mic decît un semiton [Pr.: *-cro-in-*] — **Micro¹-** + **interval.**

MICROINTERVÍU, *microinterviuri*, s.n. Interviu scurt şi concis; miniinterviu. [Pr.: *-cro-in-*] — **Micro¹-** + **interviu.**

MICROMANOMÉTRU, *micromanometre*, s.n. (Fiz.) Manometru special pentru variaţiile foarte mici de presiune. — Din fr. **micromanomètre.**

MICROMETEORÍT, *micrometeoriţi*, s.m. Meteorit de dimensiuni mici. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **micrométéorite,** engl. **micrometeorite.**

MICROMICRÓN, *micromicroni*, s.m. (Fiz.) A milioana parte dintr-un micron. — Din fr. **micromicron.**

MICROMINIATURIZÁ, *microminiaturizez*, vb. I. Tranz. A miniaturiza în limite microscopice. [Pr.: *-ni-a-*] — Din fr. **microminiaturiser.** — **microminiaturizáre** s.f.; **microminiaturizát, -ă** adj.

MICROMODÚL, *micromodule*, s.n. (Electron.) Circuit realizat prin asamblarea ordonată şi de mare densitate a unor componente electronice distincte care pot fi testate înainte de asamblare. — Din fr. **micromodule.**

MICROMOLECULÁR, -Ă, *micromoleculari, -e*, adj. (Fiz.) (Despre substanţe) Cu micromolecule. — Din fr. **micromoleculaire.**

MICROMOLECÚLĂ, *micromolecule*, s.f. (Fiz.) Moleculă cu un număr mic de atomi. — Din fr. **micromolécule.**

MICROMOTÓR, *micromotoare*, s.n. Motor electric de putere (foarte) mică. — Din fr. **micromoteur.**

MICRONEZIÁN, -Ă, *micronezieni, -e*, adj., s.m. şi f. (Persoană) din Micronezia. [Pr.: *-zi-an*] — Din fr. **micronésien.**

MICROORDINATÓR, *microordinatoare,* s.n. Microcalculator. ◇ *Microordinator familial* = computer familial. [Pr.: *-cro-or-*] — Din fr. **microordinateur.**

MICROPALEONTOLOGÍE s.f. Ramură a paleontologiei care studiază microfosilele. [Pr.: *-le-on-*] — Din fr. **micropaléontologie.**

MICROPARTÍCULĂ, *microparticule,* s.f. Particulă materială foarte mică. — Din fr. **microparticule,** engl. **microparticle.**

MICROPROCESÓR, *microprocesoare,* s.n. Circuit integrat de mare densitate și complexitate, specializat pentru operații de calcul, comandă și control într-un computer sau alt sistem electronic. — Din engl. **microprocessor.**

MICROPRODÚCȚIE, *microproducții,* s.f. Producție de serie mică, uneori experimentală. — **Micro**[1]**-** + **producție.**

MICROREÁCȚIE, *microreacții,* s.f. Reacție chimică între cantități foarte mici de substanță. [Pr.: *-re-ac-ți-e*] — Din fr. **microréaction.**

MICRORECITÁL, *microrecitaluri,* s.n. Recital cu un program scurt; minirecital. — **Micro**[1]**-** + **recital.**

MICRORELIÉF, *microreliefuri,* s.n. (Geol.) Formă de relief de mică altitudine (movile, crovuri etc.). [Pr.: *-li-ef*] — Din fr. **microrelief,** rus. **mikrorelief.**

MICROSECÚNDĂ, *microsecunde,* s.f. (Fiz.) Unitate de timp egală cu a milioana parte dintr-o secundă. — Din germ. **Mikrosekunde,** fr. **microseconde.**

MICROSISTÉM, *microsisteme,* s.n. (Și în sintagma *microsistem social*) Sistem de integrare socială a unui individ sau a unui grup mic. — **Micro**[1]**-** + **sistem.**

MICROSPOROCÍT, *microsporocite,* s.n. (Bot.) Celula mamă a polenului, care are în nucleu două rînduri de cromozomi, aduși de gametul femel și de cel mascul. — Din engl. **microsporocyte.**

MICROSPOROGENÉZĂ, *microsporogeneze,* s.f. (Bot.) Proces de formare a microsporilor la plantele cu flori. — Din engl. **microsporogenesis.**

MICROSTAGIÚNE, *microstagiuni,* s.f. Stagiune teatrală de scurtă durată, de obicei în cadrul unei deplasări. [Pr.: *-gi-u-*] — **Micro**[1]**-** + **stagiune.**

MICROSTRUCTÚRĂ s.f. (În sintagma) *Microstructură socială* = totalitatea relațiilor personale și interpersonale și a rețelelor de integrare care definesc existența socială a unui individ.

MICROTÍDĂ, *microtide,* s.f. (La pl.) Familie de rozătoare din care face parte șoarecele de cimp; (și la sg.) animal din această familie. — Din engl. **microtidae.**

MICROTRANSMIȚĂTOR, *microtransmițătoare,* s.n Transmițător (2) de dimensiuni (extrem de) reduse. — **Micro**[1]**-** + **transmițător.**

MICROTRAUMATÍSM, *microtraumatisme,* s.n. (Med.) Traumatism de mică intensitate care prin repetare frecventă poate deveni cauza unei boli profesionale. — Din fr. **microtraumatisme.**

MICROTRÓN, *microtroane,* s.n. (Fiz.) Ciclotron de tip special folosit pentru accelerarea electronilor. — Din fr., engl. **microtron,** germ. **Mikrotron.**

MICROTURBÍNĂ, *microturbine,* s.f. Turbină de dimensiuni reduse folosită în microhidrocentrale. — **Micro**[1]**-** + **turbină.**

MICROÚNDĂ, *microunde,* s.f. (Fiz.) Undă hertziană a cărei lungime de undă este cuprinsă între 1 cm și 1 m. [Pr.: *-cro-un-*] — Din fr. **micro-onde.**

MICROUNIVÉRS, *microuniversuri,* s.n. Microcosm. [Pr.: *-cro-u-*] — **Micro**[1]**-** + **univers.**

MICROUZÍNĂ, *microuzine,* s.f. Uzină(-școală) de proporții reduse. [Pr.: *-cro-u-*] — **Micro**[1]**-** + **uzină.**

MICROWÁTT, *microwați,* s.m. (Fiz.) A milioana parte dintr-un watt. [Pr.: *-vat*] — Din fr., engl. **microwatt.**

MICROZÓNĂ[2]**,** *microzone,* s.f. (În sociologie) Zonă de mică întindere. — Din fr. **microzone.**

MICÚȚ s.n. (Reg.) Vagonet în formă de căldare, în care se descarcă și se transportă zgura de la furnal.

MÍDI adj. invar., subst. **1.** Adj. invar. (Despre lungimea fustei) Care ajunge pînă la jumătatea gambei. **2.** Subst. Fustă, palton etc. midi (1). — Din fr., engl. **midi.**

MIELENCEFÁL, *mielencefale,* s.n. (Anat.) Bulb rahidian. [Pr.: *mi-e-*] — Din fr. **myélencéphale.**

MIELINIZÁRE, *mielinizări,* s.f. (Biol.) Proces de formare și acoperire a fibrelor nervoase cu mielină. [Pr.: *mi-e-*] — După fr. **myélinisation.**

MIELOBLÁST, *mieloblaste,* s.n. (Biol.) Celulă tînără nediferențiată din măduva osoasă care produce leucocitele polinucleate din sînge. [Pr.: *mi-e-*] — Din fr. **myéloblaste,** engl. **myeloblast.**

MIELOCÍT, *mielocite,* s.n. (Biol.) Celulă precursoare a leucocitelor care se găsește normal în măduva osoasă roșie și care apare în sînge în cazuri de leucemie. [Pr.: *mi-e-*] — Din fr. **myélocyte,** engl. **myelocyte.**

MIELOGRAFÍE, *mielografii,* s.f. (Med.) Metodă de investigație radiologică a canalului medular și a formațiilor celulare din măduva formatoare de sînge. [Pr.: *mi-e-*] — Din fr. **myélographie.**

MILDIOGRÁF, *mildiografe,* s.n. Aparat care detectează condițiile producerii manei la viță de vie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **mildiographe.**

MILÉSIM, *milesime,* s.n. **1.** (Livr.) Cifra 1 care indică mia în exprimarea miilor în cifre. **2.** Cifră (sau cifre) de pe o monedă, o marcă poștală etc. care indică data de emitere, o aniversare etc. [Var.: **milézimă** s.f.] — Din fr. **millésime.**

MILÉZIMĂ s.f. v. **milesim.**

MILIÁR[2]**, -Ă,** *miliari, -e,* adj. (Med.; despre unele formațiuni) De forma unui bob de mei. ◇ *Tuberculoză miliară* = granulie. [Pr.: *-li-ar*] — Din fr. **miliaire.**

MILIARDÍME, *miliardimi,* s.f. Număr egal cu a miliarda parte dintr-un întreg. [Pr.: *-li-ar-*] — **Miliard** + suf. *-ime.* Cf. fr. milliardième.

MILIHÉNRI, *milihenri,* s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un henri. [Abr.: *mH*] — Din fr., engl. **milihenry.**

MILILAMBÉRT, *mililamberți,* s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un lambert. [Abr.: *mL*] — Din fr. **millilambert.**

MILIMICRÓN, *milimicroni,* s.m. A mia parte dintr-un micron. [Abr.: *mμ*] — Din fr. **millimicron.**

MILIOERSTED, *milioerstezi,* s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un oersted. [Pr.: *-li-ŏr-sted.* — Abr.: *mOe*] — Din fr. **millioersted.**

MILIÓN num. card. (Fam.; în loc. adj. și adv.) *De milioane* = extraordinar (de frumos, de bun, de valoros etc.).

MILIROENTGEN, *miliroentgeni,* s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un roentgen. [Pr.: *-rŏntghen.* — Abr.: *mR*] Din fr. **milliröntgen.**

MILISECÚNDĂ, *milisecunde,* s.f. A mia parte dintr-o secundă. — Din fr. **milliseconde,** engl. **millisecond.**

MILIVOLTMÉTRU, *milivoltmetre,* s.n. (Fiz.) Voltmetru pentru măsurarea tensiunilor electrice de ordinul milivolților. — Din engl. **millivoltmeter.**

MILIWÁTT, *miliwați,* s.m. (Fiz.) A mia parte dintr-un watt. [Abr.: *mW*] — Din fr. **milliwatt.**

MIMÁNT, -Ă, *mimanți, -te,* adj., s.m. și f. (Rar) (Persoană) care mimează. ◆ Figurant. — **Mima** + suf. *-ant.*

MIMODRAMÁTIC, -Ă, *mimodramatici, -ce,* adj. De mimodramă. — Din fr. **mimodramatique.**

MINERALIZÁBIL, -Ă, *mineralizabili, -e,* adj. (Rar) Care se poate mineraliza. — Din fr. **minéralisable.**

MINERALOÍD, *mineraloizi,* s.m. (Geol.) Mineral de natură organică. — Din engl. **mineraloid.**

MÍNI[2] adj. invar., subst. **1.** Adj. invar. (Despre lungimea fustei) Care este (foarte) scurt (și ajunge pînă deasupra genunchiului). **2.** Subst. Fustă, palton etc. mini[2] (1). — Din fr. **mini.**

MINIATELIÉR, *miniateliere,* s.n. Atelier mic (în care fac practică elevii). [Pr.: *-ni-a-*] — **Mini**[1]**- + atelier.**

MINIATURIZÁT, -Ă, *miniaturizați, -te,* adj. (Despre dispozitive electronice) Cu grad înalt de miniaturizare. [Pr.: *-ni-a-*] — V. **miniaturiza.**

MINIAUTOMOBÍL, *miniautomobile,* s.n. Automobil de dimensiuni reduse. [Pr.: *-ni-a-u-*] — **Mini**[1]**- + automobil.**

MINIBASCHETBALÍST, -Ă, *minibaschetbaliști, -ste,* s.m. și f. Jucător de minibaschet. — **Mini**[1]**- + baschetbalist.**

MINICALCULATÓR, *minicalculatoare,* s.n. **1.** Calculator electronic universal, de dimensiuni reduse, cu lungimea cuvîntului de 12—24 biți, accesibil din punctul de vedere al efortului financiar de dotare și exploatare; miniordinator, minicomputer. **2.** (Impr.) Calculator de buzunar. — Din fr. **minicalculateur.**

MINICÁR, *minicaruri,* s.n. Trenuleț acționat de un vehicul motorizat sau autocar mic, folosit pentru transportul persoanelor pe distanțe scurte. — Din engl. **minicar.**

MINICASÉTĂ, *minicasete,* s.f. Casetă de mici dimensiuni folosită la minicasetofoane speciale. — Din fr. **minicassette.**

MINICASETOFÓN, *minicasetofoane,* s.n. Casetofon portabil de mici dimensiuni la care se folosesc numai casete preînregistrate, ascultate în căști; walkman. — **Mini**[1]**- + casetofon.**

MINICOMPÚTER, *minicomputere,* s.n. Minicalculator (1). [Pr.: *-piu-*] — Din engl. **minicomputer.**

MINICONTÁINER, *minicontainere,* s.n. Container de mică capacitate. — **Mini**[1]**- + container.**

MINICRÓNICĂ, *minicronici,* s.f. Cronică scurtă; (franțuzism) cronichetă. — **Mini**[1]**- + cronică.**

MINIDICȚIONÁR, *minidicționare,* s.n. Dicționar cu inventar restrîns. [Pr.: *-ți-o-*] — **Mini**[1]**- + dicționar.**

MINIENCICLOPEDÍE, *minienciclopedii,* s.f. (Rar) Microenciclopedie. [Pr.: *-ni-en-*] — **Mini**[1]**- + enciclopedie.**

MINIFOILETÓN, *minifoiletoane,* s.n. Microfoileton. [Pr.: *-fo-i-*] — **Mini**[1]**- + foileton.**

MINIFÓTBAL s.n. Joc de fotbal cu durată redusă, adaptat pentru copii și tineret. — **Mini**[1]**- + fotbal.**

MINIFRIGIDÉR, *minifrigidere,* s.n. Frigider de dimensiuni mici (alimentat de la acumulatorul autoturismului). — **Mini**[1] **+ frigider.**

MINIGÓLF s.n. Joc de golf adaptat pentru un teren mic. — Din engl., fr. **minigolf.**

MINIINTERVÍU, *miniinterviuri,* s.n. Microinterviu. [Pr.: *-ni-in-*] — **Mini**[1]**- + interviu.**

MINILABORATÓR, *minilaboratoare,* s.n. Laborator mic care dă rezultatul unei analize în timp foarte scurt, folosind echipament electronic (portabil). — **Mini**[1]**- + laborator.**

MINIMAGAZÍN, *minimagazine,* s.n. Magazin mic; chioșc (alimentar). — **Mini**[1]**- + magazin.**

MINIMAGNETOFÓN, *minimagnetofoane,* s.n. Magnetofon portabil de dimensiuni reduse. — **Mini**[1]**- + magnetofon.**

MINIMALIZATÓR, -OÁRE, *minimalizatori, -oare,* adj. Care minimalizează. — **Minimaliza** + suf. *-tor.*

MINIMIZÁ, *minimizez,* vb. I. Tranz. A reduce la minimum; a minimaliza. — Din fr. **minimiser.** — **minimizáre** s.f.; **minimizát, -ă** adj.

MINIMOTORÉTĂ, *minimotorete,* s.f. Motoretă de mic litraj. — **Mini**[1]**- + motoretă.**

MINIOÍNĂ s.f. Oină cu reguli de joc simplificate. [Pr.: *-ni-oi-*] — **Mini**[1]**- + oină.**

MINIORDINATÓR, *miniordinatoare,* s.n. Minicalculator (1). [Pr.: *-ni-or-*] — Din fr. **miniordinateur.**

MINIRECITÁL, *minirecitaluri,* s.n. Microrecital. — **Mini**[1]**- + recital.**

MINIRÚGBI s.n. Rugbi cu reguli de joc modificate și adaptate copiilor. [Pr.: *miniruibi*] — **Mini**[1]**- + rugbi.**

MINISCÁF, *miniscafuri,* s.n. Ambarcație mică, de agrement, pentru două persoane, care se poate scufunda la adîncimi mici. — **Mini**[1]**-** + [bati]**scaf.**

MINISTRÁNT, *ministranți,* s.m. Ajutor de preot în ritualul catolic; paracliser. — Din it. **ministrante,** germ. **Ministrant.**

MINITELEVIZÓR, *minitelevizoare,* s.n. Televizor de mici dimensiuni. — **Mini**[1]**- + televizor.**

MINUTÁJ, *minutaje,* s.n. Timp stabilit (în minute) pentru desfășurarea unei competiții, ceremonii etc. — Din fr. **minutage.**

MIOBLÁST, *mioblaste,* s.n. (Biol.) Celulă embrionară a mezenchimului care dă naștere fibrelor musculare striate. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myoblaste,** engl. **myoblast.**

MIOCARDOPATÍE, *miocardopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile miocardului. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myocardopathie.**

MIOCÉL, *miocele,* s.n. (Med.) Hernie musculară. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myocèle.**

MIOCÍT, *miocite,* s.n. (Biol.) Celulă musculară. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr., engl. **myocyte.**

MIOCRÓM s.n. (Biol.) Pigment roșu prezent în țesutul muscular. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myochrome.**

MIOFILAMÉNT, *miofilamente,* s.n. (Anat.) Filament al miofibrilelor cu rol important în contracția mușchiului. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myofilament.**

MIOGLOBÍNĂ, *mioglobine,* s.f. (Biol.) Fracțiune de globulă din mușchi cu conținut bogat în fier. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myoglobine,** engl. **myoglobin.**

MIOGRÁFIC, -Ă, *miografici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la miografie, de miografie. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **miographique.**

MIOGRÁMĂ, *miograme,* s.f. (Med.) Diagramă a contracției musculare obținută la miograf. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myogramme.**

MIOLÓGIC, -Ă, *miologici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la miologie, de miologie. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myologique.**

MIOMÉR, *miomere,* s.n. (Zool.) Segment al benzilor musculare longitudinale la acraniate și la pești, care înlesnește înotul. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myomère.**

MIOPÁTIC, -Ă, *miopatici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la miopatie, de miopatie. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myopathique.**

MIORÍTIC, -Ă, *mioritici, -ce,* adj. **1.** (Despre personaje, peisaje etc.) Din balada populară „Miorița". ◆ *P. anal.* Care amintește de „Miorița". **2.** (În sintagma) *Spațiu mioritic* = spațiu geografic românesc al cărui relief ondulat cu munți și văi este prielnic păstoritului; univers spiritual specific românesc a cărui matrice o reprezintă spațiul geografic românesc (în concepția lui L. Blaga). [Pr.: *mi-b-*] — **Miorița** (n. pr.) + suf. *-ic.*

MIOSCLERÓZĂ, *mioscleroze,* s.f. (Med.) Scleroză a țesutului muscular. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myosclérose.**

MIOSPÁSM, *miospasme,* s.n. (Med.) Contracție musculară spasmodică; crampă musculară. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myospasme.**

MIOTONOMÉTRU, *miotonometre*, s.n. (Med.) Aparat care măsoară tonicitatea musculară. [Pr.: *mi-o-*] — Din fr. **myotonomètre.**

MIRÁBIL, -Ă, *mirabili, -e*, adj. (Livr.) Minunat; extraordinar. — Din lat. **mirabilis,** it. **mirabile.**

MIRABILÍT s.m. (Min.) Sulfat de sodiu natural folosit în industria chimică, a sticlei etc. — Din engl. **mirabilite.**

MÍRMECOFÁG, -Ă, *mirmecofagi, -ge*, adj. (Zool.; despre animale) Care se hrăneşte cu furnici. — Din fr. **myrmécophage.**

MIRMECOFÍL, -Ă, *mirmecofili, -e*, adj., s.m. şi f. **1.** Adj., s.f. (Plantă) pe care trăiesc furnici sau care este polenizată de către furnici. **2.** Adj., s.m. (Animal) care trăieşte în simbioză cu furnicile. — Din fr. **myrmécophile.**

MIRMECOLOGÍE s.f. Studiu al furnicilor. — Din fr. **myrmécologie.**

MISANDRÍE, *misandrii*, s.f. (Med.) Repulsie patologică faţă de bărbaţi. — Din fr. **misandrie.**

MISDIVIZIÚNE, *misdiviziuni*, s.f. (Biol.) Diviziune anormală, transversală, a centromerului. [Pr.: *-zi-u-*] — Din engl. **misdivision.**

MISIONARIÁT, *misionariate*, s.n. Funcţia misionarului. [Pr.: *si-o-na-ri-at*] — Din fr. **missionnariat.**

MISOFOBÍE *misofobii*, s.f. (Med.) Teamă patologică de murdărie sau de contaminare. — Din it. **misofobia.**

MISOGÁM, -Ă, *misogami, -e*, s.m. şi f. Persoană care se teme de căsătorie. — Din fr. **misogame.**

MISOLÓG, -Ă, *misologi, -ge*, s.m. şi f. (Livr.) Persoană care urăşte raţiunea sau raţionamentele. — Din fr. **misologue.**

MISOPEDÍE, *misopedii*, s.f. (Psih.) Repulsie patologică faţă de copii. — Din fr. **misopedie.**

MISTACOCÉT, -Ă, *mistacoceţi, -te*, adj., subst. **1.** Adj., s.m. (Peşte) fără dinţi. **2.** S.n. (La pl.) Specie de cetacee asemănătoare balenei; (şi la sg.) animal din această specie. — Din fr. **mystacocètes.**

MISTAGÓGIC, -Ă, *mistagogici, -ce*, adj. De mistagogie; care aparţine mistagogilor. — Din fr. **mystagogique.**

MISTAGOGÍE s.f. Iniţiere în misterele religioase făcută de mistagogi. — Din fr. **mystagogie.**

MISTERIOSO adv. (Muz.; indică modul de execuţie) Enigmatic; sumbru. [Pr.: *-riózo*] — Cuv. it.

MIŞTOCÁR, -Ă, *miştocari, -e*, adj., s.m. şi f. (Arg.) (Om) care ironizează ceva sau pe cineva. — Din **miştoc.**

MIŞTOCĂRÉSC, -EĂSCĂ, *miştocăreşti*, adj. (Arg.) De miştocar. — **Miştocar** + suf. *-esc.*

MITHRAÍSM s.n. Religie antică bazată pe cultul zeului persan al luminii şi adevărului. — Din engl. **Mithraism.**

MITIFICÁ, *mitific*, vb. I. Tranz. (Rar) A mitiza. — Din fr. **mythifier.** — **mitificáre** s.f.; **mitificát, -ă** adj.

MITIZÁ, *mitizez*, vb. I. Tranz. A transforma în mit persoane, obiecte etc.; (rar) a mitifica, a mitologiza. — Din it. **mitizzare.** — **mitizáre** s.f.; **mitizát, -ă** adj.

MITOCONDRIÁL, -Ă, *mitocondriali, -e*, adj. (Biol.) Referitor la mitocondrie, de mitocondrie. [Pr.: *-dri-al*] — Din fr. **mitochondrial.**

MITOCONDRÍE, *mitocondrii*, s.f. (Biol.) Organit citoplasmatic la plante şi animale alcătuit din proteine, lipide şi enzime care asigură celulei energia necesară. — Din fr. **mitochondrie.**

MITOGRÁF, -Ă, *mitografi, -e*, s.m. şi f. Specialist în mitografie. — Din fr. **mythographe.**

MITOGRÁFIC, -Ă, *mitografici, -ce*, adj. Referitor la mitografie, de mitografie. — Din fr. **mythographique.**

MITOGRAFÍE s.f. Disciplină ştiinţifică care cercetează şi compară structurile şi sensurile miturilor. — Din fr. **mythographie.**

MITOLOGIZÁ, *mitologizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A mitiza. — Cf. germ. m i t h o l o g i s i e r e n. — **mitologizáre** s.f.; **mitologizát, -ă** adj.

MITOLOGIZÁNT, -Ă, *mitologizanţi, -te*, adj. Care mitologizează. — De la **mitologiza.**

MITÓTIC, -Ă, *mitotici, -ce*, adj. (Biol.) De mitoză. — Din fr. **mitotique.**

MITRIDATÍSM s.n. (Med.) Imunitate la otrăvuri obţinută prin deprinderea de a consuma doze crescînde din otrăvurile respective. — Din fr. **mithridatisme,** engl. **mithridatism.**

MIXÁ vb. I. Tranz. (Rar) A amesteca (**1**).

MIXOTRÓF, -Ă, *mixotrofi, -e*, adj. (Biol.; despre organisme) Care se hrăneşte cu substanţe organice preparate sau luate din mediul înconjurător. — Din fr. **myxotrophe.**

MIXOVIRÓZĂ, *mixoviroze*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile provocate de mixovirusi cum ar fi rujeola, oreionul, gripa şi alte boli virale respiratorii. — Din fr. **myxovirose.**

MIXOVÍRUS, *mixovirusuri*, s.n. (Med.) Grup de virusuri din care fac parte virusurile gripale, virusul oreionului etc. [Pl. şi: (m.) *mixoviruşi*] — Din fr. **myxovirus.**

MIXTÁ, *mixtez*, vb. I. Tranz. A alcătui (şcoli cu) clase (**4**) mixte, cu fete şi băieţi. — Din **mixt.**

MIXTIÚNE, *mixtiuni*, s.f. (Farm.) Amestec de droguri într-un lichid pentru a prepara un medicament. [Pr.: *-ti-u-*] — Din fr. **mixtion.**

MIXTUM COMPOSITUM subst. (Livr.) Amestec artificial şi nereuşit. [Pr.: *mícstum compózitum*] — Expr. lat.

MIXTÚRĂ s.f. (Muz.) Sunet deosebit obţinut la orgă prin producerea simultană a unor timbruri diferite.

MÎGLÁŞ, *mîglaşi*, s.m. (Reg.) Muncitor care transportă şi depozitează bolovani de sare în mîglă. — **Mîglă** + suf. *-aş.*

MÎGLĂ, *mîgle*, s.f. (Reg.) Stivă. — Din magh. **mágla** (var. a lui *máglya*).

MÎNUITÓR, -OÁRE, s.m. şi f. Maşinist (**2**).

MÎNUŞÁR s.m. v. **mănuşar.**

MÎŢ s.m. (Pop.) Mîţişor (**2**).

MNÉZIC, -Ă, *mnezici, -ce*, adj. (Livr.) De memorie, al memoriei. — Din fr. **mnésique.**

MOAR s.n. (Tel.) Perturbaţie vizibilă pe ecranul unui televizor constînd într-o reţea de linii cu deplasare aleatorie.

MOARÁJ, *moaraje*, s.n. (Poligr.) Efect optic obţinut prin suprapunerea a două tipare de clişee cu reţele de puncte sau de linii care formează între ele un unghi. — Din fr. **moirage.**

MOAZÁ, *moazez*, vb. I. Tranz. (Constr.) A îmbina cu moaze. — Din fr. **moiser.** — **moazáre** s.f.; **moazát, -ă** adj.

MOÁZĂ, *moaze*, s.f. (Constr.) Fiecare dintre componentele unei perechi de grinzi care formează un element de consolidare la o construcţie din lemn. — Din fr. **moise.**

MOBILOMÉTRU, *mobilometre*, s.n. (Tehn.) Viscozimetru pentru determinarea consistenţei lacurilor, vopselelor etc. — Din engl. **mobilometer.**

MOCHETÁ, *mochetez*, vb. I. Tranz. A acoperi podeaua unei camere cu mochetă. — Din **mochetă.** — **mochetáre** s.f.; **mochetát -ă** adj.

MODÉL s.n. (Mat.) Sistem de relaţii matematice care leagă între ele mărimile de stare ale sistemului modelat.

MODELÁR, -Ă, *modelari, -e,* s.m. şi f. Persoană care creează modele (1). — **Model** + suf. *-ar.*

MODELÁRE s.f. (Mat.) Reprezentare a unei relaţii prin simbolism matematic.

MODELÉR, -Ă, *modeleri, -e,* s.m. şi f. (Rar) Modelator. — Din engl. **modeler.**

MODELÍSM s.n. Activitate de construcţie a unor modele (1) de maşini şi aparate (în special la demonstraţiile din cadrul unor discipline şcolare). — **Model** + suf. *-ism.*

MODÉM, *modeme,* s.n. (Inform.) Periferic care asigură transferul de informaţii între calculatoare prin intermediul liniilor telefonice. — Din engl. **modem.**

MODERÁNT, -Ă, *moderanţi, -te,* adj. (Rar; despre oameni) Care moderează (2). — Din engl. **moderant.**

MODERATÓR, -OÁRE s.m. şi f. Persoană care conduce o dezbatere, de obicei, publică, o masă rotundă, o emisiune cu mai mulţi participanţi.

MODÚL s.n. Parte componentă a unui ansamblu (cu funcţionalitate proprie).

MODULÁR, -Ă, *modulari, -e,* adj. De modul. — Din fr. **modulaire,** engl. **modular.**

MODULÁT[2], -Ă, *modulaţi, -te,* adj. (Despre mobilă) Care este format din module. — Din **modul.**

MODULOMÉTRU, *modulometre,* s.n. (Tehn.) Aparat pentru măsurarea sau controlul gradului de modulaţie (2). — Din fr. **modulomètre.**

MODUS VIVENDI subst. **1.** Mod de existenţă. **2.** Posibilitate de împăcare a două părţi aflate în litigiu; compromis. *A găsi un modus vivendi.* [Pr.: *módus vivéndi*] — Expr. lat.

MOGÚL, -Ă, *moguli, -e,* s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană care făcea parte din dinastia mongolă care a cucerit Indja. **2.** Adj. Referitor la mogul (1), de mogul (1). **3.** S.m. Fig. Persoană foarte importantă cu puteri discreţionare. — Din engl. **Mogul.**

MOL[3] subst. (Arg.) Vin. — Din ţig. **mol.**

MOLÁ, *molez,* vb. I. Tranz. (Mar.) A da drumul complet unei parîme. — Din fr. **moler.** — **moláre** s.f.; **molát, -ă** adj.

MOLÁL, -Ă, *molali, -e,* adj. (Chim., Fiz.) De mol[1]. *Concentraţie molală.* — Din engl. **molal.**

MOLALITÁTE, *molalităţi,* s.f. (Chim., Fiz.) Molaritate. — Din engl. **molality.**

MOLÁN[2] s.n. (Reg.) Vin din struguri nealtoiţi. — **Mol[3]** + suf. *-an.*

MOLARITÁTE, *molarităţi,* s.f. (Chim., Fiz.) Număr de moli[1] dizolvaţi într-un kilogram de solvent; molalitate. — Din fr. **molarité.**

MOLÁSIC, -Ă, *molasici, -ce,* adj. (Geol.) Din molasă. — Din fr. **mollassique.**

MOMÎRLÁN[1], *momîrlani,* s.m. (Reg.) **1.** Om prost, necioplit, bădăran. **2.** Numele unui dans popular. ◇ (În construcţia) *De-a momîrlanul* = numele unui joc de copii. — Et. nec. Cf. mîrlan, modîrlan.

MOMÎRLÁN[2], *momîrlane,* s.n. (Reg.) **1.** Moviliţă de pămînt făcută de rîme. **2.** Mănunchi de paie sau de zdrenţe care se pune ca semn de hotar sau ca sperietoare pe un teren cultivat. — Et. nec. Cf. momîie.

MONADÉLF, *mónadelfe,* adj. (Bot.; despre androceul florii) Care are toate staminele unite prin filamentele lor, formînd o coloană. — Din fr. **monadelphe.**

MONADOLOGÍE s.f. (Fil.; rar) Teorie a monadelor. — Din fr. **monadologie.**

MONÁNDRĂ, *monandre,* adj. (Bot.; despre flori) Care are o singură stamină. — Din fr. **monandre.**

MONARHÍST, -Ă s.m. şi f. Adept, partizan al monarhiei; regalist.

MONASTIRÉSC, -EÁSCĂ adj. v. **mănăstiresc.**

MONDIALIZÁ, *mondializez,* vb. I. Tranz. A extinde la scară mondială. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **mondialiser.** — **mondializáre** s.f.; **mondializát, -ă** adj.

MONDORÁMĂ, *mondorame,* s.f. Emisiune (3) rubrică (2) ce oferă o viziune de ansamblu asupra evenimentelor de pe glob. — **Mondo-** (< fr. *monde*) + [pano]**ramă.**

MONETIZÁRE, *monetizări,* s.f. (Rar) Acţiunea de *a monetiza* şi rezultatul ei. — V. **monetiza.**

MONGOLÍST, -Ă, *mongolişti, -ste,* s.m. şi f. Specialist în mongolistică. — Din germ. **Mongolist.**

MONGOLÍSTICĂ s.f. Disciplină ştiinţifică care studiază limba, cultura şi civilizaţia mongolă. — Din germ. **Mongolistik.**

MONITORÍAL adj. (În sintagma) *Sistem monitorial* = metodă pedagogică de predare prin monitori[2] (1). [Pr.: *-ri-al*] — Din engl., fr. **monitorial.**

MONITORIZÁ, *monitorizez,* vb. I. Tranz. A supraveghea prin intermediul monitorului[2] (2) sau al altui aparat specializat. — **Monitor[2]** + suf. *-iza* (după engl. *monitor*). — **monitorizáre** s.f.; **monitorizát, -ă** adj.

MONIŢIÚNE, *moniţiuni,* s.f. (Livr.) Avertisment dat de un reprezentant al bisericii catolice; *p. gener.* observaţie, mustrare. [Pr.: *-ţi-u-*] — Din fr. **monition,** it. **monizione.**

MÓNO[2] adj. invar. Monofonic. — Din fr., engl. **mono.**

MONOARTICULÁR, -Ă, *monoarticulari, -e,* adj. (Anat.) Cu o singură articulaţie. [Pr.: *-no-ar-*] — Din fr. **monoarticulaire.**

MONOÁX, -Ă, *monoacşi, -xe,* adj. (Tehn.) Care are un singur ax (1). [Pr.: *-no-ax*] — Din fr. **monoaxe.**

MONOCAMERÁL, -Ă, *monocamerali, -e,* adj. (Despre sistemul politic şi legislativ din unele state) Cu o singură cameră (III) — Din fr. **monocamérale.**

MONOCAMERALÍSM s.n. Sistem politic bazat pe adunarea monocamerală. — Din fr. **monocaméralisme.**

MONOCÁRP, -Ă, *monocarpi, -e,* adj. (Bot.; despre plante) Care înfloreşte şi face fruct o singură dată în timpul vieţii. — Din fr. **monocarpe.**

MONOCARPELÁR, -Ă, *monocarpelari, -e,* adj. (Bot.; despre flori) Care are gineceul format dintr-o singură carpelă. — Din fr. **monocarpellaire.**

MONOCÍCLIC, -Ă, *monociclici, -ce,* adj. (Biol.; despre unele specii) Care prezintă o singură perioadă de înmulţire pe an. — Din fr. **monocyclique.**

MONOCÍP, *monocipuri,* s.n. (Electron.) Circuit integrat cu schemă electrică la comandă, realizat după o tehnologie de proiectare tipizată. — Din engl. **monochip.**

MONOCITÓZĂ, *monocitoze,* s.f. (Med.) Boală caracterizată prin creşterea monocitelor din sînge. — Din fr. **monocytose.**

MONOCLORURÁT, -Ă, *monocloruraţi, -te,* adj. (Chim.; despre substanţe, compuşi, molecule) Care are un atom de clor apărut prin clorurare. — După fr. **monochloré.**

MONOCULÁR, -Ă, *monoculari, -e,* adj. **1.** (Med.; despre vedere) Care se realizează cu un singur ochi. **2.** (Fiz.; despre sisteme optice) Cu un singur ocular. — Din fr. **monoculaire.**

MONODIÁ, *monodiez,* vb. I. Tranz. A cînta o monodie. [Pr.: *-di-a*] — Din **monodie.** — **monodiére** s.f.; **monodiát, -ă** adj.

MONÓDIC, -Ă, *monodiei, -ce,* adj. (Muz.) Care este specific monodiei, de monodie. — Din fr. **monodique.**

MONOELECTROVALÉNT, -Ă, *monoelectrovalenţi, -te,* adj. (Despre elemente chimice) Care are electrovalenţa egală cu unitatea. [Pr.: *-no-e-*] — **Mono-** + **electrovalent.**

MONOFAZÍE, *monofazii,* s.f. (Med.) Tulburare de vorbire care se manifestă prin repetarea aceluiaşi sunet, cuvînt etc. — Din engl. **monophasia.**

MONOFÍL, *monofile*, adj. (Bot.; despre caliciul florilor) Care este format dintr-o singură petală. — Din fr. **monophylle.**

MONOFILÉTIC, -Ă, *monofiletici, -ce*, adj. (Biol.; despre populații) Care descinde dintr-un strămoș comun sau dintr-o singură populație. — Din fr. **monophylétique.**

MONOFLÓR, -Ă, adj. (Despre miere, polen etc.) Care a fost cules de la o singură specie de floare. — **Mono-** + **flor**[al].

MONOFÓNĂ, *monofone*, adj. (Muz.; despre melodie) Care este executat de o singură voce sau de un singur instrument. — Din **monofonic** (der. regr.).

MONOFÓNIC, -Ă, *monofonici, -ce*, adj. (Fiz.) De monofonie, al monofoniei. — Din fr. **monophonique,** engl. **monophonic.**

MONOFONÍE s.f. (Fiz.) Procedeu tehnic de transmitere și captare a sunetului prin intermediul unui singur canal. — Din fr. **monophonie,** engl. **monophony.**

MONOGÉNIC, -Ă, *monogenici, -ce*, adj. (Biol.; despre un caracter) Care este condiționat de o singură genă sau de o pereche de gene. — Din fr. **monogénique.**

MONOGENÍE s.f. (Biol.) Producere de către o femelă numai de descendenți masculi sau numai de descendenți femele. — Din fr. **monogénie.**

MONOGENÍSM s.n. Teorie antropologică care consideră că specia umană are origine unică. — Din fr. **monogénisme.**

MONOGENÍST, -Ă, *monogeniști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al monogenismului. — Din fr. **monogéniste.**

MONOGENOPATÍE, *monogenopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiuni condiționate de o singură mutație genetică. — Probabil din fr.

MONOGÉRMĂ, *monogerme*, adj. (Bot.; despre semințe) Cu un singur germen. — Din germ. **monogerm.**

MONOGRAFIÁ, *monografiez*, vb. I. Tranz. A trata monografic. [Pr.: *-fi-a*] — Din **monografie.**

MONOGRAFÍST, -Ă, *monografiști, -ste*, s.m. și f. Specialist în realizarea unei monografii; monograf. — **Monografie** + suf. *-ist.*

MONOHIBRÍD, -Ă, *monohibrizi, -de*, adj., s.m. (Biol.) (Organism) provenit din monohibridare. — Din fr. **monohybride.**

MONOHIBRIDÁ, *monohibridez*, vb. I. Tranz. (Biol.) A încrucișa indivizi care diferă printr-un singur caracter. — Din fr. **monohybrider.** — **monohibridáre** s.f.; **monohibridát, -ă** adj.

MONOHIBRIDÍSM s.n. (Biol.) Încrucișare între indivizi care diferă printr-un singur caracter; monohibridare. — Din fr. **monohybridisme.**

MONOHIDRÁT, *monohidrați*, s.m. (Chim.) Hidrat al unei substanțe solide care conține o singură moleculă de apă. — Din fr. **monohydrate.**

MONOLITÍSM s.n. (Rar) Însușirea de a fi monolitic. — Din fr. **monolithisme.**

MONOMANIÁC, -Ă, *monomaniaci, -ce*, adj. (Med.; rar) Monoman. [Pr.: *-ni-ac*] — Din fr. **monomaniaque.**

MONOMETALÍST, -Ă, *monometaliști, -ste*, adj., s.m. și f. **1.** Adj. (Despre sisteme monetare, teorii economice) Care se bazează pe monometalism. **2.** Adj., s.m. și f. (Adept) al monometalismului. — Din fr. **monométalliste.**

MONOPLOÍD, -Ă, *monoploizi, -de*, adj. (Biol.; despre celule sau organisme vii, adesea substantivat) Al cărui nucleu are un singur set de cromozomi. — Din engl. **monoploid.**

MONOPODIÁL, -Ă, *monopodiali, -e*, adj. (Bot.; despre ramificațiile tulpinii) Cu un singur ax principal; monopodic. [Pr.: *-di-al*] — Din engl. **monopodial.**

MONOPÓDIC, -Ă, *monopodici, -ce*, adj. (Bot.) Monopodial. — Din engl. **monopodic.**

MONOPODÍE, *monopodii*, s.f. **1.** (Lit.) Structură metrică alcătuită dintr-un singur picior. **2.** (Med.) Malformație congenitală caracterizată prin existența unui singur picior. — Din fr. **monopodie.**

MONOPRODÚCȚIE, *monoproducții*, s.f. Specializare îngustă a unei economii naționale care se limitează la o singură ramură economică. — **Mono-** + **producție.**

MONOREFRINGÉNT, -Ă, *monorefringenți, -te*, adj. (Fiz.; despre substanțe) Cu monorefringență. — Din fr. **monoréfringent.**

MONOREFRINGÉNȚĂ s.f. (Fiz.) Proprietate a unei substanțe de a emite o singură rază refractată pentru fiecare rază incidentă. — Din fr. **monoréfringence.**

MONOSEMANTÍSM s.n. (Lingv.) Caracter al cuvintelor monosemantice; monosemie. — Din fr. **monosémantisme.**

MONOSEMÍE s.f. (Lingv.) Monosemantism. — Din fr. **monosémie.**

MONOSTÍH, *monostihuri*, s.n. Poezie sau strofă alcătuită dintr-un singur vers. — Din fr. **monostiche.**

MONOSTÍL, *monostiluri*, s.n. (Arhit.) Coloană izolată. — Din fr. **monostyle.**

MONOTELÍSM s.n. (Rar) Doctrină religioasă care susține că Isus Cristos a întruchipat două naturi, una divină și una umană, dar o singură voință, cea divină. — Din fr. **monothélisme.**

MONOTELÍT, *monoteliți*, s.m. (Rar) Adept al monotelismului. — Din fr. **monothélite.**

MONOTEMÁTIC, -Ă, *monotematici, -ce*, adj. Cu o singură temă. — Din engl. **monothematic.**

MONOTONIZÁ, *monotonizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A (se) face monoton. — Din fr. **monotoniser.** — **monotonizáre** s.f.; **monotonizát, -ă** adj.

MONOXÍD, *monoxizi*, s.m. (Chim.) Oxid cu un singur atom de oxigen în moleculă. — Din fr. **monoxyde.**

MONTGOLFIÉR, *montgolfiere*, s.n. Aerostat primitiv umplut cu aer cald. [Pr.: *-fi-er.* — Var.: **montgolfiéră** s.f.] — Din fr. **montgolfière.**

MONTGOLFIÉRĂ s.f. v. **montgolfier.**

MONTÍCUL, *monticuli*, s.m. **1.** (Geol.) Formă de relief cu aspect de movilă; munte mic, colină. **2.** (Anat.) Mică proeminență. [Var.: **montículă** s.f.] — Din fr. **monticule,** lat. **monticulus.**

MONTÍCULĂ s.f. v. **monticul.**

MONUMENTALÍSM s.n. Calitatea a ceea ce este monumental; grandoare, măreție, monumentalitate. — **Monumental** + suf. *-ism.*

MONUMENTALÍST, -Ă, *monumentaliști, -ste*, s.m. și f. Autor de lucrări monumentale. — **Monumental** + suf. *-ist.*

MONUMENTALIZÁRE, *monumentalizări*, s.f. Acțiunea de *a monumentaliza* și rezultatul ei. — V. **monumentaliza.**

MORALIZÁNT, -Ă, *moralizanți, -te*, adj. (Rar) Moralizator. — Din fr. **moralisant.**

MÓRĂ, *more*, s.f. (În prozodia latină) Timp necesar pentru pronunțarea unei silabe scurte. — Din lat. **mora.**

MORDÁCE adj. invar. (Livr.) Mușcător (**2**). — Din lat. **mordacis.**

MORDACITÁTE s.f. (Livr.) Caracter mușcător, ironic, caustic (al unui cuvînt, al unui comentariu etc.). — Din lat. **mordacitas, -atis,** fr. **mordacité.**

MORDÉNT s.m. v. **mordant.**

MORENDO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Micșorînd treptat intensitatea sunetului pînă la dispariția lui totală. [Pr.: *-rén-*] — Cuv. it.

MORÉNIC, -Ă, *morenici, -ce*, adj. (Geogr.) De morenă. — Din fr. **moraínique.**

MORÉSCĂ s.f. (Muz.) Dans maur cu ritm vioi.

MORFOGÉN, -Ă, *morfogeni, -e,* adj. (Biol.; rar) Morfogenetic (1). — Din fr. **morphogène.**

MORFOGENÉTIC, -Ă, *morfogenetici, -ce,* adj. **1.** (Biol.) De morfogeneză (1); (rar) morfogen. **2.** (Geol.) Care contribuie la crearea formelor de relief. — Din fr. **morphogénétique.**

MORFOGENÉZĂ s.f. Ramură a geomorfologiei care studiază originea formelor de relief; morfogenie.

MORFOGNOZÍE s.f. (Med.) Identificare a formei obiectelor numai prin pipăit. — Din fr. **morphognosie.**

MORFONOLÓGIC, -Ă, *morfonologici, -ce,* adj. (Lingv.) De morfonologie. — Din fr. **morphonologique.**

MORFOPATOLÓG, -Ă, *morfopatologi, -ge,* s.m. şi f. Medic specialist în morfopatologie. — Din **morfopatologie** (der. regr.).

MORGANÍSM s.n. (Biol.) Teorie potrivit căreia cromozomii constituie baza materială a eredităţii. — Din germ. **Morganismus.**

MORGANÍST, -Ă, *morganişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al morganismului. — Din germ. **Morganist.**

MORTÁL, -Ă, *mortali, -e,* adj. (Arg.) Extraordinar, nemaipomenit (de bun, de frumos etc.).

MORTEZÁT s.n. Mortezare. — V. **morteza.**

MORTEZÓR, -OÁRE, *mortezori, -oare,* s.m. şi f. Lucrător la morteză. — Din fr. **mortaiseur.**

MORTIÉRĂ s.f. v. **mortier.**

MOSORÁ, *mosorez,* vb. I. Tranz. (Tehn.) A bobina. — Din **mosor.** — **mosoráre** s.f.; **mosorát, -ă** adj.

MOTELIÉR, -Ă, *motelieri, -e,* adj. De motel, specific motelului. [Pr.: *-li-er*] — **Motel** + suf. *-ier* (după *hotelier*).

MOTIVÁBIL, -Ă, *motivabili, -e,* adj. Care poate fi motivat. — **Motiva** + suf. *-bil.*

MOTIVÁT, -Ă, *motivaţi, -te,* adj. **1.** Care se justifică printr-un motiv. **2.** (Psih.) Care se produce în vederea unui scop. — V. **motiva.**

MOTIVAŢIONÁL, -Ă, *motivaţionali, -e,* adj. Care serveşte de motivaţie; cu motivaţie. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din engl. **motivational.**

MOTOCÍCLU, *motocicluri,* s.n. **1.** Autovehicul cu trei roţi (mai rar, cu două) care are ghidonul fixat de roata directoare din faţă. **2.** (Înv.) Motocicletă. — Din fr. **motocycle.**

MOTOCOSITOÁRE, *motocositori,* s.f. Cositoare mecanică. — **Moto**[1]**-** + **cositoare.**

MOTODRÓM, *motodromuri,* s.n. Teren special amenajat pentru exerciţii de conducere auto şi curse; autodrom. — **Moto**[1]**-** + [aero]**drom.**

MOTOFRÉZĂ, *motofreze,* s.f. Maşină agricolă echipată cu motor şi un disc cu cuţite care pregăteşte pământul pentru cultură. — **Moto**[1]**-** + **freză.**

MOTOFURGONÉT s.n. v. **motofurgonetă.**

MOTOFURGONÉTĂ, *motofurgonete,* s.f. Furgonetă autopropulsată; autofurgonetă. [Var.: **motofurgonét** s.n.] — **Moto**[1]**-** + **furgonetă.**

MOTOPLANÓR, *motoplanoare,* s.n. Planor cu motor auxiliar. — Din fr. **motoplaneur.**

MOTÓR s.n. (În sintagmele) *Motor cu plasmă* = motor cu reacţie în care agentul motor este constituit dintr-un gaz ionizat aflat în stare de plasmă. *Motor fotonic* = motor cu reacţie la care agentul motor îl constituie fotonii. *Motor ionic* = motor cu reacţie în care agentul motor este constituit din particule încărcate cu aceeaşi sarcină electrică (ioni pozitivi) accelerate prin mari diferenţe de potenţial. *Motor nuclear* = motor acţionat cu ajutorul energiei nucleare obţinute prin fisiune. (În compusul) *Motor-rachetă* = sistem de propulsie folosit în atmosfera rarefiată sau în spaţiul cosmic, la care combustibilul este un amestec de carburant şi comburant.

MOTORETÍST, -Ă, *motoretişti, -ste,* s.m. şi f. Conducător de motoretă. — **Motoretă** + suf. *-ist.*

MOTOSCÚTER, *motoscutere,* s.n. Scuter cu dubiţă folosit în transportul comercial. — Din fr. **motoscooter,** engl. **motor scooter.**

MOTROŞÍ, *motroşesc,* vb. IV. Tranz. şi intranz. (Reg.) A căuta, a scotoci; a trebălui. — Et. nec. Cf. m ă t r ă ş i. — **motroşíre** s.f.; **motroşít, -ă** adj.

MOZAICÁ, *mozaichez,* vb. I. Tranz. (Rar) A împodobi cu mozaicuri[1]; a face să aibă aspect de mozaic[1]. [Pr.: *-za-i-*] — Din **mozaic.** — **mozaicáre** s.f.; **mozaicát, -ă** adj.

MOZARTIÁN, -Ă, *mozartieni, -e,* adj. De Mozart, al lui Mozart; în maniera lui Mozart. [Pr.: *-ţar-ti-an*] — Din fr. **mozartien.**

MUABILITÁTE s.f. (Livr.) Capacitate, posibilitate de schimbare; instabilitate. [Pr.: *mu-a-*] — Din fr. **muabilité.**

MUHAIÁ, *muhaiele,* s.f. (Turcism înv.; astăzi fam.) Prost, fraier; hahaleră. [Pr.: *-ha-ia*] — Din tc. **mühayye** „pregătit", „gata".

MUHÚR s.n. (Turcism înv.; astăzi în filatelie) Pecete, sigiliu. — Din tc. **mühür.**

MUL[2], *muli,* s.m. (Rar) Catîr. — Din lat. **mulus.**

MUL[3] subst. v. **mulă.**

MÚLĂ, *mule,* s.f. (Rar) Mulaj; *p. ext.* tipar, formă [Var.: **mul** subst.] — Din fr. **moule.**

MULINÉT s.n. v. **mulinetă.**

MULINÉTĂ s.f. **1.** Mică elice folosită la frînele aerodinamice de încercare. **2.** Elice mică montată în partea anterioară a unei elice propulsoare de avion pentru reglarea automată a pasului acesteia. [Var.: **mulinét** s.n.]

MULLÍT s.n. Silicat de aluminiu foarte refractar, incolor sau roz, cu luciu sticlos, conţinut în materiale aluminoase şi argiloase. — Din engl. **mullite.**

MULTIANUÁL, -Ă, *multianuali, -e,* adj. Din mai mulţi ani. [Pr.: *-ti-a-nu-al*] — **Multi-** + **anual.**

MULTIDIMENSIONÁL, -Ă, *multidimensionali, -e,* adj. Care are mai multe dimensiuni; pluridimensional [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **multidimensionnel.**

MULTIDIMENSIONALITÁTE, *multidimensionalităţi,* s.f. Caracterul a ceea ce este multidimensional; pluridimensionalitate. [Pr.: *-si-o-*] — **Multidimensional** + suf. *-itate.*

MULTIDISCIPLINÁR, -Ă, *multidisciplinari, -e,* adj. (Despre domenii ale ştiinţei) Care este fundamentat pe transferul de concepţie şi metodologie între două sau mai multe discipline; pluridisciplinar, interdisciplinar. — Din fr. **multidisciplinaire,** engl. **multidisciplinary.**

MULTIDISCIPLINARITÁTE s.f. Caracter multidisciplinar; pluridisciplinaritate, interdisciplinaritate. — **Multidisciplinar** + suf. *-itate.*

MULTIFUNCŢIONÁL, -Ă, *multifuncţionali, -e,* adj. (Despre obiecte) Care poate îndeplini mai multe funcţiuni, cu mai multe întrebuinţări. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Multi-** + **funcţional.**

MULTIFUNCŢIONALITÁTE s.f. Calitatea de a fi multifuncţional. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Multi-** + **funcţionalitate.**

MULTIGRÁD, -Ă, *multigrade,* adj. (Despre substanţe, uleiuri etc.) A cărui viscozitate nu este influenţată de variaţiile de temperatură. — Din fr. **multigrade.**

MULTIPLÁN, *multiplane,* adj., s.n. (Avion) cu mai multe aripi suprapuse. — Din fr. **multiplan.**

MULTIPROGRAMÁRE, *multiprogramări,* s.f. (Inform.) Tehnică de exploatare a unui sistem de calcul prin care două sau mai multe programe sînt rulate simultan de un calculator. — După engl. **multiprogrammy.**

MULTISPÓT adj. invar. (Electron.; despre tuburi catodice) Cu mai multe spoturi. — Din engl. **multispot.**

MULTIVÁLV, -Ă, *multivalvi, -e,* adj. (Bot.; despre fructe) Cu mai multe valve. — Din fr. **multivalve.**

MULTIVITAMINIZÁT, -Ă, *multivitaminizați, -te,* adj. Cu multe vitamine. — Cf. engl. multivitamin.

MULȚÍME s.f. (Mat.; în sintagmele) ***Mulțime vidă*** = mulțime (3) care nu conține nici un element. ***Mulțimi disjuncte*** = mulțimi (8) care nu au nici un element comun. ***Mulțimi echivalente*** = mulțimi (8) între care se poate stabili o corespondență biunivocă.

MUMETÁL s.n. Aliaj din nichel, crom, cupru și fier, cu permeabilitate magnetică mare, întrebuințat la fabricarea miezurilor magnetice pentru transformatoare. [Pr.: *miumetal*] — Din engl. **mumetal.**

MUMIFIÁNT, -Ă, *mumifianți, -te,* adj. Care mumifică. [Pr.: *-fi-ant*] — **Mumifia** + suf. *-ant.*

MUNDÁN, -Ă, *mundani, -e,* adj. (Livr.) Lumesc. — Din lat. **mundanus.**

MUNGERÍE, *mungerii,* s.f. (Înv.) Lumînărărie. — **Mungiu** + suf. *-ărie.*

MUNGÍU, *mungii,* s.m. (Înv.) Lumînărar. — Din tc. **munçu.**

MURALÍST, -Ă, *muraliști, -ste,* s.m. și f. Specialist în picturi murale. — Din engl. **muralist.**

MURÍȘ, *murișuri,* s.n. Loc unde cresc tufe de mur[1]; desiș de mur[1]. — **Mur**[1] + suf. *-iș.*

MUSCHETÓN, *muschetoane,* s.n. Veche armă de foc de calibru mai mare decît muscheta. — Din fr. **mousqueton.**

MUSÓNIC, -Ă, *musonici, -ce,* adj. Referitor la muson, al musonului; legat de muson. — **Muson** + suf. *-ic.*

MUTÁ vb. I. Tranz. (La jocul de șah) A efectua o mutare.

MUTACÍSM s.n. **1.** Refuz deliberat de comunicare în virtutea unei tendințe simulatorii sau datorită atitudinii de supraestimare, opoziționism etc. **2.** Pronunțare a unei consoane (mai ales a lui *m, b, p*) în locul alteia. — Din fr. **mutacisme.**

MUTAGÉN, -Ă, *mutageni, -e,* adj., s.m. (Biol.) (Agent) care produce o mutație (2). — Din fr. **mutagène.**

MUTAGENÉZĂ, *mutageneze,* s.f. (Biol.) Proces de modificare a materialului genetic datorită unui agent mutagen. — Din fr. **mutagenèse.**

MUTÁNT, -Ă, *mutanți, -te,* s.m. și f. (Biol.) Organism cu caractere genetice noi și constante, rezultat în urma unei mutații (2). — Din fr. **mutant.**

MUTÁRE s.f. Deplasare a pieselor făcută alternativ de adversari în cursul unei partide de șah.

MUTATÍV, -Ă, *mutativi, -e,* adj. (Rar) Cu caracter de mutație. — Din engl. **mutative.**

MUTAȚIONÍST, -Ă, *mutaționiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al mutaționismului. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **mutationniste.**

MUTILATÓR, -OÁRE, *mutilatori, -oare,* adj., s.m. și f. (Persoană) care mutilează; mutilant. — Din fr. **mutilateur.**

MUTITÁTE s.f. (Med.) Mutenie (1). — Din fr. **mutité.**

MUTUALÍST, -Ă, *mutualiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al mutualismului. [Pr.: *-tu-a-*] — Din fr. **mutualiste.**

MUTULÍCĂ s.m. (Bot.) Plantă al cărei rizom se întrebuințează ca leac împotriva durerilor abdominale *(Scopalia carniolica).*

MUZEOTÉHNICĂ s.f. Ramură a muzeologiei consacrată metodelor și mijloacelor folosite aplicativ în cadrul unui muzeu. [Pr.: *-ze-o-*] — **Muzeu** + **tehnică.**

MUZICALIZÁ, *muzicalizez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A face să fie muzical. — Din engl. **musicalize.** — **muzicalizáre** s.f.; **muzicalizát, -ă** adj.

MÚZICĂ s.f. (În sintagma) *Muzica sferelor* = pretinse sunete bizare emise de vînturile solare și de pulsațiile corpurilor planetelor; cîntecul planetelor.

MUZICOGRÁF, -Ă, *muzicografi, -e,* s.m. și f. Specialist în muzicografie. — Din fr. **musicographe.**

MUZICOGRÁFIC, -Ă, *muzicografici, -ce,* adj. De muzicografie. — Din fr. **musicographique.**

MUZICOGRAFÍE s.f. Totalitatea studiilor consacrate muzicii. — Din fr. **musicographie.**

MUZICOTÉCĂ, *muzicoteci,* s.f. Colecție de piese muzicale; *p. ext.* mobilă în care se păstrează astfel de colecții; încăpere special dotată pentru audierea muzicii. — Din fr. **musicothèque.**

N

NACÉLĂ s.f. Vas de laborator în formă alungită, folosit pentru calcinări.

NAFTALÉN s.n. (Chim.) Naftalină. — Din fr. **naphtalène.**

NAFTÉNĂ, *naftene*, s.f. (Chim.; înv.) Hidrocarbură ciclică saturată. — Din fr. **naphtènes.**

NANOSECÚNDĂ, *nanosecunde*, s.f. (Inform.) A miliarda parte dintr-o secundă. — Din fr. **nanoseconde.**

NAPODÉZ s.n. Substanță care servește la lipit. — **Napo**[chim] (n. pr.) + [a]**dez**[iv].

NARCOANALÍZĂ, *narcoanalize*, s.f. (Med.) Metodă psihanalitică de investigație a subconștientului în condiții de narcoză. [Pr.: *-co-a-*] — Din fr. **narco-analyse.**

NARCOLÉPTIC, -Ă, *narcoleptici, -ce*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de narcolepsie. — Din fr. **narcoleptique.**

NARCOMÁN, -Ă, *narcomani, -e*, s.m. și f. Persoană care folosește în mod obișnuit narcotice. — Din **narcoman** (der. regr.).

NARCOMANÍE, *narcomanii*, s.f. (Med.) Obișnuință morbidă de a lua narcotice. — Din fr. **narcomanie.**

NARCOTERAPÍE, *narcoterapii*, s.f. (Med.) Somnoterapie. — Din fr. **narcothérapie.**

NĂMOLOTERAPÍE, *nămoloterapii*, s.f. Terapie prin aplicarea unui strat subțire de nămol bogat în componente organice și anorganice. — **Nămol** + **terapie.**

NĂSĂUDEÁN, -Ă, *năsăudeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în orașul Năsăud sau în județul Bistrița-Năsăud. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din orașul Năsăud sau din județul Bistrița-Năsăud. [Pr.: *-să-u-*] — **Năsăud** (n. pr.) + suf. *-ean.*

NĂSĂUDEÁNCĂ, *năsăudence*, s.f. Femeie născută și crescută în orașul Năsăud sau în județul Bistrița-Năsăud. ◆ Locuitoare din orașul Năsăud sau din județul Bistrița-Năsăud. [Pr.: *-să-u-*] — **Năsăudean** + suf. *-că.*

NEABÍL, -Ă, *neabili, -e*, adj. Neîndemînatic, stîngaci; inabil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **abil** (după fr. *non-habile*).

NEABONÁT, -Ă, *neabonați, -te*, adj. Care nu beneficiază de un abonament. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **abonat** (după fr. *non-abonné*).

NEABORDÁBIL, -Ă, *neabordabili, -e*, adj. Care nu poate fi abordat; inabordabil; *p. ext.* inaccesibil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **abordabil.**

NEACADÉMIC, -Ă, *neacademici, -ce*, adj. **1.** Care nu aparține academiei sau academismului. **2.** Lipsit de solemnitate, de convenționalism. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **academic** (după engl. *non-academic*).

NEACCENTUÁT, -Ă, *neaccentuați, -te*, adj. **1.** (Despre vocale, silabe, cuvinte) Care nu poartă accent, care nu este scos în relief. **2.** Fig. Lipsit de culoare, de strălucire; șters (**2**). [Pr.: *ne-ac-cen-tu-at*] — **Ne-** + **accentuat.**

NEACCEPTÁBIL, -Ă, *neacceptabili, -e*, adj. Care nu poate fi acceptat, admis; inacceptabil. [Pr.: *ne-ac-*] — **Ne-** + **acceptabil.**

NEACCEPTÁRE, *neacceptări*, s.f. Refuz de a accepta; respingere, inacceptare. [Pr.: *ne-ac-*] — **Ne-** + **acceptare.**

NEACCIDENTÁT, -Ă, *neaccidentați, -te*, adj. **1.** (Despre oameni) Care a ieșit nevătămat dintr-un accident. **2.** (Despre terenuri, drumuri etc.) Care nu prezintă neregularități. [Pr.: *ne-ac-*] — **Ne-** + **accidentat.**

NEACOPERÍT, -Ă, *neacoperiți, -te*, adj. **1.** Care nu are acoperiș; care nu are capac; descoperit (**1**). **2.** (Despre acțiuni, fapte) Care nu este justificat prin măsuri și acte normative; descoperit (**2**). [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **acoperit.**

NEACORDÁT, -Ă, *neacordați, -te*, adj. **1.** (Gram.; despre unele părți de propoziție) Care nu este în același caz, număr, gen și persoană cu termenul determinat. **2.** (Despre premii, titluri) Care nu a fost atribuit. **3.** (Despre instrumente muzicale) Care nu a fost supus acordării; care nu mai este acordat; dezacordat, discordat. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **acordat.**

NEACTUÁL, -Ă, *neactuali, -e*, adj. Care nu este actual sau în actualitate; inactual. [Pr.: *ne-ac-tu-al*] — **Ne-** + **actual.**

NEADAPTÁRE, *neadaptări*, s.f. Neputință de adaptare. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **adaptare.**

NEADAPTÁT, -Ă, *neadaptați, -te*, adj. Care nu s-a adaptat; inadaptat. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **adaptat.**

NEADECVÁT, -Ă, *neadecvați, -te*, adj. Care nu corespunde, nu este potrivit; nepotrivit, inadecvat. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **adecvat.**

NEADERÉNT, -Ă, *neaderenți, -te*, adj. Care nu aderă; inaderent. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aderent** (după engl. *non-adherent*).

NEADERÉNȚĂ, *neaderențe*, s.f. **1.** Lipsă de aderență la un partid, la o mișcare, la o asociație etc. **2.** Imposibilitate de a adera (**2**). [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aderență** (după engl. *non-adherence*).

NEADEVĂRÁT, -Ă, *neadevărați, -te*, adj. Care nu este adevărat; fals, mincinos; inexact, neexact. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **adevărat.**

NEADMISÍBIL, -Ă, *neadmisibili, -e*, adj. Care nu poate fi admis, primit, acceptat; inadmisibil. [Pr.: *ne-a-*]— **Ne-** + **admisibil.**

NEAFECTÁT, -Ă, *neafectați, -te*, adj. (Despre oameni și unele manifestări ale lor) Care nu este afectat, prefăcut, pretios, nefiresc. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **afectat.**

NEAFILIÁT, -Ă, *neafiliați, -te*, adj. Care nu este afiliat unei organizații, instituții etc. [Pr.: *ne-a-fi-li-at*] — **Ne-**+ **afiliat** (după fr. *non-affilié*).

NEAGLUTINÁT, -Ă, *neaglutinați, -te*, adj. (Despre materiale) Ale cărui particule nu sînt lipite unele de altele prin adeziune. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aglutinat.**

NEAGRESÍV, -Ă, *neagresivi, -e*, adj. Care nu este agresiv; pașnic, blînd. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **agresiv.**

NEAGRESIVITÁTE, *neagresivități*, s.f. Însușirea de a nu fi agresiv. ◆ (Rar) Neagresiune. [Pr.: *ne-a-*] —**Ne-** + **agresivitate.**

NEAGRÍCOL, -Ă, *neagricoli, -e*, adj. **1.** (Despre terenuri) Care nu ține de agricultură, care nu se folosește în agricultură. **2.** (Despre o regiune, o țară) Care nu își sprijină economia în special pe agricultură. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **agricol** (după fr. *non-agricole*).

NEAJUTĂTÓR, -OÁRE, *neajutători, -oare*, adj. Care nu ajută. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **ajutător.**

NEALCOÓLIC, -Ă, *nealcoolici, -ce*, adj. **1.** (Despre substanțe, mai ales despre băuturi) Care nu conține alcool (**2**). **2.** (Despre persoane) Care nu consumă băuturi alcoolice. [Pr.: *ne-al-*] — **Ne-** + **alcoolic** (după fr. *non-alcoolisé*).

NEALTERÁBIL, -Ă, *nealterabili, -e*, adj. (Despre materii organice) Care nu se alterează, nu se strică; inalterabil. [Pr.: *ne-al-*] — **Ne-** + **alterabil.**

NEALTERÁRE, *nealterări*, s.f. Acțiunea de *a nu (se) altera*. [Pr.: *ne-al-*] — **Ne-** + **alterare.**

NEALTERÁT, -Ă, *nealterați, -te*, adj. **1.** (Despre materii organice) Care nu este stricat, descompus. **2.** (Despre produse alimentare, chimice etc.) Care nu este denaturat, falsificat. **3.** (Fon.; despre sunete) Care nu s-a modificat; neschimbat. [Pr.: *ne-al-*] — **Ne-** + **alterat.**

NEALTOÍT, -Ă, *nealtoiți, -te*, adj. Care nu a fost supus altoirii. [Pr.: *ne-al-to-it*] — **Ne-** + **altoit²**.

NEAMÁBIL, -Ă, *neamabili, -e*, adj. Care nu este amabil, lipsit de bunăvoință; nepoliticos. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **amabil.**

NEANALIZÁBIL, -Ă, *neanalizabili, -e*, adj. (Despre texte, cuvinte) Care nu poate fi analizat; inanalizabil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **analizabil** (după fr. *non-analysable*).

NEANEXÁT, -Ă, *neanexați, -te*, adj. Care nu este alipit, alăturat, adăugat, atașat la ceva; nealăturat. ◆ (Despre teritorii) Care nu este încorporat (prin violență). [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **anexat.**

NEANIMÁT, -Ă, *neanimați, -te*, adj. Care este fără viață prin structura sau esența lui; neînsuflețit, inanimat. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **animat.**

NEANTAGÓNIC, -Ă, *neantagonici, -ce*, adj. Neantagonist. [Pr.: *ne-an-*] — **Ne-** + **antagonic.**

NEANTAGONÍST, -Ă, *neantagoniști, -ste*, adj. Care nu se află în antagonism, lipsit de caracter antagonist; neantagonic. [Pr.: *ne-an-*] — **Ne-** + **antagonist.**

NEAPLICÁBIL, -Ă, *neaplicabili, -e*, adj. Care nu poate fi pus în practică; inaplicabil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aplicabil.**

NEAPLICABILITÁTE s.f. Lipsă de aplicabilitate sau imposibilitate de a fi pus în practică; inaplicabilitate. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aplicabilitate.**

NEAPRECIÁT, -Ă, *neapreciați, -te*, adj. Care nu este apreciat. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **apreciat.**

NEARANJÁT, -Ă, *nearanjați, -te*, adj. **1.** (Despre obiecte) Care nu este pus în ordine. ◆ (Despre oameni) Cu ținuta exterioară neîngrijită. **2.** (Despre oameni) Care nu și-a făcut un rost în viață. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aranjat.**

NEARÁT, -Ă, *nearați, -te*, adj. (Despre suprafețe de pământ) Care nu a fost arat. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **arat²**.

NEARMONIÓS, -OÁSĂ, *nearmonioși, -oase*, adj. Care nu are armonie[1], ale cărui părți componente nu formează un tot bine închegat și echilibrat. [Pr.: *ne-ar-mo-ni-os*] — **Ne-** + **armonios.**

NEAROMÁT, -Ă, *nearomați, -te*, adj. Care nu are aromă; fără aromă. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **aromat²**.

NEARTIFICIÁL, -Ă, *neartificiali, -e*, adj. Care nu este artificial; natural, firesc. [Pr.: *ne-ar-ti-fi-ci-al*] — **Ne-** + **artificial.**

NEARTÍSTIC, -Ă, *neartistici, -ce*, adj. Care nu aparține artei. ◆ Care nu corespunde principiilor estetice; lipsit de valoare artistică. [Pr.: *ne-ar-*] — **Ne-** + **artistic.**

NEASCUȚÍT, -Ă, *neascuțiți, -te*, adj. (Despre obiecte) Care nu este ascuțit; fără vîrf, rotunjit. [Pr.: *ne-as-*] — **Ne-** + **ascuțit.**

NEASIGURÁT, -Ă, *neasigurați, -te*, adj. Care nu este asigurat; care nu este pus la adăpost de pericol. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **asigurat.**

NEASIMILÁBIL, -Ă, *neasimilabili, -e*, adj. Care nu poate fi asimilat (ușor); inasimilabil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **asimilabil.**

NEASIMILÁT, -Ă, *neasimilați, -te*, adj. **1.** Care nu este asimilat prin metabolism. ◆ (Despre cunoștințe, idei) Care nu a fost însușit (corespunzător). **2.** (Despre produse noi) Care nu a fost introdus în fabricație. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **asimilat.**

NEATACÁBIL, -Ă, *neatacabili, -e*, adj. Care nu poate fi atacat, contestat; inatacabil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **atacabil.**

NEATAȘÁBIL, -Ă, *neatașabili, -e*, adj. Care nu poate fi atașat; *fig.* nesociabil. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **atașabil.**

NEATESTÁT, -Ă, *neatestați, -te*, adj. Care nu este atestat, confirmat. ◆ (Despre cercetători, cadre didactice) Care nu este confirmat în grad. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **atestat.**

NEAUTÉNTIC, -Ă, *neautentici, -ce*, adj. Care nu este autentic; inautentic. [Pr.: *ne-a-u-*] — **Ne-** + **autentic.**

NEAUTORIZÁT, -Ă, *neautorizați, -te*, adj. Care nu este autorizat, împuternicit să facă, să spună etc. ceva. [Pr.: *ne-a-u-*] — **Ne-** + **autorizat.**

NEAVIZÁT, -Ă, *neavizați, -te*, adj. Care nu este avizat, informat; nepregătit. [Pr.: *ne-a-*] — **Ne-** + **avizat.**

NECALIFICÁT, -Ă, *necalificați, -te*, adj. Care nu este calificat. — **Ne-** + **calificat.**

NECANALIZÁT, -Ă, *necanalizați, -te*, adj. **1.** (Despre cursul unei ape) Care nu este îndreptat pe un canal (**1**). **2.** (Despre o localitate) Care nu este prevăzut cu canalizare. — **Ne-** + **canalizat.**

NECĂCIÓS, -OÁSĂ adj. v. **înecăcios.**

NECIVILIZÁT, -Ă, *necivilizați, -te*, adj. **-1.** (Despre popoare, societăți etc.) Care se află într-un stadiu primitiv de dezvoltare, civilizație și cultură. **2.** (Despre oameni) Care nu este manierat, politicos. — **Ne-** + **civilizat.**

NECOMBUSTÍBIL, -Ă, *necombustibili, -e*, adj. (Despre substanțe, materiale etc.) Care nu poate arde, care nu este combustibil. — **Ne-** + **combustibil** (după engl. *non-combustible*).

NECOMERCIÁL, -Ă, *necomerciali, -e*, adj. **1.** Care nu aparține comerțului; în care nu se practică comerțul. **2.** (Despre produse) Care nu corespunde exigențelor comerțului. [Pr.: *-ci-al*] — **Ne-** + **comercial** (după engl. *non-commercial*).

NECOMESTÍBIL, -Ă, *necomestibili, -e*, adj. Care nu este bun de mîncat. ◆ Otrăvitor, toxic. — **Ne-** + **comestibil.**

NECOMPARÁBIL, -Ă, *necomparabili, -e*, adj. Care nu se poate compara cu nimic (prin însușiri); fără pereche, neasemănat, extraordinar, incomparabil. — **Ne-** + **comparabil.**

NECOMPATÍBIL, -Ă, *necompatibili, -e*, adj. (Rar) Incompatibil. — **Ne-** + **compatibil.**

NECOMPATIBILITÁTE s.f. **1.** Incompatibilitate (1). **2.** Incompatibilitate (2). **3.** (Med.) Incompatibilitate (3). — **Ne-** + **compatibilitate** (după fr. *non-compatibilité*).

NECOMPETÉNT, -Ă, *necompetenți, -te*, adj. (Despre oameni) Care nu este competent; care nu are dreptul sau căderea de a face ceva; incompetent. — **Ne-** + **competent.**

NECOMPLÉCT, -Ă adj. v. **necomplet.**

NECOMPLÉT, -Ă, *necompleți, -te*, adj. Care nu este complet, întreg, căruia îi lipsesc una sau mai multe dintre părțile sale componente; cu lipsuri, incomplet. [Var.: **necompléct, -ă** adj.] — **Ne-** + **complet.**

NECOMPRESÍBIL, -Ă, *necompresibili, -e*, adj. (Fiz.; despre corpuri) Care nu își poate micșora volumul, care nu poate fi comprimat sub acțiunea unei presiuni exterioare; incompresibil. — **Ne-** + **compresibil.**

NECOMPRESIBILITÁTE s.f. (Fiz.) Însușirea unui corp de a fi necompresibil; incompresibilitate. — **Ne-** + **compresibilitate.**

NECOMUNICATÍV, -Ă, *necomunicativi, -e*, adj. (Despre oameni) Care nu intră ușor în legătură cu ceilalți; nesociabil. — **Ne-** + **comunicativ.**

NECONCILIÁBIL, -Ă, *neconciliabili, -e*, adj. (Despre idei, concepții etc.) Care nu poate fi conciliat; de neîmpăcat, ireconciliabil. [Pr.: *-li-a-*] — **Ne-** + **conciliabil.**

NECONCLUDÉNT, -Ă, *neconcludenți, -te*, adj. Care nu este concludent, convingător. — **Ne-** + **concludent.**

NECONCORDÁNT, -Ă, *neconcordanți, -te*, adj. Care nu este în concordanță cu ceva, care nu se potrivește; nepotrivit. — **Ne-** + **concordant.**

NECONFORTÁBIL, -Ă, *neconfortabili, -e*, adj. Lipsit de confort; incomod; inconfortabil. — **Ne-** + **confortabil.**

NECONSECVÉNT, -Ă, *neconsecvenți, -te*, adj. Lipsit de consecvență, care își schimbă ideile, concepțiile etc.; schimbător, instabil, inconstant, nestatornic, inconsecvent. — **Ne-** + **consecvent.**

NECONSISTÉNT, -Ă, *neconsistenți, -te*, adj. Care este lipsit de consistență, de soliditate, inconsistent; fără tărie; slab, moale. — **Ne-** + **consistent.**

NECONSOLÁBIL, -Ă, *neconsolabili, -e*, adj. Care nu poate fi consolat; nemîngîiat. — **Ne-** + **consolabil.**

NECONSUMÁT, -Ă, *neconsumați, -te*, adj. Care nu este consumat, întrebuințat pentru satisfacerea unor trebuințe. — **Ne-** + **consumat.**

NECONTESTÁBIL, -Ă, *necontestabili, -e*, adj. (Rar) Incontestabil. — **Ne-** + **contestabil.**

NECONTROLÁT, -Ă, *necontrolați, -te*, adj. **1.** Care nu este supus controlului. **2.** Care nu se află sub dominația, stăpînirea cuiva. **3.** (Despre gesturi, acțiuni ale oamenilor) Care nu este sau nu poate fi dirijat. — **Ne-** + **controlat.**

NECONTURÁT, -Ă, *neconturați, -te*, adj. Fără contururi precise; *fig.* neclar. — **Ne-** + **conturat.**

NECONVENÁBIL, -Ă, *neconvenabili, -e*, adj. (Adesea adverbial) Care nu este convenabil; inconvenabil. — **Ne-** + **convenabil.**

NECONVENȚIONÁL, -Ă, *neconvenționali, -e*, adj. **1.** Care nu este convențional (1). **2.** (Despre artă) Care nu se supune convențiilor, canoanelor; original. ◆ (Despre caracter, fire etc.) Plin de naturalețe, spontan. **3.** (Despre surse de energie) Care nu a fost impus prin folosire îndelungată. [Pr.: *-ți-o-*] — **Ne-** + **convențional.**

NECONVERTÍBIL, -Ă, *neconvertibili, -e*, adj. Care nu este convertibil; inconvertibil. — **Ne-** + **convertibil.**

NECONVINGĂTÓR, -OÁRE, *neconvingători, -oare*, adj. Care nu are putere de convingere. — **Ne-** + **convingător.**

NECOOPERATIVIZÁT, -Ă, *necooperativizați, -te*, adj. Care nu este integrat în sistemul de cooperativizare. [Pr.: *co-o-*] — **Ne-** + **cooperativizat.**

NECOORDONÁRE, *necoordonări*, s.f. Lipsă de coordonare (1), imposibilitate de coordonare (1); incoordonare. [Pr.: *-co-or-*] — **Ne-** + **coordonare.**

NECOORDONÁT, -Ă, *necoordonați, -te*, adj. Care nu este pus de acord (cu celelalte părți sau în toate părțile sale). [Pr.: *co-or-*] — **Ne-** + **coordonat.**

NECORECTITÚDINE, *necorectitudini*, s.f. Lipsă de corectitudine; purtare sau faptă necorectă; necinste, șarlatanie, înșelătorie, incorectitudine. — **Ne-** + **corectitudine.**

NECORESPUNZĂTÓR, -OÁRE, *necorespunzători, -oare*, adj. Care nu este corespunzător, adecvat cu... — **Ne-** + **corespunzător.**

NECRISTALIZÁT, -Ă, *necristalizați, -te*, adj. (Despre substanțe) Care nu prezintă o stare cristalină regulată; care nu a luat o formă precisă, potrivită; amorf. ◆ Fig. Care nu s-a închegat, nu s-a limpezit, nu s-a clarificat. — **Ne-** + **cristalizat.**

NECROBÍE, *necrobii*, s.f. Insectă coleopteră care trăiește pe cadavre *(Necrobia)*. — Din fr. **nécrobie.**

NECROBIÓTIC, -Ă, *necrobiotici, -ce*, adj. (Med.) Care se referă la necrobioză. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **nécrobiotique.**

NECROBIÓZĂ, *necrobioze*, s.f. (Med.) Necroză care apare ca urmare a unor leziuni distrofice. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **nécrobiose.**

NECROFÍL, -Ă, *necrofili, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de necrofilie. — Din fr. **nécrophile.**

NECROFILÍE, *neçrofilii*, s.f. (Med.) Perversiune constînd în practicarea relațiilor sexuale cu cadavre. — Din fr. **nécrophilie.**

NECROFÓB, -Ă, *necrofobi, -e*, adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de necrofobie. — Din fr. **nécrophobe.**

NECROFOBÍE, *necrofobii*, s.f. (Med.) **1.** Teamă patologică de cadavre, de morți. **2.** Teamă patologică de moarte. — Din fr. **nécrophobie.**

NECROLÓGIC, -Ă, *necrologici, -ce*, adj. Care se referă la necrologie. — Din fr. **nécrologique.**

NECROMANÍE, *necromanii*, s.f. Preocupare morbidă pentru moarte, pentru morți. — Din lat. **necromania.**

NECRÓPSIC, -Ă, *necropsici, -ce*, adj. (Med.) De necropsie. — Din fr. **nécropsique.**

NECROSPERMÍE, *necrospermii*, s.f. (Med.) Prezență în sperma a spermatozoizilor morți, cauză a sterilității masculine. — Din fr. **nécrospermie.**

NECRÓTIC, -Ă, *necrotici, -ce*, adj. (Med.) Necrozat. — Din fr. **nécrotique,** engl. **necrotic.**

NECTARÍNĂ, *nectarine*, s.f. Varietate de piersici cu pielița fără puf. — Din fr. **nectarine.**

NECULTIVÁT, -Ă, *necultivați, -te*, adj. **1.** (Despre plante) Care nu se cultivă. **2.** (Despre oameni) Care nu este cultivat, educat, instruit. — **Ne-** + **cultivat.**

NECUNOSCĂTÓR, -OÁRE, *necunoscători, -oare*, adj. Care nu este cunoscător. — **Ne-** + **cunoscător.**

NECURĂȚÁT, -Ă, *necurățați, -te*, adj. **1.** Care este plin de murdărie, de impurități. **2.** (Despre fructe, legume, ouă) Căruia nu i-a fost îndepărtată coaja. — **Ne-** + **curățat.**

NEDECLINÁBIL, -Ă, *nedeclinabili, -e*, adj. (Gram.) Care nu se declină (1); indeclinabil. — **Ne-** + **declinabil.**

NEDECOLORÁT, -Ă, *nedecolorați, -te*, adj. **1.** Care nu și-a pierdut total sau parțial culoarea. **2.** Care și-a păstrat culoarea inițială. — **Ne-** + **decolorat.**

NEDEFINÍBIL, -Ă, *nedefinibili, -e,* adj. Care nu poate fi definit, care nu se poate explica; nedeterminat, neprecis, nelămurit, indefinibil. — **Ne- + definibil.**

NEDEFINÍT, -Ă adj. (Mat.; în sintagma) *Integrală nedefinită (a unei funcții)* = funcție a cărei derivată este funcția dată.

NEDEFORMÁBIL, -Ă, *nedeformabili, -e,* adj. (Despre corpuri) Care nu se poate deforma; (rar) indeformabil. — **Ne- + deformabil.**

NEDEFRIȘÁBIL, -Ă, *nedefrișabili, -e,* adj. (Rar) Indefrișabil. — **Ne- + defrișabil.**

NEDELICÁT, -Ă, *nedelicați, -te,* adj. Lipsit de delicatețe; (rar) indelicat. — **Ne- + delicat.**

NEDEMONSTRÁBIL, -Ă, *nedemonstrabili, -e,* adj. Care nu poate fi demonstrat, dovedit; (rar) indemonstrabil. — **Ne- + demonstrabil.**

NEDEMONTÁBIL, -Ă, *nedemontabili, -e,* adj. Care nu poate fi demontat; care nu este făcut pentru a fi demontat. — **Ne- + demontabil.**

NEDEPĂNUȘÁT, -Ă, *nedepănușați, -te,* adj. (Despre știuleți de porumb) Care nu este desfăcut de pănuși. — **Ne- + depănușat²**.

NEDESCIFRÁBIL, -Ă, *nedescifrabili, -e,* adj. (Despre un text sau despre scrisul cuiva) Care nu se poate descifra; de neînțeles, indescifrabil, neciteț, ilizibil. — **Ne- + descifrabil.**

NEDEȘIRÁBIL, -Ă, *nedeșirabili, -e,* adj. (Despre țesături, tricotaje etc.) Care nu se poate deșira (ușor); indeșirabil (**1**). — **Ne- + deșirabil.**

NEDETERMINÁBIL, -Ă, *nedeterminabili, -e,* adj. Care nu poate fi determinat; indeterminabil. — **Ne- + determinabil.**

NEDETERMINÁRE, *nedeterminări,* s.f. Lipsă de determinare; indeterminare. — **Ne- + determinare.**

NEDETERMINÁT, -Ă, *nedeterminați, -te,* adj. Care nu este precizat, stabilit; care nu este definit sau cunoscut cu precizie. — **Ne- + determinat.**

NEDEZINFECTÁT, -Ă, *nedezinfectați, -te,* adj. Care nu a fost dezinfectat. — **Ne- + dezinfectat²**.

NEDEZLEGÁT, -Ă, *nedezlegați, -te,* adj. **1.** Care nu a fost desfăcut din legături. **2.** Fig. A cărui rezolvare, explicație nu este găsită. — **Ne- + dezlegat.**

NEDIFERENȚIÁT, -Ă, *nediferențiați, -te,* adj. Care nu se deosebește, nu se distinge cu nimic (de altceva sau de altcineva). [Pr.: *-ți-at*] — **Ne- + diferențiat.**

NEDISCIPLINÁT, -Ă, *nedisciplinați, -te,* adj. Care nu se supune ordinii și disciplinei, care manifestă spirit de indisciplină; indisciplinat, nesupus. — **Ne- + disciplinat.**

NEDISIMULÁT, -Ă, *nedisimulați, -te,* adj. Care nu este disimulat; lipsit de ipocrizie. — **Ne- + disimulat.**

NEDISPÚS, -Ă, *nedispuși, -se,* adj. Care nu este bine dispus, care este supărat, mîhnit. — **Ne- + dispus.**

NEDISTRIBUÍT, -Ă, *nedistribuiți, -te,* adj. Care nu este distribuit. [Pr.: *-bu-it*] — **Ne- + distribuit.**

NEDIVIZÁT, -Ă, *nedivizați, -te,* adj. Care nu este divizat, împărțit. — **Ne- + divizat.**

NEDIVIZÍBIL, -Ă, *nedivizibili, -e,* adj. Care nu este divizibil, care nu poate fi divizat, împărțit; indivizibil. — **Ne- + divizibil.**

NEDIZOLVÁT, -Ă, *nedizolvați, -te,* adj. (Despre substanțe) Care nu este dizolvat. — **Ne- + dizolvat.**

NEDORÍT, -Ă, *nedoriți, -te,* adj. Care nu este dorit; nd ezirabil. — **Ne- + dorit.**

NEDOSPÍT, -Ă, *nedospiți, -te,* adj. (Despre aluat) Care nu a dospit (**1**). ◆ (Despre alimente și despre unele materii organice) Care nu a fermentat. — **Ne- + despit.**

NEDURERÓS, -OÁSĂ, *nedureroși, -oase,* adj. Care nu provoacă sau exprimă durere (fizică ori morală). ◆ (Adverbial) Fără durere. — **Ne- + dureros.**

NEECHILIBRÁT, -Ă, *neechilibrați, -te,* adj. **1.** Care nu se află în stare de echilibru. ◆ (Despre valori, prețuri, bugete) Care nu este just proporționat. **2.** Fig. (Despre oameni) Nechibzuit, necumpătat. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + echilibrat.**

NEECHITÁBIL, -Ă, *neechitabili, -e,* adj. (Adesea adverbial) Care nu este echitabil; nedrept, inechitabil. *Schimburi comerciale neechitabile.* [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + echitabil.**

NEECHITÁTE, *neechități,* s.f. Nedreptate, injustețe, inechitate. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + echitate.**

NEECONÓMIC, -Ă, *neeconomici, -ce,* adj. **1.** Care nu aparține economiei (**1**). **2.** Care nu corespunde principiilor economice; neeconomicos (**2**). **3.** Care nu dovedește spirit de economie sau nu permite economii; neeconomicos (**1**). [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + economic** (după engl. *non-economic*).

NEECONOMICÓS, -OÁSĂ, *neeconomicoși, -oase,* adj. **1.** Care nu dovedește spirit de economie sau nu permite economii; neeconomic (**3**). **2.** Care nu corespunde principiilor economice; neeconomic (**2**). [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + economicos.**

NEEDIFICATÓR, -OÁRE, *needificatori, -oare,* adj. Care nu edifică (**2**); neclar. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + edificator.**

NEEFECTUÁT, -Ă, *neefectuați, -te,* adj. Care nu este realizat, înfăptuit; care nu este îndeplinit, executat. [Pr.: *ne-e-fec-tu-at*] — **Ne- + efectuat.**

NEEGALÁBIL, -Ă, *neegalabili, -e,* adj. Care nu poate fi egalat; care nu poate fi comparat cu nimic, cu nimeni; inegalabil. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + egalabil.**

NEEGALÁT, -Ă, *neegalați, -te,* adj. Care nu a fost egalat, atins. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + egalat.**

NEEGALITÁTE, *neegalități,* s.f. Faptul de a fi neegal, lipsă de egalitate; inegalitate, disproporție. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + egalitate.**

NEELEGÁNT, -Ă, *neeleganți, -te,* adj. Care nu este elegant în vorbire, în purtare etc.; inelegant. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + elegant.**

NEELEGÁNȚĂ s.f. Lipsă de eleganță, de finețe, de tact în vorbire, în purtare; vorbă sau comportare lipsită de finețe, de tact; (rar) ineleganță. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne-+ eleganță.**

NEELIGÍBIL, -Ă, *neeligibili, -e,* adj. Care nu este eligibil, care nu are calitățile cerute de lege pentru a putea fi ales; ineligibil. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + eligibil.**

NEELIGIBILITÁTE s.f. Însușirea sau starea unei persoane neeligibile; ineligibilitate. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + eligibilitate.**

NEEPUIZÁBIL, -Ă, *neepuizabili, -e,* adj. Care nu poate fi epuizat, care nu se termină niciodată; *p. ext.* extrem de abundent, de bogat; inepuizabil. [Pr.: *ne-e-pu-i-*] — **Ne- + epuizabil.**

NEESENȚIÁL, -Ă, *neesențiali, -e,* adj. Care nu constituie partea cea mai importantă a unei probleme sau a unui lucru, care nu ține de esență (**1**); (rar) inesențial. [Pr.: *ne-e-sen-ți-al*] — **Ne- + esențial** (după engl. *non-essential*).

NEESTÉTIC, -Ă, *neestetici, -ce,* adj. Care nu este estetic; inestetic, urît. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + estetic.**

NEETÁNȘ, -Ă, *neetanși, -e,* adj. Care nu este etanș. [Pr.: *ne-e-*] — **Ne- + etanș** (după fr. *non-étanche*).

NEETANȘEITÁTE, *neetanșeități,* s.f. Lipsă de etanșeitate. [Pr.: *ne-e-tan-șe-i-ta-te*] — **Ne- + etanșeitate** (după fr. *non-étanchéité*).

NEEVALUÁT, -Ă, *neevaluați, -te,* adj. A cărui valoare, cantitate etc. nu a fost evaluată. [Pr.: *ne-e-va-lu-at*] — **Ne- + evaluat.**

NEEVOLUÁT, -Ă, *neevoluați, -te,* adj. Care nu este evoluat, dezvoltat (din punct de vedere intelectual). [Pr.: *ne-e-vo-lu-at*] — **Ne- + evoluat.**

NEEXÁCT, -Ă, *neexacți, -te,* adj. (Adesea adverbial) Care nu este exact; inexact, neadevărat. ◆ (Rar; despre oameni) Nepunctual. [Pr.: *ne-eg-zact*] — **Ne-** + **exact.**

NEEXACTITÁTE, *neexactități,* s.f. Lipsă de exactitate, inexactitate; (concr.) afirmație inexactă, greșeală, eroare, neadevăr. ◆ Lipsă de punctualitate. [Pr.: *ne-eg-zac-*] — **Ne-** + **exactitate.**

NEEXCITÁBIL, -Ă, *neexcitabili, -e,* adj. Care nu poate fi (ușor) excitat; (rar) inexcitabil. [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **excitabil.**

NEEXCITABILITÁTE s.f. Lipsă de excitabilitate; (rar) inexcitabilitate. [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **excitabilitate.**

NEEXECUTÁRE s.f. Faptul de *a nu executa.* [Pr.: *ne-eg-ze-*] — **Ne-** + **executare** (după fr. *non-exécution*).

NEEXPERIMENTÁT, -Ă, *neexperimentați, -te,* adj. **1.** (Despre persoane) Căruia îi lipsește experiența, nedeprins cu...; care are insuficientă experiență; inexperimentat. **2.** (Despre materiale, metode etc.) Care nu a fost încă experimentat. [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **experimentat.**

NEEXPLOATÁT, -Ă, *neexploatați, -te,* adj. **1.** Care nu este exploatat (**1**); (rar) inexploatat (**1**). **2.** Care nu a fost dat în exploatare (**3**); (rar) inexploatat (**2**). [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **exploatat.**

NEEXPLORÁBIL, -Ă, *neexplorabili, -e,* adj. (Adesea fig.) Care nu poate fi explorat, cercetat, analizat; inexplorabil. [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **explorabil.**

NEEXPLORÁT, -Ă, *neexplorați, -te,* adj. (Adesea fig.) Care nu a fost explorat, cercetat, analizat; necercetat, inexplorat. [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **explorat.**

NEEXPRIMÁBIL, -Ă, *neexprimabili, -e,* adj. Care nu poate fi exprimat prin cuvinte; de nespus; inefabil, inexprimabil. [Pr.: *ne-ex-*] — **Ne-** + **exprimabil.**

NEFALÍSM s.n. (Livr.) Abstinență totală de la orice băutură alcoolică. — Din fr. **néphalisme.**

NEFALÍST, -Ă, *nefaliști, -ste,* adj., s.m. și f. (Livr.) (Adept) al nefalismului. — Din fr. **néphaliste.**

NEFALSIFICÁT, -Ă, *nefalsificați, -te,* adj. Care nu este falsificat, schimbat, transformat etc. — **Ne-** + **falsificat.**

NEFAMILÍST, -Ă, *nefamiliști, -ste* adj. Care nu este căsătorit, care nu și-a întemeiat o familie. — **Ne-** + **familist.**

NEFĂCÚT, -Ă, *nefăcuți, -te,* adj. Care nu a fost făcut, creat, săvîrșit. — **Ne-** + **făcut²**.

NEFELOMANȚÍE s.f. (Livr.) Pretinsă artă de a ghici prin observarea norilor. — Din fr. **néphélomancie.**

NEFELOMETRÍE s.f. (Chim.) Procedeu de analiză constînd în măsurarea concentrației unei emulsii, comparîndu-i transparența cu o preparație etalon. — Din fr. **néphélémétrie.**

NEFELOMÉTRU, *nefelometre,* s.n. (Chim.) Aparat pentru determinarea concentrației emulsiilor prin metode optice. — Din germ. **Nephelometer.**

NEFERTÍL, -Ă, *nefertili, -e,* adj. Lipsit de fertilitate. — **Ne-** + **fertil.**

NEFERTILIZÁT, -Ă, *nefertilizați, -te,* adj. (Agric.; despre sol) Căruia nu i s-a mărit fertilitatea (prin îngrășăminte, irigații etc.); nefertil. — **Ne-** + **fertilizat.**

NEFIDÉL, -Ă, *nefideli, -e,* adj. **1.** (Despre oameni) Care nu este fidel, nestatornic, necredincios în sentimente, în angajamente; infidel (**1**); (despre soți) care întreține relații extraconjugale; infidel (**1**). **2.** Care nu exprimă sau nu respectă adevărul, realitatea; inexact, infidel (**2**). — **Ne-** + **fidel.**

NEFINALIZÁT, -Ă, *nefinalizați, -te,* adj. Care nu este realizat pînă la sfîrșit; neterminat. — **Ne-** + **finalizat.**

NEFÎRTÁT, *nefirtați,* s.m. (Reg.) Dușman, nepriten. ◆ (Art.) Diavolul. — **Ne-** + **fîrtat.**

NEFLEXIBILITÁTE s.f. Însușirea a ceea ce este neflexibil; inflexibilitate. ◆ Fig. Fermitate, tărie, intransigență. — **Ne-** + **flexibilitate.**

NEFOLOSÍT, -Ă, *nefolosiți, -te,* adj. Care nu este folosit, întrebuințat; care nu este degradat, deteriorat (prin folosire îndelungată); neîntrebuințat, neuzat. — **Ne-** + **folosit.**

NEFONDÁT, -Ă adj. v. **nefundat.**

NEFOSCÓP, *nefoscoape,* s.n. (Met.) Instrument cu care se determină viteza și direcția de deplasare a norilor. — Din fr. **néphoscope.**

NEFRALGÍE, *nefralgii,* s.f. (Med.) Durere de rinichi. — Din fr. **néphralgie.**

NEFROGRAFÍE, *nefrografii,* s.f. (Med.) Radiografie a rinichiului făcută cu ajutorul unei substanțe de contrast. — Din fr. **néphrographie.**

NEFROLITOTOMÍE, *nefrolitotomii,* s.f. (Med.) Extragere chirurgicală a unui calcul renal. — Din fr. **néphrolithotomie.**

NEFROLÓGIC, -Ă, *nefrologici, -ce,* adj. (Med.) De nefrologie. — Din fr. **néphrologique.**

NEFROLOGÍE s.f. Ramură a medicinii care se ocupă cu studiul rinichiului. — Din fr. **néphrologie.**

NEFRÓN, *nefroane,* s.n. (Med.) Unitate morfologică și funcțională a rinichiului. — Din fr. **néphron.**

NEFROPÁT, -Ă, *nefropați, -te,* adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de rinichi. — Din fr. **néphropathe.**

NEFROPATÍE, *nefropatii,* s.f. (Med.) Denumire generică a bolilor de rinichi. — Din fr. **néphropathie.**

NEFROPEXÍE, *nefropexii,* s.f. (Med.) Fixare chirurgicală a unui rinichi deplasat. — Din fr. **néphropexie.**

NEFROPTÓZĂ, *nefroptoze,* s.f. (Med.) Boală caracterizată prin deplasarea rinichiului. — Din fr. **néphroptôse.**

NEFROSCLERÓTIC, -Ă, *nefrosclerotici, -ce,* adj. (Med.) Care se referă la nefroscleroză. — Din fr. **néphrosclérotique.**

NEFROSCLERÓZĂ, *nefroscleroze,* s.f. (Med.) Scleroză renală. — Din fr. **néphrosclérose.**

NEFRÓTIC, -Ă, *nefrotici, -ce,* adj. (Med.) De natura nefrozei. — Din fr. **néphrotique.**

NEFRÓZĂ, *nefroze,* s.f. (Med.) Afecțiune cronică a rinichiului pricinuită de tulburări metabolice. — Din fr. **néphrose.**

NEFRUCTUÓS, -OÁSĂ, *nefructuoși, -oase,* adj. Care nu dă rezultatele așteptate, care nu dă roade; zadarnic, inutil, infructuos. [Pr.: *-tu-os*] — **Ne-** + **fructuos.**

NEFUNCȚIONÁL, -Ă, *nefuncționali, -e,* adj. **1.** Care nu este funcțional. **2.** Care nu îndeplinește condițiile pentru a funcționa. ◆ Nefolositor. [Pr.: *-ți-o-*] — **Ne-** + **funcțional** (după fr. *non-fonctionnel*).

NEFUNDÁT, -Ă, *nefundați, -te,* adj. Care nu este bazat, întemeiat pe ceva. [Var.: **nefondát, -ă** adj.] — **Ne-** + **fundat.**

NEGATIVÁ, *negativez,* vb. I. Tranz. A încărca, a polariza cu electricitate negativă. — Din **negativ.** — **negativáre** s.f.; **negativát, -ă** adj.

NEGATIVITÁTE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi negativ. — Din fr. **négativité.**

NEGHINÓS, -OÁSĂ, *neghinoși, -oase,* adj. (Rar) Care conține neghină, cu neghină. — **Neghină** + suf. *-os.*

NEGOCIABILITÁTE s.f. Însușirea de a fi negociabil. [Pr.: *-ci-a-*] — Din fr. **négociabilité.**

NÉGRU, NEAGRĂ adj. **I.** (În sintagma) *Magie neagră* = magie (**1**) prin care unele persoane pretind că pot săvîrși fapte miraculoase invocînd spiritele și mai ales forțele demonice. **II. 1.** (În sintagma) *Cutie neagră* = **a**) aparatură protejată instalată în avioane, care înregistrează parametrii de zbor și convorbirile

echipajului pentru elucidarea cauzelor unui eventual accident; b) termen folosit pentru un sistem a cărui structură internă este necunoscută. 2. (În sintagma) *Principiul cutiei negre* = renunțare la cunoașterea structurii interne a unui sistem, stabilind, pe cale experimentală, doar corelațiile între ieșiri și intrări, pentru a descrie comportamentul sistemului față de exterior.

NEGUVERNAMENTÁL, -Ă, *neguvernamentali, -e,* adj. (Despre organizații, instituții etc.) Care nu aparține și nu reprezintă un guvern. — **Ne- + guvernamental** (după fr. *non-gouvernemental*, engl. *non-governmental*).

NEIDENTIFICÁT, -Ă, *neidentificați, -te,* adj. Care nu a fost identificat, recunoscut, stabilit, constatat. [Pr.: *ne-i-*] — **Ne- + identificat** (după fr. *non-identifié*).

NEIMAGINÁBIL, -Ă, *neimaginabili, -e,* adj. Care întrece orice închipuire, care nu se poate imagina; de neînchipuit, extraordinar, inimaginabil. [Pr.: *ne-i-*] — **Ne- + imaginabil.**

NEIMPLICÁT, -Ă, *neimplicați, -te,* adj. Care nu este implicat, amestecat într-o acțiune. [Pr.: *ne-im-*] — **Ne- + implicat.**

NEINFLAMÁBIL, -Ă, *neinflamabili, -e,* adj. Care nu se aprinde (ușor). [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + inflamabil.**

NEINFORMÁT, -Ă, *neinformați, -te,* adj. Care nu a primit sau nu și-a procurat informații; care nu s-a documentat prin cercetări amănunțite. [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + informat.**

NEINSPIRÁT, -Ă, *neinspirați, -te,* adj. Care nu este inspirat, prost inspirat. [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + inspirat.**

NEINTEGRÁBIL, -Ă, *neintegrabili, -e,* adj. Care nu poate fi inclus, înglobat (armonios) într-un tot. [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + integrabil.**

NEINTELIGÉNT, -Ă, *neinteligenți, -te,* adj. Care nu este inteligent. [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + inteligent.**

NEINTELIGÍBIL, -Ă, *neinteligibili, -e,* adj. Care nu este inteligibil; de neînțeles. [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + inteligibil.**

NEINTERESÁNT, -Ă, *neinteresanți, -te,* adj. Care nu trezește interes, care nu este demn de atenție; obișnuit, banal. [Pr.: *ne-in-*] — **Ne- + interesant.**

NEINTERVENȚIONÍST, -Ă, *neintervenționiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al atitudinii, al politicii de neintervenție. [Pr.: *ne-in-ter-ven-ți-o-nist*] — **Ne- + intervenționist** (după fr. *non-interventionniste*).

NEIRIGÁT, -Ă, *neirigați, -te,* adj. **1.** (Despre terenuri agricole) Pe care nu s-au amenajat lucrări de irigație. **2.** (Despre organe, țesuturi) Prin care nu (mai) circulă sînge. [Pr.: *ne-i-*] — **Ne- + irigat.**

NEÎMPĂDURÍT, -Ă, *neîmpăduriți, -te,* adj. Care nu este împădurit; fără păduri. [Pr.: *ne-îm-*] — **Ne- + împădurit.**

NEÎMPREJMUÍT, -Ă, *neîmprejmuiți, -te,* adj. Care nu este delimitat de rest; care nu este îngrădit. [Pr.: *ne-îm-prej-mu-it*] — **Ne- + împrejmuit²**.

NEÎNCADRÁBIL, -Ă, *neîncadrabili, -e,* adj. Care nu este încadrabil. [Pr.: *ne-în-*] — **Ne- + încadrabil.**

NEÎNCĂPĂTÓR, -OÁRE, *neîncăpători, -oare,* adj. Care nu are volum utilizabil mare; în care nu încape mult. [Pr.: *ne-în-*] — **Ne- + încăpător.**

NEÎNFRÎNÁT, -Ă, *neînfrînați, -te,* adj. Ale cărui porniri nu pot fi stăvilite, domolite. ◆ Care denotă lipsă de reținere, de stăpînire. — **Ne- + înfrînat.**

NEÎNGĂDUITÓR, -OÁRE, *neîngăduitori, -oare,* adj. Care nu îngăduie (1); *p. ext.* care nu iartă ușor; intransigent. [Pr.: *ne-în-gă-du-i-*] — **Ne- + îngăduitor.**

NEÎNTREBUINȚÁT, -Ă, *neîntrebuințați, -te,* adj. Care nu a fost întrebuințat, folosit; care nu este degradat, deteriorat (prin folosire îndelungată); nefolosit neuzat. [Pr.: *ne-în-tre-bu-in-*] — **Ne- + întrebuințat.**

NEJÚST, -Ă, *nejuști, -ste,* adj. Care nu este conform cu adevărul sau cu echitatea. — **Ne- + just.**

NEJUSTIFICÁBIL, -Ă, *nejustificabili, -e,* adj. Care nu se poate justifica. — **Ne- + justificabil.**

NEJUSTIFICÁT, -Ă, *nejustificați, -te,* adj. Care nu este justificat. — **Ne- + justificat.**

NELEGÁL, -Ă, *nelegali, -e,* adj. Care nu se face în temeiul unei legi, care nu este prevăzut de lege. — **Ne- + legal.**

NELIPÍT, -Ă, *nelipiți, -te,* adj. Care nu a fost lipit cu sau de ceva. — **Ne- + lipit²**.

NELOAIÁL, -Ă adj. v. **neloial.**

NELOCUÍBIL, -Ă, *nelocuibili, -e,* adj. Care nu este bun, adecvat pentru locuit. [Pr.: *-cu-i-*] — **Ne- + locuibil.**

NELOIÁL, -Ă, *neloiali, -e,* adj. Care nu își îndeplinește cu cinste obligațiile asumate; nesincer, necinstit. [Pr.: *-lo-ial.* — Var.: **neloaiál, -ă** adj.] — **Ne- + loial.**

NELUCRÁT, -Ă, *nelucrați, -te,* adj. (Despre materiale brute) Care nu a fost încă prelucrat; (despre pămînt) pe care nu au fost executate lucrări agrotehnice. — **Ne- + lucrat.**

NEMACHIÁT, -Ă, *nemachiați, -te,* adj. Care nu este machiat; fără fard. [Pr.: *-chi-at*] — **Ne- + machiat.**

NEMATOCÍST, *nematociste,* s.n. (Zool.) Organ urzicător la celenterate. — Din fr. **nématocyste.**

NEMĂRTURISÍT, -Ă, *nemărturisiți, -te,* adj. Care nu este declarat, relatat; care nu este spus deschis, pe față. — **Ne- + mărturisit.**

NEMOTIVÁT, -Ă, *nemotivați, -te,* adj. Care nu are sau nu-și găsește motivare. — **Ne- + motivat** (după fr. *non-motivé*).

NEMȚEÁN, -Ă, *nemțeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Neamț. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Neamț. — **Neamț** (n. pr.) + suf. *-ean.*

NEMȚEÁNCĂ, *nemțence,* s.f. Femeie născută și crescută în județul Neamț. ◆ Locuitoare din județul Neamț. — **Nemțean** + suf. *-că.*

NENAVIGÁBIL, -Ă, *nenavigabili, -e,* adj. (Despre ape) Care nu permite navigația. — **Ne- + navigabil.**

NENORMÁT, -Ă, *nenormați, -te,* adj. Care nu se efectuează după norme (3). — **Ne- + normat.**

NEOARTRÓZĂ, *neoartroze,* s.f. (Med.) Articulație nou creată între două extremități osoase aflate în raporturi anatomice anormale. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néoarthrose.**

NEOBARÓC s.n. Curent și stil artistic (manifestate îndeosebi la începutul secolului al XIX-lea) care încearcă să reînvie barocul. [Pr.: *ne-o-*] — Din engl. **neobaroque.**

NEOBEDIÉNT, -Ă, *neobedienți, -te,* adj. (Livr.) Care nu este supus, ascultător. [Pr.: *ne-o-be-di-ent*] — **Ne- + obedient.**

NEOBLIGATÓRIU, -IE, *neobligatorii,* adj. Care nu trebuie urmat întocmai; care nu este impus. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne- + obligatoriu.**

NEOBLITERÁT, -Ă, *neobliterate,* adj. (Despre mărci poștale) Neștampilat. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne- + obliterat.**

NEOCAPITALÍSM s.n. Stadiu al capitalismului, caracterizat prin intervenția mărită a statului în economie, prin concentrarea societăților pe acțiuni și dezvoltarea unei societăți de consum. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néocapitalisme.**

NEOCAPITALÍST, -Ă, *neocapitaliști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept, partizan) al neocapitalismului. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néocapitaliste.**

NEOCÁTHARSIS s.n. (Med.) Metodă psihanalitică prin care se provoacă reactualizarea evenimentelor din copilărie ale pacientului în scopul descărcării unor tensiuni. [Scris şi: *neocatarsis*. — Pr.: *ne-o-ca-tar-sis*] — Din fr. **néo-catharsis.**

NEOCATÓLIC, -Ă, *neocatolici, -ce,* adj., s.m. şi f. (Adept) al neocatolicismului. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-catholique.**

NEOCATOLICÍSM s.n. Doctrină a catolicismului care încearcă să apropie şi să adapteze vechile principii şi teorii ale catolicismului la problemele lumii contemporane. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-catholicisme.**

NEOCÓRTEX, *neocortexuri,* s.n. (Anat.) Porţiune din creier care filogenetic este cea mai recentă şi constituie la om cea mai mare parte a scoarţei cerebrale. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-cortex,** engl. **neocortex.**

NEOCRÍTIC, -Ă, *neocritici, -ce,* adj., s.m. şi f. Neocriticist. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-critique.**

NEOCRITICÍSM s.n. Curent filozofic francez care încearcă să restabilească doctrina kantiană potrivit datelor şi speculaţiilor ştiinţifice moderne. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-criticisme.**

NEOCRITICÍST, -Ă, *neocriticişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al neocriticismului; neocritic. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-criticiste.**

NEOCUPÁT, -Ă, *neocupaţi, -te,* adj. **1.** (Despre un teritoriu, oraş etc.) Care nu este cucerit de o armată străină, care nu este stăpînit de o putere străină. **2.** (Despre bunuri mobile sau imobile) Care nu este deţinut temporar de cineva. ◆ (Despre posturi) Care nu este încă luat în primire, care nu este deţinut de cineva. **3.** (Despre persoane) Care nu este angajat într-o întreprindere, instituţie. ◆ Care nu are mult de lucru, care nu are treburi multe; liber. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **ocupat** (după fr. *non-occupé*).

NEODARVINÍSM s.n. Teorie de tradiţie darvinistă după care evoluţia este un proces gradat, care are loc în condiţiile mutaţiilor genetice şi ale selecţiei naturale. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-darwinisme.**

NEODARVINÍST, -Ă, *neodarvinişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al neodarvinismului. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néo-darwiniste.**

NEOFOBÍE s.f. Fobie faţă de tot ceea ce este nou. [Pr.: *ne-o-*] — Din fr. **néophobie.**

NEOFORMÁŢIE, *neoformaţii,* s.f. (Med.) Tumoare malignă. [Pr.: *ne-o-*. — Var.: **neoformaţiúne** s.f.] — Din fr. **néoformation.**

NEOFORMAŢIÚNE s.f. v. **neoformaţie.**

NEOFREUDÍSM s.n. Denumire generică pentru curentele psihanalitice apărute după 1930 care acceptă importanţa factorilor sociali şi culturali în apariţia nevrozelor; neopsihanaliză. [Pr.: *ne-o-fro-i-*] — Din fr. **néo-freudisme.**

NEOGOÍT, -Ă, *neogoiţi, -te,* adj. (Pop.) Nemîngîiat. [Pr.: *ne-o-go-it*] — **Ne-** + **ogoit.**

NEOJUNIMÍSM s.n. Şcoală estetică existentă între cele două războaie mondiale care reactualizează principiile junimiste. [Pr.: *ne-o-*] — **Neo-** + **junimism.**

NEOJUNIMÍST, -Ă, *neojunimişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al neojunimismului. [Pr.: *ne-o-*] — **Neo-** + **junimist.**

NEOLÍMPIC, -Ă, *neolimpici, -ce,* adj. (Despre sporturi) Care nu este inclus în programul olimpic. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **olimpic.**

NEOLINGVÍST, -Ă, *neolingvişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Adept) al neolingvisticii. [Pr.: *ne-o-*] — Din it. **neolinguista.**

NEOLINGVÍSTIC, -Ă, *neolingvistici, -ce,* adj. De neolingvistică. [Pr.: *ne-o-*] — Din it. **neolinguistico.**

NEOPERÁBIL, -Ă, *neoperabili, -e,* adj. Care nu poate fi operat. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **operabil.**

NEOPORTÚN, -Ă, *neoportuni, -e,* adj. Care nu este oportun sau nu se întîmplă la timpul oportun; nepotrivit, importun. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **oportun.**

NEOPOZÁBIL, -Ă, *neopozabili, -e,* adj. (Despre un act judiciar) Care nu poate fi invocat faţă de alte persoane şi în alte cazuri decît în cele determinate de lege; inopozabil. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **opozabil** (după fr. *non-opposable*).

NEOPSIHANALÍZĂ s.f. (Psih.) Neofreudism. [Pr.: *ne-o-*] — **Neo-** + **psihanaliză.**

NEORGANIZÁT, -Ă, *neorganizaţi, -te,* adj. Care nu este organizat (în prealabil); spontan. ◆ Care şi-a pierdut organizarea, funcţionarea normală; dezorganizat. [Pr.: *ne-or-*] — **Ne-** + **organizat.**

NEORIENTÁT, -Ă, *neorientaţi, -te,* adj. Care nu cunoaşte locul unde se află, care nu ştie în ce direcţie trebuie să se îndrepte, dezorientat; *p. ext.* neinformat, nelămurit. [Pr.: *ne-o-ri-en-tat*] — **Ne-** + **orientat.**

NEOSIFICÁT, -Ă, *neosificaţi, -te,* adj. (Despre părţile membranoase şi cartilaginoase ale corpului) Care nu s-a transformat în os, care nu s-a întărit ca un os. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **osificat.**

NEOSÎNDÍT, -Ă, *neosîndiţi, -te,* adj. (Pop.) Care nu este pedepsit. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **osîndit.**

NEOŢETÍT, *neoţetite,* adj. (Despre vinuri) Care nu s-a transformat în oţet. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **oţetit.**

NEOXIDÁBIL, -Ă, *neoxidabili, -e,* adj. (Rar) Inoxidabil. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **oxidabil** (după engl. *non-oxidable*).

NEOXIDÁT, -Ă, *neoxidaţi, -te,* adj. (Despre metale) Care nu este oxidat. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **oxidat.**

NEOXIGENÁT, -Ă, *neoxigenaţi, -te,* adj. (Despre păr) Care nu a fost decolorat prin tratare cu apă oxigenată; *p. ext.* nevopsit. ◆ (Despre persoane) Cu părul blond natural. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **oxigenat.**

NEOZONIZÁT, -Ă, *neozonizaţi, -te,* adj. Care nu (mai) conţine ozon. [Pr.: *ne-o-*] — **Ne-** + **ozonizat.**

NEPERISÁBIL, -Ă, *neperisabili, -e,* adj. Care nu este perisabil. — **Ne-** + **perisabil.**

NEPERMANÉNT, -Ă, *nepermanenţi, -te,* adj. Care nu are caracter permanent; care funcţionează o perioadă de timp determinată. — **Ne-** + **permanent** (după fr. *non-permanent*).

NEPOLÍTIC, -Ă, *nepolitici, -ce,* adj. Care nu are caracter politic; din afara politicii. — **Ne-** + **politic** (după fr. *non-politique*).

NEPOLUÁNT, -Ă, *nepoluanţi, -te,* adj. Care nu este poluant. [Pr.: *-lu-ant*] — **Ne-** + **poluant** (după fr. *non-polluant*).

NEPOLUÁT, -Ă, *nepoluaţi, -te,* adj. **1.** (Despre aer, ape, mediul de viaţă) Care nu este poluat. **2.** Fig. Care nu este corupt, viciat. [Pr.: *-lu-at*] — **Ne-** + **poluat** (după fr. *non-pollué*).

NEPREĆIZÁRE, *neprecizări,* s.f. Lipsă de precizare. — **Ne-** + **precizare.**

NEPRELUCRÁT, -Ă, *neprelucraţi, -te,* adj. (Despre materiale) Care nu şi-a modificat forma, dimensiunile, constituţia etc. prin prelucrare. — **Ne-** + **prelucrat.**

NEPRODUCĂTÓR, -OÁRE, *neproducători, -oare,* adj. Care nu produce, care nu dă naştere la ceva. — **Ne-** + **producător.**

NEPROFESIONÍST, -Ă, *neprofesionişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Persoană) care nu este profesionist; amator, diletant. [Pr.: *-si-o-*] — **Ne-** + **profesionist.**

NEPUNCTUÁL, -Ă, *nepunctuali, -e,* adj. (Despre oameni) Care nu este punctual; (rar) neexact. [Pr.: *-tu-al*] — **Ne-** + **punctual.**

NERAMBURSÁBIL, -Ă, *nerambursabili, -e,* adj. Care nu poate sau nu trebuie să fie rambursat. — **Ne-** + **rambursabil.**

NERĂS, -Ă, *neraşi, -se*, adj. Care nu este ras; căruia i-a crescut barbă. — **Ne-** + **ras** [1].

NERAŢIONÁL, -Ă, *neraţionali, -e*, adj. **1.** Care nu este conform cu principiile şi cerinţele raţiunii, care nu poate fi înţeles cu ajutorul raţiunii; iraţional (**1**). **2.** (Despre oameni) Lipsit de judecată, de înţelepciune (în ceea ce face sau ce spune); necugetat, nechibzuit. **3.** Care nu a fost bine gîndit, bine chibzuit, care denotă nesocotinţă. [Pr.: *ţi-o-*] — **Ne-** + **raţional.**

NERĂPITÓR, -OÁRE, *nerăpitori, -oare*, adj. (Despre animale) Care nu prinde şi nu se hrăneşte cu animale, de obicei vii. ◆ Care nu aparţine ordinelor de păsări de pradă. — **Ne-** + **răpitor.**

NEREALÍST, -Ă, *nerealişti, -ste*, adj. Care nu este realist. [Pr.: *-re-a-*] — **Ne-** + **realist.**

NERECEPTÍV, -Ă, *nereceptivi, -e*, adj. Care nu este receptiv la impresii din afară şi nu le priveşte cu interes. ◆ Care învaţă, asimilează greu. — **Ne-** + **receptiv** (după fr. *non-réceptif*).

NERECEPŢIONÁT, -Ă, *nerecepţionaţi, -te*, adj. **1.** Care nu a fost luat în primire verificîndu-i-se calitatea. **2.** Care nu a fost recepţionat prin aparatură radio. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Ne-** + **recepţionat.**

NERECOLTÁT, -Ă, *nerecoltaţi, -te*, adj. (Despre cereale, fructe etc.) Care nu este recoltat. — **Ne-** + **recoltat.**

NERECONCILIÁBIL, -Ă, *nereconciliabili, -e*, adj. (Livr.) Care nu se poate pune de acord, concilia, împăca, care este de neîmpăcat; ireconciliabil. [Pr.: *-li-a-*] — **Ne-** + **reconciliabil.**

NERECUPERÁBIL, -Ă, *nerecuperabili, -e*, adj. **1.** Care nu poate sau nu trebuie să fie recuperat; irecuperabil. **2.** (Despre fiinţe) Care suferă de o boală nevindecabilă, *p. ext.* de un defect moral ce nu (mai) poate fi vindecat; irecuperabil, incurabil. — **Ne-** + **recuperabil** (după fr. *non-récupérable*).

NERELIGIÓS, -OÁSĂ, *nereligioşi, -oase*, adj. **1.** Care nu are o religie. **2.** Care nu respectă religia. [Pr.: *-gi-oş*] — **Ne-** + **religios.**

NEREPARÁBIL, -Ă, *nereparabili, -e*, adj. Care nu (mai) poate fi reparat, dres; *fig.* care nu (mai) poate fi îndreptat, corectat. — **Ne-** + **reparabil.**

NEREPARÁT, -Ă, *nereparaţi, -te*, adj. **1.** Care nu este refăcut, readus în stare bună, care nu este repus în stare de funcţionare. **2.** Fig. Care nu a fost îndreptat, corectat. ◆ (Jur.; despre pagube) Care nu este acoperit; (despre stricăciuni, insulte etc.) pentru care nu s-au plătit daune. — **Ne-** + **reparat.**

NERESPECTUÓS, -OÁSĂ, *nerespectuoşi, -oase*, adj. Care este lipsit de respect, de bună-cuviinţă; necuviincios, nereverenţios, ireverenţios. [Pr.: *-tu-oş*] — **Ne-** + **respectuos.**

NEREVERENŢIÓS, -OÁSĂ, *nereverenţioşi, -oase*, adj. Nerespectuos, necuviincios, ireverenţios. [Pr.: *-ţi-os*] — **Ne-** + **reverenţios.**

NEREZOLVÁT, -Ă, *nerezolvaţi, -te*, adj. Care nu este rezolvat, pentru care nu s-a găsit o soluţie. — **Ne-** + **rezolvat.**

NESATISFĂCĂTÓR, -OÁRE, *nesatisfăcători, -oare*, adj. Care nu satisface o dorinţă, o necesitate, o exigenţă. ◆ Care nu corespunde unor norme, criterii, exigenţe. — **Ne-** + **satisfăcător.**

NESATISFĂCÚT, -Ă, *nesatisfăcuţi, -te*, adj. Care nu este satisfăcut; nemulţumit. — **Ne-** + **satisfăcut.**

NESENTIMENTÁL, -Ă, *nesentimentali, -e*, adj. Care nu este sentimental. — **Ne-** + **sentimental.**

NESILÍT, -Ă, adj. Care este făcut de bunăvoie, fără constrîngere.

NESOCIÁBIL, -Ă, *nesociabili, -e*, adj. Căruia nu-i plac relaţiile cu semenii săi, care leagă greu prietenii; necomunicativ. [Pr.: *-ci-a-*] — **Ne-** + **sociabil.**

NESOFISTICÁT, -Ă, *nesofisticaţi, -te*, adj. Care nu este sofisticat, lipsit de artificialitate, plin de naturaleţe; lipsit de rafinament. — **Ne-** + **sofisticat.**

NESOLUŢIONÁT, -Ă, *nesoluţionaţi, -te*, adj. Care nu este încă soluţionat. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Ne-** + **soluţionat.**

NESPECTACULÓS, -OÁSĂ, *nespectaculoşi, -oase*, adj. Care este lipsit de spectaculozitate. — **Ne-** + **spectaculos.**

NESTERILIZÁT, -Ă, *nesterilizaţi, -te*, adj. Care nu a fost supus sterilizării. — **Ne-** + **sterilizat.**

NESTINGHERÍT, -Ă, *nestingheriţi, -te*, adj. Care nu este stingherit; degajat, liber să acţioneze în bune condiţii. — **Ne-** + **stingherit.**

NESTRUCTURÁT, -Ă, *nestructuraţi, -te*, adj. Care nu are (încă) o structură bine definită. — **Ne-** + **structurat.**

NESUPRAVEGHEÁT, -Ă, *nesupravegheaţi, -te*, adj. Care nu se află sub supraveghere, sub control. — **Ne-** + **supravegheat.**

NEŞTAMPILÁT, -Ă, *neştampilaţi, -te*, adj. (Despre mărci poştale) Care nu este ştampilat; neobliterat. — **Ne-** + **ştampilat.**

NEŞTIINŢÍFIC, -Ă, *neştiinţifici, -ce*, adj. Care nu aparţine ştiinţei, care nu are caracter ştiinţific. [Pr.: *-şti-in-*] — **Ne-** + **ştiinţific** (după fr. *non-scientifique*).

NETALENTÁT, -Ă, *netalentaţi, -te*, adj. Lipsit de talent. — **Ne-** + **talentat.**

NETEMPERÁT, -Ă, *netemperaţi, -te*, adj. **1.** (Despre oameni şi manifestările lor) Lipsit de moderaţie, de cumpătare. **2.** (Muz.; despre sisteme de intonaţie) Care nu este temperat. — **Ne-** + **temperat** (după fr. *intempéré*).

NETERMINÁT, -Ă, *neterminaţi, -te*, adj. Care nu este realizat pînă la sfîrşit; nefinalizat. — **Ne-** + **terminat** [2].

NETRANSFERÁBIL, -Ă, *netransferabili, -e*, adj. Care nu poate fi transferat. — **Ne-** + **transferabil.**

NETREBUINCIÓS, -OÁSĂ, *netrebuincioşi, -oase*, adj. Care nu este trebuincios; nefolositor, inutil. [Pr.: *-bu-in-*] — **Ne-** + **trebuincios.**

NETROPICALIZÁT, -Ă, *netropicalizaţi, -te*, adj. (Despre piese, aparate, instalaţii etc.) Căruia nu i s-au aplicat operaţii de tropicalizare. — **Ne-** + **tropicalizat.**

NETRUCÁT, -Ă, *netrucaţi, -te*, adj. (Despre scene din filme, din piese de teatru etc.) În care nu s-au folosit trucaje. — **Ne-** + **trucat.**

NETRUNCHIÁT, -Ă, *netrunchiaţi, -te*, adj. (Adesea fig.) Care nu este trunchiat. [Pr.: *-chi-at*] — **Ne-** + **trunchiat.**

NETULBURÁT, -Ă, *netulburaţi, -te*, adj. Care nu este tulburat. — **Ne-** + **tulburat.**

NEUROCIBERNÉTIC, -Ă, *neurocibernetici, -ce*, adj. De neurocibernetică.

NEUROENDOCRÍN, -Ă, *neuroendocrini, -e*, adj. (Med.) Care se referă la relaţiile dintre sistemul nervos şi cel endocrin. [Pr.: *ne-u-*] — Din engl. **neuroendocrine.**

NEUROLÍMFĂ, *neurolimfe*, s.f. (Anat.) Lichid cefalorahidian. [Pr.: *ne-u-*] — Din fr. **neurolymphe.**

NEUROPSIHIATRÍE s.f. Ramură a medicinii care studiază în ansamblu afecţiunile sistemului nervos, incluzînd şi bolile psihice. [Pr.: *ne-u-ro-psi-hi-a-*] — Din fr. **neuropsychiatrie.**

NEUROPSÍHIC, -Ă, *neuropsihici, -ce*, adj. De neuropsihiatrie. [Pr.: *ne-u-*] — Din fr. **neuropsychique.**

NEUROPSIHOLÓGIC, -Ă, *neuropsihologici, -ce*, adj. De neuropsihologie. [Pr.: *ne-u-*] — Din fr. **neuropsychologique.**

NEUTÍL, -Ă, *neutili, -e*, adj. Care nu este folositor, care nu serveşte la nimic; inutil. [Pr.: *ne-u-*] — **Ne-** + **util.**

NEUTRODINÁRE, *neutrodinări*, s.f. (Elt.) Compensare a unei reacţii, existentă între ieşirea şi intrarea unui etaj amplificator cu circuite acordate. — După fr. **neutrodynation.**

NEUZÁT, -Ă, *neuzaţi, -te*, adj. Care nu este degradat, deteriorat, stricat (prin folosire îndelungată); nefolosit, neîntrebuinţat. [Pr.: *ne-u-*] — **Ne-** + **uzat** (după fr. *non-usé*).

NEUZITÁT, -Ă, *neuzitaţi, -te*, adj. Care nu se foloseşte în mod curent; (rar) neobişnuit. [Pr.: *ne-u-*] — **Ne-** + **uzitat.**

NEVALORIFICÁT, -Ă, *nevalorificaţi, -te*, adj. Care nu este pus în valoare, pentru care nu s-a făcut ceva spre a primi o anumită valoare, a cărui valoare nu este scoasă în evidenţă. ◆ (În special despre surse de energie, materii prime) Care nu este folosit în procesul de producţie spre rentabilizare. — **Ne-** + **valorificat.**

NEVĂZĂTÓR, -OÁRE, *nevăzători, -oare*, adj., s.m. şi f. (Om) lipsit de vedere, orb. — **Ne-** + **văzător.**

NEVIÁBIL, -Ă, *neviabili, -e*, adj. (Livr.) Care nu prezintă condiţiile necesare pentru a dura, care nu se poate menţine în viaţă. [Pr.: *vi-a-*] — **Ne-** + **viabil** (după fr. *non-viable*).

NICTALFOBÍE, *nictalfobii*, s.f. (Med.) Teamă de întuneric (nocturn). — Din fr. **nyctalphobie.**

NICTALGÍE, *nictalgii*, s.f. (Med.) Durere de cap care apare noaptea în timpul somnului. — Din fr. **nyctalgie.**

NIFOBLEPSÍE, *nifoblepsii*, s.f. (Med.) Orbire provocată de strălucirea zăpezii. — Din fr. **niphoblepsie.**

NIT[2], *niţi*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură a luminaţiei. [Abr.: *nt*] — Din fr., engl. **nit.**

NITMÉTRU, *nitmetre*, s.n. (Fiz.) Fotometru pentru măsurarea luminaţiei unei suprafeţe. — Cf. fr. **nitomètre.**

NIVOMÉTRIC, -Ă, *nivometrici, -ce*, adj. Referitor la măsurători făcute cu nivometrul. — Din fr. **nivométrique.**

NIVOPLUVIÁL, -Ă, *nivopluviali, -e*, adj. (Met.; în sintagma) *Regim nivopluvial* = regim al cursurilor de apă alimentate de zăpezi şi de ploi. [Pr.: *-vi-al*] — Din fr. **nivo-pluvial.**

NOÉTIC, -Ă, *noetici, -ce*, adj. (Fil.) Care se referă la procesul de gîndire. [Pr.: *no-e-*] — Din fr. **noétique.**

NONSTÓP adj. invar., adv. (Care este) fără întrerupere; continuu. — Din engl., fr. **non-stop.**

NOOSFÉRĂ s.f. (Fil.) Ansamblu al sistemelor de informaţie, cunoaştere şi valorizare specifice fiinţei umane. [Pr.: *no-o-*] — Din fr. **noosphère.**

NUCLEOPLÁSMĂ, *nucleoplasme*, s.f. (Biol.) Substanţă fundamentală a nucleului (**3**) formată din proteine, enzime şi acizi ribonucleici. [Pr.: *-cle-o-*] — Din fr. **nucléoplasme.**

NUCLEOSINTÉZĂ, *nucleosinteze*, s.f. (Astron.) Formare a nucleelor de elemente chimice în urma reacţiilor termonucleare din stadiile iniţiale ale expansiunii universului sau din interiorul stelelor. [Pr.: *-cle-o-*] — Din fr. **nucléosynthèse.**

NUCLÉU s.n. (Astron.; în sintagmele) *Nucleu de cometă* = parte a capului unei comete formată dintr-un conglomerat de bucăţi de gheaţă şi materie solidificată. *Nucleu de galaxie* = porţiune centrală a unei galaxii, cu aspect compact.

NUMĂRĂTOARE s.f. (În sintagma) *Numărătoare inversă* = program de operaţii prevăzute a se desfăşura în intervalul de timp ce desparte momentul curent de momentul lansării unei nave spaţiale sau de debutul unei activităţi (de importanţă majoră).

NUVISTÓR, *nuvistoare*, s.n. Tub electronic miniatural construit din metal şi ceramică folosit în domeniul frecvenţelor înalte. — Din fr., engl. **nouvistor.**

O

OBCÓNIC, -Ă, *obconici, -ce,* adj. De forma unui con inversat. — Din germ. **obkonisch.**

OBÉLĂ, *obele,* s.f. Semn care servea la marcarea pasajelor interpolate pe manuscrisele vechi. — Din fr. **obèle.**

OBÉZIC, -Ă, *obezici, -ce,* adj. De obezitate; care produce obezitate. — Din fr. **obésique.**

OBLIGÁRE, *obligări,* s.f. Faptul de *a obliga.* — V. **obliga.**

OBLITERÁNT, -Ă, *obliteranți, -te,* adj. (Med.) Care obliterează. — Din fr. **oblitérant.**

OBLITERÁT, -Ă, *obliterate,* adj. (Despre mărci poștale) Ștampilat. — V. **oblitera.**

OBLOMOVÍSM s.n. Atitudine de apatie; spirit de stagnare. — **Oblomov** (n. pr.) + suf. *-ism.*

OBOVÁL, -Ă, *obovali, -e,* adj. În formă de ou; obovat. — Din fr. **obovale,** germ. **oboval.**

OBSCURÁ, *obscurez,* vb. I. Tranz. **1.** A face să devină obscur (**1**); a întuneca. **2.** A face să devină neclar, greu de priceput, de neînțeles. — Din **obscur.** — **obscurâre** s.f.; **obscurát, -ă** adj.

OBSCURIZÁ, *obscurizez,* vb. I. Tranz. și refl. (Rar) A (se) face obscur. — **Obscur** + suf. *-iza.* — **obscurizâre** s.f.; **obscurizát, -ă** adj.

OBSERVAȚIONÁL, -Ă, *observaționali, -e,* adj. (Rar) Cu caracter de observație. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **observational.**

OBSESIONÁL, -Ă, *obsesionali, -e,* adj. De obsesie; obsesiv. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **obsessionnel.**

OBSTRUÁNT, -Ă, *obstruanți, -te,* adj. (Med.) Care obstruează; obstructiv, obstructor. [Pr.: *-stru-ant*] — **Obstrua** + suf. *-ant.*

OBSTRUÁRE, *obstruări,* s.f. (Med.) Acțiunea de *a (se) obstrua.* [Pr.: *-stru-a-*] — V. **obstrua.**

OBSTRUÁT, -Ă, *obstruați, -te,* adj. (Med.; despre canale, vase de sînge) Care este astupat, prin care nu mai poate circula sîngele în mod normal. [Pr.: *-stru-at*] — V. **obstrua.**

OBSTRUCTÓR, -OÁRE, *obstructori, -oare,* adj. (Rar) Care obstruează; obstruant. — Din fr. **obstructeur.**

OBSTRUCȚIONÁ, *obstrucționez,* vb. I. **1.** Refl. (Med.; despre lumenul organelor tubulare) A suferi o obstrucție (**1**). **2.** Intranz. A face obstrucție (**2**) la... **3.** Tranz. (La fotbal, handbal etc.) A împiedica pe atacantul advers să ajungă la minge, fără a juca. [Pr.: *-ți-o-*] — De la **obstrucție.**

OBTURÁNT, -Ă, *obturanți, -te,* adj. Care obturează. — **Obtura** + suf. *-ant.*

OBTURÁT, -Ă, *obturați, -te,* adj. (Despre deschizături, tuburi, *p. ext.* vase sanguine) Care este astupat (temporar); înfundat. — V. **obtura.**

OCCIDENTALIZÁ, *occidentalizez,* vb. I. Tranz. și refl. A da sau a căpăta caracter occidental. — Din fr. **occidentaliser.** — **occidentalizâre** s.f.; **occidentalizát, -ă** adj.

OCEANICULTÚRĂ, *oceaniculturi,* s.f. Maricultură. — **Ocean** + [mari]**cultură.**

OCEANOLÓG, -Ă, *oceanologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în oceanologie. — Din germ. **Ozeanolog.**

OCEANOLÓGIC, -Ă, *oceanologici, -ce,* adj. Referitor la oceanologie, de oceanologie. — Din fr. **océanologique.**

OCELÓT, *oceloți,* s.m. Mamifer carnivor din familia felidelor, răspîndit în America de Sud, avînd blana, gri cu puncte roșcate, foarte apreciată *(Felix* sau *Leopardus pardalis).* — Din fr. **ocelot.**

OCHI [1] s.m. (În compusul) *Ochi-de-ciclop* = fereastră specială care separă acustic încăperile unui studio, permițînd însă o vizibilitate bună.

OCITÓCIC, -Ă, *ocitocici, -ce,* adj., s.n. (Farm.) (Substanță) care are acțiune stimulatorie asupra contracției musculaturii uterine. — Din fr. **ocytocique.**

OCTACÓRD, *octacorduri,* s.n. Liră cu opt coarde.

OCTATLÓN, *octatloane,* s.n. Probă combinată de atletism pentru juniori, alcătuită din opt probe de alergări, sărituri și aruncări. — **Octet** + [penta]**tlon.**

OCTATLONÍST, -Ă, *octatloniști, -ste,* s.m. și f. Sportiv care participă la probele de octatlon. — **Octatlon** + suf. *-ist.*

OCTÉT, *octeți,* s.m. (Inform.) Grup de opt biți folosit pentru exprimarea capacității de memorie.

OCTUPLÉT, *octupleți,* s.m. Fiecare dintre cei opt gemeni. — **Octuplu** + suf. *-et.*

OCTÚPLU, -Ă, *octupli, -e,* adj., s.n. **1.** Adj. De opt ori mai mare sau mai mult în raport cu cantitatea dată. **2.** S.n. Mulțime, grup compus din opt unități. — Din fr. **octuple.**

OCULÍSTICĂ s.f. (Fam.) Oftalmologie.

OCULOMOTÓR, -OÁRE, *oculomotori, -oare,* adj., s.m. (Anat.) (Mușchi, nerv) care controlează mișcarea globului ocular. — Din fr. **oculomoteur.**

OCULTÁȚIE s.f. (Mar.) Acoperire temporară a luminii unui far prin interpunerea unui ecran. ◆ (În sintagma) *Lumină de ocultație* = lumină intermitentă (a farului, a geamandurii).

OCUPAȚIONÁL, -Ă, *ocupaționali, -e,* adj. **1.** Care se referă la ocupație (**2**). **2.** Care este generat de ocupație (**2**). *Risc ocupațional.* [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **occupational,** fr. **occupationnel.**

ODOMÉTRIC, -Ă, *odometrici, -ce,* adj. De odometrie. — Din fr. **hodométrique.**

ODOMETRÍE s.f. Tehnică a măsurării distanțelor parcurse (pe jos). — Din fr. **hodométrie.**

ODONTOGENÍE, *odontogenii,* s.f. (Med.) Procesul de dezvoltare a dinților. — Din fr. **odontogénie.**

ODOROLOGÍE s.f. (În sintagma) *Odorologie judiciară* = domeniu al criminalisticii care elaborează metodologia de căutare, descoperire și examinare a urmei de miros lăsate de infractor. — Din fr. **odorologie.**

OERSTEDMÉTRU, *oerstedmetre,* s.n. (Fiz.) Aparat pentru măsurarea intensității cîmpului magnetic. [Pr.: *ör-*] — Din fr. **oerstedmètre.**

OFIDÍSM s.n. (Med.) Otrăvire cu venin de șarpe. — Din fr. **ophidisme.**

OFIOFÁG, -Ă, *ofiofagi, -ge,* adj. (Despre animale, păsări etc.) Care se hrănește cu șerpi. [Pr.: *-fi-o-*] — Din **ofiofagie** (der. regr.).

OFIOFAGÍE, *ofiofagii,* s.f. Folosire a șerpilor ca hrană de către unele animale, păsări etc. [Pr.: *-fi-o-*] — Din fr. **ophiophagie.**

OFIOGRAFÍE s.f. Ofiologie. [Pr.: *-fi-o-*] — Din fr. **ophiographie.**

OFIOLATRÍE s.f. Adorare, cult al şerpilor (la unele popoare). [Pr.: *-fi-o-*] — Din **fr. ophiolâtrie.**

OFIOLÁTRU, -Ă, *ofiolatri, -e*, s.m. şi **f. Ad**orator al şerpilor. [Pr.: *-fi-o-*] — Din fr. **ophiolâtre.**

OFIOLÓGIC, -Ă, *ofiologici, -ce*, adj. Referitor la ofiologie, de ofiologie. [Pr.: *-fi-o-*] — Din fr. **ophiologique.**

OFIOLOGÍE s.f. Ramură a zoologiei care studiază şerpii; ofiografie. [Pr.: *-fi-o-*] — Din fr. **ophiologie.**

OFTALMOMÉTRIC, -Ă, *oftalmometrici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la oftalmometrie, de oftalmometrie. — Din fr. **ophtalmométrique.**

OFTALMOMETRÍE, *oftalmometrii*, s.f. (Med.) Determinare a viciilor de curbură ale corneei cu ajutorul oftalmometrului. — Din fr. **ophtalmométrie.**

OFTALMOPATÍE, *oftalmopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile de ochi. — Din fr. **ophtalmopathie.**

OFTALMOPLEGÍE, *oftalmoplegii*, s.f. (Med.) Paralizie a muşchilor motori ai ochiului. — Din fr. **ophtalmoplégie.**

OFTALMORAGÍE, *oftalmoragii*, s.f. (Med.) Hemoragie oculară. — Din fr. **ophtalmorragie.**

OFTICÓS, -OÁSĂ adj. (Fam.; adesea substantivat) Invidios.

ÓJĂ, *oje*, s.f. Lac de unghii. — Cf. tc. o ğ m a k „a lustrui".

OLEIFÓRM, -Ă, *oleiformi, -e*, adj. (Rar) Ca uleiul. [Pr.: *-le-i-*] — Din fr. **oléiforme.**

OLEOFÍL, -Ă, *oleofili, -e*, adj. (Chim.) Care absoarbe ulei. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **oléophile.**

OLFACTOMETRÍE, *olfactometrii*, s.f. (Med.) Determinare a gradului de sensibilitate olfactivă. — Din fr. **olfactométrie.**

OLFACTOMÉTRU, *olfactometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea acuităţii olfactive. — Din fr. **olfactomètre.**

OLIGANTROPÍE, *oligantropii*, s.f. (Livr.) Scădere a populaţiei unei ţări, a unui oraş etc. — Din fr. **oliganthropie.**

OLIGOFACÍE s.f. (Med.) Scădere a poftei de mîncare.

OLIGOFRÉN, -Ă, *oligofreni, -e*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Bolnav) de oligofrenie. — Din fr. **oligophrène.**

OLIGOTRÓF, -Ă, *oligotrofi, -e*, adj. **1.** (Despre soluri) Sărac în substanţe minerale şi nutritive. **2.** (Despre plante) Care creşte pe soluri oligotrofe (**1**). — Din fr. **oligotrophe.**

OLIGOTROFÍE, *oligotrofii*, s.f. Însuşire a plantelor oligotrofe. ◆ (Med.) Nutriţie deficitară. — Din fr. **oligotrophie.**

OLÍMPIÁN, -Ă adj. (Fig.; despre oameni, despre expresia figurii lor, despre manifestările lor) Senin (**2**).

OLIMPIANÍSM s.n. (Livr.) Caracter olimpian, atitudine olimpiană. [Pr.: *-pi-a-*] — **Olimpian** + suf. *-ism.*

OLÍMPIC s.m. Participant la o olimpiadă.

OMEOMORFÍSM s.n. v. **homeomorfism.**

OMFALOCÉL, *omfalocele*, s.n. (Med.) Hernie ombilicală. — Din fr. **omphalocèle.**

OMFALOTOMÍE, *omfalotomii*, s.f. (Med.) Secţionare a cordonului ombilical. — Din fr. **omphalotomie.**

OMISÍV, -Ă, *omisivi, -e*, adj. Cu omisiuni. — Din engl. **omissive.**

OMOCÉNTRU s.n. v. **homocentru.**

OMOGÉN, -Ă adj. (Mat.; despre funcţii cu mai multe variabile) A cărei valoare rămîne proporţională pentru variabile proporţionale.

OMOGRÁFIC, -Ă, *omografici, -ce*, adj. Referitor la omografie, de omograf. — Din fr. **homographique.**

OMOMORFÍSM s.n. v. **homomorfism.**

OMONÍMIC, -Ă, *omonimici, -ce*, adj. De omonim sau de omonimie. — Din fr. **homonymique.**

OMOSFÉRĂ s.f. v. **homosferă.**

ONCOGÉN, -Ă, *oncogeni, -e*, adj., s.f. **1.** Adj (Med.) Cancerigen. **2.** S.f. Genă anormală care antrenează modificări de natură canceroasă. — Din fr. **oncogène.**

ONCOGRÁF, *oncografe*, s.n. (Med.) Aparat folosit în oncografie. — Din fr. **oncographe.**

ONCOGRAFÍE, *oncografii*, s.f. (Med.) Reprezentare grafică a volumului, locului şi configuraţiei unui organ cu ajutorul oncografului. — Din fr. **oncographie.**

ONCOMÉTRU, *oncometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea locului şi configuraţiei unui organ. — Din engl. **oncometer.**

ONDÁTRĂ, *ondatre*, s.f. (Zool.) Bizam *(Ondatra zibethica).* — Din lat. **Ondatra** [zibethica], numele ştiinţific al ondatrei.

ONDULÉU, *onduleuri*, s.n. (Fam.) Ondulaţie a părului. — Din fr. **ondulé.**

ONGLÉU, *ongleuri*, s.n. (Poligr.) Falţ. — Din fr. **onglet.**

ONICHÍE, *onichii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecţiunile unghiilor. — Din fr. **onychie.**

ONICOMALACÍE, *onicomalacii*, s.f. (Med.) Consistenţă anormal de moale a unghiilor. — Probabil din fr.

ONICOMICÓZĂ, *onicomicoze*, s.f. (Med.) Boală a unghiilor datorită unor ciuperci parazite. — Din fr. **onychomycose.**

ONIRÍSM s.n. (Lit.) Înclinare spre cultivarea situaţiilor, a motivelor onirice; atmosferă, caracter oniric al unei creaţii.

ONIRÍST, -Ă, *onirişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Lit.) (Adept) al onirismului. — **Onir**[ism] + suf. *-ist.*

ONOMATOMANÍE, *onomatomanii*, s.f. Revenire obsesivă în memorie a unui cuvînt, a unui nume, a unei cifre etc. — Din fr. **onomatomanie.**

ONTOGÓNIC, -Ă, *ontogonici, -ce*, adj. Referitor la ontogonie, de ontogonie. — De la **ontogonie.**

ONTOGONÍE, *ontogonii*, s.f. Studiu al apariţiei fiinţelor pe Pămînt. — Din fr. **ontogonie.**

OOCÍT, *oocite*, s.n. (Biol.) Celulă germinativă femelă la animale. [Pr.: *o-o-*] — Din fr. **oocyte.**

OOGENÉZĂ, *oogeneze*, s.f. (Biol.) Proces de formare a ovulului animal; ovogeneză. [Pr.: *o-o-*] — Din fr. **oogenèse.**

OOLÓGIC, -Ă, *oologici, -ce*, adj. Referitor la oologie, de oologie. [Pr.: *o-o-*] — Din fr. **oologique.**

OOTÉCĂ, *ooteci*, s.f. (Entom.) Pungă în care sînt închise ouăle la insectele ortoptere. [Pr.: *o-o-*] — Din fr. **oothèque.**

OPACIMETRÍE, *opacimetrii*, s.f. (Fiz.) Măsurare a opacităţii unor substanţe. — Din fr. **opacimétrie.**

OPACIMÉTRU, *opacimetre*, s.n. Aparat pentru determinarea opacităţii sau a transparenţei hîrtiei. — Din fr. **opacimètre.**

OPACIZÁT, -Ă, *opacizaţi, -te*, adj. Care este lipsit de transparenţă. — V. **opaciza.**

OPALIZÁ, *opalizez*, vb. I. Tranz. şi refl. (Rar) A face asemănător opalului, a căpăta aparenţa opalului. — Din fr. **opaliser.** — **opalizát, -ă** adj.

OPALIZÁRE, *opalizări*, s.f. Acţiunea de *a (se) opaliza* şi rezultatul ei. ◆ Fabricare a sticlei opalizate. — V. **opaliza.**

OP-ART s.n. Tendinţă în arta contemporană care încearcă îmbogăţirea expresivităţii imaginii abstracte prin obţinerea unor efecte optice, în funcţie de mişcările privitorului. [Pr.: *op-árt*] — Din engl. **op**[tical] **art.**

OPEN, *openuri*, s.n. Competiţie deschisă pentru orice categorie de sportivi; (în tenis) turneu la care participă profesionişti şi neprofesionişti. ◇ (Adjectival) *Turneu open.* [Pr.: *ópăn*] — Din engl. **open.**

OPERATÓR, -OÁRE adj. (În sintagma) *Bloc operator* = complex în cadrul unei secții de chirurgie care include sala de operații, sala de preanestezie și sălile aferente.

OPERAȚIONALÍSM s.n. (Fil.) **1.** Concepție gnoseologică neopozitivistă potrivit căreia noțiunile nu pot avea decît conținut operațional, întrucît semnificațiile sînt generate de operații intelectuale. **2.** Metodologie care pune în evidență funcția operatorie, instrumentală a conceptelor și teoriilor științifice. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **operationalism.**

OPERAȚIONALITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este operațional. [Pr.: *-ți-o-*] — **Operațional** + suf. *-itate.*

OPERETÍSTIC, -Ă, *operetistici, -ce*, adj. Referitor la operetă, de operetă. — Din it. **operettistico.**

OPISTODÓM, *opistodomuri*, s.n. (Arhit.) Partea din spate a unui templu grecesc unde se păstrau obiectele de cult și tezaurul. — Din fr. **opisthodome.**

OPOTERÁPIC, -Ă, *opoterapici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la opoterapie, de opoterapie. — Din fr. **opothérapique.**

OPRIMÁNT, -Ă, *oprimanți, -te*, adj. (Rar) Care oprimă. — Din fr. **opprimant.**

ÓPTICĂ s.f. (În sintagma) *Optică electronică* = domeniu al electronicii care studiază mișcarea electronilor în vid, într-un cîmp electric sau magnetic.

OPTIMÁL, -Ă, *optimali, -e*, adj. (Cu caracter) optim. — Din fr. **optimal.**

OPTIMIZÁ, *optimizez*, vb. I. Tranz. A face ca randamentul unei mașini, al unui sistem tehnic etc. să fie optim, să corespundă unor exigențe sporite. — Din fr. **optimiser.** — **optimizát; -ă** adj.

OPTIMIZÁRE s.f. (Mat.) Raționament sau calcul care permite găsirea valorilor unuia sau mai multor parametri corespunzînd maximului unei funcții.

OPTOCUPLÓR, *optocuploare*, s.n. (Electron.) Cuplor optic. — Din fr. **opto-coupleur.**

OPTOELECTRÓNICĂ s.f. Ramură a electronicii care se ocupă de producerea, măsurarea și folosirea radiației electromagnetice din domeniul optic, precum și de conversia acestei radiații în semnal electric. [Pr.: *-to-e-*] — Din fr. **optoélectronique.**

OPTOIZOLATÓR, *optoizolatoare*, s.n. (Electron.) Cuplor optic. [Pr.: *-to-i-*] — Din **opto**[cuplor] + **izolator.**

OPTOMÉTRIC, -Ă, *optometrici, -ce*, adj. De optometrie. — Din fr. **optométrique.**

OPȚIONÁL, -Ă, *opționali, -e*, adj. Cu caracter de opțiune; facultativ. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **optionnel.**

ORÁJ, *oraje*, s.n. (Met.) Fulger însoțit de tunet. — Din fr. **orage.**

ORAJÓS, -OÁSĂ, *orajoși, -oase*, adj. (Met.; despre fenomene atmosferice) Cu caracter de furtună. — Din fr. **orageux.**

ORĂDEÁN, -Ă, *orădeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Oradea. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Oradea. — **Oradea** (n. pr.) + suf. *-ean.*

ORĂDEÁNCĂ, *orădence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Oradea. ◆ Locuitoare din municipiul Oradea. — **Orădean** + suf. *-că.*

ORCÁN s.n. (Met.) Ciclon tropical care se manifestă în sudul Asiei.

ORDINATÓR s.n. (În sintagma) *Ordinator familial* = computer familial.

ORDONÁRE, *ordonări*, s.f. Acțiunea de *a ordona.* ◇ *Raport de ordonare* = cuprindere a unei noțiuni în sfera unei alte noțiuni mai generale. — V. **ordona.**

ORELÉ subst. Secție de otorinolaringologie dintr-o policlinică, dintr-un spital etc. — Din pronunțarea inițialelor o[to]r[ino]l[aringologie].

ORELÍST, -Ă, *orelișt, -ste*, adj. Otorinolaringolog. — **Orele** + suf. *-ist.*

ORFÉVRU, *orfevri*, s.m. (Livr.) Meșter care lucrează orfevrărie; aurar. — Din fr. **orfèvre.**

ORGANICITÁTE s.f. (Fil.) Caracter organic al unui sistem. — Din engl. **organicity.**

ORGANIGRÁMĂ s.f. **1.** (Inform.) Reprezentare grafică a unui algoritm. **2.** (Cib.) Diagramă logică.

ORGANIZAȚIONÁL, -Ă, *organizaționali, -e*, adj. Referitor la organizare, de organizare. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **organisationnel.**

ORGANOGENÍE s.f. (Med.) Organogeneză. — Din fr. **organogénie,** engl. **organogeny.**

ORGANOTROPÍSM s.n. (Biol.) Afinitate a unor virusuri, a unor microbi pentru un anumit organ. — Din fr. **organotropisme.**

ÓRGĂ s.f. (În sintagma) *Orgă de lumini* = **a)** set de becuri colorate diferit ale căror aprindere și intensitate sînt comandate electronic în concordanță cu zonele spectrale ale unui semnal acustic; **b)** pupitru de comandă pentru reglarea intensității luminoase a surselor de lumină în studiouri, teatre etc.

ORNAMENTÍST, -Ă, *ornamentiști, -ste*, s.m. și f. Artist specializat în executarea lucrărilor ornamentale. — **Ornament** + suf. *-ist.*

ORNITOFÁUNĂ, *ornitofaune*, s.f. Totalitatea păsărilor dintr-o regiune, într-o epocă geologică. [Pr.: *-fa-u-*] — Din engl. **ornithofauna.**

ORNITOFÍL, -Ă adj. De ornitofilie.

ORNITOFILÍE, *ornitofilii*, s.f. **1.** Grijă pentru păsări, pasiune de a crește păsări exotice și cîntătoare. **2.** Polenizare prin intermediul păsărilor. — Din fr. **ornithophilie.**

ORÓFIT, -Ă, *orofiți, -te*, adj. (Despre plante) Care este adaptat mediului alpin. — Din fr. **orophyte.**

ORTOCROMATÍSM s.n. Caracteristică a emulsiilor sau materialelor fotografice de a fi ortocromatice. — Din fr. **orthochromatisme.**

ORTODÓNTIC, -Ă, *ortodontici, -ce*, adj. Referitor la ortodonție, de ortodonție. — Din fr. **orthodontique.**

ORTODONTOLOGÍE s.f. Specialitate a stomatologiei care studiază anomaliile de poziție, dezvoltare etc. a dinților pe arcadele dentale și tratamentul acestora. — Din fr. **orthodontologie.**

ORTODOXÍSM s.n. Doctrină literară și ideologică românească din perioada interbelică; înclinare spre cultivarea temelor și motivelor religioase ortodoxe.

ORTODOXÍST, -Ă, *ortodoxiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al ortodoxismului. — De la **ortodoxism,** cu schimbarea sufixului.

ORTODRÓMIC, -Ă, *ortodromici, -ce*, adj. Referitor la ortodromă, de ortodromă. — Din fr. **orthodromique.**

ORTOGENÍE s.f. (Med.) Dezvoltare simetrică a arcadelor dentare superioare și inferioare care face posibilă întîlnirea dinților cap la cap. — Din fr. **orthogénie.**

ORTOPTÉR s.n. (Aeron.) Ornitopter.

ORTÓPTIC, -Ă, *ortoptici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a oftalmologiei care asigură tratamentul ambliopiei, educarea vederii stereoscopice și tratamentul dezechilibrului muscular în strabism. **2.** Adj. De ortoptică (**1**). — Din fr. **orthoptique.**

ORTORADIOGRAFÍE, *ortoradiografii*, s.f. (Fiz.) Ortoradioscopie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **orthoradiographie.**

ORTORADIOSCOPÍE, *ortoradioscopii*, s.f. (Fiz.) Metodă radioscopică pentru obținerea conturului unui obiect în adevărata lui mărime; ortoradiografie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **orthoradioscopie.**

ORTOSIMPÁTIC, -Ă, *ortosimpatici, -ce*, adj. (Med.) Al sistemului nervos vegetativ. — Din fr. **orthosympathique.**

ORTOSTÁTIC, -Ă, *ortostatici, -ce,* adj. (Med.) (Care se produce numai) în poziție verticală. — Din fr. **orthostatique.**

ORTOSTATÍSM s.n. (Med.) Menținere a corpului în poziția verticală. — Din fr. **orthostatisme.**

OSCILATÓR s.n. (În sintagmele) *Oscilator pilot* = oscilator destinat să producă o oscilație de frecvență constantă utilizată ca frecvență de referință. *Oscilator multispot* = oscilator care poate afișa simultan mai multe imagini.

OSCILOGRAFÍE, *oscilografii,* s.f. Înregistrare a oscilațiilor cu ajutorul oscilografului. — Din fr. **oscillographie.**

OSCILOMETRÍE, *oscilometrii,* s.f. (Med.) Măsurare a amplitudinii modificărilor de volum ale arterelor periferice. — Din fr. **oscillométrie.**

OSCULATÓR, -OÁRE, *osculatori, -oare,* adj. (Mat.; despre curbe, suprafețe) Care se află în contact de osculație. — Din fr. **osculateur.**

OSCULÁȚIE s.f. (Mat.) Contact mai strîns decît contactul de tangență între o curbă sau o suprafață cu altă curbă sau suprafață. — Din fr. **osculation.**

OSIANÍSM s.n. (Lit.) Caracter, atmosferă proprie poemelor osianice; imitație a poemelor osianice. — Din fr. **ossianisme.**

OSMOMÉTRIC, -Ă, *osmometrici, -ce,* adj. Referitor la osmometrie, de osmometrie. — Din fr. **osmométrique.**

OSMOMETRÍE, *osmometrii,* s.f. Parte a fizicii care studiază determinarea presiunilor osmotice. — Din fr. **osmométrie.**

OSTEOCLÁST, *osteoclaste,* s.n. (Biol.) Celulă din sînge cu rol în osteoporoză. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **ostéoclaste.**

OSTEOCLAZÍE s.f. (Biol.) Proces lent de resorbție osoasă datorită osteoclastelor.

OSTEOFLEBÍTĂ, *osteoflebite,* s.f. (Med.) Inflamație a venelor din interiorul oaselor. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **ostéophlebite.**

OSTEOGÉNIC, -Ă, *osteogenici, -ce,* adj. De osteogeneză. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **ostéogénique.**

OSTEOÍD, -Ă, *osteoizi, -de,* adj. Care este asemănător structurii, naturii osului. [Pr.: *-te-o-id*] — Din fr. **ostéoïde.**

OSTEOSCLERÓZĂ, *osteoscleroze,* s.f. (Med.) Condensare a țesutului osos. [Pr.: *-ste-o-*] — Din fr. **ostéosclérose.**

OSTREÍCOL, -Ă, *ostreicoli, -e,* adj. Referitor la ostreicultură, de ostreicultură. [Pr.: *-tre-i-*] — Din fr. **ostréicole.**

OȘEÁN, -Ă, *oșeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în Țara Oașului. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din Țara Oașului. — **Oaș** (n. pr.) + suf. *-ean.*

OȘEÁNCĂ, *oșence,* s.f. Femeie născută și crescută în Țara Oașului. ◆ Locuitoare din Țara Oașului. — **Oșean** + suf. **-că.**

OȘENÉSC, -EÁSCĂ, *oșenești,* adj. Din Țara Oașului. — **Oșean** + suf. *-esc.*

OTÁLGIC, -Ă, *otalgici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la otalgie, de otalgie. — Din fr. **otalgique.**

OTOLÓG, -Ă, *otologi, -ge,* s.m. și f. Medic specialist în otologie. — Din **otologie** (der. regr.).

OTOLÓGIC, -Ă, *otologici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la otologie, de otologie. — Din fr. **otologique.**

OTOMICÓZĂ, *otomicoze,* s.f. (Med.) Inflamație a canalului auditiv extern și a timpanului, cauzată de paraziți vegetali. — Din fr. **otomycose.**

OTOPLASTÍE, *otoplastii,* s.f. (Med.) Refacere plastică a urechii externe. — Din fr. **otoplastie.**

OTORINOLARINGOLÓGIC, -Ă, *otorinolaringologici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la otorinolaringologie, de otorinolaringologie. — Din fr. **oto-rhino-laryngologique.**

OTOSCLERÓZĂ, *otoscleroze,* s.f. (Med.) Scleroză a timpanului. — Din fr. **otosclérose.**

OUTPUT s.n. **1.** (Electron.) Ieșire (1). **2.** (Inform.) Ieșire (2). [Pr.: *áutput*] — Cuv. engl.

OVARIOCÉL, *ovariocele,* s.n. (Med.) Hernie a ovarului. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **ovariocèle.**

OVARIOPATÍE, *ovariopatii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile ovarului. [Pr.: *-ri-o-*] — Probabil din fr.

OVARIOTOMÍE, *ovariotomii,* s.f. (Med.) Secționare chirurgicală a ovarului. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **ovariotomie.**

OVAȚIONÁRE, *ovațионări,* s.f. Acțiunea de *a ovaționa* și rezultatul ei. [Pr.: *-ți-o-*] — V. **ovaționa.**

OVIPARITÁTE s.f. (Biol.) Reproducere prin ouă. — Din fr. **oviparité.**

OVOGLOBULÍNĂ s.f. (Biol.) Globulină din albușul de ou. — Din fr. **ovoglobuline.**

OVOPLÁSMĂ, *ovoplasme,* s.f. (Biol.) Citoplasma oului. — Din germ. **Ovoplasma.**

OXALEMÍE, *oxalemii,* s.f. (Med.) Prezență a oxalaților în sînge; cantitate de oxalați prezentă în sînge. — Din fr. **oxalémie.**

OXALURÍE, *oxalurii,* s.f. (Med.) Prezență a oxalaților în urină; cantitate de oxalați prezentă în urină. — Din fr. **oxalurie.**

OXIACETILÉNĂ s.f. (Chim.) Combinație a acetilenei cu oxigen. [Pr.: *-xi-a-*] — Din fr. **oxyacétylène.**

OXIACETILÉNIC, -Ă, *oxiacetilenici, -ce,* adj. De oxiacetilenă. ◇ *Sudură oxiacetilenică* = procedeu de sudură în care flacăra este întreținută de combinația dintre oxigen și acetilenă. [Pr.: *-xi-a-*] — Din fr. **oxiacétylénique.**

OXIBIÓTIC, -Ă, *oxibiotici, -ce,* adj. (Biol.; despre organisme) Care consumă oxigen atmosferic. [Pr.: *-bi-o-*] — Din engl. **oxybiotic.**

OXIBIÓZĂ s.f. (Biol.) Prezență a oxigenului într-un proces biochimic aerob. [Pr.: *-bi-o-*] — Din germ. **Oxybiose,** engl. **oxybiosis.**

OXICEFÁL, -Ă, *oxicefali, -e,* adj., s.m. și f. (Organism) care prezintă oxicefalie. — Din fr. **oxycéphale.**

OXICLORÚRĂ, *oxicloruri,* s.f. (Chim.) Combinație a unei substanțe cu oxigenul și clorul. ◇ *Oxiclorură de carbon* = fosgen. — Din fr. **oxyclorure.**

OXIDIMÉTRIC, -Ă, *oxidimetrici, -ce,* adj. (Chim.) De oxidimetrie. — Din fr. **oxydimétrique.**

OXIDIMÉTRU, *oxidimetre,* s.n. (Chim.) Instrument pentru analiza cantitativă a soluțiilor de oxidanți. — Din fr. **oxydimètre.**

OXIMETRÍE s.f. (Med.) Determinare a cantității de oxigen din hemoglobină; cantitate de oxigen conținută de hemoglobina sangvină.

OXIMÉTRU, *oximetre,* s.n. (Med.) Aparat pentru determinarea cantității de oxigen din hemoglobină în sîngele periferic. — Din fr. **oxymètre.**

OZONIZATÓR, *ozonizatoare,* s.n. Aparat pentru transformarea aerului în ozon. — **Ozoniza** + suf. *-tor.*

OZONOMÉTRIC, -Ă, *ozonometrici, -ce,* adj. Referitor la ozonometrie, de ozonometrie. — Din fr. **ozonométrique.**

OZONOMETRÍE, *ozonometrii,* s.f. Măsurare a proporției de ozon din atmosferă. — Din fr. **ozonométrie.**

OZONOMÉTRU, *ozonometre,* s.n. Aparat pentru măsurarea proporției de ozon din atmosferă. — Din fr. **ozonomètre.**

OZONOSCÓP, *ozonoscoape,* s.n. Dispozitiv optic pentru determinarea prezenței ozonului. — Din fr. **ozonoscope.**

OZONOTERAPÍE, *ozonoterapii,* s.f. (Med.) Folosire a unui amestec de oxigen cu ozon în scop terapeutic. — Din fr. **ozonothérapie.**

PACHIDERMÍE s.f. v. **pahidermie.**

PADELÁ, *padelez*, vb. I. Intranz. (Rar) A vîsli cu ajutorul padelei. — Din **padelă** (după engl. *paddle*).

PAHIDERMÍE, *pahidermii*, s.f. (Med.) Îngroşare anormală a pielii. [Var.: **pachidermie** s.f.] — Din fr. **pachydermie.**

PAHIGLOSÍE, *pahiglosii*, s.f. (Med.) Îngroşare anormală a limbii. — Din fr. **pachyglossie.**

PAHIMENÍNGE, *pahimeninge*, s.n. (Anat.) Dura-mater. — Din fr. **pachyméninge.**

PAHIMENINGÍTĂ, *pahimeningite*, s.f. (Med.) Meningită a pahimeningelui. — Din fr. **pachyméningite.**

PAIDEIA s.f. Concepţie educativă în Grecia antică ce urmărea cultivarea spiritului uman prin filozofie şi ştiinţă. [Pr.: *pa-i-dé-ia*] — Cuv. gr.

PAIÓL, *paioale*, s.n. (Mar.) Pardoseală de protecţie cu care se căptuşeşte podeaua încăperilor unei nave. [Pr.: *pa-iol*] — Din fr. **payol,** rus. **paiol.**

PAIÓN, *paioane*, s.n. (Rar) Împletitură de paie folosită pentru protejarea obiectelor confecţionate din sticlă. [Pr.: *pa-ion*] — Din fr. **paillon.**

PAIRÍE s.f. Calitate, demnitate de pair. [Pr.: *pe-ri-e*] — Din fr. **pairie.**

PAL, *paluri*, s.n. Material lemnos sub formă de placă obţinut prin presarea aşchiilor de lemn în combinaţie cu diferiţi lianţi. — Din iniţialele **p**[lacă] + + **a**[glomerată din] + **l**[emn].

PALATÍTĂ, *palatite*, s.f. (Med.) Inflamaţie a cerului-gurii. — Din fr. **palatite.**

PALEÁL, -Ă, *paleali, -e*, adj. (Zool.) De palium, al paliumului. [Pr.: *-le-al*] — Din fr. **palléal.**

PALEANTRÓP, *paleantropi*, s.m. Nume dat omului fosil din pleistocenul mediu. [Pr.: *-le-an-*] — Din lat. **Palaeoanthropus,** numele ştiinţific al paleantropului.

PALEÁRCTIC, -Ă, *palearctici, -ce*, adj. Din părţile nordice ale lumii vechi. [Pr.: *-le-arc-*] — Din fr. **paléarctique.**

PALEOANTROPOLÓG, -Ă, *paleoantropologi, -ge*, s.m. şi f. Specialist în paleoantropologie. [Pr.: *-le-o-an-*] — Din fr. **paléoanthropologue.**

PALEOANTROPOLÓGIC, -Ă, *paleoantropologici, -ce*, adj. Referitor la paleoantropologie, de paleoantropologie. [Pr.: *-le-o-an-*] — Din fr. **paléoanthropologique.**

PALEOANTROPOLOGÍE s.f. Parte a antropologiei care studiază omul fosil, preistoric. [Pr.: *-le-o-an-*] — Din fr. **paléoanthropologie.**

PALEOARHEOLÓGIC, -Ă, *paleoarheologici, -ce*, adj. Referitor la paleoarheologie, de paleoarheologie. [Pr.: *-le-o-ar-he-o*] — Din fr. **paléoarchéologique.**

PALEOARHEOLOGÍE s.f. Arheologie a preistoriei. [Pr. *-le-o-ar-he-o-*] — Din fr. **paléoarchéologie.**

PALEOASTRONÁUT, *paleoastronauţi*, s.m. Fiinţă despre care documente străvechi atestă că ar fi călătorit cu vehicule ce aveau atribute tehnice proprii aeronavelor şi astronavelor. [Pr.: *-le-o-as-*] — **Paleo-** + **astronaut.**

PALEOASTRONÁUTIC, -Ă, *paleoastronautici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Cercetare a celor mai vechi informaţii despre preocupări astronautice. **2.** Adj. Referitor la paleoastronautică (**1**), de paleoastronautică. (**1**). [Pr.: *-le-o-as-*] — Din fr. **paléoastronautique.**

PALEOBIOLÓGIC, -Ă, *paleobiologici, -ce*, adj. Referitor la paleobiologie, de paleobiologie. [Pr.: *-le-o-bi-o-*] — Din fr. **paléobiologique.**

PALEOBIOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază organismele fosile animale şi vegetale. V. p a l e o n t o l o g i e. [Pr.: *-le-o-bi-o-*] — Din fr. **paléobiologie.**

PALEOBOTÁNIC, -Ă, *paleobotanici, -ce*, adj. Referitor la paleobotanică, de paleobotanică; (rar) paleofitologic.

PALEOBOTANÍST, -Ă, *paleobotanişti, -ste*, s.m. şi f. Specialist în paleobotanică. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléobotaniste.**

PALEOECOLÓGIC, -Ă, *paleoecologici, -ce*, adj. Referitor la paleoecologie, de paleoecologie. [Pr.: *-le-o-e-*] — Din fr. **paléoécologique.**

PALEOECOLOGÍE s.f. Ramură a paleontologiei care studiază condiţiile de viaţă ale plantelor şi animalelor din trecut. [Pr.: *-le-o-e-*] — Din fr. **paléoécologie.**

PALEOFITOLÓGIC, -Ă, *paleofitologici, -ce*, adj. (Rar) Paleobotanic. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléophytologique.**

PALEOFITOLOGÍE s.f. (Rar) Paleobotanică. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléophytologie.**

PALEOGEOFÍZIC, -Ă, *paleogeofizici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a geofizicii care studiază structura şi proprietăţile fizice ale globului terestru în trecutul geologic. **2.** Adj. Referitor la paleogeofizică (**1**), de paleogeofizică (**1**). [Pr.: *-le-o-ge-o-*] — Din fr. **paléogéophysique,** engl. **paleogeophysics.**

PALEOGEOGRÁFIC, -Ă, *paleogeografici, -ce*, adj. Referitor la paleogeografie, de paleogeografie. [Pr.: *-le-o-ge-o-*] — Din fr. **paléogéographique.**

PALEOPATOLÓGIC, -Ă, *paleopatologici, -ce*, adj. Referitor la paleopatologie, de paleopatologie. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléopathologique.**

PALEOPATOLOGÍE s.f. Ramură a patologiei care studiază bolile vieţuitoarelor fosile. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléopathologie.**

PALEOPEDOLÓGIC, -Ă, *paleopedologici, -ce*, adj. Referitor la paleopedologie, de paleopedologie. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléopédologique.**

PALEOPEDOLOGÍE s.f. Ramură a pedologiei care studiază solurile formate în pleistocen sau mai vechi. Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléopédologie.**

PALEOSÓL, *paleosoluri*, s.n. Sol format în condiţiile de climă şi de vegetaţie din trecutul geologic al Pământului. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **paléosol.**

PALEOZOOLÓG, -Ă, *paleozoologi, -ge*, s.m. şi f. Specialist în paleozoologie. [Pr.: *-le-o-zo-o-*] — Din germ. **Paleozoolog.**

PALEOZOOLÓGIC, -Ă, *paleozoologici, -ce*, adj. Referitor la paleozoologie, de paleozoologie. [Pr.: *-le-o-zo-o-*] — Din fr. **paléozoologique.**

PALÉSTRIC, -Ă, *palestrici, -ce,* adj. Referitor la palestră, de palestră. — Din fr. **palestrique.**

PALETIZÁRE, *paletizări,* s.f. Manipulare și transportare a mărfurilor cu ajutorul unor platforme speciale. — După fr. **palettisation.**

PALÍ s.m. Limbă veche, indo-europeană, folosită astăzi ca limbă liturgică budistă și ca limbă de cultură în India, Sri Lanka, Birmania, Thailanda. — Din fr. **pāli.**

PALIÁC s.n. v. **paliag.**

PALIÁG s.n. Aliaj de paladiu și argint, inoxidabil, rezistent, folosit în stomatologie. [Var.: **paliác** s.n.] — Din germ. **Paliag.**

PALIÉR s.n. Parcurs executat de avion, la decolare, imediat după dezlipirea de la sol.

PALINGENÉZIC, -Ă, *palingenezici, -ce,* adj. (Geol.) Referitor la palingeneză, de palingeneză. — Din fr. **palingénésique.**

PALINOLÓGIC, -Ă, *palinologici, -ce,* adj. (Bot.) Referitor la palinologie, de palinologie. — Din fr. **palynologique.**

PALISÁDIC, -Ă, *palisadici, -ce,* adj. (Bot.) De palisadă (2). — Din fr. **palissadique.**

PÁLIUM, *paliumuri,* s.n. (Zool.) Manta. — Din lat., fr. **pallium.**

PALMATIFÍD, -Ă, *palmatifizi, -de,* adj. (Bot.; mai ales despre frunze palmate) Cu lobi de forma degetelor de la mînă. — Din fr. **palmatifide.**

PALMATÚRĂ, *palmaturi,* s.f. (Med.) Malformație congenitală constînd în unirea degetelor mîinii printr-o pieliță. — Din fr. **palmature.**

PÁLMĂ[1] s.f. Obiect de cauciuc în formă de înotătoare fixată de picior, folosit la înotul subacvatic.

PALMIÉRĂ, *palmiere,* s.f. Bucată dreptunghiulară de piele groasă care protejează palmele[1] (1) în timpul muncii. — **Palmă[1]** + suf. *-ieră.*

PALP s.m. v. **palpă.**

PÁLPĂ, *palpe,* s.f. (Entom.) Mic apendice mobil al pieselor bucale la artropode, servind ca organ al gustului. [Var.: **palp** s.m.] — Din fr. **palpe.**

PALPEBRÁL, -Ă, *palpebrali, -e,* adj. (Anat.) Al pleoapei, referitor la pleoapă. — Din fr. **palpébral.**

PALÚDĂ, *palude,* s.f. (Înv.) Baltă; mlaștină. — Din lat. **palus, -udis,** fr. **palude.**

PALUDEÁN, -Ă, *paludeeni, -e,* adj. (Rar) Palustru. ◇ *Friguri paludeene* = paludism. [Pr.: *-de-an*] — Din fr. **paludéen.**

PALUDOLÓG, -Ă, *paludologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în paludologie. — Din **paludologie** (după regr.).

PALUDOLOGÍE s.f. (Med.) Malariologie. — Din fr. **paludologie.**

PALUDÓS, -OÁSĂ, *paludoși, -oase,* adj. (Livr.) Mlăștinos. — Din lat. **paludosus,** it. **paludoso.**

PALUDOTERAPÍE s.f. (Med.) Malarioterapie. — Din fr. **paludothérapie.**

PÁLUX s.n. Lac incolor care se aplică pe suprafața parchetului. — Denumire comercială.

PANACAGÍU, *panacagii,* s.m. (Rar) Panacodar. — Cf. p a n a c o d a r.

PANACODÁR, *panacodari,* s.m. Brutar care lucrează cu panacodul; (rar) panacagiu. [Var.: **panacotár** s.m.] — **Panacod** + suf. *-ar.*

PANACOTÁR s.m.v. **panacodar.**

PANAFRICÁN, -Ă, *panafricani, -e,* adj. Care se referă la (toată) Africa, din întreaga Africă. — Din fr. **panafricain.**

PANAFRICANÍSM s.n. Doctrină care tinde să dezvolte unitatea și solidaritatea popoarelor africane. — Din fr. **panafricanisme.**

PANAMERICANÍSM s.n. Doctrină care tinde să dezvolte o mai strînsă colaborare între statele americane. — Din fr. **panaméricanisme.**

PANAMERICANÍST, -Ă, *panamericaniști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al panamericanismului. — Din fr. **panaméricaniste.**

PANAMÉZ, -Ă, *panamezi, -e,* s.m. și f., adj. **1.** S. m. și f. Persoană născută și crescută în Panama. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Panama. — **Panama** (n. pr.) + suf. *-ez.*

PANARÁB, -Ă, *panarabi, -e,* adj. Care se referă la ansamblul țărilor de limbă arabă și la civilizația acestora. — Din fr. **panarabe.**

PANCRÁȚIU, *pancrații,* s.n. Probă atletică la vechii greci, constînd în trîntă și pugilat. — Din fr. **pancrace.**

PÁNDA s.m. invar. Mamifer carnivor asemănător cu un ursuleț, care are blana albă cu pete negre și trăiește în Himalaia *(Ailurus fulgens).* — Din engl., fr. **panda.**

PANDAJMETRÍE s.f. (Geol.) Determinare a înclinării și a direcției straturilor geologice din adîncime, în scopul cunoașterii structurilor geologice. — Din fr. **pandagemétrie.**

PANDELÁȘ, *pandelașe,* s.n. (Reg.) Dans popular românesc. — De la **Pandele** (n. pr.) + suf. *-aș.*

PANDÓRĂ, *pandore,* s.f. Instrument muzical cu coarde, asemănător cu lăuta, folosit în sec. XVI—XVII. — Din fr. **pandore.**

PANELÉNIC, -Ă, *panelenici, -ce,* adj. Referitor la panelenism, de panelenism; panelenistic, panelenist. — Din fr. **panhellénique.**

PANELENÍSM s.n. Doctrină politică preconizînd unirea tuturor populațiilor elenice într-un singur stat. — Din fr. **panhellénisme.**

PANELENÍST, -Ă, *paneleniști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al panelenismului. — De la **panelenism.**

PANELENÍSTIC, -Ă, *panelenistici, -ce,* adj. Panelenic. — **Pan[1]-** + **elenistic.**

PANEUROPEÁN, -Ă, *paneuropeni, -e,* adj. Din toate țările Europei. [Pr.: *-e-u-*] — Din engl. **paneuropean.**

PANGEÁ, *pangele,* s.f. (Bot.; reg.) Numele a două legume din familia chenopodiaceelor: **a)** sfeclă *(Beta vulgaris);* **b)** sfeclă roșie *(Beta rubra).* — Din tc. **pancar.**

PANGENÉZĂ s.f. Teorie evoluționistă care susține transmiterea, prin ereditate, a tuturor însușirilor dobîndite. — Din fr. **pangenèse.**

PANGERMÁNIC, -Ă, *pangermanici, -ce,* adj., s.m. și f. (Adept) al pangermanismului; pangermanist. — Din fr. **pangermanique.**

PANGERMANÍSM s.n. Doctrină politică preconizînd unirea tuturor populațiilor de origine germană într-un singur stat. — Din fr. **pangermanisme.**

PANGERMANÍST, -Ă, *pangermaniști, -ste,* adj., s.m. și f. Pangermanic. — Din fr. **pangermaniste.**

PANICÁRD, -Ă, *panicarzi, -de,* s.m. și f., adj. (Peior.) **1.** S.m. și f. Persoană cuprinsă (nejustificat) de panică (care influențează și pe alții). **2.** Adj. Care denotă, care manifestă (nejustificat) panică. — Din fr. **paniquard.**

PANICÁT, -Ă, *panicați, -te,* adj. (Livr.) Care este cuprins de panică. — Din fr. **paniqué.**

PANISLÁMIC, -Ă, *panislamici, -ce,* adj. Referitor la panislamism, de panislamism. — Din fr. **panislamique.**

PANISLAMÍSM s.n. Doctrină politico-religioasă care preconizează reunirea tuturor musulmanilor într-un singur stat. — Din fr. **panislamisme.**

PANLOGÍST, -Ă, *panlogiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al panlogismului. — De la **panlogism.**

PANMIXÍE, *panmixii*, s.f. (Biol.) Încrucișare întîmplătoare, din punct de vedere genetic, între doi indivizi de sex opus. — Din engl. **panmixia.**

PANORAMÁ, *panoramez*, vb. I. Tranz. (Cin.) A realiza un panoramic. — Din engl. **panoram.** — **panoramáre** s.f.

PANORÁMIC s.n. (Cin.) Cadru vizual cuprinzător obținut prin deplasarea aparatului de filmat sau a camerei de televiziune în jurul unui ax orizontal sau vertical, fără ca operatorul să-și părăsească locul.

PANSÁT, -Ă, *pansați, -te*, adj. Care este acoperit cu pansament; (înv. și pop.) oblojit. — V. **pansa.**

PANSLAVÍST, -Ă, *panslavişti, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al panslavismului. — Din fr. **panslaviste.**

PANTOGRÁFIC, -Ă, *pantografici, -ce*, adj. Referitor la pantografie, de pantografie. — Din fr. **pantographique.**

PANTRÓP, -Ă, *pantropi, -e*, adj. (Biol.; despre microbi, viruși) Care se poate localiza în orice parte a organismului. — După engl. **pantropic.**

PÁNUS s.n. (Med.) **1.** Vascularizație anormală a unei membrane, însoțită de formare de țesut conjunctiv. **2.** Adenită nesupurată. — Din fr. **pannus.**

PÁNZER, *panzere*, s.n. Tanc german din cel de al doilea război mondial. [Pr.: *-țer*] — Din germ. **Panzer.**

PAPAGALÍSM, *papagalisme*, s.n. (Rar) Reproducere, imitare mecanică a ceea ce este scris sau spus de cineva. — **Papagal** + suf. *-ism.*

PAPAGALICÍ, *papagalicesc*, vb. IV. Tranz. (Rar) A reproduce în mod mecanic ceea ce este scris sau spus de cineva. — **Papagal** + suf. *-ici.*

PAPATÁCI subst. (Med.; în sintagma) *Febră papataci* = boală infecțioasă și contagioasă produsă de un virus. — Din lat. [Phlebotomus] **pappatasi** (sau **papatasii**), numele științific al insectei care transmite boala.

PAPIER MÂCHÉ subst. Pastă de hîrtie (amestecată cu ghips sau cu caolin și cu clei de colofoniu) folosită în confecționarea unor obiecte decorative și în sculptură. [Pr.: *papié mașé*] — Cuv. fr.

PAPILIFÓRM, -Ă, *papiliformi, -e*, adj. (Anat., Biol.) Care are formă de papilă. — Din fr. **papilliforme.**

PAPILOMATÓS, -OÁSĂ, *papilomatoși, -oase*, adj. (Med.) Care are aspect de papilom. — Din fr. **papillomateux.**

PAPILOMATÓZĂ, *papilomatoze*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile cutanate în care apar papiloame. — Din fr. **papillomatose.**

PAPILÓS, -OÁSĂ, *papiloși, -oase*, adj. (Bot.) Care este acoperit cu papile. — Din fr. **papilleux.**

PAPIONÁRE, *papionări*, s.f. Mișcare în zigzag a drăgilor (1) în canale. [Pr.: *-pi-o-*] — După fr. **papillonnage.**

PAPIROLÓGIC, -Ă, *papirologici, -ce*, adj. Referitor la papirologie, de papirologie. — Din fr. **papyrologique.**

PÁPȘER, *papșere*, s.n. Foarfece pentru carton și mucava. — Din germ. **Pappschere.**

PÁPUS, *papusuri*, s.n. (Bot.; la compozite) Grupare de perișori la extremitatea superioară a fructului matur. — Din lat. **pappus.**

PARABÁL, *parabaluri*, s.n. Panou de pe un poligon (2) în care se opresc gloanțele. — Din fr. **pare-balles.**

PARABIÓTIC, -Ă, *parabiotici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la parabioză, de parabioză. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **parabiotique.**

PARABIÓZĂ, *parabioze*, s.f. **1.** (Med.) Pierdere a conductibilității normale a unui nerv. **2.** Stare a unui organism aflat la limita de jos a condițiilor vitale. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **parabiose.**

PARABÓLIC[2], -Ă, *parabolici, -ce*, adj. Cu caracter de parabolă[2]; alegoric. — Din fr. **parabolique.**

PARABOLOÍD s.m. (Mat.; în sintagma) *Paraboloid de rotație* = suprafața generată prin rotația unei parabole[1] în jurul axei de simetrie.

PARABÚCLĂ, *parabucle*, s.f. (Mar.) Parîmă folosită pentru ridicarea unui scondru pe punte. — **Para[1]-** + **bucă.**

PARABULÍE, *parabulii*, s.f. (Med.) Tulburare funcțională la psihopați, manifestată prin scăderea activității voluntare. — Din fr. **paraboulie.**

PARACAZEÍNĂ s.f. Produs obținut prin coagularea cazeinei din lapte. [Pr.: *-ze-i-*] — Din fr. **paracaséine.**

PARACETAMÓL s.n. Produs farmaceutic cu acțiune analgezică și antipiretică. — Din fr. **paracétamol,** engl. **paracetamol.**

PARACHINEZÍE, *parachinezii*, s.f. (Med.) Tulburare a funcției motorii, constînd în efectuarea unor mișcări anormale. [Scris și: **parakinezie**] — Din fr. **parakinésie.**

PARACISTÍTĂ, *paracistite*, s.f. (Med.) Inflamație a țesutului conjunctiv din jurul vezicii urinare. — Din fr. **paracystite.**

PARACIVILIZÁȚIE, *paracivilizații*, s.f. (Livr.) Stare inferioară civilizației; manifestare ce mimează civilizația autentică; care se află la marginea civilizației. — **Para[2]-** + **civilizație.**

PARACLÁZĂ, *paraclaze*, s.f. (Geol.) Falie. — Din fr. **paraclase.**

PARACLÍNIC, -Ă, *paraclinici, -ce*, adj. (Med.) Care depășește domeniul clinic. — **Para[1]-** + **clinic.**

PARACLISERÍȚĂ, *paracliserițe*, s.f. Femeie care îngrijește și păzește o biserică, participînd și la oficierea cultului. — **Paracliser** + suf. *-iță.*

PARACUZÍE, *paracuzii*, s.f. (Med.) Iluzie auditivă. — Din fr. **paracousie.**

PARADIAFONÍE s.f. Trecere nedorită a semnalelor de pe un canal pe altul la sisteme audio cu două sau mai multe canale; diafonie. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **paradiaphonie.**

PARAFÁZIC, -Ă, *parafazici, -ce* adj., s.m. și f. (Bolnav) de parafazie. — Din fr. **paraphasique.**

PARAFAZÍE, *parafazii*, s.f. (Med.) Tulburare maladivă de vorbire caracterizată prin substituirea și deformarea cuvintelor. — Din fr. **paraphasie.**

PARAFILATELÍE s.f. Ramură a filateliei care studiază documente poștale. — **Para[1]-** + **filatelie.**

PARAFÍNIC, -Ă adj. (Chim.; în sintagma) *Hidrocarbură parafinică* = alcan.

PARAFÍZĂ, *parafize*, s.f. (Bot.) Perișor care acoperă organele de reproducere la mușchi[1], alge și ciuperci. — Din fr. **paraphyse.**

PARAFLOW s.n. (Chim.) Paragel. [Pr.: *-flóu*] — Cuv. engl.

PARAFONÍE, *parafonii*, s.f. (Med.) Boală care constă în pronunțarea nazalizată a sunetelor. — Din fr. **paraphonie.**

PARAFORMALDEHÍDĂ s.f. Polimer al formaldehidei care, prin încălzire, se transformă în formaldehidă. — Din fr. **paraformaldéhyde.**

PARAFRÁSTIC, -Ă, *parafrastici, -ce*, adj. Referitor la parafrază, cu caracter de parafrază. — Din fr. **paraphrastique.**

PARAFRÉNIC, -Ă, *parafrenici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la parafrenie. — Din fr. **paraphrénique.**

PARAFRENÍE, *parafrenii*, s.f. (Med.) Boală psihică cu simptome asemănătoare paranoiei și schizofreniei. — Din fr. **paraphrénie.**

PARAFUCSÍNĂ s.f. (Chim.) Colorant extras din fucsină. — Din fr. **parafuchsine.**

PARAFÚM, *parafumuri*, s.n. Dispozitiv ataşat la podurile metalice care traversează liniile de cale ferată pentru a le proteja de eroziunea gazelor degajate de locomotivele cu aburi. — **Para²-** + **fum** (după fr. *pare-fumée*).

PARAGÉL, *parageluri*, s.n. Aditiv pentru coborîrea punctului de congelare a uleiurilor minerale; paraflow. — Din it. **paragelo.**

PARAGENÉTIC, -Ă, *paragenetici, -ce*, s.f., adj. **I.** S.f. Ramură a geneticii care studiază totalitatea factorilor ce influenţează evoluţia intrauterină din momentul fecundaţiei pînă la naştere. **II.** Adj. **1.** Referitor la paragenetică (**I**), de paragenetică (**II**). ◆ Care poate tulbura organogeneza. **2.** (Despre modificări ale genelor) Care se produce în urma unui fenomen ce are loc în cromozom, fără a schimba structura genei. — Din fr. **paragénétique.**

PARAGRÁMĂ, *paragrame*, s.f. Greşeală de ortografie constînd în substituirea unei litere cu alta. ◆ Joc de cuvinte. — Din fr. **paragramme,** engl. **paragram.**

PARALALÍE, *paralalii*, s.f. (Med.) Tulburare a vorbirii care constă în dificultatea de a găsi cuvîntul potrivit. — Din fr. **paralalie.**

PARALDEHÍDĂ s.f. (Chim.) Produs rezultat din polimerizarea acetaldehidei şi care are acţiune hipnotică. — Din fr. **paraldéhyde,** engl. **paraldehyde.**

PARALEXÉM, *paralexeme*, s.n. (Lingv.) Formaţie lexicală constituită din două elemente care nu formează un compus. — Din fr. **paralexème.**

PARALEXEMÁTIC, -Ă, *paralexematici, -ce*, adj. (Lingv.) De paralexem. — Din fr. **paralexématique.**

PARALITERÁR, -Ă, *paraliterari, -e*, adj. Al paraliteraturii. — Din fr. **paralittéraire.**

PARALITERATÚRĂ, *paraliteraturi*, s.f. Scriere considerată la periferia creaţiei literare propriu-zise. — Din fr. **paralittérature.**

PARAMÉR, *paramere*, s.n. (Biol.) Fiecare dintre cele două părţi simetrice ale unui organism sau organ cu simetrie bilaterală. — Din engl. **paramere.**

PARAMETRÓN, *parametroane*, s.n. Circuit folosit la înregistrarea informaţiilor sau la efectuarea operaţiilor logice în telecomunicaţii sau în cibernetică. — Din fr. **paramétron.**

PARAMIMÍE, *paramimii*, s.f. (Med.) Parachinezie constînd în pervertirea expresiei mimice pînă la lipsa concordanţei dintre mimică şi trăirile emoţionale ale bolnavului; repetare stereotipă sau perseverarea uneia şi aceleiaşi expresii mimice în stări emoţionale diferite. — Din fr. **paramimie.**

PARANESTEZÍE, *paranestezii*, s.f. (Med.) Anestezie generală. — **Para¹-** + **anestezie.**

PARANGONÁJ, *parangonaje*, s.n. (Tipogr.) Aşezare a unui cuvînt cules cu litere mai mici între cuvinte culese cu un corp de literă mai mare. — Din fr. **parangonnage.**

PARANORMÁL, -Ă, *paranormali, -e*, adj. (Despre fenomene, manifestări etc.) Care se află în afară de ceea ce este normal. — Din fr. **paranormal.**

PARANTÉTIC, -Ă, *parantetici, -ce*, adj. Care este situat între paranteze. — Din fr. **parenthétique,** it. **parantetico.**

PARAPITÉC, *parapiteci*, s.m. Gen de primate fosile din oligocen; primată din acest gen. — Din fr. **parapithèque.**

PARAPLÁSMĂ, *paraplasme*, s.f. (Biol.) Structură citoplasmatică temporară care apare în anumite perioade funcţionale ale celulei. — Din fr. **paraplasme.**

PARAPSIHOLÓGIC, -Ă, *parapsihologici, -ce*, adj. Referitor la parapsihologie, de parapsihologie. — Din fr. **parapsychologique.**

PARAPSIHOLOGÍE s.f. Ramură a psihologiei care studiază fenomenele psihice paranormale (percepţia extrasenzorială, telepatia etc.) care nu sînt încă explicate ştiinţific; metapsihologie. — Din fr. **parapsychologie.**

PARASEXUALITÁTE s.f. (Biol.) Totalitate a proceselor de altă natură decît cea sexuală, care antrenează fecundarea fără să aibă loc meioza. [Pr.: *-xu-a-*] — Din fr. **parasexualité.**

PARATONÍE, *paratonii*, s.f. **1.** (Med.) Tulburare a tonusului muscular. **2.** (Bot.) Întîrziere a unor mişcări la plante sub influenţa unor stimuli externi. — Din fr. **paratonie.**

PARATRÓFIE, *paratrofii*, s.f. (Biol.) Formă de parazitism în care energia necesară pentru dezvoltarea unui microorganism este furnizată de gazdă. — Din engl. **paratrophy.**

PARATUBERCULÓZĂ, *paratuberculoze*, s.f. **1.** (Med.) Ansamblul tulburărilor observate la unii tuberculoşi. **2.** (Med. vet.) Boală infecţioasă la rumegătoare. — Din fr. **paratuberculose.**

PARAXIÁL, -Ă, *paraxiali, -e*, adj. (Fiz.; despre raze de lumină) Paralel cu axa unui sistem optic. [Pr.: *-xi-al*] — Din fr. **paraxial.**

PARAZITEMÍE, *parazitemii*, s.f. (Med.) Prezenţă patologică a unor paraziţi în sînge. — Din fr. **parasitémie,** engl. **parasit(a)emia.**

PARAZITOFOBÍE, *parazitofobii*, s.f. (Rar.) Teamă exagerată, morbidă de paraziţi (**1**). — **Parazit** + **fobie.**

PARCELÁR, -Ă, *parcelari, -e*, adj. (Agr.; despre culturi) Care se face pe parcele. — Din fr. **parcellaire.**

PARCOMÉTRU, *parcometre*, s.n. Aparat de taxare pentru parcarea autovehiculelor. — Din fr. **parcomètre.**

PARENÉTIC, -Ă, *parenetici, -ce*, adj. (Livr.) Moralizator. — Din fr. **parénétique.**

PARENTÁL, -Ă, *parentali, -e*, adj. (Rar) Care se referă la părinţi; ereditar. — Din fr. **parental.**

PAREZÍE, *parezii*, s.f. (Med.) Paralizie uşoară, parţială. — Din fr. **parésie.**

PARIÓR, *pariori*, s.m. Persoană care pariază. [Pr.: *-ri-or*] — Din fr. **parieur.**

PARISILÁB, -Ă, *parisilabi, -e*, adj. (Rar) Parisilabic. — Din **parisilabic** (der. regr.).

PARITÁTE s.f. (În sintagmele) *Paritate monetară* = raport de echivalenţă între unităţile băneşti a două ţări, în funcţie de conţinutul (greutatea) lor de metal pur de acelaşi fel (aur sau argint) sau de puterea de cumpărare. *Paritate valutară* = raport de echivalenţă între diferite valute, pe baza conţinutului lor în aur, stabilit prin lege.

PARKINSÓN s.n. (Med.; şi în sintagma *boala lui Parkinson*) Boală degenerativă a sistemului nervos central caracterizată prin tremurături cu caracter static ale membrelor şi capului şi prin rigiditate musculară. — Din fr. **parkinson.**

PARKINSONÍSM s.n. (Med.) Denumire generică pentru sindroame similare cu parkinsonul. — Din fr. **parkinsonisme.**

PARNÁSIE s.f. (Bot.; şi în sintagma *parnasie de mlaştini*) Şopîrlaiţă-albă *(Parnassia palustris)*. — Din lat. **Parnassia** [palustris], numele ştiinţific al parnasiei.

PARÓDIC, -Ă, *parodici, -ce*, adj. Cu caracter de parodie, al parodiei. — Din fr. **parodique.**

PARODONTÁL, -Ă, *parodontali, -e*, adj. (Anat.) Al parodonţiului, de parodonţiu. ◇ *Ţesut parodontal* = ţesut marginal moale, cu formaţiuni fibroase, care înconjură dintele şi alveola dentară; parodonţiu moale, periodont. — Din fr. **parodontal.**

PARODONTÍTĂ, *parodontite*, s.f. (Med.) Inflamaţie a parodonţiului. — Din fr. **parodontite.**

PARODONTOGRÁMĂ, *parodontograme*, s.f. (Med.) Diagramă a datelor obținute prin parodontometrie. — Din fr. **parodontogramme.**

PARODONTOLOGÍE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă de parodontopatii. — Din fr. **parodontologie.**

PARODONTÓM, *parodontoame*, s.m. (Med.) Tumoare a țesutului parodontal. — Din fr. **parodontome.**

PARODONTOMETRÍE, *parodontometrii*, s.f. (Med.) Măsurare a pungilor gingivale, a retracției și a mobilității dinților; diagramă a datelor obținute prin această măsurare. — Din fr. **parodontométrie.**

PARODONTOPATÍE, *parodontopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile dentare. — Din fr. **parodontopathie.**

PARODÓNȚIU s.n. (Anat.) Complex morfologic funcțional care asigură fixarea dinților în osul maxilar. ◇ *Parodonțiu moale* = țesut marginal moale, cu formațiuni fibroase, care înconjură dintele și alveola dentară; țesut parodontal. *Parodonțiu osos* = porțiune osoasă în care sînt săpate alveolele dentare și pe care se inserează parodonțiul moale. — Din germ. **Parodontium.**

PAROTIDIÁN, -Ă, *parotidieni, e*, adj. (Anat.) Referitor la parotidă, al parotidei. [Pr.: *-di-an*] — Din fr. **parotidien.**

PARTAJÁBIL, -Ă, *partajabili, -e*, adj. Care poate fi împărțit. — Din fr. **partageable.**

PARTICIPATÍV, -Ă, *participativi, -e*, adj. Care participă afectiv din tot sufletul; dedicat, implicat. ◆ Care manifestă spirit de colaborare; *p. ext.* entuziast. — Din fr. **participatif.**

PARTÍCULĂ s.f. (Fiz.; în sintagmele) *Particulă alfa* = nucleu de heliu format din patru nucleoni. *Particulă beta* = electron sau pozitron emis de nucleul unui element radioactiv.

PARTÍȚIE, *partiții*, s.f. **1.** (Mat.; în expr.) *Partiție a unei mulțimi* = mulțime formată din submulțimi ale unei mulțimi date, disjuncte două cîte două și a căror reuniune este mulțimea dată. **2.** (În lingvistica matematică) Clasificare a cuvintelor după flexiune. — Din fr. **partition.**

PARȚIÁR adj. (Jur.; astăzi ieșit din uz; în sintagma) *Colon parțiar* = persoană care lua în arendă o bucată de pămînt și împărțea beneficiul cu proprietarul. [Pr.: *-ți-ar*] — Din lat. **partiarius** [colonus].

PAS s.m. (Biol.; în sintagma) *Pas genetic* = distanță creată între unul dintre părinți și unul dintre copiii lui, astfel încît posibilitatea acestuia de a primi o genă oarecare se înjumătățește datorită meiozei.

PASAGÉR s.n. Navă de pasageri.

PÁSĂ s.f. **1.** (Nav.) Fîșie de apă indicată navigației într-o zonă cu stînci, bancuri, mine etc. **2.** (Tehn.) Trecere a metalului de forjat în tiparele sau în matrițele care îl fasonează.

PASÉTĂ, *pasete*, s.f. Piesă a unei mașini de tricotat care servește la conducerea firului. — Din fr. **passette.**

PASIONALÍSM s.n. (Rar) Pasionalitate. [Pr.: *-si-o-*] — **Pasional** + suf. *-ism.*

PASIONALITÁTE s.f. Caracter pasional, pătimaș; (rar) pasionalism. [Pr.: *-si-o-*] — **Pasional** + suf. *-itate.*

PASIÚNE s.f. Gen muzical înrudit cu oratoriul, dar al cărui text este întotdeauna inspirat din patimile evanghelice; bucată muzicală aparținînd acestui gen.

PASIVÍST, *pasiviști*, s.m. Persoană stăpînită de pasivism. — **Pasiv** + suf. *-ist.*

PASSING-SHOT s.n. (Tenis) Minge care trece pe lîngă adversarul venit la fileu. [Pr.: *pásing-șot*] — Cuv. engl.

PÁSTĂ s.f. Lac de unghii cu aspect omogen.

PASTÉL adj. invar. (Despre culori, desene etc.) Cu tonuri palide, delicate; pastelat.

PASTELIZÁ, *pastelizez*, vb. I. Tranz. (Rar) **1.** A desena, a vopsi în culori pastel. ◆ A face să aibă culorile atenuate. **2.** A crea un pastel (**1**); a da impresia de pastel. — **Pastel** + suf. *-iza.*

PASTELIZÁNT, -Ă, *pastelizanți, -te*, adj. (Rar) Ca de pastel. — **Pasteliza** + suf. *-ant.*

PASTÍCĂ, *pastici*, s.f. (Tehn.) Muflă (**2**). — Din it. **pastecca.**

PASTIFIÁNT, -Ă, *pastifianți, -te*, adj., s.n. (Substanță) care permite obținerea unei paste. — Din **pastă** (după *plastifiant*).

PASTÍLĂ s.f. Loc special amenajat (de forma unei pastile **1**) în mijlocul unei piețe, al unei intersecții largi, pentru refugiul pietonilor, dirijarea circulației etc.

PASTIȘÓR, *pastișori*, s.m. (Rar; depr.) Persoană care pastișează. — Din fr. **pasticheur.**

PASTORALÍSM s.n. Tendință în literatură și în artă caracterizată prin cultivarea genului pastoral. — Din fr. **pastoralisme,** engl. **pastoralism.**

PATARAȚÍNĂ, *pataraține*, s.f. (Mar.) Parîmă folosită la fixarea de borduri și spre pupă a arborilor unei nave cu vele. — Cf. it. p a t e r a z z o, fr. p a t a r a s s e.

PATERNÁL, -Ă, *paternali, -e*, adj. (Livr.) Patern. — Din fr. **paternel.**

PATÉTICO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Plin de patos. [Pr.: *-té-*] — Cuv. it.

PATETIZÁ, *patetizez*, vb. I. Intranz. (Livr.) A pune patos (în ceva); a exagera caracterul patetic. — Din fr. **pathétiser.**

PATIBÁR, *patibaruri*, s.n. Bar cu specific de patiserie. — **Pati**[serie] + **bar.**

PATISIÉR, *patisieri*, s.m. Persoană care prepară și vinde produse de patiserie. [Pr.: *-si-er*] — Din fr. **pâtissier.**

PATOFIZIOLOGÍE s.f. Ramură a medicinei care studiază disfuncțiile organismului. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **pathophysiologie.**

PATOGENÉZĂ s.f. (Med.) Patogenie. — Din fr. **pathogenèse.**

PATOGÉNIC, -Ă, *patogenici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la patogenie, de patogenie. — Din fr. **pathogénique.**

PATOGNOMONÍE s.f. (Med.) Ansamblul simptomelor caracteristice unei boli, pe baza cărora se poate stabili diagnosticul. — După fr. **pathognomonie.**

PATOLÓG, -Ă, *patologi, -ge*, s.m. și f. Medic specialist în patologie. — Din **patologie** (der. regr.).

PATROCLÍN, -Ă, *patroclini, -e*, adj. (Biol.; despre organisme) Care a moștenit predominant caractere paterne. — Din fr. **patrocline.**

PATRONÍM, *patronime*, s.n. Nume de familie. — Din fr. **patronyme.**

PATRONIMÍE s.f. Ramură a genealogiei care cercetează evoluția numelor după tată într-o familie. — De la **patronim.**

PATRULATÉR, -Ă, adj. (Geom.; în sintagma) *Piramidă* (sau *prismă*) *patrulateră* = piramidă sau prismă cu baza sau bazele, un patrulater.

PAVLOVÍST, -Ă, *pavloviști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al pavlovismului. — Din engl. **pavlovist.**

PĂLĂRÍE s.f. (Bot.; în compusul) *Pălăria-cucului* = plantă erbacee din familia geraniaceelor, cu flori roșii-brune sau violet închis, folosită ca plantă medicinală *(Geranium phaneum).*

PĂMÎNTEÁN, -Ă adj., s.m. și f. (Rar) Muritor (**2**).

PĂR² s.m. (Bot.; în compusul) *Părul-fetei* = plantă criptogamă înrudită cu feriga, întrebuințată

ca plantă medicinală și ornamentală *(Adianthum capillus-Veneris)*.

PĂRĂGINÓS, -OÁSĂ, *părăginoși, -oase*, adj. (Reg.) Părăginit, neîngrijit (**1**). — **Paragină** + suf. *-os*.

PĂSĂRÉSC, -EÁSCĂ adj. (Substantivat, f.; adesea ironic sau glumeț) Limbă, limbaj greu de înțeles, artificial, argotic sau cu elemente de jargon.

PEÁN, *peane*, s.n. (Livr.) Imn cîntat pentru implorarea unui zeu, de obicei Apollo. [Pr.: *pe-an*] — Din fr. **péan**.

PÉCTIC, -Ă, *pectici, -ce*, adj. (Chim.) Cu pectină. — Din fr. **pectique**.

PECTÓZĂ, *pectoze*, s.f. (Chim.) Pectină. — Din fr. **pectose**.

PEDICULÁR, -Ă, *pediculari, -e*, adj. (Med.) Referitor la păduchi; cu păduchi. — Din fr. **pédiculaire**

PEDIOMETRÍE s.f. (Med.) Măsurare a lungimii copiilor mici. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **pédiométrie**.

PEDOCLIMÁTIC, -Ă, *pedoclimatici, -ce*, adj. Referitor la condițiile de sol și de climă. — **Pedo**[logic] + **climatic**.

PEDOFILÍE, *pedofilii*, s.f. (Med.) Atracție sexuală față de copii. — Din fr. **pédophilie**.

PEDONOSOLOGÍE s.f. (Med.) Studiu al bolilor caracteristice copilăriei. — Din fr. **pédonosologie**.

PEDOPSIHIATRÍE s.f. Disciplină medicală care studiază bolile psihice ale copilului. [Pr.: *-hi-a-*] — Din fr. **pédopsychiatrie**.

PEDOSFÉRĂ s.f. (Geol.) Stratul solidificat de la suprafața solului. — Din fr. **pédosphère**, engl. **pedosphere**.

PEDUNCULÁR, -Ă, *pedunculari, -e*, adj. (Bot., Anat.) Referitor la pedunchi, de pedunchi. — Din fr. **pédonculaire**.

PEFELÉ, *pefeleuri*, s.n. Material lemnos sub formă de plăci aglomerate. — Din pronunțarea inițialelor p[lacă] + f[ibro] + l[emnoasă].

PÉGRĂ s.f. (Livr.) Lume interlopă, drojdie a societății. — Din fr. **pègre**.

PEISAJÉR, -Ă, *peisajeri, -e*, adj. Care dă impresia, produce efectul de peisaj. [Pr.: *pe-i-*] — Din fr. **paysager**.

PELÁJ, *pelajuri*, s.n. (Fanțuzism) Păr, blană a unui animal (sălbatic). — Din fr. **pelage**.

PELVECTOMÍE, *pelvectomii*, s.f. (Med.) Operație chirurgicală care constă în extirparea organelor din bazin (**3**). — Din fr. **pelvectomie**.

PELVIGRAFÍE, *pelvigrafii*, s.f. (Med.) Pelvimetrie. — Din fr. **pelvigraphie**.

PELVIMETRÍE s.f. (Med.) Metodă obstetricală de măsurare a pelvisului; pelvigrafie. — Din fr. **pelvimétrie**.

PELVIMÉTRU, *pelvimetre*, s.n. (Med.) Instrument folosit în pelvimetrie. — Din fr. **pelvimètre**.

PELVITOMÍE, *pelvitomii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru operațiile chirurgicale practicate pentru lărgirea temporară a bazinului (**3**). — Din fr. **pelvitomie**.

PENALIZATÓR, -OÁRE, *penalizatori, -oare*, adj. Cu caracter de penalizare. — **Penaliza** + suf. *-tor*.

PENDULARÍST, *pendularişti*, s.m. Muncitor calificat care lucrează la un ferăstrău mecanic. — De la **pendulă**.

PENETRÁȚIE s.f. (În sintagma) *Arteră de penetrație* = arteră de circulație prin care se pătrunde într-o localitate.

PENETROMÉTRU, *penetrometre*, s.n. (Tehn.) Aparat pentru determinarea rezistenței la pătrundere a bitumurilor, a unsorilor consistente etc. — Din fr. **pénétromètre**.

PENICILINOREZISTÉNȚĂ s.f. (Med.) Pierdere a sensibilității unor microbi față de penicilină. — După fr. **pénicillino-résistance**.

PENICILINOTERAPÍE s.f. Tratament medical cu penicilină. — Din fr. **pénicillinothérapie**.

PENICÍLLIUM s.m. Specie de ciuperci cu mulți nuclei din care se extrage penicilina. — Din fr. **pénicillium**.

PENTACLORÚRĂ, *pentacloruri*, s.f. (Chim.) Clorură a elementelor pentavalente. — Din fr. **pentachlorure**.

PENTÁDĂ, *pentade*, s.f. (Met.) Perioadă de cinci zile consecutive. — Din fr. **pentade**.

PENTADECAGÓN, *pentadecagoane*, s.n. (Geom.) Poligon plan cu cincisprezece laturi și cincisprezece unghiuri. — Din fr. **pentadécagone**.

PENTAGRÍLĂ, *pentagrile*, s.f. Tub electronic cu vid, cu un catod, un anod și cinci grile (**1**). — Din engl. **pentagrid** (după *grilă*).

PENTANÓL, *pentanoluri*, s.n. (Chim.) Alcool amilic. — Din fr. **pentanol**.

PENTAPETÁLĂ, *pentapetale*, adj. (Bot.; despre corola florilor) Cu cinci petale. — Din fr. **pentapétale**.

PENTASEPÁL, *pentasepale*, adj. (Bot.; despre caliciul florilor) Cu cinci sepale. — Din fr. **pentasépale**.

PENTOXÍD, *pentoxizi*, s.m. (Chim.) Oxid al unui element pentavalent. — Din engl. **pentoxide**.

PENTOZURÍE, *pentozurii*, s.f. (Med.) Prezență a pentozelor în urină; cantitate de pentoză prezentă în urină. — Din fr. **pentosurie**.

PEÓN[2], *peoni*, s.m. Picior de vers clasic format din patru silabe, dintre care una lungă. [Pr.: *pe-on*] — Din fr. **péon**, lat. **paeon**.

PEPTIDÁZĂ, *peptidaze*, s.f. (Chim.) Enzimă care catalizează descompunerea peptidelor. — Din fr. **peptidase**.

PEPTIZÁNT, -Ă, *peptizanți, -te*, adj., s.m. (Substanță) care produce peptizarea. — Din fr. **peptisant**.

PEPTIZÁRE, *peptizări*, s.f. (Chim.) Trecere a unei substanțe coloidale din stare de gel în stare de dispersie coloidală. — După fr. **peptisation**.

PEPTONURÍE, *peptonurii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a peptonelor în urină; cantitate de peptone prezentă în urină. — Din fr. **peptonurie**.

PERCOLÁRE, *percolări*, s.f. **1.** Extragere dintr-un minereu a unor metale sau a unor compuși metalici prin dizolvarea acestora. **2.** (Geol.) Străbatere a solului de către apa din precipitații. — După fr. **percolation**.

PERCUTÁNT, -Ă adj. Cu o mare putere de pătrundere; frapant prin claritate, precizie. ◆ Care provoacă șoc psihologic.

PERCUȚIONÍST, *percuționiști*, s.m. Persoană care asigură acompaniamentul la un instrument de percuție. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **percussionniste**.

PERFECTIVIZÁ, *perfectivizez*, vb. I. Tranz. (Gram.) A face ca un verb să devină perfectiv. — **Perfectiv** + suf. *-iza*. — **perfectivizáre** s.f.; **perfectivizát, -ă** adj.

PERFECTIZÁ, *perfectizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A perfecționa. — **Perfect** + suf. *-iza*.

PERFECȚIONÍSM s.n. **1.** Tendință de a atinge perfecțiunea. **2.** (Med.) Tendință maladivă obsesională spre perfecțiune, care, ignorînd, eliminînd realizările parțiale, frînează orice realizare. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **perfectionnisme**.

PERFECȚIONÍST, -Ă, *perfecționiști, -ste*, adj., s.m. și f. **1.** (Adept) al perfecționismului (**1**). **2.** (Persoană) care suferă de perfecționism (**2**). — Din fr. **perfectionniste**.

PERFUZÓR, *perfuzoare*, s.n. (Med.) Instrument folosit pentru perfuzie. — Din fr. **perfuseur**.

PERIBRONȘÍTĂ, *peribronșite*, s.f. (Med.) Inflamație a țesutului conjunctiv din jurul bronhiilor. — Din fr. **péribronchite.**

PERICÉNTRU, *pericentre*, s.n. (Astron.) Punct de pe orbita unui corp ceresc situat la cea mai mică depărtare de corpul ceresc central în raport cu care se face mișcarea. — Din fr. **péricentre,** engl. **pericentre.**

PERICISTÍTĂ, *pericistite*, s.f. (Med.) Inflamație acută sau cronică a țesutului din jurul vezicii urinare. — Din fr. **péricystite.**

PERICLÍN, *periclinuri*, s.n. **1.** (Bot.) Totalitatea frunzelor sau bracteelor care formează involucrul florilor din familia compozeelor. **2.** (Geol.) Zonă de apropiere și de unire a formațiunilor geologice de pe cele două flancuri ale cutelor. — Din fr. **péricline.**

PERICLINÁL, -Ă, *periclinali, -e*, adj. (Geol.) Referitor la periclin (**2**); care este situat în jurul suprafeței axiale a cutelor scoarței Pământului. — Din fr. **péniclinal.**

PERICLÍNIC, -Ă, *periclinici, -ce*, adj. (Bot.) Care are periclin (**1**). — **Periclin** + suf. *-ic.*

PERICLITÁNT, -Ă, *periclitanți, -te*, adj. (Livr.) Primejdios. — Din fr. **périclitant.**

PERICLITÁTE s.f. Pericol, primejdie. — Din **periclita.**

PERICOLECISTÍTĂ, *pericolecistite*, s.f. (Med.) Inflamație a membranei care acoperă vezicula biliară și a țesutului care o înconjoară. — Din fr. **péricholécystite.**

PERICOLÍTĂ, *pericolite*, s.f. (Med.) Inflamație a țesutului din jurul colonului. — Din fr. **péricolite.**

PERICOLPÍTĂ, *pericolpite*, s.f. (Med.) Inflamație a țesuturilor din jurul vaginului. — Din fr. **péricolpite.**

PERIDÉRM, *periderme*, s.n. **1.** (Anat.) Pătură superficială a epidermei fetale. **2.** (Bot.) Totalitatea țesuturilor protectoare care înlocuiesc epiderma. + Din fr. **périderme.**

PERIESOFAGÍTĂ, *periesofagite*, s.f. (Med.) Inflamație a țesutului din jurul esofagului. [Pr.: *-ri-e-*] — Din fr. **périoesophagite.**

PERIFÉRIC, -Ă adj. (Substantivat, n.) Dispozitiv extern folosit pentru introducerea și extragerea de date în sau din calculator.

PERIFLEBÍTĂ, *periflebite*, s.f. (Med.) Inflamație a tunicii externe a venelor, însoțită de reacția inflamatorie a țesutului înconjurător. — Din fr. **périphlébite,** engl. **periphlebitis.**

PERILIMFÁTIC, -Ă, *perilimfatici, -ce*, adj. (Fiziol.) Care ține de perilimfă, de perilimfă. — Din fr. **périlymphatique,** engl. **perilymphatic.**

PERIMARÍTIM, -Ă, *perimaritimi, -e*, adj. De pe malurile mării. — Din fr. **périmaritime.**

PERIMONTÁN, -Ă, *perimontani, -e*, adj. (Despre forme de relief, regiuni etc.) Situat în jurul munților, la poalele acestora. — **Peri-** + **montan.**

PERINEOGRAFÍE, *perineografii*, s.f. (Med.) Radiografie a regiunii perineale. [Pr.: *-ne-o-*] — Din fr. **périnéographie.**

PERINEORAFÍE, *perineorafii*, s.f. (Med.) Refacere chirurgicală a rupturii de perineu. [Pr.: *-ne-o-*] — Din fr. **périnéoraphie.**

PERINÉRV s.n. (Anat.) Țesut conjunctiv care unește fasciculele secundare ale fibrelor nervoase. — După fr. **périnévre.**

PERINEVRÍTĂ, *perinevrite*, s.f. (Med.) Inflamație a perinervului. — Din fr. **périnévrite.**

PERIOÁDĂ s.f. (Bot.; în sintagma) *Perioadă de vegetație* = interval de timp în care plantele își desăvîrșesc întregul ciclu biologic.

PERIÓDIC, -Ă adj. (Mat.; în sintagma) *Funcție periodică* = funcție care admite o perioadă (**4**).

PERIODMÉTRU, *periodmetre*, s.n. Aparat electronic digital folosit pentru măsurarea perioadelor semnalelor periodice. [Pr.: *-ri-od-*] — Din fr. **périodemètre.**

PERIODÓNT, *periodonturi*, s.n. (Anat.) Parodonțiu moale. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **périodonte.**

PERIODÓNTIC, -Ă, *periodontici, -ce*, adj. (Anat.) Al periodontului. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **périodontique.**

PERIPATETICÍSM s.n. (Rar) Peripatetism. — **Peripatetic** + suf. *-ism.*

PERISTÍLIC, -Ă, *peristilici, -ce*, adj. (Arh.) De peristil. — Din fr. **péristylique.**

PERISTÓM, *peristomuri*, s.n. (Zool.) Orificiu bucal sau regiune din jurul acestuia la unele nevertebrate. ◆ (La gasteropode) Regiune îngroșată din jurul cochiliei, care secretă o substanță din care se formează cochilia. — Din fr. **péristom.**

PERISTOMÁL, -Ă, *peristomali, -e*, adj. (Zool.) De peristom, al peristomului. — Din fr. **péristomal.**

PERÍȘ, *perișuri*, s.n. (Reg.) Loc în care cresc mulți peri[1]. — **Păr**[1] + suf. *-iș.*

PERIȘÓR s.m. (Bot.; și în sintagma *perișori absorbanți*) Parte anatomică a rădăcinii plantelor cu rol de absorbție.

PERITÉLIU, *peritelii*, s.n. (Anat.) Țesut conjunctiv care înconjoară capilarele și vasele mici. — Din fr. **périthélium,** engl. **perithelium.**

PERITOMÍE, *peritomii*, s.f. (Med.) Excizie a unei porțiuni de conjunctivă din jurul corneei pentru tratamentul panusului. — Din fr. **péritonie.**

PERITONEOSCÓP, *peritoneoscoape*, s.n. (Med.) Laparoscop. [Pr.: *-ne-o-*] — Din fr. **péritonéoscope.**

PERITONEOSCOPÍE, *peritoneoscopii*, s.f. (Med.) Examen endoscopic al cavității abdominale; laparoscopie. [Pr.: *-ne-o-*] — Din fr. **péritonéoscopie.**

PERLÁ, *perlez*, vb. I. Tranz. **1.** A împodobi cu perle. **2.** (Poligr.) A acoperi suprafața unei tipărituri cu particule globulare de cerneală. — Din fr. **perler.** — **perláre** s.f.

PERLIÉR, -Ă, *perlieri, -e*, adj. (Livr.) De perle (**1**). ◆ (Despre scoici) Din ale căror secreții se formează perle. [Pr.: *-li-er*] — Din fr. **perlier.**

PERMEABILIZÁ, *permeabilizez*, vb. I. Tranz. A face permeabil. [Pr.: *-me-a-*] — Din fr. **perméabiliser.** — **permeabilizáre** s.f.; **permeabilizát, -ă** adj.

PERMISIONÁR, *permisionari*, s.m. (Livr.) Soldat aflat în permisie. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **permissionnaire.**

PERMUTABILITÁTE s.f. Caracter permutabil. — Din fr. **permutabilité.**

PERMUTAȚIONÁL, -Ă, *permutaționali, -e*, adj. Care ține de permutație, de permutație. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **permutational.**

PERMUTÍT s.n. Silicat de aluminiu sau de sodiu folosit în dedurizarea apei. — Din fr. **Permutite.**

PERORÁL adv. Administrat pe cale bucală; (med.) per os. — **Per** + **oral.**

PER OS adv. (Med.) Peroral. — Expr. lat.

PERPERÍT s.n. (Ist.) Dare indirectă pe produsele comercializate care se plătea domniei în Țara Românească. — **Perper** + suf. *-it.*

PERSEVERÁȚIE s.f. Perseverență. ◆ Spec. (Med.) Statornicie în anumite acte, gesturi sau atitudini, repetate cu încăpățînare bolnăvicioasă. [Var.: **perseveraţiúne** s.f.] — Din fr. **persévération.**

PERSEVERAȚIÚNE s.f. v. **perseverație.**

PERSIFLÁNT, -Ă, *persiflanți, -te*, adj. Care persiflează; zeflemitor, persiflator. — Din fr. **persiflant.**

PERSONA GRATA subst. Persoană agreată de un guvern pe lîngă care este acreditată diplomatic. [Pr.: *persóna gráta*] — Expr. lat.

PERSONA NON GRATA subst. Diplomat devenit indezirabil pentru guvernul ţării pe lîngă care a fost acreditat; *p. gener.* persoană indezirabilă. [Pr.: *persóna non grâta*] — Expr. lat.

PÉRŞ, *perşuri*, s.n. Prăjină folosită la sărituri (acrobatice) în înălţime. ◆ P. ext. Număr de circ executat cu această prăjină. — Din fr. **perche.**

PERTINÉNT, -Ă adj. (Inform.; despre sisteme informaţionale, stocuri de informaţii) Care are calitatea de a satisface cerinţele obiective de informare ale unui beneficiar.

PESÁDĂ s.f. Mişcare a calului cînd se ridică pe picioarele dinapoi. — Din fr. **pesade.**

PESANTE adv. (Muz.; indică modul de execuţie) Greoi, apăsat, ferm şi cu gravitate. [Pr.: *-zán-*] — Cuv. it.

PESTICÍD, *pesticide*, s.n. Substanţă chimică cu toxicitate mare folosită în agricultură pentru distrugerea dăunătorilor. ◇ (Adjectival) *Substanţă pesticidă.* — Din fr. **pesticide.**

PESTILÉNŢĂ, *pestilenţe*, s.f. (Livr.) **1.** Boală contagioasă, molimă; *spec.* ciumă. **2.** Fig. Învăţătură dăunătoare. — Din fr. **pestilence,** germ. **Pestilenz.**

PETÉNT, *petenţi*, s.m. (Livr.) Petiţionar. — Din germ. **Petent.**

PETÍLĂ, *petile*, s.f. (Reg.) Fiecare dintre sforile cu care sînt suspendate cîrligele carmacului de ana. — Cf. v. sl. p e t l e a.

PETIMBROÁSĂ, *petimbroase*, s.f. (Reg.) Nume dat mai multor specii de plante din familia compozitelor: **a)** cruciuliţă *(Senecio rupester);* **b)** cruciuliţă *(Senecio vulgaris);* **c)** bătătarnică *(Senecio crucifolius);* **d)** spălăcioasă *(Senecio vernalis).* — Et. nec.

PETRARCHÍST, -Ă, *petrarchişti, -ste*, adj., s.m. **1.** Adj. De Petrarca, al lui Petrarca; în maniera lui Petrarca. **2.** S. m. Poet care cultivă motivele liricii lui Petrarca; poet care imită maniera lui Petrarca. — Din fr. **pétrarquiste.**

PETRIFICÁŢIE, *petrificaţii*, s.f. (Înv.) Petrificare. — Din fr. **pétrification.**

PETRODOLÁR, *petrodolari*, s.m. Dolar american obţinut din vînzarea petrolului de către ţările exportatoare de petrol. — Din fr. **pétrodollar.**

PETROFÍL, -Ă, *petrofili, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Care s-a dezvoltat în interiorul pietrelor. — Din fr. **pétrophyle.**

PETROGENÉTIC, -Ă, *petrogenetici, -ce*, adj. Referitor la petrogeneză, de petrogeneză. — Din germ. **petrogenetisch,** engl. **petrogenetic.**

PETROGENÉZĂ s.f. Ramură a geologiei care studiază proveniența rocilor. — Din fr. **pétrogenèse.**

PETROGLÍFĂ, *petroglife*, s.f. Rocă şlefuită grosolan pe cale naturală sau sculptată rudimentar cu mîna. — Din fr. **pétroglyphe.**

PETROSÍN s.n. Lichid incolor, uşor inflamabil, cu miros caracteristic, obţinut dintr-un amestec de benzine uşoare, folosit mai ales în gospodărie (**2**). — Denumire comercială.

PETROŞENEÁN, -Ă, *petroşeneni, -e*, s.m., adj. **1.** S. m. Persoană născută şi crescută în municipiul Petroşani. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Petroşani. — **Petroşani** (n. pr.) + suf. *-ean.*

PETROŞENEÁNCĂ, *petroşenence*, s.f. Femeie născută şi crescută în municipiul Petroşani. ◆ Locuitoare din municipiul Petroşani. — **Petroşenean** + suf. *-că.*

PETZÍT s.n. Minereu de aur şi argint de culoare cenuşie spre neagră. — Din fr. **petzite,** germ. **Petzit.**

PIARÍST, *piarişti*, s.m. Membru al unei congregaţii clericale catolice care se dedica învăţămîntului gratuit. [Pr.: *pi-a-*] — Din germ. **Piarist,** fr. **piariste.**

PIÁTRĂ s.f. **I.** (Min.; în compusul) *Piatra-lunii* = varietate de feldspat cu reflexe albăstrui folosită ca piatră semipreţioasă. **II.** (Bot.; în compusul) *Piatră-linte* = plantă erbacee din familia leguminoaselor, cu flori de culoare albă sau albă-gălbuie, care creşte prin pădurile din zona alpină *(Astragalus australis).*

PIC[3] s.n. Produs chimic folosit pentru scoaterea petelor de cerneală (albastră) — Din **picătură** (der. regr.).

PÍCARO s.m. invar. Personaj aventurier, intrigant, şmecher din literatura spaniolă din sec. XVI—XVII. — Din sp. **pícaro.**

PICHÁMĂR, *pichamere*, s.n. (Min.) Ciocan de abataj; pic[2]. — Din germ. **Pickhammer.**

PÍCKER, *pickere*, s.n. Maşină agricolă de recoltat ştiuleţii de porumb. — Din engl. **picker.**

PICNOMETRÍE, *picnometrii*, s.f. (Fiz.) Tehnică de măsurare a densităţilor. — Din fr. **pycnométrie.**

PICOFARÁD, *picofarazi*, s.m. (Fiz.) Unitate (derivată) de măsură a capacităţii electrice, egală cu a 10^{-12} parte dintr-un farad. — Din fr. **picofarad.**

PICOSECÚNDĂ, *picosecunde*, s.f. (Fiz.) A 10^{-12} parte dintr-o secundă. — Din fr. **picoseconde.**

PICÓT, *picoţi*, s.m. **1.** (Min.) Bucată de lemn tare, ascuţită la un capăt, folosită la săparea galeriilor. **2.** (În forma *picou*, n.) Bordură de dantelă cu colţuri. ◆ Bulină (**3**). — Din fr. **picot.**

PICOTÁJ, *picotaje*, s.n. (Min.) Consolidarea rocilor din galerii cu ajutorul picoţilor. — Din fr. **picotage.**

PICURÁR, *picurare*, s.n. (Constr.) Lăcrimar la acoperiş. — **Picura** + suf. *-ar.*

PIÉDICĂ, s.f. (Bot.; în compusul) *Piedica-vîntului* = plantă erbacee din familia leguminoaselor, cu frunze alungite, cu flori liliachii şi albăstrii *(Lathyrus hirsutus).*

PIELĂRÍT s.n. Meseria de pielar. — **Pielar** + suf. *-it.*

PIELOGRAFÍE, *pielografii*, s.f. (Med.) Radiografie a rinichilor, bazinetelor şi ureterelor. [Pr.: *pi-e-*] — Din fr. **pyélographie.**

PIELOPLASTÍE, *pieloplastii*, s.f. Decorare a obiectelor din piele prin scoaterea în relief a desenului. — De la **pielé.**

PIERROT, *pierroţi*, s.m. Personaj din pantomima tradiţională, îmbrăcat în alb şi cu o scufie (ascuţită) pe cap. [Pr.: *pieró*] — Din fr. **pierrot.**

PIERSICĂRÍE, *piersicării*, s.f. Cultură de piersici. — **Piersic** + suf. *—ărie.*

PIETÁ s.f. Pictură sau sculptură care o reprezintă pe Madona ţinîndu-şi fiul mort pe genunchi sau în braţe. [Pr.: *pi-e-*] — Din fr., it. **pietà.**

PIETONÁL, -Ă, *pietonali, -e*, adj. Al pietonilor. [Pr.: *pi-e-*] — **Pieton** + suf. *-al.*

PIETRICÍCĂ s.f. (Bot.; la pl.; în compusul) *Pietricele-roşii* = *Dianthus saxigenus.*

PIEZOCERÁMIC, -Ă, *piezoceramici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Denumire generică pentru un grup de ceramice piezoelectrice folosite în construcţia rezonatoarelor şi filtrelor de calitate, dozelor de pick-up, traductoarelor de ultrasunete etc. **2.** Adj. Referitor la ceramice piezoelectrice. [Pr.: *pi-e-*] — Din fr. **piézo-céramique.**

PIEZOGRÁMĂ, *piezograme*, s.f. (Biol.) Curbă rezultată din înregistrarea fenomenelor biologice cu ajutorul cristalelor piezoelectrice. [Pr.: *pi-e-*] — Din fr. **piézogramme.**

PIEZOMÉTRIC, -Ă, *piezometrici, -ce*, adj. (Fiz.) Referitor la piezometrie, de piezometrie. [Pr.: *pi-e-*] — Din fr. **piézométrique.**

PIEZOMETRÍE s.f. **1.** (Fiz.) Măsurare a presiunilor (ridicate). **2.** Ramură a fizicii care studiază com-

presibilitatea lichidelor. [Pr.: *pi-e-*] — Din fr. **piézométrie.**

PIGMENTĂR, -Ă, *pigmentari, -e,* adj. (Rar; despre celule, țesuturi etc.) Pigmentat. — Din fr. **pigmentaire.**

PIGMENTOGÉN, -Ă, *pigmentogeni, -e,* adj. Care produce pigmenți. — Din fr. **pigmentogène.**

PÍLĂ[2] s.f. **1.** (Elt.; în sintagma) *Pilă electrochimică* = pilă de curent continuu. **2.** (Fam.) Sprijin, ajutor (ilegal) dat cuiva de o persoană influentă pentru obținerea unui avantaj; *p. ext.* persoană care acordă acest sprijin.

PILIÉR s.m. (Rugbi) Fiecare dintre cei doi înaintași din prima linie care încadrează pe taloner într-un meleu.

PILIFÉRĂ, *pilifere,* adj. (Bot.; în sintagma) *Zonă piliferă* = porțiune din rădăcină (sau din ramificațiile ei) cu perișori absorbanți. — Din fr. **pilifère.**

PILOCÁRP, *pilocarpi,* s.m. Arbore originar din America de Sud, cu flori mari, ale cărui frunze conțin pilocarpină *(Pilocarpus jaborandi).* — Din fr. **pilocarpe.**

PILÓRIC, -Ă, *pilorici, -ce,* adj. (Anat.) Al pilorului, referitor la pilor. ◇ *Glandă pilorică* = glandă situată în pereții pilorului, care secretă mucus, pepsină, lipază. — Din fr. **pylorique.**

PILORÍSM s.n. (Med.) Tendință la spasm a musculaturii pilorului. — Din fr. **pylorisme.**

PILORÍTĂ, *pilorite,* s.f. (Med.) Inflamație a mucoasei pilorice. — Din fr. **pylorite.**

PILORÍZĂ, *pilorize,* s.f. (Bot.) Caliptră (1). — Din fr. **pilorhize.**

PILOROPLASTÍE, *piloroplastii,* s.f. (Med.) Intervenție chirurgicală de lărgire a sfincterului piloric prin secționarea longitudinală și suturarea transversală a pilorului. — Din fr. **pyloroplastie.**

PIN[3], *pini,* s.m. (Electron.) Terminal al unui circuit integrat. — Din engl. **pin.**

PINÁSĂ, *pinase,* s.f. **1.** Barcă folosită în marina militară. **2.** Ambarcațiune cu motor folosită la pescuitul sardelelor. — Din fr. **pinasse.**

PINTENOÁGĂ s.f. Plantă erbacee din familia compozitelor, cu florile galbene ca lămîia *(Carthamus lanatus).*

PIONEFRÍTĂ, *pionefrite,* s.f. (Med.) Infecție a rinichiului cu infiltrații purulente difuze. [Pr.: *pi-o-*] — Din fr. **pyonéphrite.**

PIPÉR s.m. (Bot.; reg.; în compusul) *Piperul-apelor* = silnic *(Glechoma hederacea).*

PIPERÍNĂ, *piperine,* s.f. Alcaloid care se găsește în piper. — Din fr. **pipérine.**

PÍRAMÍDĂ s.f. (Anat.; în sintagma) *Piramidă bulbară* = fiecare dintre proeminențele cordoanelor anterioare ale măduvei spinării, la nivelul bulbului rahidian.

PIRETRÍNĂ, *piretrine,* s.f. Substanță insecticidă extrasă din piretru. — Din fr. **pyrethrine.**

PIRÉTRU s.m. (Bot.) **1.** Vetricea *(Chrysanthemum alpinum).* **2.** Pulbere insecticidă fină, obținută din florile uscate, ale piretrului (1). — Din fr. **pirèthre.**

PÍREX s.n. Sticlă rezistentă la variații bruște de temperatură, din care se fac mai ales aparate de laborator. — Din fr. **pyrex.**

PIRGEOMÉTRU, *pirgeometre,* s.n. Aparat pentru măsurarea intensității radiației calorice terestre. [Pr.: *-ge-o-*] — Din fr. **pyrogéomètre.**

PIRHELIOGRÁF, *pirheliografe,* s.n. Pirheliometru înregistrator. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **pyrhéliographe.**

PIRHELIOMÉTRU, *pirheliometre,* s.n. Aparat pentru măsurarea intensității radiației solare directe, pe baza determinării cantității de căldură rezultate prin absorbția acestei radiații. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **pyrhéliomètre,** germ. **Pyrheliometer.**

PIRIDOXÍNĂ, *piridoxine,* s.f. (Farm.) Substanță organică ce se găsește în drojdia de bere, grîu, ficat, rinichi etc., jucînd un rol important în menținerea integrității structurale și funcționale a multor țesuturi și organe; vitamina B_6; adermină. — Din fr., engl. **pyridoxine.**

PIROELÉCTRIC, -Ă, *piroelectrici, -ce,* adj. Referitor la piroelectricitate, de piroelectricitate. [Pr.: *-ro-e-*] — Din fr. **pyro-électrique.**

PIROFÓB, -Ă, *pirofobi, -e,* adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de pirofobie. — Din fr. **pyrophobe.**

PIROFOBÍE, *pirofobii,* s.f. (Med.) Teamă de foc. — Din fr. **pyrophobie,** engl. **pyrophobia.**

PIROGÉN, -Ă, *pirogeni, -e,* adj. **1.** Care este produs de foc. **2.** Care provoacă febră. — Din fr. **pyrogène.**

PIROGNOSTÍE, *pirognostii,* s.f. Metodă de analiză la cald pentru determinarea metalelor dintr-un mineral. — Din fr. **pyrognostie.**

PIROGRÁF, *pirografe,* s.n. Aparat electric folosit în pirogravură. — Din fr. **pyrographe,** engl. **pyrograph.**

PIROLATRÍE, *pirolatrii,* s.f. Cult primitiv al focului. — Din fr. **pyrolâtrie.**

PIRONÍT, -Ă adj. (Despre ochi, privire etc.) Fixat, concentrat asupra cuiva sau a ceva; ațintit.

PIROSCÓP, *piroscoape,* s.n. (Fiz.) Dispozitiv pentru determinarea aproximativă a temperaturilor înalte. — Din fr. **pyroscope.**

PIROSCÓPIC, -Ă, *piroscopici, -ce,* adj. (Fiz.) Referitor la piroscop. — Din fr. **pyroscopique.**

PIROXÉNIC, -Ă, *piroxenici, -ce,* adj. De natura piroxenului. — Din fr. **pyroxénique.**

PIRÓZĂ, *piroze,* s.f. (Med.) Senzație de arsură în piept și în gît, determinată de iritația esofagului. — Din fr. **pyrosis.**

PISCIFÓRM, -Ă, *pisciformi, -e,* adj. În formă de pește. — Din fr. **pisciforme.**

PISCIVÓR, -Ă, *piscivori, -e,* adj. (Livr.) Care se hrănește cu pește. — Din fr. **piscivore.**

PISÉTĂ, *pisete,* s.f. (Chim.) Aparat de laborator care proiectează un jet lichid. — Din fr. **pissette.**

PISICEÁLĂ, *pisiceli,* s.f. (Fam.) Alintare. — **Pisici** + suf. *-eală.*

PIȘCÁT, -Ă, *pișcați, -te,* adj. Cu pișcături; ciupit[2]. — V. **pișca.**

PIȘLEÁG, *pișlege,* s.n. (Pop.) Cui de lemn care unește obezile roților de la car. — Et. nec.

PITEȘTEÁN, -Ă, *piteșteni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Pitești. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Pitești. — **Pitești** (n. pr.) + suf. *-ean.*

PITEȘTEÁNCĂ, *piteștence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Pitești. ◆ Locuitoare din municipiul Pitești. — **Piteștean** + suf. *-că.*

PITIÁTIC, -Ă, *pitiatici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Bolnav) de pitiatism. [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **pithiatique.**

PITIATÍSM, *pitiatisme,* s.n. (Med.) Ansamblu de tulburări nervoase (isterice) vindecabile prin sugestie. [Pr.: *-ti-a-*] — Din fr. **pithiatisme.**

PITÍC[2], -Ă s.f. (Astron.; în sintagmele) *Pitică albă* = stea aflată în stadiul relativ final al evoluției sale, caracterizată printr-o densitate mare, luminozitate mică și prin scăderea treptată a temperaturii, fiind lipsită de surse de energie internă. *Pitică roșie* = stea aflată în stadiul absolut final al evoluției sale, caracterizată prin temperaturi efectiv coborîte și prin luminozitate foarte mică.

PITUITÁR, -Ă adj. (În sintagma) *Glandă pituitară* = hipofiza.

PÎZZĂ, *pizze*, s.f. Un fel de tartă din aluat, garnisită cu roșii, ciuperci, cașcaval, șuncă, pește etc. [Pr.: *-ță*] — Din it. **pizza.**

PIZZERÍE, *pizzerii*, s.f. Local în care se vinde și se consumă pizză. [Pr.: *-ți-e-*] — Din it. **pizzeria.**

PÎCLIȘÍT, -Ă, *pîcliși*ți, *-te*, adj. (Reg.) Morocănos. — Cf. p î c l ă.

PÎNZULÍȚĂ, *pînzuliț*e, s.f. Porțiune de talpă ce îmbracă tocul (înalt) la încălțămintea pentru femei. — **Pînză** + suf. *-uliță*.

PÎRLOGÍ, *pîrlogesc*, vb. IV. Refl. (Reg.; despre terenuri agricole nelucrate) A se părăgini. — Din **pîrloagă.** — **pîrlogire** s.f.; **pîrlogít, -ă** adj.

PLACÉBO s.n. (Farm.) Medicament (sau preparat) inactiv prescris fie pentru a-i face plăcere pacientului, fie în scopuri experimentale, pentru a studia efectele farmaceutice ale medicamentului și reacțiile psihice ale pacientului. ◇ (Adjectival) *Efectul placebo.* — Din fr., engl. **placebo.**

PLACÉNTĂ s.f. (Med.; în sintagma) *Placentă previa* = placentă (**1**) anormală, dezvoltată în partea inferioară a uterului.

PLAGIOSTÓM, *plagiostomi*, s.m. (Iht.; ieșit din uz) Selacian. [Pr.: *-gi-os-*] — Din fr. **plagiostomes.**

PLANÁȚIE, *planații*, s.f. (Geol.) Proces de netezire a reliefului înalt și accidentat al scoarței, ca rezultat al acțiunii de eroziune. — Din fr., engl. **planation.**

PLANCTÓNIC, -Ă, *planctonici, -ce*, adj. Care formează planctonul, al planctonului, de plancton. — Din fr. **planctonique.**

PLANETÁR, -Ă adj. (Fiz.; în sintagma) *Model planetar* = model al structurii atomului inspirat de cel al sistemului planetar.

PLANETOLOGÍE s.f. Ramură a astrofizicii care studiază structura planetelor și a sateliților. — Din fr. **planétologie.**

PLANIÉDRU, -Ă, *planiedri, -e*, adj. (Despre cristale) Care are suprafețe plane. [Pr.: *-ni-e-*] — Din fr. **planièdre.**

PLANÓRBIS s.m. Melc de apă dulce cu cochilia spiralată într-un singur plan *(Planorbis).* — Din lat. **Planorbis,** numele științific al melcului.

PLANTALGÍE, *plantalgii*, s.f. (Med.) Durere în regiunea tălpilor. — Din fr. **plantalgie.**

PLANTÁR, -Ă, *plantari, -e*, adj. (Med.) Al tălpii piciorului, referitor la talpa piciorului. — Din fr. **plantaire.**

PLANTIVÓR, -Ă, *plantivori, -e*, adj. (Înv.) Erbivor. — De la **plantă**[1].

PLANTOGRÁMĂ, *pantograme*, s.f. (Med.) Amprentă a tălpii piciorului în poziție ortostatică. — Din fr. **plantogramme.**

PLASMÍDĂ, *plasmide*, s.f. (Biol.) Formațiune de acid dezoxiribonucleic prezentă în citoplasma celulelor, larg folosită în ingineria genetică, în clonare etc. — Cf. fr. p l a s m i n e.

PLASMOCHÍMIC, -Ă, *plasmochimici, -ce*, adj. Referitor la plasmochimie, de plasmochimie. — De la **plasmochimie.**

PLASMOCHIMÍE s.f. Ramură a chimiei care studiază reacțiile chimice ale plasmei (**2**). — Din fr. **plasmochimie.**

PLASMOCÍT, *plasmocite*, s.n. (Biol.) Celulă cu rol important în mecanismul de apărare a organismului față de agenți infecțioși sau nocivi. — Din fr. **plasmocyte.**

PLASMODÉSME s.f. pl. (Biol.) Prelungiri citoplasmatice care unesc celulele unele cu altele și ușurează schimburile de substanță dintre ele. — Din fr. **plasmodesme.**

PLÁSTIC[2] s.n. Masă de exploziv fabricat cu un amestec de cauciuc sintetic și un plastifiant. *Bombă cu plastic* — Din fr., engl. **plastic.**

PLASTICIÁN, -Ă, *plasticieni, -e*, s.m. și f. Artist plastic. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **plasticien.**

PLASTICIZÁNT, -Ă, *plasticizanți, -te*, adj. Care plasticizează (**2**). — **Plasticiza** + suf. *-ant.*

PLASTOMÉTRU, *plastometre*, s.n. Instrument pentru determinarea calității glutenului umed. — Din fr. **plastomètre.**

PLATFORMÁRE, *platformări*, s.f. (Mar.) Deplasare pe apă a ambarcațiunilor fără deplasament. — De la **platformă.**

PLATFÓRMĂ s.f. (În sintagmele) *Platformă spațială* = satelit artificial de mari dimensiuni constituind o bază permanentă pentru cercetarea spațiului cosmic și lansarea navelor interplanetare. *Platformă de foraj marin* = platformă (**I 1**) pe care se află instalații de forare a puțurilor pentru extragerea petrolului din subsolul mării.

PLATIRÍN, *platirine*, s.n. (La pl.) Grup de maimuțe cu nasul lățit și turtit, originare din America de Sud și Centrală; (la sg.) maimuță din acest grup. — Din engl. **platyrrhina.**

PLAY-BOY s.m. Tînăr elegant, cu fizic plăcut, care are succes la femei și duce o viață ușoară. [Pr.: *pléi-boi*] — Cuv. engl.

PLĂCÍNTĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Plăcinta-porcului* = talpa-ursului *(Heracleum palmatum).*

PLĂCINȚÍCĂ s.f. (Bot.; reg. la pl.) Bulbuci *(Trollius europaeus).*

PLEBEIANÍSM s.n. (Livr.) Comportament de plebeu, aer de plebeu. [Pr.: *-be-ia-*] — **Plebeian** + suf. *-ism.*

PLEBEIÁT s.n. (Rar) Stare, calitate de plebeu (**1**). [Pr.: *-be-iat*] — **Plebe** + suf. *-(i)at.*

PLEBÉIC, -Ă, *plebeici, -ce*, adj. (Rar) Al plebei (**1**), de plebe (**1**). [Pr.: *-be-ic*] — **Plebe** + suf. *-ic.*

PLENITUDINÁR, -Ă, *plenitudinari, -e*, adj. (Livr.). Plenar. — **Plenitudine** + suf. *-ar.*

PLESCÁVIȚĂ s.f. (Bot.; în forma *plescaiță*) Plantă erbacee cu frunze ovale, tîrîtoare, cu flori albe, care crește prin locuri umede și umbroase *(Malachium aquaticum).*

PLEZÍR, *pleziruri*, s.n. (Franțuzism) Plăcere (**1**). — Din fr. **plaisir.**

PLIÁJ s.n. Operațiune de împachetare a parașutei în vederea lansării.

PLIÉ, *plieuri*, s.n. (Cor.) Îndoire lentă a picioarelor cu genunchii în afară, urmată de întinderea lor. — Din fr. **plié.**

PLISCÁRIȚĂ, *pliscariț*e, s.f. (Bot.; reg.) **1.** Pălăria-cucului *(Geranium pyrenaicum).* **2.** Ciocul-berzei *(Geranium lucidum).* — **Plisc** + suf. *-ariță.*

PLOIEȘTEÁN, -Ă, *ploieșteni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Ploiești. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Ploiești. [Pr.: *plo-ieș-*] — **Ploiești** (n. pr.) + suf. *-ean.*

PLOIEȘTEÁNCĂ, *ploieștence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Ploiești. ◆ Locuitoare din municipiul Ploiești. [Pr.: *plo-ieș-*] — **Ploieștean** + suf. *-că.*

PLOMBÍNĂ, *plombine*, s.f. Fir cu plumb folosit la măsurătorile topografice subterane. — Din it. **piombino** (după *plumb*).

PLOȘNIȚOÁSĂ, *ploșnițoase*, s.f. (Bot.; reg.) Specie de poroinic *(Orchis coriophora).* — **Ploșniță** + suf. *-oasă.*

PLÓTTER, *plottere*, s.n. Periferic de minicalculator care execută desene liniare definite prin coordonate; graf-plotter. [Pr.: *plotăr*] — Din engl. **plotter.**

PLURIDIMENSIONÁL, -Ă, *pluridimensionali, -e,* adj. Cu multe dimensiuni. [Pr.: *-si-o-*] — **Pluri-** + **dimensional.**

PLURIDIMENSIONALITÁTE s.f. Însușirea a ceea ce este pluridimensional. [Pr.: *-si-o-*] — **Pluridimensional** + suf. *-itate.*

PLURIDISCIPLINÁR, -Ă, *pluridisciplinari, -e,* adj. (Despre domenii ale științei) Care este fundamentat pe transfer de concepție și metodologie (adaptată) din mai multe discipline; multidisciplinar, interdisciplinar. — Din fr. **pluridisciplinaire.**

PLURIDISCIPLINARITÁTE s.f. Caracter pluridisciplinar; multidisciplinaritate, interdisciplinaritate. — Din fr. **pluridisciplinarité.**

PLURIDOTÁT, -Ă, *pluridotați, -te,* adj. Care este înzestrat cu multe calități. — **Pluri-** + **dotat.**

PLURINUCLEÁR, -Ă, *plurinucleari, -e,* adj. (Biol.; despre celule) Polinuclear. [Pr.: *-cle-ar*] — **Pluri-** + **nuclear.**

PLURISECULÁR, -Ă, *pluriseculari, -e,* adj. (Rar) Multisecular. — **Pluri-** + **secular.**

PLURITÁTE, *pluralități,* s.f. (Rar) Pluralitate (**1**). — Din lat. **pluritas, -atis.**

PLUVIOGRÁMĂ, *pluviograme,* s.f. (Met.) Diagramă obținută la pluviograf. [Pr.: *-vi-o-*] — Din fr. **pluviogramme.**

PLUVIOMETRÍE s.f. Măsurare a cantității de precipitații căzute într-un interval de timp pe o anumită suprafață. [Pr.: *-vi-o-*] — Din fr. **pluviométrie.**

PNEUMOGRAFÍE, *pneumografii,* s.f. (Med.) Radiografie a unei regiuni anatomice după injectarea unui gaz. [Pr.: *pne-u-*] — Din fr. **pneumographie.**

PNEUMOLÓG, -Ă, *pneumologi, -ge,* s.m. și f. Medic specialist în pneumologie. [Pr.: *pne-u-*] — Din fr. **pneumologue.**

PNEUMOLÓGIC, -Ă, *pneumologici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la pneumologie, de pneumologie. [Pr.: *pne-u-*] — Din fr. **pneumologique.**

PNEUMOLOGÍE s.f. Ramură a medicinei care studiază bolile plămînului. [Pr.: *pne-u-*] — Din fr. **pneumologie.**

PODOBROMHIDRÓZĂ, *podobromhidroze,* s.f. (Med.) Transpirație rău mirositoare a picioarelor. — Din fr. **podobromhidrose.**

PODOLÓGIC, -Ă, *podologici, -ce,* adj. Referitor la podologie, de podologie. — Din fr. **podologique.**

PODOLOGÍE s.f. Ramură a medicinei care se ocupă cu studiul și tratamentul afecțiunilor piciorului. — Din fr. **podologie.**

PODOPUNCTÚRĂ s.f. Metodă terapeutică constînd în masarea și apăsarea unor puncte cu activitate biologică deosebită din talpa piciorului. — **Podo**[logie] + [acu]**punctură.**

POLARIMÉTRIC, -Ă, *polarimetrici, -ce,* adj. (Chim., Fiz.) Referitor la polarimetrie, de polarimetrie. — Din fr. **polarimétrique.**

POLARIZABILITÁTE s.f. (Fiz.) Însușire a ceea ce este polarizabil. — Din fr. **polarisabilité.**

POLAROÍD s.n. Aparat fotografic care permite obținerea automată a fotografiei, imediat după expunere, cu materiale fotosensibile speciale.

POLEIÉR, *poleieri,* s.m. (Rar) Poleitor. [Pr.: *-le-ier*] — **Polei**[2] + suf. *-ar.*

POLEMÍSM s.n. Caracter polemic. — **Polemică** + suf. *-ism.*

POLEMOLÓG, -Ă, *polemologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în polemologie. — Din fr. **polémologue.**

POLEMOLÓGIC, -Ă, *polemologici, -ce,* adj. De polemologie. — Din fr. **polémologique.**

POLEMOLOGÍE s.f. Ramură a științelor politice care studiază războaiele ca fenomen sociologic. — Din fr. **polémologie.**

POLIÁNDRIC, -Ă, *poliandrici, -ce,* adj. De poliandrie. [Pr.: *-li-an-*] — Din fr. **polyandrique.**

POLIARTRÍTĂ s.f. (Med.; în sintagma) *Poliartrită cronică evolutivă* = reumatism cronic deformant, cu evoluție progresivă, care afectează articulațiile extremităților.

POLIBUTADIÉNĂ s.f. (Chim.) Polimer sintetic folosit sub formă de cauciuc sintetic. [Pr.: *-di-e-*] — Din engl. **polybutadiene.**

POLICALIFICÁ, *policalific,* vb. I. Refl. A se califica în mai multe specialități. — **Poli-** + **califica.** — **policalificáre** s.f.; **policalificát, -ă** adj.

POLICÁRPIC, -Ă, *policarpici, -ce,* adj. (Bot.) **1.** (Despre fruct) Format din mai multe carpele. **2.** (Despre plante perene) Care produce semințe, succesiv, un șir de ani. — Din fr. **polycarpique.**

POLICLÍNIC, -Ă, *policlinici, -ce,* adj. De policlinică.

POLICROÍSM s.n. (Fiz.) Pleocroism. [Pr.: *-cro-ism*] — Din fr. **polychroïsme.**

POLIDACTÍL, -Ă, *polidactili, -e,* adj. (Med.) Care prezintă polidactilie. — Din fr. **polydactyle.**

POLIEDRÁL, -Ă, *poliedrali, -e,* adj. (Mat.) Poliedric. [Pr.: *-li-e-*] — Din fr. **polyédral,** engl. **polyhedral.**

POLIELÉU, *polieleuri,* s.n. Cîntare bisericească ortodoxă intercalată în slujba utreniei la anumite sărbători. [Pr.: *-li-e-*] — Din sl. **polielei.**

POLIESTÉRIC, -Ă, *poliesterici, -ce,* adj. Care este făcut din poliesteri, care conține poliesteri, de poliesteri. [Pr.: *-li-es-*] — **Poliester** + suf. *-ic.*

POLIFLÓR, -Ă adj. (Despre miere, polen) Provenit de la mai multe specii de flori. — **Poli-** + **flor**[i].

POLIFOLÍCULĂ, *polifolicule,* s.f. (Bot.) Fruct uscat, format din mai multe folicule. — **Poli-** + **folicul.**

POLIGENÉTIC, -Ă, *poligenetici, -ce,* adj. Referitor la poligeneză, de poligeneză; poligenic. — Din fr. **polygénétique.**

POLIGÉNIC, -Ă, *poligenici, -ce,* adj. Poligenetic. — Din fr. **polygénique.**

POLIGENÍST, -Ă, *poligeniști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al poligenismului. — Din fr. **polygéniste.**

POLIMIXÍNĂ, *polimixine,* s.f. (Farm.) Antibiotic obținut din diferite varietăți de bacili, cu acțiune bactericidă asupra mai multor microbi. — Din engl. **polymyxine.**

POLIMOLECULÁR, -Ă, *polimoleculari, -e,* adj. Care este format din mai multe molecule. — Din engl. **polymolecular.**

POLÍNIC, -Ă, *polinici, -ce,* adj. (Bot.) De polen. — Din fr. **pollinique.**

POLINÍE[1], *polinii,* s.f. (Bot.) **1.** Masă formată din grăunțe de polen aglomerate. **2.** Organ floral format din unirea staminelor la fanerogame. — Din fr. **pollinie.**

POLINÍE[2], *polinii,* s.f. Canal navigabil printre ghețurile marine. — Din fr. **polynie.**

POLINIFÉR, -Ă, *poliniferi, -e,* adj. Care conține polen. — Din fr. **pollinifère.**

POLINOMIÁL, -Ă, *polinomiali, -e,* adj. (Mat.) De polinom, ca un polinom. [Pr.: *mi-al*] — Din engl. **polynomial.**

POLINUCÚLĂ, *polinucule,* s.f. (Bot.) Fruct uscat indehiscent format din mai multe nucule. — **Poli-** + **nucula.**

POLIPORACÉE, *poliporacee,* s.f. (La pl.) Familie de ciuperci basidiomicete; (și la sg.) ciupercă din această familie. — Din fr. **polyporées.**

POLIPÓZĂ, *polipoze,* s.f. (Med.) Boală caracterizată prin dezvoltarea mai multor polipi (**2**) pe aceeași mucoasă. — Din fr. **polypose.**

POLIRÍTMIC, -Ă, *poliritmici, -ce,* adj. Cu mai multe ritmuri, cu ritm variat. — Din engl. **polyrythmic.**

POLISIÉR, *polisiere,* s.n. (Franţuzism) Roman sau film poliţist. [Scris şi: *policier.* — Pr.: *-si-er*] — Din fr. **policier.**

POLISILOGÍSTIC, -Ă, *polisilogistici, -ce,* adj. Care prezintă polisilogism. — Din fr. **polysyllogistique.**

POLISÍNTEZĂ, *polisinteze,* s.f. (În limbile polisintetice) Folosire a unui singur cuvînt complex în loc de mai multe cuvinte. — Din fr. **polysynthèse.**

POLISPERMÍE, *polispermii,* s.f. (Biol.) Pătrundere a mai multor spermatozoizi într-un gamet femel. — Din fr. **polyspermie,** engl. **polyspermy.**

PÓLIŞ s.m. (Fam.) Cîrnat polonez. — Din engl. **Polish** [sausage].

POLITEHNICÍSM s.n. (Rar) Caracter politehnic (exagerat). — **Politehnic** + suf. *-ism.*

POLITICĂRÍE, *politicării,* s.f. (Fam.; peior.) Politicianism. — **Politică** + suf. *-ărie.*

POLITÍP, *politipuri,* s.n. (Tipogr.) Grup de cuvinte sau semne tipografice turnate într-o singură bucată şi întrebuinţate des, mai ales în titluri. — Din fr. **polytype.**

POLITOLÓG, *politologi,* s.m. Specialist în politologie. — Din fr. **politologue.**

POLITOLÓGIC, -Ă, *politologici, -ce,* adj. Referitor la politologie, de politologie. — Din fr. **politologique.**

POLITOLOGÍE s.f. Ramură a ştiinţelor sociale care studiază activităţile, relaţiile, instituţiile politice; ştiinţă politică. — Din fr. **politologie.**

POLITONÁL, -Ă, *politonali, -e,* adj. (Muz.) Referitor la politonalitate, de politonalitate. — Din germ., engl. **polytonal.**

POLIURETÁN, *poliuretani,* s.m. (Chim.) Produs obţinut prin polimerizarea unor compuşi chimici cu glicoli, folosit la fabricarea materialelor plastice. [Pr.: *-li-u-*] — Din fr. **polyuréthane.**

POLIVINÍLIC adj. (În sintagma) *Alcool polivinilic* = compus macromolecular obţinut din poliacetatul de vinil, folosit în industria materialelor plastice. — Din fr. **polyvinylique.**

POLIZÓR[2], -OÁRE, *polizori, -oare,* s.m. şi f. Tehnician care lucrează cu polizorul. — Din fr. **polisseur.**

PÓLJE, *polje,* s.f. (Geol.) Mare depresiune închisă din regiunile carstice. — Din fr. **polje.**

PÓLO s.n. Joc sportiv de echipă practicat călare, în care mingea este lovită cu bastoane lungi.

POLONÉZ s.m. Mezel din carne de vită şi de porc, afumat la cald şi apoi fiert; (fam.) poliş.

POLTRONÍSM s.n. (Rar) Laşitate. — **Poltron** + suf. *-ism.*

POMĂRÍT, *pomărituri,* s.n. (Pop.) Pomicultură. — **Pom** + suf. *-ărit.*

POMIVITÍCOL, -Ă, *pomiviticoli, -e,* adj. Referitor la pomicultură şi viticultură, al pomiculturii şi viticulturii. — **Pomi**[col] + **viticol.**

POMOSTEÁLĂ s.f. Ridicătură de pămînt în regiunile inundabile pe care se construiesc clădiri de exploatare sau de pază.

POMPÍER adj. invar. (Rar; despre stil) Pompieristic.

POMPIERÍSM s.n. (Livr.) Stil pompieristic. [Pr.: *-pi-e-*] — Din fr. **pompiérisme.**

POMPIERÍSTIC, -Ă, *pompieristici, -ce,* adj. (Despre stil, vorbire etc.) Bombastic, emfatic; (rar) pompier. [Pr.: *-pi-e-*] — **Pompier** + suf. *-istic.*

POMPÍST, -Ă, *pompişti, -ste,* s.m. şi f. Persoană care mînuieşte o pompă[1]. — **Pompă[1]** + suf. *-ist.*

PÓNCHO, *ponchouri,* s.n. Pelerină (scurtă), de formă pătrată, cu o deschizătură pentru cap. [Pr.: *poncio*] — Din sp. **poncho.**

PONÍT s.n. (Min.) Carbonat natural de mangan, cu un conţinut redus de fier. — De la (n. pr.) **Poni.**

PONTÍL, *pontile,* s.n. (Mar.) Stîlp de susţinere în interiorul compartimentelor unei nave. — Cf. fr. *épontille.*

PONTILÁRE, *pontilări,* s.f. (Mar.) Întărire a compartimentelor unei nave cu ajutorul pontilelor. — Din **pontil.**

POP[1] s.m. Beţişor aşezat în cutia de rezonanţă a unor instrumente cu coarde.

POP[2] adj. invar. (În sintagma) *Muzică pop* = muzică uşoară sau rock, cu largă audienţă la public.

POPÍLNIC s.m. (Bot.; şi în sintagma *popilnic iepuresc*) Mică plantă erbacee din familia ranunculaceelor, cu frunze lucitoare şi cu flori violacee, trandafirii sau albe.

POPONÉŢ[4] s.m. (Bot.; pop.) Volbură (*Convolvulus arvensis*). — Cf. scr. *poponac,* ucr. *oponeţ.*

POPORANEITÁTE s.f. (Rar) Caracter popular. [Pr.: *-ne-i-*] — Din **poporan.**

POPRÍT, -Ă, *popriţi, -te,* adj. **1.** (Jur.; despre bunuri, bani) Pe care s-a aplicat o poprire. **2.** (Înv.) Interzis, oprit. ◆ (Despre oameni) Reţinut, arestat. — V. **popri.**

POPULARIZÁT, -Ă, *popularizaţi, -te,* adj. **1.** Care este răspîndit, cunoscut în masele largi. **2.** Care este pe înţelesul publicului larg. — V. **populariza.**

PORFIROÍD, -Ă, *porfiroizi, -de,* adj. De natura porfirului, asemănător cu porfirul. — Din fr. **porphyroïde.**

PÓRNO adj. invar. Care are caracter pornografic. *Literatură porno.* — Din fr., engl. **porno.**

POROPLÁST, *poroplaste,* s.n. Material plastic poros folosit în construcţii. — Cf. engl. *poroplastic.*

POROZIMÉTRU, *porozimetre,* s.n. Aparat pentru măsurarea porozităţii hîrtiei. — Din fr. **porosimètre.**

PORTÁJ, *portaje,* s.n. (Nav.) Parte a unui fluviu în care navigaţia este imposibilă şi ambarcaţiunile trebuie transportate pe uscat. — Din fr. **portage.**

PORTAMÉNT, *portamente,* s.n. (Muz.; indică modul de execuţie) Alunecare lină de la un sunet la altul, atingîndu-se aproape neobservat sunetele intermediare. — Din it. **portamento.**

PÓRTĂ, *porte,* adj. (Anat.; în sintagma) *Venă portă* = venă care colectează sîngele încărcat cu substanţe nutritive de la organele digestive şi îl transportă la ficat. — Din fr. **porte.**

PORTCÁRT, *portcarturi,* s.n. **1.** Mic portofel în care se ţin actele de identitate, cărţile de vizită. **2.** Porthartă. — Din fr. **porte-cartes.**

PORTCLIŞÉU, *portclişee,* s.n. Casetă de lemn sau metalică în care se introduce placa pe care se fotografiază. — **Port[1]-** + **clişeu.**

PORTCONTÁINER, *portcontainere,* s.n. Navă destinată transportului de mărfuri în containere. — Din fr. **porte-containers.**

PORTCREIÓN, *portcreioane,* s.n. Mic tub din metal, din plastic etc. în care se ţine creionul. [Pr.: *-cre-ion*] — Din fr. **porte-crayon.**

PORTE-BONHEUR s.n. Obiect considerat ca aducător de noroc celui care îl poartă; talisman. [Pr.: *port-bonór*] — Cuv. fr.

PORTELICOPTÉR, *portelicoptere,* s.n. Navă purtătoare de elicoptere. — Din fr. **porte-hélicoptères.**

PORTFÁRD, *portfarduri,* s.n. Un fel de poşetă mică în care îşi păstrează femeile fardurile şi alte produse cosmetice. — **Port[1]-** + **fard.**

PORTMANUSCRÍS, *portmanuscrise,* s.n. (Tipogr.) Cleşte de lemn sau de metal care fixează pagina manuscrisului. — **Port[1]-** + **manuscris.**

PORTORICÁN, -Ă, *portoricani, -e*, s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Porto Rico. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Porto Rico. — Din fr. **portoricain.**

PORTRÉT s.n. (În compusele) *Portret-robot* = desen al chipului unei persoane realizat pe baza relatărilor victimei sau ale martorilor. *Portret-vorbit* = procedeu de identificare criminalistică bazat pe descrierea semnalmentelor infractorului de către victimă sau de către martori.

PORTSCHÍ, *portschiuri*, s.n. Dispozitiv care ajută la transportarea schiurilor (1). ◆ Suport fixat pe capota autoturismelor în vederea transportării schiurilor. — **Port²- + schi.**

PORTSTINDÁRD, *portstindarde*, s.n. Portdrapel (1). — **Port¹- + stindard.**

PORŢIONÁ, *porţionez*, vb. I. Tranz. A împărţi (un aliment) în porţii. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din fr. **portionner.** — **porţionáre** s.f.; **porţionát, -ă** adj.

PORÚCIC, *porucici*, s.m. (Înv.) Locotenent; *p. gener.* ofiţer (rus). [Var.: **parúcic** s.m.] — Din rus. **porucik.**

PORÚNCĂ s.f. (Înv. şi pop.) Lege morală; învăţătură, precept.

POSESÓRIU, -IE, *posesorii*, adj. (Despre acţiuni judiciare) Prin care se urmăreşte apărarea, protecţia posesiunii. — Din fr. **possessoire.**

POSOLÓGIC, -Ă, *posologici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la posologie, de posologie. — Din fr. **posologique.**

POSTABDOMÉN, *postabdomene*, s.n. (Entom.) Partea posterioară a abdomenului unor artropode. — Din fr. **postabdomen.**

POSTACÚT, -Ă, *postacuţi, -te*, adj. (Med.) Care a depăşit o stare maladivă critică. — **Post¹- + acut.**

POSTAPRÍNDERE, *postaprinderi*, s.f. (Rar) Autoaprindere. — **Post¹- + aprindere.**

POSTCURATÍV, -Ă, *postcurativi, -e*, adj. De după o cură (balneară). — **Post¹- + curativ.**

POSTCÚRĂ, *postcure*, s.f. Tratament care urmează după o cură (balneară). — Din fr. **postcure.**

POSTDATÁRE, *postdatări*, s.f. Acţiunea de *a postdata*. — V. **postdata.**

POSTDATÁT, -Ă, *postdataţi, -te*, adj. (Despre acte, scrisori etc.) A cărui dată este posterioară redactării. — V. **postdata.**

PÓSTER, *posteruri*, s.n. **1.** Mod de prezentare a unei comunicări sub formă de afişe în cadrul sesiunilor, congreselor ştiinţifice etc. **2.** Afiş care conţine diverse imagini. — Din engl. **poster.**

POSTEROINFERIÓR, -OÁRĂ, *posteroinferiori, -oare*, adj. (Anat.) Care se află în partea de dinapoi şi de jos a unui organ. [Pr.: *-ro-in-fe-ri-or*] — Din fr. **postéro-inférieur.**

POSTEROLINGUÁL, -Ă, *posterolinguali, -e*, adj. (Fon.; şi substantivat, f.) (Sunet) care are baza de articulaţie la rădăcina limbii. [Pr.: *-gu-al*] — Din fr. **postéro-lingual.**

POSTFAŢÁ, *postfaţez*, vb. I. Tranz. A scrie postfaţa unei cărţi. — Din **postfaţă.** — **postfaţát, -ă,** adj.

POSTFAŢATÓR, -OÁRE, *postfaţatori, -oare*, s.m. şi f. Autor al unei postfeţe. — **Postfaţa** + suf. *-tor.*

POSTGLACIÁR, -Ă, *postglaciari, -e*, adj. Care a urmat epocii glaciare cuaternare. [Pr.: *-ci-ar*] — Din fr. **postglaciaire.**

POSTLICEÁL, -Ă, *postliceali, -e*, adj. Care urmează după absolvirea liceului. [Pr.: *-ce-al*] — **Post¹- + liceal.**

POSTNATÁL, -Ă, *postnatali, -e*, adj. Care urmează după naştere. — Din fr. **postnatal.**

POSTPAŞOPTÍST, -Ă, *postpaşoptişti, -ste*, adj., s.m. şi f. **1.** Adj., s.m. şi f. (Persoană) din generaţia de după revoluţia de la 1848 din ţările române. **2.** Adj. Al perioadei de după revoluţia de la 1848 din ţările române. — **Post¹- + paşoptist.**

POSTPROCESÁRE, *postprocesări*, s.f. Procesare ulterioară a unei înregistrări pe bandă magnetică. — **Post¹- + procesare.**

POSTREVOLUŢIONÁR, -Ă, *postrevoluţionari, -e*, adj. Care urmează după o revoluţie. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Post¹- + revoluţionar.**

POSTROMÁNTIC, -Ă, *postromantici, -ce*, adj. Posterior romantismului. — Din fr. **postromantique.**

POSTSINCRÓN, *postsincronuri*, s.n. Înregistrare obţinută prin postsincronizare. — Din **postsincroniza** (der. regr.).

POSTSINCRONIZÁ, *postsincronizez*, vb. I. Tranz. A efectua o postsincronizare. — Din fr. **postsynchroniser.** — **postsincronizát, -ă** adj.

POSTTRAUMÁTIC, -Ă, *posttraumatici, -ce*, adj. Care este urmarea unui traumatism. — Din engl. **post-traumatic.**

POSTULÁRE, *postulări*, s.f. (Livr.) Faptul de *a postula*. — V. **postula.**

POŞÁDĂ, *poşade*, s.f. (Livr.) **1.** Pictură executată la repezeală. **2.** Operă literară scrisă de mîntuială. — Din fr. **pochade.**

POTÁSIU s.n. (Chim.; în sintagma) *Azotat de potasiu* = sare de potasiu a acidului azotic; (pop.) silitră.

POTENŢIÁL s.n. **1.** (Astron.; în sintagma) *Potenţial terestru* = geopotenţial. **2.** (Fiz.; în sintagmele) *Potenţial de electrod* = diferenţa de potenţial dintre un metal şi o soluţie electrolitică în contact cu metalul. *Potenţial de ionizare* = diferenţa de potenţial necesară accelerării unui electron încît, prin ciocnirea cu un atom sau cu o moleculă, să provoace ionizarea acestora. **3.** (Biol.; în sintagma) *Potenţial de înmulţire* = capacitate a unor organisme vegetale sau animale de a fi (foarte) prolifice.

POTMOLÍ, *potmolesc*, vb. IV. Refl. (Pop.) A se împotmoli. — Din **potmol** (= *podmol*). — **potmolire** s.f.; **potmolit, -ă** adj.

POTRIVEÁLĂ s.f. (Pop.) Aranjare a ceva la locul potrivit; aranjare într-un anumit fel, aşa cum trebuie; împodobire, aranjare.

POUND subst. (Rar) Livră (1). [Pr.: *páund*] — Cuv. engl.

POVĂRÓS, -OÁSĂ, *povăroşi, -oase*, adj. (Înv.) Împovărător, copleşitor. — **Povară** + suf. *-os.*

POVÓD, *povoduri*, s.n. (Înv.) Motiv (I).

POZITIVÍSM s.n. (Fil.; în sintagma) *Pozitivism logic* = neopozitivism.

POZITIVITÁTE s.f. (Livr.) Caracter pozitiv. — Din fr. **positivité.**

POZITRÓNIU s.n. (Fiz.) Formaţie instabilă formată dintr-un electron şi un pozitron, care gravitează în jurul centrului de masă comun. — Din fr., engl. **positronium.**

POZIŢIONÁ, *poziţionez*, vb. I. Tranz. **1.** A aşeza într-o anumită poziţie. **2.** A indica coordonatele geografice ale unei (aero)nave, amplasamentul exact al unei maşini, al unor unităţi militare etc. [Pr.: *-ţi-o-*] — Din fr. **positionner.**

POZIŢIONÁL, -Ă, *poziţionali, -e*, adj. Referitor la poziţie, de poziţie. [Pr.: *-ţi-o-*] — **Poziţie** + suf. *-al.*

PRACTICABILITÁTE s.f. (Rar) Calitatea de a fi practicabil. — Din fr. **practicabilité.**

PRACTICITÁTE s.f. (Rar) Înclinare spre o activitate practică. — **Practic** + suf. *-itate.*

PRAGHÉZ, -Ă, *praghezi, -e*, s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Praga. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Praga. — **Praga** (n. pr.) + + suf. *-ez*.

PRAHOVEÁN, -Ă, *prahoveni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută şi crescută în judeţul Prahova. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din judeţul Prahova. — **Prahova** (n. pr.) + suf. *-ean*.

PRAHOVEÁNCĂ, *prahovence*, s.f. **1.** Femeie născută şi crescută în judeţul Prahova. ◆ Locuitoare din judeţul Prahova. **2.** (Art.) Numele mai multor dansuri populare româneşti. — **Prahovean** + suf. *-că*.

PRAŞCĂU, *praşcăi*, s.m. (Pop.) Băieţandru ştrengar şi haimana. ◆ Om de nimic, ticălos; om imoral. — Et. nec.

PRÁXIE, *praxii*, s.f. (Med.) Adaptare a mişcărilor motorii ale omului în vederea unui scop. — Din fr. **praxie**.

PRĂDÁLICĂ, *prădalice*, s.f. (În evul mediu, în Ţara Românească) Bun funciar trecut în stăpînirea domniei la stingerea descendenţei masculine a proprietarului. — Din sl. **prădalica**.

PREAMBALÁ, *preambalez*, vb. I. Tranz. A ambala mărfuri înainte de vînzarea lor. [Pr.: *pre-am-*] — — **Pre¹-** + **ambala**. — **preambalâre** s.f.; **preambalát, -ă** adj.

PREANESTEZÍE, *preanestezii*, s.f. Pregătire a bolnavului în vederea anesteziei propriu-zise, prin administrarea de medicamente hipnotice şi analgezice; prenarcoză. [Pr.: *pre-a-*] — Din fr. **préanesthésie**.

PREANEVINOVÁTĂ adj. (Bis.; despre Fecioara Maria) Neprihănită, castă. ◆ (Substantivat; art.) Fecioara Maria. — **Prea** + **nevinovată**.

PREBENDÁR, *prebendari*, s.m. Persoană care beneficia, în trecut, de o prebendă. — Din lat. **praebendarius**.

PREBÉNDĂ, *prebende*, s.f. Venit (fix) acordat în trecut unui cleric catolic din Transilvania, mai ales unui canonic¹. — Din lat. **praebenda**.

PREBIÓTIC, -Ă, *prebiotici, -ce*, adj. Anterior apariţiei vieţii. [Pr.: *-bi-o-*] — Din engl. **prebiotic**.

PRECALCULÁ, *precalculez*, vb. I. Tranz. A calcula dinainte venituri, cheltuieli etc. — **Pre¹-** + **calcula**. — **precalculâre** s.f.

PRECÁRIA s.f. (În antichitate şi în evul mediu timpuriu, în apusul Europei) Drept de posesiune asupra unui lot de pămînt, primit în schimbul prestării unor obligaţii faţă de proprietarul funciar. [Pr.: *-ri-a*] — Din lat. **precaria**.

PRECARPÁTIC, -Ă, *precarpatici, -ce*, adj. (Rar) Subcarpatic. — **Pre¹-** + **carpatic**.

PRECIRÓZĂ, *preciroze*, s.f. (Med.) Stare morbidă a ficatului, exprimînd clinic, funcţional şi morfologic trecerea de la hepatita cronică la ciroza hepatică. — Din fr. **précirrhose**.

PRECIZÁBIL, -Ă, *precizabili, -e*, adj. Care poate fi precizat. — **Preciza** + suf. *-bil*.

PRECIZAMÉNTE adv. (Rar) În mod precis. — Din fr. **précisément**, it. **precisamente**.

PRECOLUMBIÁN, -Ă, *precolumbieni, -e*, adj. (Despre civilizaţie, artă) Care a existat în America înainte de descoperirea acesteia de către Cristofor Columb; care aparţine acestei perioade. [Pr.: *-bi-an*] — Din fr. **précolombien** (după n. pr. *Columb*).

PRECOMÁNDĂ, *precomenzi*, s.f. Comandă făcută pentru o marfă înainte de a fi fabricată sau pusă în vînzare. — **Pre¹-** + **comandă**.

PRECÓMĂ, *precome*, s.f. (Med.) Sindrom care precedă coma¹. — Din fr. **précoma**.

PRECOMBÚSTIE, *precombustii*, s.f. (Tehn.) Fază a funcţionării unor motoare care precedă aprinderea combustibilului. — Din fr. **précombustion**.

PRECONCENTRÁRE, *preconcentrări*, s.f. (Min.) Operaţie prin care o substanţă minerală este îmbogăţită prin înlăturarea unei părţi de steril. — După fr. **préconcentration**.

PRECONSOLIDÁRE, *preconsolidări*, s.f. (Geol.) Consolidare naturală a unui strat de pămînt argilos supus, în trecut, unei sarcini geologice mai mari decît cea actuală. — **Pre¹-** + **consolidare**.

PRECONTRÁCT, *precontracte*, s.n. Contract provizoriu. — **Pre¹-** + **contract** (după fr. *avant-contracte*).

PRECONTRACTUÁL, -Ă, *precontractuali, -e*, adj. De dinaintea încheierii unui contract. [Pr.: *-tu-al*] — — **Pre¹-** + **contractual**.

PRECORDIÁL, -Ă, *precordiali, -e*, adj. (Anat.) Din regiunea anterioară a toracelui, din dreptul inimii. [Pr.: *-di-al*] — Din fr. **précordial**.

PRECREŞTÍN, -Ă, *precreştini, -e*, adj. Anterior apariţiei creştinismului. — **Pre¹-** + **creştin** (după fr. *préchrétien*).

PREDECEDÁT, -Ă, *predecedaţi, -te*, adj. (Jur.) Decedat înainte de... — Din fr. **prédécédé**.

PREDICAMÉNT, *predicamente*, s.n. (Log.) Categorie (de predicate 2). — Din fr. **prédicament**.

PREDICÁT s.n. (Gram.; în sintagmele) *Predicat verbal* = predicat exprimat printr-un verb la un mod personal (sau printr-o interjecţie). *Predicat nominal* = predicat format dintr-un verb copulativ la un mod personal şi un nume predicativ.

PREDISPOZÁNT, -Ă, *predispozanţi, -te*, adj. Receptiv, sensibil, predispus la o boală. — Din fr. **prédisposant**.

PREECHÍPĂ, *preechipe*, s.f. Echipă din care se selecţionează jucătorii pentru un meci oficial (important). [Pr.: *pre-e-*] — **Pre¹-** + **echipă**.

PREFABRICÁŢIE, *prefabricaţii*, s.f. Prefabricare. — Din fr. **préfabrication**.

PREFERENŢIÁT, -Ă, *preferenţiaţi, -te*, adj. Pentru care cineva are o preferinţă; preferat. [Pr.: *-ţi-at*] — Din **preferinţă**.

PREFIGURATÍV, -Ă, *prefigurativi, -e*, adj., s.n. (Livr.) (Element) care prefigurează. — **Pre¹-** + **figurativ**.

PREFILTRÁRE, *prefiltrări*, s.f. Trecere a apei prin prefiltru înaintea filtrării propriu-zise. — **Pre¹-** + **filtrare** (după engl. *prefiltering*).

PREFÍX s.n. (În telefonia interurbană automată) Număr care identifică o anumită localitate sau ţară şi se formează înaintea numărului de telefon al abonatului.

PREFIXÁL, -Ă, *prefixali, -e*, adj. (Despre formaţii lexicale derivate) Format cu ajutorul unui prefix, care conţine un prefix; (despre elemente derivative) cu caracter de prefix. — Din fr. **préfixal**.

PREFIXOIDÁL, -Ă, *prefixoidali, -e*, adj. Format cu ajutorul unui prefixoid; care conţine un prefixoid; (despre elemente derivative) cu caracter de prefixoid. [Pr.: *-xo-i-*] — **Prefixoid** + suf. *-al*.

PREFORMÁRE, *preformări*, s.f. Operaţie prin care pîslele conice sînt transformate în pălării bărbăteşti cu calotă şi bor. — **Pre¹-** + **formare** (după fr. *préformation*).

PREGĂTÍRE s.f. (În sintagma) *Pregătire de artilerie* = tragere de artilerie care precedă declanşarea atacului propriilor trupe.

PREGENÉRIC, *pregenerice*, s.n. Suită de secvenţe care precedă genericul unui film. — Din fr. **prégénérique**.

PREGLACIÁR, -Ă, *preglaciari, -e,* adj. (Geol.) Anterior epocii glaciare cuaternare. [Pr.: *-ci-ar*] — Din fr. **préglaciaire.**

PREGUSTÁ, *pregúst,* vb. I. Tranz. (Înv. şi reg.) A gusta o băutură, o mîncare înainte de consumare. — **Pre¹-** + **gusta. — pregustáre** s.f.; **pregustát, -ă** adj.

PREINDUSTRIALIZÁRE, *preindustrializări,* s.f. Primă prelucrare a materiilor prime (textile). [Pr.: *pre-in-dus-tri-a-*] — **Pre¹-** + **industrializare.**

PREINFÁRCT, *preinfarcte,* s.n. (Med.) Insuficienţă coronariană care se manifestă prin aspecte intermediare între anghina pectorală şi infarctul miocardic propriu-zis. [Pr.: *pre-in-*] — Din germ. **Präinfarkt.**

PREÎNREGISTRÁRE, *preînregistrări,* s.f. Înregistrare prealabilă a părţii sonore a unui film. [Pr.: *pre-în-*] — **Pre¹-** + **înregistrare** (după engl. *pre-recording*).

PREÎNREGISTRÁT, -Ă, *preînregistraţi, -te,* adj. (Despre partea sonoră a unui film) înregistrat în prealabil în studio. [Pr.: *pre-în-*] — **Pre¹-** + **înregistrat** (după engl. *pre-recorded*).

PRELEVÁT, -Ă, *prelevaţi, -te,* adj. (Livr.) Care este detaşat, extras dintr-un tot, dintr-un ansamblu. — V. **preleva.**

PRELÓGIC, -Ă, *prelogici, -ce,* adj. (Despre gîndirea, mentalitatea primitivă) Care nu se conformează normelor logicii, fiind dominat de emoţii. — Din fr. **prélogique.**

PRELUCRATÍV, -Ă, *prelucrativi, -e,* adj. (Rar) Care poate fi prelucrat. — **Prelucrat** + suf. *-iv.*

PREMEDICÁŢIE, *premedicaţii,* s.f. (Med.) Administrare de medicamente înaintea unei intervenţii chirurgicale în vederea calmării bolnavului, diminuării secreţiilor etc. — Din fr. **prémédication.**

PREMENOPÁUZĂ s.f. (Med.) Sindrom care precedă menopauza. [Pr.: *-pa-u-*] — Din fr. **préménopause.**

PREMODÉRN, -Ă, *premoderni, -e,* adj. Care precedă epoca modernă. — **Pre¹-** + **modern.**

PREMONÍŢIE, *premoniţii,* s.f. Nume dat fenomenului de presimţire a unor fapte viitoare, în general, fără motivare raţională. — Din fr. **prémonition.**

PREMUNÍŢIE, s.f. (Med.) Imunitate la altă infecţie a unui organism deja infectat. — Din fr. **prémunition.**

PRENADÉZ s.n. Substanţă vîscoasă adezivă folosită la lipit. — Cf. a d e z i v.

PRENARCÓZĂ, *prenarcoze,* s.f. (Med.) Preanestezie. — Din fr. **prénarcose.**

PRENUMERÁNT, *prenumeranţi,* s.m. (Ieşit din uz) Abonat la o publicaţie periodică sau la o carte încă netipărită; *p. ext.* persoană care contribuie la o listă de subscripţie. — Din lat. **praenumerans, -ntis.**

PRENUPŢIÁL, -Ă, *prenupţiali, -e,* adj. Prealabil căsătoriei. ◇ *Certificat prenupţial* = certificat medical care atestă că viitorii soţi sînt apţi pentru căsătorie. [Pr.: *-ţi-al*] — Din fr. **prénuptial.**

PREOPERATÓRIU, -IE, *preoperatorii,* adj. Care precedă o operaţie chirurgicală. [Pr.: *pre-o-*] — Din fr. **préopératoire.**

PREORĂŞENÉSC, -EÁSCĂ, *preorăşeneşti,* adj. Care se află în jurul oraşului, la intrarea în oraş. [Pr.: *pre-o-*] — **Pre¹-** + **orăşenesc.**

PRÉOT s.m. (În sintagma) *Mare preot* = conducătorul suprem al cultului (la vechii evrei, egipteni etc.).

PREOTEŞÍCĂ, *preoteşici,* s.f. Diminutiv al lui *preoteasă* (1); preoteasă tînără. [Pr.: *pre-o-*] — **Preoteasă** + suf. *-ică.*

PREPRÍNT, *preprinturi,* s.n. Lucrare multiplicată, difuzată separat (înainte de a apărea într-o publicaţie, de a fi tipărită). — Din engl. **preprint.**

PREREPARTIZÁRE, *prerepartizări,* s.f. Repartizare prealabilă care se poate definitiva ulterior. — **Pre¹-** + **repartizare.**

PRESÁJ s.n. (Franţuzism) Presare. — Din fr. **pressage.**

PRESCRÍERE, *prescrieri,* s.f. Acţiunea de *a prescrie* şi rezultatul ei. — V. **prescrie.**

PRESCRIPTIBILITÁTE s.f. Însuşirea sau starea de a fi prescriptibil. — Din fr. **prescriptibilité.**

PRESCRÍS, -Ă, *prescrişi, -se,* adj. (Despre pedepse penale, drepturi de proprietate etc.) Care şi-a pierdut valabilitatea prin prescripţie (1). — V. **prescrie.**

PRESCURÍŢĂ, *prescuriţe,* s.f. Plantă erbacee cu frunze dispuse în rozetă, cu flori albe-gălbui *(Sempervivum soboliferum).* — **Prescură** + suf. *-iţă.*

PRESEÍSMIC, -Ă, *preseismici, -ce,* adj. Care precedă mişcările seismice (1). [Pr.: *-se-is-*] — **Pre¹-** + **seismic.**

PRESELECTÁ, *preselectez,* vb. I. Tranz. A selecţiona în prealabil. — **Pre¹-** + **selecta. — preselectáre** s.f.; **preselectát, -ă** adj.

PRESELECTÓR, *preselectoare,* s.n. **1.** Dispozitiv care pregăteşte schimbarea de viteză. **2.** Mecanism de comutaţie din ansamblul unui schimbător telefonic automat, cu preselecţie directă, pentru fiecare abonat chemător. — Din fr. **présélecteur.**

PRESELÉCŢIE, *preselecţii,* s.f. **1.** Selecţionare prealabilă printr-un examen, înainte de selecţia definitivă; (rar) preselecţionare. **2.** Căutare a unui selector într-o instalaţie telefonică automată cu grupări de selectare. — Din fr. **présélection.**

PRESELECŢIONÁRE, *preselecţionări,* s.f. (Rar) Preselecţie (1). [Pr.: *-ţi-o-*] — **Pre¹-** + **selecţionare.**

PRESÉRIE, *preserii,* s.f. Cantitate de bunuri realizată în număr limitat înainte de producţia de serie. — Din fr. **présérie.**

PRESESIÚNE, *presesiuni,* s.f. Perioadă în care se dau examene înaintea sesiunii propriu-zise. — **Pre¹-** + **sesiune.**

PRESETÚPĂ, *presetupe,* s.f. Garnitură de etanşare a unui organ mobil al unei maşini; presgarnitură. — Din fr. **presse-étoupe.**

PREZEZÓN, *presezoane,* s.n. (În turism) Perioadă dinaintea sezonului de referinţă. — **Pre¹-** + **sezon.**

PRESÍSTOLĂ, *presistole,* s.f. (Med.) Fază din diastolă care precedă sistola. — Din fr. **présystole.**

PRESIÚNE s.f. (Bot.; în sintagma) *Presiune radiculară* = presiune din celulele vii ale rădăcinii care împinge apa în rădăcină şi tulpină.

PRESOCRÁTIC, -Ă, *presocratici, -ce,* adj., s.m. pl. **1.** Adj. Anterior lui Socrate. **2.** S.m. pl. Nume dat unui grup de filozofi greci care, înaintea lui Socrate, au construit sisteme ce încercau să explice lumea, natura. — Din fr. **présocratique,** engl. **pre-Socratic.**

PRESORTÁRE, *presortări,* s.f. Sortare prealabilă în vederea sporirii calităţii în sortarea propriu-zisă. — **Pre¹-** + **sortare.**

PRESPĂLÁRE, *prespălări,* s.f. Spălare prealabilă în scopul ameliorării spălării propriu-zise. — **Pre¹-** + **spălare.**

PRESTÁRE s.f. (În sintagma) *Prestarea jurămîntului* = depunere a jurămîntului în condiţiile prevăzute de lege (sau de uz).

PRESTATÓR, -OÁRE, *prestatori, -oare,* adj., s.m. şi f. (Persoană, întreprindere) care prestează o muncă, o activitate. — **Presta** + suf. *-tor.*

PRESTELÁR, -Ă, *prestelari, -e,* adj. (Astron.) Care a existat înainte de a fi luat naştere stelele. — Din fr. **préstellaire,** engl. **prestellar.**

PRESTÉŢĂ s.f. (Franţuzism) Promptitudine. — Din fr. **prestesse.**

PRESTISSIMO adv. (Muz.; indică modul de execuţie) În tempo foarte rapid. [Pr.: *-ti-si-*] — Cuv. it.

PRESUPUNCTÚRĂ, *presupuncturi*, s.f. Variantă a acupuncturii care constă în masarea și presarea unor puncte ale tegumentului cu activitate biologică deosebită. — **Pres**[iune] + [ac]**upunctură.**

PRESUPÚS[2]**, -Ă,** *presupuși, -se*, adj. Prezumtiv. — V. **presupune.**

PRÉSUR, *presuri*, s.m. Bărbătușul presurei. — Din **presură** (der. regr.).

PRESÚRĂ[3] s.f. Cheag (folosit la coagularea laptelui) — Din fr. **présure.**

PRESURIZÁT, -Ă, *presurizați, -te*, adj. (Despre incinte etanșe) În care este menținută o presiune normală. — V. **presuriza.**

PRESURIZÁTÓR, *presurizatoare*, s.n. Instalație de presurizare. — **Presuriza** + suf. *-tor.*

PRESVÍTERĂ s.f. v. **prezbiteră.**

PREȘTÍ, *preștiu*, vb. IV. Tranz. (Înv. și pop.) A prevedea (1). — **Pre**[1]**-** + **ști.**

PRETÁBIL, -Ă, *pretabili, -e*, adj. Care se pretează (2) la ceva. — Din fr. **prêtable.**

PRETĂBĂCÍRE, *pretăbăciri*, s.f. Tăbăcire prealabilă. — **Pre**[1]**-** + **tăbăcire.**

PRETÉNȚIE s.f. Exigență.

PRETORIANÍSM s.n. Situație din vechea Romă în care pretorienii și soldații aveau o influență predominantă. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **prétorianisme.**

PRÉTORIȚĂ, *pretorițe*, s.f. Soția pretorului (3). — **Pretor** + suf. *-iță.*

PRETÓRIU s.n. (În evul mediu, în Țara Românească) Sfat domnesc format din sfetnicii apropiați ai domnului.

PRETÓRT, *pretorturi*, s.n. Semifabricat din lînă obținut prin cărdare, din care se obțin firele de țesut stofele. — **Pre**[1]**-** + **tort**[1].

PREȚ s.n. (În sintagmele) *Preț cu amănuntul* = preț la care se vînd către populație bunurile de consum, alimentare și nealimentare. *Preț de livrare* = preț la nivelul căruia circulă produsele între unitățile socialiste. *Preț de producție* = preț care înglobează costul produsului și beneficiul. *Preț mondial* = preț al unei mărfi pe piața mondială.

PREUMÁN, -Ă, *preumani, -e*, adj. Care a existat înainte de apariția omului pe pămînt; care aparține acelei perioade. [Pr.: *pre-u-*] — Din fr. **préuhumain.**

PREURSÍ, *preursesc*, vb. IV. Tranz. A predestina. — **Pre**[1]**-** + **ursi** (după fr. *prédestiner*). — **preursíre** s.f.; **preursít, -ă** adj.

PREUSCÁRE, *preuscări*, s.f. Uscare prealabilă. [Pr.: *pre-us-*] — **Pre**[1]**-** + **uscare.**

PREVALÉNT, -Ă, *prevalenți, -te*, adj. (Livr.) De importanță majoră. ◆ Predominant. — Din lat. **praevalens, -tis,** engl. **praevalent.**

PREVALÉNȚĂ s.f. (Livr.) Prevalare. — Din engl. **prevalence.**

PREVARICÁ, *prevarichez*, vb. I. Intranz. (Livr.) A contraveni prin rea-credință, abuz, fraudă de la îndatoririle și obligațiile de serviciu. — Din fr. **prévariquer.** — **prevaricáre** s.f.

PREVENTÍV -Ă adj. (În sintagma) *Medicină preventivă* = ramură a medicinei care se ocupă cu prevenirea bolilor; profilaxie.

PREVÉRB, *preverbe*, s.n. (Lingv.) Prefix care se atașează la verbe. — Din fr. **préverbe.**

PREVESTÍT s.n. (Rar) **1.** Prevestire. **2.** (Înv. și reg.) Fază de creștere și de descreștere a lunii. — V. **prevesti.**

PREVIZIBILITÁTE s.f. Caracter previzibil. — **Previzibil** + suf. *-itate.*

PREVIZIONÁL, -Ă, *previzionali, -e*, adj. Care face obiectul unui calcul anterior unui eveniment. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **prévisionnel.**

PREZBIACUZÍE, *prezbiacuzii*, s.f. (Med.) Slăbire a auzului la oamenii în vîrstă. [Pr.: *-bi-a-*] — Din fr. **presbyacousie.**

PREZBIESTEZÍE, *prezbiestezii*, s.f. (Med.) Scădere a sensibilității cutanate la bătrîni. [Pr.: *-bi-es-*] — Din fr. **presbyesthésie.**

PREZBIOFRENÍE, *prezbiofrenii*, s.f. (Med.) Formă de demență senilă caracterizată prin tulburări grave de memorie, halucinații euforice însoțite de mimică. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **presbyophrénie.**

PREZBIOPÍE, *prezbiopii*, s.f. (Rar) Prezbitism. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **presbyopie.**

PREZBÍTER, *prezbiteri*, s.m. Titlu (onorific) pentru o persoană care face parte din cinul[1] (2) bisericesc; *spec.* preot. — Din ngr. **presbytos,** fr. **presbytère.**

PREZBITERÁL, -Ă, *prezbiterali, -e*, adj. De prezbiter. — Din fr. **presbytéral.**

PREZBÍTERĂ, *prezbitere*, s.f. Soție a prezbiterului. [Var.: **presvíteră, prezvíteră** s.f.] — Din ngr. **presbytera.**

PREZENTÁȚIE, *prezentații*, s.f. (Med.) Parte a fătului care ia prima contact cu strîmtoarea superioară a bazinului la naștere. — Din fr. **présentation.**

PREZENTÍSM s.n. Tendință în filozofie care neagă posibilitatea unei cunoașteri istorice obiective și autentice, reducînd știința istoriei la o proiectare în trecut a mentalității și năzuințelor prezentului. — Din engl. **presentism.**

PREZERVÁȚIE, *prezervații*, s.f. (Livr.) Prezervare. — Din fr. **préservation.**

PREZIDIÁL, -Ă, *prezidiali, -e*, adj. De prezidiu. [Pr.: *-di-al*] — Din fr. **présidial.**

PREZUMÁ, *prezúm*, vb. I. Tranz. (Livr.) A presupune (1); a estima. — Din fr. **présumer.** — **prezumáre** s.f.; **prezumát, -ă** adj.

PREZUMȚIOZITÁTE s.f. (Livr.) Înfumurare, aroganță. [Pr.: *-ți-o-*] — **Prezumțios** + suf. *-itate.*

PREZVÍTERĂ s.f. v. **prezbiteră.**

PRIÁPIC, -Ă, *priapici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la priapism, de priapism. [Pr.: *pri-a-*] — Din fr. **priapique.**

PRIBÓLNIC, *pribolnici*, s.m. Plantă erbacee din familia orhideelor, cu flori mari, roșii *(Orchis simia)*. — Cf. p r i b o i[1].

PRIMÁJ, *primaje*, s.n. **1.** (Mar.) Bonificație la frahtul maritim acordată căpitanului sau proprietarului unei nave comerciale. **2.** (Tehn.) Antrenarea apei dintr-un cazan de către aburul produs. — Din fr. **primage.**

PRÍMĂ s.f. (Muz.) Cel mai mic interval posibil format între două trepte de aceeași înălțime prin repetarea notei date.

PRIMITIVIZÁ, *primitivizez*, vb. I. Tranz. A aduce în stare de primitivism, a face să fie primitiv. — **Primitiv** + suf. *-iza.* — **primitivizáre** s.f.

PRIMOGÉNIT, -Ă, *primogeniți, -te*, adj., s.m. și f. (Livr.) (Copil) născut primul (într-o familie regală, princiară, feudală etc.). — Din lat. **primogenitus.**

PRIMOVACCINÁRE, *primovaccinări*, s.f. (Med.) Prima administrare a vaccinului. — **Primo** + **vaccinare** (după fr. *primovaccination*).

PRINCE DE GALLES subst. Țesătură de lînă cu linii fine încrucișate care formează carouri într-o tentă uniformă, pe un fond deschis. [Pr.: *prens dë gal*] — Cuv. fr.

PRINCEPS s.m. invar. Împărat în imperiul roman. [Pr.: *prin-*] — Cuv. lat.

PRÍOR[2]**, -Ă,** *priori, -e*, s.m. și f. Conducător al unei mănăstiri catolice. [Pr.: *pri-or*] — Din lat. **prior,** germ. **Prior.**

PRIORÁT, *priorate*, s.n. Funcție, titlu de prior; perioadă de timp în care cineva exercită această funcție. [Pr.: *pri-o-*] — Din lat. **prioratus,** germ. **Priorat.**

PRIORITÁR, -Ă, *prioritari, -e*, adj. Care are sau trebuie să aibă prioritate. *Sarcini prioritare.* [Pr.: *pri-o-*] — Din fr. **prioritaire.**

PRIORITÁTE s.f. (În sintagma) *Prioritate de trecere* = întîietate și ordine de trecere printr-o intersecție nedirijată a unui vehicul în raport cu celelalte care sosesc în același timp din direcții diferite.

PRIPĂȘÍRE, *pripășiri*, s.f. Acțiunea de *a se pripăși* și rezultatul ei. — V. **pripăși.**

PRISMATOÍD, *prismatoide*, s.n. Corp cu o formă apropiată de aceea a unei prisme (**1**). [Pr.: *-to-id*] — Din fr. **prismatoïde.**

PRISOSÉLNIC, -Ă, *prisoselnici, -ce*, adj. Care prisosește. — **Prisosi** + suf. *-elnic.*

PRITÁN, *pritani*, s.m. Delegat al unui trib în Sfatul celor cinci sute din Atena. — Din fr. **prytane.**

PRITANÉU, *pritanee*, s.n. Edificiu în care avea loc consiliul pritanilor. — Din fr. **prytanée.**

PRIVEGHÉR, *priveghere*, s.n. Carte bisericească cuprinzînd rînduiala slujbei privegherii (**2**). — **Priveghi** + suf. *-ar.*

PRIVIGHETÓR[2]**,** *privighetori*, s.m. Bărbătușul privighetori. — Din **privighetoare** (der. regr.)

PRÍZĂ s.f. **1.** Modul în care este prinsă mingea la handbal, baschet, rugbi etc.; mod în care atleții țin sulița sau prăjina, tenismenii racheta sau paleta. **2.** (La judo, lupte etc.) Dezechilibrare și proiectare a adversarului. **3.** (Cin.; în sintagma) *Priză directă* = tehnică de înregistrare a dialogului sincron cu filmarea, asigurînd veridicitatea interpretării actoricești.

PRIZOMÉTRU, *prizometre*, s.n. Aparat pentru determinarea începutului și sfîrșitului prizei unui ciment. — Din fr. **prisomètre.**

PRIZONIÉR, -Ă adj. (Tehn.; în sintagma) *Șurub prizonier* = prizon.

PROAMERICÁN, -Ă, *proamericani, -e*, adj. Care este de partea americanilor, favorabil americanilor. [Pr.: *pro-a-*] — **Pro-** + **american.**

PROBABILÍSTIC, -Ă, *probabilistici, -ce*, adj. **1.** Cu caracter de probabilitate. **2.** Referitor la teoria probabilităților, la calculul probabilităților. — **Probabil** + suf. *-istic.*

PROBÁT, -Ă, *probați, -te*, adj. **1.** Încercat, verificat, experimentat. **2.** Dovedit, arătat, demonstrat. — V. **proba.**

PROBAȚIÚNE, *probațiuni*, s.f. (Jur.) Dovedire; *concr.* dovadă. [Pr.: *-ți-u-*] — Din lat. **probatio, -onis,** fr. **probation.**

PRÓBĂ s.f. (Fot.) Copie pozitivă pe hîrtie.

PROBLEMÁTIC, -Ă adj. (Log.; despre judecăți) Care anunță un raport posibil între termenii judecății.

PROBLEMATIZÁ, *problematizez*, vb. I. Tranz. **1.** (Livr.) A sistematiza pe probleme. **2.** A face (din orice lucru) o problemă (**I 1**). — **Problemat**[ic] + suf. *-iza.*

PROBLEMATIZÁRE, *problematizări*, s.f. **1.** Acțiunea de *a problematiza* și rezultatul ei. **2.** Metodă de învățămînt care declanșează activitatea independentă a elevului, gîndirea și efortul personal al acestuia. — V. **problematiza.**

PROBLEMÚȚĂ, *problemuțe*, s.f. (Rar) Diminutiv al lui *problemă.* — **Problemă** + suf. *-uță.*

PROCAÍNĂ s.f. (Farm.) Substanță cu proprietăți asemănătoare novocainei. [Pr.: *-ca-i-*] — Din fr. **procaïne.**

PROCARIÓT, *procariote*, s.n. (Biol.; la pl.) Grup de organisme primitive (viruși, bacterii, alge albastre) unicelulare, cu structură simplă; (și la sg.) specie din acest grup. [Pr.: *-ri-ot*] — Din fr., engl. **procaryote.**

PROCEDÚRĂ s.f. (Mai ales la pl.) Tratament special efectuat în unități sanitare pentru tratarea diverselor boli.

PROCESÁ, *procesez*, vb. I. Tranz. A prelucra semnalele înregistrate pe bandă magnetică prin intermediul unui procesor. — Din engl. **process.** — **procesáre** s.f.; **procesát, -ă** adj.

PROCESOMANÍE, *procesomanii*, s.f. Mania (**2**) de a intenta (nejustificat) procese (**1**). — **Procesoman** + suf. *-ie.*

PROCESÓR, *procesoare*, s.n. Aparat electronic sau circuit integrat specializat pentru operații complexe sau pentru transformarea esențială a semnalelor înregistrate pe bandă magnetică. — Din engl. **processor.**

PROCESUÁL, -Ă adj. Care se desfășoară în etape succesive specifice dezvoltării fenomenului; treptat, gradat.

PROCESUALITÁTE s.f. Caracter procesual. [Pr.: *-su-a-*] — **Procesual** + suf. *-itate.*

PROCHÉSTOR, *prochestori*, s.m. Magistrat roman care exercita funcții financiare în provincii. — Din lat. **proquaestor.**

PROCIDÉNȚĂ, *procidențe*, s.f. (Anat.) Coborîre sau deplasare din locul său a unui organ sau a unei părți mobile dintr-un organ. — Din fr. **procidence.**

PROCITEÁLĂ, *prociteli*, s.f. (Înv.) Faptul de *a prociti.* — **Prociti** + suf. *-eală.*

PROCITÍRE, *procitiri*, s.f. (Înv.) Acțiunea de *a prociti.* — V. **prociti.**

PROCLAMATÍV, -Ă, *proclamativi, -e*, adj. (Rar) Care proclamă ceva. — **Proclama** + suf. *-(a)tiv.*

PROCLAMATÓR, -OÁRE, *proclamatori, -oare*, s.m. și f. Persoană care face o proclamație, care proclamă ceva în public. — Din fr. **proclamateur.**

PROCREATÍV, -Ă, *procreativi, -e*, adj. (Livr.) Procreator. [Pr.: *-cre-a-*] — **Procrea** + suf. *-(a)tiv.*

PROCTALGÍE, *proctalgii*, s.f. (Med.) Durere a anusului. — Din fr. **proctalgie.**

PROCTECTAZÍE, *proctectazii*, s.f. (Med.) Dilatație a anusului sau a rectului. — Din fr. **proctectasie.**

PROCTECTOMÍE, *protectomii*, s.f. (Med.) Rezecție a unei părți a rectului. — Din fr. **proctectomie.**

PROCTÍTĂ, *proctite*, s.f. (Med.) Inflamație a anusului; rectită. — Din fr. **proctite.**

PROCTOPLASTÍE, *proctoplastii*, s.f. (Med.) Creare sau refacere chirurgicală a orificiului anal. — Din fr. **proctoplastie.**

PROCTOSCOPÍE, *proctoscopii*, s.f. (Med.) Rectoscopie. — Din fr. **proctoscopie,** engl. **proctoscopy.**

PRODENȚÍE, *prodenții*, s.f. (Med.) Orientarea spre înainte a dinților. — Din germ. **Prodentie.**

PRODIGIOZITÁTE s.f. Însușirea de a fi prodigios. [Pr.: *-gi-o-*] — Din fr. **prodigiosité.**

PRODÚCȚIE s.f. (În sintagmele) *Producție marfă* = producție (**2**) în expresie bănească a întreprinderilor sau a ramurilor economiei naționale într-o anumită perioadă de timp, livrată sau destinată desfacerii. *Producție netă* = valoarea producției marfă minus cheltuielile de producție.

PRODÚS s.n. (În sintagmele) *Produs pentru sine* = (în socialism) forma istorică a produsului (**1**) necesar. *Produs pentru societate* = (în socialism) forma istorică a plusprodusului destinat lărgirii producției și ridicării bunăstării materiale și culturale a întregii societăți. *Produs net* = parte a produsului global care reprezintă valoarea nou creată; *p. ext.* venit național.

PROFANĂT, -Ă, *profanați, -te*, adj. (Despre lucruri considerate sacre) Tratat fără respectul cuvenit; batjocorit, dezonorat, necinstit. — V. **profana.**

PROFÁZĂ, *profaze*, s.f. (Biol.) Primul stadiu al mitozei, cînd se formează cromozomii. — Din fr. **prophase.**

PROFESIOGRÁMĂ, *profesiograme*, s.f. Reprezentare cronologică detaliată a caracteristicilor unei activități profesionale sub aspectul solicitărilor fizice, psihice și al repausului într-o zi de muncă. [Pr.: *-si-o-*] — Din germ. **Professiogramm.**

PROFESIONALITÁTE s.f. Calitatea de a fi un bun profesionist. ◆ Conștiință profesională; profesionalism. [Pr.: *-si-o-*] — **Profesional** + suf. *-itate.*

PROFESIONALMÉNTE adv. (Rar) Din punct de vedere profesional. [Pr.: *-si-o-*] — **Profesional** + suf. *-mente* (după fr. *professionnellement*).

PROFETÍSM s.n. **1.** Curent religios care propagă învățătura și susține menirea profeților. **2.** Caracter profetic; profeție. — Din fr. **prophétisme.**

PROFETIZÁRE, *profetizări*, s.f. (Rar) Acțiunea de *a profetiza.* — V. **profetiza.**

PROFÍL s.n. **1.** Caracter predominant, propriu al cuiva sau a ceva. **2.** (În sintagma) *Plan de profil* = plan perpendicular pe două plane de proiecție și pe linia de pămînt. **3.** (În sintagmele) *Profil geologic* = reprezentare grafică a structurii geologice a unei porțiuni din scoarța terestră. *Profil morfologic* = reprezentare grafică în plan vertical, la o anumită scară, a reliefului unei regiuni.

PROFÍT s.n. (În sintagmele) *Profit comercial* = parte a plusvalorii creată în sfera productivă. *Profit mijlociu* = plusvaloare creată în societate care revine fiecărui capitalist proporțional cu mărimea capitalului.

PROFUNDÁRE, *profundări*, s.f. (Tehn.) Ambutisare a unui obiect în formă de cupă, cu adîncime mare în raport cu diametrul. — Din **profund.**

PROGÁDIE, *progadii*, s.f. (Reg.) Curte a unei biserici folosită ca cimitir. [Var.: **prográdie** s.f.] — Din sl. **podŭgradie.**

PROGENÍE, *progenii*, s.f. (Med.) Prognatism. — Din germ. **Progenie.**

PROGERÍE, *progerii*, s.f. (Med.) Îmbătrînire prematură a țesutului cutanat. — Din fr. **progérie.**

PROGLÓT s.n. v. **proglotă.**

PROGLÓTĂ, *proglote*, s.f. (Biol.) Fiecare dintre segmentele corpului unui vierme inelat, cestod. [Var.: **proglót** s.n.] — Din fr. **proglottis.**

PROGNOZÁ, *prognozez*, vb. I. Tranz. A elabora o prognoză; a prevedea. — Din **prognoză.** — **prognozáre** s.f.; **prognozát, -ă** adj.

PROGRADÁRE, *progradări*, s.f. (Geol.) **1.** Proces de lărgire și de înălțare spre uscat a unei plaje. **2.** Mărire a concentrației în carbonați și în alte săruri în orizonturile superioare ale solului. — După engl., fr. **progradation.**

PROGRÁDIE s.f. v. **progadie.**

PROGRAMÁBIL, -Ă, *programabili, -e*, adj. Care poate fi sau trebuie să fie programat. — Din fr., engl. **programmable.**

PROGRAMÁRE s.f. Operația de elaborare a programului în vederea rezolvării unei probleme la calculatorul electronic.

PROIECTÁBIL, -Ă, *proiectabili, -e*, adj. (Rar) Care poate fi proiectat. [Pr.: *pro-iec-*] — **Proiecta** + suf. *-bil* (după engl. *projectable*).

PROIECTÁT, -Ă, *proiectați, -te*, adj. Care a fost plănuit, prevăzut să fie făcut în viitor. [Pr.: *pro-iec-*] — V. **proiecta.**

PROIECTÍV, -Ă, *proiectivi, -e*, adj. Referitor la activitatea de proiectare și de proiecție. [Pr.: *pro-iec-*] — Din fr. **projectif.**

PROIECTIVITÁTE s.f. Ansamblu de proprietăți funcționale ale unui sistem de a se proiecta sau reflecta în altul. [Pr.: *pro-iec-*] — Din engl. **projectivity.**

PROIECȚIONÍST, -Ă, *proiecționiști, -ste*, s.m. și f. Operator (**1**) al aparatului de proiecție cinematografică. [Pr.: *pro-iec-ți-o-*] — Din fr. **projectionniste.**

PROLÁN, *prolani*, s.n. (Biol.) Hormon secretat de hipofiza femeii și de placentă, în timpul sarcinii. — Din fr. **prolan.**

PROLANEMÍE, *prolanemii*, s.f. (Fiziol.) Prezență a prolanului în sînge; cantitate de prolan existentă în sînge. — Din fr. **prolanémie.**

PROLANURÍE, *prolanurii*, s.f. (Med.) Prezență a prolanului în urină; cantitate de prolan existentă în urină. — Din fr. **prolanurie.**

PROLÉMĂ, *proleme*, s.f. (Log.) Propoziție sau serie de propoziții care servesc ca bază unei leme. — Din fr. **prolemme.**

PROLÉPTIC, -Ă, *proleptici, -ce*, adj. Referitor la prolepsă, de prolepsă. — Din fr. **proleptique.**

PROLETARIZÁT, -Ă, *proletarizați, -te*, adj. Care s-a transformat în proletar (**3**). — V. **proletariza.**

PROLIFICÁRE, *prolificări*, s.f. (Bot.) Apariție a unui lujer cu frunze din floare. — După fr. **prolification.**

PROMETEÍSM s.n. (Livr.) Atitudine, concepție legată de mitul lui Prometeu. — **Prometeu** (n. pr.) + suf. *-ism.* Cf. it. p r o m e t e i s m o.

PROMÍLĂ, *promile*, s.f. A mia parte dintr-o cantitate dată; proporție în raport cu o mie. — Din germ. **Promille.**

PROMÍS, -Ă, *promiși, -se*, adj. Care constituie obiectul unei promisiuni; făgăduit. — V. **promite.**

PROMÍTERE, *promiteri*, s.f. Acțiunea de *a promite* și rezultatul ei; promisiune. — V. **promite.**

PROMPTUÁR, *promptuare*, s.n. (Eranțuzism) Manual prescurtat. [Pr.: *-tu-ar*] — Din fr. **promptuaire.**

PROMULGÁȚIE, *promulgații*, s.f. (Jur.) Promulgare. — Din lat. **promulgatio, -onis,** fr. **promulgation.**

PRONATÓR, *pronatori*, adj., s.m. (Anat.) (Mușchi) care permite mișcarea de pronație. — Din fr. **pronateur.**

PRONÁȚIE s.f. (Med.) Poziție aplecată.

PRONAZÍST, -Ă, *pronaziști, -ste*, adj. Favorabil nazismului, simpatizant sau susținător al nazismului. — **Pro-** + **nazist** (după fr., engl. *pro-nazi*).

PRONOMINÁL, -Ă adj. (Gram.; despre propoziții sau despre părți de vorbire) Introdus sau însoțit de un pronume (**1**), construit cu un pronume (**1**).

PRONÓMION s.n. (Înv.) Privilegiu. [Pr.: *-mi-on*] — Din ngr. **pronomion.**

PRONOSTICÁRE, *pronosticări*, s.f. Acțiunea de *a pronostica.* — V. **pronostica.**

PRONOSTICÁT, -Ă, *pronosticați, -te*, adj. Pentru care există un pronostic. — V. **pronostica.**

PRONUNCIAMÉNT, *pronunciamente*, s.n. **1.** Acțiune ilegală prin care o grupare politică, o armată etc. ajunge la putere. **2.** Declarație, manifest, acțiune prin care este exprimat protestul față de un sistem politic, social etc. [Pr.: *-ci-a-*] — Din it., fr. **pronunciamiento.**

PRONUNȚÁBIL, -Ă, *pronunțabili, -e*, adj. (Rar) Care poate fi pronunțat. — **Pronunța** + suf. *-bil.*

PROPANÓNĂ s.f. (Chim.) Acetonă. — Din fr. **propanone.**

PROPÉNĂ s.f. (Chim.) Propilenă. — Din fr. **propène.**

PROPERDÍNĂ, *properdine*, s.f. (Biol.) Globulină cu acțiune antibacteriană și antivirotică din plasma sangvină. — Din fr. **properdine.**

PROPERGÓL, *propergoli*, s.m. (Chim.) Amestec de substanțe capabil de reacții chimice puternic exoterme, utilizat drept combustibil în motoarele rachetelor. — Din fr. **propergol.**

PROPÍL, *propili*, s.m. (Chim.) Derivat al propanului. — Din fr. **propyle.**

PROPILÉNĂ s.f. (Chim.) Hidrocarbură folosită ca materie primă la fabricarea glicerinei, acetonei etc.; propenă. — Din fr. **propylène.**

PROPILÍT, *propilite*, s.n. (Min.) Porfirit alterat, format din caolin, hornblendă, calciu etc. — Din fr. **propylite.**

PROPILITIZÁRE, *propilitizări*, s.f. Proces de transformare a porfiritelor în propilite. — După fr. **propylitisation.**

PROPÓLIS s.n. **1.** Substanță rășinoasă aromată colectată și folosită de albine pentru astuparea fisurilor, la lipitul fagurilor etc. **2.** Preparat farmaceutic pe bază de propolis (**1**). — Din fr. **propolis.**

PROPOSTÁ s.f. (Muz.) Prima voce într-un canon, care expune tema. [Pr.: *-pós-*] — Cuv. it.

PROPOVĂDUÍT, -Ă, *propovăduiți, -te*, adj. Care este recomandat pentru a fi adoptat. — V. **propovădui.**

PROPRIETÁTE s.f. (În sintagmele) *Proprietate privată* = proprietate caracterizată prin însușirea mijloacelor de producție și a produselor de către anumite persoane autonome unele față de altele. *Proprietate privat-capitalistă* = proprietate bazată pe exploatarea muncii proletariatului și pe excluderea acestuia de la proprietate. *Proprietate socialistă* = proprietate în care mijloacele de producție și producția aparțin întregii societăți.

PROPULSÁNT, *propulsanți*, s.m. (Tehn.) **1.** Propulsor. **2.** Substanță în stare gazoasă sau de plasmă ejectată din motoarele cu reacție în sens opus direcției lor de mișcare și care le asigură forța de împingere. — **Propulsa** + suf. *-ant.*

PROROGATÍV, -Ă, *prorogativi, -e*, adj. (Jur.) Cu caracter de amînare, de prelungire. — Din fr. **prorogatif.**

PROSCRÍPTOR, *proscriptori*, s.m. (Rar) Persoană care hotăra o proscripție. — Din lat. **proscriptor,** fr. **proscripteur.**

PROSILOGÍSM, *prosilogisme*, s.n. Silogism a cărui concluzie este premisa unui silogism următor. — Din fr. **prosyllogisme.**

PROSILOGÍSTIC, -Ă, *prosilogistici, -ce*, adj. Care are caracterul unui prosilogism. — Din fr. **prosyllogistique.**

PROSIMIÁN, *prosimieni*, s.m. (Zool.) Lemurian. [Pr.: *-mi-an*] — Din fr. **prosimiens.**

PROSOPLEGÍE, *prosoplegii*, s.f. (Med.) Paralizie facială. — Din fr. **prosoplégie.**

PROSOPOMÉTRU, *prosopometre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea diferențelor diametrelor feței și ale craniului. — Din fr. **prosopomètre.**

PROSPECTÍV, -Ă, *prospectivi, -e*, adj., s.f. (Studiu) referitor la viitor, la evoluția viitoare a societății prin analiza unor factori și tendințe actuale. *Dimensiune prospectivă.* — Din fr. **prospectif, -ive,** engl. **prospective.**

PROSPECTIVÍST, -Ă, *prospectiviști, -ste*, s.m. și f. Specialist în prospectivă. — **Prospectivă** + suf. *-ist.*

PROSTÍ [1] vb. IV. Refl. (Fam.; despre oameni) A avea o comportare nenaturală, afectată, plină de moșturi, de pretenții; (fam.) a se fandosi, a se izmeni (**1**).

PROSTITÚȚIE s.f. (În sintagma) *Casă de prostituție* = bordel.

PROTANOPÍE, *protanopii*, s.f. (Med.) Incapacitate a ochiului de a vedea culoarea roșie. V. daltonism. — Din fr. **protanopie,** engl. **protanopia.**

PROTEÁZĂ, *proteaze*, s.f. (Chim.) Enzimă care catalizează descompunerea peptidelor din aminoacizi. [Pr.: *-te-a-*] — Din fr. **protéase.**

PROTÉIC, -Ă adj. Cu caracter schimbător, variabil.

PROTEIFÓRM, -Ă, *proteiformi, -e*, adj. Cu formă variabilă. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **protéiforme.**

PROTEINEMÍE s.f. (Med.) Prezență a proteinelor în sînge; cantitate de proteine prezentă în sînge. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **protéinémie.**

PROTEINOGRÁMĂ, *proteinograme*, s.f. (Med.) Examen de laborator care determină prezența, cantitatea proteinelor din sînge; (concr.) buletin care conține rezultatul unui astfel de examen de laborator. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **protéinogramme.**

PROTEÍNURÍE, *proteinurii*, s.f. (Med.) Albuminurie. [Pr.: *-te-i-*] — Din fr. **protéinurie.**

PROTEÍSM s.n. (Livr.) Comportare de Proteu; *p. ext.* tendința de a lua forme diferite. — Din fr. **protéisme.**

PROTEJÁT, -Ă adj. (Despre sisteme tehnice, instalații etc.) Înzestrat cu un sistem de protecție.

PROTEOLÍTIC, -Ă, *proteolitici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la proteoliză, de proteoliză. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **protéolytique.**

PROTEOLÍZĂ, *proteolize*, s.f. (Med.) Descompunere și degradare a proteinelor. [Pr.: *-te-o-*] — Din fr. **protéolyse.**

PROTEROGINÍE s.f. (Rar) **1.** (Bot.) Protoginie (**1**). **2.** (Zool.) Protoginie (**2**). — Din fr. **protérogynie.**

PROTEROZÓIC, -Ă, *proterozoici, -ce*, subst., adj. (Geol.) Algonchian. [Pr.: *-zo-ic*] — Din fr. **protérozolque,** engl. **proterozoic.**

PROTÉST s.n. (În sintagma) *Notă de protest* = act prin care un guvern dezaprobă un act săvîrșit de guvernul altei țări și considerat contrar tratatelor sau normelor de drept internațional.

PROTÉU s.m. **1.** (Și în sintagma *proteu de peșteră*) Batracian care trăiește în unele peșteri *(Proteus anguinus).* **2.** Bacterie polimorfă foarte mobilă, care conține elemente baciliare *(Proteus).*

PROTÉZĂ s.f. Operație chirurgicală prin care se înlocuiește un organ, un membru al corpului etc. printr-o proteză (**1**).

PRÓTIU s.n. (Chim.) Hidrogen ușor. — Din fr., engl. **protium.**

PROTOBIOLOGÍE s.f. Ramură a biologiei care studiază formele de viață mai mici decît bacteriile. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **protobiologie.**

PROTOBLÁST, *protoblaste*, s.n. (Biol.) Celulă lipsită de membrană. — Din fr. **protoblaste.**

PROTOBROMÚRĂ, *protobromuri*, s.f. (Chim.) Combinația cea mai săracă în brom pe care o substanță simplă o poate forma cu acesta. — Din fr. **protobromure.**

PROTOCARBURÁT, -Ă, *protocarburați, -te*, adj. (Chim.) Care formează o protocarbură; în stare de protocarbură. — Din fr. **protocarburat.**

PROTOCARBÚRĂ, *protocarburi*, s.f. (Chim.) Combinația cea mai săracă în carbon pe care o substanță simplă o poate forma cu acesta. — Din fr. **protocarbure.**

PROTOCLORURÁT, -Ă, *protoclorurați, -te*, adj. (Chim.) Care formează o protoclorură; în stare de protoclorură. — Din fr. **protocloruré.**

PROTOCLORÚRĂ, *protocloruri*, s.f. (Chim.) Combinația cea mai săracă în clor pe care o substanță simplă o poate forma cu acesta. — Din fr. **protochlorure.**

PROTOCORDÁT, *protocordate*, s.n. (La pl.) Încrengătură de animale marine care prezintă notocord și fante branhiale persistente în timpul întregii vieți a individului *(Protocordata)*; (și la sg.) animal din această încrengătură. — Din fr. **protochordés.**

PROTOCRONÍE s.f. Protocronism. — Din **protocronism** (după *sincronie*).

PROTOCRONÍSM s.n. Curent de idei preocupat să pună în valoare elementele de prioritate în afirmarea unei idei, teme etc. în istoria culturii (la nivel universal). — **Proto-** + [sin]**cronism.**

PROTOCRONÍST, -Ă, *protocroniști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al protocronismului. — **Protocronie** + suf. *-ist.*

PROTODÓRIC, -Ă, *protodorici, -ce*, adj. Care aparține doricului primar din sec. VII-VI î.e.n. — Din fr. **protodorique.**

PROTOFÍT, *protofite*, s.n. Organism vegetal unicelular primitiv din care a evoluat regnul vegetal. — Din fr. **protophyte.**

PROTOGINÍE s.f. **1.** (Bot.; la flori hermafrodite) Dezvoltare a pistilului înaintea staminelor; (rar) proteroginie (**1**). **2.** (Zool.) Organism hermafrodit care produce inițial ovule, apoi spermatozoizi; (rar) proteroginie (**2**). — Din fr. **protogynie.**

PROTOIODÚRĂ, *protoioduri*, s.f. (Chim.) Combinația cea mai săracă în iod pe care o substanță simplă o poate forma cu acesta. [Pr.: *-to-io-*] — Din fr. **protoiodure.**

PROTÓMĂ, *protome*, s.f. (Arheol.) Bust al unui om sau animal care împodobea, în antichitate, un obiect de metal sau de ceramică. — După fr. **protomé,** engl. **protoma.**

PROTONOTÁR, *protonotari*, s.m. Prelat de la curtea papală însărcinat cu înregistrarea și expedierea actelor pontificale. — Din lat. **protonotarius,** fr. **protonotaire.**

PROTONOTARIÁT, *protonotariate*, s.n. Funcția și demnitatea de protonotar. [Pr.: *-ri-at*] — Din it. **protonotariato.**

PROTOPLÁST, *protoplaste*, s.n. (Biol.) (Parte din) protoplasmă. — Din fr. **protoplaste.**

PROTOPLÁSTIC, -Ă, *protoplastici, -ce*, adj. (Biol.) Protoplasmatic. — **Protoplast** + suf. *-ic.*

PROTORÁCE, *protorace*, s.n. (Entom.) Primul segment al toracelui la insecte. [Var.: **protórax** s.n.] — Din fr. **protorax** (după *torace*).

PROTÓRAX s.n. v. **proforace.**

PROTOROMÂNĂ s.f. (Lingv.) Româna comună. — **Proto-** + **română.**

PROTOSTEÁ, *protostele*, s.f. (Astron.) Stea în fază de formare. — **Proto-** + **stea** (după engl. *protostar*).

PROTOSULFÚRĂ, *protosulfuri*, s.f. (Chim.) Combinația cea mai săracă în sulf pe care o substanță simplă o poate forma cu acesta. — Din fr. **protosulfure.**

PROTOZOOLOGÍE s.f. Ramură a zoologiei care studiază organismele unicelulare. [Pr.: *-zo-o-*] — Din fr. **protozoologie,** engl. **protozoology.**

PROTROMBÍNĂ, *protrombine*, s.f. (Biol.) Substanță inactivă din sânge care se transformă în trombină. — Din fr. **prothrombine,** engl. **prothrombin.**

PROȚĂPÉL, *proțăpele*, s.n. (Pop.) Diminutiv al lui *proțap.* — **Proțap** + suf. *-el.*

PROUDHONÍSM s.n. Curent reformist utopic inițiat de Pierre Joseph Proudhon care preconiza menținerea și întărirea micii proprietăți. [Pr.: *prudonism*] — Din fr. **proudhonisme.**

PROUDHONÍST, -Ă, *proudhoniști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al proudhonismului. [Pr.: *prudonist*] — Din fr. **proudhoniste.**

PROVIDENȚIALÍST, -Ă, *providențialiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al providențialismului. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **providentialiste.**

PROVINCIALIZÁ, *provincializez*, vb. I. Refl. și tranz. A căpăta sau a face să capete trăsături specifice provincialilor (**1**). [Pr.: *-ci-a-*] — **Provincial** + suf. *-iza.* — **provincializáre** s.f.; **provincializát, -ă** adj.

PRÓXIM, -Ă adj. (Log.; în sintagma) *Gen proxim* = primul termen relevant al unei definiții, cel mai apropiat ca sens de noțiunea de definit.

PROZAICITÁTE s.f. (Rar) Prozaism. [Pr.: *-za-i-*] — **Prozaic** + suf. *-itate.*

PROZAÍST, *prozaiști*, s.m. (Rar) Prozator. — Din germ. **Prosaist,** engl. **prosaist.**

PROZAIZÁ, *prozaizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A face să devină prozaic. [Pr.: *-za-i-*] — Din fr. **prosaïser.** — **prozaizáre** s.f.

PROZAURIÁN, *prozaurieni*, s.m. (La pl.) Ordin de reptile primitive terestre și acvatice; (și la sg.) reptilă din acest ordin. [Pr.: *-za-u-ri-an*] — Din fr. **prosauriens.**

PROZODÉM, *prozodeme*, s.n. (Livr.) Element prozodic (**1**) cu rol distinctiv. — Din fr. **prosodème.**

PROZODÍST, -Ă, *prozodiști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Cunoscător al prozodiei. — Din fr. **prosodiste.**

PRUD, -Ă, *pruzi, -de*, adj. (Franțuzism) Care simulează o atitudine virtuoasă, austeră. — Din fr. **prude.**

PRUNÉLĂ, *prunele*, s.f. (Anat.; înv.) Pupilă (**1**). — Din fr. **prunelle.**

PRURIGINÓS, -OÁSĂ, *pruriginoși, -oase*, adj. (Med.) Caracterizat prin mâncărime intensă a pielii. — Din fr. **prurigineux.**

PRUSIÁT, *prusiați*, s.m. (Chim.; rar) Cianură. [Pr.: *-si-at*] — Din fr. **prussiate.**

PSAMÍT, *psamite*, s.n. (Geol.) **1.** Material detritic care alcătuiește unele roci sedimentare. **2.** Denumire pentru nisip sau gresie. — Din fr. **psamite.**

PSAMÓM, *psamoame*, s.n. (Med.) Tumoare cu depozite asemănătoare nisipului, localizată la nivelul sistemului nervos. — Din fr. **psammome.**

PSAMOTERAPÍE, *psamoterapii*, s.f. Tratament medical extern cu ajutorul băilor sau al săculețelor cu nisip încălzite. — Din fr. **psammothérapie.**

PSEFÍT, *psefite*, s.n. (Geol.) **1.** Material detritic care alcătuiește unele roci sedimentare. **2.** Denumire pentru rocile sedimentare detritice grosiere. — Din fr. **pséphite,** engl. **psephite.**

PSEUDOACÍD, *pseudoacizi*, s.m. (Chim.) Acid anhidru care nu mai este electrochimic acid. [Pr.: *pse-u-do-a-*] — **Pseudo-** + **acid.**

PSEUDOALÉLĂ, *pseudoalele*, s.f. (Biol.) Genă care se comportă asemenea alelelor, dar se manifestă ca o singură unitate funcțională. [Pr.: *pse-u-do-a-*] — Din engl. **pseudoallele.**

PSEUDOBÁCĂ, *pseudobace*, s.f. (Bot.) Bacă falsă la cucurbitacee [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo-** + **bacă.**

PSEUDOCILÍNDRU, *pseudocilindri*, s.m. Formație cu aspect cilindric, alcătuită din aglutinări de celule, din conglomerate de cristale sau de săruri amorfe etc. prezente în urină. [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo-** + **cilindru.**

PSEUDOCOCAÍNĂ s.f. (Farm.) Ester obținut, alături de cocaină, din frunzele de coca, întrebuințat ca anestezic local. [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo-** + **cocaină.**

PSEUDOCÓCS, *pseudococsuri*, s.n. Produs obținut din cărbuni neaglutinați, cu proprietăți asemănătoare cocsului. [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo-** + **cocs.**

PSEUDOCOLOÍD, *pseudocoloizi*, s.m. (Chim.) Sistem dispers eterogen format din particule mai mari vizibile și din particule coloide. [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo-** + **coloid.**

PSEUDOCUADROFONÍE s.f. Obținere a efectului cuadrofonic prin prelucrarea, cu diferite mijloace, a unui semnal stereofonic. [Pr: *pse-u-do-cu-a-*] — Din fr. **pseudoquadrophonie.**

PSEUDOETIMOLOGÍSM s.n Sistem ortografic intermediar între cel etimologic și cel fonetic. [Pr.: *pse-u-do-e-*]— **Pseudo- + etimologism.**

PSEUDOHERMAFRODITÍSM s.n. Anomalie în care caracterele sexuale aparente sînt opuse sexului respectiv; androginie (**2**). [Pr.: *pse-u-*] — Cf. fr. p s e u d o - h e r m a p h r o d i s m e.

PSEUDOLITERATÚRĂ, *pseudoliteraturi*, s.f. Literatură lipsită de valoare. [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo- + literatură.**

PSEUDOPARAZÍT, *pseudoparaziți*, s.m. (Biol.) Plantă sau animal care are unele asemănări cu plantele și animalele parazite. [Pr.: *pse-u-*] — Din fr., engl. **pseudoparasite.**

PSEUDOPATRIÓT, -Ă, *pseudopatrioți, -te*, s.m. și f. Fals, pretins patriot (**1**); patriotard. [Pr.: *pse-u-do-pa-tri-ot*] — **Pseudo- + patriot.**

PSEUDOPATRIÓTIC, -Ă, *pseudopatriotici, -ce*, adj. Cu pretins caracter patriotic. [Pr.: *pse-u-do-pa-tri-o-*] — **Pseudo- + patriotic.**

PSEUDOPREFIXÁRE, *pseudoprefixări*, s.f. Acțiunea de *a pseudoprefixa* și rezultatul ei. [Pr.: *pse-u-*] — V. **pseudoprefixa.**

PSEUDOPREFIXÁT, -Ă, *pseudoprefixați, -te*, adj. (Despre cuvinte) Care este format cu ajutorul unui pseudoprefix. [Pr.: *pse-u-*] — V. **pseudoprefixa.**

PSEUDOSCÓRPIE, *pseudoscorpii*, s.f. (La pl.) Subclasă a arahnidelor cu apendice în formă de clește, cu o glandă secretoare; (și la sg.) insectă din această subclasă. [Pr.: *pse-u-*] — **Pseudo- + scorpie.**

PSEUDOSCORPIÓN, *pseudoscorpioni*, s.m. (Entom.) Insectă asemănătoare cu scorpionul, fără coadă și fără venin. [Pr.: *pse-u-do-scor-pi-on*] — Din fr. **pseudo-scorpion.**

PSEUDOSTEREOFONÍE s.f. Obținere a unui efect stereofonic prin prelucrarea, cu diferite mijloace, a unui semnal monofonic. [Pr.: *pse-u-do-ste-re-o-*] — Din fr. **pseudostéréophonie.**

PSI s.m. invar. A douăzeci și treia literă a alfabetului grecesc, corespunzînd sunetelor *ps*; a patruzecea literă a alfabetului chirilic, corespunzînd sunetelor *ps* și numărului 700. — Din gr. **psi.**

PSIHAGÓG, -Ă, *psihagogi, -ge*, s.m. și f. Specialist în psihagogie. — Din fr. **psychagogue.**

PSIHAGÓGIC, -Ă, *psihagogici, -ce*, adj. Referitor la psihagogie, de psihagogie. — Din fr. **psychagogique.**

PSIHAGOGÍE s.f. Ramură a psihopedagogiei reeducării și a psihoterapiei care se ocupă de recuperarea personalității deformate, potrivit exigențelor și normelor sociomorale. — Din fr. **psychagogie.**

PSIHEDÉLIC, -Ă, *psihedelici, -ce*, adj. **1.** Referitor la psihedelism. **2.** Care se caracterizează prin efecte de lumină, culoare, atmosferă sonoră etc.; care evocă viziuni, halucinații, vise produse prin drogare. *Muzică psihedelică. Pictură psihedelică.* — Din engl. **psychedelic,** fr. **psychédélique.**

PSIHEDELÍSM s.n. Stare de visare trează, specifică, dată de unele halucinogene. — Din fr. **psychédélisme.**

PSIHOANALÉPTIC, -Ă, *psihoanaleptici, -ce*, adj., s.n. (Farm.) (Substanță psihotropă) cu acțiune euforizantă. [Pr.: *-ho-a-*] — Din fr. **psychoanaleptique.**

PSIHOANALGEZÍE, *psihoanalgezii*, s.f. (Med.) Calmare a senzațiilor dureroase prin psihoterapie. [Pr.: *-ho-a-*] — Din fr. **psychoanalgésie.**

PSIHOBIOGRÁMĂ, *psihobiograme*, s.f. Examen al dezvoltării personalității în relație cu dezvoltarea biologică; (concr.) buletin care cuprinde rezultatul unui astfel de examen. [Pr.: *-bi-o-*] — **Psiho**[logic] + **biogramă.**

PSIHOCHIRURGÍE s.f. Termen generic pentru metodele chirurgicale de tratament al bolilor psihice. — Din fr. **psychochirurgie.**

PSIHODIAGNÓSTIC, -Ă, *psihodiagnostici, -ce*, s.n., adj. **1.** S.n. Rezultat al psihodiagnozei. **2.** Adj. Cu caracter de psihodiagnoză, de psihodiagnoză. [Pr.: *-di-ag-*] — Din fr. **psychodiagnostique,** engl. **psychodiagnostic.**

PSIHODIAGNÓZĂ, *psihodiagnoze*, s.f. (Med.) Acțiune complexă de investigare a individului prin intermediul tehnicilor psihologice pentru cunoașterea particularităților sale psihice specifice. [Pr.: *-di-ag-*] — Din fr. **psychodiagnose,** engl. **psychodiagnosis.**

PSIHODRAMÁTIC, -Ă, *psihodramatici, -ce*, adj. Cu caracter de psihodramă. — Din fr. **psychodramatique.**

PSIHODRÁMĂ, *psihodrame*, s.f. **1.** (Psih.) Metodă de investigare și terapeutică modernă care utilizează jocul dramatic improvizat pe o temă dată pentru dezvăluirea gîndurilor și atitudinilor bolnavului psihic. **2.** (În sociologie) Test folosit ca mijloc de selecție a candidaților la anumite posturi care necesită multă dezinvoltură în contactul cu publicul. — Din fr. **psychodrame.**

PSIHOENDOCRINOLOGÍE s.f. Ramură a endocrinologiei care studiază influența sistemului endocrin asupra psihicului. — Din fr. **psycho-endocrinologie.**

PSIHOGRÁMĂ, *psihograme*, s.f. (Psih.) Caracterizare psihologică detaliată a structurii și dezvoltării personalității unui individ; (concr.) buletin care cuprinde o astfel de caracterizare. — Din fr. **psychogramme.**

PSIHOIGIÉNĂ s.f. Domeniu al psihiatriei care se ocupă de măsurile de igienă impuse de diferite categorii de activitate. [Pr.: *-ho-i-gi-e-*] — **Psiho**[logic] + **igienă.**

PSIHOLÉPTIC, -Ă, *psiholeptici, -ce*, adj., s.n. (Medicament psihotrop) cu acțiune hipnotică, sedativă. — Din fr. **psycholeptique.**

PSIHOLINGVÍST, -Ă, *psiholingviști, -ste*, s.m. și f. Specialist în psiholingvistică. — Din fr. **psycholinguiste,** engl. **psycholinguist.**

PSIHOLOGIZÁ, *psihologizez*, vb. I. Tranz. A face să capete un (pronunțat) caracter psihologic. — Din fr. **psychologiser,** engl. **psychologize.**

PSIHOMANȚÍE s.f. Pretinsă artă de a ghici viitorul prin invocarea spiritelor celor morți. — Din fr. **psychomancie.**

PSIHOPEDAGÓG, -Ă, *psihopedagogi, -ge*, s.m. și f. Specialist în psihopedagogie. — Din **psihopedagogie** (der. regr.).

PSIHOPROFESIOGRÁMĂ, *psihoprofesiograme*, s.f. Profesiogramă a reacțiilor psihice specifice unui individ. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **psychoprofessiogramme.**

PSIHOSEXOLOGÍE s.f. Psihologie a sexelor. — Din fr. **psychosexologie.**

PSIHOSOCIÁL, -Ă, *psihosociali, -e*, adj. Cu caracter de psihologie socială, de psihologie socială. [Pr.: *-ci-al*] — Din fr. **psychosocial.**

PSIHOSOCIOLÓG, -Ă, *psihosociologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în psihosociologie. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **psychosociologue.**

PSIHOSOCIOLÓGIC, -Ă, *psihosociologici, -ce*, adj. Cu caracter de psihosociologie, al psihosociologiei. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **psychosociologique.**

PSIHOSOMÁTIC, -Ă, *psihosomatici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină medicală care studiază originea psi-

hică a unor boli și folosirea mijloacelor psihologice în terapia lor. **2.** Adj. De psihosomatică (**1**). — Din fr. **psychosomatique.**

PSIHOTEHNICIÁN, -Ă, *psihotehnicieni, -e,* s.m. și f. Specialist în psihotehnică. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **psychotechnicien.**

PSIHOTERAPEÚT, *psihoterapeuți,* s.m. Medic specialist în psihoterapeutică. [Pr.: *-pe-ut*] — Din fr. **psychothérapeute.**

PSIHOTERAPEÚTIC, -Ă, *psihoterapeutici, -ce,* s.f., adj. (Med.) **1.** S.f. Psihoterapie. **2.** Adj. Psihoterapic. [Pr.: *-pe-u-*] — Din fr. **psychothérapeutique.**

PSIHOTRÓNIC, -Ă, *psihotronici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Disciplină biofizică ce studiază interacțiunile psihice la distanță. **2.** Adj. De psihotronică (**1**). — Din engl. **psychotronics.**

PSIHOTRÓP, -Ă, *psihotropi, -e,* adj., s.n. (Medicament) cu acțiune asupra psihicului. — Din fr. **psychotrope.**

PSIHROFÍL, -Ă, *psihrofili, -e,* adj., s.m. și f. (Biol.) (Animal sau plantă) care trăiește la temperaturi scăzute; criofil. — Din fr. **psychrophile.**

PSILOFITÁLĂ, *psilofitale,* s.f. (La pl.) Grup de plante criptogame devoniene din încrengătura pteridofitelor; (și la sg.) plantă din acest grup. — Din lat. **psilophytales.**

PSILOFÍTĂ, *psilofite,* s.f. Plantă criptogamă cu tulpinile ramificate dihotomic, care se înmulțește prin spori. — Din fr. **psilophyton.**

PSITACÍSM s.n. (Med.) Reproducere mecanică a celor auzite sau citite, fără a le înțelege. — Din fr. **psittacisme.**

PSITACÓZĂ, *psitacoze,* s.f. Boală infecțioasă provocată de un virus transmis mai ales de papagali; boala papagalilor. — Din fr. **psittacose.**

PSOAS, *psoași,* s.m. (Anat.) Fiecare dintre cei doi mușchi inserați pe fața anterioară a vertebrelor lombare și la capătul femurului, care ajută la flexiunea coapsei față de trunchi. — Din fr. **psoas.**

PSOFOMÉTRU, *psofometre,* s.n. Aparat care măsoară perturbațiile introduse într-un circuit telefonic de circuitele învecinate. — Din fr. **psophomètre.**

PSORIÁZIC, -Ă, *psoriazici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la psoriazis, de psoriazis; asemănător psoriazisului. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **psoriasique.**

PTERANODÓN, *pteranodoni,* s.m. Reptilă zburătoare fosilă din ordinul pterozaurienilor, cu aripi foarte mari. — Din fr. **ptéranodon.**

PTERIDOLOGÍE s.f. Ramură a botanicii care studiază ferigile. — Din engl. **pteridology.**

PTERIDOSPÉRMĂ, *pteridosperme,* s.f. (La pl.) Grup de gimnosperme primitive asemănătoare cu ferigile care se înmulțesc prin semințe; (și la sg.) plantă din acest grup. — Din fr. **ptéridospermées.**

PTERODÓN, *pterodoni,* s.m. (La pl.) Gen de mamifere carnivore fosile din eocen, asemănătoare cu hienele; (și la sg.) mamifer din acest gen. — Din fr. **ptérodon.**

PTEROPÓD, -Ă, *pteropozi, -de,* adj., s.n. **1.** Adj. Care are picioare proprii pentru înotat. **2.** S.n. (La pl.) Ordin de moluște gasteropode care trăiesc în planctonul marin; (și la sg.) moluscă din acest ordin. — Din fr. **ptéropodes.**

PTIALAGÓG, -Ă, *ptialagogi, -ge,* adj. (Med.) Care activează salivația. [Pr.: *pti-a-*] — Din fr. **ptyalagogue.**

PU interj. (Repetat) Cuvînt care imită strigătul pupezei. [Var.: **pup** interj.] — Onomatopee.

PUBÉLĂ, *pubele,* s.f. Recipient portabil pentru gunoiul menajer. — Din fr. **poubelle.**

PUBESCÉNȚĂ, *pubescențe,* s.f. (Bot.) Stare a tulpinilor sau a frunzelor pubescente. — Din fr. **pubescence.**

PÚBLIC s.n. (În sintagma) *Marele public* = masele largi ale populației considerate în raport cu participarea la un eveniment cultural, cu prezența la un fenomen artistic etc.

PUCIÓGNĂ, *puciogne,* s.f. Plantă erbacee din familia umbeliferelor, cu flori albe, care crește prin semănături *(Bifora radians).* — Cf. p u c i o s.

PUCÍST, *puciști,* s.m. Participant la un puci. — Din germ. **Putschist.**

PUDIBONDERÍE s.f. (Livr.) Afectare a unei pudori exagerate. [Var.: **pudibunderíe** s.f.] — Din fr. **pudibonderie.**

PUDIBUNDERÍE s.f. v. **pudibonderie.**

PÚDING[2], *pudinguri,* s.n. (Geol.) Varietate de conglomerat foarte compact, format din blocuri rotunjite și pietriș. — Din engl. **pudding,** fr. **poudingue.**

PUDLÁ, *pudlez,* vb. I. Tranz. (Metalurgie) A supune oțelul operației de pudlaj. — Din fr. **puddler.** — **pudláre** s.f.; **pudlát, -ă** adj.

PUDOÁRE s.f. (Jur.) Castitate, virginitate.

PUERILÍSM s.n. Stare patologică în care bolnavul se află la nivelul psihicului unui copil. [Pr.: *pu-e-*] — Din fr. **puérilisme.**

PUERPERALITÁTE s.f. (Med.) Starea femeii de la fecundație pînă la sfîrșitul lăuziei. [Pr.: *pu-er-*] — Din fr. **puerpéralité.**

PUF[2] s.n. **1.** (Adjectival, în compusul) *Bumbac-puf* = bumbac brut obținut la cules. **2.** (Spec.) Minge de badmington.

PÚFĂR, *pufere,* s.n. Rondelă de cauciuc, material plastic etc., pe care se sprijină unele aparate pentru a preveni alunecarea lor. — Din germ. **Puffer.**

PÚLBERE s.f. (În sintagma) *Pulbere fără fum* = exploziv pe bază de nitroceluloză, care conține un absorbant de vapori.

PULMONÁRIȚĂ, *pulmonarițe,* s.f. (Bot.) Cuscrișor *(Pulmonaria officinalis).* — Din lat. **Pulmonaria** [officinalis], numele științific al pulmonariței (după modelul unor cuvinte ca *măselariță, săpunariță* etc.).

PULSÁNT, -Ă, *pulsanți, -te,* adj. **1.** (În sintagma) *Vas pulsant* = organ care pompează sîngele în corpul albinei. **2.** (Rar; despre curentul electric) Pulsator (**2**). — **Pulsa** + suf. *-ant.*

PULSÁR, *pulsari,* s.m. (Astron.) Sursă galactică de unde radio care emite impulsuri foarte regulate și foarte scurte. — Din engl., fr. **pulsar.**

PULSATÍV, -Ă, *pulsativi, -e,* adj. Pulsatil (**1**). — Din fr. **pu satif.**

PULSATÓR, -OÁRE, *pulsatori, -oare,* adj. **1.** Care constă într-o succesiune de pulsații (**2**) identice. **2.** (Despre curentul electric) Care este format din alternanțe de un singur sens; (rar) pulsant (**2**). — Din fr. **pulsatoire.**

PULTACÉU, -CÉE, *pultacei, -cee,* adj. (Med.) Păstos. ◇ *Anghină pultacee* = anghină cu amigdalele acoperite de un exudat alb. — Din fr. **pultacé.**

PULULÁȚIE, *pululații,* s.f. (Med.) **1.** Înmulțire rapidă și abundentă. **2.** Producere rapidă de țesuturi morbide. — Din fr. **pullulation.**

PUMNÍSM s.n. (Lingv.) Ciunism. — [Aron] **Pumn**[ul] (n. pr.) + suf. *-ism.*

PUMNÍST, -Ă, *pumniști, -ste,* adj., s.m. (Adept) al sistemului lingvistic preconizat de Aron Pumnul; ciunist. — De la **pumnism,** cu schimbarea sufixului.

PUMNULIZÁ, *pumnulizez,* vb. I. Tranz. (Rar) A modifica după sistemul lingvistic preconizat de Aron Pumnul sau de adepții lui. — [Aron] **Pumnul** (n. pr.) + suf. *-iza.*

PÚNCER, *punceri,* s.m. Boxer al cărui mod de a boxa se bazează mai mult pe lovituri aplicate adversarului și mai puțin (sau deloc) pe evitarea loviturilor acestuia. [Acc. și: *puncér*] — Din engl. **puncher.**

PUNCT s.n. **I.** Semn grafic folosit în matematică, indicînd efectuarea unei înmulțiri. **II.** (În sintagma) *Punct de ochire* = locul din țintă în care trăgătorul potrivește precis linia de ochire.

PUNCTÁR, *punctare*, s.n. (Tehn.) Punctator. — **Puncta** + suf. *-ar*.

PUNCȚIONÁ, *puncționez*, vb. I. Tranz. A face o puncție. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **ponctionner** (după *punct*). — **puncționáre** s.f.; **puncționát, -ă** adj.

PÚNGĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Punga-babei* = plantă erbacee cu flori galbene-aurii *(Pulicaria dysenterica)*.

PUNGĂLÍT, -Ă, *pungăliți, -te*, adj. (Pop.) Prost cusut. — V. **pungăli.**

PUNGĂȘÉȘTE adv. Ca pungașii. — **Pungaș** + suf. *-ește*.

PÚNIC, -Ă adj. (În sintagma) *Război punic* = nume dat fiecăruia dintre cele trei războaie purtate de Roma antică împotriva Cartaginei.

PUNTÁT, -Ă, *puntați, -te*, adj. (Despre nave sau ambarcațiuni) Cu punte. — Din **punte.**

PUP[2] interj. v. **pu.**

PUPILOMETRÍE s.f. (Med.) Măsurare a diametrului pupilei. — Din fr. **pupillométrie.**

PUPILOMÉTRU, *pupilometre*, s.n. (Med.) Aparat pentru măsurarea diametrului pupilar[1]. — Din fr. **pupillomètre.**

PUPILOSCOPÍE, *pupiloscopii*, s.f. (Med.) Măsurare a refracției ochiului prin interpretarea optică a unei umbre ce apare în cîmpul pupilei. — Din fr. **pupilloscopie.**

PUPINIZÁRE, *pupinizări*, s.f. Operație de mărire a inductivității unui circuit de telecomunicații, prin montarea în serie a unor bobine. — După fr. **pupinisation.**

PURICÍCĂ s.f. (Bot.; reg.) Puricariță *(Pulicaria vulgaris)*. — **Purice** + suf. *-ică*.

PURIFICÁȚIE, *purificații*, s.f. **1.** Purificare. **2.** Ceremonie religioasă consacrată ispășirii păcatelor, curățirii morale. — Din fr. **purification.**

PÚRJĂ, *purje*, s.f. (Tehn.) Evacuare (continuă) a unui fluid, de obicei apă sau gaz, dintr-un recipient presurizat, dintr-un spațiu închis (ermetic) etc. — Din fr. **purge.**

PURTĂTÓR, -OÁRE, s.m. și f. (În sintagma) *Purtător de cuvînt* = persoană fizică sau juridică împuternicită să difuzeze în țară și în străinătate știri și textele documentelor oficiale sau ale unor organizații, instituții etc.

PUSILÁNIM, -Ă, *pusilanimi, -e*, adj. (Franțuzism) Fricos. — Din fr. **pusillanime.**

PUSTNICÉȘTE adv. Ca pustnicii. — **Pustnic** + suf. *-ește*.

PUSTULÁȚIE, *pustulații*, s.f. (Med.) Acoperire cu pustule. — Din fr. **pustulation.**

PÚSTULĂ s.f. (Med.; în sintagma) *Pustulă malignă* = formă de localizare pe piele a antraxului.

PUSTULÓZĂ, *pustuloze*, s.f. (Med.) Afecțiune caracterizată prin leziuni pustuloase. — Din fr. **pustulose.**

PÚȘCĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Pușca-dracului* = plantă erbacee cu flori, de obicei albastre *(Phyteuma tatramerum)*.

PUȘKINIÁN, -Ă, *pușkinieni, -e*, adj. De Pușkin, al lui Pușkin; în maniera lui Pușkin. [Scris și: *pușchinian*. — Pr.: *-ni-an*] — **Pușkin** (n. pr.) + suf. *-ian*.

PUȘTÉSC, -EÁSCĂ, *puștești*, adj. Caracteristic copiilor, de puști. — **Puști** + suf. *-esc*.

PUȘTÍSM, *pușlisme*, s.n. Comportament de puști. — **Puști** + suf. *-ism*.

PUTÉRE s.f. (În sintagmele) **I.** *Putere de cumpărare (a banilor)* = cantitatea de mărfuri și de servicii care poate fi obținută în schimbul unei anumite sume de bani. **II.** *Mare putere* = țară, stat care dispune de o mare forță economică, militară, politică etc. *Puterile centrale* = nume dat în primul război mondial Germaniei și Austro-Ungariei. **III.** *Putere a unui punct față de un cerc* = valoarea absolută a diferenței dintre pătratul razei cercului și pătratul distanței dintre punct și centrul cercului.

PUTURÓS, -OÁSĂ s.f. (Bot.) Plantă erbacee din familia cruciferelor, cu inflorescență deasă; (reg.) cerențel, ridichioară *(Diplotaxis tenuifolia)*.

PUZZLE s.n. Joc de perspicacitate care constă în îmbinarea unor piese pentru a reconstitui un obiect, o imagine. [Pr.: *pazl*] — Cuv. engl.

PUZZOLÁNĂ s.f. **1.** Material de construcție bogat în bioxid de siliciu întrebuințat la fabricarea cimentului. **2.** Tuf format din sedimentarea cenușii vulcanice. [Pr.: *-țo-*] — Din it. **puzzolana.**

Q

Q s.m. invar. A douăzecea literă a alfabetului limbii române; sunet notat cu această literă (consoană oclusivă, uvulară, surdă). [Pr.: *chiu*].

QUADRÍVIUM s.n. Treaptă imediat următoare învățămîntului elementar medieval, în care se predau aritmetica, muzica, geometria și astronomia. [Pr.: *cva-dri-vi-um*] — Din lat., fr. **quadrivium.**

QUAKER, -Ă, *quakeri, -e*, s.m. și f. (Religie) Membru al unei secte protestante pacifiste și austere întemeiate în secolul al XVII-lea și răspîndite în Anglia și în S.U.A. [Pr: *cuéicăr*] — Din engl. **Quaker,** fr. **quaker.**

QUAKERÍSM s.n. Doctrina pacifistă și austeră a quakerilor bazată pe teama de a doua venire a lui Mesia. [Pr.: *cuei-că-*] — Din engl. **Quakerism,** fr. **quakérisme.**

QUARC, *quarcuri*, s.m. (Fiz.) Particulă ipotetică din care ar fi constituite particulele elementare. [Pr.: *cuarc*] — Din engl., fr. **quark.**

QUASÁG, *quasagi*, s.m. (Astron.) Obiect cosmic cu dimensiuni unghiulare reduse, dar cu strălucire foarte puternică. [Pr.: *cua-*. — Abr.: *QSG*] — Din engl. **quasag.**

QUASÁR, *quasari* s.m. (Astron.) Obiect cosmic, probabil de origine extragalactică, cu strălucire de zeci și sute de ori mai puternică decît a celor mai mari galaxii, care emite intens radiounde. [Pr.: *cua-*.— Abr.: *QSR*] — Din engl., fr. **quasar.**

QUATTROCENTÍST, -Ă, *quattrocentiști, -ste*, s.m. și f. Om de cultură, artist din quattrocento. [Pr.: *cua-tro-*] — Din it. **quattrocentista,** fr. **quattrocentiste.**

QUATTROCENTO s.n. Denumire dată culturii italiene din secolul al XV-lea, cunoscută și sub numele de Renaștere timpurie. [Pr.: *cua-tro-cén-*] — Cuv. it.

QUEBRÁCHO s.m. Arbore tropical răspîndit în America de Sud, cu lemnul foarte dur și bogat în substanțe tanante *(Schinopsis lorentzii* sau *Quebracho colorado)*. [Pr.: *chebracio*] — Din sp. **quebracho.**

QUECHUA adj. invar., s.f. invar. (Indigen) care în timpul colonizării statului Peru locuia în regiunea orșului Cuzco; *p ext.* (indigen) care aparținea imperiului incaș. ◆ (Substantivat, f.) Limba vorbită de acești indigeni. [Pr.: *chéciua*] — Cuv. sp.

QUETZAL s.m. Unitate monetară de bază a Guatemalei. [Pr.: *chețál*] — Cuv. sp.

QUIDDITÁTE s.f. (Fil.) Concept aristotelian care desemnează substanța formală, cauza primă a obiectului, esența acestuia. [Pr.: *cvi-di-*] — Din lat. **quidditas, -atis,** fr. **quiddité.**

QUIPROQUÓ, *quiproquouri*, s.n. **1.** (Livr.) Confuzie de persoane sau de lucruri; intervertire. **2.** (Teatru) Situație (comică) în care un personaj este confundat cu altul, rezultînd o serie de încurcături. [Pr.: *cviprocvo* și *chiproco*] — Din fr. **quiproquo.**

QUÍSLING, *quislingi*, s.m. (Livr.) Colaborationist (cu hitlerișii); trădător de patrie. [Pr.: *cvisling* și *chisling*] — Din n. pr. **Quisling.**

R

RABÁRBURĂ, *rabarbure*, s.f. (Bot.; reg.) Revent *(Rheum officinale)*. — Din germ. **Rhabarber,** magh. **rebarbara.**

RABÁT s.n. (În economia socialistă; și în sintagma) *Rabat comercial* = parte din prețul de vînzare cu amănuntul, stabilit ca o cotă procentuală, destinată să acopere cheltuielile de circulație și să asigure beneficii organizațiilor comerciale; adaos comercial.

RABATÁ, *rabatez*, vb. I. Tranz. (Mat.) **1.** A roti o figură plană în jurul unei drepte situate în planul figurii. **2.** A lăsa în jos; a îndoi, a plia. [Var.: **rabáte** vb. III] — Din fr. **rabattre.** — **rabatáre** s.f.; **rabatát, -ă** adj.

RABÁTE vb. III v. **rabata.**

RABÍNIC, -Ă, *rabinici, -ce*, adj. De rabin. — Din germ. **rabinisch,** fr. **rabbinique.**

RABLIONÉTĂ, *rablionete*, s.f. (Fam. și depr.) Automobil vechi, uzat. [Pr.: *-bli-o-*] — Din **rablă** (după *camionetă, cabrioletă*).

RACHÉTĂ[1] s.f. (În sintagma) *Rachetă meteorologică* = rachetă[1] (**2**) recuperabilă dotată cu aparate speciale de măsură a parametrilor meteorologici și de transmitere a informației, folosită pentru investigații ale atmosferei pînă la altitudini de 150 km.

RACHETÍST, *rachetiști*, s.m. Militar care face parte dintr-o unitate de rachete[1] (**2**). — **Rachetă[1]** + suf. *-ist.*

RACHETOMODÉL, *rachetomodele*, s.n. Model de rachetă[1] (**2**) cu dimensiuni reduse. — **Rachetă[1]** + **model.**

RACHETOMODELÍSM s.m. Sport aviatic care constă în proiectarea, construirea și lansarea de rachetomodele. — **Rachetomodel** + suf. *-ism.*

RACHETOMODELÍST, -Ă, *rachetomodeliști, -ste*, s.m. și f. Specialist în rachetomodelism. — **Rachetomodel** + suf. *-ist.*

RACK, *rackuri*, s.n. (Elt.; englezism) Cadru metalic pe care se pot fixa diferite aparate componente ale unui sistem. — Din engl. **rack.**

RACOLÁ, *racolez*, vb. I. Tranz. A recruta pe cineva pentru o anumită activitate (reprobabilă) atrăgîndu-l prin promisiuni, presiuni etc. — Din fr. **racoler.** — **racoláre** s.f.; **racolát, -ă** adj.

RACOLÁJ, *racolaje*, s.n. Faptul de a racola; racolare. — Din fr. **racolage.**

RACOLÉR, *racoleri*, s.m. Persoană care racolează. — Din fr. **racoleur.**

RADÁR s.n. (În sintagma) *Radar auto* = aparat portabil destinat măsurării vitezei autovehiculelor care trec prin cîmpul electromagnetic emis.

RADARÍST, *radariști*, s.m. Specialist în probleme de radar. — Din fr. **radariste.**

RADICÁL, -Ă adj. (Mat.; în sintagmele) *Axă radicală* = locul geometric al punctelor din plan care au aceeași putere față de două cercuri date, reprezentat printr-o dreaptă perpendiculară pe linia care unește centrele cercurilor. *Plan radical* = locul geometric al punctelor din spațiu avînd aceeași putere față de două sfere date, reprezentat printr-un plan.

RADICALÍST, -Ă, *radicaliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al radicalismului. — **Radical** + suf. *-ist.* Cf. germ. Radikalist.

RADICALIZÁRE, *radicalizări*, s.f. Acțiunea de *a (se) radicaliza* și rezultatul ei. — V. **radicaliza.**

RÁDIO[2] adj. invar. **1.** Referitor la radioreceptoare. **2.** Referitor la emisiunile difuzate prin radio[2] (**2**). **3.** Referitor la radiația electromagnetică, de radiație electromagnetică.

RADIOACTUALITÁTE, *radioactualități*, s.f. Emisiune radiofonică în care se transmit actualități. [Pr.: *-di-o-ac-tu-a-*] — **Radio[2]** + **actualitate.**

RADIOASCULTÁRE s.f. **1.** Ascultare a emisiunilor de radio[2]. **2.** Post, serviciu care se ocupă cu ascultarea emisiunilor de radio[2]. **3.** Timp rezervat ascultării în emisiunile radioamatorilor. [Pr.: *-di-o-as-*] — **Radio[2]** + **ascultare.**

RADIOASCULTĂTÓR, -OÁRE, *radioascultători, -oare*, s.m. și f. Ascultător al emisiunilor de radio[2]. [Pr.: *-di-o-as-*] — **Radio[2]** + **ascultător.**

RADIOASTRONÓM, *radioastronomi*, s.m. Specialist în radioastronomie. [Pr.: *-di-o-as-*] — Din fr. **radioastronome.**

RADIOASTRONÓMIC, -Ă, *radioastronomici, -ce*, adj. Referitor la radioastronomie, de radioastronomie. [Pr.: *-di-o-as-*] — Din fr. **radioastronomique.**

RADIOBALIZÁ, *radiobalizez*, vb. I. Tranz. A marca o rută aeriană cu radiobalize. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiobaliser.** — **radiobalizáre** s.f.; **radiobalizát, -ă** adj.

RADIOBALIZÁJ, *radiobalizaje*, s.n. Faptul de a radiobaliza; radiobalizare. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiobalisage.**

RADIOBIOLÓG, -Ă, *radiobiologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în radiobiologie. [Pr.: *-di-o-bi-o-*] — Din fr. **radiobiologue.**

RADIOBIOLÓGIC, -Ă, *radiobiologici, -ce*, adj. Referitor la radiobiologie, de radiobiologie. [Pr.: *-di-o-bi-o-*] — Din fr. **radiobiologique,** engl. **radiobiologic.**

RADIOBIÓTIC, -Ă, *radiobiotici, -ce*, adj. Referitor la efectele radiațiilor asupra organismelor vii. [Pr.: *-di-o-bi-o-*] — Din fr. **radiobiotique.**

RADIOCÁLCIU s.n. Calciu radioactiv. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio[1]-** + **calciu.**

RADIOCASETOFÓN, *radiocasetofoane*, s.n. Aparat compact care încorporează un radioreceptor și un casetofon. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio[2]** + **casetofon.**

RADIOCLÚB, *radiocluburi*, s.n. Club al radioamatorilor. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio[2]** + **club.**

RADIODERMÍTĂ, *radiodermite*, s.f. (Med.) Dermită provocată de iradieri cu raze X sau de substanțe radioactive. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiodermite.**

RADIODETÉCȚIE, *radiodetecții*, s.f. (Fiz.) Radiolocație. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiodétection.**

RADIOECOLOGÍE s.f. Studiul efectelor radiațiilor naturale asupra organismelor vii. [Pr.: *-di-o-e-*] — Din engl. **radioecology.**

RADIOECÓU, *radioecouri*, s.n. Radioundă recepționată după emisie, în urma reflexiei ei pe suprafața unui corp (ceresc). [Pr.: *-di-o-e-*] — **Radio[2]** + **ecou.**

RADIOELECTRICIÁN, -Ă, *radioelectricieni, -e,* s.m. și f. Specialist în radioelectricitate. [Pr.: *-di-o-e-lec-tri-ci-an*] — Din fr. **radioélectricien.**

RADIOFÓN, *radiofoane,* s.n. (Aeron.) Aparat de comunicare prin radiofonie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr., engl. **radiophone.**

RADIOFONÍST, -Ă, *radiofoniști, -ste,* s.m. și f. Specialist în radiofonie. [Pr.: *-di-o-*] — **Radiofonie** + suf. *-ist.*

RADIOFÓSFOR s.n. Fosfor radioactiv. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **radiophosphorus.**

RADIOFOTOGRAFÍE, *radiofotografii,* s.f. Clișeu al unei imagini obținute cu ajutorul razelor X pe un ecran. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiophotographie.**

RADIOGALAXÍE, *radiogalaxii,* s.f. Galaxie caracterizată printr-o emisie intensă de radiounde. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiogalaxie,** engl. **radiogalaxy.**

RADIOGENÉTIC, -Ă, *radiogenetici, -ce,* adj. Referitor la radiogenetică, de radiogenetică. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio**[1]- + **genetic** (după engl. *radiogenetic*).

RADIOGEODEZÍE s.f. Domeniu al geodeziei care se ocupă de măsurarea distanțelor dintre punctele geodezice cu aparatură radio de mare precizie. [Pr.: *-di-o-ge-o-*] — **Radio**[1]- + **geodezie.**

RADIOGEOLÓGIC, -Ă, *radiogeologici, -ce,* adj. Referitor la radiogeologie, de radiogeologie. [Pr.: *-di-o-ge-o-*] — **Radio**[1]- + **geologic.**

RADIOGHIDÁ, *radioghidez,* vb. I. Tranz. A dirija prin radioghidaj. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radioguider.** — **radioghidáre** s.f.; **radioghidát, -ă** adj.

RADIOGONIOGRÁF, *radiogoniografe,* s.n. Radiogoniometru înregistrator. [Pr.: *-di-o-go-ni-o-*] — Din fr. **radiogoniographe.**

RADIOGONIOMETRÁ, *radiogoniometrez,* vb. I. Tranz. A determina direcția unui radioemițător prin radiogoniometrie. [Pr.: *-di-o-go-ni-o-*] — Din **radiogoniometru.** — **radiogoniometráre** s.f.

RADIOGONIOMÉTRIC, -Ă, *radiogoniometrici, -ce,* adj. Referitor la radiogoniometrie, de radiogoniometrie. [Pr.: *-di-o-go-ni-o-*] — Din fr. **radiogoniométrique.**

RADIOINTERFEROMÉTRU, *radiointerferometre,* s.n. (Astron.) Radiotelescop a cărui funcționare se bazează pe interferența radiounde ce ajung la un sistem de două sau mai multe antene cu care este echipat radiotelescopul. [Pr.: *-di-o-in-*] — Din fr. **radiointerféromètre.**

RADIOITINERÁR, *radioitinerare,* s.n. Itinerar urmat de o aeronavă care se conduce după semnalele primite de la radiofarurile hertziene. [Pr.: *-di-o-i-*] — **Radio**[2] + **itinerar** (după fr. *radioraid*).

RADIOIZOTÓPIC, -Ă, *radioizotopici, -ce,* adj. (Fiz.) Care ține de radioizotop, de radioizotop. [Pr.: *-di-o-i-*] — Din fr. **radio-isotopique.**

RADIOMETRÍE, *radiometrii,* s.f. (Fiz.) Măsurare a intensității unei radiații. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiométrie.**

RADIOMIMÉTIC, -Ă, *radiomimetici, -ce,* adj. (Fiz.; despre substanțe) Cu acțiune asemănătoare radiațiilor ionizate. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiomimétique,** engl. **radiomimetic.**

RADIONECRÓZĂ, *radionecroze,* s.f. (Med.) Necroză a unui țesut produsă de o doză excesivă de radiații ionizate. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radionécrose.**

RADIONEVRÍTĂ, *radionevrite,* s.f. (Med.) Nevrită cauzată de acțiunea razelor radioactive asupra unui nerv [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radionévrite.**

RADIONUCLÉU, *radionuclee,* s.n. (Fiz.) Nucleu (1) (instabil) radioactiv. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio**[1]- + **nucleu** (după fr., engl. *radionuclide*).

RADIOOPÁC, -Ă, *radioopaci, -ce,* adj. (Fiz.; despre unele substanțe) Care împiedică trecerea radiațiilor printr-un organ, determinînd obținerea unei imagini radiologice sau radiografice clare a acestuia. [Pr.: *-di-o-o-*] — Din fr. **radio-opaque.**

RADIOOPERATÓR, -OÁRE, *radiooperatori, -oare,* s.m. și f. Operator (1) de radio[2] (1). [Pr: *-di-o-o-*] — Din engl. **radiooperator.**

RADIOPIRÁT s.n. Post de radio[2] (3) clandestin. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiopirate.**

RADIOPROGRÁM, *radioprograme,* s.n. Program de radio[2] (3). [Pr.: *-di-o-*] — **Radio**[2] + **program.**

RADIOPROIECTÓR, *radioproiectoare,* s.n. Instalație (înglobînd un radiolocator și un proiector) destinată să descopere și să lumineze țintele aeriene în timpul nopții. [Pr. *-di-o-pro-iec-*] — **Radio**[3] + **proiector.**

RADIOPROTECTÓR, -OÁRE, *radioprotectori, -oare,* adj., s. f. **1.** Adj. Care protejează de acțiunea nocivă a unor radiații. **2.** S.f. (În sintagma) *Radioprotectoare chimică* = substanță chimică neutralizantă, în anumite limite, a efectului energiei radiante asupra organismului. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radioprotecteur.**

RADIOPROTÉCȚIE, *radioprotecții,* s.f. (Med.) Protecție împotriva radiațiilor, în radiologie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radioprotection.**

RADIORECEPTÓR s.n. (În sintagma) *Radioreceptor de trafic* = radioreceptor profesional utilizat pentru recepția unor semnale cu caracter special (informații de presă, date științifice, semnale pentru navigație etc.).

RADIOREZISTÉNT, -Ă, *radiorezistenți, -te,* adj. (Med.) Cu radiorezistență. [Pr.: *-di-o-*] — Din engl. **radio-resistant.**

RADIOREZISTÉNȚĂ, *radiorezistențe,* s.f. (Med.) Rezistență față de radiațiile nocive. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiorésistance.**

RADIOSENSIBILITÁTE s.f. (Med.) Sensibilitate față de radiațiile ionizante. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiosensibilité.**

RADIOSÉRVICE s.n. Service pentru aparatura de radiocomunicații. [Pr.: *-di-o-ser-vis*] — Din engl. **radioservice.**

RADIOSEXTÁNT, *radiosextante,* s.n. Aparat cu care se stabilește pe hartă poziția unei nave, folosind emisiunile radio[2] ale aștrilor. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio**[2] + **sextant.**

RADIOSIMPOZIÓN, *radiosimpozioane,* s.n. Simpozion (2) prezentat la radio[2]. [Pr.: *-di-o-sim-po-zi-on*] — **Radio**[2] + **simpozion.**

RADIOSONDÁJ, *radiosondaje,* s.n. Explorare a păturilor superioare ale atmosferei cu ajutorul unei radiosonde. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiosondage.**

RADIOSTEREOGRAFÍE, *radiostereografii,* s.f. Radiografie în care imaginea apare în relief. [Pr.: *-di-o-ste-re-o-*] — Din fr. **radiostéréographie.**

RADIOSTIMULÁRE, *radiostimulări,* s.f. (Biol.) Metodă de stimulare a creșterii plantelor (prin tratarea semințelor cu radiații). [Pr.: *-di-o-*] — După fr. **radiostimulation.**

RADIOȘCOÁLĂ s.f. Emisiune de radio[2] destinată perfecționării procesului de învățămînt. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio**[2] + **școală.**

RADIOTELEFÓNIC, -Ă, *radiotelefonici, -ce,* adj. Referitor la radiotelefonie, de radiotelefonie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiotéléphonique.**

RADIOTELEGHIDÁT, -Ă, *radioteleghidați, -te,* adj. Care este teleghidat prin unde radio[2]. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio**[2] + **teleghidat.**

RADIOTELEMÉTRIC, -Ă, *radiotelemetrici, -ce,* adj. Referitor la radiotelemetrie, de radiotelemetrie. [Pr.: *-di-o-*] — De la **radiotelemetrie.**

RADIOTELEMÉTRU, *radiotelemetre*, s.n. Aparat pentru măsurarea distanțelor folosind undele radio². [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiotélémètre,** engl. **radiotelemeter.**

RADIOTELEVIZÁT, -Ă, *radiotelevizați, -te*, adj. Care este transmis simultan la radio² și la televiziune. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiotélévisé.**

RADIOTEODOLÍT, *radioteodolite*, s.n. Radiogoniometru folosit la reperarea în înălțime. [Pr.: *-di-o-te-o-*] — Din germ. **Radiotheodolit.**

RADIOTERAPEÚT, -Ă, *radioterapeuți, -te*, s.m. și f. Specialist în radioterapie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiothérapeute.**

RADIOTERÁPIC, -Ă, *radioterapici, -ce*, adj. De radioterapie. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **radiothérapique.**

RADIOTRANSMISIONÍST, -Ă, *radiotransmisioniști, -ste*, s.m. și f. Specialist în radiotransmisiuni. [Pr.: *-di-o-trans-mi-si-o-*] — **Radiotransmisiune** + suf. *-ist.*

RADIOTRATAMÉNT, *radiotratamente*, s.n. (Med.) Tratament cu radiații. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio¹-** + **tratament.**

RADIOUNDĂ, *radiounde*, s.f. (Fiz.) Undă electromagnetică cu lungimea cuprinsă între 10 km și 1 mm. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio¹-** + **undă** (după engl. *radio waves*, germ. *Radiowellen*).

RADIOVACÁNȚA s.f. art. Post de radio sezonier cu emisiuni specifice destinate celor aflați în vacanță. [Pr.: *-di-o-*] — **Radio²** + **vacanța.**

RADÍST, *radiști*, s.m. Militar specializat în emisiuni și recepții radio². — **Radio²** + suf. *-ist.*

RAFAÉLIC, -Ă, *rafaelici, -ce*, adj. De Rafael, al lui Rafael; în maniera lui Rafael; (livr.) rafaelitic. ◆ Serafic. [Pr.: *-fa-e-*] — Din fr. **raphaélique.**

RAFAELÍSM s.n. Ceea ce este specific artei lui Rafael. ◆ Tendință de a prelua și cultiva maniera lui Rafael [Pr.: *-fa-e-*] — Din engl. **Raphaelism.**

RAFAELÍT, -Ă, *rafaeliți, -te*, adj., s.m. și f. (Adept al rafaelismului. [Pr.: *-fa-e-*] — Din engl. **Raphaelite.**

RAFISTOLÁ, *rafistolez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A repara sau a îndrepta ceva (sumar și nesistematic). — Din fr. **rafistoler.** — **rafistoláre** s.f.; **rafistolát, -ă** adj.

RAGANÉLĂ, *raganele*, s.f. (Muz.) Instrument autofon care prin învîrtire produce un zbîrnîit ca moriștea (**4**). — Din it. **raganella.**

RAGTIME s.n. **1.** Tip de piesă muzicală în ritm de jaz, născută din fuziunea folclorului negru cu muzica de dans. ◇ (Adjectival) *Dans ragtime.* **2.** Stil pianistic de interpretare a muzicii ragtime (**1**). [Pr.: *régtaim*] — Cuv. engl.

RAHISINTÉZĂ, *rahisinteze*, s.f. Intervenție chirurgicală prin care se urmărește solidarizarea mai multor vertebre. — **Rahi**[dian] + **sinteză.**

RALLENTANDO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Rărind progresiv tempoul mișcării. [Pr.: *-lán-*] — Cuv. it.

RAMÁRE s.f. (Mar.) Acțiunea de *a rama.* — V. **rama.**

RAMBLEIATÓR, *rambleiatori*, s.m. Muncitor miner care execută lucrări de rambleiere. [Pr.: *-ble-i-a-*] — **Rambleia** + suf. *-tor* (după fr. *rembleyeur*).

RAMÉR, -Ă, *rameri, -e*, s.m. și f. Persoană (mai ales sportiv) care manevrează ramele unei ambarcațiuni. — Din fr. **rameur.**

RANCH, *ranchuri*, s.n. Fermă pentru creșterea vitelor (în vestul Statelor Unite ale Americii și în Mexic). [Pr.: *ranci*] — Din engl. **ranch.**

RANDALINÁRE, *randalinări*, s.f. (Tehn.) Acțiunea de *a randalina;* moletare. — V. **randalina.**

RANDEVÚ, *randevuuri*, s.n. (Franțuzism fam.) Întîlnire între două sau mai multe persoane, într-un loc și un timp dinainte stabilite. — Din fr. **rendez-vous.**

RANDOMIZÁ, *randomizez*, vb. I. Tranz. (Englezism) A distribui întîmplător variantele din cîmpul de experiență (pentru eliminarea erorilor experimentale). — Din engl. **randomize.** — **randomizáre** s.f.; **randomizát, -ă** adj.

RANFORSÁ vb. I. Tranz. A suplimenta numărul vehiculelor din rețeaua transportului în comun în perioada orelor de vîrf.

RANFORSÁJ, *ranforsaje*, s.n. (Franțuzism) Ranforsare; *spec.* întărire a suspensiei la automobile. — Din fr. **renforçage.**

RANFORSÁT, -Ă, *ranforsați, -te*, adj. Care este întărit cu ranforturi. ◇ *Suspensie ranforsată* = suspensie mai rezistentă la caroseriile de automobil. — V. **ranforsa.**

RAPÍD, *rapiduri*, s.n. **1.** Canal cu pantă mai mare decît panta critică și care racordează două tronsoane ale unui curs de apă situate la înălțimi diferite. **2.** (Geol.) Cataractă (**1**).

RAPSÓDIC, -Ă, *rapsodici, -ce*, adj. Referitor la rapsodie, cu caracter de rapsodie. — Din fr. **rhapsodique.**

RAPSODÍST, -Ă, *rapsodiști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Compozitor de rapsodii (**2**). — Din fr. **rhapsodiste.**

RÁPTUS s.n. (Psih.) Impuls brusc și necontrolat care pune subiectul în situația de a îndeplini acte violente și grave. — Din fr., lat. **raptus.**

RÁSTER s.n. **1.** Instrument pentru liniat portative, putînd trage deodată cinci linii paralele. **2.** Rastru.

RAȘCHETATÓR, -OÁRE, *rașchetatori, -oare*, s.m. și f. Muncitor specializat în rașchetarea parchetului. — **Rașcheta** + suf. *-tor.*

RATINÁ, *ratinez*, vb. I. Tranz. (Text.) A da un aspect buclat feței unei țesături. — Din fr. **ratiner.** — **ratináre** s.f.; **ratinát, -ă** adj.

RAVINÁRE s.f. (Geol.) Proces de formare a ravenelor. — Cf. fr. r a v i n e m e n t.

RĂCOVÍNĂ s.f. Mică plantă erbacee cu tulpina tîrîtoare, cu flori albe, cu petalele mai scurte decît sepalele, folosită în medicina populară *(Stellaria media).*

RĂDĂCÍNĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Rădăcina-vieții* = ginseng.

RĂSȘTÍ, *răsștiu*, vb. IV. Tranz. (Fam.) A ști sau a cunoaște foarte bine. — **Răs-** + **ști.**

RĂZBÎT, -Ă, *răzbiți, -te*, adj. **1.** (Despre piedici, obstacole etc.) Peste care s-a trecut, care a fost depășit (cu efort mare). **2.** (Despre oameni) Care este biruit, copleșit de durere, de greutăți etc. — V. **răzbi.**

RĂZBÓI s.n. (În sintagmele) *Război psihologic* = stare de tensiune, de hărțuială nervoasă, psihică, inițiată și întreținută cu scopul de a zdruncina moralul forțelor adverse și de a demoraliza populația. *Stare de război* = beligeranță.

RĂZUÍT, -Ă, *răzuiți, -te*, adj. (Despre obiecte) De pe suprafața cărora s-a îndepărtat un strat subțire cu ajutorul unei unelte speciale. — V. **răzui.**

REABONÁRE, *reabonări*, s.f. Acțiunea de *a se reabona* și rezultatul ei. [Pr.: *re-a-*] — V. **reabona.**

REABONÁT, -Ă, *reabonați, -te*, adj. (Despre oameni) Care beneficiază din nou de un abonament. [Pr.: *re-a-*] — V. **reabona.**

REABORDÁ, *reabordez*, vb. I. Tranz. A aborda din nou o problemă pentru a o aprofunda, a o lămuri. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹-** + **aborda** (după fr. *réaborder*). — **reabordáre** s.f.; **reabordát, -ă** adj.

REACLIMATIZÁ, *reaclimatizez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) aclimatiza la noi condiții. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + aclimatiza** (după engl. *reacclimatize*). — **reaclimatizáre** s.f.; **reaclimatizát, -ă** adj.

REACORDÁ, (1) *reacórd*, (2) *reacordez*, vb. I. Tranz. **1.** A acorda încă o dată îngăduință, favoare, avantaje cuiva. **2.** A acorda din nou un instrument muzical dezacordat. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + acorda.** — **reacordáre** s.f.; **reacordát, -ă** adj.

REÁCȚIE s.f. (Astron.; în sintagma) *Reacție gravitațională* = modificare a direcției și a modulului vectorului de viteză caracteristice unei nave spațiale care trece prin apropierea unui corp ceresc, datorită cîmpului gravitațional al acestuia.

READMONESTÁ, *readmonestez*, vb. I. Tranz. A admonesta pentru noi abateri. [Pr.: *re-ad-*] — **Re¹- + admonesta.** — **readmonestáre** s.f.

REAERISÍ, *reaerisesc*, vb. IV. Tranz. A aerisi din nou o încăpere în care aerul e viciat, un obiect de îmbrăcăminte din care nu a ieșit mirosul neplăcut. [Pr.: *re-a-e-*] — **Re¹- + aerisi** (după fr. *réaérer*). — **reaerisíre** s.f.; **reaerisít, -ă** adj.

REAGRAVÁRE, *reagravări*, s.f. Faptul de *a se reagrava*. [Pr.: *re-a-*] — V. **reagrava.**

REALIZÁNT, *realizanți*, s.m. (Mat.) Discriminant (**2**). [Pr.: *re-a-*] — Din fr. **réalisant.**

REALTOÍ, *realtoiesc*, vb. IV. Tranz. A altoi² încă o dată o plantă la care primul altoi nu s-a prins. [Pr.: *re-al-*] — **Re¹- + altoi².** — **realtoíre** s.f.; **realtoít, -ă** adj.

REAMENAJÁ, *reamenajez*, vb. I. Tranz. A amenaja într-o formă nouă, îmbunătățită. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + amenaja** (după fr. *réaménager*). — **reamenajáre** s.f.; **reamenaját, -ă** adj.

REAMPLASÁ, *reamplasez*, vb. I. Tranz. A amplasa din nou în condiții modificate. [Pr.: *re-am-*] — **Re¹- + amplasa.** — **reamplasáre** s.f.; **reamplasát, -ă** adj.

REAMPUTÁ, *reamputez*, vb. I. Tranz. A amputa un nou segment al aceluiași organ. [Pr.: *rĕ-am-*] — **Re¹- + amputa.** — **reamputáre** s.f.; **reamputát, -ă** adj.

REANALIZÁ, *reanalizez*, vb. I. Tranz. A analiza din nou pentru a aprofunda o înțelegere sau pentru a corecta o eroare. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + analiza** (după engl. *reanalyse*). — **reanalizáre** s.f.; **reanalizát, -ă** adj.

REANCLANȘÁ, *reanclănșez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) A realiza o reanclanșare automată rapidă. [Pr.: *re-an-*] — Din fr. **réenclencher.** — **reanclanșát, -ă** adj.

REANIMATÓR, -OÁRE, *reanimatori, -oare*, s.m. și f. Medic specialist în reanimare. [Pr.: *re-a-*] — Din fr. **réanimateur.**

REARANJÁ, *rearanjez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) aranja din nou după alte criterii, în altă ordine, cu altă formă. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + aranja** (după fr. *réaranger*). — **rearanjáre** s.f.; **rearanját, -ă** adj.

REARGINTÁ, *reargintez*, vb. I. Tranz. A arginta un obiect metalic de pe care s-a curățat stratul anterior de argint. [Pr.: *re-ar-*] — **Re¹- + arginta** (după fr. *réargenter*). — **reargintáre** s.f.; **reargintát, -ă** adj.

REASOCIÁ, *reasociez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) asocia cu aceiași parteneri la o acțiune nouă sau repetată. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + asocia.** — **reasociére** s.f.; **reasociát, -ă** adj.

REAȘEZÁRE, *reașezări*, s.f. Acțiunea de *a (se) reașeza* și rezultatul ei. [Pr.: *re-a-*] — V. **reașeza.**

REAȘEZÁT, -Ă, *reașezați, -te*, adj. Care este așezat într-o nouă poziție. ◆ Care este stabilit, pe baze noi. [Pr.: *re-a-*] — V. **reașeza.**

REATRIBUÍ, *reatribui*, vb. IV. Tranz. A atribui din nou sau a atribui altcuiva decît înainte. [Pr.: *re-a-*] — **Re¹- + atribui.** — **reatribuire** s.f.

REBÂTE, *rebât*, vb. III. Tranz. și refl. A bate din nou la mașină un text corectat, amplificat etc. — **Re¹- + bate.** — **rebátere** s.f.; **rebătút, -ă** adj.

REBOTEZÁ, *rebotez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) boteza încă o dată (într-o altă religie sau cu alt nume). — **Re¹- + boteza** (după fr. *rebaptiser*). — **rebotezáre** s.f.; **rebotezát, -ă** adj.

REBUSÍST, -Ă, *rebusiști, -ste*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care creează sau rezolvă probleme de rebus. **2.** Adj. (Rar) Rebusistic. — **Rebus** + suf. *-ist.*

REBUSÍSTIC, -Ă, *rebusistici, -ce*, adj. De rebus; (rar) rebusist (**2**). — **Rebusist** + suf. *-ic.*

RECELÁRE, *recelări*, s.f. (Franțuzism) Acțiunea de *a recela* și rezultatul ei. — V. **recela.**

RECENZÁRE¹, *recenzări*, s.f. Acțiunea de *a recenza¹* și rezultatul ei. — V. **recenza¹.**

RECENZÁRE², *recenzări*, s.f. Acțiunea de *a recenza²* și rezultatul ei. — V. **recenza².**

RECENZÁT¹, -Ă, *recenzați, -te*, adj. (Despre lucrări literare, științifice etc.) Care are recenzie. — V. **recenza¹.**

RECENZÁT², -Ă, *recenzați, -te*, adj. Care este cuprins într-un recensămînt. — V. **recenza².**

RECERCETÁ, *recercetez*, vb. I. Tranz. A cerceta din nou pentru a aprofunda cunoașterea sau pentru a corecta o eroare. — **Re¹- + cerceta.** — **recercetáre** s.f.; **recercetát, -ă** adj.

RECÉSIE s.f. v. **recesiune.**

RECESIONÍST, -Ă, *recesioniști, -ste*, adj. Cu caracter de recesiune, de recesiune. [Pr.: *-si-o-*] — De la **recesiune.**

RECESIÚNE s.f. (Astron.; în forma *recesie*) Îndepărtare a obiectelor extragalactice de sistemul solar.

RECHIZITORIÁL, -Ă, *rechizitoriali, -e*, adj. Cu caracter de rechizitoriu. [Pr.: *-ri-al*] — Din fr. **réquisitorial.**

RECICLÁ vb. I. Tranz. A prelucra anumite deșeuri în vederea refolosirii lor.

RECICLÁRE s.f. Prelucrare a anumitor deșeuri în vederea refolosirii lor.

RECICLÁT, -Ă, *reciclați, -te*, adj. **1.** (Despre persoane) Care a urmat un curs de reciclare. **2.** (Despre deșeuri) Care a suferit un proces de reciclare. — V. **recicla.**

RECIDIVÁNT, -Ă, *recidivanți, -te*, adj. Care recidivează. — Din fr. **récidivant.**

RECIDIVÁRE, *recidivări*, s.f. Acțiunea de *a recidiva* și rezultatul ei. — V. **recidiva.**

RECIRCULÁ, *recircul*, vb. I. Tranz. A face să intre într-un proces de recirculare. — **Re¹- + circula** (după fr. *récirculer*).

RECLASIFICÁ, *reclasific*, vb. I. Tranz. A reface o clasificare (după alte criterii). — **Re¹- + clasifica.** — **reclasificáre** s.f.; **reclasificát, -ă** adj.

RECLUZIONÁR, -Á, *recluzionari, -e*, adj. (Rar) De recluziune. — Din fr. **réclusionnaire.**

RECLUZIÚNE s.f. (Livr.) Izolare, solitudine.

RECOGNOSCÍBIL, -Ă, *recognoscibili, -e*, adj. (Livr.) Care poate fi recunoscut. — **Re¹- + cognoscibil** (după it. *riconoscibile*).

RECOLONIZÁ, *recolonizez*, vb. I. Tranz. A întări procesul de colonizare a unei țări, a unei regiuni, prin noi grupuri de populație. — Din engl. **recolonize.** — **recolonizáre** s.f.; **recolonizát, -ă** adj.

RECOLORÁ, *recolorez*, vb. I. Tranz. A colora din nou un obiect pentru a spori intensitatea culorii inițiale sau pentru a o schimba. — **Re¹- + colora.** — **recoloráre** s.f.

RECOMENTÁ, *recomentez*, vb. I. Tranz. A comenta încă o dată aducînd argumente noi, făcînd observații inedite. — **Re¹- + comenta.** — **recomentáre** s.f.

RECOMPARTIMENTÁ, *recompartimentez*, vb. I. Tranz. A reface o compartimentare (după alte criterii). — **Re¹-** + **compartimenta.** — **recompartimentáre** s.f.; **recompartimentát, -ă** adj.

RECOMPENSÁRE, *recompensări*, s.f. Acțiunea de *a recompensa* și rezultatul ei. — V. **recompensa.**

RECOMPENSATÓR, -OÁRE, *recompensatori, -oare*, adj. (Rar) Care recompensează. — **Recompensa** + suf. *-tor.*

RECONFIGURÁ, pers. 3 *reconfigurează*, vb. I. Refl. (Rar) A lua o nouă formă. — **Re¹-** + **configura.** — **reconfiguráre** s.f.

RECONSOLIDÁRE, *reconsolidări*, s.f. Acțiunea de *a reconsolida* și rezultatul ei. — V. **reconsolida.**

RECONSTRUCTÍV, -Ă, *reconstructivi, -e*, adj. Care implică reconstrucția, de reconstrucție. — Din engl. **reconstructive.**

RECONVERTÍ, *reconvertesc*, vb. IV. Tranz. A proceda la reconversiune. — Din fr. **reconvertir.** — **reconvertíre** s.f.; **reconvertít, -ă** adj.

RECONVOCÁ, *reconvóc*, vb. I. Tranz. A convoca pentru altă dată. — **Re¹-** + **convoca** (după fr. *reconvoquer*). — **reconvocáre** s.f.; **reconvocát, -ă** adj.

RECORDÍST, -Ă, *recordiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Rar) (Persoană) care realizează un record. — **Record** + + suf. *-ist.*

RECREAȚIONÁL, -Ă, *recreaționali, -e*, adj. (Rar) Care este destinat recreației. [Pr.: *-cre-a-ți-o-*] — Din engl. **recreational.**

RECROMÁ, *recromez*, vb. I. Tranz. A supune o piele tăbăcită operației de recromare. — **Re¹-** + **croma.** — **recromát, -ă** adj.

RECRUTÓR, *recrutori*, s.m. **1.** Persoană care făcea recrutări în armată. **2.** Persoană care recrutează membri pentru un partid, pentru o asociație etc. — Din fr. **recruteur.**

RECTIFICÁT s.n. Faptul de *a rectifica*; rectificare. ◇ *Mașină de rectificat* = mașină-unealtă de prelucrare a suprafețelor metalice prin rectificare. — V. **rectifica.**

RECTILINIARITÁTE s.f. (Fiz.) Calitate a unui sistem optic de a forma imagini corecte, fără distorsiuni. [Pr.: *-ni-a-*] — **Rectiliniar** + suf. *-itate.*

RECTOSCÓP, *rectoscoape*, s.n. (Med.) Endoscop special pentru examenul optic al rectului. — Din fr. **rectoscope.**

RECTOSCOPÍE, *rectoscopii*, s.f. (Med.) Examinare a rectului cu ajutorul rectoscopului. — Din fr. **rectoscopie.**

RECUPERABILITÁTE s.f. Însușirea de a fi recuperabil. — Din fr. **récuperabilité,** engl. **recuperability.**

RECURBÁRE, *recurbări*, s.f. Acțiunea de *a recurba* și rezultatul ei. — V. **recurba.**

RECURBÁT, -Ă, *recurbați, -te*, adj. Care a fost supus recurbării. — V. **recurba.**

RECURÉNȚĂ s.f. (Mat.; în sintagma) *Formulă de recurență* = formulă care exprimă un termen dintr-un șir în funcție de valorile unor anumiți termeni precedenți.

RECURSÍV, -Ă, *recursivi, -e*, adj. (Livr.) Care poate fi repetat în mod nelimitat. — Din engl. **recursive.**

RECURSIVITÁTE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi recursiv. — Din fr. **récursivité.**

REDATÁ, *redatez*, vb. I. Tranz. A data din nou după corectarea unei erori de datare. — **Re¹-** + **data.** — **redatáre** s.f.; **redatát, -ă** adj.

REDEFINÍ, *redefinesc*, vb. IV. Tranz. A defini din nou, mai corect, mai exact; a reveni asupra unei definiții anterioare. — Din fr. **rédéfinir.** — **redefinire** s.f.

REDEVENÍRE, *redeveniri*, s.f. Acțiunea de *a redeveni.* — V. **redeveni.**

REDIMENSIONÁ, *redimensionez*, vb. I. Tranz. A recalcula dimensiunile (unei construcții, unei mașini etc.). ◆ Fig. A aborda dintr-o nouă perspectivă; (rar) a regîndi. [Pr.: *-si-o-*] — **Re¹-** + **dimensiona.** — **redimensionáre** s.f.; **redimensionát, -ă** adj.

REDISCUTÁRE, *rediscutări*, s.f. Acțiunea de *a rediscuta* și rezultatul ei. — V. **rediscuta.**

REDUCȚIONÁL, -Ă, *reducționali, -e*, adj. De reducție. ◇ *Diviziune reducțională* = meioză. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **réductionnel.**

REDUCȚIONÍSM s.n. Modalitate de explicare sau interpretare a unor fenomene, structuri sau valori complexe ale realității sau ale cunoașterii, prin reducerea lor la concepte, structuri, legi sau configurații mai simple. ◆ Simplificare excesivă. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **reductionism.**

REELIGIBILITÁTE s.f. Calitatea de a fi reelegibil. [Pr.: *re-e-*] — Din fr. **rééligibilité.**

REEȘALONÁ, *reeșalonez*, vb. I. Tranz. A eșalona din nou o datorie (scadentă), stabilind un nou termen pentru plata ei. [Pr.: *re-e-*] — **Re¹-** + **eșalona.** — **reeșalonáre** s.f.; **reeșalonát, -ă** adj.

REEXPEDIÉRE, *reexpedieri*, s.f. Acțiunea de *a reexpedia* și rezultatul ei. [Pr.: *re-ex-pe-di-e-*] — V. **reexpedia.**

REFERÍNȚĂ s.f. (În loc. adj.) *De referință* = la care te poți referi (**2**); important.

REFLECTIVITÁTE s.f. (Biol.) Însușire a țesuturilor vii de a provoca răspunsuri reflexe. — Din fr. **réflectivité,** engl. **reflectivity.**

REFLECTÓR s.n. **1.** (Astron.) Telescop al cărui obiectiv este constituit dintr-o oglindă concavă. **2.** (Elt.) Element component al unor antene folosit în scopul măririi directivității lor.

REFLECTORIZÁ, pers. 3 *reflectorizează*, vb. 1. Tranz. A răsfrînge puternic orice fascicul de lumină. — Din engl. **reflectorize.** — **reflectorizáre** s.f.; **reflectorizat, -ă** adj.

REFLEXOLÓG, -Ă, *reflexologi, -ge*, s.m. și f. Medic specialist în reflexologie. — Din **reflexologie** (der. regr.).

REFOLOSÍ, *refolosesc*, vb. IV. Tranz. A da o nouă întrebuințare unor materiale, obiecte etc., după o prealabilă prelucrare. ◆ A folosi din nou un procedeu, o metodă. — **Re¹-** + **folosi.** — **refolosíre** s.f.; **refolosit, -ă** adj.

REFOLOSÍBIL, -Ă, *refolosibili, -e*, adj. Care se poate folosi din nou după o prealabilă prelucrare. — **Re¹-** + **folosibil.**

REFORMULÁ, *reformulez*, vb. I. Tranz. A formula din nou (în alți termeni). — **Re¹-** + **formula.** — **reformuláre** s.f.; **reformulát, -ă** adj.

REFRACTÓR s.n. (Astron.) Telescop în care imaginea se obține cu ajutorul unui obiectiv alcătuit din mai multe lentile.

REFRÁCȚIE s.f. (În sintagma) *Refracție astronomică* = deviere a razei de lumină a unui astru de la direcția rectilinie, datorită refracției sale în atmosfera terestră.

REFRIȘÁ, *refrișez*, vb. I. Tranz. și refl. (Franțuzism) A (se) împrospăta. — Din fr. **refraîchir.**

REFUGIÉRE, *refugieri*, s.f. Acțiunea de *a se refugia*; refugiu (**1**). [Pr.: *-gi-e-*] — V. **refugia.**

REGALÁRE, *regalări*, s.f. (Franțuzism) **1.** Acțiunea de *a (se) regala.* **2.** Fig. Desfătare, încîntare. — V. **regala.**

REGENERÁBIL, -Ă, *regenerabili, -e*, adj. Care se poate regenera; regenerativ. — Din engl. **regenerable.**

REGENERATÍV, -Ă, *regenerativi, -e*, adj. Care se poate regenera; regenerabil. — Din fr. **régénératif.**

REGÍM s.n. **1.** (În sintagma) *Regim vamal* = totalitatea dispozițiilor legale care reglementează modul de stabilire și aplicare a taxelor vamale. **2.** (În sintagma) *Regim de economii* = sistem de măsuri având ca scop folosirea cît mai rațională a resurselor materiale, financiare și de muncă în vederea obținerii unor rezultate cît mai bune.

REGISTRÁȚIE s.f. Arta de a folosi posibilitățile timbrale ale orgii sau ale clavecinului, indicată în compozițiile moderne. — Din fr. **registration.**

REGÍSTRU s.n. (Inform.) Dispozitiv folosit în calculatoarele electronice, destinat păstrării temporare a informației.

REGIZÁRE, *regizări*, s.f. Faptul de *a regiza*. — V. **regiza.**

REGÎNDÍ, *regîndesc*, vb. IV. Tranz. A concepe din nou (și în alt fel); (rar) a redimensiona. — **Re¹-** + **gîndi.** — **regîndire** s.f.; **regîndit, -ă** adj.

REGRADÁ, *regradez*, vb. I. Tranz. A reface o gradație (2). — **Re¹-** + **grada.** — **regradáre** s.f.; **regradát, -ă** adj.

REGRESIÚNE s.f. (Ec. pol.) Trecere de la stadii mai înalte de dezvoltare la stadii mai înapoiate.

REINFECTÁ, *reinfectez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) infecta din nou (cu același agent patogen). [Pr.: *re-în-*] — **Re¹-** + **infecta** (după fr. *réinfecter*). — **reinfectáre** s.f.; **reinfectát, -ă** adj.

REINSTAURÁ, *reinstaurez*, vb. I. Tranz. A instaura din nou. [Pr.: *re-in-*] — Din fr. **réinstaurer.** — **reinstaurare** s.f.; **reinstaurát, -ă** adj.

REINTEROGÁ, *reinteroghez*, vb. I. Tranz. A interoga din nou schimbînd întrebările, ordinea lor etc. [Pr.: *re-in-*] — Din fr. **réinterroger.** — **reinterogáre** s.f.

REINTERPRETÁ, *reinterpretez*, vb. I. Tranz. A interpreta din nou (modificînd sau îmbunătățind prima interpretare); a da o nouă interpretare. [Pr.: *re-in-*] — Din fr. **réinterpréter.** — **reinterpretáre** s.f.; **reinterpretát, -ă** adj.

REINVENTARIÁ, *reinventariez*, vb. I. Tranz. A inventaria din nou. [Pr.: *re-in-ven-ta-ri-a*] — **Re¹-** + **inventaria.** — **reinventariére** s.f.

REINVESTÍ, *reinvestesc*, vb. IV. Tranz. A face o nouă investiție, pentru un (alt) obiectiv. [Pr.: *re-in-*] — Din fr. **réinvestir.** — **reinvestíre** s.f.

REIONÍSM s.n. Mișcare în artele plastice din Rusia, la începutul secolului al XX-lea, care își propunea să sugereze în pictură a patra dimensiune, să dea impresia că opera ar fi atemporală și aspațială. [Pr.: *re-io-*] — Din fr. **rayonnisme.**

REITERÁ, *reiterez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A repeta. [Pr.: *re-i-*] — Din fr. **réitérer.** — **reiterare** s.f.; **reiterát, -ă** adj.

REITERÁȚIE, *reiterații*, s.f. **1.** (Livr.) Reiterare. **2.** Metodă în topografie constînd în măsurarea repetată, din unghiuri diferite, pentru reducerea erorilor. [Pr.: *re-i-*] — Din fr. **réitération.**

REÎMPĂRȚÍ, *reîmpărț*, vb. IV. Tranz. și refl. A (se) împărți din nou (mai echitabil). [Pr.: *re-îm-*] — **Re¹-** + **împărți.** — **reîmpărțire** s.f.; **reîmpărțit, -ă** adj.

REÎNARMÁ, *reînarmez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) înarma din nou (cu armament perfecționat). [Pr.: *re-în-*] — **Re¹-** + **înarma** (după fr. *réarmer*).

REÎNMATRICULÁ, *reînmatriculez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) înmatricula din nou (după ce a suferit o exmatriculare). [Pr.: *re-în-*] — **Re¹-** + **înmatricula.** — **reînmatriculáre** s.f.; **reînmatriculát, -ă** adj.

REÎNNODÁ, *reînnód*, vb. I. Tranz. și refl. **1.** A (se) înnoda din nou după ce s-a desfăcut nodul. **2.** Tranz. Fig. A restabili o relație deteriorată, a reface o prietenie. [Pr.: *re-în-*] — **Re¹-** + **înnoda.** — **reînnodáre** s.f.; **reînnodát, -ă** adj.

REÎNNOÍ vb. IV. Tranz. și refl. (Fig.) A (se) împrospăta.

REÎNȘURUBÁ, *reînșurubez*, vb. I. Tranz. A strînge la loc un șurub, un ghivent slăbit, un capac etc. [Pr.: *re-în-*] — **Re¹-** + **înșuruba.** — **reînșurubáre** s.f.

REJUDECÁ, *rejudec*, vb. I. Tranz. **1.** (Jur.) A judeca din nou un proces. **2.** A judeca încă o dată pentru a aprofunda sau a elimina erorile. — **Re¹-** + **judeca.** — **rejudecáre** s.f.; **rejudecát, -ă** adj.

RELAIÓR, -OÁRE, *relaiori, -oare*, s.m. Fiecare dintre participanții la o probă de ștafetă. [Pr.: *-la-ior*] — Din fr. **relayeur.**

RELATIVIZÁRE, *relativizări*, s.f. Acțiunea de *a (se) relativiza* și rezultatul ei. — V. **relativiza.**

RELAȚIONÁ, *relaționez*, vb. I. Tranz. A pune în relație (1) două sau mai multe fenomene, evenimente etc. [Pr.: *-ți-o-*] — Din **relație.** — **relaționáre** s.f.; **relaționát, -ă** adj.

RELAȚIONÁL, -Ă, *relaționali, -e*, adj. De relație, care stabilește o relație. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **relationnel,** engl. **relational.**

RELAȚIONÍSM s.n. (Fil.) Concepție idealistă potrivit căreia realitatea ar fi un sistem de relații (logice). [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **relationism,** germ. **Relationismus.**

RELÁXĂ, *relaxe*, s.f. Tip de saltea confecționată din burete de material plastic. — Denumire comercială.

RELECTÚRĂ, *relecturi*, s.f. (Rar) Recitire. — **Re¹-** + **lectură.**

RELÉU s.n. (În sintagma) *Releu de scară* = automat de scară.

RELEVÁBIL, -Ă, *relevabili, -e*, adj. Care merită să fie relevat. — **Releva** + suf. *-bil.*

RELEVÁNȚĂ, *relevanțe*, s.f. (Livr.) Calitatea de a fi relevant. — Din fr. **relevance.**

RELICVÁT, *relicvate*, s.n. (Fin.) Rest de datorie după reglarea unui cont. — Din fr. **reliquat.**

RELUCTÁNȚĂ s.f. (Fiz.; în sintagma) *Reluctanță specifică* = reluctivitate.

RELUCTIVITÁTE, *reluctivități*, s.f. (Fiz.) Reluctanță a unei substanțe omogene și izotrope; reluctanță specifică. — Din fr. **reluctivité,** engl. **reluctivity.**

REM, *remi*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură a dozelor de radiație raportate la efectul lor biologic (egală cu doza primită de un anumit țesut iradiat astfel încît doza absorbită să fie de un rad). — Din engl., fr. **rem.**

REMAIÁJ, *remaiaje*, s.n. Remaiere. [Pr.: *-ma-iaj*] — Din fr. *remaillage.*

REMAKE s.n. (Cin.) Ecranizare nouă a unui film turnat mai demult. [Pr.: *riméic*] — Cuv. engl.

REMARCÁRE, *remarcări*, s.f. Acțiunea de *a (se) remarca*[1] și rezultatul ei. — V. **remarca**[1].

REMITÉNȚĂ, *remitențe*, s.f. **1.** (Livr.) Remisiune (1). **2.** (Med.) Remisiune (2). — Din fr. **rémittence.**

REMOBILÁRE, *remobilări*, s.f. Acțiunea de *a remobila* și rezultatul ei. — V. **remobila.**

REMORCÁBIL, -Ă, *remorcabili, -e*, adj. Care poate fi remorcat. — **Remorca** + suf. *-bil.*

REMÚ s.n. v. **remuu.**

REMUNERATÍV, -Ă, *remunerativi, -e*, adj. Care servește pentru remunerare. ◆ Profitabil. — Din engl. **remunerative.**

REMÚU s.n. (Nav.) Contracurent în lungul malurilor unui curs de apă. ◆ (Met.) *Remuu de aer* = zonă instabilă a sistemului baric, unde apar curenți ascendenți și descendenți. [Pr.: *-mu-u.* — Var.: **remú** s.n.] — Din fr. **remous.**

RENÁL, -Ă adj. (Anat.; în sintagma) *Hil renal* = porțiune de la suprafața rinichiului prin care pătrund vasele sangvine și nervii.

RENITÉNT, -Ă, *renitenți, -te*, adj. (Med.) Care prezintă renitență. — Din fr. **rénitent.**

RENITÉNȚĂ, *renitențe*, s.f. (Med.) Rezistență la apăsare. — Din fr. **rénitence.**

RENTABILITÁTE s.f. (În sintagma) *Rata rentabilității* = raport între beneficiul realizat de întreprindere și prețul de cost al producției obținute.

RENTABILIZÁ, *rentabilizez*, vb. I. Tranz. A face să devină rentabil. — Din fr. **rentabiliser. — rentabilizáre** s.f.; **rentabilizát, -ă** adj.

REOFÍL, -Ă, *reofili, -e*, adj. (Despre viețuitoare) Care preferă mediul din apele curgătoare. [Pr.: *re-o-*] — Din fr. **rhéophile,** engl. **rheophile.**

REOGRAFÍE, *reografii*, s.f. (Med.) Explorare a modului în care se face circulația sîngelui în anumite organe sau regiuni ale corpului pe baza variațiilor electrice ale acestora. [Pr.: *re-o-*] — Din fr. **rhéographie.**

REOMETRÍE s.f. Tehnică de măsurare a unui material cu proprietăți reologice. [Pr.: *re-o-*] — Din fr. **rhéométrie,** engl. **rheometry.**

REOMORFÍSM s.n. (Geol.) Proces prin care o rocă sau un sediment se transformă într-o masă fluidă. [Pr.: *re-o-*] — Din fr. **rhéomorphisme.**

REORCHESTRÁ, *reorchestrez*, vb. I. Tranz. A orchestra din nou o bucată muzicală. [Pr.: *re-or-*. Var.: **reorhestrá** vb. I.] — **Re¹- + orchestra. — reorchestráre** s.f.; **reorchestrát, -ă** adj.

REORDONÁ, *reordonez*, vb. I. Tranz. A reface o ordine stricată sau a ordona după alte criterii. [Pr.: *re-or-*] — **Re¹- + ordona. — reordonáre** s.f.; **reordonát, -ă** adj.

REORHESTRÁ vb. I v. **reorchestra.**

REORIENTÁ, *reorientez*, vb. I. Tranz. și refl. A (se) orienta într-o nouă direcție. [Pr.: *re-o-ri-en-*] — **Re¹- + orienta** (după fr. *réorienter*). — **reorientáre** s.f.; **reorientát, -ă** adj.

REORÎNDUÍ, *reorînduiesc*, vb. IV. Tranz. și refl. A reface o orîndială stricată sau a se orîndui după alte criterii. — **Re¹- + orîndui. — reorînduíre** s.f.

REOSCÓP, *reoscoape*, s.n. Instrument cu care se constată prezența unui curent electric. [Pr.: *re-o-*] — Din fr. **rhéoscope.**

REOSCÓPIC, -Ă, *reoscopici, -ce*, adj. Obținut cu ajutorul reoscopului, de reoscop. [Pr.: *re-o-*] — Din fr. **rhéoscopique.**

REOSTÁTIC, -Ă, *reostatici, -ce*, adj. Referitor la reostat, de reostat. [Pr.: *re-o-*] — **Reostat** + suf. *-ic.*

REPAGINÁ, *repaginez*, vb. I. Tranz. A reface o paginație greșită. — **Re¹- + pagina. — repaginăre** s.f.; **repaginát, -ă** adj.

REPARÁBIL, -Ă, *reparabili, -e*, adj. Care se poate repara. — **Repara** + suf. *-bil* (după fr. *réparable*).

REPARÁT [2], -Ă, *reparați, -te*, adj. **1.** Care poate fi folosit din nou fiindcă a fost readus în stare de funcționare (prin reparații, renovări etc.); recondiționat, (pop.) dres[2] (**1**). **2.** Fig. Îndreptat, corectat. ◆ (Jur.; despre stricăciuni, insulte etc.) Pentru care s-au plătit daune. — V. **repara.**

REPARTIZATÓR, *repartizatoare*, s.n. (Tehn.) Distribuitor (**2**). — **Repartiza** + suf. *-tor.*

REPASÁ, *repasez*, vb. I. Tranz. (Text.) A revizui țesăturile și tricotajele în scopul descoperirii și corectării greșelilor de țesătură sau de tricotaj. — Din fr. **repasser. — repasáre** s.f.; **repasát, -ă** adj.

REPASATOÁRE, *repasatoare*, s.f. Muncitoare care execută lucrări de repasare. — **Repasa** + suf. *-toare.*

REPATRIÁT, -Ă, *repatriați, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care s-a repatriat. [Pr.: *-tri-at*] — V. **repatria.**

REPERTORIÁ, *repertoriez*, vb. I. Tranz. A înregistra într-un repertoriu (**1**). [Pr.: *-ri-a*] — Din fr. **répertorier.**

REPERTORIÁL, -Ă, *repertoriali, -e*, adj. De repertoriu (**2**). [Pr.: *-ri-al*] — Din engl. **repertorial.**

REPERTORIZÁ, *repertorizez*, vb. I. Tranz. A înscrie într-un repertoriu (**1**). — **Repertoriu** + suf. *-iza.*

REPEZÍ vb. IV. Refl. (Fam.; despre oameni) A face un lucru în grabă și adesea fără chibzuială, a acționa în pripă; a se pripi (**1**).

REPICÁT, *repicaturi*, s.n. (Agron.) Repicare. — V. **repica.**

REPLAY s.n. Reluare imediată a fazelor interesante într-o transmisie sportivă (directă) la televiziune. [Pr.: *ripléi*] — Cuv. engl.

REPLIÁ vb. I. Tranz. A strînge (după ce a fost desfășurat) prin suprapunerea unei părți peste alta.

REPORTOFÓN, *reportofoane*, s.n. Magnetofon special pentru reportaje. — **Report**[er] + [magnet]**ofon.**

REPREZENTÁBIL, -Ă, *reprezentabili, -e*, adj. (Despre piese de teatru) Care se poate reprezenta. — Din fr. **représentable.**

REPRIMATÓR, -OÁRE, *reprimatori, -oare*, adj., s.m. și f. (Persoană) care reprimă. — **Reprima** + suf. *-tor.*

REPRINT s.n. Retipărire. [Pr.: *riprínt*] — Cuv. engl.

REPRODUCTÍV, -Ă, *reproductivi, -e*, adj. **1.** Care reproduce (**1**). ◆ Care reprezintă o reproducere. **2.** Care favorizează o nouă producție. — Din fr. **reproductif.**

REPRODUCTIVITÁTE s.f. (Livr.) Capacitatea de a (se) reproduce. — Din fr. **reproductivité.**

REPRODÚS, -Ă, *reproduși, -se*, adj. Care este rezultatul unei reproducții. — V. **reproduce.**

REPROGRAFÍE s.f. Nume generic pentru procedeele tehnice de multiplicare a textelor. — Din fr. **reprographie.**

REPROGRAMÁ, *reprogramez*, vb. I. Tranz. A programa din nou. — **Re¹- + programa. — reprogramáre** s.f.; **reprogramát, -ă** adj.

REPROGRAMÁBIL, -Ă, *reprogramabili, -e*, adj. Care poate fi reprogramat. — **Reprograma** + suf. *-bil.*

REPTILIÁN, -Ă, *reptilieni, -e*, adj. Care este specific reptilei, de reptilă. [Pr.: *-li-an*] — Din fr. **reptilien.**

REPUBLICÁBIL, -Ă, *republicabili, -e*, adj. Care poate fi republicat. — **Re¹- + publicabil.**

REPUBLICÁRE, *republicări*, s.f. Acțiunea de *a republica* și rezultatul ei. — V. **republica.**

REPUBLICÁT, -Ă, *republicați, -te*, adj. Care a fost publicat din nou. — V. **republica.**

REPÚNERE, *repuneri*, s.f. Acțiunea de *a repune* și rezultatul ei. — V. **repune.**

RESABOTÁ, *resabotez*, vb. I. Tranz. A rectifica înclinarea șinelor de cale ferată (după un anumit timp de exploatare). — **Re¹- + sabota. — resabotáre** s.f.; **resabotát, -ă** adj.

RESCIZÓRIU, -IE, *rescizorii*, adj. (Jur.) Care provoacă o resciziune. — Din lat. **rescissorius, -a, -um,** fr. **rescisoire.**

RESCRÍE, *rescriu*, vb. III. Tranz. **1.** A copia. **2.** A transpune în alt limbaj artistic, în altă formă artistică. — **Re¹- + scrie** (după fr. *récrire*). — **rescriere** s.f.; **rescris, -ă** adj.

RESIMȚÍRE, *resimțiri*, s.f. Faptul de *a (se) resimți.* — V. **resimți.**

RESPÍRO s.n. (Livr.) Moment de relaxare, de repaus între două perioade de tensiune. — Din it. **respiro.**

RESPIROMÉTRU, *respirometre*, s.n. (Med.) Aparat care permite modificarea artificială a presiunii atmosferice pentru adaptarea organismului la altitudini mari. — După engl. **respirometer.**

RESTITUÍBIL, -Ă, *restituibili, -e*, adj. (Despre împrumuturi) Care trebuie restituit. — **Restitui** + suf. *-bil* (după fr. *restituable*).

RESURGÉNȚĂ, *resurgențe*, s.f. (Geol.) Izvor carstic intermitent; izbuc. — Din fr. **résurgence.**

RESUSCITÁ vb. I. Tranz. A suscita din nou.

REȘAPÁ, *reșapez*, vb. I. Tranz. A reconstitui banda de rulare a unei anvelope uzate prin adăugarea unui nou strat de cauciuc pe pînză. — Din fr. **rechaper.** — **reșapáre** s.f.; **reșapát, -ă** adj.

REȘAPÁBIL, -Ă, *reșapabili, -e*, adj. (Despre anvelopele roților) Care poate fi reșapat. — **Reșapa** + suf. *-bil.*

REȘARJÁ, *reșarjez*, vb. I. Tranz. A încărca cuptorul cu o nouă șarjă. — Din fr. **recharger.** — **reșarjáre** s.f.

REȘIȚEÁN, -Ă, *reșițeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Reșița. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Reșița. — **Reșița** (n. pr.) + suf. *-ean.*

REȘIȚEÁNCĂ, *reșițence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Reșița. ◆ Locuitoare din municipiul Reșița. — **Reșițean** + suf. *-că.*

REȘLEFUÍ, *reșlefuiesc*, vb. IV. Tranz. A șlefui din nou pentru a netezi mai bine, pentru a da o formă mai bună. — **Re¹-** + **șlefui.** — **reșlefuíre** s.f.; **reșlefuít, -ă** adj.

REȘÚTĂ, *reșute*, s.f. (Med.) Reapariție a simptomelor unei boli în timpul convalescenței; recidivă, recădere. — Din fr. **rechute.**

RETĂLMĂCÍ, *retălmăcesc*, vb. IV. Tranz. A tălmăci din nou. ◆ A răstălmăci. — **Re¹-** + **tălmăci.** — **retălmăcíre** s.f.; **retălmăcit, -ă** adj.

RETENTÍV, -Ă, *retentivi, -e*, adj. (Rar) De retenție. — Din fr. **rétentif.**

RETIÁR, *retiari*, s.m. Gladiator roman înarmat cu un trident, un pumnal și o plasă în care încerca să-l prindă pe adversarul său. [Pr.: *-ti-ar*] — Din lat. **retiarius,** fr. **rétiaire.**

RETICULÍTĂ, *reticulite*, s.f. (Med.) Inflamație a țesutului reticular. — Din fr. **réticulite.**

RETICULOCÍT, *reticulocite*, s.n. (Biol.) Globulă roșie tînără, fără nucleu. — Din fr. **réticulocyte.**

RETICULOPATÍE, *reticulopatii*, s.f. (Med.) Reticuloză. — Din fr. **réticulopathie.**

RETICULÓZĂ, *reticuloze*, s.f. (Med.) Boală datorită creșterii numărului reticulocitelor din sînge; reticulopatie. — Din fr. **réticulose.**

RETINIÁN, -Ă, *retinieni, -e*, adj. (Anat.) Referitor la retină, al retinei. [Pr.: *-ni-an*] — Din fr. **rétinien.**

RETINOPATÍE, *retinopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru bolile retinei. — Din fr. **rétinopathie.**

RETRANSCRÍE, *retranscriu*, vb. III. Tranz. A transcrie din nou. — **Re¹-** + **transcrie.** — **retranscríere** s.f.; **retranscrís, -ă** adj.

RETRIBUÍT, -Ă. *retribuiți, -te*, adj. (Despre oameni) Care primește o retribuție în schimbul muncii prestate; (despre o muncă prestată) pentru care se primește retribuție. — V. **retribui.**

RÉTRO adj. invar. (Despre modă, muzică etc.) Care reflectă o întoarcere în timp (reluînd sau imitînd un stil mai vechi). — Din fr. **retro**[grade].

RETROACȚIÚNE s.f. **1.** Acțiune de răspuns la o altă acțiune. **2.** Efect retroactiv. **3.** Feedback. [Pr.: *-tro-ac-ți-u-*] — Din fr. **rétroaction.**

RETROCESÍV, -Ă, *retrocesivi, -e*, adj. (Jur.) Care comportă o retrocesiune. — Din fr. **rétrocessif.**

RETROCOMPATIBILITÁTE s.f. (Tel.) Proprietate a unui sistem de televiziune în culori de a permite ca receptoarele necesare pentru acest sistem să reproducă în alb-negru imaginile transmise de un sistem de televiziune în alb-negru. — Din fr. **rétrocompatibilité.**

RETROFUZÉE, *retrofuzee*, s.f. Motor-rachetă al unui vehicul spațial destinat frînării mișcării acestuia. — Din fr. **rétrofusée.**

RETROGRESIÚNE s.f. **1.** Mișcare în sens invers celui normal sau general. **2.** (Psih.) Act de revenire sau de întoarcere la comportamente și atitudini ce țin de o perioadă depășită a dezvoltării individuale. [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. **rétrogression.**

RETROGRESÍV, -Ă, *retrogresivi, -e*, adj. De retrogresiune. — Din fr. **rétrogressif.**

RETROPROIECTÓR, *retroproiectoare*, s.n. Aparat de proiecție folosit la retroproiecție. [Pr.: *-pro-iec-*] — Din fr. **rétroprojecteur.**

RETROPROIÉCȚIE, *retroproiecții*, s.f. Proiecție cinematografică la care aparatul de proiecție se află în spatele unui ecran translucid. ◆ Fig. Proiectare înapoi în timp. [Pr.: *-pro-iec-ți-e*] — Din fr. **rétroprojection.**

RETROVÉRSIE, *retroversii*, s.f. (Med.) Înclinare a uterului posterior către sacru. [Var.: **retroversiúne** s.f.] — Din fr. **rétroversion.**

RETROVERSIÚNE [2] s.f. v. **retroversie.**

RETURNĂ[1], *retórn*, vb. I. Tranz. A turna din nou o formă, o piesă. — **Re¹-** + **turna[1].**

RETURNÁ[2], *returnez*, vb. I. Tranz. A turna din nou un film. — **Re¹-** + **turna[2].** — **returnáre** s.f.; **returnát, -ă** adj.

RETURNĂ[3], *returnez*, vb. I. Tranz. A trimite înapoi; a înapoia. — Din fr. **retourner.** — **returnáre** s.f.; **returnát, -ă** adj.

RETUȘÁT, -Ă, *retușați, -te*, adj. (Despre fotografii, desene, piese tehnice etc.) Care este corectat, îndreptat (de obicei manual). — V. **retușa.**

RETUȘÓR, -OÁRE. *retușori, -oare*, s.m. și f. **1.** Persoană care retușează fotografiile într-un atelier. **2.** Persoană care face retușuri la confecții. — Din fr. **retoucheur.**

REȚEÁ s.f. (În sintagma) *Rețea de radiodifuziune* = ansamblu de instalații destinat să asigure radiodifuzarea programelor de radio.

REȚETÁR, (1, 2, 3) *rețetare*, s.n., (4) *rețetari*, s.m. **1.** S.n. Bloc cu formulare pe care se scriu rețete (1). **2.** S.n. Listă prin care se stabilesc, pe baza unor rețete (2), componentele unor mîncăruri, dulciuri etc. **3.** S.n. Normativ conținînd un ansamblu de alimente și rațiile alocate echipajului unei nave comerciale. **4.** S.m. Persoană care execută rețetele într-o farmacie. — **Rețetă** + suf. *-ar.*

REUMATOLÓGIC, -Ă, *reumatologici, -ce*, adj. De reumatologie. [Pr.: *re-u-*] — Din fr. **rhumatologique** (după *reumatologie*).

REUNIFICÁ, *reunific*, vb. I. Tranz. A unifica din nou. — **Re¹-** + **unifica** (după fr. *réunifier*). — **reunificáre** s.f.; **reunificát, -ă** adj.

REUTILÁRE, *reutilări*, s.f. Acțiunea de *a reutila* și rezultatul ei. [Pr.: *re-u-*] — V. **reutila.**

REVALIDÁRE, *revalidări*, s.f. Acțiunea de *a revalida* și rezultatul ei. — V. **revalida.**

REVANȘÁRE, *revanșări*, s.f. (Rar) Acțiunea de *a se revanșa.* — V. **revanșa.**

REVENDICÁNT, -Ă, *revendicanți, -te*, s.m. și f. (Jur). Persoană care revendică ceva. — V. **revendica.**

REVERBERÁ, pers. 3 *reverberează*, vb. I. Tranz. A produce reverberații. — Din fr. **réverbérer.** — **reverberáre** s.f.; **reverberát, -ă** adj.

REVERBERÁNT, -Ă, *reverberanți, -te*, adj. Care reverberează. — Din fr. **réverbérant,** engl. **reverberant.**

REVERBERATÓR, *reverberatoare*, s.n. Aparat care produce o reverberație artificială cu durată variabilă. — Din engl. **reverberator.**

REVERBERÁȚIE s.f. (În sintagma) *Reverberație artificială* = realizare cu mijloace acustice, electromagnetice, electromecanice sau electrice a unor efecte asemănătoare celor determinate de reverberația (1) naturală.

REVERBEROMÉTRU, *reverberometre*, s.n. Aparat pentru măsurarea timpului de reverberație. — Din engl. **reverberometer.**

REVÉRSIE, *reversii*, s.f. **1.** (Livr.) Întoarcere la o stare anterioară (mai puțin evoluată). **2.** (Med.) Atavism. — Din fr. **réversion.**

REVERSÍV, -Ă, *reversivi*, *-e*, adj. Care revine spontan la poziția sau la starea inițială după încetarea fenomenului modificator. — Din fr. **réversif.**

REVERSÓR, *reversoare*, s.n. Dispozitiv (la mașinile de încercat materiale) care efectuează încercări de tracțiune și de compresiune. — După engl. **reverser.**

REVIGORÁ, *revigorez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A înviora. — Din fr. **revigorer.** — **revigorâre** s.f.; **revigorát, -ă** adj.

REVIGORATÓR, -OÁRE, *revigoratori*, *-oare*, adj. (Franțuzism) Înviorator. — **Revigora** + suf. *-tor.*

REVITALIZÁ, *revitalizez*, vb. I. Tranz. A reda puteri; a revigora. — Din fr. **revitaliser.** — **revitalizâre** s.f.; **revitalizát, -ă** adj.

REVIVISCÉNT, -Ă, *reviviscenți*, *-te*, adj. (Livr.) Care prezintă reviviscență. — Din fr. **reviviscent.**

REVIVISCÉNȚĂ, *reviviscențe*, s.f. (Biol.) Revenire la viață. ◆ Proprietate a unor plante și animale acvatice (inferioare) de a reveni la viață, prin umiditate, după ce s-au uscat. ◆ Fig. Reapariție a unor stări de conștiință uitate. — Din fr. **reviviscence.**

REVOCABILITÁTE s.f. **1.** Posibilitate de retragere a mandatului încredințat unei persoane de către cei ce au ales-o. **2.** Calitate a anumitor acte de a putea fi retrase, anulate, de către cei ce le-au emis. — Din fr. **révocabilité.**

REVOCÁRE s.f. (Jur.) **1.** Desfacere unilaterală a unui act prin manifestarea de voință a persoanei care l-a făcut. ◆ Desfacere a unui act juridic în cazurile prevăzute de lege. **2.** Act prin care organul de stat competent hotărăște încetarea calității sale de membru într-un organ ales. ◆ Retragere de către alegători a mandatului încredințat unei persoane de a-i reprezenta în organele de conducere ale statului.

REVOLTÁRE, *revoltări*, s.f. (Rar) Faptul de *a (se) revolta.* — V. **revolta.**

REVOLUȚIONARIZÁ, *revoluționarizez*, vb. I. Tranz. **1.** (Rar) A insufla sentimente revoluționare. **2.** Fig. A produce o revoluție (4). [Pr.: *-ți-o-*] — Cf. rus. r e v o l u ț i o n i z i r o v a t i.

REVOPSÍ, *revopsesc*, vb. IV. Tranz. A vopsi din nou (în altă culoare). — **Re**[1]**-** + **vopsi.** — **revopsíre** s.f.; **revopsít, -ă** adj.

REZIDUÁR, -Ă, *reziduari*, *-e*, adj. (Rar) Care formează reziduuri. [Pr.: *-du-ar*] — Din fr. **résiduaire.**

REZILIÁBIL, -Ă, *reziliabili*, *-e*, adj. Care poate fi reziliat. [Pr.: *-li-a-*] — Din fr. **résiliable.**

REZISTÍBIL, -Ă, *rezistibili*, *-e*, adj. (Rar) Căruia i se poate rezista. — Din fr. **résistible.**

REZISTIBILITÁTE s.f. (Rar) Însușirea de a fi rezistibil. — **Rezistibil** + suf. *-itate.*

REZISTIVIMÉTRU, *rezistivimetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea rezistivității. — Din fr. **résistivimètre.**

REZOLVÁNTĂ, *rezolvante*, adj. (Mat.; în sintagma) *Ecuație rezolvantă* = ecuație formată cu coeficienții unei ecuații, care ajută la găsirea rădăcinilor acesteia. — Din fr. **résolvante.**

REZOLVÁT, -Ă, *rezolvați*, *-te*, adj. **1.** Pentru care s-a găsit o soluție (convenabilă); soluționat (1). **2.** (Despre controverse, litigii, conflicte) Căruia i s-a pus capăt; soluționat (2). — V. **rezolva.**

REZULTÁNT, -Ă, *rezultanți*, *-te*, adj. Care rezultă. ◆ Referitor la o rezultantă. — Din fr. **résultant.**

REZULTATÍV, -Ă, *rezultativi*, *-e*, adj. Care rezultă. — Din fr. **résultatif.**

REZUMÁRE, *rezumări*, s.f. Acțiunea de *a rezuma* și rezultatul ei. — V. **rezuma.**

RIBONUCLEOPROTEÍNĂ. *ribonucleoproteine*, s.f. (Biol.) Complex macromolecular alcătuit din proteine și acid ribonucleic. [Pr.: *-cle-o-*] — Din fr. **ribonucléoprotéine,** engl. **ribonucleoprotein.**

RIBOVÍRUS, *ribovirusuri*, s.n. (Biol.) Virus la care materialul ereditar este reprezentat de acidul ribonucleic. — **Ribo**[nucleu] + **virus.**

RIBÓZĂ s.f. (Biol.) Monozaharidă cu cinci atomi de carbon caracteristică acizilor ribonucleici, component esențial al tuturor celulelor vii. — Din fr. **ribose.**

RIBOZÓM, *ribozomi*, s.m. (Biol.) Particulă citoplasmatică de dimensiuni foarte mici, formată din proteine și acizi ribonucleici. — Din fr. **ribosome.**

RICANÁRE, *ricanări*, s.f. (Livr.) Faptul de *a ricana;* rînjet. — V. **ricana.**

RICKÉTTSII s.f. pl. (Biol.) Virusuri care produc la oameni și la animale o serie de boli infecțioase. — Din engl. **rickettsia,** fr. **rickettsie.**

RICKETTSIÓZĂ, *rickettsioze*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru o serie de boli infecțioase cauzate de rickettsii. [Pr.: *-si-o-*] — Din engl. **rickettsiosis,** fr. **rickettsiose.**

RIDÁRE, *ridări*, s.f. Faptul de *a se rida.* — V. **rida.**

RIFLUITÓR, *rifluitori*, s.m. Muncitor care execută rifluri. [Pr.: *-flu-i-*] — **Riflui** + suf. *-tor.*

RIFT, *rifturi*, s.n. (Geol.) Șir de rupturi ale scoarței terestre sub fundul oceanelor. ◆ Fisură în sol făcută de un rîu. — Din fr., engl. **rift.**

RIGORÍST, -Ă, *rigoriști*, *-ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al rigorismului. — Din fr. **rigoriste.**

RÎJĂ s.f. v. **rujă.**

RIL, *rile*, s.n. Șanț făcut cu o mașină specială pe linia de îndoire a unui carton (astfel încît straturile exterioare din spatele îndoiturii să nu se rupă). ◆ Șanț pe un disc (4). [Pl. și: *riluri.* — Var.: **rîlă** s.f.] — Din germ. **Rille.**

RÎLĂ s.f. v. **ril.**

RIMÁT, -Ă, *rimați*, *-te*, adj. (Despre cuvinte) Care rimează cu altul. — V. **rima.**

RIMELÁRE, *rimelări*, s.f. Acțiunea de *a (se) rimela* și rezultatul ei. — V. **rimela.**

RIMELÁT[1] s. n. Faptul de *a rimela.* — V. **rimela.**

RIMELÁT[2]**, -Ă,** *rimelați*, *-te*, adj. (Despre gene, ochi) Care este dat cu rimel; (despre persoane) care are ochii fardați cu rimel. — V. **rimela.**

RINDELÁRE, *rindelări*, s.f. Rindeluire. — V. **rindela.**

RINOCERÍD, *rinoceride*, s.n. (La pl.) Familie de mamifere imparicopitate, avînd ca tip rinocerul; (și la sg.) animal din această familie. — Cf. fr. r h i n o c é r o t i d é s.

RINOFARÍNGE, *rinofaringe*, s.n. (Anat.) Partea superioară a faringelui, care comunică cu fosele nazale. — Din fr. **rhino-pharynx** (după *faringe*).

RINOFARINGÍTĂ, *rinofaringite*, s.f. (Med.) Inflamație a rinofarîngelui. — Din fr. **rhino-pharyngite.**

RINOLÓG, -Ă, *rinologi*, *-ge*, s.m. și f. Medic specialist în rinologie. — Din germ. **Rhinolog.**

RINOLÓGIC, -Ă, *rinologici*, *-ce*, adj. (Med.) Referitor la rinologie, de rinologie. — Din fr. **rhinologique.**

RINOLOGÍE s.f. Ramură a medicinii care studiază anatomia, fiziologia și bolile nasului. — Din fr. **rhinologie.**

RINOPLÁSTIC, -Ă, *rinoplastici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la rinoplastie. — Din fr. **rhinoplastique.**

RINORAGÍE, *rinoragii,* s.f. (Med.) Hemoragie nazală; epistaxis. — Din fr. **rhinorragie.**

RINOSCÓP, *rinoscoape,* s.n. (Med.) Instrument cu ajutorul căruia se examinează fosele nazale. — Din fr. **rhinoscope.**

RIPÁ, *ripez,* vb. I. Tranz. (Constr.) A deplasa transversal pe distanțe foarte scurte o porțiune dintr-o linie de cale ferată, tablierul unui pod etc. — Din fr. **riper.** — **ripáre** s.f.

RITMOTERAPÍE s.f. Terapie psihică și fiziologică, constînd în exerciții de restructurare a ritmului funcțional perturbat patologic. — **Ritm** + **terapie.**

RITOLOGÍE s.f. Ramură a mitologiei și religiei care studiază ritul, ritualul și ritualismul ca părți constitutive ale unor uzanțe culturale cu caracter regulat, referitoare la superstiții și credințe tradiționale. — Din fr. **ritologie.**

RITUALÍST, -Ă, *ritualiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al ritualismului. [Pr.: *-tu-a-*] — Din fr. **ritualiste.**

RIVALIZÁRE, *rivalizări,* s.f. Faptul de *a rivaliza.* — V. **rivaliza.**

RIZÁRE, *rizări,* s.f. Defect de funcționare al unei mașini, ca urmare a apariției rizurilor pe suprafețele a două piese aflate în contact. — Din **riz.**

RIZOFÁG, -Ă, *rizofagi, -ge,* adj. (Biol.) Care se hrănește cu rădăcini. — Din fr. **rhisophage.**

RÎGÎITÚRĂ, *rîgîituri,* s.f. Rîgîială. — **Rîgîi** + suf. *-tură.*

ROBINSONÁ, *robinsonez,* vb. I. Intranz. (Livr.; rar) A se izola (refugiindu-se în natură). — Din n. pr. **Robinson** [Crusoe].

ROBOTÉHNICĂ s.f. Domeniu al tehnicii consacrat construirii sistemelor mecanice, informatice sau mixte și a roboților. — **Robot** + **tehnică.**

ROBÓTICĂ s.f. Domeniu pluridisciplinar al științei și tehnicii care studiază proiectarea și tehnica construirii sistemelor mecanice, informatice sau mixte și a roboților, în scopul înlocuirii parțiale sau totale a omului în acțiunea sa asupra mediului înconjurător; (rar) robotologie. — Din fr. **robotique,** engl. **robotics.**

ROBOTIZÁ, *robotizez,* vb. I. **1.** Tranz. A dota cu sisteme mecanice, informatice sau mixte, cu roboți procesul de producție în scopul de a înlocui omul în operații repetabile sau vătămătoare. V. a u t o m a t i z a. **2.** Refl. A acționa (prin comportare, gesturi etc.) ca un robot. — Din fr. **robotiser.** — **robotizáre** s.f.; **robotizát, -ă** adj.

ROBOTOLOGÍE s.f. (Rar) Robotică. — **Robot** + [tehno]**logie.**

ROCĂRÍE, *rocării,* s.f. (Geol.) Teren plin de pietre, roci, stînci. — **Rocă** + suf. *-ărie* (după engl. *rockery*).

RODÉO s.n. **1.** Serbare organizată cu ocazia marcajului animalelor în unele regiuni din America. **2.** Întrecere sportivă în care un călăreț trebuie să încalece și să se mențină, fără șa, cît mai mult pe un cal sau un taur nedomesticit. [Pr.: *-de-o*] — Din sp. **rodeo,** fr. **rodéo.**

RODOCROZÎT s.n. (Min.) Carbonat natural de mangan de culoare roz, cristalizat în sistemul romboedric. — Din fr. **rhodocrosite.**

RODOPSÍN s.n. v. **rodopsină.**

RODOPSÍNĂ s.f. (Biol.) Albumină prezentă în retina ochiului. [Var.: **rodopsín** s.n.] — Din fr. **rhodopsine.**

ROLIȘÓR, *rolișoare,* s.n. Diminutiv al lui *rol* (**I**). — **Rol** + suf. *-ișor.*

ROMANIZATÓR, -OÁRE, *romanizatori, -oare,* adj. (Livr.) Care romanizează. — **Romaniza** + suf. *-tor.*

ROMANȚIOZITÁTE s.f. Înclinare spre visare, spre melancolie; romantism. [Pr.: *-ți-o-*] — **Romanțios** + suf. *-itate.*

ROMÂNĂ s.f. (Lingv.; în sintagma *româna comună* (sau *primitivă*) = stadiu în evoluția limbii române anterior diferențierii dialectale; străromână.

ROND s.n. (Cor.) Mișcare circulară a piciorului, executată liber pe sol sau în aer.

RONDÁ, *rondez,* vb. I. Intranz. (Nav.) A executa un rondou (**2**). — Din **rondou.** — **rondáre** s.f.

RONDÍNO s.n. (Muz.) Rondo de o factură mai simplă și cu dimensiuni reduse. — Din it. **rondino.**

RONJÁ, *ronjez,* vb. I. Tranz. (Franțuzism) A coroda (**3**). — Din fr. **ronger.** — **ronjáre** s.f.; **ronját, -ă** adj.

ROȘĂȚEÁ, *roșățele,* s.f. Plantă erbacee cu tulpina cilindrică dreaptă, cu flori dispuse într-o umbelă terminală *(Botumus umbellatus).* — De la **roșu.**

ROTĂȚIE s.f. (În sintagma) *Perioadă de rotație* = interval de timp în care un corp ceresc execută o rotație completă în jurul axei sale.

ROTISÓR, *rotisoare,* s.n. Aparat (electric sau cu raze infraroșii) pentru fript carne. — Din fr. **rôtissoire.**

ROTOPLÁN, *rotoplane,* s.n. Aparat de zbor la care forța portantă apare pe un sistem de aripi rotitoare. — Din engl. **rotor plane.**

ROTULIÁN, -Ă, *rotulieni, -e,* adj. (Anat.) Referitor la rotulă, al rotulei. [Pr.: *-li-an*] — Din fr. **rotulien.**

ROTÚND adj. Încheiat [2] (**II**).

ROZÁRIU [3], *rozarii,* s.n. (Rar) Loc în care se plantează trandafiri. — Din fr. **rosarium,** it. **rosario.**

RUANDÉZ, -Ă, *ruandezi, -e,* s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Ruanda. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Ruanda. [Pr.: *ru-an-*] — **Ruanda** (n. pr.) + suf. *-ez.*

RUBANÁTĂ, *rubanate,* s.f. (Geol.) Textură a unor roci eruptive cu aspectul unor dungi, datorită alternanței diferitelor minerale. ◇ (Adjectival) *Structură rubanată.* — Din fr. **rubané.**

RUBÁȘCĂ, *rubăști,* s.f. Cămașă bărbătească încheiată pe umăr, care se poartă de obicei peste pantaloni. — Din rus. **rubaşka.**

RUBEFÁCȚIE, *rubefacții,* s.f. (Med.) Înroșire a pielii produsă de o substanță rubefiantă. — Din fr. **rubéfaction.**

RUBEÓLIC, -Ă, *rubeolici, -ce,* adj. (Med.) Care este specific rubeolei, de rubeolă. [Pr.: *-be-o-*] — **Rubeolă** + suf. *-ic.*

RUBICÉL, *rubiceli,* s.m. (Min.) Varietate de cuarț de culoare roșie-violetă. — Din fr. **rubicelle.**

RUBYLÍTH s.n. (Electron.) Material special destinat fotografierii prin transparență a planurilor circuitelor integrate. — Din fr., engl. **rubylith.**

RUDIMENTARITÁTE s.f. Însușirea a ceea ce este rudimentar. ◆ Lipsă de finețe (**1**). — **Rudimentar** + suf. *-itate.*

RUGBÍSTIC, -Ă, *rugbistici, -ce,* adj. Referitor la rugbi, de rugbi. [Pr.: *rui-*] — **Rugbi** + suf. *-istic.*

RUGINÍȚĂ, *ruginițe,* s.f. **1.** Numele a două plante: **a)** plantă erbacee cu frunze mici, înguste la bază și dințate la vîrf *(Asplenium ruta muraria);* **b)** strașnic (**III**) *(Asplenium trichomanes).* **2.** Ciupercă parazită care atacă și distruge frunzele plantelor *(Uromyces scuteleatus).* — **Rugină** + suf. *-iță.*

RÚJĂ ², *ruje*, s.f. (Fam.) Bandă de pînză, de stofă, de dantelă etc. plisată sau încreţită, care serveşte ca ornament la diferite obiecte de îmbrăcăminte. [Var.: **ríjă** s.f.] — Cf. fr. r u c h e.

RULMENTÍST, -Ă, *rulmenţişti, -ste*, s.m. şi f. Muncitor care lucrează într-o fabrică de rulmenţi. — **Rulment** + suf. *-ist.*

RUMENEÁLĂ s.f. Plantă erbacee din familia rozaceelor, cu tulpina întinsă pe pămînt şi cu flori de culoare galbenă *(Potentilla procumbens)*.

RUPÍCOL, -Ă, *rupicoli, -e*, adj. (Bot.; despre plante) Care creşte pe stînci sau bolovănişuri. — Din fr. **rupicole.**

RUSCÚŢĂ s.f. Plantă erbacee cu tulpina ramificată, cu flori de culoare roşie *(Adonis flammea)*.

RUSIFICÁ, *rusific*, vb. I. **1.** Tranz. şi refl. A (se) asimila cu populaţia de limba rusă. **2.** Tranz. A modifica (un cuvînt, o expresie etc.) după structura limbii ruse. — Din fr. **russifier. — rusificáre** s.f.; **rusificát, -ă** adj.

RUSOFÍL, -Ă, *rusofili, -e*, adj., s.m. şi f. (Persoană) care manifestă simpatie pentru poporul rus şi pentru cultura sa. — Din fr. **russophile.**

RUSTICIZĂ, *rusticizez*, vb. I. Tranz. şi refl. A da sau a căpăta caracter rustic. — Din engl. **rusticize. — rusticizáre** s.f.; **rusticizát, -ă** adj.

RUŞÍNE s.f. (Bot.; în compusul) *Ruşinea-fetei* = numele a două plante erbacee din familia umbeliferelor, cu tulpina acoperită de peri rigizi, cu flori albe sau trandafirii, dispuse în mici umbele; morcov sălbatic *(Daucus carota şi silvestris)*.

RUTHERFORD, *rutherforzi*, s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru radioactivitate egală cu un milion de dezintegrări pe secundă emise de un element radioactiv. [Pr.: *rădărford.* — Abr.: *Rd*] — Din fr., engl. **rutherford.**

RUTIERÍST, *rutierişti*, s.m. Tractorist care are dreptul de conducere pe şosele. [Pr.: *-ti-e-*] — **Rutier** + suf. *-ist.*

RUTINÁ, *rutinez*, vb. I. Refl. A căpăta rutină. — Din fr. **routiner.**

RUTINÁR, -Ă, *rutinari, -e*, adj. (Rar) Şablonizat.

RUTINIÉR, -Ă, *rutinieri, -e*, adj., s.m. şi f. **1.** Adj. (Franţuzism) Şablonizat. **2.** S.m. şi f. Persoană care lucrează numai prin rutină, sclav al automatismului. [Pr.: *-ni-er*] — Din fr. **routinier.**

S

SABÁTIC, -Ă, *sabatici, -ce,* adj. De sabat. ◇ *An sabatic* = an de studiu acordat universitarilor din anumite state, în care aceştia sînt scutiţi de obligaţiile didactice. — Din fr. **sabbatique,** engl. **sabbatical.**

SÁBIE s.f. (Sport) Una dintre probele de scrimă în care se foloseşte sabia (**1**).

SABÍNĂ [2], *sabine,* s.f. (Bot.) Varietate de ienupăr din Europa meridională, ale cărei frunze au proprietăţi medicinale *(Juniperus sabina).* — Din fr. **sabine,** lat. **sabina.**

SABINÍSM s.n. (Med.) Intoxicaţie cu ulei de sabină. — Din fr. **sabinisme.**

SABLATÓR, -OÁRE, *sablatori, -oare,* s.m. şi f. Muncitor calificat în sablare. — **Sabla** + suf. *-tor.*

SACIFÓRM, -Ă, *saciformi, -e,* adj. În formă de sac. — Din fr. **sacciforme.**

SACRALITÁTE s.f. (Rar) Caracterul a ceea ce este sacru. — **Sacral** [2] + suf. *-itate.*

SACRALIZÁ, *sacralizez,* vb. I. Tranz. (Rar) A atribui caracter sacru unui lucru profan. — Din fr. **sacraliser.** — **sacralizáre** s.f.; **sacralizát, -ă** adj.

SACÚL s.n. v. **saculă.**

SACÚLĂ s.f. (Anat.) Formaţiune saciformă de dimensiuni mici. [Var.: **sacúl** s.n.]

SADUCHEÍSM s.n. (În antichitate) Doctrină, concepţie proprie saducheilor. — Din fr. **saducéisme** (după *saducheu*).

SAFÁRI, *safariuri,* s.n. Expediţie de vînătoare în Africa. ◆ Raliu automobilistic desfăşurat pe drumurile şi în condiţiile din Africa. — Din fr. **safari.**

SAFÍR s.n. Varietate de blană de nurcă de culoare albăstrie.

SAGITÁL, -Ă, *sagitali, -e,* adj. (Anat.) Care este în plan vertical de simetrie. ◇ *Sutură sagitală* = sutură care uneşte cele două oase parietale. — Din fr. **sagittal.**

SAHARIÁN, -Ă, *saharieni, -e,* adj., s.f. **1.** Adj. Referitor la Sahara, al Saharei. **2.** S.f. Bluză sport cu epoleţi şi cu mîneci scurte. [Pr.: *-ri-an*] — Din fr. **saharien, -enne.**

SAKÉ s.n. Băutură alcoolică specifică Japoniei, făcută din orez fermentat, care se bea, de obicei, fierbinte. — Din fr. **saké.**

SALIFÉR, -Ă, *saliferi, -e,* adj. Care conţine sare (**1**), bogat în sare (**1**). — Din fr. **salifère.**

SALIFICÁ, *salific,* vb. I. Tranz. (Chim.) A combina o bază cu un acid pentru a obţine o sare (**2**); salificaţie. — Din fr. **salifier.** — **salificáre** s.f.; **salificát, -ă** adj.

SALIFICÁŢIE s.f. (Chim.) Salificare. — Din fr. **salification.**

SALINIZÁ, *salinizez,* vb. I. Tranz. şi refl. A face să devină sau a deveni salin; a (se) îmbiba cu săruri solubile. — Din fr. **saliniser.** — **salinizáre** s.f.; **salinizát, -ă** adj.

SALIVÁRE, *salivări,* s.f. Acţiunea de *a saliva* şi rezultatul ei. — V. **saliva.**

SALIVÁT s.n. Faptul de *a saliva;* salivaţie. — V. **saliva.**

SALMIÁC s.n. (Chim.; rar) Ţipirig. — Din germ. **Salmiak.**

SALOON s.n. Cîrciumă, han (în filmele western). [Pr.: *sălún*] — Cuv. am.

SALPINGECTOMÍE, *salpingectomii,* s.f. (Med.) Îndepărtare chirurgicală parţială sau totală a trompelor uterine. — Din fr. **salpingectomie.**

SALPINGOGRAFÍE, *salpingografii,* s.f. (Med.) Radiografie a trompelor uterine cu ajutorul unei substanţe de contrast. — Din fr. **salpingographie.**

SALPINGOOVARÍTĂ, *salpingoovarite,* s.f. (Med.) Anexită. [Pr.: *-go-o-*] — Din fr. **salpingo-ovarite.**

SALPINGOSCÓP, *salpingoscoape,* s.n. (Med.) Aparat folosit în salpingoscopie. — Din fr. **salpingoscope.**

SALPINGOSCOPÍE, *salpingoscopii,* s.f. (Med.) Explorare vizuală a orificiului intern al trompei lui Eustache cu ajutorul salpingoscopului. — Din fr. **salpingoscopie.**

SALTÁNDO adv. (Muz.; indică modul de execuţie la instrumentele cu coarde şi arcuş) În felul procedeului staccato, prin lansarea uşoară a arcuşului pe coarde şi revenirea lui naturală. [Pr.: *-tán-*] — Cuv. it.

SALUBRIZÁ, *salubrizez,* vb. I. Tranz. A face salubru pentru populaţie locul de trai sau de muncă. — **Salubru** + suf. *-iza.* — **salubrizáre** s.f.; **salubrizát, -ă** adj.

SALVAMÁR, (**2**) *salvamari,* s.n., s.m. **1.** S.n. Serviciu specializat (la mare) în prevenirea şi acordarea de ajutor celor în pericol de înec. **2.** S.m. Persoană calificată care face parte din salvamar (**1**); (rar) salvamarist. — **Salva**[re] + **mar**[ină].

SALVAMARÍST, *salvamarişti,* s.m. (Rar) Salvamar (**2**). — **Salvamar** + suf. *-ist.*

SALVAMÓNT s.n. Asociaţie care se ocupă cu salvarea celor accidentaţi sau rătăciţi pe munte. — **Salva**[re] + **mont**[ană].

SALVAMONTÍST, -Ă, *salvamontişti, -ste,* adj., s.m. şi f. (Persoană calificată sau cîine dresat) care face parte din salvamont. — **Salvamont** + suf. *-ist.*

SAMÁ, *samale,* s.f. Produs bogat în enzime, întrebuinţat la sămăluire. — Et. nec.

SAMOÁN, -Ă, *samoani, -e,* s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Samoa. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Samoa. ◆ (Substantivat, f.) Limbă polineziană din familia de limbi malaiezo-polineziene, vorbită în Samoa de Vest. [Pr.: *-mo-an*]. — Din fr. **samoan.**

SAMSARÁ s.f. Doctrină brahmanică şi budistă privitoare la transmigraţia sufletului. — Din fr. **Samsara.**

SANSEVIÉRIA s.f. Plantă tropicală decorativă din familia liliaceelor, cu frunze lungi, cărnoase, din ale căror fibre rezistente se fac sfori, pînză etc. *(Sansevieria).* [Pr.: *-vi-e-ri-a*] — Din lat. **Sansevieria,** numele ştiinţific al plantei.

SAPIENŢIÁL, -Ă, *sapienţiali, -e,* adj. (Livr.) Care denotă sapienţă, cu sapienţă. [Pr.: *-pi-en-*] — **Sapienţă** + suf. *-al.*

SAPONIFICÁȚIE s.f. Saponificare. — Din fr. **saponification.**

SAPORÍFIC, -Ă, *saporifici, -ce,* adj. (Livr.) Care dă gust, savoare. — Din fr. **saporifique.**

SAPOTIÉR, *sapotieri,* s.m. Arbore din Antile cu fructe foarte dulci *(Achras sapotas).* [Pr.: *-ti-er*] — Din fr. **sapotier.**

SAPROFÁG, -Ă, *saprofagi, -ge,* adj. (Biol.; despre animale) Care se hrănește cu materii organice în descompunere. — Din fr. **saprophage.**

SAPROFITÍSM s.n. (Biol.) Mod de viață al saprofitelor. — Din fr. **saprophytisme.**

SARAZÍNĂ s.f. (În evul mediu) Hersă armată în partea inferioară cu colți de oțel.

SARCOCÉL, *sarcocele,* s.n. (Med.) Tumoare dură a testiculelor. — Din fr. **sarcocèle.**

SARCOLÉMĂ, *sarcoleme,* s.f. (Anat.) Membrană care învelește fibra musculară (netedă sau striată). — Din fr. **sarcolemme.**

SARCOMATÓS, -OÁSĂ, *sarcomatoși, -oase,* adj. (Med.) Referitor la sarcom, de natura sarcomului. — Din fr. **sarcomateux.**

SARCOMATÓZĂ, *sarcomatoze,* s.f. (Med.) Afecțiune caracterizată prin apariția de sarcoame multiple. — Din fr. **sarcomatose.**

SARDANAPÁLIC, -Ă adj. (Livr.) Decăzut.

SASTISEÁLĂ, *sastiseli,* s.f. (Înv.) Plictiseală. — **Sastisi**[1] + suf. *-eală.*

SATELÍT s.n. (În sintagmele) *Satelit de radioamatori* = satelit artificial dotat cu echipament special permițînd radioamatorilor stabilirea legăturilor la mari distanțe și la ore precise. *Satelit de telecomunicații* = satelit artificial dotat cu echipament special care face posibilă realizarea unor canale de telecomunicații, folosite în cercetarea științifică, navigație, comunicații, difuziunea programelor de televiziune etc. *Satelit meteorologic* = satelit artificial dotat cu echipament special folosit pentru operații de cercetare a întregului înveliș al oceanului aerian și pentru obținerea unor informații specifice din zonele terestre mai puțin accesibile.

SATURABILITÁTE s.f. (Chim., Fiz.) Capacitatea de a fi saturat. — Din fr. **saturabilité.**

SATURÁNT, -Ă, adj. Care are proprietatea de a satura.

SATURATÓR, *saturatoare,* s.n. Aparat folosit pentru concentrarea unei soluții pînă la saturație. — Din fr. **saturateur.**

SĂLĂJEÁN, -Ă, *sălăjeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Sălaj. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Sălaj. — **Sălaj** (n. pr.) + suf. *-ean.*

SĂLĂJEÁNCĂ, *sălăjence,* s.f. Femeie născută și crescută în județul Sălaj. ◆ Locuitoare din județul Sălaj. — **Sălăjean** + suf. *-că.*

SĂLĂȚEÁ s.f. v. **sălățică.**

SĂLĂȚÍCĂ, *sălățele,* s.f. **1.** Diminutiv al lui *salată.* **2.** Plantă erbacee cu flori galbene din zona muntoasă *(Asperis foetide).* **3.** (Bot.; reg.) Untișor *(Ranunculus ficaria).* [Var.: **sălățeá** s.f.] — **Salată** + suf. *-ică.*

SĂMĂLUÍRE, *sămăluiri,* s.f. Operație de tratare a pielii cu sama, înainte de tăbăcire. — De la **sama.**

SĂPUNÉL s.n., s.f. pl. **1.** S.n. (Bot.) Odagaci. **2.** S.f. pl. Plantă erbacee ornamentală cu flori mari *(Aster laexigatus).*

SĂRĂCÍLĂ s.m. (Fam.) Vînt cald și uscat care suflă vara (în Dobrogea).

SĂRĂRÍȚĂ, *sărărițe,* s.f. **1.** (Fam.) Solniță. **2.** Utilaj, dispozitiv mecanic care împrăștie sare pe drumurile publice pentru topirea zăpezii. — **Sare** + suf. *-ărită.*

SĂRĂTURÁT, -Ă, *sărăturați, -te,* adj. (Despre soluri) Care este îmbibat cu săruri vătămătoare pentru plante; sărăturos. — **Sărătură** + suf. *-at.*

SĂRĂTURÓS, -OÁSĂ, *sărăturoși. -oase,* adj. (Despre soluri) Care este îmbibat cu săruri vătămătoare pentru plante; sărăturat. — **Sărătură** + suf. *-os.*

SĂRĂȚEÁ, *sărățele,* s.f. (Fam.) Saleu. — **Sărat** + suf. *-ea.*

SĂRITÓR, -OÁRE s.m. și f. Sportiv care participă la probe de sărituri.

SĂSÍSM. *săsisme,* s.n. Particularitate, termen, construcție etc. proprie graiului sașilor împrumutată de alt grai și neadaptată la sistemul acestuia. — **Sas**[1] + suf. *-ism.*

SĂTMĂREÁN, -Ă, *sătmăreni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau în județul Satu Mare. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Satu Mare. — **Satu Mare** (n.pr.) + suf. *-ean.*

SĂTMĂREÁNCĂ, *sătmărence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau în județul Satu Mare. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Satu Mare. — **Sătmărean** + suf. *-că.*

SCALARIFÓRM, -Ă, *scalariforimi, -e,* adj. În formă de scară (**I 1**). — Din fr. **scalariforme.**

SCALIÓLĂ, *scaliole,* s.f. (Constr.) Placă ușoară întrebuințată pentru fabricarea pereților interiori în construcțiile prefabricate. — Din it., fr. **scagliola.**

SCANÁ, *scanez,* vb. I. Tranz. (Tehn., Med.) A explora prin intermediul unui scaner. — Din engl. **scan.** — **scanáre** s.f.

SCANDINÁVIC, -Ă, *scandinavici, -ce,* adj. Scandinav (**2**). — Din germ. **skandinavisch.**

SCÁNER, *scanere,* s.n. Aparat folosit în diferite sisteme de investigație pentru explorarea amănunțită punct cu punct. [Scris și: *scanner*] — Din engl., fr. **scanner.**

SCAP, *scapi,* s.m. (Bot.) Tijă florală de obicei lipsită de frunze; peduncul. — Din fr. **scape.**

SCÁRĂ s.f. **I.** (Tel.; în sintagma) *Scară de gri* = scară (**II 1**) care reprezintă variația luminației în mai multe trepte între nivelul de alb și nivelul de negru, folosită pentru controlul și reglajul sistemelor de televiziune. **II.** (Bot.; în compusul) *Scara-Domnului* = plantă erbacee din regiunea muntoasă cu flori albastre sau albe *(Polemonium coeruleum).*

SCARIFICÁT, -Ă, *scarificați, -te,* adj. (Agr.; despre sol) Care a suferit o scarificare. — V. **scarifica.**

SCATOFÁG, -Ă, *scatofagi, -ge,* adj., s.m. și f. (Med.) Coprofag. — Din fr. **scatophage.**

SCATOFAGÍE s.f. (Med.) Coprofagie. — Din fr. **scatophagie.**

SCÁUN s.n. (Bot.; în compusul) *Scaunul-cucului* = plantă erbacee cu flori purpurii care crește în locuri nisipoase și pietroase *(Dianthus giganteus).*

SCĂPĂ vb. I. Intranz. A nu reuși momentan să-și amintească de... — **scăpát, -ă** adj.

SCELERATEȚÉ s.f. (Rar) Manieră de a acționa ca un scelerat. — Din fr. **scélératesse.**

SCENARÍSTIC, -Ă, *scenaristici, -ce,* adj., s.f. **1.** Adj. Referitor la scenariu, de scenariu. **2.** S.f. Arta de a scrie scenarii. — **Scenariu** + suf. *-istic.*

SCENARIZÁ, *scenarizez,* vb. I. Tranz. A transpune o lucrare, un fapt etc. în scenariu de teatru sau de film. — Din engl. **scenarize.** — **scenarizáre** s.f.; **scenarizát, -ă** adj.

SCENOTÉHNIC, -Ă, *scenotehnici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Tehnica folosirii trucajelor mecanice și a aparaturii de scenă în teatru. **2.** Adj. Referitor la scenotehnică, de scenotehnică (**1**). — **Scenă** + **tehnică.**

SCHEÁMĂT, *scheamete*, s.n. (Reg.) Sunet caracteristic prin care cînele anunţă apropierea vînatului sau o stare fizică neplăcută. — Contaminare între **scheau** şi **geamăt.**

SCHEMATIZÁNT, -Ă, *schematizanţi, -te*, adj. Care schematizează. — Din fr. **schématizant** (după *schemă*).

SCHÉMĂ s.f. (Tehn.; în sintagmele) *Schemă bloc* = reprezentare schematică simplă a unui aparat, sistem sau instalaţie, prin blocuri funcţionale, folosită pentru studiul principiilor de funcţionare ale acestora. *Schemă logică* = organigramă.

SCHILÍFT, *schilifturi*, s.n. Instalaţie pentru transportul schiorilor pe vîrful unei pîrtii sau pe o pantă. [Scris şi: *skilift*] — Din engl., fr. **skilift.**

SCHINÉL, *schinei*, s.m. Mică plantă erbacee cu flori galbene întrebuinţată ca plantă medicinală *(Cnicus benedictus)* — **Schin** (= *spin*) + suf. *-el.*

SCHINGIUÍT [1] s.n. Faptul de *a schingiui.* — V. **schingiui.**

SCHINGIUÍT [2], **-Ă,** *schingiuiţi, -te*, adj. **1.** (Despre fiinţe) Care a fost supus la (mari) suferinţe fizice; chinuit, torturat. **2.** Fig. (Despre cuvinte, limbă, vorbire etc.) Pronunţat, scris sau reprodus incorect; deformat, schimonosit. — V. **schingiui.**

SCHINÚŢĂ, *schinuţe*, s.f. Plantă erbacee cu flori albastre sau albe care creşte în regiunile montane; bănică *(Phyteuma orbiculare).* — **Schin** (= *spin*) + suf. *-uţă.*

SCHIZOFAZÍE, *schizofazii*, s.f. (Med.) Tulburare patologică (în schizofrenie) care se manifestă prin vorbire incoerentă, confuză. — Din fr. **schizophasie.**

SCHIZOGENÉZĂ, *schizogeneze*, s.f. (Biol.) Reproducere asexuată prin diviziune. — Din fr. **schizogenèse.**

SCHIZOGONÍE, *schizogonii*, s.f. (Biol.) Reproducere prin despicare sau prin fisiune, la protozoare şi la plantele inferioare; înmulţire prin separare sau prin diviziune multiplă. — Din fr. **schizogonie.**

SCHIZOÍD, -Ă, *schizoizi, -de*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Om) predispus la schizofrenie; (rar) schizotim. — Din fr. **schizoïde.**

SCHIZOIDÍE s.f. (Med.) Predispoziţie a unor personalităţi, constituţii psihice pentru schizofrenie; tip de personalitate care manifestă această predispoziţie; (rar) schizotimie. [Pr.: *-zo-i-*] — Din fr. **schizoïdie.**

SCHIZOTÍM, -Ă, *schizotimi, -e*, adj., s.m. şi f. (Med.; rar) Schizoid. — Din fr. **schizothyme.**

SCHIZOTIMÍE s.f. (Med.; rar) Schizoidie. — Din fr. **schizothymie.**

SCIENCE-FICTION subst. Literatură, film cu caracter ştiinţifico-fantastic. ◇ (Adjectival) *Literatură science-fiction.* [Pr.: *sáiăns ficşăn.* — Abr.: *SF*] — Din fr. **science-fiction.**

SCIÉNTICĂ s.f. Disciplină care studiază ştiinţa ca fenomen social, dezvoltarea şi structura acesteia, organizarea, locul şi rolul ei în societate; scientologie. [Pr.: *sci-en-*] — După lat. **scientia.**

SCIENTIZÁ, *scientizez*, vb. I. Tranz. A introduce în anumite discipline sau în anumite domenii metodele proprii unor alte ştiinţe, în special ale matematicii. [Pr.: *sci-en-*] — Cf. lat. s c i e n t i a, engl. s c i e n t i z e. — **scientizáre** s.f.; **scientizát, -ă** adj.

SCIENTOLÓG, -Ă, *scientologi, -ge*, s.m. şi f. Specialist în scientologie. [Pr.: *sci-en-*] — Din **scientologie** (der. regr.).

SCIENTOLÓGIC, -Ă, *scientologici, -ce*, adj. Referitor la scientologie, de scientologie. [Pr.: *sci-en-*] — Din fr. **scientologique.**

SCIENTOLOGÍE s.f. Scientică. [Pr.: *sci-en-*] — Din fr. **scientologie,** engl. **scientology.**

SCINTIGRÁFIC, -Ă, *scintigrafici, -ce*, adj. (Med.) Care este obţinut prin scintigrafie, de scintigrafie. — Din engl. **scintigraphic.**

SCINTIGRAFÍE, *scintigrafii*, s.f. (Med.) Metodă de explorare a unui ţesut, a unui organ intern prin introducerea unei substanţe radioactive; (concr.) imagine astfel obţinută. — Din fr. **scintigraphie,** engl. **scintigraphy.**

SCINTIGRÁMĂ, *scintigrame*, s.f. (Med.) Înregistrare grafică a radioactivităţii unui ţesut după introducerea unei substanţe radioactive; (rar) scintilogramă. — Din fr. **scintigramme.**

SCINTILATÓR, *scintilatoare*, s.n. (Fiz.) Substanţă în masa căreia se produc scintilaţii sub acţiunea razelor radioactive. — Din fr. **scintillateur.**

SCINTILOGRÁMĂ, *scintilograme*, s.f. (Med.; rar) Scintigramă. — Din fr. **scintillogramme.**

SCIT, -Ă adj. Scitic.

SCIZIONÁR, -Ă, *scizionari, -e*, adj. (Rar) Scizionist. [Pr.: *-zi-o-*] — Din fr. **scissionnaire.**

SCIZÚRĂ, *scizuri*, s.f. (Anat.) Fisură pe suprafaţa unui organ; crăpătură, şanţ.

SCIZURÍTĂ, *scizurite*, s.f. (Med.) Inflamaţie a unei scizuri pulmonare. — Din fr. **scissurite.**

SCÎRBÍT, -Ă, *scîrbiţi, -te*, adj. (Despre oameni) Plin de scîrbă; îngreţoşat, dezgustat. ◆ (Reg.) Întristat, supărat. — V. **scîrbi.**

SCÎRŢÁR, *scîrţari*, adj., s.m. (Reg.) (Om) meschin, zgîrcit. — **Scîrţ** + suf. *-ar.*

SCLEROPROTEÍNĂ, *sceleroproteine*, s.f. (Biol.) Proteină fibroasă foarte rezistentă. — Din fr. **scléroprotéine.**

SCLERÓS, -OÁSĂ, *scleroşi, -oase*, adj. (Rar; despre ţesuturi) Îngroşat, fibros. — Din fr. **scléreux.**

SCLERÓT, *scleroţi*, s.m. (Biol.) Organ de rezistenţă la unele ciuperci, format din îngrămădiri de hife întreţesute. — Din fr. **sclérote.**

SCOBORÎ, *scobór*, vb. IV. (Pop.) **1.** Intranz., refl. şi tranz. A (se) da jos dintr-un loc ridicat sau dintr-un vehicul; a coborî (**1**). ◆ A se deplasa, a merge în jos pe un loc înclinat. ◆ Intranz. A zbura spre pămînt, în jos. ◆ Intranz. (Despre soare, lună) A apune. **2.** Tranz. A schimba înălţimea glasului pentru a trece la un registru mai profund; a vorbi, a cînta cu glas scăzut; a coborî (**4**). **3.** Refl. Fig. A se înjosi, a se degrada, a se coborî (**6**). — Pref. *s-* + **coborî.** — **scoborîre** s.f.; **scoborît** [1] s.n.; **scoborît** [2], **-ă** adj.

SCOBORÎTÓR, -OÁRE, *scoborîtori, -oare*, s.m. şi f., adj. (Pop.) **1.** S.m. şi f. Descendent, urmaş. **2.** Adj. Care coboară. — **Scoborî** + suf. *-tor.*

SCOLASTICÍSM s.n. Concepţie specifică scolasticii. — Din fr. **scolasticisme.**

SCOLIÓTIC -Ă, *scoliotici, -ce*, adj., s.m. şi f. (Med.) (Persoană) care suferă de scolioză. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **scoliotique.**

SCOR s.n. (În sintagma) *Scor alb* = meci nul.

SCORIACÉU, -ÉE, *scoriacei, -ee*, adj. (Geol.; despre roci) Care are aspectul unei scorii vulcanice. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **scoriacé.**

SCORNÍT, -Ă, *scorniţi, -te*, adj. Care este plăsmuit, inventat; urzit, ticluit. — V. **scorni.**

SCOTCH [2] s.n. **1.** Whisky scoţian. **2.** (Eliptic) Sticlă, pahar cu scotch (**1**). [Pr.: *scoci*] — Cuv. engl.

SCRABBLE s.n. Joc logic cu litere, asemănător jocului de cuvinte încrucişate. [Pr.: *screbl*] — Cuv. engl.

SCRIPCÁR s.m. Numele a două insecte cu ţîrîit caracteristic care trăiesc pe plopi; plopar *(Saperda carcharias* şi *populnea).*

SCRIS [1] s.n. (În sintagma) *Maşină de scris* = maşină folosită pentru dactilografierea textelor.

SCROBEÁLĂ s.f. (În sintagma) *Scrobeală albastră* = albăstreală (**2**).

SCURMÁT, -Ă, *scurmaţi, -te*, adj. Care este răscolit la suprafaţă. — V. **scurma.**

SCURT, -Ă adj. (Substantivat, f. pl.) Unde scurte, v. undă.

SCURTÁT, -Ă, *scurtați, -te*, adj. **1.** (Despre obiecte) Care este redus din lungime sau din înălțime. **2.** (Despre timp sau acțiuni durative) Care este redus ca durată. — V. **scurta.**

SCURTMETRÁJ, *scurtmetraje*, s.n. (Cin.) Film care nu depășește 1000 m lungime sau 30 de minute durată. — **Scurt** + **metraj** (după fr. *court-métrage*).

SCVÁMĂ, *scvame*, s.f. (Bot.) Frunzișoară modificată, tare, care protejează mugurii, receptaculul. — Din lat. **squama.**

SEBORÉIC, -Ă, *seboreici, -ce*, adj. (Med.) De natura seboreei, de seboree. [Pr.: *-re-ic*] — Din fr. **séborrhéique.**

SECĂRÉA, *secărele*, s.f. Plantă erbacee din familia gramineelor asemănătoare cu ovăzul *(Bromus secalinus)*. — **Secară** + suf. *-ea.*

SECENTÍSM s.n. Mișcare literară și artistică din secolul al XVII-lea în Italia. — După it. **secentismo.**

SECENTÍST, -Ă, *secentiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Scriitor, artist) care aparține secentismului. — După it. **secentista.**

SECESSIÓN s.n. Nume dat grupărilor artistice din Germania și Austria de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea. [Pr.: *sese-sion*] — Din fr. **sécession.**

SECRETÁR s.m., s.n. v. **secreter.**

SECRETÉR, *secretere*, s.n. Mobilă prevăzută cu sertare (în care se țin documente, acte etc.) și cu o placă rabatabilă care servește la scris. [Scris și: *secretaire.*]

SECRETÓS, -OÁSĂ, *secretoși, -oase*, adj., s.m. și f. (Fam.) (Persoană) care știe să păstreze un secret, o taină; (persoană) care nu se destăinuiește. — **Secret** + suf. *-os.*

SECTORIZÁT, -Ă, *sectorizați, -te*, adj. (Rar) Care este împărțit pe sectoare. — De la **sector.**

SECULÁR adj. (Livr.) Laic.

SECULARIZÁT, -Ă, *secularizați, -te*, adj. (Despre bunuri care aparțin bisericii sau mănăstirii) Trecut în patrimoniul statului. — V. **seculariza.**

SECUNDARIÁT s.n. Perioadă de timp în care își face stagiul un medic secundar [2]. ◆ Examen sau concurs pentru obținerea gradului de medic secundar [2]. — De la **secundar** [2].

SECVENȚIÁL, -Ă, *secvențiali, -e*, adj. Referitor la secvență, care se împarte în secvențe. [Pr.: *-ți-al*] — Din fr. **séquentiel.**

SEDÁ, *sedez*, vb. I. Tranz. și refl. A(-și) administra sedative pentru a (se) calma, a (se) liniști. — Din lat. **sedare.** — **sedáre** s.f.; **sedát, -ă** adj.

SEDÁȚIE, *sedații*, s.f. (Med.) Sedare. — Din fr. **sédation.**

SEDENTARITÁTE s.f. (Rar) Sedentarism. — Din fr. **sédentarité.**

SEDIMENTOMETRÍE, *sedimentometrii*, s.f. (Fiz.) Metodă de determinare a dimensiunilor particulelor dintr-un amestec, bazată pe măsurarea vitezei de sedimentare. — Din fr. **sédimentométrie.**

SEDÚS, -Ă, *seduși, -se*, adj. **1.** (Despre oameni) Care este cucerit prin frumusețea, prin vorbele etc. cuiva, fermecat (**1**). **2.** (Mai ales despre femei) Care este ademenit, înșelat, amăgit. — V. **seduce.**

SEFÁRD, -Ă, *sefarzi, -de*, adj. Care aparține sefarzilor, de sefarzi; sefardit. — Din sp. **sefardi.**

SEFARDÍT, -Ă, *sefarditi, -te*, adj. Sefard. — Din **sefard.**

SEGMENTÁL, -Ă, *segmentali, -e*, adj. Referitor la segment, de segment. — Din fr., engl. **segmental.**

SEGMENTÁRE s.f. (Fon.) Operație de izolare a unui segment dintr-o secvență sonoră pentru studiul lui auditiv, eliminîndu-se astfel influența contextului.

SEGMENTATÓR, *segmentatoare*, s.n. (Fon.) Aparat electronic folosit pentru segmentare. — **Segmenta** + suf. *-tor.*

SEISMOMÉTRIC, -Ă, *seismometrici, -ce*, adj. De seismometrie. [Pr.: *se-is-*] — Din fr. **séismométrique,** engl. **seismometric.**

SEISMOTERAPÍE s.f. (Med.) Procedeu terapeutic constînd din vibrații rapide, regulate și de mică amplitudine, folosit în unele atonii funcționale; vibroterapie. [Pr.: *se-is-* — Var.: **sismoterapíe** s.f.] — Din fr. **séismothérapie.**

SELECTÁT, -Ă, *selectați, -te*, adj. Care este ales dintr-un grup de obiecte, de ființe etc. după anumite criterii; *p. ext.* de calitate superioară. — V. **selecta.**

SELECTRÓN, *selectroane*, s.n. Tub electronic din prima generație de calculatoare. — Din engl. **selectron.**

SELENAÚT, *selenauți*, s.m. Astronaut care călătorește spre Lună (**I 1**), care explorează Luna (**I 1**). — **Selene** (n. pr.) + [cosmo]**naut.**

SELENIFÉR, -Ă, *seleniferi, -e*, adj. Care conține seleniu. — Din fr. **sélénifère.**

SELENOLÓGIC, -Ă, *selenologici, -ce*, adj. Care aparține selenologiei, de selenologie. — Din fr. **sélénologique.**

SELENOLOGÍE s.f. Știință analoagă geologiei care studiază materia componentă a scoarței lunare și evoluția acesteia în timp. — Din fr. **sélénologie.**

SELF-CONTROL subst. Autocontrol. [Pr.: *-tról*] — Cuv. engl.

SEM, *seme*, s.n. (Lingv.) Fiecare dintre trăsăturile semantice pertinente care intră în alcătuirea unui semem. — Din fr. **sème.**

SEMAFÓRIC, -Ă, *semaforici, -ce*, adj. (Rar; despre semnale) Care este emis de semafor. — **Semafor** + suf. *-ic.*

SEMAFORIZĂ, *semaforizez*, vb. I. Tranz. A prevedea cu (sau a instala) semafoare (pe) o cale de rulare, o intersecție de drumuri. — **Semafor** + suf. *-iza.* — **semaforizáre** s.f.; **semaforizát, -ă** adj.

SEMANTICÍSM s.n. Curent neopozitivist care, pornind de la problemele filozofice ridicate de formalizare, contestă caracterul obiectiv al cunoașterii la nivelul treptei raționale. — Din rus. **semantitizm.**

SEMANTICÍST, -Ă, *semanticiști, -ste*, adj., s.m. și f. (Adept) al semanticismului. — Din engl. **semanticist.**

SEMÉM, *sememe*, s.n. (Lingv.) Unitate de semnificație a unui cuvînt, alcătuită din mai multe seme. — Din fr. **sémème.**

SEMIANALFABÉT, -Ă, *semianalfabeți, -te*, adj., s.m. și f. (Persoană) care abia știe să scrie și să citească. [Pr.: *-mi-a-*] — **Semi-** + **analfabet.**

SEMIARHÁIC, -Ă, *semiarhaici, -ce*, adj. Care are caractere, în parte, arhaice. [Pr.: *-mi-ar-*] — **Semi-** + **arhaic.**

SEMIARÍD, -Ă, *semiarizi, -de*, adj. (Despre ținuturi) Aproape deșert. [Pr.: *-mi-a-*] — **Semi-** + **arid.**

SEMIBARIÉRĂ, *semibariere*, s.f. Barieră care închide numai jumătate din lățimea unei căi de acces peste calea ferată. [Pr.: *-ri-e-*] — **Semi-** + **barieră.**

SEMIBURSIÉR, -Ă, *semibursieri, -e*, adj., s.m. și f. (Elev sau student) care primește doar o parte din cuantumul unei burse integrale. [Pr.: *-si-er*] — **Semi-** + **bursier.**

SÉMIC, -Ă, *semici, -ce*, adj. (Lingv.) Care aparține semelor, privitor la seme, care ia în considerație semele. — Din fr. **sémique.**

SEMICÁLC, *semicalcuri*, s.n. (Lingv.) Cuvînt sau expresie în care o parte reprezintă un calc, iar cealaltă parte o formă deja existentă în limbă. — **Semi-** + **calc.**

SEMICENTRÁL, -Ă, *semicentrali, -e*, adj. Care este situat în apropierea centrului unei localități. — **Semi-** + **central.**

SEMICILÍNDRIC, -Ă, *semicilindrici, -ce*, adj. Care este în formă de semicilindru. — **Semi-** + **cilindric** (după fr. *hémicylindrique*).

SEMICILÍNDRU, *semicilindri*, s.m. Cilindru secționat pe jumătate. — **Semi-** + **cilindru.**

SEMICIVILIZÁT, -Ă, *semicivilizați, -te*, adj. Care are un nivel insuficient de civilizație. — **Semi-** + **civilizat.**

SEMICIVILIZÁȚIE, *semicivilizații*, s.f. Civilizație parțială, insuficientă. — **Semi-** + **civilizație.**

SEMICLANDESTÍN, -Ă, *semiclandestini, -e*, adj. (Rar) În parte clandestin. — **Semi-** + **clandestin.**

SEMICLANDESTINITÁTE s.f. (Rar) Situația e semiclandestin. — **Semi-** + **clandestin.**

SEMICOLOÁNĂ, *semicoloane*, s.f. (Arh.) Coloană care are jumătate din diametru îngropat în zid. — **Semi-** + **coloană** (după fr. *demi-colonne*).

SEMICONDUCTÓR s.n. P. ext. Component electronic activ.

SEMICRISTÁL, *semicristale*, s.n. Cristal de calitate inferioară. — Din fr. **semi-cristal.**

SEMIDECOMANDÁT, -Ă, *semidecomandate*, adj. (Despre apartamente) Care este parțial decomandat. — **Semi-** + **decomandat.**

SEMIDEPONÉNT, -Ă, *semideponenți, -te*, adj. (În sintagma) *Verb semideponent* = verb activ ca sens care are unele forme ce se conjugă după diateza activă, iar altele după diateza pasivă. — Din fr. **sémidéponent.**

SEMIDIÚRN, -Ă, *semidiurni, -e*, adj. (Despre fenomene) Care durează (aproximativ) 12 ore. [Pr.: *-di-urn*] — **Semi-** + **diurn** (după engl. *semi-diurnal*).

SEMIDOCTÍSM s.n. Stare de semidoct; *p. ext.* cultură superficială. — **Semidoct** + suf. *-ism.*

SEMIFÍN, -Ă, *semifini, -e*, adj. Care este de finețe mijlocie. — **Semi-** + **fin** (după fr. *demi-fin*).

SEMIFINISÁT, -Ă, *semifinisați, -te*, adj. Care se află încă în stadiul de finisare urmînd a fi dat ulterior în vînzare sau în funcțiune. — **Semi-** + **finisat.**

SEMIFINÍT, -Ă, *semifiniți, -te*, adj. Care este în curs de prelucrare definitivă pentru a fi comercializat. — **Semi-** + **finit** (după fr. *semi-fini*).

SEMIGRÉU, -GRÉA, *semigrei, -grele*, adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Categorie semigrea* (și substantivat, f.) categorie în care intră boxeri cu greutatea între 75 și 81 kg, halterofili cu greutatea între 90 și 100 kg și luptători cu greutatea între 90 și 100 kg. **2.** S.m. Sportiv care aparține categoriei semigrele (1). — **Semi-** + **greu** (după fr. *mi-lourd*).

SEMIINDUSTRIALIZÁ, *semiindustrializez*, vb. I. Tranz. A transforma parțial în produs industrial. [Pr.: *-stri-a-*] — **Semi-** + **industrializa.** — **semiindustrializáre** s.f.; **semiindustrializát**[1] s.n.; **semiindustrializát**[2], **-ă** adj.

SEMIINTERNÁT, *semiinternate*, s.n. Instituție anexă a unei școli care asigură masa de prînz și pentru elevii externi. [Pr.: *-mi-in-*] — **Semi-** + **internat.**

SEMIÎNĂLȚÍME s.f. Înălțime mijlocie. — **Semi-** + **înălțime.**

SEMIÎNCHIS, -Ă, *semiînchiși, -se*, adj. (Despre spații) Care este parțial închis. — **Semi-** + **închis.**

SEMILAMINÁT, -Ă, *semilaminați, -te*, adj. Care este laminat parțial. — **Semi-** + **laminat.**

SEMILÍBER, -Ă, *semiliberi, -e*, adj. (În orînduirea sclavagistă; despre țărani) Care are libertate parțială. — **Semi-** + **liber.**

SEMIMÁT, -Ă, *semimați, -te*, adj. Între transparent și mat. — **Semi-** + **mat**[2].

SEMIMETÁLIC, -Ă, *semimetalici, -ce*, adj. Care are proprietăți de semimetal, de semimetal. — **Semimetal** + suf. *-ic* (după fr. *demimétallique*).

SEMIMIJLOCÍU, -ÍE, *semimijlocii*, adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Categorie semimijlocie* (și substantivat, f.) = categorie în care intră boxeri cu greutatea între 63,500 și 70 kg, halterofili cu greutatea între 81 și 100 kg și luptători între 74 și 82 kg. **2.** S.m. Sportiv care aparține categoriei semimijlocii (1). — **Semi-** + **mijlociu** (după fr. *mi-moyen*).

SEMIMÚSCĂ adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Categorie semimuscă* (și substantivat, f.) = categorie sportivă în care intră boxeri cu greutatea între 45 și 48 kg. **2.** S.m. Sportiv care aparține categoriei semimuscă (1). — **Semi-** + **muscă.**

SEMINARIÁL, -Ă, *seminariali, -e*, adj. De seminar; seminaristic. [Pr.: *-ri-al*] — **Seminar** + suf. *-(i)al.*

SEMINARÍSTIC, -Ă, *seminaristici, -ce*, adj. Seminarial. — **Seminarist** + suf. *-ic.*

SEMINIFÉR, *seminifere*, adj. (Anat.; în sintagma) *Canal seminifer* = fiecare dintre micile canale glandulare situate în testicul și care transportă spontan sperma. — Din fr. **séminifère.**

SEMIOPÁC, -Ă, *semiopaci, -ce*, adj. Care este parțial opac; semitransparent. [Pr.: *-mi-o-*] — **Semi-** + **opac.**

SEMIOPACITÁTE, *semiopacități*, s.f. Calitatea de a fi parțial opac. [Pr.: *-mi-o-*] — **Semi-** + **opacitate.**

SEMIÓPTIC, -Ă, *semioptici, -ce*, adj. Care ajută parțial la vedere. [Pr.: *-mi-o-*] — **Semi-** + **optic.**

SEMIÓTIC, -Ă, *semiotici, -ce*, adj. Referitor la semiotică, de semiotică. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **sémiotique.**

SEMIPERMEABILITÁTE s.f. Însușirea de a fi semipermeabil. [Pr.: *-me-a-*] — Din fr. **semi-perméabilité.**

SEMIPREPARÁT, *semipreparate*, s.n. Produs culinar în parte pregătit, care urmează să fie preparat în continuare acasă. — **Semi-** + **preparat**[1].

SEMIPREȚIÓS, -OÁSĂ, *semiprețioși, -oase*, adj. (În sintagma) *Piatră semiprețioasă* = mineral cristalizat transparent sau translucid, în culori variate, cu duritate mare, folosit la bijuterii de mai mică valoare. — **Semi-** + **prețios** (după fr. *semi-précieux*).

SEMIPRODÚS, *semiproduse*, s.n. Semifabricat. — Din fr. **semi-produit.**

SEMIRECITÁL, *semirecitale*, s.n. Recital alcătuit din două părți, fiecare dintre ele fiind susținută de un alt artist. — **Semi-** + **recital.**

SEMIRIGÍD, -Ă, *semirigizi, -de*, adj. (Tehn.; despre ansambluri) Alcătuit din piese care se pot mișca sau depărta din poziția inițială. — Din fr. **semi-rigide.**

SEMISFÉRIC, -Ă, *semisferici, -ce*, adj. Care are forma unei jumătăți de sferă. — **Semi** + **sferic.**

SEMISOLÍD, -Ă, *semisolizi, -de*, adj. Parțial solid. — **Semi-** + **solid** (după fr. *semi-solide*).

SEMISTABULÁȚIE s.f. Procedeu de creștere și de întreținere a vitelor prin menținerea lor aproape tot timpul în grajd. — **Semi-** + **stabulație.**

SEMITÎRÎTÓR, -OÁRE, *semitîrîtori, -oare*, adj., s.f. (Plantă) cu tulpina întinsă parțial pe pămînt. **Semi-** + **tîrîtor.**

SEMITOLÓGIC, -Ă, *semitologici, -ce*, adj. Referitor la semitologie, de semitologie. — Din fr. **sémitologique.**

SEMITRANSPARÉNT, -Ă, *semitransparenți, -te*, adj. Parțial transparent. — **Semi-** + **transparent** (după fr. *semi-transparent*).

SEMIURBÁN, -Ă, *semiurbani, -e*, adj. Parțial urbanizat. [Pr.: *-mi-ur-*] — **Semi-** + **urban.**

SEMIUSCÁT, -Ă, *semiuscați, -te*, adj. Parțial uscat. [Pr.: *-mi-us-*] – **Semi-** + **uscat.**

SEMIUȘÓR, -OÁRĂ, *semiușori, -oare*, adj., s.m. **1.** Adj. (În sintagma) *Categorie semiușoară* (și substantivat, f.) = categorie în care intră boxeri a căror greutate este între 57 și 60 kg și halterofili a căror greutate este între 57 și 62 kg. **2.** S.m. Sportiv care aparține categoriei semiușoare (**1**). [Pr.: *-mi-u-*] – **Semi-** + **ușor.**

SEMIVELÍN, -Ă, *semivelini, -e*, adj. (Despre hîrtie, coli etc.) Care este în parte velin, de calitate mijlocie. – **Semi-** + **velin.**

SEMIVOCÁLIC, -Ă, *semivocalici, -ce*, adj. Referitor la semivocală, de semivocală. – **Semi-** + **vocalic.**

SEMNIFICÁNT, *semnificanți*, s.n. (Lingv.) Realizare materială a semnului lingvistic, complex sonor care constituie suportul unui sens. – Din fr. **signifiant** (după *semn, semnificare*).

SEMNIFICÁRE s.f. Acțiunea de *a semnifica* și rezultatul ei. – V. **semnifica.**

SEMNIFICÁT, *semnificate*, s.n. (Lingv.) Concept, conținut, sens al unui cuvînt. – Din fr. **signifié** (după *semn, semnifica*).

SENARMONTÍT s.n. Minereu de stibiu. – Din fr. **sénarmontite.**

SENEGALÉZ, -Ă, *senegalezi, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Senegal. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Senegal. – Din fr. **sénégalais.**

SENESCÉNȚĂ s.f. (Med.) Îmbătrînire a țesuturilor și a organismului. – Din fr. **sénescence.**

SENILIZÁ, *senilizez*, vb. I. Refl. A deveni senil. – Din fr. **séniliser.** – **senilizáre** s.f.; **senilizát, -ă** adj.

SENIORÁT s.n. Vîrstă a unui sportiv senior[2]; perioadă în care cineva practică un sport în calitate de senior[2]. [Pr.: *-ni-o-*] – Din fr. **séniorat.**

SENSÍBIL, -Ă adj. (Despre materiale fotografice) Care are însușirea de a înregistra acțiunea luminii sub forma unei imagini latente ce poate fi făcută vizibilă prin developare.

SENSIBILITÁTE s.f. Calitate a materialelor fotografice de a fi sensibile.

SENTENȚIOZITÁTE s.f. (Rar) Însușire de a fi sentențios. [Pr.: *-ți-o-*] – **Sentențios** + suf. *-itate.*

SENTIMENTALÍST, -Ă, *sentimentaliști, -ste*, adj. Sentimental (**1**). – Din fr. **sentimentaliste.**

SENZÓR, *senzori*, s.m. (Fiz.) Dispozitiv (ultrasensibil) care sesizează un anumit fenomen. [Scris și: *sensor*] – Din engl. **sensor,** fr. **senseur.**

SEPARÁ vb. I. Refl. și intranz. (Fiz.; despre o substanță solidă dizolvată într-un lichid) A (se) depune sub formă de precipitat.

SEPTICÉMIC, -Ă, *septicemici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la septicemie, de septicemie. – Din fr. **septicémique.**

SERAFÍSM, *serafisme*, s.n. Atitudine, comportare serafică. – **Serafi**[c] + suf. *-ism.*

SERALÍST, -Ă, *seraliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Elev sau student) care urmează un curs seral. – **Seral** + suf. *-ist.*

SERCLÁJ, *serclaje*, s.n. (Med.) Încercuire. ◆ Metodă chirurgicală de reducere a calibrului uterin. [Scris și: *cerclaj*] – Din fr. **cerclage.**

SERIÁL, -Ă, adj. (Cu caracter) de serie, în serie. ◇ *Muzică serială* = serialism.

SERIALÍSM s.n. Etapă în evoluția atonalismului și dodecafoniei care are drept element ordonator al lucrării muzicale seria de 12 sunete; muzică serială. [Pr.: *-ri-a-*] – Din fr. **sérialisme.**

SERICIGÉN, -Ă, *sericigeni, -e*, adj. (Despre glandele unor viermi, insecte) Care secretă mătase. – Din fr. **séricigène.**

SERICITIZÁRE, *sericitizări*, s.f. Fenomen geologic de retransformare a feldspaților în sericit. – După fr. **séricitisation.**

SERIOGRÁF, *seriografe*, s.n. Accesoriu al aparatului radiografic pentru executarea de radiografii în serie. [Pr.: *-ri-o-*] – Din fr. **sériographe,** engl. **seriograph.**

SERIOGRÁFIC, -Ă, *seriografici, -ce*, adj. De seriografie. [Pr.: *-ri-o-*] – Din engl. **seriographic.**

SERIOGRAFÍE, *seriografii*, s.f. Înregistrare a unei serii de clișee cu ajutorul seriografului; imagine astfel obținută. [Pr.: *-ri-o-*] – Din fr. **sériographie,** engl. **seriography.**

SEROREÁCȚIE, *seroreacții*, s.f. (Med.) Reacție serologică. [Pr.: *-re-a-*] – Din fr. **séro-réaction.**

SEROTONÍNĂ s.f. (Fiziol.) Substanță prezentă în celulele tractului gastro-intestinal, în creier, în plachetele sangvine ale unor mamifere, cu rol important în contracția musculaturii netede, în dilatarea capilarelor, în creșterea permeabilității vaselor mici. – Din fr. **sérotonine.**

SEROVACCINÁRE, *serovaccinări*, s.f. (Med.) Vaccinare cu adaos de ser specific vaccinului. – După fr. **sérovaccination.**

SERPÉNT, *serpente*, s.n. Instrument de suflat din secolul al XVI-lea, cu tonalitate gravă, înlocuit ulterior de tubă. – Din fr., engl. **serpent.**

SERPENTÁRIU, *serpentarii*, s.n. Loc special amenajat (într-o grădină zoologică) în care trăiesc șerpi în condiții asemănătoare cu cele din natură. – Din lat., engl. **serpentarium,** fr. **serpentaire.**

SERTISÁJ s.n. Sertizare. – Din fr. **sertissage.**

SÉRVICE s.n. Stație de reparare și întreținere a autoturismelor sau a diverselor aparate. [Pr.: *servis*] – Din engl. **service.**

SERVÍCIU s.n. (Sport) Punere în joc a mingii.

SÉTĂ, *sete*, s.f. (Bot.) Axă verticală care susține capsula cu spori, protejată de o membrană, la mușchiul de pămînt. – Din lat. **seta.**

SÉTBOL s.n. Minge la jocul de tenis, volei etc. servită la sfîrșitul setului care, cîștigată, asigură victoria în setul respectiv. – Din engl. **set ball.**

SÉTER, *seteri*, s.m. Rasă de cîini de vînătoare și de pază cu păr lung și ondulat și cu urechi mari, clăpăuge. *Seter irlandez.* [Scris și: *setter*] – Din engl., fr. **setter.**

SEVERINEÁN, -Ă, *severineni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Drobeta-Turnu-Severin sau în județul Caraș-Severin. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Drobeta-Turnu-Severin sau din județul Caraș-Severin. – [Turnu-] **Severin** (n. pr.) + suf. *-ean.*

SEVERINEÁNCĂ, *severinence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Drobeta-Turnu-Severin sau în județul Caraș-Severin. ◆ Locuitoare din municipiul Drobeta-Turnu-Severin sau din județul Caraș-Severin. – **Severinean** + suf. *-că.*

SEXAPÍL s.n. Atracție, farmec deosebit pe care îl exercită o persoană asupra sexului opus. [Scris și: *sex-appeal*] – Din engl. **sex-appeal.**

SEXÓLÓG, -Ă, *sexologi, -ge*, s.m. și f. Specialist în sexologie. – Din fr. **sexologue.**

SEXTILIÓN s.n. Număr egal cu zece la puterea douăzeci. [Pr.: *-li-on*] – Din fr. **sextillion.**

SÉXY adj. invar. (Despre oameni) Cu sexapil. ◆ (Despre filme, publicații etc.) Cu caracter erotic. – Din engl. **sexy.**

SEZONÁL, -Ă, *sezonali, -e*, adj. Sezonier. – **Sezon** + suf. *-al.*

SEZONIÉR, -Ă adj. (Substantivat) Lucrător angajat pentru un sezon.

SFIGMOMETRÍE, *sfigmometrii*, s.f. (Med.) Măsurarea pulsului. — Din fr. **sphygmométrie.**

SFIGMOMÉTRU, *sfigmometre*, s.n. (Med.) Tensiometru (**2**). — Din fr. **sphygmomètre.**

SFRAGÍSTIC, -Ă, *sfragistici, -ce*, adj. Referitor la sfragistică, de sfragistică. — Din fr. **sphragistique.**

SHAKER s.n. Recipient în care se agită (cu gheață) elementele unui cocteil. [Pr.: *șéicăr*] — Cuv. engl.

SHAKESPEARIÁN, -Ă, *shakespearieni, -e*, adj. De Shakespeare, al lui Shakespeare; în maniera lui Shakespeare. [Pr.: *șek-spi-ri-an*] — **Shakespeare** (n. pr.) + suf. *-ian*.

SHÉTLAND s.n. Lînă de calitate superioară cu fire foarte lungi; pulover confecționat din acest fel de lînă. [Pr.: *șet-*]

SHOP, *shopuri*, s.n. Magazin în care se vînd mărfuri cu plata în valută. [Pr.: *șop*] — Din engl. [turist] **shop.**

SIBIÁN, -Ă, *sibieni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Sibiu. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Sibiu. [Pr.: *-bi-an*] — **Sibiu** (n. pr.) + suf. *-an*.

SIBIÁNCĂ, *sibience*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Sibiu. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Sibiu. [Pr.: *-bi-an-*] — **Sibian** + suf. *-că*.

SICATIVITÁTE s.f. Calitatea de a fi sicativ. — Din fr. **siccativité.**

SICITÁTE s.f. (Livr.) Uscăciune; secetă. — Din fr. **siccité.**

SIDERÁ, *siderez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A stupefia. — Din fr. **sidérer.**

SIDERÍT [2], *siderite*, s.n. Meteorit constituit aproape în întregime din fier. — Din fr. **sidérite.**

SIDERURGÍST, *siderurgiști*, s.m. Persoană specializată în siderurgie. — Din fr. **sidérurgiste.**

SIGHIȘOREÁN, -Ă, *sighișoreni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Sighișoara **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Sighișoara. — **Sighișoara** (n. pr.) + suf. *-ean*.

SIGHIȘOREÁNCĂ, *sighișorence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Sighișoara. ◆ Locuitoare din municipiul Sighișoara. — **Sighișorean** + suf. *-că*.

SIGNALÉTIC, -Ă, *signaletici, -ce*, adj. (Despre publicații sau bibliografii) Care semnalează succint lucrări, articole etc. — Din fr. **signalétique.**

SIGNÉT, *signete*, s.n. Panglică subțire atașată la cotorul unei cărți pentru a servi ca semn de carte. — Din fr. **signet.**

SIGURÁNȚĂ s.f. (În sintagma) *Siguranță automată* = siguranță electrică de tipul unui întrerupător automat, care este repusă în funcțiune prin simpla apăsare a unui buton.

SILABÍSM s.n. Sistem de scriere în care fiecare silabă este reprezentată printr-un semn. — Din fr. **syllabisme.**

SILENȚIATÓR, *silențiatoare*, s.n. (La motoarele cu explozie) Amortizor de zgomot. [Pr.: *-ți-a-*] — Din it. **silenziatore.**

SILMANÁL s.n. Aliaj feromagnetic pe bază de argint, mangan și aluminiu cu proprietatea de menținere a magnetismului permanent, oricare ar fi acțiunea cîmpurilor magnetice ale altor magneți. — Din germ. **Silmanal.**

SILVANÉR s.m. Soi de viță de vie cu ciorchini de mărime mijlocie, cu boabe albe dese. — Din germ. **Silvaner.**

SILVOBIOLÓGIC, -Ă, *silvobiologici, -ce*, adj. Referitor la silvobiologie, de silvobiologie. [Pr.: *-bi-o-*] — din fr. **sylvo-biologique.**

SILVOBIOLOGÍE s.f. Ramură a silviculturii care studiază procesele și legile de viață ale pădurii. [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **sylvo-biologie.**

SILVOLÓGIC, -Ă, *silvologici, -ce*, adj. Referitor la silvologie, de silvologie. — Din fr. **sylvologique.**

SILVOLOGÍE s.f. Domeniu de cercetare care studiază pădurea ca fenomen natural. — Din fr. **sylvologie.**

SIMBIÓT, *simbioți*, s.m. (Biol.) Plantă sau animal care trăiește în simbioză. [Pr.: *-bi-ot*] — Din fr. **symbiote.**

SIMBOLOGÍE s.f. Domeniu care studiază și explică simbolurile. — Din engl. **symbology.**

SIMETRIZÁRE s.f. Stabilire de simetrii. — După fr. **symétrisation.**

SIMÉZĂ, *simeze*, s.f. **1.** Panou pe care se așază sau care susține tabloul într-o galerie de pictură. **2.** (Arhit.) Mulură la partea de sus a unei cornișe. — Din fr. **cimaise.**

SIMFÉR s.n. Material feromagnetic constituit din pulbere de metal feromagnetic înglobată într-un material izolant, caracterizat prin pierderi foarte mici de histerezis. — Din germ. **Simfer.**

SIMILARITÁTE s.f. Faptul de a fi similar. — Din fr. **similarité.**

SIMILE adv. (Muz.; indică modul de execuție) Cu aceeași intensitate, cu aceeași nuanță ca mai înainte [Pr.: *sí-*] — Cuv. it.

SIMILIDIAMÁNT, *similidiamante*, s.n. Sticlă sintetică folosită la imitarea diamantelor. [Pr.: *-di-a-*] — Din fr. **similidiamant.**

SIMPATOLÓGIC, -Ă, *simpatologici, -ce*, adj. (Med.) Referitor la simpatologie, de simpatologie. — Din fr. **sympathologique.**

SIMPATOLOGÍE s.f. (Med.) Studiu al reacțiilor simpatice (**4**) fiziologice sau patologice. — Din fr. **sympathologie.**

SIMPETÁLĂ, *simpetale*, adj. (Bot.; despre flori) Care are corola cu petale unite între ele. — Din germ. **sympetal.**

SÍMPLEX s.n. **1.** Sistem de telecomunicații care asigură legătura bilaterală simultană între două posturi. **2.** Țesătură din tricot cu ambele părți lucrate pe față. — Din fr. **simplex.**

SIMPLIFICATÓR, -OÁRE, *simplificatori, -oare*, adj. Care simplifică. — Din fr. **simplificateur.**

SIMULATÓR s.n. Ansamblu de aparate și dispozitive care simulează situațiile posibile într-o activitate, folosit pentru antrenarea și verificarea reacțiilor operatorilor umani.

SINALGÍE, *sinalgii*, s.f. (Med.) Formă a sinesteziei în care o durere se asociază cu altă senzație. — Din fr. **synalgie.**

SINÁPTIC, -Ă, *sinaptici, -ce*, adj. (Anat.) De sinapsă. — Din fr. **synaptique.**

SINCÁRPĂ, *sincarpe*, adj. (Bot.; despre flori) Cu carpelele unite. — Din fr. **syncarpe.**

SINCRETÍST, -Ă, *sincretiști, -ste*, s.m. și f. (Rar) Adept al sincretismului. — Din fr. **syncrétiste.**

SINCRONICITÁTE s.f. (Rar) Sincronie. — Din engl. **synchronicity.**

SINCRONIZÓR, *sincronizoare*, s.n. (Biol.) Factor de ambianță care poate modifica unul dintre parametrii unui bioritm. — Din fr. **synchroniseur.**

SINDIOTÁCTIC, -Ă, *sindiotactici, -ce*, adj. (Chim.; despre polimeri) Care are o structură spațială regulată, în ale cărui lanțuri macromoleculare succesiunea unităților structurale se repetă constant de-a lungul lanțului, în poziție alternantă. [Pr.: *-di-o-*] — Din fr. **syndiotactique,** engl. **syndyotactic.**

SINECHÍE s.f. (Med.) Aderență patologică a irisului la fața posterioară a corneei sau la cristalin; *p. gener.* orice aderență patologică între formațiuni anatomice vecine. — Din fr. **synéchie,** engl. **synechie.**

SINÉCTICĂ s.f. Metodă de antrenare a unor indivizi sau grupuri de indivizi în vederea rezolvării creatoare a uneia sau mai multor probleme, prin stimularea intuiției, a fanteziei etc. — Din fr. **synectique.**

SINÉRGIC, -Ă, *sinergici, -ce,* adj. (Biol.) De sinergie, al sinergiei. — Din fr. **synergique.**

SINERGÍSM s.n. (Fiz.) Intensificare a acțiunilor care se exercită în același sens. ◆ Intensificare a acțiunii a două substanțe prin asocierea acestora. — Din fr. **synergisme.**

SINESTALGÍE, *sinestalgii,* s.f. (Med.) Durere care apare la simpla atingere a unei zone îndepărtate de punctul dureros. — Din fr. **synestalgie.**

SINESTÉZIC, -Ă, *sinestezici, -ce,* adj. Referitor la sinestezie; cu caracter de sinestezie. — Din fr. **synesthésique.**

SINGLE s.n. (Muz.) Disc care conține cîte o singură piesă pe fiecare față. ◇ (Adjectival) *Disc single.* [Pr.: *singl*] — Cuv. engl.

SINGULARIZÁRE s.f. Faptul de *a se singulariza.* — V. **singulariza.**

SINGULARIZÁT, -Ă, *singularizați, -te,* adj. Care este ieșit în evidență, ieșit din comun prin ceva deosebit. — V. **singulariza.**

SINGULATÍV s.n. (Gram.; în sintagma) *Sufix de singulativ* = sufix cu ajutorul căruia se formează, în unele limbi, singularul din tema de plural. — Din fr. **singulatif.**

SINÓPSIS, *sinopsisuri,* s.n. Rezumat foarte concentrat al subiectului (unui scenariu de film). [Scris și: *synopsis*] — Din engl. **synopsis.**

SINTAGMÁTIC, -Ă, *sintagmatici, -ce,* adj. De sintagmă, al sintagmei. — Din fr. **syntagmatique.**

SINTALITÁTE s.f. Totalitatea particularităților esențiale, edificatoare pentru profilul moral al unui grup; personalitate a unui colectiv. — Din fr. **syntalité,** engl. **syntality.**

SINTETIZÓR, *sintetizoare,* s.n. **1.** (Muz.) Instrument electronic complex folosit pentru generarea artificială a timbrurilor specifice instrumentelor clasice sau a unei infinități inedite de timbruri și a unor efecte sonore, lărgind posibilitățile de exprimare artistică. **2.** (În sintagma) *Sintetizor de vorbire* = **a)** aparat electronic complex care simulează funcțiile aparatului fonator uman, în scopul producerii vocii și vorbirii pur artificiale; **b)** procesor electronic care reduce redundanța semnalelor vorbirii umane în scopul manipulării lor cu maximă eficiență în diferite sisteme. — Din fr. **synthétiseur.**

SINTÉZĂ s.f. (În sintagma) *Sinteză a sunetelor* = **a)** tehnică de generare pe cale electronică a sunetelor prin intermediul unor parametri relevanți; **b)** tehnică de procesare prin care se reduce redundanța semnalelor vorbirii umane.

SÍRINX, *sirinxuri,* s.n. Organ al păsărilor cu rol în producerea sunetelor. — Din fr. **syrinx.**

SIROLÓG, -Ă, *sirologi, -ge,* s.m. și f. Specialist în sirologie. — Din germ. **Syrolog.**

SIROLOGÍE s.f. Studiu al limbii, istoriei și antichităților siriene. — Din germ. **Syrologie.**

SIROPÁ, *siropez,* vb. I. Tranz. A îmbiba, a amesteca cu sirop. — Din **sirop.** — **siropáre** s.f.; **siropát, -ă** adj.

SISÍFIC -Ă, *sisifici, -ce,* adj. (Livr.) Care cere eforturi îndelungate, istovitoare și zadarnice. — **Sisif** (n. pr.) + suf. *-ic.*

SISINÉL, *sisinei,* s.m. (Mai ales la pl.) **1.** (Și în sintagma *sisinei de munte*) Plantă erbacee cu floare solitară albă *(Pulsatilla alba).* **2.** Dediței *(Pulsatilla patensis, Pulsatilla vulgaris).* — Et. nec.

SISMOTERAPÍE s.f. v. **seismoterapie.**

SISTÉM s.n. (În sintagma) *Sistem audio* = combină muzicală.

SISTEMATICIÁN, -Ă, *sistematicieni, -e,* s.m. și f. Specialist în sistematică. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **systématicien.**

SÍTĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Sita-zînelor* = plantă erbacee cu flori albe păroase și cu țepi la extremități *(Carlina acanthifolia).*

SITIOFOBÍE s.f. v. **sitofobie.**

SITIOMANÍE s.f. v. **sitomanie.**

SITUĂȚIE s.f. (În sintagma) *Situație limită* = situație excepțională, extremă, aparent fără ieșire, care impune luarea fără întîrziere a unei hotărîri radicale.

SÎNGERÉTE, *sîngereți,* s.m. (Reg.) Preparat alimentar sub formă de cîrnat umplut și cu sînge. — **Sîngera** + suf. *-ete.*

SKEET s.n. (Sport) Probă de talere [1]. [Pr.: *schit*] — Cuv. engl.

SKLERÓN s.n. Aliaj ușor și dur pe bază de aluminiu — Din germ. **Skleron.**

SLALOMÍST, -Ă, *slalomiști, -ste,* s.m. și f. Schior specializat în slalom. — **Slalom** + suf. *-ist.*

SLAP s.n. (Muz.) Efect sonor obținut la contrabas prin lovirea gîtului instrumentului. [Pr.: *slep*] — Cuv. engl.

SLĂTINÉAN, -Ă, *slătineni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Slatina. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Slatina. — **Slatina** (n. pr.) + suf. *-ean.*

SLĂTINEÁNCĂ, *slătinence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Slatina. ◆ Locuitoare din municipiul Slatina. — **Slătinean** + suf. *-că.*

SLOW-FOX, *slow-foxuri,* s.n. Dans modern mai lent decît foxtrotul. [Pr.: *slău-fox*] — Din engl. **slow-fox.**

SMECIÁ, *smeciez,* vb. I. Tranz. (La tenis) A lovi mingea puternic de sus în jos — Din **smeci.**

SMITHSONÍT s.n. Carbonat de zinc natural, sub formă de cristale, care se folosește ca minereu de zinc sau pentru obiecte de podoabă. [Pr.: *smi-so-nit*] — Din fr., engl. **smithsonite.**

SMULS [2] adj. (Haltere; despre stiluri) Care constă în ridicarea halterei (**1**) cu ambele brațe printr-o singură mișcare continuă. ◇ (Substantivat, n.) *S-a calificat la smuls în finală.* — V. **smulge.**

SNACK-BAR s.n. Mic restaurant deschis permanent în hoteluri, în gări etc. unde se servesc aperitive, gustări etc. [Pr.: *snec-bar*] — Cuv. engl.

SOCÁTĂ, *socate,* s.f. Băutură răcoritoare din flori de soc. — **Soc** + suf. *-ată.*

SOCIALIZÁNT, -Ă, *socializanți, -te,* adj. Care socializează. [Pr.: *-ci-a-*] — Din fr. **socialisant.**

SOCIALIZÁRE s.f. Proces de integrare socială a unui individ într-o colectivitate.

SOCIALIZÁT, -Ă, *socializați, -te,* adj. (Despre persoane) Care s-a integrat comportamental, moral etc. într-un grup social. [Pr.: *-ci-a-*] — V. **socializa.**

SOCIOAFÉCTIV, -Ă, *socioafectivi, -e,* adj. Referitor la motivațiile afective ale relațiilor interpersonale și sociale. [Pr.: *-ci-o-a-*] — **Socio**[logic] + **afectiv**

SOCIOCOGNITÍV, -Ă, *sociocognitivi, -e,* adj. Referitor la aspectul social al procesului cognitiv. [Pr.: *-ci-o-*] — **Socio**[logic] + **cognitiv.**

SOCIOCULTURAL, -Ă, *socioculturali, -e,* adj. Referitor la raportul dintre cadrul social și particularitățile culturale, cum sînt tradițiile, moravurile, mentalitățile etc. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **socioculturel,** engl. **sociocultural.**

SOCIODRÁMĂ, *sociodrame,* s.f. Test sociometric bazat pe improvizarea unui scenariu pe o temă dată

în care fiecare subiect primește un anumit rol. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociodrame,** engl. **sociodrama.**

SOCIODRAMÁTIC, -Ă, *sociodramatici, -ce,* adj. Referitor la sociodramă, de sociodramă. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociodramatique.**

SOCIOGÓNIC, -Ă, *sociogonici, -ce,* adj. Referitor la sociogonie, de sociogonie. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociogonique.**

SOCIOGONÍE, *sociogonii,* s.f. Totalitatea miturilor, teoriilor etc. privitoare la apariția civilizațiilor umane. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociogonie.**

SOCIOGRÁMĂ, *sociograme,* s.f. Reprezentare grafică a datelor obținute prin testul sociometric. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociogramme.**

SOCIOLINGVÍST, -Ă, *sociolingviști, -ste,* s.m. și f. Specialist în sociolingvistică. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociolinguiste,** engl. **sociolinguist.**

SOCIOLINGVÍSTIC, -Ă, *sociolingvistici, -ce,* s.f. adj. **1.** S.f. Domeniu al lingvisticii care studiază covariația sistematică a sistemelor lingvistice și sociale. **2.** Adj. De sociolingvistică (**1**). [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociolinguistique,** engl. **sociolinguistics.**

SOCIOLOGÍST, -Ă, *sociologiști, -ste,* adj., s.m. și f. (Adept) al sociologismului. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociologiste.**

SOCIOLOGIZÁNT, -Ă, *sociologizanți, -te,* adj. Care reduce orice interpretare a fenomenului literar la sociologie; care exagerează importanța sociologiei. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociologisant.**

SOCIOMÉTRIC, -Ă, *sociometrici, -ce,* adj. Referitor la sociometrie, de sociometrie. [Pr.: *-ci-o-*] — Din fr. **sociométrique.**

SOCIOPSIHIATRÍE s.f. Domeniu interdisciplinar care studiază acțiunea patogenă a mediului asupra vieții psihice. [Pr.: *-ci-o-psi-hi-a-*] — Din engl. **sociopsychiatry.**

SODÓMIC, -Ă, *sodomici, -ce,* adj. Referitor la sodomie, de sodomie; *p. ext.* desfrînat. — Din fr. **sodomique.**

SODOMÍST, -Ă, *sodomiști, -ste,* s.m. și f. (Rar) Sodomit. — **Sodomie** + suf. *-ist.*

SODOMÍT, -Ă, *sodomiți, -te,* s.m. și f. Persoană care practică sodomia, (rar) sodomist. — Din fr. **sodomite.**

SOFFIÓNI s.m. pl. (Geol.) Izvoare externe și vapori de apă emanați la temperaturi înalte și la presiuni mari. [Pr.: *-fi-oni*] — Din it. **soffioni.**

SOFT [2] s.n. (Inform.; fam.) Software. — Prescurtare de la **soft**[ware].

SOFTWARE s.n. (Inform.) Sistem de programe furnizate o dată cu calculatorul sau alcătuite de utilizator. [Pr.: *softuéăr*] — Cuv. engl.

SOHODÓL, *sohodoale,* s.n. (Reg.) Vale seacă în regiuni calcaroase. — Din sl. **sohodolŭ.**

SOL [5] (Și în sintagma) *Exerciții la sol* = probă de gimnastică executată la nivelul podelei.

SOLARIZÁRE, *solarizări,* s.f. Supraexpunere puternică a unei plăci sau a unui film fotografic. — După fr. **solarisation.**

SOLDÁT [1], -Ă adj. (Despre mărfuri) Scos în vînzare cu preț redus.

SOLEIL adv. (Despre obiecte plisate) În formă de raze. ◇ (Adjectival) *Fustă soleil.* [Pr.: *soléi*] — Cuv. fr.

SOLENOIDÁL, -Ă, *solenoidali, -e,* adj. (Elt.) De solenoid. [Pr.: *-no-i-*] — Din fr. **solénoïdal.**

SOLIDARÍSM s.n. Concepție social-politică care susține ideea armoniei sociale în cadrul societății burgheze. — Din fr. **solidarisme.**

SOLIDÚS s.n. (Fiz.) Curbă, loc geometric al punctelor dintr-o diagramă de faze, care reprezintă terminarea solidificării. — Din fr. **solidus.**

SOLITÓN s.n. (Cib., Med.) Undă de conductibilitate nervoasă caracterizată prin propagarea fără deformări și cu viteză fixă. — Din fr., engl. **soliton.**

SOLONCEÁC s.n. (Geol.) Sol salin de suprafață cu conținut ridicat de săruri. — Din rus. **solonceak.**

SOLUNÁR, -Ă, *solunari, -e,* adj. Care se referă simultan la soare și la lună. ◇ *Ore solunare* = ore favorabile pescuitului stabilite în funcție de poziția simultană a soarelui și a lunii. — Din fr. **solunaire.**

SOLUȚIONÁT, -Ă, *soluționați, -te,* adj. **1.** Pentru care s-a găsit o soluție (convenabilă); rezolvat (**1**). **2.** (Despre controverse, litigii, conflicte) Căruia i s-a pus capăt; rezolvat (**2**). [Pr.: *-ți-o-*] — V. **soluționa.**

SOLVÁT, *solvați,* s.m. (Chim.) Dizolvat (**2**). — Din fr. **solvate.**

SOLVATÁ, *solvatez,* vb. I. Intranz. (Chim.) A produce o solvatare. — Cf. s o l v a t a r e.

SOLZ s.m. (În sintagma) *Solz de pește* = un fel de instrument muzical popular, format dintr-un solz de pește, maleabil, pe care executantul îl introduce între buza de jos și partea inferioară a dinților, punîndu-l în vibrație prin coloana de aer a respirației.

SOMALÍ s.f. Limbă afro-asiatică oficială în Somalia. — Din fr. **somali.**

SONÁ, *sonez,* vb. I. Refl. (Fam.; despre oameni) A-și pierde judecata, a se țicni. — După fr. **sonné.** — **sonáre** s.f.; **sonát, -ă** adj.

SONAGRÁF s.n. Denumire comercială a unui spectrograf folosit pentru analiza semnalelor sonore.

SONAGRÁMĂ, *sonagrame,* s.f. Reprezentare a analizei spectrografice efectuate de către sonagraf; (concr.) hîrtie pe care este înregistrată o astfel de reprezentare. — Din engl. **sonagram.**

SONÁR s.n. Principiu natural și tehnic de detectare a unui obiect în spațiu, bazat pe emisia și reflectarea undelor.

SONG, *songuri,* s.n. (Englezism) Cîntec, melodie. — Din engl. **song.**

SONOMÉTRIC, -Ă, *sonometrici, -ce,* adj. (Fon.) Referitor la sonometrie, de sonometrie. — Din fr. **sonométrique.**

SONOMETRÍE s.f. (Fon.) Tehnică de măsurare a sunetelor cu ajutorul sonometrului. — Din fr. **sonométrie.**

SONOSFÉRĂ, *sonosfere,* s.f. Mică incintă acustică de formă sferică folosită, în special, în autoturisme. — Din fr. **sonosphère.**

SOPÓR s.n. (Med.) Stare patologică de somnolență. — Din fr. **sopor.**

SOR [2], *sori,* s.m. (Bot.) Grupare de sporangi situată pe fața inferioară a frunzelor, la ferigi. — Din fr. **sore.**

SORTIMENTÁL, -Ă, *sortimentali, -e,* adj. Referitor la sortiment. — **Sortiment** + suf. *-al.*

SOSÍE, *sosii,* s.f. Persoană care seamănă perfect cu alta, încît nu pot fi deosebite fizic. — Din fr. **sosie.**

SPASMOFÍLIC, -Ă, *spasmofilici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care suferă de spasmofilie. — Din fr. **spasmophilique.**

SPAȚIALITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este spațial; lărgime, spațiu deschis. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **spatialité.**

SPAȚIALIZÁ, *spațializez,* vb. I. Tranz. A reprezenta în spațiu. [Pr.: *-ți-a-*] — Din fr. **spatialiser.** — **spațializáre** s.f.; **spațializát, -ă** adj.

SPAȚIONÁ, *spaționez,* vb. I. Tranz. (Tipogr.; rar) A spația. [Pr.: *-ți-o-*] — Din germ. **spationieren.** — **spaționáre** s.f.

SPĂSÍ, *spăsesc,* vb. IV. Refl. (Fam.) A se pocăi; *p. ext.* a se căi. [Var.: **spășí** vb. IV] — Din v. sl. **sŭpasiti.**

SPĂȘÍ vb. IV v. **spăsi.**

SPECTROGRÁF s.n. Aparat specializat pentru analiza spectrală a semnalelor complexe.

SPECTROGRÁFIC, -Ă, *spectrografici, -ce,* adj. (Fiz.) Referitor la spectrografie, de spectrografie. — Din fr. **spectrographique.**

SPECTROGRAFÍE s.f. (Fiz.) Studiere a unui spectru cu ajutorul spectrografului. — Din fr. **spectrographie.**

SPECTROHELIOSCÓP, *spectrohelioscoape,* s.n. (Astron.) Aparat pentru observarea soarelui în lumină monocromatică. [Pr.: *-li-o-*] — Din fr. **spectrohélioscope.**

SPECTROMETRÍE s.f. Ansamblul procedeelor de utilizare a spectrometrelor. ◆ Comparare a intensităților luminoase a două radiații monocromatice. — Din fr. **spectrométrie.**

SPERMATÉCĂ, *spermateci,* s.f. (Biol.) Organ al insectei femele care înmagazinează spermatozoizii. — Din fr. **spermathèque.**

SPERMATÍDĂ, *spermatide,* s.f. (Biol.) Celulă germinală masculină rezultată prin diviziunea spermatocitului. — Din fr. **spermatide.**

SPERMATÍE, *spermatii,* s.f. (Bot.) Gamet masculin cu un singur nucleu. — Din fr. **spermatie.**

SPERMATOCÍT, *spermatocite,* s.n. (Biol.) Celulă de reproducere masculină provenită din spermatogonii. — Din fr. **spermatocyte.**

SPERMATOFÓR, *spermatofori,* s.m. (Biol.) Capsulă cu spermatozoizi la unele insecte, la cefalopode etc. — Din fr. **spermatophore.**

SPERMATOGÉN, -Ă, *spermatogeni, -e,* adj. (Biol.) Care produce celule germinale masculine. — Din germ. **spermatogen.**

SPERMATOGONÍE, *spermatogonii,* s.f. (Biol.) Celulă germinală producătoare de spermatii. — Din fr. **spermatogonie.**

SPERMATORÉE, *spermatoree,* s.f. (Med.) Eliminare de spermă prin uretră în afara actului sexual. — Din fr. **spermatorrhée.**

SPERMOGRÁMĂ, *spermograme,* s.f. (Med.) Examen cantitativ și calitativ macroscopic și microscopic al spermei; diagrama rezultată în urma acestui examen. — Din fr. **spermogramme.**

SPICI, *spiciuri,* s.n. (Englezism) Cuvîntare (ocazională). — Din engl. **speech.**

SPINALGÍE, *spinalgii,* s.f. (Med.) Durere localizată în coloana vertebrală. — Din fr. **spinalgie.**

SPÍNĂ, *spine,* s.f. (Med.) Proeminență ascuțită a unui os. ◇ *Spina bifida* = malformație congenitală a coloanei vertebrale caracterizată prin lipsa de sudură a arcurilor vertebrale, situată, de obicei, în regiunea lombară și sacrală. — Din lat., fr. **spina bifida.**

SPINOBULBÁR, -Ă, *spinobulbari, -e,* adj. (Anat.) Care aparține măduvei spinării și bulbului; care se extinde în măduva spinării și în bulb. ◇ *Cale spinobulbară* = traiect al axonilor care străbat măduva spinării și bulbul rahidian. — Spin[ă] + **bulbar.**

SPINOCEREBELÓS, -OÁSĂ, *spinocerebeloși, -oase,* adj. (Anat.) Care aparține coloanei vertebrale și creierului, care se extinde în coloana vertebrală și în creier. ◇ *Cale spinocerebeloasă* = traiect al nervilor care străbat măduva spinării și a trunchiului cerebral. — Din engl. **spinocerebellos.**

SPINOTALÁMIC, -Ă, *spinotalamici, -ce,* adj. (Anat.) Care aparține măduvei spinării și talamusului. ◇ *Cale spinotalamică* = traiect al fibrelor nervoase care străbat măduva spinării, bulbul, puntea și pedunculii cerebrali ajungînd în talamus. — Din fr. **spinothalamique,** engl. **spinothalamic.**

SPIRÁLIC, -Ă, *spiralici, -ce,* adj. Spiralat. — **Spiral** + suf. *-ic.*

SPIRALIZÁRE, *spiralizări,* s.f. Operație de deformare a unui material metalic, care capătă forma unei spirale sau a unei elice. — Din fr. **spiralisation.**

SPIRITUAL [2] s.n. (Și în sintagma *negro spiritual*) Cîntec religios al negrilor americani, care a constituit una dintre sursele jazului. [Pr.: *spirituăl*] — Cuv. engl.

SPIROGRAFÍE, *spirografii,* s.f. (Med.) Înregistrare grafică a ventilației pulmonare. — Din fr. **spirographie.**

SPIROGRÁMĂ, *spirograme,* s.f. (Med.) Diagramă obținută la spirograf. — Din fr. **spirogramme.**

SPONGÍTĂ, *spongite,* s.f. Piatră plină de porozități care imită buretele. — Din fr. **spongite.**

SPOROGÉN, -Ă, *sporogeni, -e,* adj. (Biol.) Care produce spori. — Din fr. **sporogène.**

SPOROGENÉZĂ, *sporogeneze,* s.f. (Biol.) Proces de formare a sporilor [1]. — Din fr. **sporogenèse.**

SPOT s.n. Scurt anunț sau reclamă comercială prezentată la radio și televiziune.

SPRAY, *sprayuri,* s.n. Substanță (cosmetică, insecticidă etc.) pulverizată de un atomizor; *p. ext.* atomizor. [Pr.: *sprei*] — Din engl. **spray.**

SPRÍNKLER, *sprinklere,* s.n. Instalație pentru stingerea incendiilor în hale industriale. — Din fr., engl. **sprinkler.**

SPUMOZITÁTE, *spumozități,* s.f. Calitatea a ceea ce este spumos. — Din fr. **spumosité.**

STAFILOCÓCIC, -Ă, *stafilococici, -ce,* adj. (Med.) Care este provocat de stafilococi; cu stafilococi — Din fr. **staphylococcique.**

STAFILOCOCÍE, *stafilococii,* s.f. (Med.) Denumire generică pentru infecțiile cu stafilococi. — Din fr. **staphylococcie.**

STAGFLÁȚIE, *stagflații,* s.f. Fenomen economic care se manifestă printr-o îmbinare între stagnarea producției și inflație. — Din engl., fr. **stagflation.**

STAGIATÚRĂ, *stagiaturi,* s.f. Stagiu (1). [Pr.: *-gi-a-*] — **Stagiu** + suf. *-tură.*

STALACTÍTIC, -Ă, *stalactitici, -ce,* adj. De stalactită. — **Stalactită** + suf. *-ic.*

STALINÍT s.n. Aliaj dur de fier cu crom, carbon, mangan și siliciu. — Din fr. **stalinite.**

STANÍȚĂ, *stanițe,* s.f. Subdiviziune a teritoriilor căzăcești; *p. restr.* sat căzăcesc. — Din rus. **staniță.**

STAR [2] s.n. P. gener. Personalitate marcantă mai ales în cinema, muzică, sport.

STAT s.n. (În sintagma) *Stat de plată* = tabel, listă în care sînt înscrise drepturile bănești pe care le achită o întreprindere lucrătorilor ei.

STATÍSM s.n. Însușirea de a fi static. — Din fr. **statisme.**

STATOLÍT, *statolite,* s.n. **1.** (Anat.) Concrețiune calcaroasă conținută de statocist. ◆ Otolit. **2.** (Bot.) Incluziune intracelulară, solidă, de grăunciori de amidon, la plante. — Din fr., engl. **statolithe.**

STÁTUS, *statusuri,* s.n. (În sociologie) Statut. — Din lat. **status.**

STATÚT s.n. (În sociologie; și în sintagma *statut social*) Totalitatea pozițiilor sociale și a funcțiilor deținute de un individ la un moment dat, care determină o diferențiere specifică a comportamentului acestuia; status.

STAȚIOGRÁF, *staționafe,* s.n. (Nav.) Instrument pentru determinarea pe o hartă a poziției unei nave. [Pr.: *-ți-o-*] — Din it. **staziografo.**

STAȚIONÁT [1] s.n. Staționare. [Pr.: *-ți-o-*] — V. **staționa.**

STAȚIONÁT [2], **-Ă,** *staționați, -te,* adj. Care staționează. [Pr.: *-ți-o-*] — V. **staționa.**

STEA s.f. (Astron.; în sintagmele) *Stea hiperdensă* = stea cu densitate infinit mai mare decît a celor considerate normale pe Pămînt. *Stea neutronică* = stea

de dimensiuni foarte mici, hiperdensă, al cărei nucleu este constituit dintr-un amestec de neutroni, protoni și alte particule grele.

STEATOLÍTIC, -Ă, *steatolitici, -ce,* adj. (Farm.; despre substanțe) Care dizolvă grăsimile. [Pr.: *ste-a-*] — Din fr. **stéatolytique.**

STEATOLÍZĂ, *steatolize,* s.f. (Med.) Dizoluție a grăsimilor în timpul digestiei intestinale. [Pr.: *ste-a-*] — Din fr. **stéatolyse.**

STEATONECRÓZĂ, *steatonecroze,* s.f. (Med.) Necroză a țesutului gras. [Pr.: *ste-a-*] — Din fr. **stéatonécrose.**

STEL, *steluri,* s.n. (Bot.) Cilindru (**4**) central. — Din germ. **Stele.**

STENOHALÍN, -Ă, *stenohalini, -e,* adj., s.m. (Biol.) (Organism marin) care suportă doar variații limitate ale salinității mediului. — Din fr. **sténohalin.**

STENOTÉRM, -Ă, *stenotermi, -e,* adj., s.f. (Med.) (Organism) care suportă doar variații limitate ale temperaturii mediului înconjurător. — Din fr. **sténotherme.**

STENOTÍPIC, -Ă, *stenotipici, -ce,* adj. De stenotipie. — Din fr. **sténotypique.**

STENOZÁ, pers. 3 *stenozează,* vb. I. Refl. (Med.; despre canale, orificii ale organelor) A se îngusta, a face o stenoză. — Din fr. **sténoser,** engl. **stenose.** — **stenozáre** s.f.; **stenozát, -ă** adj.

STÉREO adj. invar. Referitor la stereofonie; cu proprietăți stereofonice. [Pr.: *-re-o*] — Din fr. **stéréo.**

STEREOCARTOGRAFÍE s.f. Procedeu de întocmire a hărților cu ajutorul stereogramelor. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréocartographie.**

STEREOCRÓMIC, -Ă, *stereocromici, -ce,* adj. Referitor la stereocromie, de stereocromie. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréochromique.**

STEREODINÁMIC, -Ă, *stereodinamici, -ce,* s.f., adj. (Fiz.; rar) **1.** S.f. Dinamica solidelor. **2.** Adj. De stereodinamică (**1**). [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréodynamique.**

STEREOFOTOGRÁMĂ, *stereofotograme,* s.f. Stereogramă. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréophotogramme.**

STEREOGNÓSTIC, -Ă, *stereognostici, -ce,* adj. (Med.) Referitor la stereognozie. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréognostique.**

STEREOGNOZÍE s.f. (Med.) Facultatea de a identifica obiectele prin simțul tactil, pe baza reliefului acestora. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréognosie.**

STEREOMECÁNICĂ s.f. Ramură a mecanicii care studiază echilibrul și mișcarea corpurilor solide rigide. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréomécanique.**

STEREOMICROSCÓP, *stereomicroscoape,* s.n. Microscop binocular la care imaginea este redată stereoscopic. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréomicroscope.**

STEREOSPECÍFIC, -Ă, *stereospecifici, -ce,* adj. (Chim.) (Despre catalizatori de polimerizare) Care dirijează reacția de polimerizare pentru obținerea unor polimeri cu structură regulată în spațiu. ◆ (Despre enzime) Care dirijează reacția catalizată de enzime spre formarea numai a unuia dintre stereoizomerii posibili. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréospécifique,** engl. **stereospecific.**

STEREOSTÁTIC, -Ă, *stereostatici, -ce,* adj. De stereostatică.

STEREOTAHIGRÁF, *stereotahigrafe,* s.n. (Top.) Aparat tahimetric pentru măsurarea distanței de la punctul de stație la punctul dat de pe teren. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréotachygraphe.**

STEREOTAXÍE s.f. (Med.) Metodă de identificare radiologică a unor structuri nervoase. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **stéréotaxie,** engl. **stereotaxis.**

STEREOTIPÁRE, *stereotipări,* s.f. Acțiunea de *a stereotipa.* [Pr.: *-re-o-*] — V. **stereotipa.**

STEREOTIPÁT, -Ă, *stereotipați, -te,* adj. Care este tipărit cu ajutorul unui stereotip. [Pr.: *-re-o-*] — V. **stereotipa.**

STEREOTIPÍSM s.n. Stereotipie. [Pr.: *-re-o-*] — **Stereotip** + suf. *-ism.*

STEROÍD, *steroizi,* s.m. (Biochim.) Substanță organică naturală prezentă în mulți hormoni și în acizi biliari, cu rol biologic important. [Pr.: *-ro-id*] — Din fr. **stéroïde.**

STETOMÉTRU, *stetometre,* s.n. (Med.) Aparat medical cu ajutorul căruia se efectuează măsurarea conturului toracic. — Din fr. **stéthomètre.**

STETOSCÓPIC, -Ă, *stetoscopici, -ce,* adj. Referitor la stetoscopie. — Din fr. **stétoscopique.**

STEWARD, *stewarzi,* s.m. Bărbat din personalul unei (aero)nave care servește pasagerii sau echipajul. [Pr.: *stiuard*] — Din engl. **steward.**

STIGMATIZÁNT, -Ă, *stigmatizanți, -te,* adj. Care stigmatizează. — **Stigmatiza** + suf. *-ant.*

STÍGMĂ, *stigme,* s.f. (Biol.) Organit fotosensibil al flagelatelor, în formă de pată roșie lîngă corpusculul bazal, care servește la orientarea animalului spre lumina cea mai potrivită. — Din lat., fr. **stigma.**

STILB, *stilbi,* s.m. (Fiz.) Unitate (tolerată) de măsură a luminanței. — Din engl. **stilb.**

STILISTICIÁN, -Ă, *stilisticieni, -e,* s.m. și f. Specialist în stilistică. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **stylisticien.**

STILODOZIMÉTRU, *stilodozimetre,* s.n. Dozimetru de radiație de forma unui stilou destinat controlului individual. — Din fr. **stylodosimètre.**

STILOGRÁF, *stilografe,* s.n. Instrument cu care se efectuează punctele care redau alfabetul orbilor. — Din fr. **stylographe.**

STILOGRÁFIC, -Ă, *stilografici, -ce,* adj. Referitor la stilografie, de stilografie. — Din fr. **stylographique.**

STILOÍDĂ, *stiloide,* s.f. (Anat.; în sintagma) *Apofiza stiloidă* = apofiza situată în partea mastoidiană a osului temporal, care servește ca punct de inserție pentru mușchi și pentru ligamente. [Pr.: *-lo-i-*] — Din fr. **styloïde.**

STIMULATÍV, -Ă, *stimulativi, -e,* adj. Care stimulează. — Din fr. **stimulatif,** engl. **stimulative.**

STOICHIOMÉTRIC, -Ă adj. v. **stoechiometric.**

STOICHIOMETRÍE s.f. v. **stoechiometrie.**

STOKES s.m. (Fiz.) Unitate de măsură a viscozității cinematice în sistemul CGS. [Pr.: *stocs*] — Din fr., engl. **stokes.**

STOMATOSCÓP, *stomatoscoape,* s.n. (Med.) Instrument pentru examinarea (mucoasei) cavității bucale. — Din fr. **stomatoscope.**

STOMATOSCOPÍE, *stomatoscopii,* s.f. (Med.) Examinare a mucoasei cavității bucale cu ajutorul stomatoscopului. — Din fr. **stomatoscopie.**

STOP s.n. (Cin.; în compusele) *Stop-cadru* = efect folosit în cinematografie și televiziune, constînd în oprirea mișcării și menținerea unei imagini staționare, după care se reia mișcarea, din faza la care a fost oprită. *Stop-camera* = procedeu de filmare combinată care constă în oprirea bruscă a aparatului de filmare și a personajelor din cadru, în efectuarea unor modificări scenice și reluarea filmării.

STOPÁRE¹, *stopări,* s.f. Faptul de *a stopa*¹; stopat¹. — V. **stopa¹.**

STOPÁRE², *stopări,* s.f. Acțiunea de *a stopa*²; stopat². — V. **stopa².**

STOPÁT¹ s.n. Faptul de *a stopa*²; stopare². — V. **stopa².**

STOPÁT², -Ă, *stopați, -te,* adj. (Despre țesături rupte sau rărite) Reparat prin țesere fină. — V. **stopa².**

STRĂROMÂNĂ s.f. (Lingv.) Stadiu în evoluția limbii române anterior diferențierii dialectale; română comună, română primitivă. — Pref. *stră-* + **română** (după germ. *urrumänisch*).

STRES s.n. (Geol.) Presiune laterală tangențială care se produce în sinclinale și determină formarea cutelor muntoase.

STRESÁNT, -Ă, *stresanți, -te,* adj. Care provoacă stres (1). — Din fr. **stressant.**

STRETTO adv. (Muz.; indică modul de execuție) În mod vioi, accelerat. [Pr.: *stré-*] — Cuv. it.

STRÍE, *strii,* s.f. (Anat.) **1.** Grup de fibre nervoase cu traiect longitudinal, în encefal. **2.** Leziune a pielii cu aspect liniar. — Din fr. **strie.**

STRIÉRE, *strieri,* s.f. Acțiunea de *a stria* și rezultatul ei. [Pr.: *stri-e-*] — V. **stria.**

STRIPÁ, *stripez,* vb. I. Tranz. A epura apele reziduale din industria petrochimică. — Din engl. **strip,** fr. **stripper.** — **stripáre** s.f.; **stripát, -ă** adj.

STROBÍL, *strobili,* s.m. **1.** (Zool.) Corpul inelat al teniei adulte. **2.** (Bot.) Con compact la unele conifere. — Din fr. **strobile.**

STROBOSCÓPIC, -Ă, *stroboscopici, -ce,* adj. Referitor la stroboscopie, de stroboscopie. — Din fr. **stroboscopie.**

STRUCTURÁT, -Ă, *structurați, -te,* adj. Care are o structură bine definită. — V. **structura.**

STRUNGĂRÍȚĂ [2], *strungărițe,* s.f. Muncitoare calificată în prelucrarea pieselor la strung. — **Strungar** + suf. *-iță.*

STYROFLÉX s.n. Material izolant obținut din polistiren, folosit la izolarea cablurilor de înaltă frecvență și ca dielectric pentru condensatori cu stabilitate la temperatură. — Din fr. **styroflex.**

SUBANTREPRENÓR, *subantreprenori,* s.m. Ajutor de antreprenor. — **Sub**[1]**-** + **antreprenor** (după fr. *sous-entrepreneur*).

SUBASMÉNT, *subasmente,* s.n. (Arh.) Partea inferioară a unei construcții pe care se sprijină (aparent) toată clădirea; soclu. — Din fr. **soubassement.**

SUBCELULÁR, -Ă, *subcelulari, -e,* adj. (Biol.) Care este mai mic decît celula; care intră în componența celulei. — **Sub**[1]**-** + **celular.**

SUBCLASIFICÁRE, *subclasificări,* s.f. Clasificare secundară. — **Sub**[1]**-** + **clasificare** (după fr. *sous-classification*).

SUBCULTÚRĂ, *subculturi,* s.f. **1.** Tendință de manifestare subiacentă a unei culturi elementare. **2.** Cultură a grupurilor și subgrupurilor sociale dintr-o comunitate etnică. — Din engl., fr. **subculture.**

SUBDEZVOLTÁT, -Ă, *subdezvoltați, -te,* adj. (Despre persoane) Insuficient dezvoltat psihic sau fizic; (despre țări) caracterizat prin subdezvoltare. — **Sub**[1]**-** + **dezvoltat** (după fr. *sous-développé*).

SUBDIMENSIONÁT, -Ă, *subdimensionați, -te,* adj. Dimensionat (greșit) sub normele obișnuite. — **Sub**[1]**-** + **dimensionat.**

SUBDIVIZÁ, *subdivizez,* vb. I. Tranz. A subdivide, a subîmpărți. — Din fr. **subdiviser.**

SUBECUATORIÁL, -Ă, *subecuatoriali, -e,* adj. Care se află între ecuator și tropice; specific acestei regiuni. [Pr.: *-cu-a-to-ri-al*] — Din fr. **subéquatorial.**

SUBINVOLÚȚIE, *subinvoluții,* s.f. (Med.) Regresiune. ◇ *Subinvoluție uterină* = regresiune a uterului în lăuzie care se produce mai încet decît normal. — Din fr., engl. **subinvolution.**

SUBLIMÁ vb. I. Refl., tranz. și intranz. A (se) transpune pe un plan superior, în sentimente superioare. ◆ Fig. A (se) purifica, a (se) rafina.

SUBLITERÁR, -Ă, *subliterari, -e,* adj. Care se situează, valoric, sub nivelul unei literaturi adevărate. — După engl. **subliterary.**

SUBLITERATÚRĂ s.f. Literatură de calitate proastă. — **Sub**[1] + **literatură** (după engl. *subliterature*).

SUBLUXÁȚIE, *subluxații,* s.f. (Med.) Luxație parțială, ușoară. — Din fr. **subluxation.**

SUBMANDIBULÁR, -Ă, *submandibulari, -e,* adj. (Anat.; despre glande salivare și ganglioni) Care se află sub mandibulă. — **Sub**[1]**-** + **mandibular.**

SUBMEDIÓCRU, -Ă, *submediocri, -e,* adj. (Despre lucruri) De calitate inferioară, îndoielnică. ◆ (Despre manifestări ale oamenilor) Care denotă lipsă de calități. — **Sub**[1]**-** + **mediocru.**

SUBMILIMÉTRIC, -Ă, *submilimetrici, -ce,* adj. (Despre unde) Cu lungimi sub un milimetru. — **Sub**[1]**-** + **milimetric.**

SUBNORMÁL, -Ă, *subnormali, -e,* adj. Insuficient dezvoltat din punct de vedere psihic sau fizic. — **Sub**[1]**-** + **normal.**

SUBNUCLEÁR, -Ă, *subnucleari, -e,* adj. (Fiz.) Mai mic decît nucleul atomului; care intră în componența nucleului atomic. [Pr.: *-cle-ar*] — Din engl. **subnuclear.**

SUBPRODÚCȚIE, *subproducții,* s.f. Producție care nu satisface nevoile consumatorilor. — **Sub**[1]**-** + **producție** (după fr. *sous-production*).

SUBRĂMURĂ, *subramuri,* s.f. Sector de activitate subordonat unei ramuri (2). — **Sub**[1]**-** + **ramură.**

SUBREDÁCȚIE, *subredacții,* s.f. Redacție locală a unui ziar, a unei reviste etc. subordonată unei redacții principale (din capitală). — **Sub**[1]**-** + **redacție.**

SUBRUTÍNĂ, *subrutine,* s.f. (Inform.) Secvență constituită ca o entitate de sine stătătoare care se repetă în diferite locuri ale unui program. — Din engl. **subroutine.**

SUBSISTÉM, *subsisteme,* s.n. Component structural principal, subordonat unui sistem. — **Sub**[1]**-** + **sistem** (după fr. *sous-système*).

SUBSTRUCTÚRĂ, *substructuri,* s.f. Subîmpărțire a unei structuri. — Din fr., engl. **substructure.**

SUBTÉMĂ, *subteme,* s.f. Temă subordonată unei teme principale; diviziune a unei teme. — **Sub**[1]**-** + **temă.**

SUBTÉXT, *subtexte,* s.n. Substrat psihologic și de idei sugerat de un text. — **Sub**[1]**-** + **text.**

SUBTRAVERSÁ, *subtraversez,* vb. I. Tranz. A traversa pe dedesubt. — **Sub**[1]**-** + **traversa.**

SUBUMÁN, -Ă, *subumani, -e,* adj. Care se află în stadiu animalic; *fig.* pe treaptă evolutivă inferioară. — **Sub**[1]**-** + **uman** (după engl. *subhuman*).

SUBÚRS, *suburși,* s.m. (Constr.) Grindă scurtă de lemn așezată pe babă, sub urșii unui pod de lemn. — **Sub**[1]**-** + **urs.**

SUCEVEÁN, -Ă, *suceveni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau în județul Suceava. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Suceava. — **Suceava** (n. pr.) + suf. *-ean.*

SUCEVEÁNCĂ, *sucevence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Suceava. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Suceava. — **Sucevean** + suf. *-că.*

SUCRÁZĂ, *sucraze,* s.f. (Chim.) Zaharoză. — Din fr. **sucrase.**

SUCUSIÚNE s.f. (Med.) Metodă de punere în evidență a unei cantități de lichid liber amestecat cu un gaz dintr-un organ cavitar prin clătinarea bolnavului. [Pr.: *-si-u-*] — Din fr. **succussion.**

SUFIXOÍD, *sufixoide,* s.n. (Lingv.) Element de compunere sau cuvînt folosit ca sufix la formarea unor termeni științifici și tehnici. — Din fr. **suffixoïde.**

SUFLETÍSM s.n. (Fam.) Atitudine plină de generozitate și de solicitudine. — **Suflet** + suf. *-ism.*

SUFLETÍST, -Ă, *sufletişti, -ste*, s.m. şi f., adj. (Persoană) plină de generozitate şi de solicitudine. — **Suflet** + suf. *-ist*.

SULFANILAMÍDĂ, *sulfanilamide*, s.f. (Farm.) Substanţă organică, de culoare albă, folosită local în tratamentul plăgilor infectate. — Din fr. **sulfanilamide.**

SULFÍTIC, -Ă, *sulfitici, -ce*, adj. (Chim.; în sintagma) *Leşie sulfitică* = reziduu lichid cu conţinut de lignină, zaharide, acid sulfuros etc., folosit la fabricarea unor produse. — Din fr. **sulfitique.**

SUNET s.n. (În sintagmele) *Sunet asociat* = semnal de frecvenţă audio care însoţeşte imaginea de televiziune. *Sunet complex* = sunet compus din mai multe sunete pure. *Sunet reverberat* = sunet care persistă după ce o sursă sonoră încetează să emită, prelungind sunetul iniţial un timp finit. *Sunet vobulat* = sunet a cărui frecvenţă variază periodic în jurul unei valori medii, folosit în măsurători electroacustice.

SUPERCALCULATÓR, *supercalculatoare*, s.n. Calculator de capacitate foarte mare şi cu posibilitatea efectuării simultane a zeci de programe. — **Super-** + **calculator.**

SUPERCAMPIÓN, *supercampioni*, s.m. Campion care atinge performanţe ieşite din comun. — **Super-** + **campion** (după fr. *super-champion*).

SUPERCARBURÁNT, *supercarburanţi*, s.m. Carburant de calitate deosebită. — Din fr. **supercarburant.**

SUPEREXPRÉS, -Ă, *superexpreşi, -e*, s.n., adj. (Tren) extrem de rapid. — **Super-** + **expres.**

SUPERFINISÁ, *superfinisez*, vb. I. Tranz. A netezi foarte fin asperităţile unor suprafeţe. — **Super-** + **finisa** (după fr. *superfinir*). — **superfinisáre** s.f.; **superfinisát, -ă** adj.

SUPERFÚLGER, *superfulgere*, s.n. (Fiz.) Fulger cu o putere de o mie de ori mai mare decît în mod obişnuit. — **Super-** + **fulger.**

SUPERGRÉU, -GRÉA, *supergrei, -ele*, adj. (Fiz.) Neobişnuit de greu. — **Super-** + **greu.**

SUPERHORMÓN, *superhormoni*, s.m. (Biol.) Substanţă hormonală deosebit de activă biologic. — **Super-** + **hormon.**

SUPERINFÉCŢIE, *superinfecţii*, s.f. (Med.) Infecţie contractată de cineva sau ceva deja infectat. — **Super-** + **infecţie** (după fr. *surinfection*).

SUPERINTENDÉNT, *superintendenţi*, s.m. (În biserica evanghelică) **1.** Preot care supraveghează o eforie. **2.** Episcop. — Din germ. **Superintendent.**

SUPERÎNGÚST, -Ă, *superînguşti, -ste*, adj. Exagerat de îngust. — **Super-** + **îngust.**

SUPERLONG adj. invar. (Mai ales despre ţigări) Extrem de lung. [Pr.: *-lóng*] — Cuv. engl.

SUPERMAGAZÍN, *supermagazine*, s.n. Magazin (universal) foarte mare. — **Super-** + **magazin** (după engl. *supermarket*).

SUPERMAN s.m. Persoană cu calităţi (fizice) ieşite din comun; supraom. [Pr.: *supermén*] — Cuv. engl.

SUPERMARATÓN, *supermaratoane*, s.n. (Sport) Maraton cu foarte mari dificultăţi. — **Super-** + **maraton.**

SUPERMICROSCÓP, *supermicroscoape*, s.n. (Rar) Ultramicroscop. — **Super-** + **microscop** (după fr. *supermicroscope*).

SUPERNÁVĂ, *supernave*, s.f. Navă de tonaj foarte mare. — **Super-** + **navă.**

SUPERORTICÓN, *superorticoane*, s.n. Tub analizor de imagine bazat pe efectul fotoelectric extern, utilizînd explorarea cu electroni lenţi. — Din germ. **Superorthikon.**

SUPERPETROLIÉR, *superpetroliere*, s.n. Petrolier gigant. [Pr.: *-li-er*] — **Super-** + **petrolier.**

SUPERPROTÉIC, -Ă, *superproteici, -ce*, adj. (Despre alimente) Foarte bogat în proteine. [Pr.: *-te-ic*] — **Super-** + **proteic.**

SUPERREFRACTÁR, -Ă, *superrefractari, -e*, adj. (Despre materiale) Care rezistă la temperaturi foarte mari; suprarefractar. — **Super-** + **refractar.**

SUPERREZISTÉNT, -Ă, *superrezistenţi, -te*, adj. (Despre materiale) Cu rezistenţă foarte mare. — **Super-** + **rezistent.**

SUPERSISTÉM, *supersisteme*, s.n. (Lingv.) Diasistem. — Din fr. **supersystème.**

SUPERSTÁR, *superstaruri*, s.n. Vedetă de cinema de primă mărime. — Din engl. **superstar.**

SUPERTÁNC, *supertancuri*, s.n. Petrolier de mare capacitate. — Din engl. **supertanker.**

SUPERTRÁULER, *supertraulere*, s.n. Trauler de mare capacitate — **Super-** + **trauler.**

SUPERTRĂSNET, *supertrăsnete*, s.n. Trăsnet deosebit de violent, foarte rar întîlnit. — **Super-** + **trăsnet.**

SUPERTRÉN, *supertrenuri*, s.n. (Rar) Tren de mare viteză. — **Super-** + **tren.**

SUPERVIZÁRE, *supervizări*, s.f. Acţiunea de *a supraviza* şi rezultatul ei. — V. **superviza.**

SUPERVIZÓR, *supervizoare*, s.n. (Tel.) Ansamblul de programe ale unui monitor[2] (**2**). — Din engl. **supervisor,** fr. **superviseur.**

SUPIÉ s.n. v. **supieu.**

SUPIÉU, *supieuri*, s.n. (Rar) Baretă (de elastic) prinsă de partea de jos a pantalonilor şi trecută pe sub talpă, pentru a ţine pantalonii întinşi. [Pr.: *-pi-eu.* — Var.: **supié** s.n.] — Din fr. **sous-pied.**

SUPLETIVÍSM s.n. (Gram.) Calitatea de a fi supletiv (**1**). — Din fr. **supplétivisme.**

SUPLICĂŢIE, *suplicaţii*, s.f. (Livr.) Rugăminte umilă. — Din fr. **supplication,** lat. **suplicatio.**

SUPRA adv. (În notaţia bibliografică) Deasupra, mai sus, mai înainte. [Pr.: *sú-*] — Cuv. lat.

SUPRAADĂUGÁ, *supraadáug*, vb. I. Tranz. A adăuga peste altceva. — **Supra-** + **adăuga** (după fr. *surajouter*). — **supraadăugáre** s.f.; **supraadăugát, -ă** adj.

SUPRAALBÍ, *supraalbesc*, vb. IV. Tranz fact. A face să devină de un alb strălucitor. — **Supra-** + **albi.** — **supraalbíre** s.f.; **supraalbít, -ă** adj.

SUPRACONDUCTIBILITÁTE s.f. (Fiz.) Stare a unor substanţe la temperaturi în apropiere de zero absolut şi la intensităţi de cîmp magnetic foarte mici, în care rezistivitatea lor electrică devine practic nulă; supraconducţie. — Din fr. **supraconductibilité.**

SUPRACONDÚCŢIE, *supraconducţii*, s.f. (Fiz.) Supraconductibilitate. — Din fr. **supraconduction.**

SUPRACONSÚM, *supraconsumuri*, s.n. Consum exagerat (de medicamente). — **Supra-** + **consum** (după fr. *surconsommation*).

SUPRADEVELOPÁ, *supradevelopez*, vb. I. Tranz. A ţine prea mult timp în developator un material fotografic. — **Supra-** + **develop** (după fr. *surdévelopper*). — **supradevelopáre** s.f.; **supradevelopát, -ă** adj.

SUPRADIMENSIONÁ, *supradimensionez*, vb. I. Tranz. A dimensiona peste cote obişnuite. ◆ Fig. A prezenta în mod exagerat mărimea, importanţa reală a lucrurilor. — **Supra-** + **dimensiona.** — **supradimensionáre** s.f.; **supradimensionát, -ă** adj.

SUPRADOTÁT, -Ă, *supradotaţi, -te*, adj. (Despre copii) Cu calităţi intelectuale ieşite din comun. — **Supra-** + **dotat** (după fr. *surdoué*).

SUPRADOZÁJ, *supradozaje*, s.n. Supradoză. — **Supra-** + **dozaj** (după fr. *surdosage*).

SUPRADÓZĂ, *supradoze*, s.f. Doză exagerată (de droguri); supradozaj. — **Supra-** + **doză** (după fr. *surdose*).

SUPRAETAJÁT, -Ă, *supraetajați, -te*, adj. (Despre construcții) Peste care s-a adăugat un etaj ulterior construirii inițiale. [Pr.: *-pra-e-*] — V. **supraetaja.**

SUPRAÉU, *supraeuri*, s.n. Parte a personalității considerată ca cenzor al întregului comportament social al individului. — **Supra-** + **eu** (după fr. *sur-moi*).

SUPRAEXCITÁ, *supraexcit*, vb. I. Tranz. A excita (un organ, un țesut etc.) foarte tare. — **Supra-** + **excita** (după fr. *surexciter*). — **supraexcitáre** s.f.; **supraexcitát, -ă** adj.

SUPRAEXPLOATÁRE, *supraexploatări*, s.f. Exploatare exagerat de mare. — **Supra-** + **exploatare** (după fr. *surexploitation*).

SUPRAEXPÚNE, *supraexpún*, vb. III. Tranz. A expune (4) prea mult un material fotografic. — **Supra-** + **expune** (după fr. *surexposer*).

SUPRAFAȚÁ, *suprafațez*, vb. I. Tranz. (Tehn.) **1.** A acoperi suprafața unei piese, a unei construcții etc. cu un strat superficial în scop util sau decorativ. **2.** A netezi și finisa o îmbrăcăminte rutieră. — Din **suprafață** (după fr. *surfacer*). — **suprafațáre** s.f.; **suprafațát, -ă** adj.

SUPRAFÍN, -Ă, *suprafini, -e*, adj. Superfin. — **Supra-** + **fin** (după fr. *superfin*).

SUPRAFLUÍD, -Ă, *suprafluizi, -de*, adj. (Fiz.; despre heliu). În stare de superfluiditate. [Pr.: *-flu-id*] — **Supra-** + **fluid** (după fr. *surfluide*).

SUPRAFLUIDITÁTE s.f. (Fiz.) Proprietate a heliului caracterizată prin viscozitate redusă la temperaturi foarte joase și la presiuni foarte mari. [Pr.: *-flu-i-*] — **Supra-** + **fluiditate** (după fr. *surfluidité*).

SUPRAGENERATÓR, *supragenerатoare*, s.n. Generator cu randament superior. — **Supra-** + **generator** (după fr. *surgénérateur*).

SUPRAIMPRESIONÁT, -Ă, *supraimpresionați, -te*, adj. Care este supus procedeului de supraimpresiune. [Pr.: *-pra-im-pre-si-o-*] — **Supra-** + **impresionat.**

SUPRAIMPRIMÁ, *supraimprim*, vb. I. Tranz. A imprima peste ceva deja imprimat. [Pr.: *-pra-im-*] — **Supra-** + **imprima.** — **supraimprimáre** s.f.; **supraimprimát, -ă** adj.

SUPRAÎNSĂMÎNȚÁRE, *supraînsămînțări*, s.f. Însămînțare suplimentară. — **Supra-** + **însămînțare** (după fr. *sursemer*).

SUPRALĂRGÍRE, *supralărgiri*, s.f. Lărgire a părții carosabile a unui drum (în porțiunea curbelor). — **Supra-** + **lărgire.**

SUPRALUMÍNĂ, *supralumini*, s.f. (Rar) Oberliht. — **Supra-** + **lumină.**

SUPRAMATURÁȚIE, *supramaturații*, s.f. Stadiu al semințelor și fructelor după ce au atins faza maturității fiziologice. — **Supra-** + **maturație** (după fr. *surmaturation*).

SUPRAMODULÁȚIE, *supramodulații*, s.f. Modulație a unui semnal purtător cu un semnal modulator de amplitudine mai mare. — **Supra-** + **modulație** (după fr. *surmodulation*).

SUPRAMONOPÓL, *supramonopoluri*, s.n Monopol internațional. — **Supra-** + **monopol.**

SUPRAPOLUÁT, -Ă, *suprapoluați, -te*, adj. (Despre orașe, regiuni etc.) Foarte poluat. [Pr.: *-lu-at*] — **Supra-** + **poluat.**

SUPRAPONDERABILITÁTE s.f. (Fiz.) Stare a unui corp de a avea o greutate mai mare ca urmare a unei forțe gravitaționale sporite. — **Supra-** + **ponderabilitate.**

SUPRAPONDERÁL, -Ă, *supraponderali, -e*, adj. Cu greutate peste media normală. — **Supra-** + **ponderal.**

SUPRAPREFIXÁRE, *supraprefixări*, s.f. (Lingv.) Derivare cu prefixe multiple sau de la teme anterior prefixate. — **Supra-** + **prefixare.**

SUPRARAFINÁRE, *suprarafinări*, s.f. Rafinare defectuoasă a unui produs petrolier prin depășirea cantității de reactiv, a temperaturii etc. — **Supra-** + **rafinare.**

SUPRARĂCÍRE, *suprarăciri*, s.f. (Fiz.) Subrăcire. — **Supra-** + **răcire.**

SUPRAREFRACTÁR, -Ă, *suprarefractari, -e*, adj. Superrefractar. — **Supra-** + **refractar.**

SUPRAREZISTÉNT, -Ă, *suprarezistenți, -te*, adj. Care depășește o rezistență normală. — **Supra-** + **rezistent.**

SUPRASENZORIÁL, -Ă, *suprasenzoriali, -e*, adj. Care poate fi cunoscut prin rațiune. [Pr.: *-ri-al*] — **Supra-** + **senzorial.**

SUPRATOPÍRE, *supratopiri*, s.f. (Fiz.) Subrăcire. — **Supra-** + **topire.**

SUPRAVEGHEÁT, -Ă, *supravegheați, -te*, adj. Care se află sub supraveghere, sub control. — V. **supraveghea.**

SUPRAVEGHETÓR, *supraveghetoare*, s.n. (În sintagma) *Supraveghetor de flacără* = aparat electronic destinat supravegherii prezenței flăcării în timpul funcționării arzătoarelor, în scopul prevenirii unor incendii.

SUPRAVOLTÓR, *supravoltoare*, s.n. Sursă de energie electrică legată în serie cu altă sursă de energie electrică astfel încît tensiunile lor electrice să se adune. — Din fr. **survolteur.**

SURCLASÁ, *surclásez*, vb. I. Tranz. (Franțuzism) A depăși, a întrece (un adversar, mai ales la sport). — Din fr. **surclasser.** — **surclasáre** s.f.; **surclasát, -ă** adj.

SURD, -Ă, adj. (În sintagma) *Cameră surdă* = încăpere cu absorbție acustică foarte ridicată, folosită pentru măsurători acustice speciale.

SURDOMUTITÁTE s.f. (Med.) Deficiență audioverbală complexă datorată absenței congenitale sau pierderii timpurii a auzului. — După fr. **surdi-mutité.**

SURF s.n. Sport nautic care constă în plutirea în picioare pe o scîndură remorcată; surfing. [Pr.: *sărf*] — Cuv. engl.

SURFING s.n. Surf. [Pr.: *sárfing*] — Cuv. engl.

SÚRSĂ s.f. (Elt.) Electrod al unui tranzistor cu efect de cîmp, care furnizează purtătorii de sarcină majoritari.

SÚȘĂ, *sușe*, s.f. (Livr.) Origine, sursă. ◆ (Med.) Proveniență a unei culturi de microbi; tulpină. — Din fr. **souche.**

Ş

ŞABLONIZÁ, *şablonizez*, vb. I. Tranz. A aplica ceva în mod mecanic. — **Şablon** + suf. *-iza*. — **şablonizáre** s.f.; **şablonizát, -ă** adj.

ŞAHÍSTIC, -Ă, *şahistici, -ce*, adj. Şahist (2). — **Şahist** + suf. *-ic*.

ŞAISPREZECÍME, *şaisprezecimi*, s.f. **1.** A şaisprezecea parte dintr-un întreg împărţit în părţi egale. **2.** (Muz.) A şaisprezecea parte dintr-o notă întreagă. — **Şaisprezece** + suf. *-ime*.

ŞALUTIÉR, *şalutiere*, s.n. Ambarcaţie uşoară folosită pentru pescuitul în largul mării. [Pr.: *-ti-er*] — Din fr. **chalutier.**

ŞAMANÉSC, -ÉSCĂ, *şamaneşti*, adj. De şaman, al şamanului. — **Şaman** + suf. *-esc*.

ŞAMBRÁT, -Ă, *şambraţi, -te*, adj. (Livr.; despre vinuri) Care se serveşte la temperatura camerei. — Din fr. **chambré.**

ŞANFRÉN, *şanfrenuri*, s.n. (Tehn.) Tăietură oblică a muchiilor unei piese metalice. — Din fr. **chanfrein.**

ŞANJÁBIL, -Ă, *şanjabili, -e*, adj. (Rar) Care se poate schimba. — Din fr. **changeable.**

ŞANSONIÉR, -Ă, *şansonieri, -e*, s.m. şi f. (Franţuzism) Şansonetist. [Pr.: *-ni-er*] — Din fr. **chansonnier.**

ŞAPCALÍU, *şapcalii*, s.m., adj. (Fam.) **1.** S.m. Persoană care poartă şapcă. **2.** Adj., s.m. (Om) prost. — Din tc. **şapkah.**

ŞCOLÍ, *şcolesc*, vb. IV. Tranz. şi refl. (Fam.) A (se) instrui (temeinic) în şcoală. — V. **şcoală.** — **şcolire** s.f.; **şcolít, -ă** adj.

ŞEIC[2], *şeicuri*, s.n. Dans modern cu mişcări scuturate. — Din engl. **shake.**

ŞENILÁT, -Ă, *şenilaţi, -te*, adj. (Despre autovehicule) Cu şenile. — Din fr. **chenillé.**

ŞENILÉTĂ, *şenilete*, s.f. Mic vehicul (militar blindat) pe şenile. — Din fr. **chenillette.**

ŞESENÁL, *şesenale*, adj., s.n. (Plan) de şase ani. — De la **şase** (după *cincinal*).

ŞIFONÁRE, *şifonări*, s.f. Acţiunea de *a (se) şifona* şi rezultatul ei. — V. **şifona.**

ŞIÍSM s.n. Curent islamic religios care nu recunoaşte întregirea şi explicarea Coranului din secolul al IX-lea. [Pr.: *şi-ism*] — Din fr. **chiisme.**

ŞIÍT, -Ă, *şiiţi, -te*, adj., s.m. şi f. (Adept) al şiismului. [Pr.: *şi-it*] — Din fr. **chiit,** engl. **Shiite.**

ŞINTOÍST, -Ă, *şintoişti, -ste*, adj., s.m. şi f. (Adept) al şintoismului. [Pr.: *-to-ist*] — Din fr. **shintoïste.**

ŞLAP, *şlapi*, s.m. Papuc (1) pentru plajă, baie etc. fără toc şi cu feţe din una sau mai multe bentiţe. — Din germ. **Schlappe.**

ŞLEM s.n. (În sintagmele) *Marele şlem* = **a**) (la unele jocuri de cărţi cu licitaţie) situaţie în care unul dintre cuplurile participante la joc cîştigă toate cele treisprezece levate posibile; **b**) (la jocul de tenis) situaţie în care un tenisman cîştigă, în cursul aceluiaşi an, cele patru mari concursuri internaţionale de tenis. *Micul şlem* = (la unele jocuri de cărţi cu licitaţie) situaţie în care unul dintre cuplurile participante la joc cîştigă douăsprezece din cele treisprezece levate posibile. — Din fr. **chelem,** germ. **Schlemm.**

ŞMECHERÓS, -OÁSĂ, *şmecheroşi, -oase*, adj. (Fam.) Şmecher. — **Şmecher** + suf. *-os*.

ŞOCÁT, -Ă adj., s.m. şi f. (Persoană) care a suferit un şoc (2).

ŞOFÁJ s.n. Acţiunea şi tehnica de *a şofa*. — Din fr. **chauffage.**

ŞOFÁT s.n. Faptul de *a şofa*. — V. **şofa.**

ŞÓGOR, *şogori*, s.m. (Reg.) Cumnat; *p. gener.* rudă prin alianţă. — Din magh. **sógor.**

ŞOIM s.m. Copil preşcolar sau în primele clase de şcoală care face parte din organizaţia Şoimilor Patriei.

ŞOPÎRLÍŢĂ s.f. (Bot.) Amăreală (2).

ŞOŞ, *şoşi*, s.m. (Reg.) Stîlp, bîrnă, grindă. — Din magh. **sas**[fa].

ŞPRING, *şpringuri*, s.n. (Mar.) Parîmă folosită pentru a ancora o navă (1). — Din engl. **spring.**

ŞPUL, *şpuluri*, s.n. **1.** Mosorel de metal aflat în suveica maşinii de cusut, pe care este înfăşurată aţa necesară cusăturii; *p. ext.* piesa împreună cu firele înfăşurate pe ea. **2.** P. gener. Mosor, bobină (pe care sînt înfăşurate fire). — Din germ. **Spule.**

ŞTÉRGE vb. III. A înlătura o înregistrare anterioară de pe banda magnetică, în vederea unei noi înregistrări.

ŞTIINŢÍFICO-FANTÁSTIC, -Ă, *ştiinţifico-fantastici, -ce*, adj. (Despre literatură, film etc.) În care fantasticul este tratat verosimil prin amănunte ştiinţifice; science-fiction. [Pr.: *şti-in-*] — **Ştiinţific** + **fantastic.**

ŞTUPUÍ, *ştupuiesc*, vb. IV. Tranz. A ornamenta cu zimţi partea superioară a ramei încălţămintei. — Et. nec. — **ştupuíre** s.f.; **ştupuít, -ă** adj.

ŞUCÁR, -Ă, *şucari, -e*, adj., subst. (Arg.) **1.** Adj. (Despre oameni) Frumos, bine. **2.** S.n. (În forma *şucăr*) Gălăgie, scandal; supărare. **3.** S.m. (În forma *şucăr*) Hoţ. [Var.: **şúcăr** s.n., s.m.] — Din ţig. **şukar.** — Pentru sensul **3,** cf. şi germ. Schacher.

ŞÚCĂR s.n., s.m. v. **şucar.**

ŞUCĂREÁLĂ, *şucăreli*, s.f. (Arg.) Supărare (3). — **Şucări** + suf. *-eală*.

ŞUCĂRÍ, *şucăresc*, vb. IV. Tranz. şi refl. (Arg.) A (se) supăra (3). — Din **şucar.** — **şucărít, -ă** adj.

ŞÚCO adj. invar. (În sintagma) *Priză şuco* = priză (1) cu contact la pămînt pentru realizarea electrosecurităţii. — Din germ. **Schuko.**

ŞUTÍ, *şutesc*, vb. IV. Tranz. (Arg.) A fura (1). — Din ţig. **şuto.**

ŞUTITÓR, -OÁRE, *şutitori, -oare*, s.m. şi f. (Arg.) Hoţ (1). — **Şuti** + suf. *-tor*.

T

TABLOÍD, -Ă, *tabloizi, -de,* adj. (Despre publicații) Cu formatul de dimensiuni reduse față de cel obișnuit. — Din engl. **tabloid,** fr. **tabloïde.**

TABS, *tabsuri,* s.n. Imagine sau inscripție ce însoțește unele mărci poștale. — Din engl. **tabs** (pl. lui *tab* „contramarcă").

TABUÍSM s.n. Sistem de interdicții magice și mitologice bazat pe tabuuri. [Pr.: *-bu-ism*] — **Tabu** + suf. *-ism.*

TABUÍSTIC, -Ă, *tabuistici, -ce,* adj. (Livr.) Care ține de tabu; care provine din tabu. [Pr.: *-bu-is-*] — **Tabu** + suf. *-istic.*

TABUIZÁRE s.f. (Rar) Acțiunea de a transforma în tabu. [Pr.: *-bu-i-*] — După fr. **tabouisation.**

TABLETÁRE, *tabletări,* s.f. Acțiunea de *a tableta.* — V. **tableta.**

TACÍM s.n. (La pl.) Aripi, gheare, gîturi de pasăre (**2**).

TACTÁ, *tactez,* vb. I. Tranz. (Muz.) A indica diverși timpi ai măsurii, în procesul de execuție, prin gesturi ale mîinii, conform unei scheme speciale. — Din **tact**[1]. Cf. germ. t a k t i e r e n. — **tactáre** s.f.

TADJÍK, -Ă, *tadjici, -ce,* s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în R.S.S. Tadjikă. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din R.S.S. Tadjikă. — Din rus. **tadjik.**

TAHIARITMÍE, *tahiaritmii,* s.f. (Med.) Aritmie cu frecvență cardiacă mare. [Pr.: *-hi-a-*] — Din fr. **tachyarythmie.**

TAHIFEMÍE, *tahifemii,* s.f. (Med.) Manifestare patologică constînd în accelerarea exagerată a ritmului vorbirii. — Din fr. **tachyphémie.**

TAHILÁLIC, -Ă, *tahilalici, -ce,* adj., s.m. și f. (Med.) (Persoană) care manifestă tahilalie. — Din fr. **tachylalique,**

TAHILALÍE, *tahilalii,* s.f. (Med.) Vorbire precipitată, cu debit mare de cuvinte, care conduce la articulare defectuoasă și incompletă. — Din fr. **tachylalie.**

TAHIÓN, *tahioni,* s.m. (Fiz.) Particulă elementară ipotetică, a cărei viteză ar fi superioară celei a luminii. [Pr.: *-hi-on*] — Din engl., fr. **tachyon.**

TAHOGRÁF s.n. (Med.) Aparat pentru înregistrarea frecvenței pulsului, respirației etc.

TAIM-ÁUT, *taim-auturi,* s.n. (Sport) Scurtă întrerupere a jocului (la baschet, volei etc.), acordată de arbitru, la cererea antrenorului sau a căpitanului de echipă. [Scris și: *time-out*] — Din engl. **time-out.**

TALÁMIC, -Ă, *talamici, -ce,* adj. (Anat.) Care ține de talamus, al talamusului. — Din fr. **thalamique.**

TALASEMÍE, *talasemii,* s.f. (Med.) Anemie ereditară (gravă) datorită persistenței hemoglobinei fetale în sînge. — Din fr. **thalassémie.**

TALCÓZĂ, *talcoze,* s.f. (Med.) Silicoză datorită inhalării prelungite a pulberii de talc. — Din fr. **talcose.**

TALKIE-WALKIE s.n. (Tehn.) Walkie-talkie. [Pr.: *tóki-uóki*] — Din fr. **talkie-walkie,** după engl. **walkie-talkie.**

TALONÁJ s.n. (La jocul de rugbi) Talonare. — Din fr. **talonnage.**

TALONÁRE, *talonări,* s.f. (Mai ales la jocul de rugbi Acțiunea de *a talona;* talonaj. — V. **talona.**

TALONÉR, *taloneri,* s.m. Jucător de rugbi care se găsește în grămadă între cei doi pilieri, avînd sarcina de a talona mingea. — Din fr. **talonneur.**

TALUZÁRE, *taluzări,* s.f. Acțiunea de *a taluza.* — V. **taluza.**

TALUZÁT, -Ă, *taluzați, -te,* adj. (Despre rambleuri și debleuri) Care are taluzuri, cu taluzuri. — V. **taluza.**

TAMBURINÁ, *tamburinez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A bate (cu degetele) ușor și ritmic ceva. — Din fr. **tambouriner.** — **tamburinâre** s.f.

TAMIZÁTĂ, *tamizate,* adj. (Franțuzism; despre lumină) Care este filtrată în mod difuz. — Din fr. **tamisé.**

TANÁTIC, -Ă, *tanatici, -ce,* adj. (Livr.) Referitor la moarte, de moarte. — Din fr. **thanatique.**

TANATOGENÉZĂ s.f. (Biol.) Studiu al cauzelor și mecanismelor care provoacă moartea. — Din fr. **thanatogenèse.**

TANATOLÓGIC, -Ă, *tanatologici, -ce,* adj. (Biol.) Referitor la tanatologie, de tanatologie. — Din fr. **thanatologique.**

TANC s.n. (Fot.) Cutie de plastic de construcție specială, în care se developează filme fotografice.

TANGÁ, pers. 3 *tanghează,* vb. I. Intranz. (Despre nave, aeronave) A fi în tangaj. — Din fr. **tanguer.** — **tangáre** s.f.

TANGÓN, *tangoane,* s.n. (Mare) **1.** Catarg orizontal mobil, cu funii și scară, folosit pe timp de furtună pentru coborîrea și urcarea oamenilor în și din barcă. **2.** Drug de lemn fixat la un capăt pe bordaj, întrebuințat la legarea bărcilor lansate pe apă. — Din fr. **tangon.**

TANTRÍSM s.n. Denumire dată mai multor curente religioase din India din secolul al IX-lea pînă în secolul al XIII-lea opuse brahmanismului. — **Din fr. tantrisme.**

TANZANIÁN, -Ă, *tanzanieni, -e,* s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Tanzania. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Tanzania. [Pr.: *-ni-an*] — Din fr. **tanzanien.**

TAPÁT, -Ă, *tapate,* adj. (Despre păr) Înfoiat prin pieptănare; (despre femei) cu părul tapat (**1**). — V. **tapa.**

TAPETÁ vb. I. Tranz. A pudra cu făină, pesmet etc. o tavă unsă cu grăsime, în care urmează să fie copt aluatul, budinca etc.

TAPETÁR, *tapetari,* s.m. Muncitor specializat în tapetare. — **Tapeta** + suf. *-ar.*

TAPOTÁ, *tapotez,* vb. I. Tranz. A bate ușor țesuturile cu palma, pentru masaj. — Din fr. **tapoter.** — **tapotáre** s.f.

TARAGOTÍST, *taragotiști,* s.m. Persoană care cîntă la taragot. — **Taragot** + suf. *-ist.*

TÁRĂ[1] s.f. (Mil.) Denumire pentru caracteristicile fizico-chimice de bază ale pulberii (**3**).

TARSALGÍE, *tarsalgii,* s.f. (Med.) Durere a articulației tarsului. — Din fr. **tarsalgie.**

TARSECTOMÍE, *tarsectomii*, s.f. (Med.) Rezecție a oaselor tarsului. — Din fr. **tarsectomie.**

TASICHINEZÍE, *tasichinezii*, s.f. (Med.) Tendință irezistibilă de a merge, de a alerga, observată la psihopați. [Scris și: *tasikinezie*] — Din fr. **tasikinésie.**

TASTATÚRĂ, *tastaturi*, s.f. (Tehn.) Claviatură. — Din germ. **Tastatur.**

TÁSTĂ, *taste*, s.f. (Tehn.) Clapă (**1**). — Din germ. **Taste.**

TASTERÍST, -Ă, *tasteriști, -ste*, s.m. și f. (Tipogr.) Linotipist. — **Taster** + suf. *-ist.*

TAȘÍST, -Ă, *tașiști, -ste*, adj. (Despre picturi) Care este realizat în pete de culoare. — Din fr. **tachiste.**

TATONÁNT, -Ă, *tatonanți, -te*, adj. (Livr.) Care tatonează. — Din fr. **tâtonnant.**

TÁULĂ s.f. Numele mai multor arbuști din familia rozaceelor, cultivați ca plante decorative *(Spiraea)*. [Pr.: *ta-u-*] — Din pol. **tawuła.**

TAURÍSCI s.m. pl. Numele unor triburi celtice. [Pr.: *ta-u-*] — Din lat. **tauriscі,** gr. **tauriscos.**

TAUTOMÉR, -Ă, *tautomeri, -e*, adj. (Chim.; despre substanțe) Care prezintă tautomerie. [Pr.: *ta-u-*] — Din fr. **tautomère.**

TAXICAMIÓN, *taxicamioane*, s.n. Autocamion care funcționează după sistemul taximetrelor. [Pr.: *-mi-on*] — **Taxi** + **camion.**

TAXIDERMÍST, *taxidermiști*, s.m. Specialist în taxidermie. — Din fr. **taxidermiste.**

TAXIFURGONÉT s.n. v. **taxifurgonetă.**

TAXIFURGONÉTĂ, *taxifurgonete*, s.f. Autofurgonetă care funcționează după sistemul taximetrelor. [Var.: **taxifurgonét** s.n.] — **Taxi** + **furgonetă.**

TAXIMETRÍST, -Ă, *taximetriști, -ste*, s.m. și f. Șofer de taximetru. — **Taximetru** + suf. *-ist.*

TAXIOLÓGIC, -Ă, *taxiologici, -ce*, adj. Referitor la taxiologie, de taxiologie. [Pr.: *-xi-o-*] — Din **taxiologie.**

TAXIOLOGÍE s.f. Disciplină orientată spre optimizarea acțiunilor umane prin aplicarea ciberneticii și a criteriilor rezultate din studiul stereotipului dinamic la om. [Pr.: *-xi-o-*] — Probabil din fr.

TAXONÓMIC, -Ă, *taxonomici, -ce*, adj. Cu caracter de clasificare, de taxonomie; categorial. — Din fr. **taxonomique.**

TĂIÁT[1] s.n. Tăiere. [Pr.: *tă-iat*] — V. **tăia.**

TĂIÁT[2]**, -Ă,** *tăiați, -te*, adj. **I. 1.** Care este despărțit, separat în bucăți cu ajutorul unui obiect tăios sau prin diferite procedee fizice și chimice; despicat. **2.** (Despre filele unei cărți necitite) Desprins, desfăcut la margini. **3.** (Despre texte, filme etc.) Din care s-a suprimat o parte. **4.** (Despre țesături) Destrămat în direcția firului țesut sau la îndoituri. **5.** (Despre anumite preparate culinare) Cu aspect de lapte brînzit, din cauza alterării sau a unei greșeli de preparare. **II.** Rănit cu un obiect tăios. ◆ (Despre păsări, animale) Sacrificat (în scopul valorificării). **III. 1.** (Despre răsuflare, respirație) Cu ritmul slăbit, oprit. **2.** (Despre un pachet de cărți de joc) Despărțit în două punînd jumătatea de dedesubt deasupra. [Pr.: *tă-iat*] — V. **tăia.**

TĂIFĂSUIÁLĂ, *tăifăsuieli*, s.f. Faptul de *a tăifăsui.* [Pr.: *-su-ia-*] — **Tăifăsui** + suf. *-ială.*

TĂLÎMB, -Ă, *tălîmbi, -e*, adj. (Reg.; despre oameni) Neîndemînatic; tembel. — Et. nec.

TĂTÁRNICĂ, *tătarnice*, s.f. Plantă erbacee, spinoasă, din familia compozitelor *(Echinops commutatus)*. — Probabil de la **tătar.**

TĂTICÚȚ, *tăticuți*, s.m. (Fam.) Tătic. — **Tătic** + suf. *-uț.*

TEATRALÍSM s.n. **1.** Interpretare emfatică a unui rol (**I 1**). **2.** Atitudine teatrală (**2**); teatralitate. ◆ Caracter teatral (**2**); teatralitate. **3.** (Med.) Tendință către manifestări emotive spectaculare. — Din fr. **théâtralisme.**

TEATRALÍST, -Ă, *teatraliști, -ste*, adj. **1.** Care aparține teatrului, de teatru; teatral (**1**). **2.** Căutat, afectat, artificial, nesincer, emfatic, teatral (**2**). — **Teatral** + suf. *-ist.*

TEATRALITÁTE s.f. Atitudine teatrală (**2**); teatralism (**2**). ◆ Caracter teatral (**2**); teatralism (**2**). — Din fr. **théâtralité.**

TEATRALIZÁ, *teatralizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A face ceva în mod teatral (**2**); a da caracter teatral (**2**), emfatic. — Din fr. **théâtraliser.** — **teatralizáre** s.f.

TEATROLÓGIC, -Ă, *teatrologici, -ce*, adj. Referitor la teatru; de teatrologie. — Din fr. **théâtrologique.**

TEBECÉ s.n. (Fam.) Tuberculoză. — Din pronunțarea inițialelor **t**[uberculoză cu] **b**[acilul] **K**[och].

TEBECÍST, -Ă, *tebeciști, -ste*, adj., s.m. și f. (Fam.) Tuberculos. — **Tebece** + suf. *-ist.*

TECNETRÓN, *tecnetroane*, s.n. Tranzistor de construcție specială folosit ca amplificator de tensiune la frecvență foarte înaltă. — Probabil din fr.

TECS, *tecsuri*, s.n. Cui mic de metal cu formă specială, folosit în cismărie. — Din germ. **Täcks.**

TECUCEÁN, -Ă, *tecuceni, -e*, s.m. adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Tecuci. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Tecuci. — **Tecuci** (n. pr.) — suf. *-ean.*

TECUCEÁNCĂ, *tecucence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Tecuci. ◆ Locuitoare din municipiul Tecuci. — **Tecucean** + suf. *-că.*

TEFLÓN s.n. **1.** Material plastic, rezistent la acțiunea agenților corosivi, la foc etc. **2.** Vas de bucătărie confecționat din teflon (**1**). — Din fr. **téflon,** engl. **teflon.**

TEFLONÁT, -Ă, *teflonați, -te*, adj. (Despre vase metalice) Care este acoperit cu teflon (**1**). — De la **teflon.**

TEHNICÍST, -Ă, *tehniciști, -ste*, adj. Care se caracterizează prin tehnicism; de tehnicism. — **Tehnic** + + suf. *-ist.*

TEHNICIZÁ, *tehnicizez*, vb. I. Tranz. A da caracter (exclusiv) tehnic. — **Tehnic** + suf. *-iza.* — **tehnicizáre** s.f.; **tehnicizát, -ă** adj.

TEHNOCRATÍSM s.n. Orientare sociologică potrivit căreia, în societatea contemporană, rolul de conducere ar trebui să revină exclusiv specialiștilor din diverse domenii ale științei, tehnicii etc.; tehnocrație. ◆ Tendință tehnocratică. — Din fr. **technocratisme.**

TEHNOCRAȚÍE, *tehnocrații*, s.f. Sistem de guvernare în care rolul de conducere ar reveni intelectualilor specialiști din domeniul tehnic. ◆ Intelectualitate tehnică (cu rol conducător).

TEHNOPSIHOLÓGIC, -Ă, *tehnopsihologici, -ce*, adj. Referitor la tehnopsihologie, de tehnopsihologie. — Din **tehnopsihologie.**

TEHNOPSIHOLOGÍE s.f. Ramură a psihologiei care se ocupă de mijloacele aplicării practice a psihologiei teoretice. — **Tehno**[logie] + **psihologie.**

TEHNOFOBÍE s.f. Fobie față de tehnică. — **Tehno**[logie] + **fobie.**

TEHNOGRÁFIC, -Ă, *tehnografici, -ce*, adj. Referitor la tehnografie, de tehnografie. — Din fr. **technographique.**

TEHNOLOGÍSM s.n. Orientare sociologică contemporană care subapreciază personalitatea umană, cunoașterea și creația de valori în domeniul umanistic, al artei etc., datorită excesului tehnologic. — Din fr. **technologisme.**

TEHNOLOGIZÁ, *tehnologizez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A da (artei) caracter tehnologic. — **Tehnologie** + **suf.** *-iza.* — **tehnologizáre** s.f.; **tehnologizát, -ă** adj.

TEHNOSFÉRĂ s.f. Domeniu al vieții umane care cuprinde cultura și civilizația. — **Tehno**[logie] + **sferă**

TEHNOSTRUCTÚRĂ s.f. Categorie socială alcătuită din tehnicieni specialiști în domeniul organizării și conducerii. — Din fr. **technostructure.**

TELALGÍE, *telalgii*, s.f. (Med.) Durere care apare în altă parte, la distanță de locul leziunii. — Din fr. **télalgie.**

TELEANCHÉTĂ, *teleanchete*, s.f. Anchetă realizată de televiziune. [Pr.: *-le-an-*] — **Tele-** + **anchetă.**

TELEÁST, *teleaști*, s.m. **1.** Telecineast. **2.** Amator de programe de televiziune (de calitate). [Pr.: *-le-ast*] — Din fr. **téléaste.**

TELEBIOMÉTRIC, -Ă, *telebiometrici, -ce*, adj. (Biol.) Referitor la telebiometrie, de telebiometrie. [Pr.: *-bi-o-*] — Din **telebiometrie.**

TELEBIOMETRÍE s.f. (Biol.) Studiu de la distanță al fenomenelor biologice. [Pr.: *-bi-o-*] — **Tele-** + **biometrie.**

TELECABÍNĂ, *telecabine*, s.f. **1.** Teleferic amenajat cu cabine pentru transportul persoanelor. **2.** Cabină suspendată prin bare fixate pe cablu la intervale fixe. — Din fr. **télécabine,** it. **telecabina.**

TELECÁMERĂ, *telecamere*, s.f. Cameră de luat vederi pentru televiziune. — Din fr. **télécaméra.**

TELECHINEZÍE s.f. (Psih.) Capacitate a unor persoane de a deplasa obiecte fără să le atingă. [Scris și: *telekinezie*] — Din fr. **télékinésie.**

TELECINEMATÉCĂ s.f. **1.** Arhivă de filme a televiziunii. **2.** Emisiune de televiziune în care se prezintă filme artistice din telecinematecă (**1**). — Din fr. **télécinémathèque.**

TELECINEMATOGRÁFIC, -Ă, *telecinematografici, -ce*, adj. (Rar) De telecinematografie, din telecinematografie. — Din **telecinematografie.**

TELECINEMATOGRAFÍE, *telecinematografii*, s.f. (Rar) Producție de filme pentru televiziune. — **Tele-** + **cinematografie.**

TELECOMANDĂBIL, -Ă, *telecomandabili, -e*, adj. (Despre mecanisme, instalații) Care poate fi telecomandat. — **Telecomanda** + suf. *-bil.*

TELECOMANDÁRE s.f. Acțiunea de *a telecomanda.* — V. **telecomanda.**

TELECONCÚRS, *teleconcursuri*, s.n. Concurs transmis prin televiziune. — **Tele-** + **concurs.**

TELECONFERÍNȚĂ, *teleconferințe*, s.f. Conferință organizată și transmisă prin diverse sisteme de telecomunicație. — **Tele-** + **conferință.**

TELECONTRÓL, *telecontroale*, s.n. Control de la distanță. — Din engl. **telecontrol.**

TELECOPTÉR, *telecoptere*, s.n. Helicopter mic telecomandat. — **Tele-** + [heli]**copter.**

TELECRONICÁR, -Ă, *telecronicari, -e*, s.m. și f. Cronicar al emisiunilor de televiziune. — **Tele-** + **cronicar.**

TELECRÓNICĂ, *telecronici*, s.f. Cronică de televiziune (**3**). — **Tele-** + **cronică.**

TELEDETÉCȚIE, *teledetecții*, s.f. Complex de tehnici utilizate pentru prelucrarea de la distanță a unor date cu privire la obiecte sau fenomene. — Din fr. **télédétection.**

TELEDIALÓG, *teledialoguri*, s.n. Dialog realizat și transmis prin diverse sisteme de telecomunicație. [Pr.: *-di-a-*] — **Tele-** + **dialog.**

TELEDIFUZÁ, *teledifuzez*, vb. I. Tranz. A difuza prin intermediul televiziunii. — **Tele-** + **difuza.** — **teledifuzáre** s.f.; **teledifuzát, -ă** adj.

TELEDINÁMIC, -Ă, *teledinamici, -ce*, adj. Referitor la teledinamică, de teledinamică. — Din fr. **télédynamique.**

TELEDIRIJÁ, *teledirijez*, vb. I. Tranz. A telecomanda. — **Tele-** + **dirija.** — **teledirijáre** s.f.

TELEDIVERTISMÉNT, *teledivertismente*, s.n. Emisiune de divertisment la televiziune. — **Tele-** + **divertisment.**

TELEECRANIZÁ, *teleecranizez*, vb. I. Tranz. A ecraniza o operă literară pentru televiziune. [Pr.: *-le-e-*] — **Tele-** + **ecraniza.** — **teleecranizáre** s.f.; **teleecranizát, -ă** adj.

TELEEDUCÁȚIE s.f. Educație prin televiziune. [Pr.: *-le-e-*] — **Tele-** + **educație.**

TELEEMISIÚNE, *teleemisiuni*, s.f. Emisiune de televiziune. [Pr.: *-le-e-*] — **Tele-** + **emisiune.**

TELEENCICLOPEDÍE s.f. Emisiune cu caracter enciclopedic prezentată de televiziune. [Pr.: *-le-e-*] — **Tele-** + **enciclopedie.**

TELEFAGÍE s.f. Mania de a consacra prea mult timp emisiunilor de televiziune. — **Tele-** + [antropo]**fagie.**

TELEFICÁ, pers. 4 *teleficăm*, vb. I. Tranz. (Rar; folosit numai la pers. 4, 5, 6) A introduce televiziunea în diverse domenii de activitate. — **Tele-** + [electri]**fica.** — **teleficáre** s.f.; **teleficát, -ă** adj.

TELEFILMOTÉCĂ, *telefilmoteci*, s.f. Filmotecă a televiziunii. — **Tele-** + **filmotecă.**

TELEFOILETÓN, *telefoiletoane*, s.n. Foileton de televiziune. [Pr.: *-fo-i-*] — **Tele-** + **foileton.**

TELEFONÁRE s.f. Acțiunea de *a telefona.* — V. **telefona.**

TELEFONÁT s.n. Faptul de *a telefona.* — V. **telefona.**

TELEFONOMÉTRU, *telefonometre*, s.n. Contor pentru înregistrarea numărului și duratei convorbirilor telefonice. — Din fr. **téléphonomètre.**

TELEFOTOGRÁFIC, -Ă, *telefotografici, -ce*, adj. Referitor la telefotografie, de telefotografie, din telefotografie. — Din fr. **téléphotographique.**

TELEGNÓZIS s.n. (Psih.) Cunoaștere prezumtivă a evenimentelor îndepărtate (ca loc sau timp) pe alte căi decît cele perceptive și intelectuale. — Din engl. **telegnosis.**

TELEGONDÓLĂ, *telegondole*, s.f. Bancă cu două locuri, amenajată pentru transportul pe cablu al persoanelor. — **Tele-** + **gondolă.**

TELEINFORMÁTIC, -Ă, *teleinformatici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a informaticii care prelucrează informația transmisă la distanță, în scopul asigurării accesului multiplu al beneficiarilor la un sistem de calcul cu performanțe ridicate. **2.** Adj. De teleinformatică (**1**). [Pr.: *-le-in-*] — Din fr. **téléinformatique.**

TELEINTERVÍU, *teleinterviuri*, s.n. Interviu realizat pentru a fi transmis la televiziune. [Pr.: *-le-in-*] — Din fr. **télé-interview,** engl. **tele-interview.**

TELEÎNREGISTRÁRE, *teleînregistrări*, s.f. Înregistrare de la distanță. [Pr.: *-le-în-*] — **Tele-** + **înregistrare.**

TELELÉCȚIE, *telelecții*, s.f. Emisiune școlară de televiziune concepută ca o lecție. — **Tele-** + **lecție.**

TELEMAGAZÍN, *telemagazine*, s.n. Emisiune de televiziune concepută după modelul magazinului (**2**). — **Tele-** + **magazin.**

TELEMÁTIC, -Ă, *telematici, -ce*, s.f., adj. **1.** S.f. Tehnică de transmitere și prelucrare automată a informației la mare distanță prin intermediul sateliților și al altor procedee moderne de comunicație. **2.** Adj. Care folosește rețelele de telematică (**1**). — Din fr. **télématique.**

TELEMECÁNIC, -Ă, adj. Care controlează și comandă de la distanță, prin dispozitive electrice, funcționarea mecanismelor.

TELEOBSERVÁ, *teleobsérv*, vb. I. Tranz. A observa de la distanță. [Pr.: *-le-ob-*] — **Tele-** + **observa.** — **teleobservăre** s.f.

TELEOBSERVATÓR, *teleobservatori*, s.m. Persoană care teleobservă. [Pr.: *-le-ob-*] — **Teleobserva** + suf. *-tor.*

TELEONOMÍE s.f. **1.** (Fil.) Teleologie. **2.** (Biol.) Determinare obiectivă a mecanismelor de reglare celulară. [Pr.: *-le-o-*] — Din fr. **téléonomie.**

TELEOPERATÓR, *teleoperatori*, s.m. Robot[1] controlat printr-un sistem de telecomunicații de către un operator uman. [Pr.: *-le-o-*] — Din engl. **teleoperator,** fr. **téléopérateur.**

TELEORMĂNEÁN, -Ă, *teleormăneni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Teleorman. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Teleorman. [Pr.: *-le-or-*] — **Teleorman** (n. pr.) + suf. *-ean.*

TELEORMĂNEÁNCĂ, *teleormănence*, s.f. Femeie născută și crescută în județul Teleorman. ◆ Locuitoare din județul Teleorman. [Pr.: *-le-or-*] — **Teleormănean** + suf. *-că.*

TELEPUBLICITÁTE s.f. Publicitate prin televiziune (**2**). — **Tele-** + **publicitate.**

TELERECEPTÓR, *telereceptori*, s.m. (Biol.) Sistem exteroceptiv vizual, auditiv sau olfactiv care permite percepția stimulilor de la distanță. — Din fr. **télérécepteur.**

TELERECITÁL, *telerecitaluri*, s.n. Recital susținut în cadrul unei emisiuni de televiziune. — **Tele-** + **recital.**

TELEREDÁCTOR, -OÁRE, *teleredactori, -oare*, s.m. și f. Redactor al emisiunilor de televiziune. — **Tele-** + **redactor.**

TELEREDÁCȚIE, *teleredacții*, s.f. Redacție a emisiunilor de televiziune. — **Tele-** + **redacție.**

TELEREPORTÁJ, *telereportaje*, s.n. Reportaj transmis la televiziune. — Din fr. **téléreportage.**

TELEREPÓRTER, -Ă, *telereporteri, -e*, s.m. și f. Reporter al televiziunii. — Din fr. **téléreporter.**

TELESCÁUN, *telescaune*, s.n. **1.** Teleferic amenajat cu un fel de scaune pentru transportul persoanelor. **2.** Scaun suspendat prin bare fixate pe cablu la intervale fixe. — **Tele-** + **scaun.**

TELESCHÍ, *teleschiuri*, s.n. Instalație de teleferic în care cablul poartă la urcuș persoanele pe schiuri. — Din fr. **téléski.**

TELESEMNALIZĂ, pers. 3 *telesemnalizează*, vb. I. Tranz. (Despre instalații, agregate etc.) A transmite la distanță informații de control referitoare la starea lor. — **Tele-** + **semnaliza.** — **telesemnalizáre** s.f.

TELESPÍCHER, (**1**) *telespicheri*, s.m., (**2**) *telespichere*, s.n. **1.** S.m. Crainic de televiziune. **2.** S.n. Aparat pentru comunicații bilaterale la distanțe relativ mici. [Var.: **telespícher** s.m., s.n.] — **Tele-** + **spicher.**

TELESPÓRT s.n. Emisiune de televiziune cu caracter sportiv. — **Tele-** + **sport.**

TELEȘCOÁLĂ s.f. Emisiune de televiziune pentru elevi prezentată sub forma unor lecții. — **Tele-** + **școală.**

TELESPÍCHER s.m., s.n. v. **telespicher.**

TELETÁX s.n. Contor care stabilește costul unei convorbiri telefonice în funcție de durata acesteia. — **Tele-** + **tax**[are].

TELETÉX, *teletexuri*, s.n. Sistem de transmitere rapidă a documentelor în forma originală, cu ajutorul unui telex perfecționat. — Din fr. **télétexte.**

TELETRANSPÓRT s.n. Transport cu telefericul. — **Tele**[feric] + **transport.**

TELEVIZIÚNE s.f. Emisiune, program de televiziune (**2**) transmis prin televiziune (**1**).

TELEVIZORÍST, *televizoriști*, s.m. Depanator de televizoare. — **Televizor** + suf. *-ist.*

TELEVIZUÁL, -Ă, *televizuali, -e*, adj. Referitor la emisiuni de televiziune; de televiziune. [Pr.: *-zu-al*] — Din fr. **télévisuel.**

TELMATOLÓGIC, -Ă, *telmatologici, -ce*, adj. Referitor la telmatologie, de telmatologie. — Din **telmatologie.**

TELMATOLOGÍE s.f. Ramură a hidrologiei care studiază mlaștinile. — Din engl. **telmatology.**

TELOFÁZĂ s.f. (Biol.) A patra fază în diviziunea celulei prin mitoză, cînd fosta celulă unică se împarte în două celule distincte. — Din fr. **télophase.**

TELUROMÉTRU, *telurometre*, s.n. Instrument electronic pentru măsurarea distanțelor cu ajutorul undelor electromagnetice din spectrul invizibil. — Din fr. **telluromètre.**

TELURÚRĂ, *telururi*, s.f. (Chim.) Sare a hidrogenului telurat. — Din fr. **tellurure.**

TEMATOLÓGIC, -Ă, *tematologici, -ce*, adj. Referitor la tematologie, de tematologie. — Din fr. **thématologique.**

TEMATOLOGÍE s.f. (Rar) Ramură a literaturii comparate care studiază circulația temelor (**1**). — Din fr. **thématologie.**

TEMBELIZÁ, *tembelizez*, vb. I. Tranz. și refl. (Fam.) A (se) face nepăsător, indolent. — **Tembel** + suf. *-iza.*

TEMBELIZÁNT, -Ă, *tembelizanți, -te*, adj. (Fam.) Care tembelizează. — De la **tembeliza.**

TEMEINICÍ, *temeinicesc*, vb. IV. Tranz. (Rar) A face să devină temeinic. — Din **temeinic.**

TEMPERÁRE s.f. Acțiunea de *a tempera*[2]. — V. **tempera**[2].

TEMPOFÓN, *tempofoane*, s.n. Aparat folosit pentru modificarea duratei unei înregistrări cu sau fără schimbarea frecvenței. — Din fr. **tempophone.**

TEMPORIZÁ vb. I. Tranz. A face să se producă cu intermitență.

TENCUITÓR, *tencuitori*, s.m. Meseriaș care tencuiește. [Pr.: *-cu-i-*] — **Tencui** + suf. *-tor.*

TENDALÉT, *tendalete*, s.n. (Mar.) Tendă mică. [Var.: **tendalétă** s.f.] — Din fr. **tendelet.**

TENDALÉTĂ s.f. v. **tendalet.**

TENDINÍTĂ, *tendinite*, s.f. (Med.) Inflamație a tendoanelor. — Din fr. **tendinite.**

TENICÍD, -Ă, *tenicizi, -de*, adj., s.n. (Substanță) care distruge viermii plați; tenifug. — Din engl. **t(a)eniacide.**

TENIFÚG, -Ă, *tenifuge*, adj., s.n. (Substanță) care distruge viermii plați; tenicid. — Din fr. **ténifuge.**

TÉNIS s.m. (Mai ales la pl.) Încălțăminte pentru tenis. *Pereche de tenișI.*

TENISÍSTIC, -Ă, *tenisistici, -ce*, adj. Care ține de tenis, referitor la tenis. — **Tenis** + suf. *-istic.*

TENISMÁN, -Ă, *tenismeni, -e*, s.m. și f. Jucător de tenis. [Var.: **tenismén, -ă** s.m. și f.] — Din fr. **tennisman.**

TENISMÉN, -Ă s.m. și f. v. **tenisman.**

TENORÍNO s.m. Tenor care cîntă în falset. — Din it. **tenorino.**

TENSIOACTÍV, -Ă, *tensioactivi, -e*, adj. (Chim.; despre unele substanțe) Care poate modifica tensiunea superficială a unui lichid. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **ténsio-actif,** engl. **tensioactive.**

TENSIOACTIVITÁTE s.f. (Chim.) Proprietate a unei substanțe dintr-o soluție de a modifica tensiunea superficială a solventului. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **tensio-activité.**

TENSIONÁ, *tensionez*, vb. I. Tranz. A întinde fibre, coarde elastice. ◆ Fig. A produce încordare psihică. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **tensionner.** — **tensionáre** s.f.; **tensionát, -ă** adj.

TENSIONÁL, -Ă, *tensionali, -e,* adj. **1.** (Med.) Referitor la presiunea lichidelor organice. ◆ Care ține de tensiune (4). **2.** De încordare psihică. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **tensionnel.**

TENUTO adv. (Muz.; indică modul de execuție) Respectînd valoarea exactă a notelor. [Pr.: *-nú-*] — Cuv. it.

TEOFANÍE s.f. (Livr.) Pretinsă apariție sau manifestare a divinității. [Pr.: *te-o-*] — Din fr. **théophanie.**

TEOLOGIZÁ, *teologizez,* vb. I. Tranz. (Rar) A da caracter teologic. [Pr.: *te-o-*] — Din fr. **théologiser.**

TERACÓT adj. invar., s.n. (Livr.) **1.** Adj. invar. Care este de culoarea argilei arse; roșiatic. **2.** S.n. Culoare teracot (1). — Din **teracotă** (der. regr.).

TERACÓTĂ s.f. Sobă de teracotă.

TERACOTÍST, *teracotiști,* s.m. Lucrător specializat în aplicarea teracotelor pe suprafața sobelor. — **Teracotă** + suf. *-ist.*

TERAPEÚT, *terapeuți,* s.m.[1] Medic specialist în terapeutică. [Pr.: *-pe-ut*] — Din fr. **thérapeute.**

TERAPÍE s.f. (În sintagma) *Terapie intensivă* = terapie prin care bolnavii imediat operați sau în stare foarte gravă sînt permanent asistați de personal medical în saloane speciale; reanimare.

TERÁRIU, *terarii,* s.n. **1.** (Rar) Stîncărie. **2.** Spațiu amenajat pentru creșterea și observarea șerpilor, broaștelor țestoase etc. [Pr.: *-riu*] — Din lat., fr., engl. **terrarium,** germ. **Terrarium.**

TERASÁ, *terasez,* vb. I. Tranz. A amenaja terasamente pe un teren. — Din fr. **terrasser.** — **terasáre** s.f.; **terasát, -ă** adj.

TERASIÉR, -Ă, *terasieri, -e,* adj., s.m. **1.** Adj. (Care ține) de terasament. **2.** S.m. Lucrător la terasament. [Pr.: *-si-er*] — Din fr. **terrassier.**

TERATRÓN s.n. Emițător de unde a căror lungime depășește lungimile de undă ale luminii, dar este mai mică decît a celor folosite în radiolocație. — Din fr. **tératron.**

TERCIUÍT, -Ă, *terciuiți, -te,* adj. Care este făcut terci; *p. ext.* strivit, zdrobit. — V. **terciui.**

TERCÓT, *tercoturi,* s.n. Material textil din fibre sintetice și naturale. — **Ter**[gal] + **cot**[on].

TERÍNĂ, *terine,* s.f. (Livr.) Vas de pămînt smălțuit folosit în bucătărie pentru fierberea, coptul sau păstrarea alimentelor. — Din fr. **terrine.**

TERÍST, *teriști,* s.m. Soldat care beneficiază de reducerea termenului de serviciu militar. — Din pronunțarea inițialelor **t**[ermen] **r**[edus] + suf. *-ist.*

TERMENVÓX, *termenvoxuri,* s.n. Aparat muzical electronic la care execuția se face prin mișcarea mîinii în apropierea unei antene. — Din engl. **termenvox.**

TERMICIÁN, *termicieni,* s.m. Specialist în găsirea mijloacelor pentru folosirea eficientă a energiei termice. [Pr.: *-ci-an*] — Din fr. **thermicien.**

TERMIDORIÁN, -Ă, *termidorieni, -e,* s.m. și f., adj. **1.** S. m. și f. (La pl.) Nume dat participanților la lovitura de stat din Franța de la 9 termidor, anul II (27 iulie 1791). **2.** Adj. Din 9 termidor, anul II. [Pr.: *-ri-an*] — Din fr. **thermidorien.**

TERMIÓN, *termioni,* s.m. (Fiz.) Ion emis de un corp aflat la temperatură (foarte) înaltă. [Pr.: *-mi-on*] — Din engl. **thermion.**

TERMIÓNICĂ s.f. Capitol al fizicii care studiază emisia electronilor sau a ionilor de către substanțe încălzite la temperaturi (foarte) înalte. [Pr.: *-mi-o-*] — Din fr. **thermionique.** engl. **thermionics.**

TERMINÁL, *terminale,* s.n. **1.** Stație de radioreleu, componentă a unei rețele de radiorelee. **2.** Dispozitiv de intrare sau ieșire cuplat cu calculatorul (2); display video, imprimator. **3.** Element de conectare al componentelor electronice.

TERMINÁT[2]**, -Ă,** *terminați, -te,* adj. **1.** (Despre acțiuni) Care a fost dus pînă la capăt; sfîrșit, isprăvit. **2.** (Fam.; despre oameni) Pentru care nu mai există șanse de revenire la situația mai bună de dinainte; sfîrșit din punct de vedere material, fizic sau moral. — V. **termina.**

TERMÍST, *termiști,* s.m. Specialist în repararea și întreținerea centralelor termice. — Din fr. **thermiste.**

TERMISTÓR, *termistori,* s.m. Semiconductor a cărui rezistență variază puternic cu temperatura. — Din engl. **thermistor.**

TERMOACÚSTIC, -Ă, *termoacustici, -ce,* adj. Referitor la termoacustică, de termoacustică. [Pr.: *-mo-a-*] — Din fr. **thermo-acoustique.**

TERMOANALGEZÍE s.f. (Med.) Insensibilitate la excitanți termici care în mod normal produc durere. [Pr.: *-mo-a-*] — Din fr. **thermo-analgésie.**

TERMOANEMOMÉTRU, *termoanemometre,* s.n. Aparat pentru determinarea vitezei vîntului prin măsurarea rezistenței electrice a unui filament încălzit. [Pr.: *-mo-a-*] — Din fr. **thermo-anémomètre.**

TERMOAPRÍNDERE s.f. Aprindere a combustibilului datorită unei zone calde a cilindrului motor cu cap de aprindere. [Pr.: *-mo-a-*] — **Termo-** + **aprindere.**

TERMOBAROMÉTRU, *termobarometre,* s.n. Instrument pentru măsurarea temperaturii și presiunii atmosferice. — Din fr. **thermo-baromètre.**

TERMOCEÁS, *termoceasuri,* s.n. Ceas a cărui funcționare este asigurată prin conversia căldurii corpului uman în energie electrică. — **Termo-** + **ceas.**

TERMOCOLÁRE, *termocolări,* s.f. Lipire (a stofei) cu ajutorul căldurii. — După fr. **thermocollage.**

TERMOCONTRACTÁBIL, -Ă, *termocontractabili, -e,* adj. (Despre materiale plastice) Care se contractă la căldură. — **Termo-** + **contractabil.**

TERMODISPÉRSIE s.f. (Biol.) Termoliză. — **Termo-** + **dispersie.**

TERMOELEMÉNT, *termoelemente,* s.n. (Tehn.) Termocuplu. [Pr.: *-mo-e-*] — Din engl. **thermoelement.**

TERMOENERGÉTIC, -Ă, *termoenergetici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Ramură a energeticii care se ocupă cu producerea și folosirea energiei termice. **2.** Adj. Referitor la termoenergetică (1). [Pr.: *-mo-e-*] — Din fr. **thermo-énergétique.**

TERMOENERGETICIÁN, -Ă, *termoenergeticieni, -e,* s.m. și f. Specialist în termoenergetică (1). [Pr.: *-mo-e-ner-ge-ti-ci-an*] — Din fr. **thermo-énergéticien.**

TERMOFÍL -Ă adj. (Despre plante) Iubitor de căldură.

TERMOFOSFÁT, *termofosfați,* s.m. Îngrășămînt chimic obținut prin încălzirea puternică a fosfaților naturali. — Din fr. **thermophosphate,** rus. **termofosfat.**

TERMOGRÁFIC, -Ă, *termografici, -ce,* adj. Referitor la termografie, de termografie. — Din fr. **thermographique.**

TERMOGRAFÍE s.f. (Med.) Metodă de diagnostic care (a cancerului) bazată pe identificarea unor zone ale corpului uman în care temperatura diferă de cea normală, semnalînd prezența tumorilor. — Din fr. **thermographie.**

TERMOGRÁMĂ, *termograme,* s.f. Diagramă a temperaturii obținută pe termograf. — Din fr. **thermogramme,** engl. **thermogram,** germ. **Thermogramm.**

TERMOIZOLÁ, *termoizolez,* vb. I. Tranz. A izola (2) termic. [Pr.: *-mo-i-*] — Din fr. **thermoisoler.** — **termoizolát, -ă** adj.

TERMOIZOLÁȚIE, *termoizolații,* s.f. Termoizolare. [Pr.: *-mo-i-*] — **Termo-** + **izolație.**

TERMOLÍZĂ s.f. (Biol.) Complex proces fiziologic prin care organismul pierde surplusul de căldură; termodispersie. — Din fr. **thermolyse.**

TERMOLUMINESCÉNT, -Ă, *termoluminescenți, -te,* adj. Cu termoluminescență. [Var.: **termoluminiscént, -ă** adj.] — Din fr. **thermoluminescent.**

TERMOLUMINISCÉNT, -Ă adj. v. **termoluminescent.**

TERMOMINERÁL, -Ă, *termominerali, -e,* adj. (Despre izvoare, apă) Termal și cu săruri minerale. — **Termo- + mineral.**

TERMOPÁUZĂ s.f. Strat al atmosferei înalte ce separă termosfera de exosferă și în care temperatura rămîne constantă. [Pr.: *-pa-u-*] — **Termo- + pauză.**

TERMOPÍLĂ, *termopile,* s.f. Pilă termoelectrică. — Din engl. **thermopile.**

TERMOPLÁST, *termoplaste,* s.n. Masă plastică ce se înmoaie prin încălzire. — Din fr. **thermoplaste.**

TERMOPROPULSÁRE, *termopropulsări,* s.f. Propulsare prin energie termică. — După fr. **thermopropulsion.**

TERMOPROTECTÓR, -OÁRE, *termoprotectori, -oare,* adj. Care asigură termoprotecția. — **Termo- + protector.**

TERMOPROTÉCȚIE, *termoprotecții,* s.f. Ansamblu de operații și mijloace tehnice care protejează de efectele încălzirii excesive. — **Termo- + protecție.**

TERMORADIÁNT, -Ă, *termoradianți, -te,* adj. (Fiz.; despre corpuri) Care radiază căldură. [Pr.: *-di-ant*] — **Termo- + radiant.**

TERMOREGLÁ, *termoreglez,* vb. I. Tranz. A produce fenomenul de termoreglare. — Din fr. **thermorégler.**

TERMOREZISTÉNT, -Ă, *termorezistenți, -te,* adj. (Despre unele materiale) Rezistent la căldură. — Din fr. **thermorésistant.**

TERMOSENSÍBIL, -Ă, *termosensibili, -e,* adj. Sensibil la căldură. — Din fr. **thermosensible.**

TERMOSENSIBILITÁTE, *termosensibilități,* s.f. Sensibilitate la căldură. — Din fr. **thermosensibilité.**

TERMOSOLÚBIL, -Ă, *termosolubili, -e,* adj. Solubil la cald. — **Termo- + solubil.**

TERMOSTABILITÁTE s.f. Calitatea de a fi termostabil. — Din fr. **thermostabilité.**

TERMOSTATÁRE s.f. Operație de menținere a temperaturii constante într-o incintă, într-un recipient. — Din **termostat.**

TERMOSTÁTIC, -Ă, *termostatici, -ce,* adj. Referitor la termostat, de termostat. ◆ Care menține o anumită temperatură (stabilă și echilibrată). — Din fr. **thermostatique.**

TERMOSUDÁBIL, -Ă, *termosudabili, -e,* adj. Care poate fi sudat prin căldură. — **Termo- + sudabil.**

TERMOTACTÍSM s.n. (Biol.) Reacție a microorganismelor la variațiile de temperatură. — Din fr. **thermotactisme.**

TERMOVIZÓR, *termovizoare,* s.n. (Med.) Aparat folosit pentru diagnosticarea bolilor vaselor sangvine. — Din rus. **termovizor.**

TEROFÍTĂ, *terofite,* s.f. Plantă erbacee anuală lipsită de capacitatea de a-și forma organe de iernare (muguri, rizomi) și care se înmulțește numai prin semințe. ◇ (Adjectival) *Plantă terofită.* — Din fr. **thérophytes.**

TEROSONÁ, *terosonez,* vb. I. Tranz. A supune un autoturism unei operații de întreținere preventivă constînd în aplicarea unui strat protector anticorosiv pe suprafața inferioară a caroseriei. — Din germ. **Terosson** [Werke] — **terosonáre** s.f.; **terosonát, -ă** adj.

TEROTÉHNIC, -Ă, *terotehnici, -ce,* s.f., adj. **1.** S.f. Domeniu interdisciplinar cu implicații în proiectarea, construirea, exploatarea, întreținerea și repararea pieselor și organelor de mașini în scopul rentabilizării lor optime. **2.** Adj. Referitor la terotehnică (**1**), de terotehnică (**1**). — Din engl. **terotechnics.**

TERPÍN s.n. Substanță chimică obținută prin hidratarea esenței de terebentină. ◇ *Hidrat de terpin* = substanță chimică utilizată ca medicament expectorant. [Var.: **terpínă** s.f.] — Din fr. **terpine.**

TERPÍNĂ s.f. v. **terpin.**

TERPINÓL s.n. Substanță chimică întrebuințată în parfumerie. — Din fr. **terpinol.**

TERRAFORMING s.n. Preocupare care vizează remodelarea condițiilor existente pe o planetă, făcîndu-le asemănătoare celor de pe Pămînt. [Pr.: *-fór-*] — Cuv. engl.

TERZIMÁN s.m. v. **tergiman.**

TESÁLIC, -Ă, *tesalici, -ce,* adj. Din Tesalia, privitor la Tesalia. — **Tesalia** (n. pr.) + suf. *-ic.*

TESTÉR s.n. P. gener. Orice aparat, dispozitiv care servește testărilor.

TETANÍSM s.n. (Med.; impr.) Tetanie. — Din fr. **tétanisme.**

TETIÉRĂ, *tetiere,* s.f. Piesă accesorie a unui fotoliu sau scaun pe care se sprijină capul. [Pr.: *-ti-e-*] — Din fr. **têtière.**

TÉTRA[2] s.n. Țesătură textilă cu aspect de tricot în care două ochiuri pe față alternează cu două ochiuri pe dos; *p. ext.* produs confecționat din acest material. ◇ (Adjectival) *Maiou tetra.* — Denumire comercială.

TETRACLORMETÁN s.n. (Chim.) Tetraclorură de carbon. — Din fr. **tétrachlorméthane,** engl. **tetrachlormethane.**

TETRACROMÁTIC, -Ă, *tetracromatici, -ce,* adj. În patru culori. — Din engl. **tetrachromatic.**

TETRADACTÍL, -Ă, *tetradactili, -e,* adj. (Biol.) Care are cîte patru degete la fiecare membru. — Din fr. **tétradactyle.**

TETRAEDRÍT s.n. Minereu de cupru și argint. [Pr.: *-tra-e-*] — Din fr. **tétraédrite.**

TETRAFÓNIC, -Ă, *tetrafonici, -ce,* adj. (Rar) Cuadrofonic. — Din fr. **tétraphonique.**

TETRAFONÍE s.f. (Rar) Cuadrofonie. — Din fr. **tétraphonie.**

TETRAGRÁMĂ, *tetragrame,* s.f. (Livr.) Nume format din patru litere; *p. ext.* grup de patru litere. — Din fr. **tétragramme.**

TETRAHIDROBENZÉN s.m. (Chim.) Cicloalchenă cu șase atomi de carbon în moleculă. — Din fr. **tétrahydrobenzène,** engl. **tetrahydrobenzene.**

TETRAONÍDĂ, *tetraonide,* s.f. (La pl.) Familie de păsări galinacee reprezentată prin ierunca; (și la sg.) pasăre din această familie. [Pr.: *-tra-o-*] — Din fr. **tétraonidés.**

TETRAPODÍE, *tetrapodii,* s.f. (Lit.) Metru (**3**) antic compus din patru picioare (**9**). — Din fr. **tétrapodie,** engl. **tetrapody.**

TETRARHÁT, *tetrarhate,* s.n. (Ist.) Demnitate de tetrarh. ◆ Tetrarhie. — Din fr. **tétrar(c)hat.**

TETRASILÁB, *tetrasilabe,* s.n. Cuvînt sau (mai rar) vers format din patru silabe. — Din fr. **tétrasyllabe.**

TEURGÍE s.f. (Livr.) Magie albă. [Pr.: *te-ur-*] — Din fr. **théurgie,** lat. **theurgia.**

TEXOPRÍNT s.n. Procedeu de obținere a unui dispozitiv prin fotografierea directă a formei de tipar înalt. — Din germ. **Texoprint.**

TEXTURÁ, *texturez,* vb. I. Tranz. A face să crească volumul fibrelor sintetice textile în vederea îmbunătățirii calității termoizolante, extensibile etc. — Din engl. **texture.** — **texturáre** s.f.; **texturát, -ă** adj.

THAILANDÉZ, -Ă, *thailandezi, -e,* s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Thailanda. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Thailanda. — Din fr. **thaïlandais.**

THALIDOMÍDĂ s.f. (Farm.) Tranchilizant și antivomitiv cu acțiune nocivă asupra fătului cînd este administrat femeilor gravide. — Din engl., fr. **thalidomide.**

THRILLER s.n. Roman, piesă de teatru sau film de groază. [Pr.: *trílăr*] — Cuv. engl.

TIAMÍNĂ s.f. (Farm.) Vitamina B_1. [Pr.: *ti-a-*] — Din fr. **thiamine.**

TIBETÁN, -Ă, *tibetani, -e,* adj., s.m. și f. (Persoană) din Tibet. — Din fr. **tibétain.**

TIFLOCOLÍTĂ, *tiflocolite,* s.f. (Med.) Colită localizată în cec[2]. — Din fr. **typhlocolite.**

TIFLOGRÁF, *tiflografe,* s.n. Instrument cu ajutorul căruia scriu nevăzătorii. — Din fr. **typhlographe.**

TIFLOGRÁFIC, -Ă, *tiflografici, -ce,* adj. Referitor la tiflografie, de tiflografie. — Din fr. **typhlographique.**

TIFLOGRAFÍE s.f. Sistem de scriere în relief pentru nevăzători. — Din fr. **typhlographie.**

TIFLOLOGÍE s.f. Ramură a defectologiei care studiază multidisciplinar orbirea și ambliopia, compensarea acestora prin tiflotehnică, educarea, instruirea și calificarea nevăzătorilor. — Din fr. **typhlologie.**

TIFLOMEGALÍE s.f. (Med.) Hipertrofie a ceculuí[2] ca urmare a unei alimentații vegetale abundente. — Din fr. **typhlomégalie.**

TIFOÍDIC, -Ă, *tifoidici, -ce,* adj. (Med.) De febră tifoidă, referitor la febra tifoidă. [Pr.: *-fo-i-*] — Din fr. **typhoïdique.**

TIFÓZĂ s.f. (Med. vet.; în sintagma) *Tifoză aviară* = boală a puilor de găină produsă de un virus din grupul bacteriilor paratifice. — Din fr. **typhose.**

TIMARIÓT, *timarioți,* s.m. (Înv.) Militar turc împroprietărit, dator să se întoarcă sub arme la prima chemare, împreună cu mai mulți mercenari întreținuți de el. — Din fr. **timariot.**

TIMBRÁ vb. I. Tranz. (Despre cîntăreți) A-și exersa vocea în vederea obținerii unui timbru plăcut și bine marcat.

TIMBRÁL, -Ă, *timbrali, -e,* adj. (Muz.) Caracteristic timbrului (**2**). — **Timbru** + suf. *-al.*

TIMBRÁT, -Ă adj. (Despre voce) Cu timbru (**2**) plăcut și bine marcat.

TIMBROLOGÍE s.f. (Rar) Filatelie. — Din fr. **timbrologie.**

TÍMBRU s.n. (În sintagma) *Timbru fiscal* = timbru folosit pentru încasarea unor taxe fiscale.

TIMÍE s.f. (Psih.) Stare afectivă obișnuită a unui individ. — Din lat., engl. **thymia.**

TIMIȘEÁN, -Ă, *timișeni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în județul Timiș. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Timiș. — **Timiș** (n. pr.) + suf. *-ean.*

TIMIȘEÁNCĂ, *timișence,* s.f. Femeie născută și crescută în județul Timiș. ◆ Locuitoare din județul Timiș. — **Timișean** + suf. *-că.*

TIMIȘOREÁN, -Ă, *timișoreni, -e,* s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Timișoara. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Timișoara. — **Timișoara** (n. pr.) + suf. *-ean.*

TIMIȘOREÁNCĂ, *timișorence,* s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Timișoara. ◆ Locuitoare din municipiul Timișoara. — **Timișorean** + suf. *-că.*

TIMORÁ, *timorez,* vb. I. Tranz. (Livr.) A speria; a intimida. — Din **timorat** (der. regr.). — **timoráre** s.f.

TIMPANOPLÁSTÍE, *timpanoplastii,* s.f. (Med.) Operație prin care se încearcă refacerea timpanului perforat. — Din fr. **tympanoplastie.**

TIMPANOTOMÍE, *timpanotomii,* s.f. (Med.) Paracenteză a timpanului. — Din fr. **tympanotomie.**

TINTOMÉTRU, *tintometre,* s.n. Tip de colorimetru în care culoarea (concentrația) unei soluții se determină prin compararea ei cu sticle colorate. — Din germ. **Tintometer.**

TIOCÓL, *tiocoli,* s.m. (Chim.) Produs sintetic asemănător prin unele proprietăți cu cauciucul. [Pr.: *ti-o-*] — Din fr. **thiokol,** germ. **Tiokol.**

TIPÁR s.n. (În sintagmele) *Tipar adînc* = calcografie (**1**). *Tipar înalt* = metodă de tipărire cu forme de tipar în relief.

TIPĂRITÓR, *tipăritori,* s.m. (Înv.) Muncitor care lucrează tipare (**2**). — **Tipări** + suf. *-tor.*

TIPICITÁTE s.f. Caracterul a ceea ce este tipic[2]. — **Tipic**[2] + suf. *-itate.*

TIPIZÁT, -Ă, *tipizați, -te,* adj. Cu particularități proprii unui tip (**2**). — V. **tipiza.**

TIPODIMENSIÚNE, *tipodimensiuni,* s.f. Dimensiune standardizată. [Pr.: *-si-u-*] — **Tip** + **dimensiune.**

TIPOGRAFIÁT, -Ă, *tipografiați, -te,* adj. (Despre mărci poștale) Care este imprimat la tipar înalt. — V. **tipografia.**

TIPOMETRÍE s.f. Procedeu mai vechi de reproducere a hărților și figurilor geometrice, folosind forme compuse din elemente tipografice și clișee. — Din fr. **typométrie.**

TIPOTÉCĂ, *tipoteci,* s.f. Colecție a seturilor complete de caractere tipografice și litere (din toate scrierile lumii). — **Tip**[ografie] + suf. *-tecă.*

TIR[1] s.n. Tragere la țintă în procesul de instruire militară.

TIR[2], *tiruri,* s.n. Autocamion de mare tonaj pentru transportul internațional de mărfuri. — Din inițialele **t**[ransport] **i**[nternațional] **r**[utier].

TÍRA interj. (În expr.) *A ține tira* = a ține hangul. — Onomatopee.

TIRANICÍD s.n. (Livr.) Ucidere a unui tiran. ◆ S.m. Ucigaș al unui tiran. — Din fr. **tyrannicide.**

TIRANIZÁRE s.f. Acțiunea de *a tiraniza* și rezultatul ei. — V. **tiraniza.**

TIRATRÓN, *tiratroane,* s.n. (Fiz.) Triodă cu descărcare în gaz. — Din fr. **Thyratron.**

TIREOGLOBULÍNĂ s.f. (Biol.) Substanță bogată în iod, prezentă în glanda tiroidă. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **thyréoglobuline.**

TIREOTOXICÓZĂ, *tireotoxicoze,* s.f. (Med.) Boală provocată de intoxicarea organismului cu hormoni tiroidieni în exces. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **thyréotoxicose.**

TIREOTRÓP s.n. (Biol.) Hormon secretat de hipofiză, avînd rolul de a stimula și controla funcția tiroidei. [Pr.: *-re-o-*] — Din fr. **thyréotrope.**

TIRISTÓR, *tiristoare,* s.n. (Electron.) Dispozitiv semiconductor constituit din patru regiuni de conductibilități alternate, care poate fi comutat din starea blocată în stare de conducție și invers. — Din engl., fr. **thyristor.**

TIROIDÍSM s.m. (Med.) Denumire generică pentru bolile glandei tiroide. [Pr.: *-ro-i-*] — Din fr. **thyroïdisme.**

TIROIDÍTĂ, *tiroidite,* s.f. (Med.) Boală constînd în inflamația tiroidei. [Pr.: *-ro-i-*] — Din fr. **thyroïdite.**

TIȘLÁIFĂR, *tișlaifăre,* s.n. (Reg.) Milieu. — Din germ. **Tischläufer.**

TITANÉSC, -Ă, *titanești, -e,* adj. (Rar) Titanic. — Din fr. **titanesque.**

TITANÍSM s.n. **1.** (Livr.) Spirit de revoltă. ◆ Atitudine de revoltă specifică geniului romantic. **2.** Ceea ce caracterizează opera unui creator de geniu. — Din fr. **titanisme.**

TITIRISÍ, *titirisesc,* vb. IV. Tranz. și refl. (Pop. și fam.) A (se) dichisi. — Et. nec. — **titirisire** s.f.; **titirisit, -ă** adj.

TITRIMETRÍE s.f. (Chim.) Volumetrie. — Din fr. **titrimétrie.**

TITULARIZÁRE, *titularizări*, s.f. Acțiunea de a *titulariza* și rezultatul ei. — V. **titulariza.**

TITULARIZÁT, -Ă, *titularizați, -te*, adj. (Despre persoane) Care a devenit titular al postului în care funcționa până atunci în mod provizoriu. — V. **titulariza.**

TIVÍRE s.f. Acțiunea de a *tivi*. — V. **tivi.**

TIVÍT, -Ă, *tiviți, -te*, adj. (Despre țesături, obiecte de îmbrăcăminte) Cu tiv. — V. **tivi.**

TIXOTRÓPIE s.f. (Fiz.) Transformare reversibilă a unui gel în sol, în urma unei agitări, a acțiunii ultrasunetelor etc. — Din fr. **tixotropie.**

TÎRGMUREȘEÁN, -Ă, *tîrgmureșeni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Tîrgu-Mureș. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Tîrgu-Mureș. — **Tîrgu-Mureș** (n. pr.) + suf. *-ean.*

TÎRGMUREȘEÁNCĂ, *tîrgmureșence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Tîrgu-Mureș. ◆ Locuitoare din municipiul Tîrgu-Mureș. — **Tîrgmureșean** + suf. *-că.*

TÎRGOVIȘTEÁN, -Ă, *tîrgovișteni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Tîrgoviște. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Tîrgoviște. — **Tîrgoviște** (n. pr.) + suf. *-ean.*

TÎRGOVIȘTEÁNCĂ, *tîrgoviștence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Tîrgoviște. ◆ Locuitoare din municipiul Tîrgoviște. — **Tîrgovișteanu** + suf. *-că.*

TÎRLÍ, *tîrlesc*, vb. IV. Tranz. (Reg.) A îngrășa pămîntul prin așezarea tîrlei (2) pe o porțiune de teren. — Din **tîrlă.** — **tîrlíre** s.f.; **tîrlít, -ă** adj.

TÎRSĂ, *tîrse*, s.f. (Bot.; reg.) Papură mică *(Typha minima).* — Din ucr. **tirsa.**

TÎȚOÁIE, *tîțoi*, s.f. (Bot.; reg.) Sminținică (2) *(Orobanche cumana).* [Pr.: *-oa-ie*] — Et. nec.

TOCI [2] s.n. Numele unui joc de cărți. ◆ Cuvînt care marchează o greșeală în acest joc. — Et. nec.

TOCOLOGÍE s.f. (Med.) Studiu al actului nașterii. — Din fr. **tocologie.**

TOCULÉȚ, *toculețe*, s.n. Diminutiv al lui *toc* [3]. — **Toc** [3] **+ suf.** *-uleț.*

TOKIÓT, -Ă, *tokioți, -te*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Tokio. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Tokio. [Pr.: *-ki-ot*] — **Tokio** (n. pr.) + suf. *-ot.*

TOLOMÉTRU, *tolometre*, s.n. (Fiz.) Turbidimetru. — Din fr. **tholomètre.**

TOLSTOIÁN, -Ă, *tolstoieni, -e*, adj. De Tolstoi, al lui Tolstoi; în maniera lui Tolstoi. [Pr.: *-sto-ian*] — **Tolstoi** (n. pr.) + suf. *-ian.*

TOMBÁL, -Ă, *tombali, -e*, adj. (Livr.) De mormînt; funerar. — Din fr. **tombal.**

TOMOGRÁF, *tomografe*, s.n. (Med.) Aparat folosit pentru tomografii. — Din **tomografie** (der. regr.).

TOM-TOM, *tom-tomuri*, s.n. Tobă de dimensiuni mici folosită în muzica modernă și de jaz. — Din engl. **tom-tom.**

TONÁL, -Ă, *tonali, -e*, adj. Referitor la ton [2] sau la tonalitate. — Din fr. **tonal.**

TONÁRE s.f. (Fot.) Virare.

TONÉTĂ, *tonete*, s.f. Gheretă, stand mic pentru comerțul stradal. — După fr. **tonnelet** „butoiaș".

TONICARDIÁC, *tonicardiace*, s.n. (Med.) Tonic administrat în insuficiența cardiacă. — Din fr. **toni-cardiaque.**

TONIFIÉRE, *tonificări*, s.f. Tonificare. [Pr.: *-fi-e-*] — După fr. **tonification.**

TONOMÉTRIC, -Ă, *tonometrici, -ce*, adj. Referitor la tonometrie. — Din fr. **tonométrique.**

TONOMETRÍE s.f. **1.** Capitol al chimiei fizice care studiază presiunea de vapori a soluțiilor nevolatile, în scopul determinării greutății moleculare a substanțelor dizolvate. ◆ Măsurarea presiunii de vapori a unei soluții. **2.** (Med.) Măsurare a tensiunii (intraoculare). — Din fr. **tonométrie,** germ. **Tonometrie.**

TONOMÉTRU, *tonometre*, s.n. (Fon.) Aparat electronic pentru extragerea și măsurarea frecvenței fundamentale a semnalelor vorbirii. — Din fr. **tonomètre.**

TONOSCÓP, *tonoscoape*, s.n. (Med.) Aparat folosit pentru tonoscopie. — Din **tonoscopie** (der. regr.).

TONOSCOPÍE, *tonoscopii*, s.f. (Med.) Măsurarea tensiunii din artera centrală a retinei. — Din fr. **tonoscopie.**

TONTORÓI s.n. (Fam.; în expr.) *A juca* (pe cineva) *tontoroiul* = a obliga (pe cineva) să se supună dorințelor, capriciilor cuiva.

TÓPIC adj., s.n. (Medicament) aplicat local, extern.

TOPINAMBÚR, *topinamburi*, s.m. (Bot.) Nap (2) *(Helianthus tuberosus).* — Din fr. **topinambour.**

TOPÍST, *topiști*, s.m. Persoană care stabilește topuri [2]. — **Top** [2] + suf. *-ist.*

TOPOCÉNTRU, *topocentre*, s.n. (Astron.) Locul de observație considerat ca punct de origine. — **Topo-** + **centru.**

TOPOCLIMATOLÓGIC, -Ă, *topoclimatologici, -ce*, adj. Referitor la topoclimatologie, de topoclimatologie. — Din fr. **topoclimatologie.**

TOPOCLIMATOLOGÍE s.f. Ramură a climatologiei care studiază datele meteorologice din imediata apropiere a solului. — **Topo-** + **climatologie.**

TOPOLÓGIC, -Ă, *topologici, -ce*, adj. Referitor la topologie, de topologie. — Din fr. **topologique.**

TOPOMETRÍST, -Ă, *topometriști, -ste*, s.m. și f. Topometru. — **Topometru** + suf. *-ist.*

TORACENTÉZĂ, *toracenteze*, s.f. (Med.) Puncție a peretelui toracic. — Din fr. **thoracentèse.**

TORACOSCOPÍE, *toracoscopii*, s.f. (Med.) Pleuroscopie. — Din fr. **thoracoscopie.**

TORACOTOMÍE, *toracotomii*, s.f. (Med.) Rezecție a mai multor coaste. — Din fr. **thoracotomie.**

TORCRETÁ, *torcretez*, vb. I. Tranz. (Constr.) A aplica sub presiune un strat de mortar, de ciment sau de beton, pe o suprafață. — Din germ. **torkretieren.** — **torcretáre** s.f.

TORNÁDĂ [2], *tornade*, s.f. Dedicație care încheia poezia trubadurilor și în care se reluau o idee și unele versuri deja exprimate. — Din fr. **tornada.**

TORPÍLĂ s.f. (Ieșit din uz; în compusul) *Om-torpilă* = torpilă (1) condusă la țintă de unul sau doi oameni, care se îndepărtau după ce o prindeau de fundul navei.

TORSĂTÚRĂ, *torsături*, s.f. Ceea ce s-a tors (1); tort [1] (1). — **Tors** [1] + suf. *-ătură.*

TORSIONÁ, *torsionez*, vb. I. Tranz. și refl. (Livr.) A (se) răsuci. [Pr.: *-si-o-*] — V. **torsiune.** — **torsionáre** s.f.; **torsionát, -ă** adj.

TORȘÓN, *torșoane*, s.n. (Franțuzism) Bucată de cîrpă, de vată etc. — Din fr. **torchon.**

TORTÁR, -Ă, *tortari, -e*, adj. (Rar; despre vase de ceramică) Cu toarte. ◇ (Substantivat) *Tortare de lut.* — **Toartă** + suf. *-ar.*

TORȚIONÁR, -Ă, *torționari, -e*, adj., s.m. (Livr.) **1.** Adj. De tortură. **2.** S.m. Persoană care torturează; călău. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **tortionnaire.**

TOTALIZÁNT, -Ă, *totalizanți, -te*, adj. Care totalizează. — Din fr. **totalisant.**

TOT-TERÉN adj. invar. (Despre autovehicule) Care este echipat în așa fel, încît să poată rula pe orice teren, păstrîndu-și performanțele. — **Tot** + **teren** (după fr. *tout-terrain*).

TOVÁRĂȘA s.f. art. (Fam.) Educatoare, învățătoare sau dirigintă în școala generală.

TOVĂRĂȘÉL, -ÍCĂ, *tovărășei, -ele*, s.m. și f. (Fam.) Diminutiv al lui *tovarăș*. — **Tovarăș** + suf. *-el*. — **Tovărășică**: cu schimbare de suf.

TOVĂRĂȘÉȘTE adv. Ca între tovarăși — **Tovarăș** + suf. *-ește*.

TOXICODERMÍE, *toxicodermii*, s.f. (Med.) Toxidermie. — Din fr. **toxicodermie.**

TOXICOFOBÍE, *toxicofobii*, s.f. Teamă patologică de otrăvire; toxofobie. — Din fr. **toxicophobie.**

TOXICOGÉN, -Ă, *toxicogeni, -e*, adj. Care produce o substanță toxică. — Din fr. **toxicogène.**

TOXIDERMÍE, *toxidermii*, s.f. (Med.) Erupție cutanată datorită unei substanțe toxice; toxicodermie. — Din fr. **toxidermie.**

TOXOFOBÍE, *toxofobii*, s.f. (Med.) Toxicofobie. — Din fr. **toxophobie.**

TOXOPLÁSMĂ s.f. (Biol.) Protozoar parazit care se întâlnește la unele mamifere, la păsări și uneori la om. — Din fr. **toxoplasme.**

TOXOPLASMÓZĂ s.f. (Med.) Boală parazitară provocată de toxoplasmă. — Din fr. **toxoplasmose,** engl. **toxoplasmosis.**

TRACASÁNT, -Ă, *tracasanți, -te*, adj. (Rar) Care tracasează. — Din fr. **tracassant.**

TRÁCO-DAC, -Ă, *traco-daci, -ce*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană care făcea parte din triburile trace care au locuit în Dacia. **2.** Adj. Care aparține traco-dacilor (1); privitor la traco-daci (1); tracodacic. — **Trac** + **dac.**

TRACO-DÁCIC, -Ă, *traco-dacici, -ce*, adj. Traco-dac (2). — **Traco-dac** + suf. *-ic*.

TRACOLÓG, *tracologi*, s.m. Specialist în tracologie. — Din **tracologie** (der. regr.).

TRACOLÓGIC, -Ă, *tracologici, -ce*, adj. Referitor la tracologie, de tracologie. — Din **tracologie.**

TRACOLOGÍE s.f. Disciplină care studiază civilizația tracilor. — Din fr. **thracologie.**

TRACOMÁN, -Ă, *tracomani, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) care manifestă tracomanie. — **Trac** + **man**[ie].

TRACOMANÍE s.f. Exagerare a importanței tracilor în elucidarea unor probleme de istorie, cultură etc. — **Trac** + **manie.**

TRACTÁ [2], pers. 3 *tractează*, vb. I. Tranz. A remorca un vehicul. — Din fr. **tracter.** — **tractáre** s.f.; **tractát, -ă** adj.

TRADESCÁNȚIA s.f. Plantă erbacee perenă de apartament cu frunze colorate *(Tradescantia zebrina)*. — Din lat. **Tradescantia** [zebrina], numele științific al tradescanției.

TRADE-UNIONÍST, -Ă, *trade-unioniști, -ste*, adj., s.m. și f. (Membru) al trade-unionului. [Pr.: *treid-iuni-o-nist*] — Din fr. **trade-unioniste.**

TRADÚCE vb. III. Tranz. (În expr.) *A traduce în viață* = a pune în aplicare (un principiu, un plan); a înfăptui, a realiza.

TRÁFOR, *trafoare*, s.n. Ornament arhitectural perforat. — Din it. **traforo.**

TRAFORÁT, -Ă, *traforați, -te*, adj. Care este prelucrat, executat prin traforare. **2.** (Arhit.) Ornament cu trafoare. — V. **trafora.**

TRAFORATÓR, *traforatori*, s.m. Muncitor care execută traforaje. — **Trafora** + suf. *-tor*.

TRAFORÉTĂ, *traforete*, s.f. Șablon de trasare folosit în industria confecțiilor, la croit. — Din it. **traforetto.**

TRAHEÍDĂ, *traheide*, s.f. (Bot.) Vas lemnos (unicelular) îngust și ușor alungit, prin care circulă seva brută. [Pr.: *-he-i-*] — Din fr. **trachéide.**

TRAHEOMICÓZĂ, *traheomicoze*, s.f. (Bot.) Boală infecțioasă și contagioasă a plantelor, provocată de unele ciuperci. [Pr.: *-he-o-*] — Din fr. **trachéomycose.**

TRÁILER, *trailere*, s.n. Remorcă folosită pentru transportul pieselor grele. — Din engl. **trailer.**

TRANDADÁ, *trandadale*, s.f. (Reg.) Prostovol. [Var.: **trandadáie** s.f., **trandavái** s.n.] — Et. nec.

TRANDADÁIE s.f. v. **trandada.**

TRANDAFÍR s.m. (Bot.; în compusul) *Trandafir-galben* = teișor (2) *(Kerria-japonica)*.

TRANDAVÁI s.n. v. **trandada.**

TRANSAFRICÁN, -Ă, *transafricani, -e*, adj., s.n. (Șosea) care traversează Africa. — **Trans-** + **african** (după fr. *transafricain*).

TRANSAMAZONÍAN, -Ă, *transamazonieni, -e*, adj., s.n. (Șosea) care traversează Amazonia. [Pr.: *-ni-an*] — Din fr. **transamazonien.**

TRANSARÁBIC, -Ă, *transarabici, -ce*, adj., s.n. (Șosea) care traversează Peninsula Arabică. — Din fr. **transarabique.**

TRANSASIÁTIC, -Ă, *transasiatici, -ce*, adj. Care traversează Asia. [Pr.: *-si-a-*] — Din fr. **transasiatique.**

TRANSCEIVER s.n. Aparat de emisie-recepție folosit, în special, în practica radioamatorilor. [Pr.: *transsívăr*] — Cuv. engl.

TRANSCÉNDE, *transcénd*, vb. III. Tranz. **1.** (Livr.) A trece dincolo de..., a păși peste..., a se ridica deasupra a ceva. **2.** (Fil.) A depăși limita cunoașterii experimentale, perceptibile. — Din lat. **transcendere,** fr. **transcender.** — **transcéndere** s.f.

TRANSCENDENTALÍST, -Ă, *transcendentaliști, -ste*, adj., s.m. și f. (Rar) (Adept) al transcendentalismului. — Din fr. **transcendantaliste.**

TRANSCENDENTALITÁTE s.f. (Rar) Caracter transcendental. — Din engl. **transcendentality.**

TRANSCENDENTALIZÁ, *transcendentalizez*, vb. I. Tranz. (Rar) A atribui caracter transcendental. — Din engl. **transcendentalize.**

TRANSCONTÁINER, *transcontainere*, s.n. Container de mare capacitate utilizat în transportul mărfurilor. — Din fr. **transconteiner.**

TRANSCONTAINERIZÁ, *transcontainerizez*, vb. I. Tranz. A transporta cu transcontainer. — Din **transcontainer.** — **transcontainerizáre** s.f.

TRANSCRIITÓR, -OÁRE, *transcriitori, -oare*, s.m. și f. (Rar) Persoană care transcrie un text literar, o bucată muzicală etc. [Pr.: *-scri-i-*] — **Transcrie** + suf. *-tor*.

TRANSDUCTÓR, *transductoare*, s.n. (Tehn.) Dispozitiv care primește energie de o anumită formă și o convertește într-o altă formă de energie. — Din fr. **transducteur.**

TRANSDÚCȚIE, *transducții*, s.f. (Biol.) Transfer de material genetic între bacterii prin intermediul bacteriofagelor. — Din fr. **transduction.**

TRANSEUROPEÁN, -Ă, *transeuropeni, -e*, adj. Care traversează Europa. [Pr.: *-e-u-*] — Din fr. **transeuropéen.**

TRANSFERÁBIL, -Ă, *transferabili, -e*, adj. Care poate fi transferat. — Din fr. **transférable.**

TRANSFILÁJ, *transfilaje*, s.n. (Mar.) Legătură cu care se prind unele vele pe vergea. — Din fr. **transfilage.**

TRANSFORMAȚIONÁL, -Ă, *transformaționali, -e*, adj. (Lingv.; în sintagma) *Gramatică transformațională* = gramatică ce își propune găsirea unor structuri de adâncime care, prin transformări succesive, să permită obținerea tuturor construcțiilor corecte posibile într-o limbă. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **transformational,** fr. **transformationnel.**

TRANSFORMAȚIONALÍSM s.n. (Lingv.) Curent care preconizează și susține gramatica transformațională. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl. **transformationalism,** fr. **transformationnalisme.**

TRANSGRESÁ, *transgresez*, vb. I. Tranz. (Livr.) A face să treacă dincolo de o limită; a încălca o lege, un regulament etc. — Din fr. **transgresser.** — **transgresáre** s.f.; **transgresát, -ă** adj.

TRANSGRÉSIE s.f. v. **transgresiune.**

TRANSIGÉNT, -Ă, *transigenți, -te*, adj. (Livr.) Care cedează ușor, care face concesii și compromisuri; conciliant. — Din lat. **transigens, -ntis,** fr. **transigeant.**

TRANSIGÉNȚĂ s.f. (Livr.) Atitudine transigentă. — După fr. **transigéance.**

TRANSLÁ, *translez*, vb. I. Tranz. **1.** (Rar) A traduce (1). **2.** A deplasa prin translație. — Din **translație** (der. regr.). — **transláre** s.f.

TRANSLATÍV, -Ă, *translativi, -e*, adj. (Despre un act juridic) Prin care se transferă un drept. — Din fr. **translatif.**

TRANSLITERÁ, *transliterez*, vb. I. Tranz. A face transliterația unui text. — Din fr. **translittérer.** — **transliteráre** s.f.; **transliterát, -ă** adj.

TRANSLOCÁ, *translóc*, vb. I. Tranz. (Livr.) A muta (1). — Din **translocație** (der. regr.). — **translocáre** s.f.; **translocát, -ă** adj.

TRANSLOCÁȚIE, *translocații*, s.f. Mutare dintr-un loc în altul. ◆ (Biol.) Mutație cromozomică constînd în atașarea unui fragment de cromozom la alt cromozom. — Din lat. **translocatio, -onis,** fr. **translocation.**

TRANSMEDITERANEÁN, -Ă, *transmediteraneeni, -e*, adj. Care traversează Mediterana. [Pr.: *-ne-an*] — Din fr. **transmediterranéen.**

TRANSMISIONÍST, *transmisioniști*, s.m. Militar din trupele de transmisiuni. [Pr.: *-si-o-*] — Din **transmisiune.**

TRANSMODULÁȚIE, *transmodulații*, s.f. (Fiz.) Deformare a unei modulații prin suprapunerea alteia. — Din fr. **transmodulation.**

TRANSMUTÁ, *transmút*, vb. I. Tranz. A supune unei transmutații chimice. ◆ P. gener. A transforma, a schimba. — Din fr. **transmuter.** — **transmutáre** s.f.

TRANSMUTÁBIL, -Ă, *transmutabili, -e*, adj. (Livr.) Care poate fi transmutat. — Din fr. **transmutable.**

TRANSNAȚIONÁL, -Ă, *transnaționali, -e*, adj. Care depășește granițele naționale. [Pr.: *-ți-o-*] — Din engl., fr. **transnational.**

TRANSPIRÁRE s.f. Acțiunea de *a transpira;* transpirație. — V. **transpira.**

TRANSPIRÁT [1] s.n. Faptul de *a transpira.* — V. **transpira.**

TRANSPIRÁT [2]**, -Ă,** *transpirați, -te*, adj. Care este acoperit cu transpirație; asudat, nădușit (1). — V. **transpira.**

TRANSPLANTÁBIL, -Ă, *transplantabili, -e*, adj. (Med.; despre organe, țesuturi etc.) Care poate fi transplantat. — Din fr. **transplantable.**

TRANSPLANTOLOGÍE s.f. (Med.) Disciplină care studiază și pregătește organele, țesuturile pentru transplant. — De la **transplant** (după *biologie*).

TRANSSEXUÁL, -Ă, *transsexuali, -e*, adj. (Biol.) Referitor la trecerea de la un sex la altul. [Pr.: *-xu-al*] — Din fr. **transsexuel,** engl. **transsexual.**

TRANSTRÁV s.n. (Cin.) Procedeu de filmare constînd din folosirea simultană și în sens contrar a unui transfocator și a travellingului — **Trans**[focator] + **trav**[elling].

TRANSVÉRTER, *transvertere*, s.n. Aparat auxiliar folosit pentru translația radiocomunicației bilaterale dintr-o gamă în alta. — Din engl. **transverter.**

TRANZACȚIONÁ, *tranzacționez*, vb. I. Tranz. A include într-o tranzacție. [Pr.: *-ți-o-*] — Din **tranzacțiune.** — **tranzacționáre** s.f.; **tranzacționát, -ă** adj.

TRANZIÉNT, -Ă, *tranzienți, -te*, adj. (Livr.) **1.** Tranzitoriu. **2.** Care trece (repede); trecător, efemer. [Pr.: *-zi-ent*] — Din lat. **transiens, -tis,** engl. **transiens.**

TRANZIÉNȚĂ s.f. **1.** (Livr.) Caracterul a ceea ce este trecător, tranzient (2); efemeritate. **2.** (Fil.) Devenire continuă a realității ce impune o permanentă adaptare a omului la mutațiile intervenite. [Pr.: *-zi-en-*. — Scris și: *transiență*] — După engl. **transience.**

TRANZISTORIZÁ, *tranzistorizez*, vb. I. Tranz. A supune un aparat de tip vechi operației de înlocuire a tuburilor electronice cu tranzistoare; a echipa cu tranzistoare. — Din engl. **transistorize,** fr. **transistoriser.** — **tranzistorizáre** s.f.; **tranzistorizát, -ă** adj.

TRANZISTORMÉTRU, *tranzistormetre*, s.n. Aparat pentru controlul și măsurarea parametrilor tranzistoarelor. — Din fr. **transistormètre.**

TRANZIȚIONÁL, -Ă, *tranziționali, -e*, adj. (Livr.) Cu caracter de tranziție, de tranziție. [Pr.: *-ți-o-*] — Din fr. **transitionnel.**

TRAPEZÍSM s.n. Acrobație la trapez. — **Trapez** + suf. *-ism.*

TRASÁT s.n. Faptul de *a trasa* (1). — V. **trasa.**

TRÁSĂ, *trase*, s.f. **1.** Diagrama deplasării unui tren înscrisă în graficul de circulație a trenurilor. **2.** (Fiz.) Linie descrisă de fluxul de electroni pe ecranul unui tub catodic; spot. — Din fr., engl. **trace.**

TRATAMENTÍST, *tratamentiști*, s.m. Muncitor specialist în tratarea la cald a plăcilor de fibre lemnoase. — **Tratament** + suf. *-ist.*

TRAULÁ, *traulez*, vb. I. Intranz. A pescui cu traulul. [Pr.: *tra-u-*] — Din **traul** (după engl. *trawl*). — **trauláre** s.f.

TRAULERÍST, *trauleriști*, s.m. Muncitor care lucrează pe trauler. [Pr.: *tra-u-*] — **Trauler** + suf. *-ist.*

TRAUMATIZÁNT, -Ă, *traumatizanți, -te*, adj. Care traumatizează. — Din fr. **traumatisant.**

TRAUMATIZÁRE, *traumatizări*, s.f. Acțiunea de *a traumatiza* și rezultatul ei. — V. **traumatiza.**

TRAUMATIZÁT, -Ă, *traumatizați, -te*, adj. **1.** Care a suferit un traumatism fizic sau psihic. **2.** Care nu mai reacționează, insensibil la orice excitant în urma unei traume psihice suferite. — V. **traumatiza.**

TRÁVELLING s.n. = **travling.**

TRAVERSÁBIL, -Ă, *traversabili, -e*, adj. Care poate fi traversat. — Din fr. **traversable.**

TRAVERSÁDĂ, *traversade*, s.f. (Mar.) Traversare de către o navă a spațiului dintre două porturi situate pe maluri opuse. — De la **traversa.**

TRAVÉRSĂ s.f. Fîșie de pînză care se pune deasupra covorului pentru a-l proteja.

TRAVESTÍT, -Ă, *travestiți, -te*, adj. Deghizat. — V. **travesti** [2].

TRĂGĂTORÍE, *trăgătorii*, s.f. Secție (1) în care are loc trefilarea. — **Trage** + suf. *-ătorie.*

TRĂSNEÁLĂ, *trăsneli*, s.f. (Fam.) **1.** Trăsnaie. **2.** Nebunie (1). — **Trăsni** + suf. *-eală.*

TREÁPTĂ s.f. (Și în sintagma *examen de treaptă*) Examen de admitere în clasele a IX-a și a XI-a de liceu.

TREBĂLUIÁLĂ, *trebăluieli*, s.f. Muncă măruntă, de alergătură pe lîngă gospodărie. — **Trebălui** + suf. *-eală.*

TRECENTÍST, -Ă, *trecentiști, -ste*, adj. Din trecento, referitor la trecento. — Din it. **trecentista.**

TRECÚT [2]**,** -Ă adj. (Despre fructe) Care s-a degradat, nefiind recoltat la timp; răscopt.

TREI num. card. (Bot.; reg; în compusul) *Trei-răi* = **a**) popilnic iepuresc *(Hepatica nobilis);* **b**) crucea-voinicului *(Hepatica transilvanica).*

TREMÍE, *tremii*, s.f. (Tehn.) Pîlnie mare cu secțiune pătrată folosită pentru conducerea materialelor în bucăți sau în granule. — Din fr. **trémie.**

TRENÁJ s.n. **1.** (Min.) Transport minier în care vagonetele sînt trase de un cablu care se înfăşoară pe un troliu. **2.** (Tel.) Perturbaţie în funcţionarea unor tuburi analizoare care se manifestă sub forma unei cozi în urma părţilor în mişcare pe imaginea de televiziune. — Din fr. **traînage.**

TRENÁNT, -Ă, *trenanţi, -te,* adj. Care trenează; monoton. — Din fr. **traînant.**

TRENULÉŢ, *trenuleţe,* s.n. Diminutiv al lui *tren;* trenuţ. — **Tren** + suf. *-uleţ.*

TRIÁC, *triace,* s.n. (Electron.) Dispozitiv semiconductor care permite circulaţia curentului electric în ambele sensuri. — Din engl. **triac.**

TRIÁL [2], *trialuri,* s.n. Meci de selecţie, de triere. [Pr.: *tri-al*] — Din engl. **trial** [match].

TRIBOLÓGIC, -Ă, *tribologici, -ce,* adj. Referitor la tribologie, de tribologie. — Din **tribologie.**

TRIBOLOGÍE s.f. Studiul problemelor de frecare şi uzare a mecanismelor. — Din fr. **tribologie,** engl. **tribology.**

TRIBOMÉTRU, *tribometre,* s.n. (Fiz.) Aparat de măsurat forţa de frecare. — Din fr. **tribomètre.**

TRICARBOXÍLIC, *tricarboxilici,* adj. (Chim.; despre acizi carboxilici) Care are în moleculă trei grupări funcţionale carboxil. — Din engl. **tricarboxylic.**

TRICLORURÁT, -Ă, *triclorurați, -te,* adj. (Chim.; despre substanţe chimice, compuşi, molecule etc.) În structura căruia s-au introdus, prin clorurare, trei atomi de clor. — Din fr. **trichloruré.**

TRICÓM, *tricomi,* s.m. (Bot.) Perişor sau solz crescut pe epiderma unei plante. — Din fr. **trichome.**

TRICOTOMÍE, *tricotomii,* s.f. (Livr.) Diviziune în trei părţi. — Din fr. **trichotomie.**

TRICRÓM, -Ă, *tricromi, -e,* adj. Tricromatic. — Din fr. **trichrome.**

TRICROMÍE s.f. Procedeu de imprimare sau de fotografiere policromă prin suprapunerea a trei culori fundamentale. — Din fr. **trichromie.**

TRIDIMENSIONALITÁTE s.f. Însuşirea de a fi tridimensional. [Pr.: *-si-o-*] — Din engl. **tridimensionality.**

TRIETAJÁT, -Ă, *trietajaţi, -te,* adj. Cu trei etaje. [Pr.: *tri-e-*] — **Tri-** + **etajat.**

TRIFOLIÉNE s.f. pl. Numele unor specii de plante din familia leguminoaselor *(Trifolium).* — Din lat. **Trifolium,** numele ştiinţific al trifolienelor.

TRIGGER s.n. Circuit electronic cu două stări distincte a cărui declanşare se face prin impuls exterior. [Pr.: *trigăr*] — Cuv. engl.

TRIGONÁL, -Ă, *trigonali, -e,* adj. (Livr.) Triunghiular (1). — Din fr. **trigonal.**

TRIMARÁN, *trimarane,* s.n. Ambarcaţiune cu trei corpuri legate între ele printr-o punte. — Din engl. **trimaran.**

TRIMÉTRU, *trimetre,* s.n. (Lit.) Vers antic compus din trei perechi de picioare iambice. — Din fr. **trimètre,** lat. **trimetrus.**

TRINCHETÍN, *trinchetini,* s.m. (Mar.) Velă triunghiulară prinsă de arborele trinchet. — Din it. **trinchettina.**

TRINITÁR, -Ă, *trinitari, -e,* adj. (Livr.) Referitor la trinitate. — Din fr. **trinitaire.**

TRIPLICITÁTE s.f. (Livr.) Însuşirea de a fi triplu. — Din fr. **triplicité.**

TRÍPLU [2] s.n. (Sport) Triplusalt. — Din **triplu** [salt].

TRÍPLUM s.n. (Muz.) Vocea superioară a unei piese polifonice la trei voci în sec. XII—XIII. — Din lat. **triplum.**

TRIPLUSÁLT, *triplusalturi,* s.n. (Sport) Săritură în lungime compusă din trei sărituri legate între ele.; triplu. — Din fr. **triple-saut** (după *salt*).

TRIPLUSALTÍST, *triplusaltişti,* s.m. Atlet specializat în proba de triplusalt. — **Triplusalt** + suf. *-ist.*

TRIPLOÍD, -Ă, *triploizi, -de,* adj. (Bot.; despre plante) Care prezintă trei seturi de bază de cromozomi. — Din fr. **triploïde,** engl. **triploid.**

TRIPÓD s.n. (Mar.) Macara de forţă alcătuită din trei picioare reunite sus.

TRIPTOFÁN s.m. (Chim.) Aminoacid de bază din proteinele naturale. — Din fr. **tryptophane.**

TRIREACTÓR, *trireactoare,* s.n. Avion cu trei reactoare. [Pr.: *-re-ac-*] — Din fr. **triréacteur.**

TRISECŢIE s.f. v. **trisecţiune.**

TRISOMÍE, *trisomii,* s.f. (Biol.) Anomalie datorită prezenţei unui cromozom suplimentar. — Din fr. **trisomie.**

TRISTEARÍNĂ s.f. (Chim.) Substanţă solidă răspîndită în grăsimile naturale. [Pr.: *-ste-a-*] — Din fr. **tristéarine.**

TRISTÍH, *tristihuri,* s.n. (Lit.) Strofă de trei versuri. — Cf. gr. tristihos, it. tristico.

TRIŞCÁŞ, *trişcaşi,* s.m. (Rar) **1.** Trişcar (1). **2.** Trişcar (2). — **Trişcă** + suf. *-aş.*

TRIŞERÍE, *trişerii,* s.f. (Franţuzism) Trişare. — Din fr. **tricherie.**

TRITICÁLĂ s.f. Numele unei cereale rezultate din încrucişarea grîului cu secara. [Var.: **tritícale** s.f.] — Din lat. **Triti** [cum] + [se]**cale.**

TRITICÁLE s.f. v. **triticală.**

TRITÓN [3], *tritoni,* s.m. (Fiz.) Nucleu al atomului de tritiu, alcătuit dintr-un proton şi doi neutroni. — Din fr. **triton.**

TRIVACCÍN, *trivaccinuri,* s.n. (Med.) Vaccin complex, conţinînd trei componente profilactice diferite. — **Tri-** + **vaccin.**

TROCOFÓRĂ, *trocofore,* s.f. (Biol.) Larvă caracteristică pentru unii viermi sau moluşte, în general planctonică, cu cili vibratili. — Din fr. **trocophore,** germ. **Trichophora.**

TROFÉU s.n. Cupă, obiect ornamental oferit învingătorului într-o întrecere sportivă.

TROMBECTOMÍE, *trombectomii,* s.f. (Med.) Extragere a cheagului fixat într-un segment vascular. — Din fr. **thrombectomie.**

TROMBONÍ, *trombonesc,* vb. IV. Tranz. (Fam.) A minţi; a păcăli; a exagera. — V. **trombon.**

TROMBOPATÍE, *trombopatii,* s.f. (Med.) Predispoziţie de a face tromboză. — Din fr. **thrombopathie.**

TROMBOPOIÉZĂ, *trombopoieze,* s.f. (Biol.) Proces de formare a trombocitelor. [Pr.: *-po-ie-*] — Din fr. **thrombopoïèse.**

TROPĂÍTA s.f. sg. art. Numele unui dans popular românesc. — V. **tropăi.**

TRÓPIC [2], **-Ă,** *tropici, -ce,* adj. (Livr.) Referitor la tropi [2]; figurat, metaforic. — Din fr. **tropique.**

TROPICALIZÁT, -Ă, *tropicalizaţi, -te,* adj. (Despre piese, aparate, instalaţii etc.) Căruia i s-au aplicat tratamente de tropicalizare. — V. **tropicaliza.**

TROPOTÍTA s.f. sg. art. Numele unui dans popular românesc. — V. **tropoti.**

TRUCÁRE s.f. Acţiunea de *a truca* şi rezultatul ei — V. **truca.**

TRUCÁT, -Ă, *trucaţi, -te,* adj. (Despre scene din filme, din piese de teatru etc.) În care s-au folosit trucaje. — V. **truca.**

TRÚCĂ s.f. (Cin.) Utilaj complex folosit pentru filmări combinate. — Din fr. **truc.** Cf. engl. trick.

TRÚNCHI s.n. (Anat.; în sintagma) *Trunchi cerebral* = porţiune a nevraxului alcătuită din măduva prelungită, punte şi mezencefal.

TRUPÉT s.m. v. **trupete.**

TRUPÉTE, *trupeți*, s.m. (Fam.) Soldat (fără grad). [Var.: **trupét** s.m.] — **Trupă** + suf. *-ete.*

TUBÁ, *tubez*, vb. I. Tranz. A consolida pereții unei guri de sondă prin introducerea unei coloane de tuburi în interiorul ei. — Din fr. **tuber.**

TUBERCULOSTÁTIC, -Ă, *tuberculostatici, -ce*, adj., s.n. (Substanță) care împiedică înmulțirea bacilului tuberculozei. — Din fr. **tuberculostatique.**

TUCERÍE, *tucerii*, s.f. Turnătorie de fontă. — **Tuci** + suf. *-ărie.*

TULCEÁN, -Ă, *tulceni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Tulcea. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Tulcea. — **Tulcea** (n. pr.) + suf. *-ean.*

TULCEÁNCĂ, *tulcence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Tulcea. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Tulcea. — **Tulcean** + suf. *-că.*

TULNICĂREÁSĂ, *tulnicărese*, s.f. Femeie care cîntă din tulnic. — De la **tulnic.**

TUMESCÉNT, -Ă, *tumescenți, -te*, adj. (Med.; despre țesuturi) Care se umflă. — Din fr. **tumescent.**

TUMESCÉNȚĂ, *tumescențe*, s.f. (Med.) Tumefacție. — Din fr. **tumescence.**

TUMORÁL, -Ă, *tumorali, -e*, adj. Referitor la tumoare, de tumoare. — Din fr. **tumoral.**

TUNER, *tunere*, s.n. Radioreceptor de calitate, fără amplificator de putere, proiectat pentru a fi înglobat într-un sistem audio de înaltă fidelitate. [Pr.: *tiúnăr*] — Din engl. **tuner.**

TUNICÁT, *tunicați*, adj. (Bot.; despre bulbi) Ale cărui frunze protectoare se acoperă complet unele pe altele. — Din fr. **tunique,** lat. **tunicatus.**

TUNOSCÓP, *tunoscoape*, s.n. (Tehn.) Indicator de acord la tuner. — Din engl. **tunoscop.**

TURÁ s.f. (Înv. și reg.) Rișcă.

TURÁN, -Ă, *turani, -e*, adj., s.m. și f. (Persoană) de origine turcă sau uralo-altaică. — De la n. pr. **Turan.**

TURBIDIMÉTRU, *turbidimetre*, s.n. (Fiz.) Aparat folosit pentru măsurarea turbidității suspensiilor prin compararea subiectivă a transparenței mediului analizat cu aceea a unei probe etalonate; tolometru. — Din fr. **turbidimètre.**

TURBIDITÁTE s.f. **1.** Concentrație de particule solide în suspensie în apa rîurilor și lacurilor. **2.** Proprietate a unui mediu dispers de a împrăștia lumina incidentă. — Din fr. **turbidité.**

TURBIONÁR, -Ă, *turbionari, -e*, adj. (Fiz.; despre mișcarea unui fluid) Turbulent (2). [Pr.: *-bi-o-*] — Din fr. **tourbillonnaire.**

TURBOAGREGÁT, *turboagregate*, s.n. Agregat acționat de o turbină. [Pr.: *-bo-a-*] — **Turb**[ină] + **agregat.**

TURBOALTERNATÓR, *turboalternatoare*, s.n. Turbogenerator de curent alternativ. [Pr.: *-bo-al-*] — Din fr. **turbo-alternateur.**

TURBOBÚR, *turbobururi*, s.n. (Min.) Turbofor. — Din rus. **turbobur.**

TURBOCAROTIÉRĂ, *turbocarotiere*, s.f. Carotieră de construcție specială, care poate lucra la turații înalte caracteristice forajului cu turbina. [Pr.: *-ti-e-*] — Din fr. **turbocarottière.**

TURBODETENTÓR, *turbodetentoare*, s.n. Turbină de mare turație utilizată pentru lichefierea gazelor prin reducerea temperaturii sau presiunii. — Din rus. **turbodetentor.**

TURBOFORÁJ, *turboforaje*, s.n. (Min.) Forare cu ajutorul turboforului. — Din fr. **turboforage.**

TURBÓS, -OÁSĂ, *turboși, -oase*, adj. (Despre terenuri, locuri) Cu turbă[1]. — **Turbă**[1] + **suf.** *-os.*

TURBOSÉTER, *turbosetere*, s.n. (Text) Dispozitiv al mașinii de filat pentru amestecarea fibrelor scurte de proveniență diferită, în scopul vopsirii uniforme. — Din engl. **turboseter.**

TURBOSTÁPLER, *turbostaplere*, s.n. Dispozitiv de întindere și rupere în fire scurte, de lungimea celor de lînă și bumbac, a firului continuu debitat de mașina de filat fibre sintetice. — Din engl. **turbostapler.**

TURBOSTATOREACTÓR, *turbostatoreactoare*, s.n. Motor cu reacție rezultat din combinația unui statoreactor și a unui turboreactor în vederea atingerii unor viteze de zbor de ordinul machilor. [Pr.: *-re-ac-*] — Din fr. **turbostatoréacteur.**

TURBOSUFLÁNTĂ, *turbosuflante*, s.f. Suflantă cu rotor. — Din fr. **turbosoufflante.**

TURBOTRÉN, *turbotrenuri*, s.n. Tren foarte rapid acționat de motoare cu turbină. — Din engl., fr. **turbotrain.**

TURBOVENTILATÓR, *turboventilatoare*, s.n. Agregat alcătuit dintr-un ventilator și o turbină care îl antrenează, folosit pentru realizarea tirajului forțat la locomotiva cu aburi. — Din fr. **turboventilateur.**

TURCHÍN, -Ă, *turchini, -e*, adj., s.f. (Rar) **1.** Adj. De culoare albastră închisă. **2.** S.f. Varietate de turcoază. — Din fr. **turquin.**

TURCÍRE s.f. Acțiunea de *a (se) turci.* — V. **turci.**

TURCÍT, -Ă, *turciți, -te*, adj. Care a adoptat limba, obiceiurile și, în special, religia turcilor. — V. **turci.**

TURCOFÍL, -Ă, *turcofili, -e*, s.m. și f. Persoană care manifestă simpatie pentru poporul turc, cultura și civilizația turcă. — Din fr. **turcophile.**

TURCOLÓG, *turcologi*, s.m. Specialist în turcologie. — Din germ. **Turkologe.**

TURCOLOGÍE s.f. Disciplină care studiază limba, cultura și civilizația turcă. — Din germ. **Turkologie.**

TURMÁC, -Ă, *turmaci, -ce*, s.m. și f. (Reg.) **1.** Bivol tînăr. **2.** Epitet dat unui om scund și îndesat sau înalt și gras. — Din bg. **turmak.**

TURNÁT, -Ă, *turnați, -te*, adj. **1.** Care a fost supus operației de turnare[1]. *Oțel turnat.* **2. Fig.** (Despre obiecte de îmbrăcăminte sau încălțăminte) Exact pe măsură. — V. **turna**[1].

TURNICHÉT, *turnichete*, s.n. **1.** (Mar.) Rolă montată pe un ax vertical servind la schimbarea direcției unei parîme sau a unui lanț de ancoră. **2.** Masă rotativă pe care se așază sticlele spre a fi umplute. **3.** Bare în cruce instalate la intrarea în parcuri, stadioane etc., care se rotesc, permițînd trecerea cîte unei singure persoane. — Din fr. **tourniquet.**

TÚRNUS, *turnusuri*, s.n. Interval de timp în care se efectuează complet un anumit proces, o anumită operație de deplasare; grafic de serviciu. — Din germ. **Turnus.**

TUSIGÉN, -Ă, *tusigeni, -e*, adj. (Med.) Care produce tuse. — Din fr. **tussigène.**

TUTELÁRE s.f. Acțiunea de *a tutela* și rezultatul ei. — V. **tutela.**

TUTEÁ s.f. sg. (Înv.) Oxid de zinc. — Din tc. **tutya.**

TUȘÁ, *tușez*, vb. I. Tranz. **1.** (Franțuzism) A emoționa. **2.** A verifica netezimea suprafețelor metalice de contact sau de sprijin ale unui element de mașină. — Din fr. **toucher.** — **tușáre** s.f.; **tușát** s.n.

TUȘAVERÁJ s.n. (La jocul de scrimă) Raport dintre punctele obținute într-un meci de cei doi adversari. — De la **tușă**[1] (după *golaveraj*).

TWEETER, *tweetere*, s.n. Difuzor special pentru redarea frecvențelor înalte. [Pr.: *tuítăr*] — Din engl. **tweeter.**

Ţ

ŢAMBALÍST, *ţambalişti*, s.m. Ţambalagiu. — **Ţambal** + suf. *-ist.*

ŢESUTOTERAPÍE s.f. (Med.) Tratament cu ţesuturi conservate în scopul refacerii organului bolnav. — **Ţesut** + **terapie** (după fr. *tissuthérapie*).

ŢÎPURÍ, *ţipuresc*, vb. IV. Tranz. (Reg.) A scoate un strigăt ascuţit, puternic şi prelung de bucurie, de îndemn, de chemare în timpul cîntecului. — Din **ţipa.**

ŢÎPURITOÁRE, *ţipuritoare*, s.f. (Reg.) Femeie care ţipureşte. — **Ţîpuri** + suf. *-toare.*

ŢÎPURITÚRĂ, *ţipurituri*, s.f. (Reg.) Strigătură (1) specifică în cîntecele maramureşene. — **Ţîpuri** + suf. *-ătură.*

ŢÎŞTI-BÎŞTI s.m. invar. (Fam.) Om de statură mică, slab şi care nu are astîmpăr. ◆ Om (tînăr) neînsemnat. — Formaţie onomatopeică de la **ţişti.**

ŢOPÉNIE, *ţopenii*, s.f. Comportament, atitudine, vorbă etc. de ţoapă. — **Ţoapă** + suf. *-enie.*

ŢOPÍCĂ, *ţopici*, s.f. (Fam.) Ţopişoară. — **Ţoapă** + suf. *-ică.*

ŢOPIŞÓARĂ, *ţopişoare*, s.f. (Fam.) Diminutiv al lui *ţoapă;* (fam.) ţopică. — **Ţoapă** + suf. *-işoară.*

ŢUŢURÓI s.n. Cioc[2] (2).

U

UBÍCUU, -UĂ, *ubicui, -ue*, adj., adv. (Livr.) (Care se află) în acelaşi timp în două sau mai multe locuri. ◆ (Care este) în orice loc, peste tot. [Pr.: *-cu-u*] — Din lat. **ubique.**

UBICVÍST, -Ă adj. (Fam.; despre oameni) Care pare a se afla în mai multe locuri deodată.

UCENÍC s.m. (Bis.) Apostol (**II**).

UFOLÓG, *ufologi*, s.m. Cercetător al ozeneurilor. — Din fr. **ufologue.**

UFOLOGÍE s.f. Studiu al ozeneurilor. — Din engl. **ufology.**

UGANDÉZ, -Ă, *ugandezi, -e*, s.m. şi f., adj. **1.** S.m. şi f. Persoană născută şi crescută în Uganda. **2.** Adj., s.m. şi f. (Locuitor) din Uganda. — Din fr. **ougandais.**

UITUCÉNIE, *uitucenii*, s.f. (Rar) Uituceală. — **Uituc** + suf. *-enie.*

ULCEROGÉN, -Á, *ulcerogeni, -e*, adj. (Med.) Care produce ulcer. — Din fr. **ulcérogène.**

ÚLIU s.m. (Ornit.; în compusul) *Uliu-păsăresc* = păsărar (2) *(Accipiter nisus).*

ULTIMO adv. (Livr. şi fam.) În ultimul rînd; în ultimă instanţă. [Pr.: *úl-*] — Cuv. lat.

ULTRAACÚSTIC, -Ă adj. Referitor la ultraacustică, de ultraacustică.

ULTRABÁZIC, -Ă, *ultrabazici, -ce*, adj. (Min.; despre roci eruptive) Care este sărac în silice şi alcătuit în special din olivină sau din piroxeni. — Din fr. **ultra-basique.**

ULTRACENTRÁL, -Ă, *ultracentrali, -e*, adj. În plin centru. — **Ultra-** + **central.**

ULTRACONDENSÓR, *ultracondensoare*, s.n. Condensor folosit la ultramicroscoape. — **Ultra-** + **condensor.**

ULTRACONFORTÁBIL, -Ă, *ultraconfortabili, -e*, adj. Foarte confortabil. — **Ultra-** + **confortabil.**

ULTRACONSERVATÓR, -OÁRE, *ultraconservatori, -oare*, adj. Cu idei conservatoare exagerate. — **Ultra-** + **conservator.**

ULTRADEMOCRÁT, -Ă, *ultrademocraţi, -te*, adj. Cu idei foarte democrate. — **Ultra-** + **democrat.**

ULTRAEFICIÉNT, -Ă, *ultraeficienţi, -te*, adj. Foarte eficient. [Pr.: *-tra-e-*] — **Ultra-** + **eficient.**

ULTRAELABORÁT, -Ă, *ultraelaboraţi, -te*, adj. Foarte elaborat. [Pr.: *-tra-e-*] — **Ultra-** + **elaborat.**

ULTRALIBERÁL, -Ă, *ultraliberali, -e*, adj. Liberal extremist. — **Ultra-** + **liberal.**

ULTRALIBERALÍSM s.n. Liberalism exagerat. — **Ultraliberal** + suf. *-ism.*

ULTRAMICROANALÍZĂ, *ultramicroanalize*, s.f. Parte a microanalizei care se ocupă cu identificarea şi dozarea substanţelor în cantităţi de ordinul microgramelor. ◆ Microanaliză în care se lucrează cu cantităţi de substanţă de ordinul microgramelor. [Pr.: *-cro-a-*] — Din germ. **Ultramikroanalyse.**

ULTRAMODERNÍST, -Ă, *ultramodernişti, -ste*, adj. De un modernism exagerat. — **Ultra-** + **modernism** (după fr. *ultramoderniste*).

ULTRAMONTANÍSM s.n. Curent în cadrul catolicismului, care nu admite unele libertăţi organizatorice ale bisericii catolice din Franţa faţă de papă. — Din fr. **ultramontanisme.**

ULTRAOCCIDENTÁL, -Ă, *ultraoccidentali, -e*, adj. Cu foarte pronunţat caracter, aspect etc. occidental. [Pr.: *-tra-oc-*] — **Ultra-** + **occidental.**

ULTRAPĂS s.n. Masă plastică preparată din melamină. — Din germ. **Ultrapas,** fr. **ultrapas.**

ULTRAPORŢELÁN s.n. Porţelan cu caracteristici izolante superioare, folosit ca izolator în tehnica curenţilor de înaltă frecvenţă. — **Ultra-** + **porţelan.**

ULTRARAFINÁT, -Ă, *ultrarafinați, -te*, adj. Foarte rafinat (2). — **Ultra-** + **rafinat.**

ULTRASECRÉT, -Ă, *ultrasecreți, -te*, adj. Foarte secret. — **Ultra-** + **secret** (după fr. *ultra-sécret*).

ULTRASONOGRAFÍE, *ultrasonografii*, s.f. (Med.) Ecografie. — Din fr. **ultrasonographie.**

ULTRASPECIÁL, -Ă, *ultraspeciali, -e*, adj. Care se deosebește foarte mult de alte lucruri asemănătoare. ◆ De strictă specialitate. — **Ultra-** + **special.**

ULTRASTRUCTÚRĂ, *ultrastructuri*, s.f. (Biol.) Structură intimă a unui țesut. — Din fr. **ultrastructure.**

UMANOÍD, -Ă, *umanoizi, -de*, adj., s.m. și f. (Livr.) (Ființă) cu aspect și caracter omenesc. — Din fr. **humanoïde.**

UMBRÁL s.n. (Opt.) Colorație a lentilelor ochelarilor de vedere. — **Umbră** + suf. *-al.*

ÚNDĂ s.f. (În sintagmele) **1.** *Undă de șoc* = undă seismică de mare intensitate. **2.** *Undă verde* = procedeu folosit pentru asigurarea fluenței maxime a traficului auto pe arterele de circulație din orașe, realizat printr-un sistem de comandă coordonată a semafoarelor.

UNGHIULÁȚIE, *unghiulații*, s.f. **1.** (Fot.) Unghi de cuprindere al unui obiectiv fotografic; apertură (2). **2.** (Cin.) Operație prin care se stabilesc locul și obiectivele aparatului pentru filmarea unei secvențe. [Pr.: *-ghiu-*] — După fr. **angulation,** it. **angolazione.**

UNGULÁT, *ungulate*, s.n. (Zool.) Copitat. — Din lat. **ungulata,** fr. **ongulés.**

UNGULIGRÁD, -Ă, *unguligrazi, -de*, adj., s.m. și f. (Mamifer) care are vîrful degetelor protejat de copită. — Din fr. **onguligrade,** engl. **unguligrade.**

UNIÁX[1], -Ă, *uniacși, -axe*, adj. (Min.; despre cristale) Cu o singură axă optică. [Pr.: *-ni-acs*] — Din fr. **uniaxe.**

UNICUSPÍD, *unicuspizi, -de*, adj. (Despre organe vegetale sau formații anatomice) Cu un singur vîrf. — Din fr. **unicuspidé,** engl. **unicuspid.**

UNIDIMENSIONÁ, *unidimensionez*, vb. I. Tranz. (Rar) A face să devină unidimensional. [Pr.: *-si-o-*] — **Uni[1]-** + **dimensiona.** — **unidimensionáre** s.f.; **unidimensionát, -ă** adj.

UNIDIMENSIONÁL, -Ă, *unidimensionali, -e*, adj. Cu o singură dimensiune. [Pr.: *-si-o-*] — Din fr. **unidimensionnel,** engl. **unidimensional.**

UNIDIMENSIONALITÁTE s.f. Însușirea de a fi unidimensional. [Pr.: *-si-o-*] — Din engl. **unidimensionality.**

UNIFORMIZATÓR, -OÁRE, *uniformizatori, -oare*, adj. Care uniformizează. — **Uniformiza** + suf. *-tor.*

UNILOCULÁR, -Ă, *unilocular, -e*, adj. (Bot.; despre ovare și fructe) Cu o singură lojă. — Din fr. **uniloculaire.**

UNIOCULÁR, -Ă, *unioculari, -e*, adj. **1.** (Despre sisteme optice) Cu un singur ocular. **2.** (Despre vedere) Care se face cu un singur ochi. [Pr.: *-ni-o-*] — Din fr. **unioculaire.**

UNIOVULÁT, -Ă, *uniovulați, -te*, adj. (Biol.) Care are un singur ovul. [Pr.: *-ni-o-*] — După fr. **uni-ovulé.**

UNITARIANÍSM s.n. Doctrină creștină reformată apărută în secolul al XVI-lea în unele țări europene. [Pr.: *-ri-a-*] — Din fr. **unitarianisme,** engl. **unitarianism.**

UNITÁTE s.f. (În sintagma) *Unitate astronomică* = unitate folosită pentru exprimarea distanțelor în sistemul solar, egală cu distanța medie de la Soare la Pămînt.

UNIVALÉNT, -Ă, *univalenți, -te*, adj., s.m. **1.** Adj. (Chim.) Monovalent. **2.** S.m. (Biol.) Cromozom neîmperecheat. — Din fr. **univalent.**

UNIVERSALÍST, -Ă, *universaliști, -ste*, adj. Referitor la universalism. — Din fr. **universaliste.**

UNIVITELÍN, -Ă, *univitelini, -e*, adj. (Biol.; despre gemeni) Care provine dintr-un singur ou. — Din fr. **univitellin.**

UNIVOCITÁTE s.f. (Livr.) Caracterul a ceea ce este univoc. — Din fr. **univocité.**

URACÍL s.n. (Biol.) Substanță organică de natură bazică prezentă în acidul ribonucleic. — Din fr. **uracile.**

URALÍT s.n. (Min.) Varietate de hornblendă cu aspect fibros. — Din germ. **Uralit,** fr. **uralite.**

URÁNIC, -Ă, *uranici, -ce*, adj. (Livr.) Uranian. — Din fr. **uranique.**

URANIFÉR, -Ă, *uraniferi, -e*, adj. (Despre minereuri și roci) Care conține uraniu. — Din fr. **uranifère.**

URANINÍT s.n. (Min.) Pehblendă. — Din fr. **uraninite.**

URANÍSM s.n. (Med.) Pederastie. — Din fr. **uranisme.**

URANÍT s.n. (Chim.) Amestec natural al oxizilor de uraniu. — Din fr. **uranite.**

URANOFÁN, *uranofani*, s.m. (Chim.) Silicat hidratat de calciu și de uraniu; uranotil. — Din fr. **uranophane,** germ. **Uranophan.**

URANOTÍL, *uranotili*, s.m. (Chim.) Uranofan. — Din fr. **uranotile.**

URDÚ s.n. Variantă a limbii hindi cu dezvoltare separată; limbă oficială în Pakistan. [Acc. și: *úrdu*] — Din engl., fr. **urdu.**

URETÁN, *uretani*, s.m. (Chim.) Ester carbamic; carbamat. — Din fr. **uréthane,** germ. **Urethane.**

URETEROGRAFÍE, *ureterografii*, s.f. (Med.) Explorare radiologică a ureterelor. — Din fr. **urétérographie.**

URETROSCOPÍE, *uretroscopii*, s.f. (Med.) Explorare endoscopică a uretrei. — Din fr. **urétroscopie.**

URODÉL, *urodele*, s.n. (Zool.) Caudat. — Din fr. **urodèles.**

UROLÓGIC, -Ă, *urologici, -ce*, adj. (Med.) De urologie. — Din fr. **urologique.**

URSÍDĂ, *urside*, s.f. (La pl.) Familie de mamifere carnivore, avînd ca tip ursul; (și la sg.) animal din această familie. — Din fr. **ursidés.**

URSÍN, -Ă, *ursini, -e*, adj. (Rar; despre oameni) Lat în spate. — Din fr. **oursin.**

USCÁT[2] s.n. art. (Mar.) Vînt dinspre uscat.

UȘCHEÁLĂ s.f. (Arg.) **1.** Hoinăreală. **2.** Plecare repede, pe neașteptate dintr-un loc. — **Ușchi** + suf. *-eală.*

UȘCHÍ, *ușchesc*, vb. IV. Refl. (Arg.) A pleca repede și pe neobservate dintr-un loc. — Et. nec. — **ușchire** s.f.

UȘCHÍT, -Ă, *ușchiți, -te*, adj. (Arg.) **1.** Care a plecat, a dispărut repede și pe neobservate dintr-un loc. **2.** Care are comportări ieșite din comun, original. ◆ Zăpăcit. — V. **ușchi.**

UVIÓL s.n. Varietate de sticlă transparentă pentru radiațiile ultraviolete. [Pr.: *-vi-ol*] — Din germ. **Uviol,** fr. **uviol.**

UVOGRAFÍE s.f. Descriere științifică a soiurilor de struguri. — Din fr. **uvographie.**

UVOLOGÍE s.f. Cercetare științifică sistematică a strugurilor. — Din fr. **uvologie.**

UZI s.m. pl. Popor migrator de neam turcic. — Cf. engl. u d i.

UZINÁ, *uzinez*, vb. I. Tranz. A prelucra un material în uzină, cu ajutorul unei mașini-unelte. — Din fr. **usiner.** — **uzinâre** s.f.

UZINÁL, -Ă, *uzinali, -e*, adj. De uzină, al uzinei. — Din fr. **usinal.**

UZÍNĂ s.f. (În sintagma) *Uzina verde* = natura, vegetația privite ca sursă de energie și hrană.

UZITÁBIL, -Ă, *uzitabili, -e*, adj. (Livr.) Care poate fi folosit, întrebuințat în mod curent. — **Uzita** + + suf. *-bil.*

VACUUMÁRE, *vacuumări*, s.f. **1.** (Fiz.) Vidare. **2.** (Constr.) Procedeu de extragere a apei în exces dintr-un beton proaspăt turnat. [Pr.: *-cu-u-*] — Din **vacuum.**

VAGÁNT, *vaganți*, s.m. Poet medieval de limbă latină, rătăcitor, care cînta bucuria de a trăi. V. g o l i a r d. — Din fr. **vagant.**

VAGINOSCOPÍE, *vaginoscopii*, s f. (Med.) Examinare endoscopică a cavității vaginale. Din fr. **vaginoscopie.**

VAGÓN s.n. (În sintagma) *Vagon de dormit* = vagon cu cabine în care sînt instalate paturi pentru dormit; wagon-lit. (În compusele) *Vagon-restaurant* = vagon amenajat pentru a servi ca restaurant. *Vagon-cisternă* = recipient de formă cilindrică montat pe șasiu, folosit pentru transportul lichidelor pe calea ferată.

VAGOTONÍE, *vagotonii*, s.f. (Med.) Dezechilibru al funcționării sistemului nervos vegetativ parasimpatic. — Din fr. **vagotonie.**

VALÁDĂ, *valade*, s.f. (Mar.) Concavitate a malului unui fluviu. — Din it. **vallata.**

VÁLEX s.n. (Chim.) Extract de valonee. — Din lat., fr. **valex.**

VALONÉE, *valonee*, s.f. Cupa ghindei unor specii de stejar. [Pr.: *-ne-e*] — Din fr. **vallonée.**

VALORIFICÁT, -Ă, *valorificați, -te*, adj. Care este pus în valoare, pentru care s-au depus eforturi spre a primi valoarea maximă; a cărui valoare este pusă în evidență. ◆ (În special despre surse de energie, materii prime) Care este folosit (în procesul de producție) cît mai rațional, cît mai rentabil etc. — V. **valorifica.**

VALORIZÁ, *valorizez*, vb. I. Tranz. **1.** (Livr.) A valorifica. **2.** (Filoz.) A conferi sau a recunoaște o valoare; a formula judecăți de valoare. — Din fr. **valoriser.** — **valorizáre** s.f.; **valorizát, -ă** adj.

VALVULÍTĂ, *valvulite*, s.f. (Med.) Inflamație a valvulelor inimii. — Din fr. **valvulite.**

VALVULOPATÍE, *valvulopatii*, s.f. (Med.) Denumire generică pentru afecțiunile valvulare. — Din fr. **valvulopathie.**

VALVULOTOMÍE, *valvulotomii*, s.f. (Med.) Secționare chirurgicală a unei valvule cardiace. — Din fr. **valvulotomie.**

VANDABILITÁTE s.f. Însușirea de a se vinde (ușor). — **Vandabil** + suf. *-itate*. Cf. engl. v a n d a b i l i t y.

VANDÁLIC, -Ă, *vandalici, -ce*, adj. **1.** De vandal. **2.** Fig. Necivilizat, barbar; crud. — Din fr. **vandalique.**

VÁNG, *vanguri*, s.n. (Constr.) Grindă așezată de-a lungul marginilor unei scări fixe, pe care se reazemă capetele treptelor. — Din germ. **Wange.**

VANISÁRE, *vanisări*, s.f. (Text.) Procedeu de tricotare a două fire de naturi sau de culori diferite. — După fr. **vanisage.**

VANTÚRĂ, *vanturi*, s.f. (Constr.) Grindă la acoperișul unei case. — Cf. germ. W a n t e n.

VAPOREÁN, *vaporeni*, s.m. Navigator care staționează puțin timp într-un port, fără a avea domiciliul stabil în acesta. ◆ (Fam.) Marinar. — **Vapor** + suf. *-ean.*

VAPORIZÁȚIE, *vaporizații*, s.f. (Fiz.) Vaporizare. — Din fr. **vaporisation.**

VAPOROZITÁTE s.f. Însușirea a ceea ce este vaporos. — **Vaporos** + suf. *-itate.*

VAPOTRÓN, *vapotroane*, s.n. Tub electronic de mare putere pentru stații de radioemisie, a cărui răcire se face cu apă. — Din fr. **vapotron.**

VAR[2] s.m. (Fiz.) Unitate de măsură pentru puterea reactivă. — Din fr., engl. **var.**

VARACTÓR, *varactoare*, s.n. (Electron.) Diodă semiconductoare utilizată drept condensator, a cărui capacitate poate fi modificată printr-o tensiune de control; varicap. — Din engl., fr. **varactor.**

VÁRGĂ s.f. (Bot.; în compusul) *Vargă-de-aur* = splinuță *(Solidago virgaurea).*

VARIÁBIL, -Ă adj. (În sintagma) *Capital variabil* = parte a capitalului cheltuită pentru cumpărarea forței de muncă, care își schimbă mărimea valorii în procesul de producție.

VARIÁC, *variace*, s.n. Transformator electric folosit pentru reglarea tensiunii de ieșire. [Pr.: *-ri-ac*] — Din engl. **variac.**

VARIÁNȚĂ, *variante*, s.f. **1.** Numărul factorilor unui sistem fizico-chimic care pot varia independent fără ca numărul de faze ale sistemului să se modifice. **2.** Media aritmetică a pătratelor abaterilor valorilor individuale ale unui șir statistic de experiențe, de la media aritmetică a șirului respectiv. [Pr.: *-ri-an-*] — Din fr. **variance.**

VARIAȚIONÁL, -Ă, *variaționali, -e*, adj. Referitor la variație. [Pr.: *-ri-a-ți-o-*] — Din fr. **variationnel,** engl. **variational.**

VARICÁP, *varicape*, s.n. (Electron.) Varactor. — Din fr. **varicap.**

VARIOMÉTRU, *variometre*, s.n. **1.** (Elt.) Dispozitiv cu inductanță variabilă care servește la reglarea fină a inductanței unui circuit. **2.** Instrument care măsoară viteza de urcare și de coborîre a unui aparat de zbor. [Pr.: *-ri-o-*] — Din fr. **variomètre.**

VARISTÓR, *varistoare*, s.n. Dispozitiv (rezistor) a cărui rezistență depinde de valoarea tensiunii aplicate la bornele lui. — Din fr. **varistor.**

VARMÉTRU, *varmetre*, s.n. Instrument pentru măsurarea puterii electrice reactive în rețelele de curent alternativ. — Din fr. **varmètre,** engl. **varmeter.**

VARÓRĂ, *varore*, s.f. (Fiz.) Multiplu al secundei egal cu 3600 de varsecunde. [Abr.: *varh*] — Din fr. **varheure.**

VAROMÉTRU, *varometre*, s.n. Contor electric pentru măsurarea în varore a energiei electrice reactive. — Din fr. **varheuremètre.**

VARSECÚNDĂ, *varsecunde*, s.f. (Fiz.) Unitate de măsură pentru energia electrică reactivă. [Abr.: *vars*] — Din fr. **varseconde.**

VASCULARIZÁ, pers. 3 *vascularizează*, vb. I. Tranz. (Med.; despre vase de sînge) A străbate un țesut, un organ etc. — Din fr. **vasculariser,** engl. **vascularize.** — **vascularizáre** s.f.

VASLUIÁN, -Ă, *vasluieni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul sau județul Vaslui. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul sau județul Vaslui. [Pr.: *-slu-ian*] — **Vaslui** (n. pr.) + suf. *-ean*.

VASLUIÁNCĂ, *vasluience*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul sau județul Vaslui. ◆ Locuitoare din municipiul sau județul Vaslui. — **Vasluian** + + suf. *-că*.

VASOPRESÍNĂ s.f. (Fiziol.) Hormon cu acțiune vasoconstrictoare și antidiuretică secretat de hipofiza posterioară — Din fr. **vasopressine.**

VAȘÉTĂ s.f. Piele de taurine tăbăcită vegetal. — Din fr. **vachette.**

VATICINÁR, -Ă, *vaticinari, -e*, adj. (Livr.) Care are caracter de prorocire; profetic, vizionar. — Din fr. **vaticinaire.**

VĂICĂRÉȚ, -EÁȚĂ, *văicăreți, -e*, adj. (Pop. și fam.) Care se văicărește (des). — **Văicări** + suf. *-ețe*.

VĂL s.n. (Bot.; în compusul) *Vălul-miresei* = plantă erbacee anuală, mică, cu flori lineare *(Gypsophila muralis)*.

VĂLURÍRE, *văluriri*, s.f. Formare de ondulații pe suprafața părții carosabile a unei șosele. — Din **valuri** (pl. lui *val*[1]).

VÂRZUÍT, -Ă, *vârzuiți, -te*, adj. (Fam.; despre cărți, caiete etc.) Rupt, zdrențuit, degradat. [Pr.: *-zu-it*] — V. **vârzui.**

VĂSĂRÍȘ, *văsărișe*, s.n. Canal de scurgere a apelor din mină. — De la **vas.**

VĂTMĂNÍȚĂ, *vătmăniță*, s.f. Femeie care conduce un tramvai. — **Vatman** + suf. *-iță*.

VECÉ[2], *veceuri*, s.n. Closet. [Var.: **vecéu** s.n.] — Din pronunțarea românească a inițialelor **w**[ater] **c**[loset].

VECÉU s.n. v. **vece.**

VECTORMÉTRU, *vectormetre*, s.n. (Elt.) Aparat electric pentru măsurarea caracteristicilor curenților alternativi. — Din fr. **vecteurmètre.**

VÉDIC, -Ă, *vedici, -ce*, adj. Referitor la vede, al vedelor. — Din fr. **védique.**

VÉGHE s.f. (Mar.) Explorare a orizontului pentru a descoperi nave, avioane sau uscatul; *p. ext.* totalitatea persoanelor care execută această misiune.

VEIÓZĂ, *veioze*, s.f. Lampă (mică) de noapte cu abajur. [Pr.: *ve-io-*] — Din fr. **veilleuse.**

VELÁR[2], *velari*, s.m. Muncitor sau marinar specializat în confecționarea și repararea velelor. ◆ Marinar care execută manevra navelor sau a ambarcațiunilor cu vele. — Cf. it. v e l a i o, fr. v o i l i e r.

VELÁRIUM s.n. Pînză mare care acoperea teatrele sau arena circului la romani. [Pr.: *-ri-um*] — Din lat. **velarium**, fr. **vélarium.**

VELĂRÍE[1], *velării*, s.f. **1.** Meseria velarului[2]. **2.** Atelier în care se confecționează vele și obiecte din pînză de vele. — **Velar**[2] + suf. *-ie*.

VELĂRÍE[2], *velării*, s.f. Obiecte din pînză de vele de la bordul navelor. — **Velă** + suf. *-ărie*.

VELOCIPEDÍST, -Ă, *velocipediști, -ste*, s.m. și f. Persoană care circulă cu velocipedul. — Din fr. **vélocipédiste.**

VELOCITÁTE s.f. (Livr.) Iuțeală, repeziciune, viteză. — Din fr. **vélocité**, it. **velocità.**

VELOGRAFÍE, *velografii*, s.f. (Tipogr.) Procedeu de tipar înalt pentru obținerea de tipare artistice asemănătoare fotografiei. — Din fr. **velographie.**

VENECTAZÍE, *venectazii*, s.f. (Med.) Dilatație a unei vene. — Din germ. **Venektasie.**

VENEȚIÁN, -Ă, *venețieni, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Veneția. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Veneția. [Pr.: *-ți-an*] — **Veneția** (n. pr.) + suf. *-ean*.

VENEZUELÍT, -Ă, *venezueliți, -te*, adj. (Rar) Venezuelian. [Pr.: *-zu-e-*] — **Venezuela** (n. pr.) + suf. *-it*.

VENTRICULOGRAFÍE, *ventriculografii*, s.f. (Med.) Radiografie a ventriculilor cerebrali sau ai inimii. — Din fr. **ventriculographie.**

VENTURIMÉTRU, *venturimetre*, s.f. Instrument care măsoară debitul unui curent de fluid într-o conductă de apă. — Din it. **venturimetro.**

VENUSIÁN, -Ă, *venusieni, -e*, adj., s.m. și f. (Presupus locuitor) de pe planeta Venus. [Pr.: *-și-an*] — Din fr. **venusien.**

VERBÁL, -Ă adj. (Gram.; în sintagma) *Flexiune verbală* = conjugare (**2**).

VERBALIZÁ, *verbalizez*, vb. I. Tranz. A exprima în cuvinte o idee, o experiență etc. — Din fr. **verbaliser. — verbalizáre** s.f.; **verbalizát, -ă** adj.

VERBIÁJ s.n. (Franțuzism) Abundență de cuvinte inutile; vorbărie, flecăreală. [Pr.: *-bi-aj*] — Din fr. **verbiage.**

VÉRDE adj. (În sintagma) *Zonă verde* = porțiune de teren cultivată cu iarbă, pomi, flori etc.

VERFAFÓR, *verfafoare*, s.n. (Mar.) Scondru scos în afara vergii cu ajutorul unor brățări. — Et. nec.

VERGÉA s.f. (Spec.) Sucitor (**1**).

VERGÉNȚĂ, *vergențe*, s.f. (Fiz.) Mărime caracteristică unui sistem optic centrat, egală cu inversul distanței focale. — Din fr. **vergence.**

VERIFICÁBIL, -Ă, *verificabili, -e*, adj. Care poate fi verificat. — Din fr. **vérifiable** (după *verifica*).

VERÍNĂ, *verine*, s.f. (Mar.) Parîmă cu ochi cu rodanță și cîrlig la un capăt. — Din fr. **vérine.**

VERMUTIZÁ, *vermutizez*, vb. I. Tranz. A prepara vinul ca să devină vermut. — Din fr. **vermouthiser. — vermutizáre** s.f.; **vermutizát, -ă** adj.

VERSLIBRÍSM s.n. (Livr.) Folosire a versului liber modern. — Din fr. **vers-librisme.**

VERSLIBRÍST, -Ă, *verslibriști, -ste*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Poet modern care scrie versuri libere. **2.** Adj. Compus din versuri libere. — Din fr. **vers-libriste.**

VÉRTEX s.n. **1.** (Anat.) Sinciput. **2.** (Mar.) Punctul ortodromei cu latitudinea cea mai ridicată. **3.** (Met.) Punctul cel mai vestic atins de traiectoria unui ciclon. — Din fr., lat. **vertex.**

VERÚCĂ, *veruce*, s.f. (Med.) Excrescență papilară provocată de un virus; neg, aluniță. — Din lat. **verruca.**

VERUCÓS, -OÁSĂ, *verucoși, -oase*, adj. (Med.; despre oameni și părți ale corpului lor) Plin de negi. ◆ (Bot.; despre plante și părți ale lor) Acoperit cu protuberanțe mici, sferice, de forma unor negi. — Din lat. **verrucosus**, fr. **verruqueux.**

VESTIBULÁR, -Ă, *vestibulari, -e*, adj. (Anat.) De vestibul (**2**). — Din fr. **vestibulaire.**

VETUSTÉȚE s.f. (Livr.) Vetustate. — **Vetust** + suf. *-ețe* (după fr. *vétusté*).

VEXÍL, *vexile*, s.n. (Bot.) Petală superioară a florilor leguminoaselor. — Din fr. **vexille.**

VEZÍCĂ s.f. (Anat.; în sintagma) *Vezică biliară* = rezervor temporar al bilei[1] situat în fosa colecistului de pe fața inferioară a ficatului; colecist.

VEZICULÓS, -OÁSĂ, *veziculoși, -oase*, adj. Cu vezicule. — Din fr. **vésiculeux**, lat. **vesiculosus.**

VEZUVIÁN s.n. Silicat natural hidratat de calciu și de aluminiu. [Pr.: *-vi-an*] — Din germ. **Vesuvian.**

VIBRÁTO s.n. (În sintagma) *Vibrato vocal* = modulație a vocii umane (de frecvență, de amplitudine, de spectru) de foarte joasă frecvență.

VIBRIÓZĂ s.f. (Med.) Boală infecțioasă a taurinelor și a ovinelor, provocată de vibrioni. [Pr.: *-bri-o-*] — Din fr. **vibriose.**

VIBRÍSĂ s.f. (Anat.) Părul din nările omului. ◆ Mustăți (la unele mamifere). — Din fr. **vibrisse**, lat. **vibrissae.**

VIBROFORÉZĂ, *vibroforeze*, s.f. Instalație de foraj care acționează prin vibrație. — **Vibr**[ație] + **foreză.**

VIBROLAMINÁRE, *vibrolaminări*, s.f. (Constr.) Confecționare a panourilor mari de beton armat cu ajutorul unei instalații care laminează și vibrează concomitent betonul. — **Vibra** + **laminare.**

VIBROMASÁJ, *vibromasaje*, s.n. Masaj pe bază de vibrații (electrice). — Din fr. **vibromassage.**

VIBROMÉTRU, *vibrometre*, s.n. (Fiz.) Instrument de măsurare a vitezei sau accelerației vibratorii a unui corp. — Din fr. **vibromètre.**

VIBROSCÓP, *vibroscoape*, s.n. (Fiz.) Instrument pentru măsurarea simultană a amplitudinii, frecvenței și fazei vibrațiilor. — Din fr. **vibroscope.**

VIBROTERAPÍE s.f. (Med.) Seismoterapie. — Din fr. **vibrothérapie.**

VICARIÁNT, -Ă, *vicarianți, -te*, adj. (Anat.; despre organe) Care exercită o funcție compensatorie, putînd chiar să se substituie altui organ. [Pr.: *-ri-ant*] — Din fr. **vicariant.**

VICECAMPIÓN, -OÁNĂ, *vicecampioni, -oane*, s.m. și f. Persoană care se clasează pe locul al doilea într-un campionat. [Pr.: *-pi-on*] — **Vice** + **campion** (după fr. *vice-champion*).

VICTORIÁN, -Ă, *victorieni, -e*, adj. Care se referă la etapa culturii engleze corespunzătoare domniei reginei Victoria. [Pr.: *-ri-an*] — Din fr. **victorien,** engl. **victorian.**

VÍDEO[1]**-** — Element de compunere care înseamnă „imagine". [Pr.: *-de-o-*] — Din fr. **video-.**

VÍDEO[2] adj. invar. Care se referă la sistemele de transmitere și de înregistrare a imaginii. [Pr.: *-de-o*] — Din fr. **vidéo,** engl. **video.**

VIDEOCAPTÓR, *videocaptoare*, s.n. (În sintagma) *Tub videocaptor* = tub analizor de imagine, esențial în sistemul de televiziune pentru transformarea imaginii în semnale electrice. [Pr.: *-de-o-*] — Din fr. **vidéocapteur.**

VIDEOCASÉTĂ, *videocasete*, s.f. Casetă care conține bandă magnetică pe care se pot înregistra imagini și sunete însoțitoare. [Pr.: *-de-o-*] — Din engl. **videocassette,** fr. **vidéocassette.**

VIDEOCASETOFÓN, *videocasetofoane*, s.n. Aparat pentru înregistrarea și redarea videocasetelor. [Pr.: *-de-o-*] — **Video**[1]**-** + **casetofon.**

VIDEODÍSC, *videodiscuri*, s.n. Disc care permite vizionarea unui program (de imagine și sunet) preînregistrat, pe ecranul unui televizor obișnuit. [Pr.: *-de-o-*] — Din engl. **videodisc,** fr. **vidéodisque.**

VIDEOFÓN, *videofoane*, s.n. Videotelefon. [Pr.: *-de-o-*] — Din engl. **videophone,** fr. **vidéophone.**

VIDEOFÓNIC, -Ă, *videofonici, -ce*, adj. Referitor a videofon, prin videofon. [Pr.: *-de-o-*] — Din engl. **videophonic,** fr. **vidéophonique.**

VIDEOFONÍE s.f. Termen folosit pentru transmisia simultană a imaginii și a sunetului. [Pr.: *-de-o-*] — Din engl. **videophony,** fr. **vidéophonie.**

VIDEOMAGNÉTIC, -Ă, *videomagnetici, -ce*, adj. Referitor la înregistrarea imaginii pe bandă magnetică. [Pr.: *-de-o-*] — Din fr. **vidéomagnetique.**

VIDEOMAGNETOFÓN, *videomagnetofoane*, s.n. Aparat pentru înregistrarea și redarea imaginii și sunetului însoțitor înregistrate pe bandă magnetică. [Pr.: *-de-o-*] — **Video**[1]**-** + **magnetofon.**

VIDEOTÉCĂ, *videoteci*, s.f. **1.** Mobilă specială cu rafturi pentru păstrat videocasete. **2.** Încăpere, sală în care se păstrează și se vizionează videocasete. **3.** Colecție de videocasete. [Pr.: *-de-o-*] — Din fr. **vidéotheque.**

VIDEOTELEFÓN, *videotelefoane*, s.n. Sistem de comunicații care permite interlocutorilor să se vadă reciproc în timpul convorbirii; videofon. [Pr.: *-de-o-*] — Din engl. **videotelephone,** fr. **vidéo-téléphone.**

VIDICÓN, *vidicoane*, s.n. Tub analizor de imagine folosit în captarea imaginii pentru televiziune acolo unde se dispune de iluminări puternice. — Din fr., engl. **vidicon.**

VIGUROZITÁTE s.f. (Livr.) Însușirea de a fi viguros; vigoare. — **Viguros** + suf. *-itate.*

VINCIÉR, *vincieri*, s.m. Muncitor portuar care mînuiește vinciul. [Pr.: *-ci-er*] — **Vinci** + suf. *-ier.*

VINEGRÉTĂ s.f. Sos rece preparat din oțet, undelemn, sare și piper. — Din fr. **vinaigrette.**

VINIPLÁST, *viniplaste*, s.n. Policlorură de vinil amestecată cu plastifianți și stabilizatori de temperatură. — Din fr. **vinyplaste,** germ. **Viniplast.**

VÍPERĂ s.f. (În compusul) *Viperă-cu-corn* = specie de viperă mai mare și mai veninoasă decît vipera comună, care are deasupra gurii un fel de corn format din solzi *(Vipera ammodytes).*

VIRÁL, -Ă, *virali, -e*, adj. (Biol.) Virotic. — Din fr. **virai.**

VÍRGA subst. (Met.) Fenomen constînd în evaporarea ploii înainte de a atinge solul, întîlnit mai ales în zonele montane. — Din lat., fr. **virga.**

VIRIDÍN s.n. **1.** (Min.) Andaluzit de culoare verde. **2.** (Tipogr.) Colorant verde-gălbui. — Din fr. **viridine,** engl. **viridin,** germ. **Viridin.**

VIROLOGÍE s.f. (Med.) Virusologie. — Din fr. **virologie.**

VIS s.n. (În expr.) *A-și vedea visul cu ochii* = a-și (sau a i se) îndeplini cea mai arzătoare dorință, a-și (sau a i se) realiza tot ce și-a propus.

VITÁLLIUM s.n. (Chim.) Aliaj pe bază de crom, cobalt și molibden. [Pr.: *-li-um*] — Din engl., fr. **vitallium.**

VITÉZĂ s.f. (În sintagma) *Viteză cosmică* = viteză cuprinsă între 7,912—16,6 km/secundă imprimată navelor cosmice de la înscrierea pe o orbită circulară a Pămîntului pînă la părăsirea sistemului solar.

VITEZOMÁN, *vitezomani*, s.m. Șofer cu mania vitezei. — Din **viteză** (după *recordman, sportsman* etc.).

VITRÁT, -Ă, *vitrați, -te*, adj. (Rar) Cu geamuri. — După fr. **vitré.**

VITRIFIÁNT, *vitrifianți*, s.m. (Constr.) Material de bază folosit pentru a obține mase sticloase, amorfe. [Pr.: *-fi-ant*] — Din fr. **vitrifiant.**

VITRIGÓN s.m. Plantă erbacee cu flori albastre folosită ca plantă medicinală *(Eryngium maritinium).* — Et. nec.

VITRÍT s.n. Material sticlos folosit ca izolant între soclul becurilor electrice și capsă.

VÍȚĂ s.f. (Mar.) Parîmă de sîrmă.

VIU, VIE adj. (În loc. adv.) *Pe viu* = în mod direct, nemijlocit.

VIVÁRIU, *vivarii*, s.n. Loc amenajat pentru creșterea în mediul lor natural a unor animale mici. — Din fr., lat. **vivarium.**

VIVIÉRĂ, *viviere*, s.f. (Mar.) Bazin sau barcaz pentru păstrat sau transportat pește viu. [Pr.: *-vi-e-*] — Din fr. **vivier.**

VIVIFIÁNT, -Ă, *vivifianți, -te*, adj. (Livr.) Însuflețitor, dătător de putere. [Pr.: *-fi-ant*] — Din fr. **vivifiant.**

VIZIBILIMÉTRU, *vizibilimetre*, s.n. (Met.) Aparat folosit pentru măsurarea vizibilității pe orizontală. — Din fr. **visibilimètre.**

VIZIOMÁT, *viziomate*, s.n. **1.** Aparat automat folosit în instalații de fotoreproducere. **2.** (Poligr.) Colorimetru fotoelectric pentru măsurarea transparenței materialelor, a înnegririi sau a intensității de culoare. — Din germ. **Visiomat.**

VIZIONARÍSM s.n. (Livr.) Atitudine de vizionar (**1**); caracter vizionar (**1**). [Pr.: *-zi-o-*] — **Vizionar** + suf. *-ism.*

VIZUALIZÁ, *vizualizez*, vb. I. Tranz. (Tehn.; despre aparate) A face posibilă observarea vizuală a fenomenului cercetat. [Pr.: *-zu-a-*] — Din fr. **visualiser.** — **vizualizáre** s.f.

VÎLCEÁN, -Ă, *vîlceni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m. Persoană născută și crescută în municipiul Rîmnicu-Vîlcea sau în județul Vîlcea. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din municipiul Rîmnicu-Vîlcea sau din județul Vîlcea. — **Vîlcea** (n. pr.) + suf. *-ean.*

VÎLCEÁNCĂ, *vîlcence*, s.f. Femeie născută și crescută în municipiul Rîmnicu-Vîlcea sau în județul Vîlcea. ◆ Locuitoare din municipiul Rîmnicu-Vîlcea sau din județul Vîlcea. — **Vîlcean** + suf. *-că.*

VÎNT s.n. (Astron.; în sintagma) *Vînt solar* = flux de protoni și neutroni emiși continuu de soare.

VÎRF s.n. (În sintagma) *Vîrf de consum* = cantitate maximă de energie electrică necesară abonaților unei rețele electrice la anumite ore de zi sau în anumite perioade ale anului.

VÎRSTĂ s.f. (În sintagma) *Vîrsta a treia* = perioada de după pensionare.

VOBULATÓR, *vobulatoare*, s.n. Generator electronic care produce oscilații de amplitudine constantă, dar cu frecvență liniar variabilă în timp, în scopul măsurării caracteristicilor de amplitudine și frecvență. — Din engl. **wobbulator,** fr. **vobulateur.**

VOCABULÁR s.n. (Lingv.; în sintagmele) *Vocabular de bază* sau *fundamental* = fondul principal de cuvinte. *Vocabular secundar* = masa vocabularului (**1**).

VOCÁLĂ s.f. (Fon.; în sintagma) *Vocală neutră* = structură vocalică ce se caracterizează prin formanți situați la 500 Hz, 1500 Hz, 2500 Hz.

VÓCE s.f. (În sintagmele) *Voce caldă* = voce în care predomină componentele de frecvență joasă, accentuate natural sau artificial. *Voce metalică* = voce dură, aspră, în care predomină componentele de frecvență înaltă. *Voce profesională* = voce care corespunde unor exigențe înalte, specifică cîntăreților, actorilor, crainicilor. *Voce robot* = denumire dată vocilor lipsite de inflexiunile specifice vocii umane. *Voce sintetică* = voce produsă prin intermediul unui sintetizor de vorbire.

VOCÓDER s.n. (Muz.) Instrument electronic de analiză-sinteză în timp real, folosit pentru generarea unor efecte sonore deosebite cum ar fi imitarea vorbirii de către instrumente muzicale clasice. — Din engl. **vocoder.**

VODEVILÉSC, -Ă, *vodevilești*, adj. În maniera vodevilului. — Din fr. **vaudevillesque.**

VOLEIBALÍSTIC, -Ă, *voleibalistici, -ce*, adj. Referitor la volei, de volei. — **Volei-bal** + suf. *-istic.*

VOLENS NOLENS adv. Vrînd, nevrînd. [Pr.: *vólens-nólens*] — Loc. lat.

VOLTÓL s.n. (Tehn.) Ulei voltolizat. — Din germ. **Voltöl.**

VOLTOLIZÁ, *voltolizez*, vb. I. Tranz. A îmbunătăți calitatea uleiurilor lubrifiante prin supunerea la acțiunea unor descărcări electrice de frecvențe și tensiuni înalte. — Din engl. **voltolize.** — **voltolizáre** s.f.; **voltolizát, -ă** adj.

VOLUMÉTRU, *volumetre*, s.n. Instrument electric pentru controlul nivelului semnalului audio într-o cale de transmisie. — Din fr. **volumètre.**

VORBÍRE s.f. (În sintagma) *Vorbire sintetică* = vorbire generată de un sintetizor de vorbire.

VRĂJÍ vb. IV. Tranz. A descînta (**1**); a meni (**2**).

VRÎNCEÁN, -Ă, *vrînceni, -e*, s.m., adj. **1.** S.m Persoană născută și crescută în județul Vrancea. **2.** Adj., s.m. (Locuitor) din județul Vrancea – **Vrancea** (n.pr.) + suf. *-ean.*

VRÎNCEÁNCĂ, *vrîncence*, s.f. Femeie născută și crescută în județul Vrancea. ◆ Locuitoare din județul Vrancea. — **Vrîncean** + suf. *-că.*

VULNERABILITÁTE s.f. Însușirea de a fi vulnerabil. — Din fr. **vulnérabilité.**

VUMÉTRU, *vumetre*, s.n. Aparat folosit pentru controlul modulației în sisteme de înregistrare, redare și transmitere a semnalelor audio. — Din fr. **vumètre.**

VÚTĂ, *vute*, s.f. (Constr.) Lucrare de zidărie în formă de boltă. — Din fr. **voûte.**

W

WAGON-LIT s.n. Vagon de dormit. [Pr.: *vagónli*] — Cuv. fr.

WALKIE-TALKIE s.n. (Tehn.) Aparat portabil de emisie-recepţie la mică distanţă; talkie-walkie. [Pr.: *uóki-tóki*] — Cuv. engl.

WALKMAN s.n. Minicasetofon. [Pr.: *uókmen*] — Cuv. engl.

WARCÓPS s.n. (Text) Ţeavă pe care se deapănă firul. — Din fr., engl. **warcops,** germ. **Warcops.**

WATTSECÚNDĂ, *wattsecunde*, s.f. (Fiz.) Joule. — Din fr. **wattseconde.**

WEBERMÉTRU, *webermetre*, s.n. Instrument folosit pentru măsurarea variaţiei fluxului magnetic. — Din germ. **Webermeter.**

WILLY-WILLY s.m. (Met.) Ciclon tropical care se manifestă în nordul Australiei. [Pr.: *uíli-uíli*] — Cuv. engl.

WOLFRAMÁT, *wolframaţi*, s.m. (Chim.) Sare a acidului wolframic. — Din germ. **Wolframat.**

WOLFRÁMIC adj. (Chim.; în sintagma) *Acid wolframic* = acid derivat din wolfram, existent sub formă de pulbere galbenă insolubilă în apă, preparat din soluţii de wolframaţi cu acizi.

WOOFER s.n. Difuzor special pentru redarea frecvenţelor joase. [Pr.: *úfăr*] — Cuv. engl.

WURTZÍT s.n. Sulfură naturală de zinc. [Pr.: *vurţít*] — Din germ. **Wurtzit,** fr. engl. **wurtzite.**

X

XANTÍNĂ s.f. Produs organic care se găseşte în urină, în sînge, în ceai, cafea etc. — Din fr. **xanthine.**

XANTINURÍE, *xantinurii*, s.f. (Fiziol.) Prezenţă de xantină în urină; cantitate de xantină prezentă în urină. — Din fr. **xanthinurie.**

XANTOCÍT, *xantocite*, s.n. (Biol.) Celulă (1) care conţine pigment galben. — Din fr. **xanthocyte.**

XANTOCROMÁTIC, -Ă, *xantocromatici, -ce*, adj. (Med.) Colorat în galben. — Din fr. **xanthochromatique.**

XANTODERMÍE, *xantodermii*, s.f. (Med.) Colorаţie galbenă a pielii. — Din fr. **xanthodermie.**

XENÍE, *xenii*, s.f. (Biol.) Fenomen de dublă fecundare specific plantelor angiosperme, realizat cu polen de la o mulţime de varietăţi ale speciei. — Din fr. **xénie,** engl. **xenia.**

XENOFÍL, -Ă, *xenofili, -e*, adj., s.m. şi f. (Persoană) care nutreşte simpatie faţă de străini sau faţă de ceea ce este străin. — Din fr. **xénophile.**

XENOFILÍE s.f. Simpatie faţă de tot ceea ce este străin. — Din fr. **xénophilie.**

XENOLÍT, *xenolite*, s.n. (Min.) Fragment de rocă străin de roca eruptivă în care se află. — Din fr. **xénolithe,** germ. **Xenolith,** engl. **xenolithe.**

XENOPATÍE, *xenopatii*, s.f. (Med.) Delir în care bolnavul e convins că se acţionează asupra sa de la distanţă prin sugestie, hipnoză etc. — Din fr. **xénopathie.**

XEROCÓPIE, *xerocopii*, s.f. Copie făcută la **xerox.** — Din fr. **xérocopie,** it. **xerocopia.**

XEROFÍLĂ, *xerofile*, adj., s.f. (Bot.) Xerofită. — Din fr. **xérophile.**

XEROGÉL, *xerogeluri*, s.n. Material obţinut prin uscarea gelurilor. — Din fr. **xérogel,** germ. **Xerogel,** engl. **xerogel.**

XEROMÓRF, -Ă, *xeromorfi, -e*, adj. (Bot; despre unele plante) Adaptat la secetă. — Din germ. **xeromorph.**

XEROXÁ, *xeroxez*, vb. I. Tranz. A multiplica cu ajutorul xeroxului. — Din **xerox.** — **xeroxáre** s.f.; **xeroxát, -ă** *adj.*

XILÁN, *xilani*, s.m. Polizaharidă care se găseşte în celulele lignificate ale lemnului, în paie etc. — Din fr. **xylane,** germ. **Xylan,** engl. **xylan.**

XILÉM s.n. (Bot.) Ţesut lemnos alcătuit din vase lemnoase. — Din fr. **xylème,** germ. **Xylem.**

XILOLITOGRAFÍE, *xilolitografii*, s.f. (Tipogr.) Procedeu de tipar litografic la care forma de tipar se execută pe o placă de lemn. — Din fr. **xylolithographie,** germ. **Xylolithographie.**

XILOTIPÍE, *xilotipii*, s.f. (Tipogr.) Procedeu de tipar folosit la reproducerea structurii lemnului din care se prepară forma de tipar. — Din germ. **Xylotypie.**

XILÓZĂ, *xiloze*, s.f. (Chim.) Monozaharidă care se găseşte în lemn, paie etc. — Din fr. **xylose.**

Y

YÁLĂ, *yale*, s.f. Broască (**III**) de siguranță. — Denumire comercială.

YEMENÍT, -Ă, *yemeniți, -te*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Yemen. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Yemen. [Pr.: *ie-*] — Din fr. **yéménite.**

YOGHÍN, *yoghini*, s.m. Adept al filozofiei yoga; *p. ext.* persoană care practică exerciții yoga. [Pr.: *io-*. — Var.: **yogín** s.m.] — Din fr. **yogin,** engl. **yogi.**

YOGÍN s.m. v. **yoghin.**

YÚCCA s.f. (Bot.) Plantă liliacee din India și America. ◆ Fibră textilă obținută din această plantă. — Din engl., fr. **yucca.**

Z

ZÁBRĂ, *zabre*, s.f. Plantă erbacee cu tulpină pubescentă și cu flori purpurii *(Galeopsis pubescens)*. — Et. nec. Cf. z e b r ă.

ZĂIBĂR s.n. (Reg.) **1.** Soi de viță de vie nealtoită. **2.** Vin din struguri proveniți din zaibăr (1). — Cf. germ. S e i b e r.

ZAMBIÁN, -Ă, *zambieni, -e*, s.m. și f., adj. **1.** S.m. și f. Persoană născută și crescută în Zambia. **2.** Adj., s.m. și f. (Locuitor) din Zambia. — Din fr. **zambien.**

ZĂVĂCÚSTĂ, *zăvăcuste*, s.f. Plantă erbacee cu flori galbene dispuse în spice *(Astragalus dasyanthus)*. — Et. nec.

ZEBRĂ s.f. Marcaj de traversare a străzii pentru pietoni, constînd din dungi paralele albe sau galbene.

ZEIFICÁ, *zeific*, vb. I. Tranz. A deifica. [Pr.: *ze-i-*] — Din **zeu** (după *deifica*). — **zeificáre** s.f.; **zeificát, -ă** adj.

ZELATÓR, -OÁRE, *zelatori, oare*, s.m. și f. (Livr.) Persoană zeloasă. — Din fr. **zélateur.**

ZGOMOT s.n. (În sintagmele) *Zgomot de fond* = perturbație sonoră (de mică intensitate) care apare în orice mediu de transmisie a semnalelor. *Zgomot alb* = zgomot de bandă largă, folosit în măsurători electroacustice, caracterizat prin energie egală pe lățime de bandă constantă. *Zgomot colorat* = zgomot de bandă largă, folosit în măsurători electroacustice, caracterizat printr-un spectru continuu și uniform într-un domeniu de frecvențe specificat. *Zgomot roz* = zgomot de bandă largă, folosit în măsurători electroacustice, caracterizat prin energie constantă pe octavă.

ZGRUNȚUROZITÁTE, *zgrunțurozități*, s.f. Calitatea de a fi zgrunțuros. — **Zgrunțuros** + suf. *-itate*.

ZI s.f. **1.** (În compusul) *Zi-lumină* = perioadă a zilei (1) cuprinsă între răsăritul și apusul soarelui

ZID s.n. (În sintagma) *Zid sonic* = barieră imaginară referitoare la depășirea vitezei sunetului.

ZIDĂRÍȚĂ, *zidărițe*, s.f. Zidăreasă. — **Zidar** + suf. *-iță*.

ZIMOGÉN, *zimogene*, s.n. (Biol.) Formă inactivă a unei enzime. — Din fr. **zymogène.**

ZINNWALDÍT s.n. (Min.) Minereu de litiu. [Pr.: *-invaldit*] — Din fr. **zinnwaldite,** germ. **Zinnwaldit.**

ZMEOÁIE s.f. Plantă erbacee cu flori galbene-aurii *(Laserpitium archangelica)*.

ZMEURÁTĂ, *zmeurate*, s.f. **1.** Băutură preparată din zmeură fermentată cu zahăr și cu alcool. **2.** Băutură răcoritoare preparată din sirop de zmeură și apă (gazoasă). [Pr.: *zme-u-*] — **Zmeură** + suf. *-ată*.

ZOOFILÍE s.f. (Med.) Dragoste morbidă pentru animale. [Pr.: *zo-o-*] — Din fr. **zoophilie.**

ZOOGEOGRÁF, -Ă, *zoogeografi, -e*, s.m. și f. Specialist în zoogeografie. [Pr.: *zo-o-ge-o-*] — Din fr. **zoogéographe.**

ZOOPATÍE, *zoopatii*, s.f. (Med.) Delir în care bolnavul crede că are animale în sau pe corp. [Pr.: *zo-o-*] — Din fr. **zoopathie.**

ZUMZĂITÓR, -OÁRE, *zumzăitori, -oare*, adj. Care zumzăie. [Pr.: *zăi-*] — **Zumzăi** + suf. *-tor*.

Redactor: DOINA POPESCU
Tehnoredactor: EUGENIA AMBROZI

Bun de tipar: 13.IV.1988. Format 8/54×84. Coli de tipar 25,50. C. Z. pentru biblioteci mari: 459—3 = 59 C. Z. pentru biblioteci mici: 459.